

ఉపనిషద్వైకరము

COPIES
25 M86
27059

ఓం

ఉపనిషద్ తత్వాకరము

అనువాదకులు :

శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వామిలవాడు

శ్రీ శుక్రబ్రహ్మశ్రీమము
శ్రీకాళహస్తి.

1986

ఉపనిషదత్నాకరము

అనువాదికులు :

శ్రీ శ్రీ విద్యాప్రకాశసంఘం స్వాములవాడు

శ్రీ శుక్రబ్రహ్మశ్రమము

శ్రీ కాళహస్తి

చిహ్నము (అం. ౧౪)

గ్రంథములు కావలసినవారు ఈ శ్రీమతి అడమి
ప్రతి రెప్పించుకొనవచ్చును.

PLACED ON THE SHELF

Darts

మేనేజరు,

శ్రీమత్కలహస్తీశమమయ,

శ్రీ తల్లపర్తి శ్రీమంతుల పోర్టు.

శ్రీకాళహస్తి (పి. చిరు మిల్లు) రి.సి. ప్రె.

Pin : 517 640

ప్రథమ ముద్రణ - 1900 కాపీలు (1903)

ಕವಿತೆ ಎಂಬ ರಚನೆಯು

Be : cm^{-1}

మొదటి భాగము :

త్యాగరాజ ప్రేమిక్.

ಗೃಹಲಿಪಿ, ಕರವಲಿ.

SPI VENKATACHARYA
CENTRAL INTELLIGENCE
RESEARCH CENTER

Acc. No.

Down

TIRUPATI

ఓమ్

పుస్తావస

ఆధ్యాత్మికవాఙ్మయమున ఉపదేశపట్టణ శిరోవర్ణనయల
 రాసినదని. ఇది ప్రహ్లాదవిద్యాప్రసాదకములు. మొత్తీకోపని
 పట్టుకును తెలుపబడినవిధముగ ఉపదేశపట్టణ సంస్కృతి 169. ఈ
 మాటయ్యెడిది ఉపదేశపట్టణంబునను మమతి పులకి. అర్చితోప
 యుక్తములై నట్టివారు, సాధకీలు నిరంజను ముఖము చేయడగ
 నట్టివియు ఎగు కొన్ని ముఖ్యమైన మంత్రములు ఈ గ్రంథమున
 నేర్పవలసివచ్చి. వాని భావము తెలియటకై ఆ మంత్రములకు
 తెలుగు తాత్పర్యముగా ఉ చేర్చబడినది. పరిమార్చి నిష్కామపుణ
 ఈ ఉపనిషత్మంత్రములను తెన్నగ పఠించి, వాని యర్థమును హృ
 ద్ధరిమిసహజురొసి, నైవాన్మూర్తిని బడసి పరిమాణంబును సమర్థ
 నింపరు గాక!

ఓమ్

శ్లో

ప్రకాశకులు

ఉపోద్ఘాతము

పరమపద్మేశ్వరుని వైదికవాగ్దేయము విశ్వసాహిత్యమున ప్రఖ్యాతము నలంకరించి జనులను విశ్వాసనిధులుగ నీర్పిడిస్తోచున్నది. వేద యొక్క అంతిమభాగమునగల ఉపనిషత్తులు బ్రహ్మతత్త్వమును, ఆత్మజ్ఞానమును తెల్పుగ ప్రబోధించుచు జనులను ఆనందమునకు నత్యున్నతమునకు మెల్లించుచు, దీక్షదీక్షుండి గురుగులాభిశీ చేస్తుచు, మృత్యువునకు అర్పితశ్రమమునకు నిరర్థకము మహత్తరమైన ఉపకృతిని గావించుచున్నది.

(శ్రీ) కంఠాచార్యులవారు తమ కవినిష్ఠావ్యక్త ప్రాశంభమున 'ఉపనిషత్' శబ్దమునకు అర్థమును ఈ ప్రకారముగ నిర్వచించినారు—ఉప, ని, అను ఉపసర్గలు ముందుగల 'ప' ధాతువు నకు మూలము అర్థములు కలవు. 1) విశేషణము (వాకము) (2) గతి (లభించుట), (3) భవసాదనము (శిథిలమగుట). ఉపనిషత్తులు బోధించు బ్రహ్మనిష్ఠత్వలన జనుల ఆత్మానందము వాశనమగుచు, బ్రహ్మసాక్షాత్కారము లభించుచు, ముఖము శిథిలమై పోవును. ఆధ్యాత్మికవిజ్ఞానపాత్రములను బోధించునది కావునను అద్వానీ 'ఉపనిషత్తు' అని కొందులు చెప్పుదురు.

ఉపనిషత్తులందు చేర్చినందుకైన పరమపత్యములను మనవలె చేయుచేతను, నైమదిగజీవితమునందు వానిని కార్యాన్నితమున నిర్వహించు జనులకు అపారదైర్యము, అపరిణతశ్చాపము, దివ్యమగు అనుభూతి తప్పక కలుగఁగలవు. కనుకనే శ్రీ వివేకానందులు ఈ శ్రీమదీ విధముగ చేర్చినందున్నారు—

It is strength and strength that we want is to first step in getting the strength is to uphold the Upanishads and believe that 'I am the Atman.'

'మనకు కావలసినది బలము, బలము. అట్టిబలము ఉపనిషత్ప్రతిపాదకములైన పరమములను విశ్వవించుటచేతను, 'నేను ఆత్మను' అని లెక్కఁ జూచుచుటచేతను కలుగఁగలదు.'

ఈ ప్రకారముగ జనులు అట్లేన్నిశితీ దోహదమును జేయునవియు, జీవితములను సంస్కరించి బ్రహ్మసంపదములుగ నొనర్చునవియు, నరుని సారానుభవిగ, జేయునవియునగు ఈ అట్లేత్తిరళతోచనిపట్టెలందఱి ఒకమనశ్శ్రుతిలను ముముక్షువులు తొగ్గుగ గ్రహించి, అవలించి, స్వస్వరూపసాక్షాత్కారమును, ఆత్మానుభూతిని లభింపి కృతార్థులగుదురు గాక!

ఓం

(శ్రీ) తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారు ఈ గ్రంథముద్రణ నిమిత్తము రూ. 5,000 లు (ఐదువేల రూపాయలు) సహాయము చేసిరి. వారికి మూ కృతార్థులము.

శ్రీ

ప్ర కా శ కు లు

విషయ సూచిక

ప. సం.	ఉపనిషత్తు శీర్షిక	పుటసంఖ్య
	ప్రస్తావన	
	ఉపోద్ఘాతము	
1.	ఈశావాస్యోపనిషత్తు	1
2.	కేనోపనిషత్తు	8
3.	కఠోపనిషత్తు	8
4.	ఋగ్వేదోపనిషత్తు	18
5.	ముండకోపనిషత్తు	30
6.	మాండూక్యోపనిషత్తు	39
7.	త్వైత్తిరియోపనిషత్తు	41
8.	ఐతరేయోపనిషత్తు	50
9.	ఛాందోగ్యోపనిషత్తు	50
10.	ఋహదాశణ్యోపనిషత్తు	59
11.	ఋణోపనిషత్తు	72
12.	కైవల్యోపనిషత్తు	8
13.	కాథాలోపనిషత్తు	84
14.	శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు	84
15.	హంసోపనిషత్తు	92
16.	ఆరుణికోపనిషత్తు	98
17.	గర్భోపనిషత్తు	98
18.	హారణ్యోపనిషత్తు	102
19.	పరమహంసోపనిషత్తు	104

20.	అమృతనింజూపనిపత్తు	106
21.	అమృతనానోపనిపత్తు	111
22.	అభిరవ్యసోపనిపత్తు	116
23.	అభిరవ్యసోపనిపత్తు	119
24.	మైత్రాకాండ్యపనిపత్తు	119
25.	కాశీతీత్రాపాదోపనిపత్తు	127
26.	బృహద్రాకాదోపనిపత్తు	127
27-1	నృసింహాపూర్వతాపనిపత్తు	128
27-2	నృసింహోద్భవతాపనిపత్తు	128
28.	కాలాగ్నిర్భుజోపనిపత్తు	130
29.	మైత్రేయోపనిపత్తు	132
30.	సూత్రోపనిపత్తు	143
31.	మూర్తికోపనిపత్తు	145
32.	మన్తకోపనిపత్తు	146
33.	సర్వపాదోపనిపత్తు	146
34.	నిరాలంబోపనిపత్తు	148
35.	శుకరపాదోపనిపత్తు	154
36.	బ్రహ్మపాదోపనిపత్తు	166
37.	కేలోపనిపత్తు	158
38.	నాననింజూపనిపత్తు	180
39.	ధ్యాననింజూపనిపత్తు	181
40.	బ్రహ్మనిశోపనిపత్తు	187
41.	తొంగతత్వోపనిపత్తు	1: 1
42.	అర్చనాకోపనిపత్తు	197
43.	నారదపత్తివాచకోపనిపత్తు	202
44.	త్రిశక్రగ్రాహ్యోపనిపత్తు	284
45.	నీతోపనిపత్తు	289

46.	యోగకళా ముద్రాపనిపత్రి	289
47.	విశ్వానాథునిపనిపత్రి	293
48.	మంజులరామకృష్ణునిపనిపత్రి	298
49.	వక్త్రానామార్త్యపనిపత్రి	291
50.	శరభాపనిపత్రి	301
51.	స్కందాపనిపత్రి	304
52.	ప్రతిపత్తినిమిషానామార్త్యపనిపత్రి	307
53.	అద్వయతాతకాపనిపత్రి	300
54.	రామరహస్యపనిపత్రి	351
55.	రామతామిష్యపనిపత్రి	358
56.	నామకాపనిపత్రి	365
57.	మంగళాపనిపత్రి	367
58.	కాంతిలోపనిపత్రి	367
59.	పైలలోపనిపత్రి	379
60.	భిక్షునిపనిపత్రి	387
61.	మహాపనిపత్రి	388
62.	కారకాపనిపత్రి	398
63.	యోగకళాపనిపత్రి	394
64.	పెరియార్తకాపనిపత్రి	396
65.	మహాపనిపత్రి	397
66.	మహాపనిపత్రి	397
67.	అక్షరాలినిపనిపత్రి	398
68.	అక్షరాలినిపనిపత్రి	398
69.	అక్షరాలినిపనిపత్రి	398
70.	అక్షరాలినిపనిపత్రి	398
1.	విశ్వానాథునిపనిపత్రి	410

72.	అమృతపనిపత్తు	411
73.	అశ్వశ్రోత్రపనిపత్తు	415
74.	కుంజశ్రోత్రపనిపత్తు	425
75.	పాద్మశ్రోత్రపనిపత్తు	429
76.	అశ్రోత్రపనిపత్తు	439
77.	చాళపత్తశ్రోత్రపనిపత్తు	462
78.	పరబ్రహ్మశ్రోత్రపనిపత్తు	488
79.	అవధూతశ్రోత్రపనిపత్తు	486
80.	శ్రీపురాతాపిమృతపనిపత్తు	488
81.	దేవ్యుపనిపత్తు	440
82.	శ్రీపులోపనిపత్తు	442
83.	కళయశ్రోత్రపనిపత్తు	442
84.	భావనశ్రోత్రపనిపత్తు	444
85.	మృదస్మాదయోపనిపత్తు	445
86.	యోగసంహల్యుపనిపత్తు	448
87.	భృగ్మహానాలోపనిపత్తు	452
88.	మృదాక్షానాలోపనిపత్తు	456
89.	గణపత్యుపనిపత్తు	454
90.	దర్శనశ్రోత్రపనిపత్తు	455
91.	తారపానశ్రోత్రపనిపత్తు	469
92.	మహావాక్యశ్రోత్రపనిపత్తు	470
93.	మంజుబ్రహ్మశ్రోత్రపనిపత్తు	471
14.	ప్రహరశ్రోత్రపనిపత్తు	478
95.	గోపాలతాపిమృతపనిపత్తు	483
96.	శృంగేపనిపత్తు	475
97.	యాజ్ఞపల్కీపనిపత్తు	475

98.	వరాహోపామర్త్య	478
99.	కాట్యాయనీయోపామర్త్య	489
100.	హయగ్రీవోపామర్త్య	501
101.	బౌద్ధోపామర్త్య	502
102.	గౌరవోపామర్త్య	508
103.	కలిసంతకణోపామర్త్య	504
104.	జానామర్త్య	505
105.	సౌభాగ్యమర్త్య	506
106.	సంస్కృతపామర్త్య	507
107.	అహోపామర్త్య	509
108.	మంత్రోపామర్త్య	509

శ్రీ శ్రీ శ్రీ విద్యావహాకమచరిత్యములనాట

1. ఈ కావా స్తోత్రం నిషత్తు

- 1 ఈ కావాస్య మిదం సర్వం యత్కించ జగత్కాం జగత్ ,
తేన త్యజేన భుజ్జేతా మా గృహః కస్య స్వీధ్ధనమ్. 1

ఈ చరాచర ప్రపంచమంతయు పరమేశ్వరుడవే (సరమా
త్యజే) వ్యాపింపఁబడియున్నది. త్యాగభావముతో అనుభవింపుము,
ఇతరుల భవావలను కోరకుము.

- 2 అసుర్యా నామ తే లోకా అన్యేన తమసావృథా,
తాంస్తే ప్రేత్యాభిగచ్ఛన్తి యే కే చాత్మహనోజనాః. 2

అసుర సంబంధములుగు లోకములు అజ్ఞానరూపముగు అంధ
కాలముచే వ్యాపింపఁబడియున్నవి. అత్మజ్ఞానము లేకపోయి అట్టి
అసుర లోకములందే జన్మించుచుండును.

- 3 త్వదేజతి తన్నైజతి తద్ధూరే తప్సన్తిశే,
తదస్తరస్య సర్వస్య తదు సర్వస్వాస్య కాశ్యాతః. 3

అత్మ దృశ్య వనాథరూపమును చరించును. కాస్తవముగ
(అభిప్రాయవృద్ధిచే) చరించును. అజ్ఞానులను అది దుశముగ
మంపించును. జ్ఞానులగు సమీపముననే యుండును. ఆ యాత్మ ఈ
సమస్త జగత్కియైశ్వర్య బాహ్యత్వవ్యంశిమందును గూడ వ్యాపించి
యున్నది.

4 యస్తు సర్వాణి భూతాన్యాత్మవైవాసువశ్యతి,

సర్వభూతేషు చాత్మానం తతో న విజగుప్సతే. 6

ఎవడు ననుస్త ప్రాణులను తన ఆత్మయందే చూచునో, అట్లే ననుస్త ప్రాణులందును తన ఆత్మనే కాంచునో, అట్టివాఁడు (సర్వాత్మదర్శనము వలన) జేయి ద్వేషింపఁడు.

5 యస్మిన్సర్వాణి భూతాన్యాత్మైవాభూద్విజానతః,

తత్ర కో మోహః కః శోక ఏకత్వమనువశ్యతః. 7

ఎవడు ననుస్త ప్రాణులను తన ఆత్మగనే తెలిసికొనునో, అట్టి ఏకత్వాదుభూతిచే అతని కింక మోహ మెవఁడు? శోక మెవఁడు?

6 అన్తం తమః ప్రవికన్తి యేఽవిద్యాముపాసతే 9

అవిద్యను ఆశ్రయించువారు అజ్ఞాన మను అంభకారమందే ప్రవేశించుదురు.

7 విద్యయాఽమృత మున్నతే. 11

ఆత్మజ్ఞానముచే మమకారము అమృతత్వమును (మోక్షమును) లొందుచున్నాఁడు.

8 హిరణ్మయేన సాత్రేణ సత్యస్యాపి హితం ముఖమ్,

తత్త్వం ఛాషన్పపావన్తు సత్యధర్మాయ దృష్టయే.

15

ఓ, పరమాత్మా! బంగారుపాత్రచే (మోహశరములగు పదార్థములచే) సత్యముయొక్క స్వరూపము కప్పబడియున్నది. కాబట్టి సత్య, ధర్మముల సాక్షాత్కారము కొంతైన అద్భుతని ప్రవాద్యము) తొలగించుము.

- 9 అగ్నే వయ సువథా రాయే అస్మిన్విశ్వాని దేవ
 వయవాని విద్వాన్,
 యయోధ్యస్త్వజాహురాణమేనో భూయిష్ఠాం కే నమ
 ఉక్తిం విధేమ. 18

ఓ అగ్నిదేవా! నన్ను సన్మార్గమునకు నీనికొని వామ్ము.
 నీవు నమస్త్ర జ్ఞానమును, మా కర్మలను తెలివీకొనియన్నవాడవు.
 మా పాపములను నశింపఁజేయుము. దానివలన మేము పరిశుద్ధుల
 మగుదుము. మేము నీయొక్క ఉక్తిని స్మరమును భక్తితో
 చేయుదుము.

2. కేనోపనిషత్తు

- 1 శ్రోత్రస్య శ్రోత్రం మనసో మనో యద్వాచో
 హవాచం స ఉ ప్రాణస్య ప్రాణః
 చక్షుషశ్చక్షు రతిముచ్య దీరాః
 ప్రేత్యాస్మిల్లోకాదమృతా భవన్తి. 1-2

వీటి శ్రోత్రమునకు శ్రోత్రమో, మనస్సునకు మనసో,
 వాక్కునకు వాక్కో, ప్రాణమునకు ప్రాణమో, శ్చక్షుసునకు
 శ్చక్షుమో అదియే (అభిప్రాయ) పరబ్రహ్మము. నీరులగువారు ఈ
 లోకస్థులైన వీటిని ఈ లోకమునండి (కరీరమనుండి) వెలువడి
 జననమరణ రహితము అగుచున్నాను.

- 2 ప తత్ర చక్షుర్గచ్ఛతి స వాగ్గచ్ఛతి సో మనో
 స విద్యో స విజానీమో యతైతదను శిష్యో

దస్యదేవ తద్విదితాదతో అవిదితా దధి

ఇతి శుశ్రుమ పూర్వేషాం యే న వ్రద్వాన్విచచక్షిరే.

1-3

అబ్రహ్మము నొద్దకు పోవుము పోవుటలేదు. వాక్కు-
పోవుటలేదు. మనస్సు పోవుటలేదు. కాబట్టి దాని (శౌరిక
వస్తువును వలె) ఎఱుంగలేము. ఏ ప్రకారము ఈ బ్రహ్మమును
ఇతరులకు చెప్పునగుటో తెలియలేదు. అబ్రహ్మము తెలియఁబడు
ప్రపంచముకంటె ఎఱుంగనే యున్నది. మఱియం తెలియఁబడి
అచ్యుత్వము కంటె మిది ఉత్తముయైంది. ఈ ప్రకారమున ఏ అచా-
ర్యులు అబ్రహ్మమును గుఱివి మాకు చెప్పిరో, అ పూర్వార్థా
దుర్లభ వాక్యములను శ్రవణ నిమగ్నమైనాము.

3 యస్యనసా న మనుజే యేనాహుర్మనో మతమ్

తదేవ బ్రహ్మ త్వం విది నేవం యదీదముపాసతే.

1-5

ఏది మనస్సుచేత మననము చేయఁబడఁజాలరో, యేదేవ
మనస్సు మననశక్తి గలదిగా చెప్పుదురో దానిని నీవు బ్రహ్మ
ముగా నెఱుఁచుము. ఏ యా (అధ్యక్షుడును) మనస్సును, దాని
అధిపతికను జనులు ఉపసించుచున్నారో, ఇది బ్రహ్మము కాదు.

4 యస్మాదేవం తస్య మతం మతం యస్మ న చేద సః

అవిజ్ఞాతం విజానతాం విజ్ఞాత మవిజానతామ్. 2-3

ఎవఁడు బ్రహ్మమును తెలిసికొనఁబడఁజాలనిదిగ ఎఱుఁగుటో
అతఁడు బ్రహ్మమును గుఱివి తెలిసికొనఁబడఁజాల. ఎవఁడు బ్రహ్మ
మును (శౌరికవస్తువును వలె) తెలిసికొంటివని యెఱుఁచుటో అతఁడు
బ్రహ్మము నెఱుఁగనివాడే యగును. కాబట్టి (విశాఖో వృత్త

2. తతోపనివత్తు

5

వహ్నిశ్శమును వలె బ్రహ్మమును తెలిసికొనామని తలంచువారు ఏమియు తెలియనివా రనియు, బ్రహ్మమును (వృక్షపక్షిప్రభు వలె) తెలిసికొను బాలమని చెబుచుండువారు తెలిసినవా రగయ ఎఱుగ వలయును.

5 ఇహ చేదవేదీ వత సత్య మస్మి
స చేదిహవేదీ న్యహతి విసష్టే,
భూతేషు భూతేషు విదిత్యధిరా,
ప్రేత్యాస్మాల్లోకా దమృతా తపన్తి.

2-5

ఈ మనుష్యజన్మయందు పరమాత్మను సూక్ష్మ తెలిసికొని సత్య, అతనికి వత్తుమైన బ్రహ్మసంపత్తు నిర్మించుచున్నది, అ బ్రహ్మారముగ. ఈ జన్మయందు భగవంతుని సూక్ష్మ తెలిసికొనినచో, గొప్ప మినాళము సంభవించుచున్నది. భీమలగువారు సమస్తభూత కోట్ల యందును అద్వితీయాత్మ్యమును తెలిసికొని ఈ లోకము నుండి (కోతమొందుచు) వెళ్లి బుధ మరణ రహిత లగుచున్నాను.

3. తతోప నిష్ఠ తు

1 యే యే రామా దుర్లభా మర్త్యలోకే
సర్వాన్రామాం కృందతః ప్రార్థయన్స్య,
ఇమా రామా స్సరథా స్సమార్యా
స హేద్యతా లంఘనీయా మనుష్టైః,
అథి ర్మత్ప్రీత్యాః పరిచారయన్స్య
సచిరేతో మరణం మాఽనుప్రసాదీః.

1-25

(యమభర్తృణాం - ఓ పదీతా!) ఈ మనుష్యలోకమున ఏయే విషయభోగములు మానవ్రలకు దుర్లభములై యున్నవో వాని వాక్షిణిని నిశ్చయము, కోరుకొనుము. కష్టములు, పంకిత

వాద్యములు, మందరస్త్రిలు మానవులకు చాల దుష్టభములు.
 నేను నీ కొనకు వీరితో ముఖముగ నుండుము. కాని మృత్యు
 పును నూర్చి హృదయ మరల అడుగుదును.

2 శోభావా మర్త్యస్య యదస్తైతత్

నర్వేన్ద్రియాణాం జరయన్తి తేజః,

అపి సర్వం జీవితమల్పమేవ

తవైవ వాహోస్తవ పృథ్వీగీతే.

1-28

(పది శ్లోకములు - 1. యమభర్తృణాం) మీరు చెప్పినవి సత్య
 రములు. పైగా అవి మానవుని కర్మలక్షణములలోఁ గల శేష
 మును వశించుననియు అయి యున్నవి. మానవుని జీవితము
 మీరు అతి స్వల్పము. కావున మీ కౌగిలించుటకు గుణ్యమును
 పృథ్వీకములను మీ చెందగోరే ఉండుననియు !

3 అదీర్యతామమృతానాముపేత్య

దీర్యస్యర్త్యః కృథభ్రుః ప్రతాపన్,

అభిధ్యాయన్ పథరతి ప్రమోదా

సతిదీర్ఘజీవితే తోరమేత.

1-28

మిఁకలకుచేరి అమృతజీవుల యొక్క దేహి, వారిమండి
 యగ్నేష్వరము ప్రయోజనమునకు పొందుగలవని తెలిసికొనడ ఏ
 మానవునికైనా పృథ్వీక ముఖములకు కాగుగ విమర్శించి తెలిసికొనవ
 గలవాని నాగునందు ఆపద్యులు కావలెనని కోరుతును !

4 అస్యచ్చేంద్రియోఽస్యదుత్తేప ప్రేయస్తే

ఉభే నానార్థే పురుషం నీసీతః,

తయోః ప్రేయ అదదాసస్య సౌధు భవతి

హియతేఽర్థాద్య ఉ ప్రేయో పృథితే.

2-1

లోకములో ఒకటి శ్రేయస్సు నొసంగునది, మరొకటి కాదని విలక్షణమైనది శ్రేయస్సు నొసంగునది అని రెండు కలర్లు. భిన్నాభిన్నములు కల ఈ రెండును మిశ్రమింపబడినది వచ్చి యేమి చున్నది. ఇందు శ్రేయస్సును అనుసరించువానికి శుభము కలుగునని. శ్రేయస్సును వాంఛించువాడగు గమ్యస్థానమును పొందగలడని.

5 శ్రేయశ్చ ప్రేయశ్చ మనుష్యమేతన్త్రో

సంపదీత్య వివిసక్తిధీరః,

శ్రేయో హి ధీరోఽతి ప్రేయసో

వృణోతే ప్రేయో మన్తో యోగక్షమాద్వృణోతే. 2-2

(యమధర్మరాజు - ఓ వదిలేవురా!) శ్రేయస్సు, ప్రేయస్సు అను రెండును మిశ్రమింపబడినది. వివేకవంతు లీ రెండిటిని చక్కగ చూచింది ఒకరానినుండి మరొకరాని కానిది తెలు చేయుదును. అందు శ్రేయస్సును మాత్రమే ధీమదు కోరుకొనును. మంచుబుద్ధిగలవాడగు రాక్షసులు లోకై శ్రేయస్సునే కోరుకొని బంధనమును చిక్కకొనును.

6 స త్వం ప్రియాన్ప్రియరూపాంశ్చ

కామా సఖిధ్యాయ స్స చిశేతోఽత్యప్రాక్షి,

నైకాం స్పృశ్యాం విత్తమయీ మదాప్తో

యస్మాం మజ్జన్తి బహవో మనుష్యాః. 2-3

ప్రియరూపములు కలిగియున్నవిగా, కామ్యములును అనువిషయములును నీవు నాకుగ వచ్చింది వాని త్యజించితిని. నునుకాని ఏ భాగము ననుసరించి గ్రహింపవలెనని అట్టి విత్తమును మాన్గెనును నీవు చేయి లేదు.

7. దూశమేతే విపరీతే విపూదీ బవిద్యా

యా చ విద్యేతి జ్ఞాతా,

విద్యాభిప్సివం సచిరేతసం మనస్యే

స త్వా కామా బహవో లోటుపస్త.

2-4

విద్య, అవిద్య అను ఈ రెండును సురదూరములును, భిన్న ప్రయోజనకరములందు అయి యున్న? లోక కామ్యవస్తువుల నిచ్చునది తెలివినను వానిని లాంగకపోవుట వలన సచిరేతసం విద్యను ముహూర్త్యైగ కోరుచున్నాడని భావించవలెను.

అవిద్యాయామస్తరే వర్తమానాః

స్వయం ధీరాః పశ్యతం మన్యమానాః,

దన్త్ర్యమ్యమానాః పరియన్తి మూఢా

అన్తేనైవ నీయమానా యథాన్తాః

2-5

అవిద్యయందు వసిండుచు, తామే పండితులమని, విదేక వంతులమని భలంభుచు కర్వముతో నిండియుండు మూఢులు గ్రుడ్డివారివంటి జోపు గ్రుడ్డివారి వలె తిరుగుచు చున్నాడు.

8 స సాంపరాయః ప్రతిభాతి కాలం

ప్రమాద్యస్తం విత్తమోహీన మూఢమ్,

అయంతోఠో నాస్తి పర ఇతి మానీ

పునః పునర్వశమావద్యతే మే.

2-6

ప్రమత్తయందు అల్పానికి భవమోహమున ముగ్ధుడై నిపుడు పర లోక మార్గము భ్రాంశమునను, 'ఇదియే వా స్తవమగు లోకము, పరలోకము లేదు', అని తలంచువాడు. మరల మరల నా వశమగు చున్నాడు.

10 శ్రవణాయాపి బహుత్వి రోగ్యే స లభ్యః

శృణ్వన్తోఽపి బహువో యం స విద్యుః,

అశృరోగ్యే వర్తా తుశలోఽన్యే లభ్యాఽఽ

శృరోగ్యే జ్ఞాతా తుశలానుశిష్టః.

2-7

అత్తను సూర్పి వినుటకుఁ జరగఁగలదు అభ్యము కాదు. ఒకనేర వినుపప్పటికిని దానిని చక్కగ తెలిసికొన నేరు. దీనిని గుఱించి చెప్పువాడు అశృర్యవంతుఁడు. విదవాఁడు అతి మాన్యముల్లి కలవాఁడు. సమస్యఁజైవ జ్ఞానిచే ఉపదేశింపఁగడి కానిని గొనుగ అవగాహన చేసికొనువాఁడు ఈవ అశృర్యవంతుఁడే యగును.

11 స సరేణావరేణ ప్రోక్త ఏష

సువిశ్లేయో బహుధా చిన్త్యమానః,

అసంఖ్యప్రోక్తే గతిరత్ర నాన్త్యతీయా

స్థితర్క్య మణుప్రమాణాత్.

2-8

అత్తానుభవము లేదవాఁడు అత్తను సూర్పి చలు విధముగా ఆలోచించి ఉపదేశించినను అత్త మొప్పటికిని దుగొ తెలిసికొనుట బహుళముగను. అట్టివానికంటె విలువైనదైన వానిచే ఉపదేశింపఁబడిన తప్ప కానిని తెలిసికొను మార్గము లేదు. అసమాన్యవస్తువుకంటె మాన్యవస్తువుకంటెను ఈ అత్తను సూర్పి తర్కించుటకు వీలులేదు (అది అనుభూతికి సంబంధించిన విషయము కాదు).

12 నైషా తర్కేణ మతిరావసేయా

ప్రోక్తానైవైవ సుజ్ఞానాయ ప్రేష

2-9

ఈ ఆత్మజ్ఞానము తర్కము ద్వారా పొందవలసినదానిని చూపియొకటి (సద్గుణప్రసాద) ఉపదేశించి ఉపాధిమం అని పేరుతో అది సుఖభావముగా తెలియబడగలదు.

13 జానామ్యహం శేవధిరిత్యనిత్యం

న హ్యద్రుదైః ప్రాప్యతే హి ద్రుపం శక్. 2.10

భవము అనిత్యమని నాకు తెలియదు. నిత్యమగునది అనిత్యమైన దానిద్వారా పొందవలసినదానిని కదా!

14 కామస్యోష్టిం జగతః ప్రతిష్ఠాం

త్రతోరానస్త్య మభయస్య పారమ్,

స్తోమం మహాదురుగాయం ప్రతిష్ఠాం

ద్యష్ట్యా ధృత్యా దీరో నదితేతోఽత్యస్రాః. 2.11

కోరిక అన్నిటిని నశింపజేయునట్లు లోకముయొక్క స్వభావము. కర్మ అన్నిటియొక్క శాస్త్రసర్వము, భయరహితమైన శీతము వుత్తరించుచున్నది, అది చాల గొప్పది. మహా విశ్రాంతి స్థానము. ఉదితముయొక్క ఆశ్రయమైన అక్షానిది చూచి ఓ నదిగోరువా! నీవు దృఢమైన సంకల్పముతో ప్రాచీనదిక విషయములను తెరవ్వబడితివి.

15 తం దుర్వర్ణం గూఢ మనుప్రవిష్టం

గుహాహితం గహ్వరేష్టం పురాణమ్,

అధ్యాత్మయోగాధిగమేన దేవం

మత్వా దీరో హర్షలోకా జహతి. 2.12

దర్శించునట్లు కష్టసాధ్యమైరియ్య, నిహింపైరియ్య, శరీరములో ప్రవేశించియున్నదియ, హృదయ గహ్వరయం దున్నదియ,

అనాదియు, అంతర్యామియు అయిన ఆ ఆధ్యాత్మికశక్తి మనము, దేవ జేత్రుని మనసము చేసికొనుచు కార్యనించు భీరుడు మఖమఖములను ర్యక్షించివేయుచున్నాడు.

16 సర్వే వేదా యత్పద మామసన్తి

తపాంసి సర్వాణి చ యద్వదన్తి.

యదిచ్చంతే బ్రహ్మచర్యం చరన్తి

తత్తేజదం సంగ్రహేణ బ్రహ్మోమిత్యేతత్. 2.16

నేరము బన్నియు ఏ బ్రహ్మపదమును జీవితపరమావధిగ శిగ్గా నుచున్నచో, ఏది తపస్సు బన్నిటియొక్క. పరమావధిగ చెప్పబడు యన్నచో, దేనిని పొందఁదలచినవారై జనులు బ్రహ్మచర్యవ్రతమును పరిపాలించుచున్నారో, కానిని సంతేజముగ 'హిమ్' (వ్రణవస్థ)ను పరబ్రహ్మను) అని నీకు చెప్పవచ్చును.

17 ఏతద్ధ్యేవాక్షరం బ్రహ్మ ఏతద్ధ్యేవాక్షరం పరమ్,

ఏతద్ధ్యేవాక్షరం జ్ఞాత్వా యో యదిచ్చతి తస్య తత్.

2.16

అక్షరమైన ఆదియే బ్రహ్మము. అదియే అన్నిటికంటెను గొప్పది. ఈ అక్షరమును బ్రహ్మమును తెలిసికొనవలెను. దేనిని జ్ఞాని పొందగలడు.

18 ఏతదాలమ్పనం శ్రేష్ఠమేతదాలమ్పనం పరమ్,

ఏతదాలమ్పనం జ్ఞాత్వా బ్రహ్మలోకే మహియతే.

2-17

ఈ బ్రహ్మము (అత్మ) శ్రేష్ఠమైన లుబధము, అది కదో
క్ష్యప్తమైనది. కాని 'తేదీహోనహము బ్రహ్మలోకమన
ప్రసాదించును.

- 19 స జాయతే మ్రియతే వా వివశ్చిన్నాయం
కుతశ్చిన్న విభూష కశ్చిత్,
అథో నిత్యః కాశ్యతోఽయం పురాణో
స హస్యతే హస్యమానే శరీరే.

2-18

జ్ఞానస్వరూపమగు ఈ బ్రహ్మము (అత్మ) పుట్టుట లేదు. మర
ణించుట లేదు. ఇది దేనినుండియు ఉత్పన్నమైనది కాదు. దీనినుండి
ఏమీయు ఉత్పన్నమగుటయు లేదు. ఇది వివశ్చరహితమైనది, నిత్యమై
నది. కాశ్యతమైనది, అనాదిమైనది. శరీరము పశించివచ్చుటకీ ఈ
అత్మ పశించుట లేదు.

- 20 హస్తా చేన్యన్యతే హస్తం హతశ్చేన్యన్యతే హతమ్,
ఉథౌ తౌ స విజానీతో నాయం హస్తే స హస్యతే.

2-19

చేన్యనాయు కాను చేన్యయన్నానని కాని, తంతులనువాయు
కాను తనిపోవుచున్నానని కాని తలంచుచో హస్తేన్యన్యతమ అత్మ
యనగా నేనుదెహ తెలియదు. ఈ అత్మ చందము. చంద్రుడను.

- 21 అథో రజీయాన్యహతో మహియా
సాత్మాన్య ఇన్తో శ్చిహితో గుహాయామ్,
త మక్రతుః పశ్యతి పితరోశో
ధాతుః ప్రసౌరాన్యహిమాన మాత్మనః.

2-20

అత్త అంబువుగలెను మాన్యుమైవది. మహాత్మ్యరమైన బాని
కలెను మహాత్మ్యరమైవది. అది పమమ్మ పాఠాలమొక్క. హృదయ
మందును ఉన్నది. కోరికలు లేదనాఁడు ముఖరహితమైన ఇంద్రియ
శుద్ధి, మహాశుద్ధివ్యాసా అత్తయొక్క. నమోమను అనుభవించును.

22 అసీనో దూరం ప్రణతి శయానో యాతి సర్వతః.

2-21

అత్త ఒకచోట ఉన్నను దూరముగ పోగలదు. సరసి
యన్నప్పటికీ వచ్చిస్తానని చెల్లగలదు.

23 అశరీరం శరీరేష్వనపశ్యేష్వవస్థితమ్,

మహాస్తం విభుమాత్మానం మత్వా ధీరో న శోచతి.

2-22

సర్వరమైనైవ శరీరమలలో ఉన్నప్పటికిని ఈ అత్త శరీ
రము లేదని, చాల గొప్పది, సర్వవ్యాపి, అట్టి అత్తను తెలిసికొని
ధీరుడగువాఁడు దుఃఖించఁడు.

24 నాయమాత్మా ప్రపంచనేన లభోఽ

న మేధయా న బహునా శ్రుతేన,

యమే నైష పృథుతే తేన లభ్య స్తనైష

అత్మా విపృథుతే తనూం స్వామ్.

2-23

ఈ అత్త ప్రపంచముచేతఁ గా, మేధాశక్తిచేతఁ గా,
అధిక శ్రమము చేతఁగాని లభించదు. అత్త ఎవని (నీ పాథకుని)
కోరుకొనుచో అతనికి అది లభ్యమగు తెలియును. అట్టి వానికి ఆ
అత్తతన నిజస్వరూపమును అభివ్యక్తము చేయును.

25 నావిరతో దుశ్చరితాన్నాశాస్తో నా సమాహితః,
నాశాస్త్రమానసో వాపి ప్రజ్ఞానేనైవ మాఘ్నయాత్.
2-24

దుష్ప్రవర్తనము నుండి విరమించనివారు, శాంతిలేనివారు,
ఏకాగ్రచిత్తము లేనివారు, అశాంతమానసులు ప్రజ్ఞాతో నైవమ
అర్థము అవయవాలను.

26 మృత్యుర్యపోషనేచనం క ఇత్థా వేద యత్ర సః.
2-25

ఇది మృత్యువు ఉపసేవనదాశయే (ఏది మృత్యుభావ
నను విగ్నాదింహ బాధింబో) అట్టి అత్యంత యెవలనున్నదో ఎవరికి
తెలియదు! (సామంతిక వస్తువాలములో చిట్కొనిన అజ్ఞానికి
అత్యంత నుండి తెలివికొనుట కష్టమని భావము.)

27 ఆత్మానం రథినం విద్ధి శరీరం రథమేవ తు,
బుద్ధిం తు సారథిం విద్ధి మనః ప్రగ్రహ ఏవ చ.
3-3

అత్మ రథినుడొక్క యజమానుడు.. శరీరము రథము,
బుద్ధి సారథి. మనస్సు కర్మబలముగా తెలివికొనును.

28 ఇన్ద్రియాణి హయానాహుర్విషయాస్తేషు గోచరాన్,
అత్యేద్రియ మనోయుతం తోస్తేత్యాహుర్మనీషిణా.
3-4

ఇంద్రియములు విషయములు. ఇంద్రియగోచరములలో విషయ
ములు హయానాలు. శరీరము, ఇంద్రియములు, మనస్సు అనువాదతో
కలిసియున్న అన్ని భావములు విషయములు శరీరము.

29 యస్త్వవిజ్ఞానవాస్త్వ త్వయ్యుర్రేస మనసా నదా,
తస్యేన్ద్రియాణ్యపశ్యామి దుష్టాశ్వా ఇవ సారథే.

3.5

విజ్ఞానము కలవాడు ను, అయత్నమును మనస్సుకలవాడు ను, అని పోలికగా వర్ణించుటగాని సారథియొక్క, ఇట్లే గుఱ్ఱములవలె అపశ్యుతులై యుండును.

30 యస్త్వ విజ్ఞానవా స్త్వపతి యుర్రేస మనసా నదా,
తస్యేన్ద్రియాణి పశ్యామి పశశ్వా ఇవ సారథే.

3.6

విజ్ఞానము కలవాడు ను, అయత్నమును మనస్సు కలవాడు ను, అనిపోలికగా వర్ణించుటగాని పోలికయొక్క, ముందుగా ముందులె తన ముందుగా వలె ను.

31 యస్త్వవిజ్ఞానవా స్త్వపత్యమనస్కః నదాఽతుచిః,
స స తత్పద మాహ్నోతి సంసారం చాదిగచ్ఛతి.

3.7

విజ్ఞానము కలవాడు ను, అయత్నమును మనస్సుకలవాడు ను, అని పోలికగా వర్ణించుటగాని పోలికయొక్క, ముందుగా ముందులె తన ముందుగా వలె ను.

32 యస్త్వ విజ్ఞానవా స్త్వపతి నమనస్కః నదా తుచిః,
స స తత్పద మాహ్నోతి యస్మాద్భూయో

స జాయతే. 3.8

విజ్ఞానము కలవాడు ను, నదా మత్తమైన మనస్సు కలవాడు ను, అని పోలికగా వర్ణించుటగాని పోలికయొక్క, ముందుగా ముందులె తన ముందుగా వలె ను.

33 విజ్ఞానసారథి రత్నస్తు మనః ప్రగ్రహవా స్మరః,
సోఽథ్యవః పార మాప్నోతి తద్విజ్ఞః పరమంవ

ఎవనికి విజ్ఞానమును సారథియు, స్వాధీనములో నున్నప్పుడు అను గ్రహమును దింగునో, అప్రహేయ, జీవితవరూ యొక్క గమ్యమును విజ్ఞునకమును (సర్వవ్యాపక అర్థవచనము పొందుచున్నాడు).

34 ఇద్రియేభ్యః పరా హ్యర్థా అర్థేభ్యశ్చ పరం మ
మనస్తే పరా బుద్ధి ర్బుద్ధే రాత్మా మహస్పదః.
3-

35 మహతః పర మవ్యక్త మవ్యక్తా త్పురుషః పరః,
పురుషాన్న పరం తింది త్సా కాష్ఠా పా పరా గః.
3-

ఇంద్రియములకంటె పరార్థములు గొప్పవి. పరావ్యక్తములకంటె మనస్సు గొప్పది. మనస్సుకంటె బుద్ధి గొప్పది. బుద్ధికంటె మహత్తరము అర్థ (హితార్థగమ్యులు) గొప్పది. మహత్తరమ అర్థకంటె అవ్యక్తము గొప్పది. అవ్యక్తముకంటె పురుషుడు (మాత్మ) గొప్పవాడు. పురుషునికంటె గొప్పది మిగిలినవియులే. అదియే అగ్ని తిరిగి పరావ్యక్త. అదియే పరమగమ్యము.

36 ఏష పర్యేషు భూతేషు గూఢోఽత్మా స ప్రకాశతే,
పృథగ్గతే త్ప్రగ్గయా బుద్ధ్యా సూక్ష్మయా సూక్ష్మై
పరికి: 3-1

మన స్వప్రకాశబంధును నిరూపకునిగ నుండుటచే ఈ అత్మ అందరికను కనుపించుట లేదు. కాని సూక్ష్మద్రవ్యులగు వాణి తమ సూక్ష్మబుద్ధితే ఈ అత్మ కానుపించుచున్నది.

37 యచ్చేద్వాక్యసనీ ప్రాజ్ఞస్త ద్యచ్చే జ్ఞాప అత్మని,

జ్ఞాప మాత్మని మహతి నియచ్చే

త్వద్యచ్చేద్వాస్త అత్మని.

3-13

ప్రజ్ఞాపంతులగు వాత్మను మనస్సునందును, మనస్సును బుద్ధియందును, బుద్ధిని మహాదాత్మయందును, మహాదాత్మను కాంత మగు అత్మయందును నిమగ్నము చేయువడు.

38 ఉత్తిష్ఠత జాగ్రత ప్రాప్య పరాన్నిబోధత,

హిరస్య ధారా విళితా దురత్యయా

దుర్గం పథ స్తత్కవయో వదన్తి.

3-14

తెన్ను! మేలకొనుము. ఉత్తిష్ఠులగు గురువులను సమీపించి అత్మనుగూర్చి తెలిసికొనుము. ఆ భూర్లను కత్తియొక్క పదనైన అందువలె చాటుట కష్టమైనదని పెద్దలు చెప్పుచును.

39 అశబ్ద మస్పర్శ మరూప మవ్యయం

తథాఽరసం నిత్య మగస్తపచ్చ యత్,

అనాద్యసప్తం మహతః పరం ద్రుపం

నిచాయ్య తం మృత్యుముఖాత్ప్రముద్యతే. 3-15

అత్మ శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములు లేనిదియు అవ్యయమైనదియు, నిత్యమగు, అనాదియు, అభంతమును, మహత్తే కంబును నింపుదియు, నిశ్చలమును అయియున్నది. అట్టి అత్మను

తెలిసికొనవలెను మృత్యుముఖమునుండి తెప్పగ విడుదల చేయు
చున్నాడు.

40 పరాశ్చి భానివ్యతృణ తన్వయంభూ

స్తస్మాత్పరాజ్పశ్యతి నాస్తరాత్మన్,

రశ్మి ధీరః ప్రత్యగాత్మాన మైశ్

దాప్నోత్తచక్షు రమృతత్వ మిచ్ఛన్,

4-1

బ్రహ్మజ్యేష్ఠుని ఇంద్రియములను బయటకు పోవువానినిగా
వీర్చుట చేసెను. అట్టి సుతులకు బ్రాహ్మసూక్ష్మములచే
చూడబడ్డగువాడు. అంతరాత్మను చూడజాలకున్నాడు. కాని
అమృతత్వమును పొందెను ఒకానొక ధీరుడు తన శ్రేతములను
లోనికి త్రిప్పుకొని దృష్టిని అంతర్ముఖ మొనర్చుకొని అంతరాత్మను
చూడగలను.

41 పరాచః కామా నమయన్తి కాలాస్తే

మృత్యోర్యన్తి వితతస్యపాశమ్,

అథ ధీరా అమృతత్వం క్షిణ్వా

ద్రువ మద్రువేష్విహ స ప్రార్థయన్తే.

4-2

కాలము (అడ్డములు) బ్రాహ్మములగు విచరులగుములను,
పెంబడిగలగు విశాలమును మృత్యుపాశములో తులక్కును
చున్నాడు. కాని ధీరులగువాడు అశశ్వత వస్తువుల మధ్య నిశ్చల
మగు అమృతత్వమును (అర్జును) తెలిసికొని ఈ ప్రహరమున
ఏ పశ్చాత్తాపము కలగకుండును.

42 తేషాం హిమం రసం గన్ధం

శబ్దాస్పృశ్యాంశ్చ నైఋహన్,

ఏతేదైవ విజానాతి తిమ్మత పరిశిష్యతే, ఏతదైవతత్.

4-3

జేభాచే రూపము, రసము, గంధము, శబ్దములు, స్పర్శ, మైథునము మున్నగున పన్నియు తెలియజూచుచున్నవి. అట్టి అత్యుత్తమ తెలియజూచునది ఈ ప్రపంచమున ఏది కలదు? ఇదియే నిత్య తెలిసికొనగోరవచ్చు ఆ అత్యుత్తమమున్నది.

43 స్వప్నాస్తం జాగరితాస్తం చోభో యేనానుపశ్యతి,
మహాస్తం విభుమాత్మానం మత్వా ధీరో న శోచతి.

4-4

జాగరత్స్వప్నదశలందు విషయములు ఏ అత్యుత్తమా తెలియజూచుచున్నవి, అట్టి పరవ్రాణియగు మహాత్మిరమైన అన్యను తెలిసికొని ధీగుణు శోకింపడు.

44 యదేవేహ తదముత్ర యదముత్ర తదన్విహ,
మృతోఽః స మృత్యుమాప్నోతి య ఇహ నానేవ

పశ్యతి. 4-10

ఏది (ఏ అత్యుత్తమ) ఇచట (ఈ లోకమున) ఉన్నదో, అదియే అచటను (హలోకమునను) కలదు. ఏది అచట కలదో, అదియే ఇచటను ఉన్నది. ఇచట కేదముద్ధి ఎవనికీ కన్పించునో, అతడు మాటిమాటికి మృతింపవలదు.

45 మనసైవేదమా ప్రపంచం నేహ నానాస్తి పించన,
మృతోఽః స మృత్యు మాప్నోతి
య ఇహ నానేవ పశ్యతి.

4-11

మనస్సుతో మాత్రమే దీనిని (అత్మను) పొందవలెను. ఇందు అనేకత్వము లిదియైనను లేదు. ఇందు అనేకత్వము ఉన్నట్లు ఎవనికి గోచరించునో అతడు లోక ముల్యుత్పన్నుడి నుండియొక ముల్యుత్పను పొందును.

- 46 అజ్ఞాప్తమాత్రః పురుషో మద్య అత్మని తిష్ఠతి,
రూపానో భూతభవ్యవ్య స తతో విజానుస్సతే

ఏకదైతకత్ 4-12

బొటప్పనేలి పరిమాణము గల పురుషులు శరీరములలో ఉన్నారని ఈ పురుషులు భారతాల, భవవ్యక్త్యాలునులకు అధిపతి యగుటచే ఇత ఎవనికి భయములేదు. ఈరచి ఆ అత్మ.

- 47 అజ్ఞాప్తమాత్రః పురుషో జ్యోతిరివా భూమతః
రూపానో భూతభవ్యవ్య స ఏవాద్య

స త శ్చై ఏకదైతకత్.

4-13

బొటప్పనేలి పరిమాణము గలది భూతభవవ్యక్త్యాలునులకు అధిపతియగు పురుషులు పొగడని అస్తివంగివారు. ఈవారు, శ్రేష్ఠులైన శరీరములందైన తరుణ కలుగు. ఈరచి ఆ అత్మ.

- 48 యథోదకం శుద్ధే శుష్కమాస్థిత్వం తాదృగేవ తపతి,
ఏవం మునే ర్విజానత ఆత్మా తపతి గౌతమ.

4.15

(ఉదోదకం) నిర్మలమగు బలము నిర్మలమగు బలమందు పడి ఇంతో నీరమగుట్లు భూమములకు మిలియింకి అత్మకు పరబ్రహ్మమే యగుచున్నది.

49 పుర మేరాదశద్వార మజప్యాపక్రచేతసః,
అనుష్ఠాయ న శోచతి విముక్తశ్చ విముచ్యతే
ఏ తద్వైతత్.

5-1

నిత్యమును పైత్యగోభ్రాతు నగు ఈ అజాని పునమునకు
వదునొకండు జ్వారములు కలవు. ఈ అజాని భ్యాసించినవారికి ఇత
శోకము లేదు. అతడు అజ్ఞానబంధనమునుండి విడుదల నొంది
స్వారోత్యమును పొందును. ఈరీతి ఆ అశ్మ.

50 న ప్రాజేన నాపానేప మర్త్యే జీవతి కశ్చన,
ఇతరేణ తు జీవన్తి యస్మిన్నేతా పుష్కాశితా.

5-5

ప్రాణముచే గాని అపానముచే గాని ఏ మమజానును జీవిం
చుట లేదు. వీరికంటె విలువైనవై, వీరికి ఆశ్రయమైన వానిచేతనే
(అశ్మచేతనే) జీవించుచున్నాడు.

51 య ఏష సుప్తేషు జాగర్తి తామం

రామం పురుషో నిర్విమాణః,

తదేవ కుక్రం తద్రప్త్యా

తదేవామృతముచ్యతే.

తస్మిం లోకాః త్రితాః సర్వే

తదనాత్మేతి కశ్చన

ఏతద్వైతత్.

5-8

జనులు నిద్రించునపుడు కూడ స్వప్నమందు వివిధ కామ్య
పదార్థములను నిర్మించుకొని మేలమోసెనుండు పురుషుడే శుద్ధునిగు
ఽబ్రహ్మము. వీరినే అమృత మనియు అందును. వీరియందు లోకము
లన్నియును ఆధారము కలిగియున్నవి. వీని నెవరును అక్లికమంద
జాలరు. ఇదియే ఆ అశ్మ.

52 అగ్ని రక్తమైతే భువనం ప్రవిష్టో
 రూపం రూపం ప్రతిరూపో బహువ,
 ఏకస్తథా సర్వభూతాస్తరాత్మా
 రూపం రూపం ప్రతిరూపో బహిశ్చ.

5-9

అగ్ని ఈ ప్రపంచమున ప్రవేశించి తాను మించి వివిధ
 వర్ణముల ఆకారములను అనుగుణముగా రూపములను భరించు
 వట్లు, తాను ప్రవేశించు ఆ యా భిన్నవస్తువుల కనుగుణముగా
 సమస్త ప్రాచులలోఁగల ఒకేఒక అత్యుభిన్నములైన ఆకారము
 లలో భాసించుచున్నది. వాదించు నేలుగకూడ ఈ అత్యుభిన్నది.

53 సూర్యో యథా సర్వలోకస్య చక్షి
 ర్నిలిష్యతే చాక్షిషైర్నాహ్య దోషైః,
 ఏకస్తథా సర్వభూతాస్తరాత్మా
 స తిష్యతే లోకదుర్భేద బాహ్యః.

5.1.1

సర్వలోక శ్చేతులైన సూర్యుడు శ్చేతనబంధములైన
 గాహ్యలోమములచే కలుపితుడగు కాక్షి, సమస్త ప్రాచులలో
 ఉన్న ఒకేఒక అత్యుభిన్నమును లోకదుర్భేదముచే కలుపిరచుట
 లేదు.

54 ఏకో వశీ సర్వభూతాస్తరాత్మా
 ఏకం రూపం బహుధా యః కరోతి,
 త మాత్మస్తం యోఽను పశ్యన్నిధీరా
 స్తేషాం సుఖం కాశ్యతం నేకరేషామ్.

5.1.2

సమస్తమును తన వశమం చేయుకొని సమస్త ప్రాచులను
 అంతర్యామి అయియున్న అత్యుభిన్న గూఢమును కావీర్యము

లుగ భాసించే నీయుచున్నది. తమ అత్తయందలి ఈ తత్త్వమును దర్శించు భానులకు మాత్రమే కావ్యతమము కలుగుచున్నది.

55 నిత్యోఽనిత్యానాం చేతనశ్చేతనానా

మేకో విచారానాం యో వివధాతి కామాన్,

తమాత్మస్తం యేఽనుపశ్యంతి ధీరా

స్తేషాం శాన్తిః కాశ్యపీ నేతరేషామ్. 5.13

అనిత్యములలో నిత్యమును, చేతనములలో చేతనమును, వీకమైనను అనేకములైన కోరికలను వెలసేద్యునియు అగు అత్మను తమలోనే దర్శించు ప్రాణులకు మాత్రమే కావ్యతమము కాంతి లభించుగలదు.

56 తచేత దితి మనన్యస్తేఽనిర్దేశ్యం పరమం నుభమ్.

5.14

నిర్దేశించే కవ్యము గానిదియు, పరమమైవదియు నగు నుభమును 'ఇదియే ఆ అత్మ' అని విజ్ఞులు భావించుదురు.

57 స తత్ర సూర్యోభాతి స చంద్రితారకం

నేమా విద్యుతోభాన్తి కుతోఽయ మగ్నిః,

తమేవ భాస్తమసుభాతి సర్వం

తస్య భాసా సర్వమిదం విభాతి. 5.15

అక్కడ (ఆ అత్మయొస్తే) సూర్యులగు కాని, చంద్రులగు కాని, నక్షత్రములు కాని, విజృంభణ కాని ప్రకాశించును. ఇక ఈ అగ్ని విషయము శేషము చెప్పవలయునో! ఆ అత్మ ప్రకాశించుటవలననే కానిది ఆకేయందలొని తక్కిన వన్నియు ప్రకాశించుచున్నవి. కాని ప్రకాశముచే ఇదియందును ప్రకాశించుచున్నది.

58 యదిదం కిం చ జగత్సర్వం

ప్రాణ ఏజతి నిః స్మృతమ్,

మహద్వయం పత్రసముద్యతం య

ఏతద్విదు రమృతాస్తే భవన్తి.

6-2

ప్రాణమువంటి ఈ ఆత్మనుండియే ప్రపంచమంతయు అనిర్భవించినది, దానియందు చలించుచున్నది. ఎత్తైనదివలన ప్రాణముభయమువలన ఆత్మ గొప్ప భయమును కలిగించును (ఆశ్చర్యమొక, భయము ప్రదముగ నుండును). ఈ ఆత్మను కలిగి నదికొనువాడు మననచరణ రహితం బగుదును.

59 భయాదప్యాగ్నినైవతి భయాత్తపతి సూర్యః,

భయా దిప్త్యగ్న వాయుశ్చ మృత్యు ర్థాపతి వల్కమః

6-3

ఈ ఆత్మయొక్క భయమువలననే అగ్ని మెండుచున్నది. సూర్యుని ప్రకాశించుచున్నాడు. ఇంద్రుని, వాయువు విజయ వాడని మృత్యువు తను తను విధులను నక్కగా నిర్వర్తించుచున్నాడు.

60 ఇహ చేదశవద్వృద్ధం ప్రాకృరీరసస్య విద్రవః,

తతః సర్గేషు లోకేషు శరీరత్యాయ కల్పతే. 6-4

శరీరము పడిపోతూన్నదే ఈ ఆత్మను కలిగి నదికొనువాడు గంభీరమగుచుండి నిమగ్న మగుచున్నాడు. ఆత్మ కలిగినదితో అతడు మరల శరీరమొకటి భరించవలసినప్పుడు ప్రబుద్ధుని పోలిపోవలసి వచ్చును.

61 యథాఽఽదర్శే తథాఽఽత్మని

యథా స్వప్నే తథా పితృలోకే,

యథాఽపున పరివదద్యశే తథా

గర్భరక్షతోశే ఛాయాతపయోరిప బ్రహ్మతోశే. 6.5

అర్జునునందు ప్రతిపస్తువు స్వప్నముగ నోలించునట్లు ఈ అశ్తి తపయందు స్వప్నముగ అనుభూత ముండును. ఈ అశ్తి పితృలోకమున స్వప్న మందువలెను, గర్భస్థిలోకమున ఉదయమందులెను, బ్రహ్మ లోకమున ఛాయాతపములవలెను అనుభూతి ముండును.

62. ఇన్ద్రియాణాం పృథగ్భావ ముదయా స్తమయా చ
యత్,

పృథ గుత్పద్యమానానాం మత్వా ధీరో స శోచతి.

6.6

పరివరీ విధముల ఉత్పన్నమైన ఇంద్రియముల తేజు తేజు స్వభావములను, వాని వాని ఉదయాస్తమయములను తెలివిన ధీమతు నుతింపడు.

63 ఇన్ద్రియేభ్యః పరం మనో మనసః సత్త్వముత్తమమ్,
సత్త్వాదతి మహానాత్మా మహతోఽవ్యక్తముత్తమమ్.

6.7

64 అవ్యక్తాత్మ పరః పురుషో వ్యాపరోఽర్థిన్ ఏవ చ,
యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే జన్తు రమృతత్వం చ గచ్ఛతి.

6.8

ఇంద్రియముల కంటె మనస్సు గొప్పది. మనస్సు కంటె బుద్ధి గొప్పది. బుద్ధికంటె మహా శక్త్యము గొప్పది. మహా శక్త్యము కంటె అవ్యక్తము గొప్పది. అవ్యక్తము కంటె పురు

బాధ్యమేదామః, నిష్కలం మనః పునఃపూర్వం (అత్మ) గోప్యవాణం-
ఆ పునఃపూర్వం తెలిసికొనినవాం మనః పునః అమృతత్వముచే
పొందును.

65 న సంధ్యశే తిష్ఠతి యావదుభ్య
న చహిషా పశ్యతి తత్సంతాప్తమ్,
హృదా మనీషా మనసాఽథి వృద్ధిః
య ఏతద్విదుకమృతాస్తే భవన్తి.

6.9

వృద్ధిశోభనములగు (దృక్పథ) వస్తువులలో అత్మయొక్క-
గోపనం లేదు. శేత్రములలో అజ్ఞానం ఎవరూ చూడలేదు.
ఆ అత్మ బృహదయమిగాగించి మునుపను పశ్యము చేసికొనిన ప్రజా
భయమ భ్రమమనేక తెలిసికొనినవా గుప్పించి దానిని తెలిసికొనిన
వాని అమృతం లగుదురు.

66 యదా పశ్చాపతిష్ఠన్తే జ్ఞానాని మనసా సహ
బుద్ధిర్న న విచేష్ఠతి తామాహుః పరమాంగతిమ్.

6.10

ఏమో, ఇంకా జ్ఞానోద్రియములం మునుపటిలో నూత నిశ్చయ
ముగ మునుపటి, బుద్ధిలు ప్రవృత్తియు కాక స్థిరముగ మునుపటి,
జ్ఞానోద్రిక మునుపటిదయని పెద్దలు చెప్పినారు.

67 తాం యోగమితి మన్వన్తే నిరామిన్ద్రియధారణామ్,
అప్రమత్తస్తదా భవతి యోగో హి ప్రథమావ్యయా.

6.11

స్థితమును ఇంద్రియభారముచే యోగవర్జ, యోగవర్జ, అర్హి
స్థితముందు యోగి అప్రమత్తుడై యుండును. అ యోగమును
పొందవచ్చును, (అనాగతచే) పోగొట్టుకొనవచ్చును.

66 నైవ వాచా స మనసా ప్రాప్తుం శక్యో న చక్షిషా,
అస్తీతి బ్రువరోఽన్యత్ర రథం తదుపలభ్యతే. 6-12

అశ్వ వాక్కుచేతను, మనస్సుచేతను, శక్తములచేతను
పొందజాలనిది అయియున్నది. 'అది ఉన్నది' అని చెప్పవారి
చ్చారా కాక మఱి ఏ యితరపాధముచే దీనిని పొందవచ్చును?

69 అస్తీత్యేవోపలభ్యన్య తత్త్వభావేన చోభయోః,
అస్తీత్యేవోపలభ్యన్య తత్త్వభావః ప్రసీదతి 6-13

ఉన్నది, లేదు—అను రెండిటిలోను 'ఉన్నది' అనునది
మాత్రమే తత్త్వభావముతో పొందజవలెను. ఇట్టి అస్తీత్యమును
అనుభవించు వానికి తత్త్వము అభివ్యక్త మగుచున్నది.

70 యదా సర్వే ప్రముచ్యంతే కామా యేఽన్య హృది
క్రితాః

అథ మర్త్యోఽమృతో భవత్యత్ర బ్రహ్మ సమచ్ఛతే.
6-14

హృదయమున గల కోరిక లోబడి ఎవ్వరూ పూర్తిగా
తొలగిపోవునో, అప్పుడు మమకారము అమృతమై ఇతరులే బ్రహ్మ
మను తెప్పగ పొందుచున్నారా.

71 యదా సర్వే ప్రభుద్యంతే హృదయస్యేహ గ్రన్థయః,

అథమర్హ్యైః మృతో భవత్యేతావ దనుశాసనమ్.

6-15

హృదయగ్రంథం లన్నియం ఎత్తున భేదింతురునో అర్థమనుమానము అమృతం వగుచున్నది. — అని వేదాంతము బోధించుచున్నది.

72 అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽస్తరాశ్చా

సదా జనానాం హృదయే పన్నివిష్టః.

తం స్యాచ్చరీరాత్పరిష్క హేస్తుశ్చాదివేషికాంరైర్యేణ

తం విద్యాచ్చుక్ర మమృతం తం

విద్యాచ్చుక్ర మమృత మితి.

6-17

కొటనలేని ప్రమాణముగల అంశకాత్మ యను పురుషులను సదా ప్రాణుల హృదయములలో వసించును. ముంజగద్దీకుంకి దర్శనం వేలుచేయునట్లు సుమారు కిరీటముమంటి వీనిని వేలుచేయువలెను. ఇయ్యది శుద్ధము, అమృతము అని గ్రహింపవలెను.

4. ప్ర శ్నో వ ని ష త్తు

1 భూయ ఏవ తవసా ద్రహ్మచర్యేణ క్రద్ధయా

సంవత్సరం సంవత్సరక యథా శామం శ్రాన్వాన్

పృచ్ఛథ యది విజ్ఞాస్యామః సర్వం హ వో

వక్ష్యామ ఇతి.

1-2

మీరు మఱియు 22 సంవత్సరము వయసు కడమొసోను, బ్రహ్మచర్యముతోను, శ్రద్ధతోను క్రమసిద్ధులు. తరువాత మీరున్న

ప్రభాకరము ప్రశస్తిలను అడుగుదు. . మే మెఱుంగుచు నేని సర్వమును
మీకు వచింపఁగలము.

2 అభోత్తరేణ తపసా బ్రహ్మచర్యేణ శ్రద్ధయా విద్య
యాత్మాన మన్విష్ణోవీత్య మణియస్త ఏతదైవి
ప్రొడానామాయతస మేతదమృత మథయ మేతత్ప
రాయణ మే తస్మాన్న పునరావర్తం త. 1-10

కొంచులు మహానీయులు ఉత్తరమార్గమును అవలంబించి
తపస్సు, బ్రహ్మచర్యము, శ్రద్ధ, విద్య - వీనిచేత అత్యంత
(ఆర్థ్యరూప) మార్గలోకమును అయిండుదురు. ఈ అత్యంతరూప
మార్గముచే ప్రాణాధారము, ఇది అమృతము, భయంహీనము,
అన్నితరంగాను శ్రేష్ఠమైనది. ఇదనిమంతి మరల నిది వచ్చుట
లేదు. పునర్వర్తన లేదు.

3 తమోకారేణైవా యతనే నాన్వేతి విద్యావ్యత్ర ద్వా
స్తమణర మమృత మథయం పరం చేతి. 5-7

ఓంకారస్వరూపమును ఏ విజ్ఞులు తెలివించుచున్నాడో
అట్టివాఁడు కాంతమై, అజరమై, అమృతమై, అభయమైనట్టి పరబ్రహ్మ
మును పొందుచున్నాడు.

4 అరా ఇవ రథనాథా కలా యస్మిన్

ప్రతిష్ఠితాః, తం వేద్యం,

పురుషం వేదయథా మాచో

మృత్యుః పరివృథా ఇతి.

6-6

కథావ్యక్తమంతరి అనుబంధ కథావ్యక్తములు ఎవరియందు ప్రతి స్థితములై యున్నవో, అట్టి వేద్యుడగు పురుషుని (అత్తను) పొందుట నిమిత్తము వృత్తులను బాధించి యుండును.

5. ముం డ కో ప ని ష త్తు

- 1 ప్లవాహేతే అదృతా యజ్ఞరూపా
అష్టాదశోర్తమవరం యేషు కర్మ,
ఏతచ్ఛ్రేయో యేఽభివర్తంతి మూఢా
ఋతా మృత్యుం తే పునరేవాపి యన్తి.

1.2.7

(కర్మకాండవంగాంధములైన) యజ్ఞగుప్తములైన కర్మలు నాశపంతులైనవని, ముగిసినదిమంది చేరి చేయు యజ్ఞము క్షామ్యమైనది కాదు. ఈ యజ్ఞము శ్రేష్ఠమని ఎవరు తలచుదురో వాని జానకమరణములను పొందుచుండును.

- 2 అవిద్యాయా మస్తరే వర్తమానాః
స్వయం దీరాః పండితంమన్యమానాః,
సంఘస్యమానాః పరియన్తి మూఢా
అన్తేనైవ నీయమానా యథాన్తాః.

1.2.8

అవిద్యయందు నుండు వారును, పండితులవని తమకు తాము పొగుకొనుచుండువారును, అగు మూఢులు గ్రహిణులని (గుడ్డి వారు) వారి సాక్షులైన యిందగు మూఢుని (జానక మరణములను పొందుచుండును).

3 బవిద్వాయాం బహుధా పర్తమానా

పయం కృతార్థా ఇత్యభిమన్యన్తి బాలాః,

యశ్కర్మిణో స ప్రవేదయన్తి రాగా

తే నాతురాః క్షీణలోకాశ్శృపన్తే.

1.2.9

అవిద్యయుండు పలువిధములంగ (దేవమనుష్యాది రూపములుగ) ప్రవర్తించుచుండు వాడును, తాను కృతార్థులమైతి నని తలంచువాడును, కర్మను సహజములగు వాడును అగు అజ్ఞానులది తత్త్వజ్ఞానమును తెలిసికొనజాలక, అత్కారణమన మఃభిమన్తే (వ్యర్థాది) లోకములనుండి బాటి పడిపోవుచున్నాడు.

4 పరీక్ష్య లోకాస్కర్మచితాన్ప్రాహ్మణో

నిర్వేదమాయాన్నాస్త్రికృతః కృతేన,

తద్విజ్ఞానార్థం స గురుమేవాభిగచ్ఛేత్

సమిత్యాజీః శ్రోత్రియం బ్రహ్మనిష్ఠమ్.

1.2.12

బ్రహ్మజ్ఞుని కర్మచేత గలుగు లోకములయొక్క తాతత్యమును పరీక్షించి తెలిసికొని, మోక్షము కర్మచేత లభించునని గ్రహించి యైరాగ్యమును పొంది, బ్రహ్మము నెఱుంగుటకై, సమీధలు పొత్తుచుండు గురువాడై, శ్రోత్రియుడగును, బ్రహ్మనిష్ఠుడగును అగు గురువును ఆశ్రయింప వలయును.

5 తస్మై స విద్వానుపసన్నాయ సమ్యక్

ప్రశాస్త చిత్తాయ శమాన్వితాయ

యేనాక్షరం పురుషం వేద సత్యం

ప్రోవాచ తాం తత్త్వతో బ్రహ్మవిద్యామ్.

1-2-13

ఈ ప్రకారముగ చనినట్టి శాంత, శమదహూచి సస్కరణములు కల నిమగ్నము అగుచున్న అమృతమును, పర్యాయము, పరమాత్మను తెలిసికొనుటకు సాధనమును అగు బ్రహ్మవిద్యను ఉపదేశించవలయును.

6 తదేతత్సత్యం, యథా నుదీప్తాత్పాపకాద్విస్మయింగా,
సహస్రశః ప్రభవంతే సమాపాః, తథాక్షరాద్వివిధాః
నోమ్యుతావాః ప్రణయంతే తత్ర చైవాపి యన్తి. 2.1.1

సామ్యుపపాదం ఓ శానరుణా! అబ్రహ్మవస్తువు పర్యవైపది, తాగుగా ముగుచున్న అన్నమునీ అశవములైన నిపులవ్వలు లేదు నట్లు అమృతపరబ్రహ్మము నుండి వలు విభములగు జీవులు పుట్టదు మరల అ బ్రహ్మమువంటి లీన మగుచు వచ్చాదు.

7 ధనుర్ధృషీ త్వాపనిషదం మహాశ్రుం శరం హ్యుపాసా
విశతం సస్తియత, అయమ్య తద్భావగతేన చేతసా
లక్ష్యం తదేవాక్షరం నోమ్యవిధి. 2.2.3

ఓ శానరుణా! ఉపనిషత్సంగంభమైవగ్ధి ధనుస్సును గైకొని, ఉపాసవచే శిష్ట ముపర్వణదీప గాణమును పంపించుచే బ్రహ్మ భావన యను విశేషముచే లోని ఆ అమృత పరమాత్మ నిర్వచనమును గుఱిగా చేసికొని సాక్షాత్కరించుకొనవలెను.

8 ప్రణవో ధనుశ్చరోహ్యత్వా బ్రహ్మ తల్లక్ష్యమువ్యతే,
అప్రమతేన వేద్యవ్యం శరవత్తస్యయో భవేత్.

2.2.4

ప్రణవము (ఓంకారము) ధనుస్సున శీఘ్రము గాణము;
బ్రహ్మము అన్యము అని తెచ్చుగానున్నది, సాధనములన్నియున్నవై

9. ముందకోపనిషత్తు

39

ఏకాగ్రచిత్తముతో ఐశ్వర్యమును బ్రహ్మమును సాక్షాత్కరించు కొనవలయును. అప్పుడు శుభ్రులగు సాక్షాత్ చరబ్రహ్మమీ అనుచున్నాము.

9 యస్మిన్ బౌః పృథివీ చాన్తరిక్ష మోతం మనః సహ ప్రాణైశ్చ సర్వైః, తమేనైకం జానథాత్మానమన్యో నాచో విముంచథ అమృతస్యైష సేతుః 2.2.5

క్షేయించు స్వర్గము, భూమి, అంతరిక్షము, నీకల ప్రాణము లతోఁ గూడిన మనస్సు గుర్చుఁబడియున్నచో, అట్టి ఏకమైన అత్మను తెలిసికొనుట, ఇతర వాక్యములను వదలివేయుట, ఇక్కార్యము అమృతత్వమును (అత్మసాక్షాత్కారమును) పొందుటకు వారధి అయియున్నది.

10 ధివ్యతే సౌందర్యగ్రస్తిశ్చిద్య నై సర్వసంశయాః,

హియన్తే చాస్య కర్మాణి తస్మిన్ దృష్టే పరావరే.

2.2.6

కాశ్యకారణ స్వరూపముచే పరావర స్వరూపమైతట్టి పరమాత్మను సంపర్కించివంతస జీవులకు (అవిద్యా) స్వాదయగ్రంథి ఛిన్నమై బోవుచున్నది. సంశయము లన్నియు తొలగిపోవుచున్నవి. కర్మ లన్నియు నశించిపోవుచున్నవి.

11 స తత్ర మార్జితాతి స చంద్రతారకం

నేమా విద్యుతో థాన్తి కుతోఽయ మగ్నిః,

తమేవ భాన్త మనుభాతి సర్వం

తస్య భాసా సర్వ మిదం విభాతి,

2.2.10

అత్మస్య గూఢ్యమగు ఆ పరబ్రహ్మమునందు మానస్యంబు ప్రకాశించుట; అట్లే చంద్రులు, నక్షత్రములు, మొదలైనవి అన్ని ప్రకాశించుట. ఈ మాత్రాదు లన్నియు ఆ పరమాత్మవలననే ప్రకాశించుచున్నవి. ఆ పరమాత్మ ప్రకాశించుచుండ ఈ సమస్త ప్రపంచము ప్రకాశించుచున్నది.

12 ద్వా సువర్గా సయజ్ఞా సథాయా

సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే,

తయోరస్యః పిప్పలం సోమివృ

త్తనకస్మిన్ననోఽతిదాకశీతి.

3-1-1

(శీవులు, అత్మ అను) రెండు వర్షులు పండి గమనము కలదియు ఎల్లప్పుడు కలసియుండునదియు, విత్తతత్వముతో కూడియున్నదియు అయియున్నది. అవి రెండును ఒకే వృక్షమును (కరీరమును) ఆక్రమించుకొని కలసియుండునున్నది. వానిలో ఒకటి (శీవులు) అర్జునము కలన దుదికరముగతోడు కర్మఫలమును భుజించుచున్నది. మఱియొకటి (అత్మ) పీపలము భుజించక సాక్షిగూఢముగ చూచుచున్నది.

13 సమానే వృక్షే పురుషో నిమగ్నో

ఓనీకయా శోచతి ముహ్యమాసః,

జాష్టం యదా వశ్యత్యవృత్తి మీశ

మన్య మహిమాన మితి పితరోకః

3-1-2

(శీవ, అత్మలకు) సమావదనం వృక్షమునందు (కరీరమునందు) ప్రవేశించిన శీవులు మోహమొంది దుష్టమగుచున్నారట. ఎప్పుడోకాలం నేణుగనున్న పరమాత్మను చూచుచున్నారో, అప్పుడు దుష్టరహితం మగుచున్నారట.

14 ప్రాచోపేయ యః సర్వభూతైర్విభాతి

విజానన్విద్వాన్సప్తతే నాతివాదీ,

అత్మక్రిద అత్మరతిః క్రియావా

నేష బ్రహ్మవిదాం పరిష్టః.

3.1.4

ప్రాచ్యవ్యూహః సగు పరమాత్మ బ్రహ్మాది గ్రంథపర్యంతము గల సమస్త ప్రాణులందును విరాజిల్లుచున్నాడు—ఆ అత్మయు, జీవనూపముగనున్న కాకును ఏకమే యని తెలివినాన విద్వాంసుడు (బ్రహ్మ) అర్థిశమింది మాట్లాడడు. అత్మయందే క్రిశించును' అత్మయందే అర్థివరిగి యుండును. జ్ఞాన భ్యాస, వైరాగ్యాది క్రియలు కలవాడై యుండును. బ్రహ్మవేత్తలలో శ్రేష్ఠుడై విరాజిల్లును.

15 సత్తేన లభ్య స్తవసా హ్యేష అత్మా

సమ్యగ్గానేన బ్రహ్మచర్యేణ నిత్యమ్.

అస్తః శరీరే జ్యోతిర్మయో హి కుఢ్రో

యం సత్యస్తి యతయః క్షిణదోషాః,

3.1.5

సావము పశించినట్టి యత్తు శీలుగు బ్రహ్మగ్రంథులు ఏ అత్మ స్వరూపమును చూచుచున్నాలో, 'నేలో'నుగుమైపదియు, సత్యస్య మైపదియు సగు ఆ అత్మవ్యూహము ఎల్లప్పుడు సత్యముచేతను, తపస్సుచేతను, ఉత్తమ జ్ఞానముచేతను, బ్రహ్మచర్యము చేతను ఈ శరీరమునందే దొందఁగల నున్నది.

16 సత్యమేవ జయతే నాస్పృతం

సత్తేన వహ్ని వితతో దేవయానః.

యేనాశ్రమస్త్యైషయో హ్యేష్టరామా

యత్ర తత్సత్సంస్థ పరమం నిధానమ్. 3-1-6

సత్యమే ఐయిందుమన్నది. అసత్యము ఐయిందుట లేదు. సత్యమునకు స్థానమగునై న ఆశాశాసనములు ఐయిందుట ఏ మాన్యము (జీవయాగము) ద్వారా మోక్షమునకు సోప్రమన్నారో, ఆ మాన్యము సత్యమునకు శ్రేష్ఠమైన స్థానము అయియున్నది.

17 వ చతుషా గృహ్యతే నాపి వాచా

నాన్యైశ్చేదై ప్రవసా కర్మణా వా,

జ్ఞానప్రసాదేన విశుద్ధ సత్త్వ

ప్రతస్తు తం పశ్యతే నిష్క్రులం ధ్యాయమానః.

3-1-8

ఆ బ్రహ్మము శ్రేతములచేగాని, వాక్యచేగాని, ఇంద్రియములచేగాని, తపస్సుచేగాని, కర్మచేగాని గ్రహించ సాధ్యము కానిది. అత్యుత్తానముచేత పరిశుద్ధమైన అంతఃకరణము కలవాడై, ఆ విధవ బ్రహ్మమును అవయవరహితముగా ధ్యానించుటగా, మూలమే అద్వైతం తెలిసికొనుచున్నాడు.

18 యం యం లోకం మనసా సంవిభాతి

విశుద్ధసత్త్వః కామయతే యాంశ్చ కామాన్,

తం తం లోకం జయతే కాంశ్చ కామాం

ప్రప్నోదాత్మజ్ఞం హృత్పయేద్భూతిరామః. 3-1-10

పరిశుద్ధమైన అంతఃకరణము కలవాడగు మునిస్త్వచేత ఏ యే లోకమునకు సంకల్పించుచున్నాడో, ఏ లోకమునకు లోబడుచున్నాడో

అ యా బోకములను, అ యా బోకలను పొందుచున్నాఁడు.
కాబట్టి విశ్వర్యాళిలను కలవాఁడు అత్యుత్తమ పుణ్యమును.

19 నాయమాత్మా ప్రపంచనేన లభోః

న మేథయా బహునా శ్రుతేన,

యమేనైష పృణుతే తేన లభ్య

స్తస్యైష ఆత్మా విపృణుతే తసుం స్వామ్. 3-2-3

ఈ అత్య ప్రపంచములచేతఁ గాని, మేధాశక్తిచేతఁ గాని, ఎక్కువగా శ్రవణము చేయుచుచేతఁగాని పొందుటలేదు. ఎవఁడు ఆ పరమాత్మను పొందునలయునని అభిప్రాయపడుచున్నాఁడో, అయితప్ప చేతనే అతఁడు పరమాత్మను పొందుచున్నాఁడు. అట్టివానికి ఈ అత్య తన స్వగూఢమును ప్రకాశింపఁ జేయుచున్నది.

20 నాయమాత్మా బలహీనేన లభోః

న చ ప్రమాదాత్తపసో వాప్యలింగాత్,

ఏతై రుపామై ర్యతతే యస్తు విద్వాం

స్తస్యైష ఆత్మా విశతే బ్రహ్మధామ. 3-2-4

ఈ అత్య బలహీనులచేత (జ్ఞానదార్శిత్వము లేనివారిచేత) పొందుటలేదు. అట్లే ప్రమత్తతవఁ గాని (బోధనీయముచేఁ గాని, అజ్ఞానతవఁ గాని), త్యాగరహితమున తపస్సుచేఁ గాని పొందుటలేదు. ఏ విద్వాంసుఁడు (జ్ఞాని) ఈ తిపాయములచేత (జ్ఞానదార్శిత్వము, అప్రమత్తత, విమలచింతన పరిత్యాగము, త్యాగపూర్వక మైన తపస్సు-అట వారిచేత) ప్రయత్నించుచున్నాఁడో, అతఁడు బ్రహ్మస్వగూఢమును పొందుచున్నాఁడు.

12 సంప్రాప్త్యైష మృషయో జ్ఞానత్వప్రాః

కృతాత్మానో వీతరాగాః ప్రశాన్తాః.

తే నర్వగం నర్వతః ప్రాప్య ధీరా

యర్హత్యాపః నర్వమేవా విశన్తి.

3-2-5

అత్యుత్తమము గల ఋషులు ఈ అత్యుత్తమగ్రాహమును పొంది
అత్యుత్తమముచేత తృప్తిని పొందిన వారును, అత్యుత్తమగ్రాహులును,
కాగరహితులును, ప్రశాంతియును అగుచున్నారు. అట్టి అత్యు
త్తమము కల మహాఋషులు నర్వవ్యాపక మగు పరబ్రహ్మమును
అంతట పొంది, ధీరులును, ఏకాగ్రదిక్కులును అయి సమస్తమును
పొందుచున్నారు (లేక అన్నిటియందును ప్రవేశించుచున్నారు).

22 వేదాస్తవిజ్ఞాన సునిశ్చితాద్వాః

సంన్యాస యోగాద్యుత్తయః శుద్ధసత్త్వాః,

తే బ్రహ్మలోకేషు పరాస్తరాశే

పరామృతాః పరిముచ్యన్తి సర్వే.

3-2-6

వేదాంతవిజ్ఞానముతో అత్యుత్తమ నిశ్చయముగ ఎఱివినవారును
శ్లోకముతో శుద్ధాంతరంగులై పవారును అగు యత్నశీలులైన
మహానీయు లందఱును బ్రహ్మస్వరూపము వైశ్యవై విమర్శింప
చున్నారు.

23 యథా సద్య స్ఫురిస్తమానా స్సముద్రే

అస్తం గచ్ఛన్తి నామహాపే విభాయ,

తథా విద్వాన్నామరూపాద్విముక్తః

పరాత్పరం పురుషమువైతి దివ్యమ్.

3-2-8

ప్రశాంతుల నిజులు ఈ సామరూపములను పవరి సమము
ప్రయుతం 'శ్లో విగత ముపచున్నచో, అట్టి అత్యుత్తమ విమర్శింప

మూలమంతి విముక్తుడై పరాత్పరమైన దివ్యపురుషుని (బ్రహ్మమును) పొందుచున్నాడను.

24 స యో హ వై తత్పరమం బ్రహ్మ వేద

బ్రహ్మైవ భవతి నాస్యో బ్రహ్మవిత్కులే భవతి,

తరతి లోకం తరతి పాప్యానం

గుహ్యగ్రన్థిభ్యో విముక్తోఽమృతో భవతి. 3.2.9

ఎవఁడు శ్రేష్ఠమున పరబ్రహ్మమును తెలిసికొనుచున్నాడో అట్టివాఁడు పాపాల్ పరబ్రహ్మ స్వరూపుడే అగుచున్నాఁడు. బ్రహ్మజేత్రయొక్క పంశమందు బ్రహ్మజేర్తి కానివాఁడు ఇది నడుచు. బ్రహ్మజ్ఞుని మాత్రమును కాలుచున్నాఁడు. పాపమును కాటికేయుచున్నాఁడు. పృథ్వీమందుంటి అట్లాశ్రగంధులు విచ్చి న్నములై ప వాఁడై అమృతస్వరూపుఁడు అగుచున్నాఁడు.

6. మాంధూక్యోపనిషత్తు

1 ఓమిత్యేతదక్షరమిదం సర్వం తస్యోపవాణ్యాభ్యాసభూతం

భవవృద్ధిష్యదితి సర్వమోంకార ఏవ, యచ్చాస్య

త్రికాలావీతం తపస్యోంకార ఏవ.

ఈ సమస్త ప్రపంచము 'ఓమ్' అను అసీదిము (ప్రణవము) ఓంకారము నాశరహిత పరబ్రహ్మము. భూతభవిష్యద్వర్తమానము లన్నియు ఓంకారము. త్రికాలములను కాలియుండునదియు ఓంకారమే.

2 సర్వం హ్యే తద్రుప్తాఽయమాత్మా బ్రహ్మ సోఽయ

మాత్మా చతుష్పాత్.

ఓంకార మని చెప్పబడిన ఈ సమస్త ప్రపంచముబ్రహ్మమే. అంతయు బ్రహ్మమే. ఈ శీఘ్రమును బ్రహ్మమే. అట్టి ఈ ఓంకారము (బ్రహ్మము, ఆత్మ) నాలుగుపాదములు కలిగియున్నది.

3 ఏష సర్వేశ్వర ఏష సర్వజ్ఞ ఏషోఽస్త్రాగ్రమ్యేష, యోనిః సర్వస్య ప్రభవావ్యయా హి భూతానామ్. 6

ఈ ఆత్మయే సర్వేశ్వరుడు. సర్వజ్ఞుడు. సర్వాంతర్యామి. సమస్త ప్రాణులయొక్క ఉత్పత్తి వివాళములను అన్నిటిని అదియే కారణభూతమై యున్నది.

4 నాస్తాప్రజ్ఞం స విహిఃప్రజ్ఞం నోభయతః ప్రజ్ఞం స ప్రజ్ఞాన ఘనం స ప్రజ్ఞం నాప్రజ్ఞమ్, అదృష్టమవ్యవహార్య మగ్రాహ్య ముత్తమ మదీంత్య మవ్యవచేత్య మేకాత్మ, ప్రత్యయసారం ప్రపంచోపశమం కాస్తం శివ మద్వైతం చతుర్థం మన్యజే స ఆత్మా స విశ్వేయః. 7

ఈ ఆత్మ అంతప్రజ్ఞ (లే జ్ఞానం) కాదు. విహిఃప్రజ్ఞ (నిర్జ్ఞానం) కాదు. ఈ రెండింటిని మధ్య నుంచి వదిలియు కాదు. ప్రజ్ఞావస్తువు కాదు. ప్రజ్ఞ కాదు; అప్రజ్ఞయు కాదు; అది ఆత్మ శక్తియు, వ్యవహరింపటకు వీలులేనిది; ఇంద్రియములకు అందనిది. రలంచుటకు సాధ్యము కాదు. ఇట్టిదని నిర్ణయించి చెప్పటకు సాధ్యము కాదు. ఏకాత్మ యనెను. ఏకాగ్రము సారిముగ గలది. లోకవ్యాపారిము లేనిది. శాంతమైయున్నది. మంగళగమైనది. ఏకమై నది. ఈ ఆత్మయే కలిగిజొనుటకు తగినది. ఇది నాలుగుపాదము.

5 ఆమాత్రశ్చతుర్థోఽవ్యవహార్యః ప్రపంచోపశమః శివోఽద్వైత ఏవ మోంకార అత్తైవ సంవిశక్త్యాత్మ నాత్మానం య ఏవం వేద య ఏవం వేద. 12

ఊరారమును ఆకారాది మాత్రలను విశ్వాది పాదములును లేని వస్తువునై తోపశమనము కల మంగళవ్యరూపముగ తెలిసి కొనిపరచిన తత్త్వజేత, యోగి అయియిచ్చాడు. మనోమొకలగు కాదు.

7. తెత్తిరీయోపనిషత్తు

- 1 అహం పృథ్వ్యరేరివా తిత్తిః పృథ్వం గిరేరివ ఊర్జస్వి
పవిత్రోవాశినీప స్వమృత మస్మి ద్రవణిగం నవర్చ
సమ్. సుమేధా అమృతోఽహః. ఇతి త్రిశబ్దోక్త్యై
చానుపపదమ్. 1-10

నేను సంపాదపృథ్వముమొక్క అంతర్యామ్యాత్మ నూప
మున ప్రవహించను. నా తిత్తి పర్వత శిఖరమువలె ప్రసన్నమై
యున్నది. నేను పరిశుద్ధమైన జ్ఞానము (బ్రహ్మము) ముఖ్య కార
ణముగ కలవాడను. సూర్యునియందలి పవిత్ర అత్మతత్త్వమువలె
నేను పరిశుద్ధమైన అత్మతత్త్వమై యున్నాను. నీ నీల భస్మ
(జ్ఞానమై) యున్నాను. పరిశుద్ధ బుద్ధిగలవాడనై యున్నాను.
మరణము లేనివాడను, అక్షరమైన అయి యున్నాను. అమృత
ములే తగుపడదనబడనై యున్నాను—అది త్రిశబ్ద మహర్షి
యొక్క నేనానుపపదము.

- 2 వేదమనూచ్యాచార్యోఽనేవాసిన మహేశాన్తి, సత్యం
పద, ధర్మం చర, స్వాధ్యాయా న్మాప్రమదః, ఆచార్యా
య ప్రేయం ధన మాహృత్య ప్రజాతస్తుం మావ్యవ
చ్చేత్సిః. సత్యా స్స ప్రమదితవ్యమ్, ధర్మా స్స ప్రమ

దితవ్యమ్, కుశలా న్న ప్రమదితవ్యమ్, భూత్యై న ప్రమదితవ్యమ్, స్వాధ్యాయ ప్రపదనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్, దేవపితృవారాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్, మార్కదేవో భవ, పితృదేవో భవ, అచార్యదేవో భవ, అతిథిదేవో భవ, యా న్యనవద్యాని కర్మాణి తాని సేవితవ్యాని, నో ఇతరాణి, యే కే చాన్మచ్చ్రేయాం సో బ్రాహ్మణాః తేషాం త్వయాఽఽసనే న ప్రశస్యసి తవ్యమ్, శ్రద్ధయా దేయమ్, అశ్రద్ధయాఽదేయమ్, శ్రియా దేయమ్, హియా దేయమ్, తియా దేయమ్, సంవిదా దేయమ్. . . . . ఏష ఆదేశః, ఏష దిపదేశః ఏషా వేదోపనిషత్, ఏత దనుశాసనమ్, ఏవ ముపాసితవ్యమ్, ఏవము చైతదపాస్యమ్, స్వాధ్యాయ ప్రపదనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్, తాని త్వయోపాస్యామి విదిత్వా వా స్మోత్తమ పరైరన్ సప్త వ. 1-2

వేదాధ్యయనానంతరము గురుదేవుడు శిష్యుడు క్లిష్ట బోధించుచున్నాడు. —నత్యమఃకు చలంకుమః, భక్తమః నాచరింపుమః, అభ్యయనము తప్పక చేయుము. మఱి, గురుత్వజ్ఞుఁడైన దక్షిణ నొకఁగి వారి యొద్ద నెలుపుకొని, గురువని గృహస్థభక్తియును పరిపాలింపుము (దేవ, గురు దీప్యవగంఁపితు కాపా. ము). నత్యమఃకుండి మరలకుము, భక్తమఃకుండి మరలకుము, అత్యచలంకుఁడనుండి మరలకుము, స్వాధ్యాయద్రవ్యగపమఃకుండి మరలకుము.

దేవ పితృవారాభి మరలకుము. తల్లి, తండ్రి, గురువు, అతిథి—ఆను నీలిగి ప్రవగమానులగుఁ జలంచి పూగుంపుము. త్యజ

పద్యగతి (నిర్దేశములు 24) కర్మలను చేయుచుండును. నిర్దేశముల నైవ బాగని చేయరాదు. శ్రేష్ఠతయొక్క పలుకులు ఉపయోగములను చేయుము. వారి కిచ్చు దానిని క్రొత్తలో నిచ్చు. ఆ క్రొత్తలో నిడుకుము. భవములోను, బుద్ధిలోను పెరిగిండును. ఇతరులలోను, ప్రేమలోను ఇచ్చు.

ఏ వృత్తియందుగోని, ఏ కర్మమునందుగో నిడుకుండును కలగుచో, ని ప్రాంతమునకు బాసమయిండును నిర్దేశములను ప్రాప్తి నిర్దేశములను ఉంచుచో, వారి అవరణ ప్రకారము ని బాసమయిండును. నిర్దేశము కర్మమునకు చేయి దోషమున్నచో, నిర్దేశములను నిర్దేశములను నిర్దేశములను అవరింపుము. ఇదియే ఉపయోగము. ఇదియే చేయవలయును. ఇదియే అనుభవము. ఉపయోగము ఉపయోగము చేయవలయు. ఇదియే ఉపయోగము.

3 ప్రహృషిమాహితి పరం. తదేషాఽద్యుతా సత్యం
క్షాస మనంతం ప్రహృషి. యో వేద నిహితం గుహ
యాం పరమే వ్యోమన్. సోఽద్యుతే సర్వాన్
కామాన్ సహ ప్రప్తావా విపర్విరేతి. తస్మాద్వా
వీతస్యా దాత్వప అరాశ స్సంభూతః, ఆచారాద్వా
యుః, వాయో రగ్నిః, అగ్నే రాహి, ఆద్యుతః పృథివీ,
మృతివ్యా ఓషధిమః, ఓషధీర్లోకస్తమ్. అద్వాత్మ
దుషః. 2.1

ప్రహృషి. నిర్దేశములను ప్రహృషిమనే నిర్దేశములను.
(ప్రహృషిమే యగుచున్నాను). ఆ ప్రహృషిమ నిర్దేశము, క్షాస
స్వరూపమైనది, అనంతమైనది — ఆది మున్ను చెప్పబడుచున్నది.
అదియే పరమవస్తువు.

ఆ బ్రహ్మమును తన హృదయము దెవఁ జెలుపునో, అతఁడు బ్రహ్మస్వరూపుడై, నమస్త భోగ్యములు పనుభవించును. అట్టి అత్త బ్రహ్మము) నుండి ఆకాశము కలిగెను. ఆకాశమునుండి వాయువు, వాయువునుండి అగ్ని, అగ్నినుండి జలము, జలమునుండి వృధివి, వృధివినుండి అన్నము, అన్నమునుండి పురుషుఁడు (జీవాత్మ) కలిగెను.

- 4 యతో వాచో నివర్తతే అప్రాప్య మనసా సహ,
అనందం బ్రహ్మణో విద్వాన్ స విభేతి తదాచనేతి.

2-4

ఏ బ్రాహ్మమును తెలిసికొనఁజాలక వాళ్ళు, మనస్సు నెనుకను మఱచినవో, అట్టి బ్రహ్మముయొక్క అనందము తెలియనఁజాలఁజేరిని భయపడరా.

- 5 అసన్నేప స భవతి అసద్రూపేతి వేద చేత్, అస్తి
బ్రహ్మేతి చేర్వేద, సంక మేసం తతో విదురితి.

2-5

బ్రహ్మము లేదనుచుఁ జేరినవాఁడే యగును. బ్రహ్మము కలదనుచుఁ జిన్నివాఁడే యగును.

- 6 యదా, హ్యే వైష ఏతస్మి న్నద్యశ్చేనాత్మ్యేన
నిరుత్తేన నితయనే ఉభయం వ్రతిస్త్విం విందతే, అథ
సోఽభయం గతో భవతి. యదా హ్యే వైష ఏతస్మి
స్సువర మందరం పరుతే. అథ తస్య భయం భవతి,
తత్తేనైవ భయం విదుషోఽనున్వాసన్తః.

2-7

ఎప్పుడు సాధనము కలగవచ్చునో, శరీరము లేనిదియు, ఇట్టి వని గుర్తించి చెప్పుటకు చీలొకానియు, గుర్తించుటకు అవకాశము లేనిదియు నకు అత్యయమును పైకగ్రముతో తన్ను పొందించుకొనునో అప్పుడతడు అభయమును పొందును. ఎప్పుడు తానెరిగినా నేరనియు, అత్యంతమును లేదనియు భేదముల్లి కలుగుచున్నచో అతనికి భయము కలుగును. అందు 'తేరినివహ్లా'యన్న పుటికిని, భేదముల్లి కలిగియుండినచో అతనికి భయము కలుగును.

7. వీషాఽస్మాద్వాతః పవతే, వీషోదేతి సూర్యః.

వీషాఽస్మి దగ్నిశ్చేంద్రశ్చ, మృత్యుర్థావతి పంచమ
బలి. 2-8

ఆ పరమాత్మ యెవల భయములే గాలి వీచుచున్నది, నూన్యము దీదముంచుచున్నాడు. అగ్ని, ఇంద్రులు, మృత్యువు తమ తమ కార్యముల నొనర్చుచున్నారు.

8. పైషాఽఽనందస్య మిమాంసా భవతి-యువా స్మి
త్సాదు యువాధ్ధాయకః, అశిష్టో ద్రవ్యిష్టో బలిష్ఠః,
తస్యేయి పృథివీ సర్వా విత్తస్య పూర్ణా స్మృత్, స
ఏతో మానుష ఆనందః శ్రోత్రియస్య చాకామహ
తస్య.

తే యే శతం మానుషా ఆనందాః, స ఏతో మనుష్య
గంధర్వాకామానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహ
తస్య, తే యే శతం మనుష్య గంధర్వాకా మానందాః,
స ఏతో దేవగంధర్వాకా మానందః శ్రోత్రియస్య

చాకామహతస్య, తే యే శతం దేవగంధర్వాణా
 మానందాః, స ఏకః పితృణాం చిరలోకలోకానా
 మానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య, తే యే
 శతం పితృణాం చిరలోకలోకానా మానందాః, స ఏక
 ఆజానజానాం దేవానామానందః శ్రోత్రియస్య చాకా
 మహతస్య, తే యే శత మాజానజానాం దేవానామా
 నందాః, స ఏకః కర్మదేవానాం దేవానా మానందః,
 యే కర్మదా దేవా నపియన్తి, శ్రోత్రియస్య
 చాకామహతస్య, తే యే శతం కర్మదేవానాం దేవా
 నామానందాః, స ఏకో దేవానామానందః శ్రోత్రియస్య
 చాకామహతస్య, తే యే శతం దేవానామానందాః, స
 ఏక ఇంద్రస్యానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య,
 తే యే శతమింద్రస్యానందాః, స ఏకో బృహస్పతే
 రానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య, తే యే శతం
 బృహస్పతే రానందాః, స ఏకః క్రజాపతేరానందః
 శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య, తే యే శతం క్రజా
 పతే రానందాః, స ఏకో అగ్నిష్వా ఆనందః శ్రోత్రి
 యస్య చాకామహతస్య, స యశ్చాయం పురుషో
 య శ్చాసౌ వాదిత్యే స ఏకః ... ..

స య ఏవం చిత్ అప్రాల్లోకాత్ప్రేక్య ఏత మన్నమయ
 మార్కాన ముపసంగ్రామతి ఏతం ప్రాణమయమాత్మాన
 ముపసంగ్రామతి ఏతం మనోమయ మాత్మాన ముప
 సంగ్రామతి ఏతం విజ్ఞానమయమాత్మాన ముపసంగ్రా
 మతి ఏత మానస్సమయమార్కాన ముపసంగ్రామతి. 2.8

ఇత్యుగం ఆనందము విచారణమగుచున్నది—

యోగవనము, సాధుత్వము, వేదాధ్యయనము, పరిజనము, శరీర దృఢత్వము, ధైర్యము, బలము, భూతలమంతయు వీలవచ్చి కత్తి, నంపూర్ణభవము మొదలైనవి కల ఒక మనుష్యుని ఆనందము ఒక మనుష్యానందమని చెప్పవచ్చును. ఇట్టి ఆనందము వేదాగ్రహణ శ్రోత్రియమగును, కామరూపమగును అని బ్రహ్మసేత్త్యుడు కూడ కలదు.

ఇట్టి మనుష్యానందమునకు నూలులెల్లు కలది మనుష్య గంధర్వానందము. దానికి నూలులెల్లు కలది దేవగంధర్వానందము. దానికి నూటంతలు కలది పితృదేవతలయొక్క ఆనందము. దానికి నూలులెల్లు కలది అజానన దేవతలయొక్క ఆనందము. దానికి నూటంతలు కలది కర్మదేవతల ఆనందము. దానికి నూలులెల్లు కలది దేవానందము. దానికి నూలులెల్లు కలది ఇంద్రానందము. దానికి నూటంతలు కలది బృహస్పతి ఆనందము. దానికి నూలులెల్లు కలది ప్రజాపతి ఆనందము. దానికి నూలులెల్లు అతికమైనది బ్రహ్మానందము. ఆ బ్రహ్మము మనుజుని పృథ్వీమం దున్నది. ఈ ఆనందము బద్ధియును వేదాగ్రహణ శ్రోత్రియమగును, కామ రూపమగును కూడ కలదు. మనుజుని యందలి ఈ ఆనందరూప బ్రహ్మమేది కలదో, సూక్ష్మనియం దే బ్రహ్మము కలదో, ఆ రెండును ఒకటేవి. ఇట్లు తెలివితీయోపనిషత్తు విషయములం దనేక శేషవాక్యై అష్టమయోగోశమును చాటుచున్నది. (అశ్వకంఠి అది వేదాగ్రహణ శ్రోత్రియమగును). అట్టి మనోమయ, విజ్ఞానమయ ఆనందమయోగోశములను కూడ అశ్వకాదు మొఱుగుచున్నది.

- 9 యతో వాచో నివర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ,
అనందం బ్రహ్మణో దిద్వాన్ స తిథేతి కుతశ్చనేతి
ఏతం హ వాప స తవతి, తి మహం సాధు నాకరవం,
తి మహం సావమరరపమితి. 2.9

దేనినుండి వాక్కు, మనస్సు తెలియజాలక గమనకు మరలు
చున్నచో అట్టి బ్రహ్మమును తెలిసికొనిన విజ్ఞానవంతుడగు దేనిని
భయపడెను. 'నేను భూతకార్యమును ఏల చేయలేదు? హవ
కార్యమును ఏల చేసితిని'—అను నిట్టి చింత ఇట్టి బ్రహ్మజేత్రుడు
తలెంపచేయజాలడు.

- 10 యతో వా భూమాని భూతాని జాయంతే, యేవ జాతాని
జీవంతి, యత్రప్రయన్త్యర్థిసంవికంతి, తద్విశిష్టానన్త్య
తద్రుహ్యేతి, స తపో ఒతవ్యత. 3.1

బ్రహ్మాది స్తంబవర్ణంతము కల ఈ కమర్ల ప్రాణులు
దేనినుండి ఆవిర్భవించినచో, దేనిచే జీవించుచున్నచో, దేనియందు
లయించుచున్నచో జన్మినో బ్రహ్మము. అట్టి బ్రహ్మమును ఎఱుంగ
కలయును. (అది ఈ ప్రకారముగ కుండ్రయగు వస్తువులను భృగువు
నకు ఉపదేశించుగా) అంతః భృగువు తనమొ నాచును చెను.

- 11 అన్నం బ్రహ్మేతి వ్యజనాత్. 3.2

(భృగువు) అన్నమును బ్రహ్మముగా తెలిసికొనెను.

- 12 అనందో బ్రహ్మేతి వ్యజనాత్. అనందాద్వేష అర్హి
మాని భూతాని జాయంతే, అనందేన జాతాని జీవంతి,

అనందం ప్రయంక్యధిసంవిళంతిరి, సైషా చార్షవీ
వాచుణీ విద్యా, పరమే వోక్యమన్ ప్రతిష్ఠిరా, స య
ఏవం వేద ప్రతితిష్ఠతి. అస్సవాసన్నాదో భవతి,
మహాన్ భవతి ప్రజయో పకుతి తప్రహృవర్పసేన
మహాస్మిర్యా. 3.6

అనందమునుండియే ఈ పదము ప్రామాణ్య భంగము కలుగింపజేసినది. అనందముచేతనే జనించుచున్నది. అనందమునుండి లభించుచున్నది. కావున అనందమే బ్రహ్మయని (భృగువు) తెలిసికొనెను.

ఈ ముద్రపీఠమున బ్రహ్మవిద్యను వర్ణించు భృగువును సుమతీనియు ఇది శ్రేష్ఠమైన స్వాధ్యాయాశాసనము ప్రకటింపజేసితిమి. ఎవడు ఈ విధముగా తెలిసికొనుచో అతడు బ్రహ్మమును (మన) ముద్రాపీఠము పొందుచున్నాడు. అన్నియు కలగాలు అగుచున్నాడు. అన్నమును భుజించుటకు వలయు దీర్ఘ, స్థిర కలవాడగుచున్నాడు. మణియు అతడు మహావ్యయము, ప్రజలు సత్కలులు కీర్తి మున్నగువానితో కూడినవారలను అగుచున్నాడు.

12 అన్నం స నింద్యాత్, తద్యక్రితమ్..... 3.7

అన్నమును నిందింపరాదు. అది ప్రతిముగా సమ్యక్ముచున్నది.

13 అన్నం బహు పుర్వీత, తద్రక్షితమ్..... 3.8

అన్నమును విస్తృతముగాబొంది, కానిది వినియోగించబడెను. అది ప్రతిముగా యెప్పుడూ పది.

15 అహమన్న మహమన్న మహమన్నమ్, అహమ
న్నాదోఽహ మన్నాదోఽహ మన్నాదః. 3.10

నేను అన్నస్వరూపుడను అగుచున్నాను. నేను దీప్తబాహుఁ
జరగాన్ని కలవాడను అగుచున్నాను.

8. ఐ త రే యో ప ని ష త్తు

- 1 ఆత్మా వా ఇదమేక ఏవాగ్ర అసిత్ నాస్యత్కించ
స మిషత్, స హక్షత లోకాన్ను సృజా ఇతి.1-1. 1

ఈ ప్రపంచము "సృష్టికి" పూర్వము ఒకే అర్థముగా ఉండినది.
ఆ అర్థరూపు నేలొకటి ఏదియును లేదు. ఆ అర్థి లోకములగు
సృష్టింగవలయునని ఆలోచించెను.

- 2 యత్కించేదం ప్రాణి జంగమం చ పతతి చ యచ్చ
స్థావరం సర్వం తత్సృజ్ఞానేత్రం ప్రజ్ఞానే ప్రతిస్థితం
ప్రజ్ఞానేత్రో లోకః ప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠా ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ.
3.3

స్థావరజంగమాత్మికముగు ప్రపంచ మంతయు బ్రహ్మనే.
శిలాది స్థావరములు, వనములు, ఇంకను సమస్త హులును ఆ బ్రహ్మ
ముగ్ధనే యున్నవి. సమస్తము ప్రజ్ఞానేత్రము. సమస్తము ప్రజ్ఞాన
మునందు స్థావరము గలియున్నది. లోకములయొక్క ప్రజ్ఞానేత్రము.
ప్రజ్ఞానేత్రే ప్రతిస్థితమయియున్నది. ప్రజ్ఞానమే బ్రహ్మము.

9. ఛాం దో గ్యో ప ని ష త్తు

- 1 ఉమిత్యే తదక్షర ముద్గీఢముసాసిత... 1-4-1

2. చాందోగ్యపరిషత్తు

ఓమ్ అను అక్షరమును అక్షరముగా వ్రాసి ఓమ్ అని గావము చేయవలెను.

31

3 స య ఏతదేవం విద్యాపక్షరం ప్రదాత్యేత దేవాక్షరం
స్వరమమృతమభయం ప్రవిశతి తద్రవిశ్య యద
మృతా దేవా స్తదమృతో భవతి. 1-4.5

ఏ విద్యాంశమును ఈ ప్రహరముగ అపిచిస్తే అమృతమై, అభయమై యుండు అంశమును ఈ సూక్తిని 'స్తవో', అక్షరము చేపరువలె అమృతత్వమును పొందును.

3 సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ తజ్జలానితి కాస్త ఏహాసిత... 3-14.1

నానుగూహత్వకమును ఈ ప్రపంచమంతయు బ్రహ్మకేతలు యున్నది. ఈ బగత్తే దానినందించే కలిగినది. చా'యంటే బయి నుండున్నది దానియంటే ప్రశస్తి లక్షణ యి న్నది. కావున కొంతకై బ్రహ్మమును ఉపాసించ వలయును.

4 యథా సోమ్యైవేన మృత్ప్రిందేన సర్వం మృణ్మయం
విజ్ఞాతం స్యా ద్వాచారమృణం విచారో నామధేయం
మృత్తికే త్యేవ సత్యమ్. 6.1.4

(ఉద్దాలములు). నామృణమును ఓ శ్లోకమునా మృత్తికా మయములై న భూమి వర్షాము అర్పణ మృత్తికయే యగునని, నానుగూహములు మాత్రమే చేయనియ, మృత్తిక మాత్రమే సత్య మనియు ఎఱుగవలెను (అర్థము ఈ ప్రపంచము బ్రహ్మమయమై యున్నది. ఆ బ్రహ్మకే సత్యమైవది).

5 సదేవ సోమ్యేద మగ్ర అసి దేవమేవాద్విశీయం ...

6-2-1

వామనాశామితోః సూచిత ఈ జగత్తు ఉత్పన్న ముండుకు
పూర్వము సర్వుగా ఏకమై, అద్వితీయమై యుండినది.

6 స య ఏషోఽతి మై తదాత్మ్యమీదం సర్వం తత్స
త్యం స అత్యా తత్త్వమసి శ్వేతశేతో..... 6-9-4

ఓ శ్వేతశేతూ! ఈ సమస్త ప్రపంచము పరమాత్మచే కలి
పూర్ణమై యున్నది. ఆ పరమాత్మయే సర్వము. అదియే అత్య-
అతియే నీయై యున్నావు.

7 అచార్యవాన్ పురుషో నేద తస్య తావదేవ చిరం
యావన్న విమోక్ష్యే. 6-14-3

అచార్యుడైన మహాబాహు బ్రహ్మసూను తెలిసికొని వెంటనే
మోక్షమును బోధించువాడగు.

8 సోఽహం భగవో మంత్రవిదేవాస్మి నాత్మవిత్.

శ్రుతం హ్యేవ మే భగవద్వ్యశేత్య స్త రతి శోక

మాత్మవిదితి సోఽహం భగవత్సోచామి తం

మా భగవాన్ శోకస్య పారం తార యత్పితి 7.1-3

(నారదులు సహస్ర-మామనితో-) మహాత్మా! నేను మంత్ర
శేత్రగా నున్నాను. అత్యశేత్ర, కాదేదు. అర్థ్యవేత్తయే శోకము
నుండి విడిచి వీక్షించునది ముందు ముందు వినియున్నాను. నేను
శోకము నుండి యున్నాను. నన్ను శోకసముద్రమునుండి దూ-
రేర్చు ప్రార్థన.

9 యో వై భూమా తత్సుఖం నాలేపే నుభయస్తే భూమైవ
సుఖం భూమాత్వేవ విజిజ్ఞాసి తవ్య ఇతి భూమానం
భగవో విజిజ్ఞాస ఇతి. 7.23-1

(సవర్ణ-మామిడి) భూమి (గొప్పది, బ్రహ్మము, అత్త) అనుభవించే పుణ్యము. అప్పుడైనా భాగ్యమును పుణ్యము ఉంచును. కావున గొప్పదిలేని పుణ్యము. ఆ గొప్పది యగు ఆ అత్తనే తెలిసి కొనవలయును.

- 10 యత్ర నాస్యత్పశ్యతి నాస్యచ్ఛబ్దోతి నాస్యద్విజా
నాతి స భూమాత త యత్రాస్యత్పశ్యత్యన్యచ్ఛబ్దో
త్యన్య ద్విజానాతి తదల్పం యోవై భూమా తదమృత
మత యదల్పం తస్మత్త్యం. 7.24.1

దేనియందు (అత్తయందు) భాగ్యంబు వేరైనది ఏదియు కను
బకుటలేదో, విధులుగనుట లేదో, తెలియబకుట లేదో, అదియే
భూమి. దీనికంటె వేరైనది అంతయు అల్పము. భూమా స్వగూఢ
మగు అత్త (బ్రహ్మము) నాశితహితమైనది. అప్పుడైనా భాగ్య
నాశము కలదు.

- 11 స ఏవాథస్తా త్స ఉపరిష్టాత్స పశ్చాత్స పురస్తాత్స దక్షి
ణస్స ఉత్తరతస్స ఏ వేదం సర్వ మిత్యథాతోఽహం
చారాదేళ ఏవాహమేవాథస్తాదహ ముపరిష్టాదహం
పశ్చాదహం పురస్తాదహం దక్షిణతోఽహం ముత్తర
తోఽహం యే వేదం సర్వమితి. 7.25.1

ఆ భూమి (అత్త) క్రింద, పైకి, వెనుక, ముందు, ప్రక్కల
అంతలను నిండియున్నది. ఈ క్రిందిను ప్రపంచ మంతయు అదియే.
అదియే నను. నీనే క్రింద, పైకి, ఎల్లదల ఉన్నాను. అంతయు
నేనుగా ఉన్నాను.

- 12 అథా త ఆత్మాదేళ ఏవాత్మేవాథస్తా చాత్మోపరిష్టా
చాత్మా పశ్చాదాత్మా పురస్తాదాత్మా దక్షిణత ఆత్మో

త్వరత ఆత్మైవేదం సర్వమితి స వా ఏష ఏవం పశ్య
 న్నేవం మన్వాస ఏవం విజాన న్నాత్మరతి రాత్మక్రిద
 ఆత్మమిభున ఆత్మానంద స్స స్వరాదృపతి తస్య
 సర్వేషు లోకేషు కామచారో భవతి, అభయేనస్యథా
 లోకీదు రస్యరాజాన స్తే క్షయ్యలోకా భవన్తి తేషాం
 సర్వేషు లోకే ష్వరామచారో భవతి. 7.25.2

క్రింద, పైన, అన్ని స్థానములందునున్నది. అంతయు
 అత్మయే. ఈ విధముగ భూమియు, తిలంగియు, విభిన్నానుభూతి-
 అత్మయందే శ్రీశింగిభూమి. అత్మ తనయందే తిక్కవని అనంద
 మొందుచుండును. కాశీ రాష్ట్రయందును, పశువు లోకములందును
 తన యుష్టప్రకారము పర్తిండుచుండును. ఎవడు అత్మను మఱియొక
 విధముగ ఎఱుంగునో అట్టి అజ్ఞాని ఇతర రాజులు లోకానియుండును.
 నాశముకల లోకములను నొందును. లోకము లన్నిటియందును
 తన యుష్టప్రకారము నుంచుచుండు అదిగో సాధ్యమను.

13 తదేష వ్లోకః.. స పశ్యో మృత్యుం చక్షతి స రోగం
 నోతదుఃఖితాం, సర్వం హపశ్యపశ్యతి సర్వమాహ్నితి
 సర్వక ఇతి, స ఏకదా భవతి త్రిదా భవతి సంచదా
 సప్తదా నవదా చైవ పునర్నైకాదకః స్మృతః, శతం
 చ దశచైకశ్చ సహస్రాణి చ వింశతిః, అహోరతుద్ధా
 సత్త్వకుద్ధిః సత్త్వకుద్ధా ధ్రువాస్త్పతిః, స్మృతిః మే
 సర్వగ్రన్థీనాం విశ్రమోద్ధః తస్మై మృదిత కషాయా
 య తమసః పారం దర్శయతి భగవాన్ సనత్కుమార
 స్తం స్కన్ధ ఇత్యాచక్షతే తం స్కన్ధఇత్యా చక్షతే.

7.26.2

సత్యకామమై యున్నది. (అది కలందిన ప్రకారము అనునను).
 సత్యసంకల్పమై యున్నది. ఇట్టి అత్యుచితమైనవిహితమును,
 కానిది తెలిసికొననిచో ఈ లోకమున రాకయొక్క అర్హమున నులై
 అనునందువారు ఏ యే ఫలమును, ఏ యే ప్రదేశమును కోరుతున్నారో,
 కానినే పొందుతుకాని నను న్నమును పొందవలయు, నను న్నమును
 స్వేచ్ఛగా పొందలేదు.

15 న వా ఏష అత్యా హృది తస్యైకదేవ నిరుత్తం హృ
 ద్యయమితి తస్మాద్ధృఢయ మహారహర్వా ఏవంది
 త్వర్గం లోకమేతి. 8.3-3

ఈ అర్హి హృదయమునందే కలదు. కానికీ ఇది కర్మార్థము
 హృదిహృదయమందు, అయితే ఈ అర్హి. ఈ ప్రకారము తెలిసి
 కొనినవాగు ప్రతిదినము స్వర్గమును (బ్రహ్మమును) పొందును.

16 అథ య ఏష సంప్రసాదోఽస్మాచ్ఛరీరాత్పముత్థాయ
 సరంజ్యోతి రుపసంపద్య స్వేన చాపేదాభినిష్పద్యత
 ఏష అత్యేతి హోవాచైత దమృత సుఖయ మేతద్రు
 హ్యేతి తస్యహ వా ఏతస్య బ్రహ్మహో నామసత్య
 మితి. 8.3-4

ఈ ప్రకార మెరిగినవాగు సంప్రసాదం పడెనును. అర్హి
 వాగు (అత్యుత్తముగాను వండినవాగు) దేహత్య భావాది
 అర్హులమునది లోబడి పరశక్తికి ద్వారమును (అర్హును) అర్హ
 యాది కాకో చక్రయందుచున్నాడు. కనుక శత్రువు అర్హ
 యాది లేదు ఏమిటివది (అర్హు అర్హ). ఆ అర్హ అర్హులైనా అర్హ
 యమై, బ్రహ్మయై యున్నది. అర్హులమును పర్యవర్తి లేదు.

17 తాని చావా ఏతాని త్రిణ్యక్షరాణి సతీయ మితి తద్య

త్స త్తదమృత మథ యత్తస్యర్త్య మథ యద్యం తే
నోతే యచ్చతీ యదనే నోతే యచ్చతి తస్మాద్యమహ
రహర్వా ఏవం విత్స్వర్గం లోకమేతి. 8-3-5

'నర్కమ్' — అను నూడనరములను ఇతలు అర్థము చెప్పుచున్నది — 'న' అనగా అమృతము, 'తి' అనగా మర్త్యము. 'యమ్' అనగా ఆ చెందితిని ఏకముగా చేయునది. ఈ ప్రకారము తలెనికొనినవానిని ప్రతినిమము స్వర్గమును (అర్త్యము) పొందుచున్నాడు.

18 అథ య అత్మా స సేతుర్విద్యుతిరేషాం లోకానామ
సమేదాయ వైతం సేతు మహోరాత్రే తరతో స
జరా స మృత్యు ర్న లోకో స సురృతం స దుష్పు
తం సర్వే పాప్యానోఽతో నిపర్తవేఽపహతపాప్యా
హ్యేష బ్రహ్మలోకః. 8-4-1

ఈ అర్థ సేతువు (గోపు) వంటిది. నర్కమును ఇరించుచున్నది. ఈ అర్థ కాలపర్యవము లేదిది. కానికీ మునిగినవము, మృత్యువు లోకము, మత్సరి చుక్కరితములు లేవు. కావున అర్థయందు సున్న పాపములు సళిందిపోవుచున్నది. అర్థలోకము పాపములు ధము లేదిది. కావున నదా అర్థము ఈ ప్రకారముగ ఉపాసించు వాడు స్వర్గమును (అర్థవదమును) పొందుచున్నాడు.

19 తస్మాద్వా ఏతం సేతుం తీర్త్వాఽస్థ స్స స్సస్థో
భవతి విధస్స స్సవిధో భవత్యుపకాపీ నస్సనుపకాపీ
భవతి తస్మాద్వా ఏతం సేతుం తీర్త్వాఽపి వర్తమహ

రేవాభినిష్పద్యతే సత్పద్విభాతోహ్యైవైష బ్రహ్మ
తోకః. 8-4-2

ఈ అత్మను 7లినేకానికతో అంధులు (అజ్ఞానము కలవాలు) అంధత్వము లేనివాఁ డగును. శరీరమున్నప్పుడే అజ్ఞాని జ్ఞానియగును. శరీర మున్నప్పుడు, తత్పరీరకార్యములచే ముఖమొందినవాఁడు ముఖ మొందును. సంకటము నొందినవాఁడు సంకటము లేనివాఁ డగును. అత్మను పొందిన వానికి రాత్రి పగ లగుచున్నది. అతఁడు ఎల్లప్పుడు (జ్ఞాన) ప్రకాశముకలవాఁడై అస్మిత్యము నొందును.

20 అథ యద్యజ్ఞ ఇత్యాచక్షతే బ్రహ్మచర్యమేవ తద్వృ
ష్టాచర్యేణ హ్యేవ యో జ్ఞాతా తం విస్తతేఽథ
యదిష్టమిత్యాచక్షతే బ్రహ్మచర్యమేవ తద్వృష్టా
చర్యేణ హ్యేవేష్టాత్తాన మనువిస్తతే. 8.5.1

యజ్ఞ మనునది బ్రహ్మచర్యమే. జ్ఞానియగువారల బ్రహ్మ
చర్యము వలన యజ్ఞ స్థానమును పొందుచున్నారల. దేవపూజయ
లందు బ్రహ్మచర్యమే. బ్రహ్మచర్యముచే మనుజులల అత్మను
పొందుచున్నారల.

21 తదేషల్లోకః—తతం నైకా చ హృదయవ్య నాద్యస్తా
సాం మూర్ధాన మభినిష్పులై కా, తయోర్ధ్వమాయ
న్నమృతత్వ మేతి విష్యజ్ఞన్యా ఉక్తుమిదే కప
స్త్రితక్రమదే ధవన్తి. 8-8.6

హృదయముమందు మాటలిక్క సంగులు కలవు. వానితో
ఒక్కనాది (మఱుమ్ము) మూర్ధమునకు పోవుచున్నది. దానికారా

ఇది ఉద్భవమునకేగి ఆమృతస్వమును పొందుచున్నాడు. ఇతర నాగులు అష్టముగా అంతట నాస్యమన్నవి.

22 య ఆత్మాఽపహత పాప్తా విజరో విమృశ్యత్విరోకో విజిఘ్నోఽపిపాస స్పృత్యకామ స్పృత్య సంకల్పసోఽపి నేష్ట్యవ్యస్య స్స విజిఘ్నాసితవ్య స్స సర్వాంశ్చ తోకా నాహ్నోతి సర్వాంశ్చ కామావ్యవ్రమాత్తా స మను విద్య విజానాతీతి హ ప్రజాపతి రువాచ. 8.7.1

అత్య చామహిరిమైజది. వాక్యకృమ లేనిది, మరణములేనిది, శోకములేనిది, ఆకలిచమృకలు లేనిది. అది సత్యకామమును, సత్య సంకల్పమును అందుచున్నది. ఇట్టి అత్యను భాగగ నుజ్జీ తెలియి కొనవలెను. అట్లు తెలిసికొనవచ్చును నను క్షలోకములను, సమస్త అభిలాషలను పొందుచున్నాడని ప్రజాపతి చెప్పెను.

10. బృహదారణ్యకోపనిషత్తు

1 ఏతాని తపేత్, అనకో మా సద్గమయ, తమసో మా త్యోతిర్గమయ, మృతోర్మాఽపృతంగమయేతి...

1-3-28

ఈ చంద్రములను జరించవలెను—

1) అపిథో మా సద్గమయ—

(అనర్తునుండి సర్తునకుఁ గొనిపోవచ్చు)

2) తమసో మా త్యోతిర్గమయ—

(తమస్సునుండి శ్యోతిలోనికి కీసికొని పోవచ్చు)

3) మృదోర్మామమృతం గమయ—

(మృత్యుప్రమంది అమృతకర్మమును పొందిండు చేయము)

2 అత్తైవేవ మగ్ర అసీత్..... 1.4.1

భృష్టీ పూర్వము అత్త ఒకటియే కలదు.

3 ద్విశీయాదైవ భయం భవతి 1.4.2

సేవక వస్తువు కాని వ్యక్తి కాని యుష్మదో భయము కలుగుదు (అత్త లేవు మహిమక వస్తువు కాని వ్యక్తి కాని ఈ ప్రపంచమున సేవకును ఇత భయము కలదును? కలుగదని భావము).

4 తదేవ ప్రేయః పుత్రా ప్రేయో విత్తా ప్రేయోఽన్యస్మా త్వర్కస్మా దంతరతరం యదయమాత్మా స యోఽన్య మోత్పసః ప్రియం బ్రహ్మణం బ్రాహ్మణో ప్రియం రోహ్యశీ వీశ్వరో హ తతైవ స్యాదాత్మాన మేవ ప్రియ ముపాసిత స య ఆత్మానమేవ ప్రియ ముపాస్తే స హన్య ప్రియం ప్రమాయకం భవతి.

1.4.8

అగ్ని ఒక్కటి ప్రాణులైనది, వృక్షముకలది, పశువులకలది, అగ్ని ప్రేయకమైనది. ఇంకను ఏదో మహత్వముం శ్రేష్ఠములైనది కలదో బాధకంకలది అగ్ని ప్రాణులమైనది. అగ్ని మన పరమాప మందే మన స్వరూపులై యున్నది. అనాత్మను ప్రాణమని చెప్ప మనూనది, అత్యున్న 'అగ్ని! మీయ ప్రాణుని తలచు ప్రాణులు సరిగనుక కదా!' అని చెప్పను. ఈ సత్యమును తెలుపుట అతడు 'కదే సమ్యగం, అనాత్మరూపమై బాధక అస్త్యము చేయ, అమృతచే ఉన్నట్లు కనెందును. కావున అత్త

యను ప్రయవస్తుప్రసే తిషాసించవలయును. అర్థమను ప్రయమని తిషాసించువాని ఆనందము ఎవ్వరికిని నశించదు.

5 బ్రహ్మ వా ఇద మగ్ర అసీ త్తదాత్మాన మేవానైక్
అపాం బ్రహ్మస్మితి తస్మా త్సర్వ మభవత్.....

1-4-10

సృష్టికి పూర్వము ఈ ప్రపంచము బ్రహ్మముగా నుండెను. బ్రహ్మము 'నేనే బ్రహ్మమునై యున్నాను' అని తలచెను. కావున అది నమస్తమను అయినది.

6 అథ యోఽన్యం దేవతా ముపాస్తేఽన్యోఽసాపన్యోఽ
హ మస్మితి న న వేద యథా వశు..... 1-4-10

ఎవలని రస అర్థకంఠి వేత్తిన దేవత కలదనియు, అది 'నేను, రాను నేను అనియు భావించి అన్యదేవత'భావన చేయు చున్నాడో అతడు అచిదే.

7 అథ యో హ వా అస్మిల్లోకా త్స్విం లోక మద్య
ష్టావైతి న ఏన మవిదితో న భువన్తీ యథా వేదోవా
ఽఽననూక్తో ఽన్యవ్యా కర్మాకృతం యదిహ వా అప్య
నేపం వి స్యహతున్యం కర్మ కరోతి తద్ధాస్యాస్తతః
క్షీయత ఏవాత్మానమేవ లోక ముపాసీత న య అత్తా
నమేవ లోక ముపాస్తే న హాన్య కర్మ క్షీయతే అస్మి
ద్ధ్యేవాత్మనో యద్యత్కామయతే తత్ తస్మైతి.

1-4-15

ఎవఁడీ ప్రపంచమున దిశ దృఢుఁడనై అయియున్న అత్య
నెఱుంగక మృతిగొందువో, అతనిని అత్య (బ్రహ్మము) రక్షింపదు.

అభ్యయము చేయబడని వేదము మహాద్వి రక్షింపవలయు అత్మ
 తత్వము రక్షింపదు. కాబట్టి అత్మ సముదాయ వాదాన్ని మహాత్మ్య
 పూర్వ మాచరించవచ్చునని అది సహానుభాగితమున నభివ్యక్తమవును.
 కావున అత్మను తన ప్రపంచముని నీచానీచవలయును. అట్టివానికి
 కర్మము అంటదు. ఇట్టి అత్మభావి ఏదేని ఇచ్చించునో, అదంతయు
 అత్మచే ప్రాప్త మగును.

8 అత్మైవేద మగ్ర ఆసీ దేః ఏవ 1.4-17

అదియందు (మొదట) అత్మ ఒకటియే కలదు.

9 కామ స్పృహలో విచిత్రిత్యా శ్రద్ధాశ్రద్ధా భృతిరభృతి
 క్రింద క్రింద రీతియే తత్పర్యం మన ఏవ. 1.5-3

కామము, స్పృహ, సంకల్పము, శ్రద్ధ, అశ్రద్ధ, శైశ్వర్యము,
 అశైశ్వర్యము, లబ్ధి, లుప్తి, భయము—ఇవి అన్నియు మనస్సే (మనో
 గోపములే) కలయున్నవి.

10 స వా అరే పదుః కామాయ పతిః ప్రియో భవ త్యా
 త్వనస్తు కామాయ పతిః ప్రియో భవతి, స వా అరే
 జాయామై కామాయ జాయా ప్రియా భవ త్యాత్వ
 నస్తు కామాయ జాయా ప్రియా భవతి, స వా అరే
 పుత్రాణాం కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవ నైశ్చత్వ
 నస్తు కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవన్తి, స వా అరే
 విత్తస్య కామాయ విత్తం ప్రియం భవ త్యాత్వనస్తు
 కామాయ స విత్తం ప్రియం భవతి, స వా అరే
 బ్రహ్మణః కామాయ బ్రహ్మ ప్రియం భవ త్యాత్వనస్తు

కామాయ అహ్మ ప్రాయం భవతి, స వా చరే శ్చత్ర
 స్య కామాయ శ్చత్రం ప్రాయం భవ ర్వాత్మనస్తు
 కామాయ శ్చత్రం ప్రాయం భవతి, స వా చరే లోకా
 నాం కామాయ లోకాః ప్రియా భవ ద్రాత్మనస్తు
 కామాయ లోకాః ప్రియా భవన్తి. స వా చరే దేవా
 నాం కామాయ దేవాః ప్రియా భవ ద్రాత్మనస్తు
 కామాయ దేవాః ప్రియా భవంతి.

స వా అరే భూతానాం కామాయ భూతాని ప్రియాణి
 భవ ద్రాత్మనస్తు కామాయ భూతాని ప్రియాణి భవన్తి
 స వా అరే సర్వస్య కామాయ సర్వం ప్రాయం భవ
 త్యాత్మనస్తు కామాయ సర్వం ప్రాయం భవతి. ఆర్తా
 వా అరే ద్రవ్యప్యః శ్రోతవ్యో మస్తవ్యో నిదిధ్యాసి
 తవ్యో మైత్రే య్యాత్మనో వా అరే దర్శనేన శ్రవ
 ణేన మత్వా విజ్ఞానే నేతం సర్వం విదితమ్. 2-4-5

(యాజ్ఞవల్క్యుః—శ్రీ మైత్రేయోః) భార్య తుం శత్ర
 యోక్ష్మ ప్రయోజనము నిమిత్తము ప్రాయశాఙ్గం అ కరే. తన
 అత్తయొక్క ప్రయోజనము నిమిత్తము ప్రాయశాఙ్గం నుష్కరి.
 అట్లే శత్రు తన భార్యయందును, తండ్రి కుమారుని యందును,
 ఒకటం భవయందును, ముఖ్యముగా బ్రాహ్మణునియందును, ఒకటం
 శ్రుతియందును, ఒకటం లోకముయందును, ముఖ్యముగా
 దేవతయందును, ఒకటం ప్రాణులందును, ముఖ్యము
 పంచును ప్రీతి కలిగియుండునట్లుగా, మనుష్షులును అర్హులొకే

కాని నేమిగాదు. ఆత్మయే చూడదగినది; అత్మయే విడదగినది; ఆత్మయే తలంచు దగినది; ఆత్మయే భాగ్యనింపదగినది; ఆత్మయొక్క దర్శనముచేతను, శ్రవణముచేతను, స్పృశణముచేతను, భాగ్యనము చేతను నమి న్నము బోధమగును.

11 యుత్ర హి ద్వైత మివ భవతి తదితర ఇతరం వశ్యతి, తదితర ఇతరం శ్చిఘ్రి, తదితర ఇతరం కృతోతి, తదితర ఇతర మిభివవతి, తదితర ఇతరం మనుతే, తదితర ఇతరం విజానాతి. యుత్ర వా అన్య సర్వ మాత్మైవా భూ త్తత్కేన కం శ్చిమే త్తత్కేన కం పశ్యే త్తత్కేన కం కృణుయా త్తత్కేన క మిభివదే త్తత్కేన కం మన్వీత తత్కేన కం విజానీయాత్, యేనేదం సర్వం విజానాతి తం తేన విజానీయాత్ విజ్ఞాతారమతే తేన విజానీయాదితి.

2-4-14

శరణావముచే జగలు ఇతర వస్తువును చూచుచున్నాడు; వానిని చూచుచున్నాడు, వినుచున్నాడు, మాట్లాడుచున్నాడు; తలంచుచున్నాడు. 'తెలిసికొనుచున్నాడు, అతనికి నమస్తమ అర్పిగా తోచి అన్వైతజ్ఞానము కలిగివయెవలె అప్పుడు ఎవడు జేచే జేదిని చూచుచున్నాడు? వినుచున్నాడు? వానిని చూచుచున్నాడు? తలంచుచున్నాడు? 'తెలిసికొనుచున్నాడు? మనుజులు 'జేచే దేనినింతుము నెఱుంగుచున్నాడు' అది జేచే నెఱుంగు బడంగలను! 'తెలిసికొనువానిని జేచే తెలిసికొనంగలను? (చూచు వాడు 'నేను'చేగా, చూడఁబడు వస్తువు 'నేను'లేదు. అంతయు ఆత్మయే. ఆత్మ మణియొకఁగాచే చూడఁబడు).

12 స వా అయ మత్తా సర్వేషాం భూతానా మధిపతి
స్సర్వేషాం భూతానాం రాజా, తద్యథా రథనాథో చ
రథనేమా చారాః సర్వేసమర్పితా వివమే వాస్మిన్నా
త్మని సర్వే ప్రాణా సర్వే లోకా సర్వే దేవా స్స
ర్వాణి భూతాని సర్వ ఏత ఆత్మాన సమర్పితాః.

4-3-15

ఆ ఆత్మయే (విశ్వాత్మయే, బ్రహ్మయే) ఈ ఆత్మ (శేవాత్మ).
అది సమస్త ప్రాణులకును అధిపతి. అంశిచక్రముయొక్క నాభి
యందు ఆరములు (అక్షులు) గ్రుచ్చుచున్నప్పుడు ఈ ఆత్మయందు
సమస్త ప్రాణములు, సమస్త లోకములు, సమస్త దేవతలు, సమస్త
భూతములు గ్రుచ్చుచున్నవి.

13 సతిం ఏకో ద్రష్టాదైర్వితో భవ త్యేష బ్రహ్మలోక
స్సమాదితి హైస మనుశశాస యాత్మవల్క్య ఏషోస్య
వరమా గతి రేషోస్య వరమా సంప దేషోఽస్యవరమో
లోక ఏషోఽస్య వరమ అసస్త్ ఏతస్యైవాసస్త్ స్యా
న్యాని భూతాని మాత్రా ముపశీవన్తి. 4-3-32

ఆత్మ అలయవలే స్వచ్ఛమై, ఏకమై, దైర్ఘ్యమై, అస్మిత్వతయై
యవ్వది. అదియే బ్రహ్మలోకము, ఆనందో వశబ్రహ్మభావము.
అదియే, ఉత్తమం శీర్షమగుది. అదియే సమస్త సంపదలయొక్క
ద్రష్టమైవది. అదియే సమహాసంపదకు ఈ ఆనందముయొక్క విశ్వ
అంశమును ఆధారముచేసిన సమస్త ప్రాణులు శీరించుచున్నవి.

14 స యో మనుష్యాణాం రాష్ట్ర సమృద్ధో భవ త్యన్యేషో
మధిపతి స్సర్వై ర్మానుష్యై ర్శీర్షైః స్పంపన్నకమ

స్వ మనుష్యాదాం పరమ అనందోఽథ యే శతం
 మనుష్యాణా మానందా స్వ ఏకః పితౄణాం శత
 లోకానా మానందోఽథ యే శతం పితౄణాం శత
 లోకానా మానందా స్వ ఏకో గంధర్వలోక అనందో
 ఽథ యే శతం గంధర్వలోక అనందాః స ఏకః కర్మ
 దేవానామానందో యే కర్మణా దేవత్వ మభిసంపద్య
 స్తే, అథ యే శతం కర్మదేవానామానందా స్వ ఏక
 అజానదేవానా మానందో యశ్చ శ్రోత్రమోఽప్యశి
 నోఽరామహతోఽథయే శతం ప్రజాపతి లోక అనందా
 స్వ ఏకో బ్రహ్మలోక అనందో యశ్చ శ్రోత్రమో
 ఽప్యశినో ఽరామహతో ఽత్రైవ ఏవ పరమ అనందః
 ఏష బ్రహ్మలోక స్సమ్రాజితి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః.

4-3.33

మనుష్యులలో ఎవరూ అపరిమితము లన్నియు శతకంగా కలిగి
 యున్నారో, మరు పృథివీపరమములు నమస్కరిస్తే గలిగియున్నారో,
 మరలూ పరుభువంశం గల భోగములలో ఉపిండు కొలుకలేక
 యున్నారో, అంతులేని గుణప్రాసాదై యున్నారో, అట్టివాని
 అనందము ఒక్క మురుగొండమని చెప్పబడినది. కాని నూలు
 కంటి కంటి కంటి అనందము. కాని నూలుకంటి కంటి ఒక కర్మదేవతల
 అనందము. కాని నూలుకంటి కంటి ఒక అజానదేవతల అనందము.
 శ్రోత్రాభిషేకము చేసికొనినను, పాపములేనను, శోభన చేరి
 ఎక్కడ అంతులేనను అనందములో నున్నాడైతే అనందము కల
 బాడై యుండును. అ అనందమునను నూలుకంటికంటి ఒక
 ప్రజాపతి అనందము. కాని నూలుకంటికంటి బ్రహ్మనందము.

శ్రోత్రీయములను, ఆకాములను, శాపదగిరిలను అగు మనుజులకు అట్టి బ్రహ్మపంథమును అనుభవించునట్లుగా. అదియే వరమూపంథము. ఈ వరమూపంథమే బ్రహ్మలోకము (వరబ్రహ్మలోకము) - అది యోగ్యతల్యులకు జగత్తువారాధన లోగించెను.

15 సాధుకారీ సాధు ర్మపతి పాపకారీ పాపి భవతిఃపుణ్యః
పుణ్యేన రర్మణా భవతి పాపః పాపేన, అహో ఖల్వా
మః కామమయ ఏవాయం పురుష భతి స యథా
కామో భవతి తత్కర్మతుర్మపతి యత్కర్మతుర్మపతి
తత్కర్మ తురుతే యత్కర్మ తురుతే త దధిసంపద్యతే.

4.4.5

శ్రేణులో సాధుకార్యము చేయువాఁడు సాధుయై యుండును. పాపము చేయువాఁడు పాపియై యుండును. పుణ్యము చేయువాఁడు పుణ్యకారియై యుండును. కావున శ్రేష్ఠుఁడు పుణ్యకారములకు తగిన శరీరమును గ్రహించుటకు కారణమైవారముగా నున్నాఁడు. ఎపు యాతనికి జగత్తుపంథము కలుగుచో అప్పుడు జగత్తునిశ్చయబుద్ధి కలుగుచున్నది. ఎప్పుడు నిశ్చయబుద్ధి కలుగునో, అప్పుడు శర్మము చేయవలసియుండును. తమవలె ఆ శర్మఫలము అనుభవించలేరనియున్నది.

16 యోఽకామో నిష్కామ అప్తరామ అత్మరామో న తస్య
ప్రాణా ఉత్క్రామన్తి బ్రహ్మైవ సన్ బ్రహ్మైవ్యేతి.

4.4.6

ఇది ఆకాముఁడు, నిష్కాముఁడు, అప్తరాముఁడు, అత్మరాముఁడు (అత్మలోకంబు చేరుకొనుకొనడానికి శోరవాఁడు). అట్టివాని ప్రాణములు ఎవరిని పోవుటలేదు. అతడు. ఇతనికి బ్రహ్మ స్వరూపుఁడగుచున్నాఁడు.

- 17 యదా సర్వే ప్రముచ్యంతే కామా యేఽస్య హృది
క్రితాః, అథ మర్త్యోన్ముత్ భవ త్యత్ర బ్రహ్మ సమ
భూతే. 4.4.7

ఎందుకే ప్రేమ విడుదల అవుతుంది అని అనినప్పుడు అది అపరిష్కృత శ్లోకరమయ అని అంటారు. అప్పుడు అది అపరిష్కృత శ్లోకరమయ అని అంటారు. అప్పుడు అది అపరిష్కృత శ్లోకరమయ అని అంటారు.

- 18 అంధం తమః ప్రవిశంతి యేఽవిద్యా ముసాసతే.
4-4-10

అంధులు (అజ్ఞానమును) ఉపసాహించుట తమస్సును (అంధ
వాదాన్ని) గ్రహించుట (అపరిష్కృత శ్లోకరమయ) అని అంటారు.

- 19 అపందా నామ తే లోకా అస్థిస్తమసా వృతాః,
కాంతై ప్రేత్యాభిగచ్ఛ స్త్రవిద్యాంసోఽబుధా జనాః,
4.4.11

అపందా అని అంటారు. అది అపరిష్కృత శ్లోకరమయ అని అంటారు.

- 20 అత్మానం చే ద్విభావీయా దయమస్మితి పూరుషః,
ఏ మిచ్ఛస్కవంతి కామాశ్చ శరీర మమసంక్రాంతే.
4-4-12

అత్మానం అని అంటారు. అది అపరిష్కృత శ్లోకరమయ అని అంటారు.

- 21 స విశ్వకృ త్వమి సర్వస్య కర్తా తస్య లోకః స ఉ
లోక ఏవ. 4.4.13

అత్మసాక్షాత్కారమును బ్రహ్మవిద్యను విశ్వకర్మత్వే. అనగా బ్రహ్మకర్మత్వే చేసినవారగు. సర్వమును కృష్టింపినవారగు. నను స్రవము ఆత్మని లోకము (సమస్త లోకములు ఆత్మయందు కల్పించబడి యుండుటవలన).

22 ఇమైవ సప్తైత విద్య స్ర ద్వయం

స చేదవేదీ ర్మహతీ వినష్టిః,
యే తద్విదు ర్మమృతాస్తే భవ
స్త్రిభేతరే దుఃఖమేవాపియన్తి.

4.4-14

ఈ బ్రహ్మగ్రంథమున మనము సాధనచే బ్రహ్మత్వమునివారము. లేదమనల మహాకర్మము కలుగును. బ్రహ్మవిద్యచే మోక్షము కలుగును. అదిలేదచో దుఃఖము కలుగును.

23 య దైత మనుపశ్య త్యాత్మానం దేవ మంజ

తాతానం భూత భవ్యస్య న తతో విభాగుప్సరే.

4.4-15

కలిగియున్నట్టియు, కలుగజోవునట్టియు సమస్తమునకు అధిపతియైన పరమాత్మను ఎవ్వని జీవులగు సాక్షాత్కరించుకొనుచున్నాడో అపు ఐతలు ఇత జేరిని భయపడవలసిన పనిలేదు.

24 ప్రాణస్యప్రాణ ముత చక్షు

శృణు రుత శ్రోత్రస్యశ్రోత్రమ్,
మనసో యే మనో విదుః

తే నిచిక్షు రప్రిహ్మ పురాణ మగ్ర్యమ్. 4-4-18

ఎవడు బ్రహ్మమును ప్రాణమునకు ప్రాణముగను, శీతము నకు శీతముగను, శ్రోతమునకు శ్రోతముగను, మనస్సునకు మనస్సుగను ఉన్నదని తెలిసికొనుచున్నాలో, వారు ఆ బ్రహ్మమును శ్రేష్ఠవస్తువనియు, పూర్వమే యున్నదనియు ఎఱియఁచున్నారు.

25 మనదైవానుద్రష్టవ్యం నేహ నానాస్తి కించన,
మృతోఽస్య మృత్యు మాహ్నితి య ఇహ నానేప
పశ్యతి. 4-4-19

నిత్యబుద్ధుల మనస్సులేకనే ఆ బ్రహ్మము చూడఁబడును. (సాక్షాత్కరింపఁ దగును). ఇతడు అనేకత్వము ఒకింతైనను లేదు. నమస్తమ బ్రహ్మమే. ఎవఁ డితడు అనేకత్వమును చూడఁడు. అతఁడు ఒక మృత్యుప్రభువంటి మనియొక మృత్యువును పొందఁడు. (జనన మరణమొక సంసారముగఁ దలఁచును).

26 ఏకదైవానుద్రష్టవ్య మేత దప్రమేయం ద్రువమ్,
విరజః పర ఆకాశ దజ అత్మా మహాహ్నిహ.
4-4-20

ఈ బ్రహ్మమును ఏకముగ చూడవలెను. అది ఆనందము, జ్ఞానము, ప్రళయజ్ఞానము, నిత్యజ్ఞానము, మాలిన్యరహితమైనది, అకాలము, కంటే సూక్ష్మమైనది, జన్మములేనిది, సర్వశ్రేష్ఠమైనది. సాశరీరములైనవి.

27 తమేవ ధీరో విజ్ఞాయ ప్రజ్ఞాం కురీవైత బ్రాహ్మణః,
నానుధ్యాయాద్వహూ భృద్దాన్వాచో విగ్ధావసం హి
తదితి. 4-4-21

దర్శి అత్తమ్మ (బ్రహ్మమూర్తి) శీర్షవంశ బ్రహ్మశిల్పిని ఎవరిని ప్రశ్నలు బడలువలెను. అతడే శక్తిమూలము ధ్యానించు లోగును. నలు యుగము అధిపతిశక్తిమూలము వాక్యమునను క్రమము లగును.

28 తనేకదప్పచాడభ్యుత్తమ—విష నిర్దోష మహిమ
 బ్రాహ్మణస్య స పర్వతే కర్మణా నో వినీయాన్,
 తస్యైవ ప్యాత్నదవిత్తం విదిత్వా న తిష్ఠతే కర్మణా
 పావతేనేతి, తస్మా దేవంబి చ్ఛాస్తే చాస్త ఉపరత
 స్తీతితి: సమాహితో భూత్వాఒత్సన్నేవాత్మానం ప
 శ్యతి సర్వమాత్మానం పశ్యతీనైసం పాప్యా తరతి
 సర్వం పాప్యానం తరతి, నైసం పాప్యా తపతి,
 సర్వం పాప్యానం తపతి విపాహో విరతో ఒవివిత్స
 బ్రాహ్మణో తపత్యేష బ్రహ్మలోక: సమ్రాదేసం బ్రా
 హ్మణోఒసీతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్య: పోఒహం భగవతే
 విదేహాన్ తదామి మాం చాపి సహ దాస్యా యేతి.

1.4-28

ఇట్టి అత్యనుసూచి కేసులున్నచో కృష్ణముగా చెప్పబడి యున్నది. ఆ అత్య నిత్యమైనది. బ్రహ్మచేత్రమొక్క మహామాయ యున్నది. అది పూర్ణశక్తిచే కృష్టినిగాని, బాహ్యశక్తిచే క్షీణత్య మును గాని పొందుటలేదు. వారి మహిమి తెలియజాగో "చంద్రికో" అనబడును. ఆ మహిమ తెలియిన వారి కేక శక్త్యముతో నంగంధము లేదు. అతడు శాంతులు, ఇంద్రియస్వగూఢము కలవాఁడు, ఉప కరణము, తిరిమిపు, ఏకాగ్రచిత్తము. ఇట్టి స్వల్పమూలంతో నూటి ఆ మహామాయలకు కేవలముచే అత్యును జ్యోతునుచున్నాఁడు. కృష్ణ మును అత్యుగా చూచుచున్నాఁడు. అతనిని పూర్ణపాపములు అంటువు. అతఁడు పూర్ణపాపమును దాచుచున్నాఁడు. అతనిని

కృతాకృత కర్మలు కాళింపుట. అట్టి కర్మం నడుగు భస్మము-
పైనున్నట్లు. అతడు పాపహితుడై, విరక్తుడై, ఇహార్థ-
తుడై, సంకయవర్జితుడై, బ్రహ్మము వెలసినవాడై యుండు
ఇదియే బ్రహ్మలోకము—అని యోగ్యవర్ణన. ఇహమహో-
నమ బోధించును.

అప్పుడు ఇహమందు సాక్షాత్కల్యార్థిలో మహాత్మా! మీ
నా! అమాల్మయైవ ఉపదేశము చేసినందులకు నా రాజ్యవ-
సా కొనసాగిని. నేను మీ కామవైభవ—అని చెప్పెను.

29 స వా ఏష మహా నజ ఆత్మా లజరో లమరో లమ్న-
లభయో బ్రహ్మభయం వై బ్రహ్మభయం హి
బ్రహ్మ భవతి య ఏవం వేద. 4-4-

ఈ అత్మ మహా గృహమైవది, జన్మమొందినది, వ్యాకృ-
తమైవది, మరణము లేనిది, అమృతమైవది, అభయమైవది—
ఇట్లెఱుంగువాడు. ఆ అభయ బ్రహ్మమే (అత్మయే) అగుచున్నా.

30 అమృతత్వస్య తు నాశాస్తి విత్తనేతి. 4-5

భవముచేత (సంపదలచేత) అమృతత్వము (మోక్షము)
ఉను. అభిరుచునగు అశ వ్యర్థవ

11. బ్రహ్మో వ ని ష త్తు

1 య దవరం పరం బ్రహ్మ తత్పూత్రమితి ధారయేత్

నాశంహితమగు పరబ్రహ్మమేమి కలలో కానిది మత్స్యః
ముగ భరించవలెను.

2 యేన సర్వమిదం బ్రోతం మూతే మణిగదా ఇవ,

త త్సూత్రం ధారయే ద్యోగీ యోగవి క్షత్త్వ

వర్తివాన్. 11

ఈ ప్రపంచమంతయు కారమంతయు ముగులబలై జేర్చి
గ్రుచ్చుచున్నది. అట్టి బ్రహ్మసూత్రమును యోగశీర్షియు,
పరబ్రహ్మక్షత్త్వము తెలిపివట్టియు నగు యోగి భరించును.

3 ఏకో దేవ సర్వభూతేషు గూఢః

సర్వవ్యాపీ సర్వభూతాస్తరాత్మా,

కర్మాద్యక్షః సర్వభూతాధివాస

స్వామీ చేతా శేవతో నిర్గుణశ్చ.

19

అద్వితీయుఁడగు, స్వయంప్రకాశుఁడగు అగు పరమాత్మ
నమస్త్రప్రపంచమును నిసాధముగ నున్నవాఁడను, సర్వవ్యాపి
కుఁడను, సర్వభూతాంతర్వర్తియగు అత్యున్నగుఁడనును, సర్వా
భ్యక్షుఁడగును, సర్వప్రపంచమును అధిపనించి యున్నవాఁడను
స్వామీయు, సైతన్యరూపుఁడను, నిర్గుణుఁడను కలయువాఁడను.

4 ఏకో వశీ సర్వభూతాంతరాత్మా

ఏకం రూపం జహుధా యః కరోతి.

తమాత్మస్థం యే ఽనుచక్రన్తి ధీరా

ప్రేషాం మఖం శాశ్వతం నేతరేషామ్.

20

అద్వితీయుఁడగు, నమస్త్రమను స్వాధీనతావహినియందు
వాఁడగును, సర్వభూతాంతరాత్మయై అగు ఏ పరమాత్మ జగత్కరూప
మునై అనేక రూపములంగ చేయునో, అట్టి హృదయముగలవారిను

పరమాత్మను ఏ ధీరులు బర్హించువరో బాధకే కాళ్ళకుముల కాంతి
బలింతుడు గాని తదితరలకు కాదు.

5 అత్మావ మరణం కృత్యా ప్రణవం చోత్తరారణమ్,
ద్యాన నిర్మథనాభ్యాసా ద్దేవం కశ్యేన్నిగూడవత్

21

మనస్సును క్రిందికట్టగను, కలకారములు పైకట్టగను చేసి,
ధ్యానాభ్యాసమును మథివమును గావించి నిసాధిమగమున్న అత్మ
దేవుని బర్హించవలయును.

6 తిలేషు తైలం దదినీవ పర్వి
రావ ప్రోత స్పృహణీషు చాగ్నిః,
ఏవ మాత్మాత్మని జాయతేఽహి
సత్యేన తపసా యో ఒనుపశ్యతి.

22

మత్స్యలయందు మామకలెను, పెరుగులో పెన్నుకలెను,
ప్రవాహమునందు జలముకలెను, కొయ్యలందు అగ్నికలెను అట్లు
అంతఃకరణమును నిసాధిమగమున్నది. సత్యముచేతను, తపస్సు
చేతను, ధ్యానాభ్యాసముచేతను అట్టి అగ్నివ్యగ్రహమును మనకు
కాదు పాశ్చాత్యులంగుకొనుచున్నట్లు.

7 యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మపసా సహ,
అనంద మేత శ్రీపద్య యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే మధః. 23

వాక్కు, మనస్సు, ఏ పరబ్రహ్మమును చేరజేక వెనుకకు
మరలుచున్నచో, విజ్ఞానం దేనిని కలిసికొని ముక్తంపనున్నాచో,
అదియే శ్రీపురి పరమాత్మ అనందము.

- 8 సర్వవ్యాపిణ మాత్మానం కీరే సర్వరివార్పితమ్,
అత్యవిద్యా తపోమూలం తద్రూపశ్చోపనిషత్పదం
తద్రూపశ్చోపనిషత్పదమితి. 26

బ్రహ్మవిద్యాజ్ఞాన రూపమైతే మూలముగాగల పరమాత్మను
చాలయించు సేయవలె సర్వవ్యాప్తిగా బ్రహ్మనే క్షణం గాలివినాను
చున్నాడు.

12. తై వ ల్యో ప ని ష త్తు

- 1 అథాశ్వతాయనో భగవన్తం పరమేష్ఠినం పరిణమేతో
వాచ. 1

సాభతశతుష్టయనంవత్తిని పొందినదిమహాత్ అశ్వతాయనము.
భగవంతుడైన బ్రహ్మదేవునియొద్దకు గొప్ప ఇట్లుకీ గెను—

- 2 అధీహి భగవన్ బ్రహ్మవిద్యాం పరిష్ఠాం
సదా సద్వి సేవ్యమానాం నిగూఢామ్,
యయాఽచిరా త్సర్వపాపం హ్యపోహ్య
తరాత్పరం పురుష ముపైతి విద్వాన్. 1

మహాత్మా! శ్రేష్ఠమైనదియు, ఎల్లప్పుడు పట్టుకులచే ఉపా
సించఁ దగినదియు, నిగూఢమైనదియు, దేవుడేటి ప్లాది సమస్త పాప
ములను పోగొట్టటాని పరాత్పరుడగు పరమాత్మను పొందునో,
అట్టిదియను అగు బ్రహ్మవిద్యను ఉపదేశించుచు.

- 3 తస్మై న హోవాచ పితామహశ్చ
శ్రద్ధాభక్తిర్ధ్యానయోగా చపై హి.

స కర్మణా న ప్రణయా ధనేన

త్యాగే వై శే అమృతత్వ ముపశుః.

3

అది విధి బ్రహ్మచేష్టలు ఆశ్వలామమునకు భిన్న బోధించెను :
నీవు శ్రద్ధ, ధర్మ, ధ్యానము, యోగము అనుబాధ్యారా ధగ
సంపదించి శాంతిని పొందుము. కర్మచేతగాని, సంరాగముచేతగాని,
భవముచేతగాని యోగము కలుగదు. త్యాగమును విత్తగాని
చేతనే జ్ఞానము మోగమును పొందితి.

4 పరేణ నాశం నిహితం గుహాయాం

విభ్రాణతే యద్యతయో విశన్తి.

3

వేదాస్తవిజ్ఞాన సునిశ్చితార్థా

స్పృహ్యైస్సయోగా దంతయ శ్శుద్ధవత్త్వాః.

4

గర్వగ్రహకంఠై శ్రేష్ఠమైవమీయం, హృదయగుహాయందు
దీప్యమానము, ప్రకాశిం గుహదీపం అగు ఆ పరబ్రహ్మమును, వేదాంత
విజ్ఞానముచే కాగుగ నిశ్చయింపఁగఁగియుండు అర్థమును శాంతిని పొంద
జూపము, గుహ్యైవయోగముచేత శుద్ధమైవత్వై అంతఃకరణము కల
చావును అగు యోగుల పొందుచున్నది.

5 తే బ్రహ్మలోకేషు పరాస్తకాలే

పరా మృతా త్పరిముచ్యన్తి సర్వే.

4

ఆ యెరు లంకానకు చివరిజన్మయొక్క అంతమందు బ్రహ్మ
లోకములందు పరమాత్మను పొంది విముక్తులగుచున్నారు (పున
ర్జన్మరహితమగు యోగమును పొందుచున్నది).

- 6 వివిధ దేశే చ సుతాననన్త
శృచిస్సమగ్రేవ శిరశ్శరీరః,
అత్యాశ్రమస్థ స్పృశలేన్ద్రియాణి,
నిరుద్య భక్త్యా స్వగురుం ప్రణమ్య
- 7 హృత్పుండరీకం విరజం వీరుద్రం,
చిదిన్త్ర మచ్యే విశవం విశోకమ్,
అచిన్త్ర మస్యక్త మనంతరూపం
శివం ప్రశాన్త మమృతం బ్రహ్మయోనిమ్.
- 8 తదాదిమధ్యాన్త విహీన మేకం
విభుం చిదానంద మరూప మద్భుతమ్,
దిమానహాయం పరమేశ్వరం ప్రభుం,
త్రిలోచనం నీలకంఠం ప్రశాన్తమ్
ధ్యాత్వా ముని ర్గచ్ఛతి భూతయోనిం
సమస్త ప్రాణీం తమసః పరస్తాత్.

5, 6, 7

వీశాంతప్రదేశమున సుఖాననన్తః, నిర్మలమనస్కుః, శంకము, శిరస్సు, దేహము అను వీనిని సమముగ నుంచుకొనగ నాఁడై, ఆశ్రమధర్మములకు అతీతుఁడై, ఇంద్రియము లన్నిటిని వీలగుచుండి, భక్తితో గురువునకు నమస్కరించి, హృదయకమలమున రజోగుణరహితముగను, పరిశుద్ధముగను భావించి, ఆ హృదయకమల మధ్యమున నిర్మలముగను, మణిరహితముగను, చింతింపవలవిశానివాదుగను, అనోచురుగను, అనంతరూపుఁగను, మంగళకరుఁడును, ప్రశాంతుఁడును, అమృతగర్వరూపుఁడును, మామకు కారణ

భూమియనును, ఆదిమధ్యాంతరహితయనును, ఆదివీరీయయనును, పర్య
వ్యాపియను, చిదావంతవ్యవహారయనును, రూపరహితయనును, ఆశ్వత్థ
కరుణయను, ప్రభుత్వయను, శ్రావ్యయనును, సేవకంఠయనును, శాంతవ్య
భావయనును, పాశ్వరీసహితయనును అగు పరమేశ్వరుని ధ్యానించి
మంది యగువాడగు సర్వసాక్షియను, అజ్ఞానమునకు అన్యమైవదియను,
సమస్త ప్రాణులకును ఆదికారనీమైవదియను వగు పరమాత్మను
పొందుచున్నాడగు

9 స బ్రహ్మ స శివ స్సేంద్రః

సోఽక్షరః పరమ స్పృహతో,

స ఏవ విష్ణు స్స ప్రాణ

స్స కాలోఽగ్ని స్స చంద్రమాః.

8

ఆ పరమాత్మయే బ్రహ్మదేవుడు, ఆతడే శివుడు, ఇంద్రుడు
సాశరహితయను, అక్షరముయను, స్వయంప్రభువు, విష్ణువు, ప్రాణము,
కాలము, అగ్ని, చంద్రుడు అయి యున్నాడు.

10 స ఏవ సర్వం యచ్ఛూతం యచ్చ తస్యంసనాతనమ్,

జ్ఞాత్వాతం మృత్యుమత్యేతి నాస్యః పంథా విముక్తయే

9

భూత, భవిష్యత్తులందులగు సమస్తము ఆ పరమాత్మయే,
అతడు శాశ్వతుడు. ఆ పరమాత్మను తెలిసికొని జ్ఞాని మృత్యు
వును చాటుచున్నాడు. మోక్షమును పొందుటకు ఇంతకంటె
వేరగు మార్గము లేదు.

11 సర్వభూతస్త మాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని,

సంపశ్యన్ బ్రహ్మపరమం యాతి నాన్యేన హేతునా.

10

నమస్త్య ఏకమబంధమను తపమ, తపయంత్య నమస్త్య ప్రాణు లను యాచునాం నమస్త్య మృత్యుమను పొందుచున్నాం. ఇతర కారణములచే పొందుటకు విలువలేదు.

12 అత్యాన మరణం కృత్వా ప్రణవం చోక్తరారణమ్,

జ్ఞాన నిర్మతనాథ్యాసా త్పాశం దహతి పండితః, 11

తన మనస్సును క్రిందికట్టగను, ఓంకారమును పైకట్టగను చేసికొని జ్ఞానమును ముఖము ద్వారా అధ్యోగము ద్వారా జ్ఞాని అజ్ఞానపాశమును నశింపజేయుచున్నాం.

13 న ఏవ మాయా పరిమోహితాత్మా

శరీరమాస్థాయ కరోతి సర్వమ్,

స్తుష్ణపానాది విచిత్రభోగై

స్స ఏవ జాగ్రత్సవిత్పతి మేతి. 12

ఆ పరమాత్మయే (శివగుణమున) మాయచే మోహింపఁ బడిత అంతుకరణము కలవాడై, శరీరమును పొంది కార్యము లన్ని తీసి చేయుచున్నాం. అదిగో జాగ్రత్తునందు శ్రీ, అన్నము పానము మొదలైన విచిత్రములను భోగములచే పరిచ్ఛిత్తిని పొందు చున్నాం.

14 స్వప్నే తు జీవ స్సుఖదుఃఖభోక్తా

స్వమాయయా రత్పిత జీవతోకే,

సుషుప్తికాలే సకలే విలీనే

తమోఽభిభూత స్సుఖరూప మేతి. 13

స్వప్నమునకు ఉప్పులను తనమొక్క మాయచేత కల్పించు ఇతని నమస్త్య లోకములందును సుఖదుఃఖములను అనుభవించు

యన్నాదగు. ముఖ్య స్త్రీకాలమున నమస్త్రము లయమొంది యుండును నపుడు ఆజ్ఞాపముచే అమరింపఁబడినవాడై ముఖగోపమును పొందగఁ జూపినాఁడు.

15 పునశ్చ జన్మాంతర తర్కయోగా

త్వ ఏవ జీవా స్వపితి ప్రబుధాః,

పురత్రయే క్రిదతి యశ్చ జీవ

స్తతస్తు జాతం సకలం విచిత్రమ్.

14

మరల జన్మాంతరకర్మ గణాంతముచే ఆ జీవుడో శూన్యమిది 1511 మధ్య ప్రియ పొందుచున్నాఁడు. ఈ ప్రకాశముగ న్నూరింపఁజేయఁబడుచు మూల విభక్తులైన దేహములును భరించి శ్రీయమగునం జీవునినుండి విచిత్రమైన గమ్యార్థ ప్రపంచము కలుగుచున్నది.

16 ఆధార మానంద ముఖండబోధం

యస్మిన్ నియం నిరాతి పురత్రయం చ.

14

నమస్త్రమునకు ఆధారమును, ఆనందగోపమును, అఖం బోధననూపమును అగు పరమాత్మయందు మూల దేహములు లయ మొందుచున్నవి.

17 ఏతస్యా జ్ఞామతే ప్రాణో మన స్సర్వేంద్రియాణి చ.

ఖం వాయు ర్లోతి రావః పృథివీ విశ్వస్యధారిణి. 15

ఆ పరమాత్మమంది ప్రాణము, మనస్సు, నమస్త్ర ఇంద్రియములు, ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, సర్వమన భరించి యుండు గోనిం కలుగుచున్నది.

12. పై పల్కెనదియె

81

18 యత్పరం బ్రహ్మ సర్వాత్తా విశ్వస్యాయతనంమహత్,
సూక్ష్మత్పుష్కతరం నిత్యం స త్వమేవ త్వమేవ తత్

16

సర్వస్య గూఢాయా, ప్రపంచమనకు ముఖ్యస్థానమును, సూక్ష్మమనకు సూక్ష్మమనకు అగు చరబ్రహ్మమేది కలదో అదియే స్వేదా పీఠ అని.

19 బాగ్రత్పిప్లవేనుషుప్త్యాది ప్రపంచం యత్పరాశరే,
తద్రుప్తహమితి జ్ఞాత్వా పరవజ్ఞైః ప్రముచ్యతే. 17

బాగ్రత్పి, పిప్లవము, సుషుప్తి మొదలగు వానియందు ఏ ప్రపంచము నోగిలించుచున్నదో, అది గ్రహ్యమే. 'అబ్రహ్మమే నమ' అని అభిప్రాయించాలి. సమస్త సంభవమునుండియు విముక్తమగును.

20 త్రిషు వాషసు యదోగ్యం
దోరా దోగళు యద్యచేత్,
తేదో విలక్షణ స్సాక్షి
చిహ్నాద్రోహం సదాశివః.

18

త్రయలోకం : అవస్థానం ను అనుభవించుటయే, అనుభవించుటకు అనుభవము - అనుభవించుట కలదో వాదించుటకు అనుభవించుటకు ను, పోలి, అని చిహ్నానందు అగు సదాశివుడననెడి సేను.

21 మయ్యేవ సతతం బాతం మయి పర్యం ప్రతిష్ఠితమ్,
మయి పర్యం తయం యాతి తద్రుప్తాద్యయ మస్మిన్
హమ్. 19

నాయంటి (అర్జునుంటి) నమస్తమ కలుగుచున్నది నా
యంటి నమస్తమ లయించుచున్నది. అట్టి అర్జును బ్రహ్మమనే
నేను అయియున్నాను.

22 అణో రణియూ సహమేవ తద్య

స్మహాసహం విశ్వమహం విచిత్రమ్,
పురాతనోఽహం పురుషోఽహ మిశో
హిరణ్మయోఽహం శివరూప మస్మి.

20

నేను అణుభుకంఠిను సూక్ష్మమగును, మహార్భుకంఠిను
మహాక్షరమయ్యు డిన్నాను. విచిత్రమైన ఈ ప్రపంచము నేనే.
పురాతన స్వరూపుడను నేనే. అశ్వరూపను నేనే. నేను శ్లోతి
స్వరూపుడను, మంగళరూపుడను అయియున్నాను.

23 అపాణి పాదోఽహ మచిస్త్యశరీ,

వశ్యా మ్యవశీ స్ప శ్శణో మ్యకర్ణః,
అహం విజానామి వివిక్తరూపో
న చాస్తి వేత్తా మను చిత్పరాహమ్.

21

నేను చేతులు, కాళ్ళు లేనివాఁడు; దిశింపఁబడినా కర్ణి
కలవాఁడను; నేను కన్నులు లేకయే గూఁచుచున్నాను; చెవులు
లేకయే వినుచున్నాను. నేను నిమగ్నమును ఎఱుగుచున్నాను.
నేను ఒకేవిధమైన సూచము కలవాఁడను. ఇన్ను తెలిసికొనువాఁడు
లేఁడు. నేను నీకా రివ్యాత్మను.

24 వేదై రనేతై రహమేవ వేదో

వేదాస్తక్య ద్వేదవిదేప చాహమ్,

స పుణ్యసాధి మమ నాస్తి నాశో

స జన్మ తేహస్త్రియబుద్ధి రస్తి.

22

అనక పేదమూలచే నిలియఁబడువాడను ననే. జేదాంత ప్రవర్తింపడు నేనీ. నేనవేద్యుడను నేనీ. నాకు పుణ్యసాధములు లేవు. నాకు జాతము లేదు. నాకు జన్మము, జేహము, ఇంద్రియ ములు, గుణి లేవు.

23 స భూమి రాపో స చ వహ్ని రస్తి

స దానిలో మేఁదస్తి న దాంబరం చ,

ఏవం విదిత్వా పరమాత్మరూపం

గుహాశయం నిష్క్రళ మద్విశీయమ్.

23

నాకు భూమి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము అను మండనాశయము లేవు. హృదయగుహయందాక్షుడియు, రూపరహిత్యరూపియు, అగ్ని తీయనైనదియు, నమస్తముపకు సాక్షియు, పక్షి, బ్రహ్మాండీగిదియు పరిశుద్ధుడైనదియు వగు పరమాత్మ స్వరూపమును తెలిసికొని లేవు. అట్టి పరమాత్మ స్వరూపమును పొందు చుండుట.

24 సమస్త సాక్షిం సదసద్విహీనం ప్రయాతి శుద్ధం పర

మాత్మ రూపమ్, య శృకరుద్రియ మధితే సోఽగ్ని

హృతో భవతి, ... కస్మాద్విముక్త మాత్రో భవతి,

అత్యాశ్రమీ సర్వదా సర్వద్యా జనేత్.

24

శరీరద్రుమము (యోగ శ్లోకము)లో శరీరం ఈ సమస్తమైదు ఎకం. అభ్యయపము చేయునో అతడు అగ్నినిత పరిశుద్ధుడగును. అతడు అగ్నినిత సర్వదా సర్వదా జనేత్.

రోషమునుండియు, మద్యమును (తాగిన పాతకమునుండియు, బ్రహ్మ
హత్యాపాపమునుండియు, చేయదగిన దానిని చేయక పోయిన
రోషమునుండియు, చేయదగని దానిని చేసిన రోషమునుండియు
నివీడక శుద్ధుడగుదును, కాబట్టి రోషములనుండి విముక్తుడగుటకు
దీనిని ఆశ్రయించవలెను. ఆత్మాన్ని కలుగునట్లుగా... దీనిని ఎల్లప్పుడు
గాని, లేక ఒకప్పుడుగాని జనుండులెను.

- 27 అనేన జ్ఞాన మాప్నోతి సంసారార్థవ నాశనమ్,
తస్మా దేవం విదితైస్సం వైపల్యం పదమమ్ముతే,
వైపల్యం పద మమ్ముత ఇతి. 28

కాబట్టి ఈ పరమాత్మను తెలిసికొని జ్ఞాన సంసార
వశుడవుమును సశంకకముడవై జ్ఞానమును పొందుచున్నావని,
దానిచే మోక్షమును పొందుచున్నావని, శాశ్వతముఖమును పొందు
చున్నావని.

13. జా దా లో ప ని ష త్తు

- 1 యదహరేవ దివతే తదహరేవ ప్రపతేత్. 4

ఎవని, ఎప్పుడు సంపాదమునకును శ్రీత విరక్తిని పెంచునో,
అట్లుం జూరచే నిష్క్రమించునాడు.

14. శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు

- 1 జ్ఞాత్వా దేవం సుచ్చతే పరప్రపాదైః 1-8

పరమాత్మను నూర్చి తెలిసికొనినపుడు జ్ఞాన, ముక్తి పాత
ములనుండియు విడిచిపెట్టునాడు.

14. శ్రీకృష్ణకటాక్షరము

- 2 జ్ఞాత్వా దేవం సర్వపాపావహినీ,
క్షీప్తైః శైవైః ర్జవత్కృత్యైః ప్రహాణీః. 1-11

జ్ఞానమును తెలిసిన యెవని కీర్తనకు అపరాధిని పాపములు
తొలగినవనియు, శైవ్యము నయించి ధర్మ మునగాది దుష్టములు
నశించును.

- 3 ఏతస్థేయం నిత్యమేవాత్మ సంస్థమ్,
నాతః పరం వేదితవ్యం హి కించిత్. 1-12

భవముననుష్ఠింప వలయునాత్మను ఎల్లప్పుడు 'అనిష్టా'భవమును
ఎందుకనగిన భవపు నీలకంఠః సోమగ మనోనియును లేదు.

- 4 స్వదేహ మరణం కృత్వాన్త ప్రణవం చోత్తరారణ్యమ్,
ర్యావనిర్మతనాథ్యాసౌ ద్దేవంపశ్యేన్నిగూఢపత్. 1-14

భవ దేహమును వ్రేలివేయగను, ఉంకారమును ఎల్లప్పుడు
చేసికొని భ్యానాభ్యాసమును ముగిసిన గావించి నిగు-త్తమయినప్పుడు
అత్యంతపు నిర్మలభవించును.

- 5 సర్వవ్యాపిభ మాత్మానం క్షీరే సర్పిరివార్పితమ్,
అత్మవిద్యా తపోమూలం తద్రూపహృత్పనిషత్పరం,
తద్రూపహృత్పనిషత్పరమితి. 1-16

అత్మవిద్యను, తపస్సును మాత్రాభూతమైన వద్రూపమును
పాలయించి నేలయినట్లే, తపస్సు అగస్త్యమందును హృదయించునట్లు
అనిష్టాని కీర్తన లంభరహితమై చగురున్నాయి.

- 6 త్రికున్దకం స్థావర్య సమం శరీరం
హృదీంద్రియాణి మవసౌ నివేశ్య

బ్రహ్మోదుషేన ప్రతరేత విద్వాన్

సోఽహం న సర్వాణి భయోపహరి.

2-8

శిరస్సు, కంఠము, శరీరము—అను ఈ మూడింటిని తిన్నగా నిలిపి, ఇంద్రియములను, ముసమ్మను హృదయమందు స్థాపించి, బ్రహ్మ మయైన బ్రహ్మచేత భయోపహములైన అవసరముగారి పంపారమును ప్రవాహమును తీర్చి, చాచలేను.

7 ... దుష్టాశ్చయన్త మివ వాహమేనం, విద్వాన్
స్మనో భారయే తాప్రమత్తః.

2-9

దెస్సగుట్టములు కల కష్టమును సొకటి అహంబాగనూతుడై జడవించుకొని, సొగసుకొని ఆప్రమత్తుడై ముసమ్మను అయిన భగవానుడు.

8 ... స తస్య రోగో న జరా స మృత్యుః,
స్మృతస్య యోగాగ్నిమయం శరీరమ్.

2-12

యోగాగ్నిమయమైన శరీరము కలవానికి రోగము జారి, వ్యాధియు జారి, మరణము జారి ఉండవు.

9 లఘుత్వ మారోగ్య మలోలుపత్వం
వర్జప్రసాదం స్మరసౌఖ్యవం చ,
గంధఋతో మూత్రస్పృశ మల్బం,
యోగప్రసృత్తిం పృథమాం వదన్తి.

2-13

యోగాగ్నిమయమైన ప్రవర్తించిన వానికి శరీరము తేలికగా నుండును. ఆరోగ్యవంతముగా నుండును. అకలు శేతులను శరీరము ప్రభావముగల్గుట అయినను, కంఠస్థుని స్వప్రభుగానుండును.

శరీరగంధము మహాసహగా మండును. చోక్రి పూరితములు అల్పముగ మండును—అని పెద్దలు చెప్పుచును.

10 యుతైవ వింశం మృదయోపలిప్తం
తేజోమయం ప్రాణతే తత్పురౌతమే,
త ద్వాత్మకత్వం ప్రసమీక్ష్య చేహీ
ఏకః కృతార్థో భవతే వీథలోకః.

2-14

అంగారు ద్విగహములు మొదలై నది మొదట మట్టి మొదలై నవానిచే పూయఁబడి వీరవ అగ్ని మొదలై న వానివలన తేజోమయమై ప్రకాశించునట్లు, సాధకులకు ఆత్మకత్వమును దర్శించి అర్చివీయఁ గును, భక్తులను, ముఖ్యహీనులను ఆగుచున్నాఁడు.

11 అజం ద్రువం సర్వ తత్త్వైర్వి ర్విభుద్ధం
జ్ఞాత్వా చేవం ముచ్యతే సర్వపాతైః.

2-15

అపృథుహీతమై, విశ్వలమై, వికల్పమై, అర్చితమై అనినవిని జీవులకు కలుగ్గ పాపములనుండియు విడిపించువాఁడను.

12 వేదాహమేతం పురుషం మహస్త
మాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్,
తమేవ విదిత్వాతిమృత్యు మేతి
సావ్యఃపంథా విద్యతే యనాయ.

3-8

ఆ పరమపురుషుని (పరమాత్మను) మహర్ముఖులగును, ప్రకాశవర్ణరూపుడగును, తమస్సువలన అవలంబింపబడునగును నేను ఎఱుంగుచున్నాను. అతని నాటికి జీవులకు మృత్యువును జూచుచు న్నాఁడు. మోక్షమునకు ఇంకొకంకె లేకుండునని చెడు.

13 యస్మాత్పరం నాపరమస్తి కించిదస్మా
న్నాచీయో స త్యామోఽస్తి రశ్మిర్,
సృష్ట ఇవ స్తత్తో దివి తిష్ఠ త్యేక
స్తేనేదం పూర్ణం పురుషేణ సర్వమ్.

3-9

“దేవకంఠః శ్రేష్ఠమైశ్వరికాని, శ్రేష్ఠపదిత్యాని, “సర్వకాః”
దిష్టదికాని ఏదియులేదో, ఏది వ్యక్తమునలే ఆకాశమందు నిలబడి
యున్నదో, అట్టి బ్రాహ్మణునచేత ఈ గణన ప్రపంచము పరిపూ
ర్ణమై వ్యాప్తమై యున్నది.

14 తతో యదుత్పరతరం త దహష మనామయమ్,
య ఏతద్గమ్య రమ్యతా స్తే భవస్త్రితేతరే మః

మేవావియన్తి. 3-10

ఈ జగత్సమిత్వము కార్యకారణములకంటె “తేజోవదియా”,
సూచకహితమైనదియు, తాత్పర్యవర్తితమైనదియునగు బ్రహ్మమనందు
ఏతదిహవారు మరలవహించు లగుచున్నారు. తదితరము మఱుమా
రగించుచున్నారు.

15 సర్వాసపత్తిరోగ్రీవ స్పర్శభూత గుహళయః,

సర్వవ్యాపి స భగవాన్ తస్మాత్సర్వగత శ్చిహ. 3-11

అ భగవంతుడు సమస్త ప్రాణులమిత్వము, ముఖములునగు,
శిరస్సులును, కంఠములును గలవాడై యున్నాడు. “సర్వ” అను, అ
మిత్వము. మృత్యువునతోలందు నిజమిరుచున్నాడు. అతడు సర్వ
వ్యాపి. మంగళవిశ్వాసము. అయినవాడు.

16 అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽం లతరాత్యా

సదా బ్రహ్మసాం హృదయే సన్నివిష్టః,

హృదా మనీషీ మనసాద్భివృద్ధిః

య ఏతద్విదు రమృతాస్తే భవన్తి.

3.13

పరమాత్మ అంగుష్ఠమాత్ర పరిమాణముతో హృదయగుహ
యందు నిలయుచున్నాడు. అదియు పరిపూర్ణము; సమస్త పాపాల
హృదయములందుండి మనస్సుచే కప్పబడి యున్నాడు. అతడు
జ్ఞానమునకు ప్రభువు. ఈ ప్రకార ముంబలవాడు మరణము లేనివా
డగుచున్నాడు.

17 పవద్వాతే పురే దేహీ హంసో శేలాయతే ఐహీ,

పశీ సర్వస్య లోకస్య ప్రావరస్య చరస్య చ. 3.18

ఆ దేవుడు నిత్యార్థములకుల శరీర మును కట్టరాముడు
అత్మరూపమును నిలుపుచు, ప్రాచరియంగమాత్మకమైన పశు ప్రపంచమును
స్వాధీనము చేసికొని బయటకొని సంపదించుచున్నాడు.

18 మాయాం తు ప్రవృత్తిం విద్యా

న్యాయినం తు మహేశ్వరమ్,

తస్యోపయవ భూతైస్త

వ్యాప్తం సర్వ మిదం జగత్.

4.10

ప్రకృతి మాయా యనియు, ఆ మాయను అర్థపతి శుశ్రూషింపనియు
తెలియఁ దగినది. ఆ శుశ్రూషియొక్క అవయవరూపములగు పదార్థములచే ఈ జగత్తు వ్యాప్తమై యున్నది.

19 యో యోనిం యోని మధితిష్ఠ త్యేకో

యస్మిన్నిన్నిదం నం చ విచైతి సర్వమ్,

త మిశానం వరదం దేవ మీద్యం

నిదాయ్యేమాం శాన్తి మత్యస్త మేతి.

4.11

ఆ ఈశ్వరుడు ప్రకృతియగు భూతములను వసించియున్నాడు. ఆతఁడు ఆత్మని ఆత్మనియును; ఈ ప్రపంచమంతయు ఆత్మనియందే లయమగుచున్నది. అనిచే ముక్తి సాధనముగాను, మృత్యువలనముగాను, దేవుఁడు. అట్టి ఈశ్వరుని కాగుగ విచారించి తెలిసికొనువాఁడు పరమ శాంతిని (మోక్షమును) పొందుచున్నాఁడు.

20 నూత్నాభిమానము వలననగు మరే

విశ్వస్య స్రష్టార మనేకరూపమ్,

విశ్వస్యైకం పరివేష్టితారం

జ్ఞాత్వా శివం శాన్తి మత్యంత మేతి.

4-14

ఈ ప్రపంచమంతయు మోక్షాభిమానముననే లయమగుచును, అగ్రస్థియగు, సృష్టికర్తయగు, అనేక రూపములు కలవాడగును, ఆత్మని యును, ప్రపంచమంతయు జ్ఞాపించియున్నవాడగును, మంగళస్వరూపుఁడగు అగు పరమేశ్వరుని తెలిసికొని మనము గుఱుచుకొని పొందుచున్నాఁడు.

21 న ఏవ కాలో భువనస్య గోప్తా

విశ్వాధీప స్సర్వభూతేషు గూఢః,

యస్మి స్మక్తౌ బ్రహ్మర్షయో దేవతాశ్చ

తమేవం జ్ఞాత్వా మృత్యుపాశాం శ్చినత్తి.

4-15

ఆ పరమాత్మయే కాల్వరూపుఁడగును, లోకమును పరమమైనవాఁడు, అగ్రస్థియగు, సమస్త ప్రభులందఱును గూఢముగ ముక్తివాడగును, ఐహికము, దేవతలు శ్వాసించునట్టి దేవదేవుఁడు అయియున్నాఁడు. అతని నెఱిగి జనులు మృత్యు పాశమును భేదించి పోవుచున్నాఁడు.

22 ఘృతాత్పరం మణ్డమివాతి సూక్ష్మం

జ్ఞాత్వా శివం సర్వభూతేషు గూఢమ్,

విశ్వస్యైకం పరివేష్టితారం

జ్ఞాత్వా దేవం ముద్యతే సర్వపాతైః

4-10

ఘృతమునకుం బను అతి సూక్ష్మమైనవానిని, పను స్త్రావాలు
బందను దిగూఢముగ నున్నవారనిను, ఆద్యయిగూర్చునను, ప్రపంచమునకును
వ్యాపించియున్నవారనిను అగు ఆత్మదేవుని ఎఱిగి
మనుజులగు పను స్త్ర పాపములనుండియు విడిపడుచున్నాఁడు.

23 నైవస్త్రి న పుమా నేష నైవ దాయం వపుంసకః,

యద్యచ్ఛరీర మాదత్తే తేన తేన స యుజ్యతే. 5-10

ఆ పరమాత్మ స్త్రీ కాదు, పురుషుఁడు కాదు, వపుంసకుఁడు
కాదు. ఏ యే దేహములం దాతఁడు ప్రవేశించునో, ఆ యా శరీర
ములలోఁ గూడియుండును.

24 యదా చర్మవదాకాశం వేష్టయిష్యన్తి మానవాః,

తదా శివ మవిజ్ఞాయ దుఃఖస్యాన్తో భవిష్యతి. 6-20

ఆకాశమును చర్మమువలె చుట్టచుట్టు కెల్గు శక్త్యులు కాదో
అట్లే చరమాత్మ నెఱుంగక దుఃఖముయొక్క నాశము కావరదా.

25 యస్య దేవే సరాభక్తి ర్యథా దేవే తథా గురౌ,

తస్యైతే కథితా ప్యర్థాః ప్రకాశన్తే మహాత్మనః 6-28

ఎవనికి భగవంతునియందు విశేషభక్తి కలదో, అట్లే గురువు
సందును కలదో, అట్టి మహాత్మునకు శివదేశింఁబడిన ఈ గోధ
ర్బాయు చక్కగా ప్రకాశించును. (అనుభవమునకు వచ్చును.)

15. హంసోపనిషత్తు

1 ... .. బ్రహ్మచారిణి శాస్త్రాయ రాస్త్రాయ

గురుభక్తాయ హంస హంసేతి.

'హంస, హంస' అని పరమహంస స్వరూపమును (భగవత్ స్వరూపమును) పదా భ్యాసించునట్టియు, ఇంద్రియ నిగ్రహము గలిగినట్టియు, గురుభక్తత్వము అగు బ్రహ్మసంపద భావము బోధించుచుండునట్లుది.

2 సర్వేషు దేహేషు వ్యాప్యవర్తతే, యథా హ్యగ్నిః,
రాస్తేషు తిలేషు లైల మివ విచిత్రా స మృత్యు మేతి.

కొయ్యయందు అగ్నిచోదను, మువ్వలందు సూర్యుడగుచు, సమస్త దేహములందును వ్యాపించియున్న పరమాత్మను తెలిసి కొనుటవలెను మృత్యువును (జగత మంతయును) రాంచుడు;

3 ..... తస్మి వ్యవో విలీయతే మనసి గతే సంకల్ప
వికల్పే దగ్ధే పుణ్యపాపే సదాశివః శక్త్యాత్మా సర్వత్రా
వస్తితః స్వయంబోధితః కుద్ధో బుద్ధో నిశ్శోనిరక్షానః
శాస్త్రః ప్రరాశత ఇతి వేదప్రపదవమ్, వేదప్రపద
సమ్.

జ్ఞానముచేత మువ్వు లయింపఁబడఁగా, మువ్వువంటలి సంకల్పవికల్పములు తొలగిపోఁగా, పుణ్యపాపములు(జ్ఞానాన్ని చేత) దగ్ధములు కాఁగా, పర్వత క్షీణ్యరూపుడగును, పర్వత తలముమీదను వాఁడును, స్వయంబోధి స్వరూపుఁడును, శుద్ధుఁడును, బుద్ధుఁ

మనః, నిర్గుణః, నిరంజనుః, శాంతిః, అని సహా శిష్యుఁడు (పరమాత్మ) ప్రకాశించుచున్నాఁడు (అమభిలీః తస్య చున్నాఁడు)

16. ఆరుణికోపనిషత్తు

- 1 ... దౌషధవ దశవమాచరే దౌషధవ దశసం ప్రాశ్నియా ద్యథాలాత మిశ్నియాత్ బ్రహ్మచర్య మహింసాం చాపరిగ్రహం చ నత్యం చ యత్సేన హే రక్షత హే రక్షత హే రక్షత ఇతి. 3

దౌషధమును స్వీకరించుటయు, భోజనమును (మిశ్రముగ) భుజించుటయు, బ్రహ్మచర్యమును, అహింసను, అపరిగ్రహమును, నతిత్యమును ప్రయత్నించుకొనుటయుగ రిపుక రక్షింపబడును (అచ లంఛించుటలేదు).

- 2 ... కామశ్రోధహర్షలోభమోహమదమాత్సర్య దంభ దర్పేచ్ఛానూయా సుమత్వాహంకారాదీ నపి పరిత్యజేత్. 4

కామము, శ్రోధము, హర్షము, లోభము, లోభము, మోహము, మదము, మాత్సర్యము, దంభము, దర్పము, ఇచ్ఛ, అనూయ, మిమత్వము, అహంకారము మున్నగువానిని పరిత్యజించుటలేదు.

17. గ ర్భోపనిషత్తు

- 1 ముతుకాలే సంప్రయోగత ఏకరాతోషితం కలలం భవతి.

- 2 సప్తరాశ్రోషితం బుద్ధుదం భవ త్యర్థమాసాభ్యస్తరేణ
 పిష్టో భవతి, మాసాభ్యస్తరేణ కఠినో భవతి, మాస
 ద్వయేన శిరః పురుతే మాసత్రయేణ పాదప్రదేశో
 భవత్యథ చతురే మాసే జకరకఠీనదేశో భవతి,
 పంచమే మాసే పృష్ఠపంశో భవతి, షష్ఠీమాసే
 నాసాపీ శ్రోత్రాణి భవన్తి, సప్తమే మాసే జీవసంయుక్తో
 భవ త్యష్టమే మాసే సర్వసంపూర్ణో భవతి, నవమే
 పిపతే.

మొదటికాలమున నుండు ౧౧ సంవత్సరము ఒక్క-రాత్రియందుకేసరి
 (శుక్లశోణిత పదార్థము) ముగ్ధ అగుచున్నది. ఏడురోజులు తిండి
 నతో బుగ్గ అగుచున్నది. పదునైదు దినములకు పిండమగుచున్నది.
 ఒక నెలకు గర్భాయగుచున్నది. రెండు నెలలకు కాళ్ళు కలుగు
 చున్నది. నాలుగు నెలలకు కనిపు, పడుము కలుగుచున్నది. ఐదవ
 నెల చెన్నెముక కలుగుచున్నది. ఆఠవనెల ముక్కు, కన్నులు,
 చెవులు కలుగుచున్నది. ఏడవనెల ప్రాణము కలుగుచున్నది. ఎని
 మవనెల శరీరముయొక్క అవయవములన్నియు సంపూర్ణముగ
 కలుగును. తొమ్మిదవనెల సంపదించుచున్నది.

- 3 పశ్చాత్కృతస్సమర్థః పశ్చాత్కృత తేజసాది గర్భరసశ్చ
 సమృజ్ఞానాధ్యానాదక్షర మోంకారం చింతయతి తదేవ
 చైకాక్షరం జ్ఞాత్వాప్తో ప్రకృతయః పోడక వికారా
 శ్చరీరే తస్మైవ దేహినోఽథ నవమే మాసే సర్వలక్షణ
 జ్ఞానదరణ సంపూర్ణో భవతి. పూర్వజాతిం స్మరతి
 కుభాకుభం చ కర్మ విందతి.

గర్భస్థుడు శిశువు పంచభూతస్వరూపుడనును, నడుమీడును అగుచున్నాడు. పంచేంద్రియములతోఁగూడి అతఁడు సంభరపాదులను ఎఱుంగుచున్నాడు. మంచి జ్ఞానముచేతను, భ్యాసముచేతను ఓంకారమును ఎఱుంగుచున్నాడు. పరబ్రహ్మ స్వరూపమైన ఆ ఏకాంకరమును (ప్రణవమును) తెలిసికొనుచున్నాడు. ఈ శరీరము వలన ఎదిగుచి శ్రవణమును, పదునాఱు వికారములను కలప్తు. శౌన్దర్యము నెఱుంగుచు అన్ని లక్షణములను పూర్తియగుచున్నది. ఆత్మతో జీవుఁడు తన పూర్వపుటాకిని, పూర్వకర్మను, చేయఁజేపు కర్మను, ముదికర్మను, తెడకర్మను తెలిసికొనుచున్నాడు.

4 నానాయోని సహస్రాణి దృష్ట్యాచైవ తతో మయా,
అపారా వివిధా భుక్తాః పితౄశ్చ వివిధాః ప్రనాః.

(అప్పుడు గర్భస్థజీవుఁడు ఈ ప్రకారముగ చింతన చేయుచున్నాడు—) నేను అనేక స్త్రీ యోనులను చూచినాను. అనేక కములైన అహారములను ఘనీభరించి, అనేక స్తనములవ్వారా స్త్రీరమును పానము చేసితిని.

5 జన్మభూమిర్ని సర్వాభూ శ్శ్మశానమపి మే పురా,
చతురశీతి లక్షేషు యోనిభేదేషు చాభవమ్.

నాకు నమస్త భూమియు జన్మభూమియే. నమస్త భూమియు శ్మశానమే. నేను ఎనుఱుదివలగు లక్షల యోనిభేదములందు జన్మించితిని.

6 జాకశ్చాస్మి మృతశ్చాస్మి సంసారశ్చాస్మి పునః పునః,
జన్మమృత్యుశ్చ పునర్జన్మ పునర్మృత్యుశ్చ పునర్జన్మః.

ఎన్ని యోసార్లు పుట్టిరిని, ఎన్ని యోసార్లు చచ్చిరిని, ఎన్ని యోసార్లు నంపారినై యుంటిని. పుట్టెడి, చచ్చుట, మరల పుట్టుట, చచ్చుట ఈ ప్రకారముగ నా కాలము గడిచిపోయినది.

7 గర్భవాసే మహద్దుఃఖం మోహో దుఃఖం చ జన్మమ, బాల్యే దుఃఖం తథా శోకః పారవశ్యం చ మూఢతా

గర్భవాసము మహాదుఃఖకరమైవది—జన్మం వర్జ్యమయినదని మోహము మహాదుఃఖకరమైవది. బాల్యమునందు సోభము, శోకము వరవశస్యము, మూఢత్వము కలుగుచున్నది.

8 హితాకరణ మాలస్య మహితాచరణం తథా, యౌవనే విషయాసక్తి స్తాపత్రయవివీధితః,

యౌవనమునందు హితకార్యములు చేయక పోవుటయు, హితవిరహము, అహితకార్యముల వాచరింపుట, విషయాసక్తి, తాపత్రయముచే బాధించుటలు సంభవించుచున్నవి.

9 వినైరోగశ్చ వార్ధక్యే మరణే తు మహద్దయమ్, అశయా దాభిమానేన కామక్రోధాది సంకతే, అత్యుక్తే మహద్దుఃఖ మప్యతంగ్రశ్చ దుఃఖితః

స్వాత్మకమునందు చింతయు, రోగములు కలుగుచున్నవి, మరణమునందు మహాభయము బొందుచున్నది. అశయము, అభిమానముచేతన శాస్త్రజ్ఞుల కామక్రోధాదుల సంకటమునందు తిరిగిరావలచేతన, అప్యతంగ్రశచేతన మిచ్చి లి దుఃఖము కలుగుచున్నది.

10 దుఃఖపీఠవిదం జన్మ దుఃఖరూపం చ దుస్సహమ్, నిష్పత్తిధర్మో నోపాత్తో న యోగజ్ఞానసాధనమ్.

ఈ జన్మము దుఃఖమునకు బాధకమైయున్నది. దుఃఖరూపమైవది. ఇందు సహించరానిదై యున్నది. నేను నిష్పత్తి ధర్మ

మును ముందు చేయలేదు. యోగము యొక్క గాని, జ్ఞానము యొక్క గాని సాధన మేమిందు చేయలేదు.

11 అపరో దుఃఖోపధా మగ్నో ప పశ్యామి ప్రతి

। కియామ్,

ధిగజ్ఞానం ధిగజ్ఞానం ధిర్మామ్రోధినంతరిమ్.

అహ! ముఖ్యముగ మును నేను మునిగియున్నాను. దీనికి ప్రతికార మేమియు ఎఱుగలే యున్నాను. అజ్ఞానమునకు, మరల మరల ధిర్మానముగగా! కామ్యోధనంకటమునకు ధిర్మానముగ గా!

12 సంసారశృంఖలం దిగ్ధి గాచార్యా జానమాప్నుయామ్

యది యోన్యాః ప్రముంచామి సాంఖ్యం యోగం

సమాశ్రయే.

సంసారమును గొలుపుటకు ధిర్మానముగగా! ఈ గర్భము నుండి అనుకు పద్మిమనకు పద్మపత్రము ఆశ్రయించి జ్ఞానమొనరి జొందెదను. ఈ యోగి జ్ఞానమునుండి వెలువడినచో నేను సాంఖ్య యోగమును తొలగి ఆశ్రయించెదను.

13 అశుభతయవర్తారం ఫలము స్థితప్రదాయకమ్.

యోన్యాః యది ప్రముంచామి తం ప్రవర్తే

మహేశ్వరమ్.

ఈ యోగి జ్ఞానమునుండి. నేను అనుటకు పద్మిమనో, అశుభమును తొలగించువాని. ము యోగోపధము నొనరిం పుచు, ను అగు మి సేశ్వరుని కరణులొందెదను.

- 14 అశుభక్షయకర్తారం పురుషార్థప్రదాయినమ్,
యది యోగ్యాః ప్రముంచామి ప్రపద్యే
జగదీశ్వరమ్.

ఈ యోగిచార్మము నుండి నేను ఇయిటకు వచ్చినచో, అశుభమును తొలగించువాఁడనుచు, పురుషార్థముల నొసంగువాఁడను అగు జగదీశ్వరుని శరణుఁజొందెదను.

- 15 సర్వకర్త్రీం చిదాత్మానం సర్వకారణకారణమ్,
యది యోగ్యాః ప్రముచ్చ్యేయం ప్రపద్యే పరమే
శ్వరమ్
గర్వం పశుపతిం కుద్రం మహాదేవం జగద్గురుమ్.

ఈ యోగి నుండి నేను ఇయిటకు వచ్చినచో, సర్వకర్తృ, మంత్రేయము, సర్వకారణములకును కారణభూతమైవవాఁడను, భక్త్యుఁడను, పశుపతియు, కుద్రమైవవాఁడు, మహాదేవుఁడను, జగద్గురువును అయిన పరమేశ్వరుని శరణుఁజొందెదను.

- 16 యోనిఖన్డా త్ప్రీముచ్చ్యేయం యది తప్పేయ మహత్తమః
ఈ యోని బంధమునుండి వెలువడినచో గొప్పతమమైన నాచ
రించెదను.

- 17 గర్వహాసా త్ప్రీముచ్చ్యేయం యది విష్ణుం భజే హృది
అమృతపద మానందం నారాయణ మనామయమ్.

ఈ గర్వహాసమునుండి ఇయిటకు వచ్చినచో అమృతశ్రవణమును మోక్షమును కలుగఁజేయువాఁడను, అనందరూపుఁడను, అనానియమైవవాఁడు, నారాయణులకు నీ అగు విష్ణువును హృదయ మందు న్యానించెదను.

- 18 మాతృకుక్షే నిబద్ధోఽస్మి ముచ్చేయద్వద్య బద్ధవైః,
వాసుదేవం ప్రతోష్యామి భగవన్త మనన్యధీః.

నే నిత్యము కల్లిగర్భమందు బంధింపఁబడి యున్నాను. ఈబంధన ములనుండి విడుదలయైనచో భగవంతుఁడు వాసుదేవుని అనన్య చిత్తముతో భజించి నంతో మహిమపడెను.

- 19 పురా పరణసస్యోర్థే కృతంకర్మ కుభాకుభమ్,
ఏకాశీ తేన దహ్యామి గతాస్తే ఫలభాగినః.

పూర్వము నేను ఇతరులకొఱకై కర్మలను చేసినది. ఇప్పుడు ఒంటరిగ నే నిర్వాహణము చేయుచున్నాను. ఫలమును బొందినవారందఱును నెవరితోయిన.

- 20 నాస్తీశ్యేన కయం త్యక్త్వా పాపా న్యకరవం పురా,
దుంజామి తత్పలం స్పృద్య భవిష్యా మ్యాస్తక స్త్వితః.

పూర్వము నేను నా స్థితులకై ఇతరులను వదలి ఆశీకరవ ములను చేసినది. ఇప్పుడు నా పాపఫలమును అనుభవించుచున్నాను. ఇంక విడుదల చేయ ఆ స్థితులకై యుండెదను.

- 21 ఏవం నానావిధా నర్థా స్పరిచిస్త్య ముహుర్ముహుః,
శశ్వత్సాంసారికం దుఃఖం స్మృత్వా నిర్వేద మాప్య చ.

అవిద్యారామకర్మాద్యై ర్ముహ్యతే జన్తు రాంతరః.

ఈ ప్రకారముగ ఆశీకరింపఁబడెన బంధములను గుఱించి మాటి మాటికి చింతనచేసి, జపన మంతరారాప నంపారదమఖయమును ముహూర్తము పంపగించి గర్భమందలి జీవులను పై రాగ్యమునుబొంది

అర్హావము, కామము, కర్మము మున్నగువానిచే మోహము నొందు చున్నాడు.

22 స వై జంతుః శ్రీయోనికతం గత్వా యోనిద్వారముపే
త్య ముముక్షుర్వతే, తత్రాశక్తో యంత్రేణపిద్యతే
మహతా దుఃఖేన స్థిత్యతి పిష్యతే ప్రసూతివాతేన,
జాతమాత్రస్తువైష్ణవేన వాయునా సంస్పృశ్యతే, తద్ధా
న స్మరతి నైవ కించన పారత్రికం నా పరోక్షపు
గ్గువతి.

ఆ కర్మము పండుకొంటున్నట్లు యోనిద్వారములను పొంది
యన్నాడు. ఇప్పుడు ఆ యోని ద్వారమునుండి విడుదల పొందుటకు
ప్రయత్నించుచున్నాడు. అట్లు విడుదలపొందుటకు శక్తి లేనివాడై
యంత్రము నందు కుల్యావిధము నీడించుటచున్నాడు. మహాతి
శయముచే స్థితము నొందుచున్నాడు. ప్రసవవాయువుచే నీడింపఁ
బడుచున్నాడు. జాతమొందినవంటనే అతడు వైష్ణవవాదులచే
వ్యాపించబడుచున్నాడు. అట్లంటే అతడు పరలోకసాధనను చేయి
నట్లగుచుంటున్నాడు. అందు అపరోక్షము లేక యుండును.

23 భూమి సంస్పృశ్యనా ఋస్తు రుగ్రవృత్తామరో భవేత్
జలసంస్పృశ్యమాదూర్ఢ్యం దృగ్భోష. ప్రస్థస్థి వశ్యతి.

భూమియొక్క. స్పృశ్యతయన తెంటునే కర్మమును ప్రారబ్ధస్త్రీ
కల వాడును, సామనుడును అగుచున్నాడు. జలముచే కడుగు
బడిన తరువాత అతనికి ఆ వృద్ధిదోషము తొలగుచున్నది.

24 స హ వై జాతస్థ. జన్మమరణ కర్మ కుభాకుభసాధన
మూర్తిర్వావనాశ్చ నిగూహితా భవన్తి.

అట్లుగాక, అజ్ఞానముచే సంసారమును బొందువానికి కీటకమునకువలె సరళముతో సజ్జానమైన ఈ దేహముందు, మూర్ఖత్వవలన చానము చేయు దుష్కర్మములుగను, అతత్త్వము గాఢీనినచో జీవ్యము విరక్తిగెలుచును—అని విష్ణులాన మహాశిష్యుడు.

18. నారాయణోపనిషత్తు

- 1 అథ నిత్యోనారాయణః, బ్రహ్మోనారాయణః, శివశ్చ నారాయణః, శక్రశ్చ నారాయణః, ద్యౌవా పృథివ్యా చ నారాయణః, కాలశ్చ నారాయణః చిశ్చ నారాయణః, తిర్య్యం చ నారాయణః, అథశ్చ నారాయణః, అంతర్వహిశ్చ నారాయణః, నారాయణ ఏ వేదం సర్వం యద్యుతం యచ్చతస్యం, నిష్కళంకో, నిరంజనో, నిర్వికల్పో నిరాఖ్యాతఃపుష్టో దేవ ఏకో నారాయణః స ద్విశీయోఽస్తి కశ్చిత్, య ఏవం వేద స విష్ణురేవ భవతి, స విష్ణురేవ భవతి. 2

నారాయణుడు నిత్యుడు. బ్రహ్మదేవుడు నారాయణుడే, శివుడు నారాయణుడే, ఇంద్రుడు నారాయణుడే, భూమాగ్రాశములు నారాయణుడే, కాళత్వము నారాయణుడే, చక్రములు నారాయణుడే, తిర్య్యభాగమున ఉన్నదంతయు నారాయణుడే, అభోభాగమున ఉన్నదంతయు నారాయణుడే, పుష్కభాగమున ఉన్నదంతయు నారాయణుడే, బాహ్యభ్రమంబులయందున్నదంతయు నారాయణుడే. ఈ సమస్తము నారాయణుడే, భూతభవిష్యత్వర్తమానము అన్నియు నారాయణుడే, నారాయణుడు

నిష్కలంకుడు, నిరంజనుడు, నిర్వికల్పుడు, బాహ్య చే నిర్వచింప
కగ్యము కానివాడు, శుభ్రుడు, దేవుడు, అద్వితీయుడు, అతడు
తప్ప మరొకఁడు ఎవఁడును లేడు—ఈ ప్రకాశముగ్ తెలిసికొను
వాడు విష్ణుచే (నారాయణుడే) యగు చున్నాడు.

2 ఓ మిత్రగ్రే వ్యాహరేత్, నమ ఇతి పశ్చాత్, నారా
యణాయేత్యుపదిష్టాత్, ఓ మిత్రేకాక్షరం, నమ ఇతి
ద్యే ఉతరే, నారాయణాయేతి పంచాక్షరాణి, ఏతద్వై
నారాయణస్యోష్ఠాక్షరం పదం, యోహునై నారాయణ
స్యోష్ఠాక్షరం పదమభ్యేతి, అపవ్రుణుప స్పర్శ మాయు
రేతి, వింశతే ప్రాణాపత్యగ్ం రాయస్పృహం గోపత్యం
తతోఽమృతత్య మశ్నుతే తతోఽమృతత్య మశ్నుత
ఇతి, య ఏవం చేద.

3

మొదట 'ఓమ్' అని ఉచ్చరించవలెను. తదుపరి 'నమో' అని
ఉచ్చరించవలెను. దిమ్మట 'నారాయణాయ' అని ఉచ్చరించవలెను.
'ఓమ్' అను అక్షరము ఒకటి 'నమో' అను అక్షరములు రెండు,
'నారాయణాయ' అను అక్షరములు నాలుగు. ఇదింటి శ్రీనారాయణ
అష్టాక్షర మహామంత్రము, ఎవఁడు అక్షరములకుల ఈ మంత్రమును
ఎవఁడు ఇక్ష్లే, క్షిప్రో, క్షీరో, నిశ్చానుకురో గృధరాదు
దేయినో అతడు దీర్ఘాయుస్సు కలవాడగుటకు ప్రాణత్యమును
చేయును, స్వస్థాభివత్యమును పడయును, భవభావ్యాది చక్వర్య
మును, పంపకును చేయును. ఎతడు దీని నజులనిగో అతడు అమృ
తత్యమును (మోక్షమును) పడయుచున్నాడు.

3 .....ప్రత్యగౌపందం బ్రహ్మపురుషం ప్రణవస్యచా
పమ్ అరాత డిరారో మరాత ఇతి తా అనేకధా నమ

భవత్తదేతదోమితి యముక్త్యా ముచ్యతే యోగీ జిహ్వ
సంసారబంధనాత్. ఓం నమోనారాయణాయేతి మం
త్రోపాసకః వైకుంఠభవనం గమిష్యతి.

బ్రహ్మజ్యోతేవీపుత్రో బ్రహ్మజ్యోతిమధునూ
దసః, బ్రహ్మణ్యః పుండరీకాఖో బ్రహ్మణోఽగ్ని విష్ణు
రచ్యుత ఇతి. సర్వభూతస్థమేతం వై నారాయణం
కారణ పురుష మకారణం పరంబ్రహ్మమ్. 4

'అ'కార, 'ఉ'కార 'మ'కారములను ఈ మాండూక్యరమింజను
కలదీ 'ఓం' అను ప్రగత మగుచున్నది. ఈ ప్రణవమునకు అగ్నియు
వత్సగౌసంధిస్వరూపమున పరబ్రహ్మము. ఈ ఓకారమును అక్ష
యైక్యముగా స్వరణచేయు యోగీ జపన నిరణ రూప సంసారబంధ
నను నుండి విడివడు చున్నాడు. 'ఓం నమో నారాయణాయేతి'
అను ఆస్తోత్రక మంత్రమును ఉపాసించువాడు వైకుంఠలోకమును
పొందుచున్నాడు. సర్వవ్యాపకమున పరబ్రహ్మ స్థానయై భ్రంత
రీకమునకు విజ్ఞానభవమై, అంతర్యామినిగా, అంతర్యామిగా ప్రకాశించు
చున్నది. అది మొత్తములే ప్రకాశమాప్రయోగి. పరబ్రహ్మ స్వరూపుడై
తగు నారాయణుడగు బ్రహ్మణ్యుడు. 'దేవీప్రత్యక్షుడు, మధుసూద
నుడు', నమస్త్యభూమింజను దిక్పాలే నారాయణుడు. అంతర్యా
మియై తెలుగొందుచున్నాడు. అతడు సర్వవ్యాపియై ఈ భవమున
ప్రవచనమునకు కారణభూతుడై, తనకు 'దేవీకారణమేదియను
లేనొకడై తెలుచుచున్నాడు.

19. పరమహంసోపనిషత్తు

1 యచ్చిత్తం తత్పదా మయ్యేవాపతిస్తతే తస్మా దహం
చ తస్మిన్నేవాపస్తీయతే.

పరమహంసయగువాఁడు తనది క్షమము నాయంటే (భగవంతుని యంటే) స్థాపించును. కాబట్టి సమమ శత్రుయగుట యుండునని నమ్మును.

2 సర్వకర్మాణి సస్సర్గస్యాయుం బ్రహ్మజ్ఞం చ హిర్వా...

పరమహంస పమత్తకర్మలను కర్మకరి బ్రహ్మజ్ఞులను (బ్రహ్మజ్ఞానభావనను) కూడ పదలెడిరి (అర్మపరా యుండు) యుండును.

3 స్వవపుః కుంభ మివ దృశ్యతే

పరమహంస తిలదేహమును శవము మాడ్కి... (పరమహంస) చూచును.

4 సర్వా నామ స్పరిత్యజ్య అద్వైతే చరమే స్థితిః.

పరమహంస కోడ అన్నింటిని కర్మకరిగైని స్పృశించి మాత్రమయిండు మహిమను స్థాపించియుండును.

5 జ్ఞానదండో భృతో యేన ఏకదండి న ఉచ్యతే.

జ్ఞానదండమును ఏదయన భరించునో అదయన 'ఏకదండి' నన్నానని యనబడును.

6 కాష్ఠదండో భృతో యేన సర్వాశీజ్ఞానవర్జితః

తిథిజ్ఞానపై రాగ్యకమాదిగుణవర్జితః

భిక్షమాత్రేణ యోజితే తృపానీ యతివృత్తిహః.

ఏదయన శేవలము కాష్ఠదండమును మృతము గ్రహించిన వాఁడు, ప్రాచందిక భోగము లన్నింటిని అనుభవించువాఁడు, అధ్యాత్మిక జ్ఞానము లేనివాఁడు, తిథిజ్ఞ (పిప్ప), జ్ఞానము, తృపానీ

గర్భము, కమనీకాదిగుణములు లేకపోయినను, భిక్షాచరణ మూత్రముతో కాలమునకు గర్భవహించును అయిననును, అదియు పాపము యత్కాలకమవృత్తిని నశింపజేసినవాడగును అగును.

20. అమృతమిందూపనిషత్తు

- 1 ఏమి మనోహి ద్వివిధం బ్రోక్షం శుద్ధం చాశుద్ధమేవ చ
అశుద్ధం కామసంకల్పం శుద్ధం కామవివరితమ్. 1

మనస్సు శుద్ధ మగుచు, అశుద్ధ మగుచు రెండింటిమూలగా చెప్పబడినది. కోరికలుకల మనస్సు అశుద్ధమును, కోరికలులేని మనస్సు శుద్ధమును అగును.

- 2 మన ఏత మనుష్యాణాం కారణం జన్మమోక్షయోః,
అన్తాయ విషయనూర్తం ముక్ష్యై నిర్విషయం స్మృతమ్. 2

మనగాల కారణములను, మోక్షములను కారణము మనస్సు అయి యున్నది. విమలములందు ఆనందములున్న మనస్సు అర్థమగును, విషయకారణముల మనస్సు మోక్షమును పొందును.

- 3 యతో నిర్విషయస్మాన్య మనసో ముక్తి రిష్యతే,
అథో నిర్విషయం నిత్యం మనఃకార్యం ముముక్షుణా. 3

ఏమయోగ క్తముకాని మనస్సుకల మోక్షము కలుగునని చెప్పబడినందువలన ముముక్షువు నిత్యము ఈ మనస్సును విషయ విహితముగా చేయవలయును.

- 4 నిరస్తవిషయానంగం సంనిరుద్ధం మహాహృది.
యదాయాత్మాత్మనో భావం తదా తత్పరమంపదమ్.

4

విషయమంటే అనర్థమిది వదిలి హృదయమంటే శక్తి అని
నిరోధింపబడి ఎట్లాను మహిమ వరా అత్మగర్వం మనంబు పోయినచో
అప్పుడది ఉత్తమమైన పదమే (స్థానము) అని అర్థమగును.

- 5 కావదేవ నిరోద్ధవ్యం యావద్భృది గతం క్షయమ్,
ఏతజ్జ్ఞానం చ ధ్యానం చ శేషో న్యాయశ్చ విస్తరః 5

హృదయమంటే కలలమగును ఎలా విలసితమగును
మహిమను నిరోధింపబడకుండు. ఇట్లే ధ్యానము, విస్తరి
యోగము, లక్ష్మి ఏ న్యాయము (వాక్యము) అట్లగు మిగిలిన
కాలము.

- 6 తదేవం నిష్కళం బ్రహ్మ నిర్వికల్పం నిరంజనమ్,
తద్వ్రహ్మసామితి జ్ఞాత్వా బ్రహ్మసంపద్యతే ద్రువమ్ ॥

ఆ బ్రహ్మము నిష్కళమై, నిర్వికల్పమై, నిరంజనమై
యగును. ఆ బ్రహ్మమే 'నీవు' అని 'నవీనానంద' యనగా మహా
జ్ఞాన పర్యయముగా బ్రహ్మమే యగుననబడును.

- 7 నిర్వికల్ప మసస్తం చ హేతుదృష్టోస్తపర్ణితమ్,
అవమేయ మనాద్యం చ యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే బుధః.

9

నిర్వికల్పమై, అనంతమై, కాళవర్ణమై, స్వప్నాంతరహితమై
అప్రమేయమై, అవాతయైబట్టి అప్రహృతమై తేలికగా భూమి
బంధమునుండి విడిచి నున్నది.

8 న నిరోధో న చోత్పత్తిర్న బద్ధో న చ సౌధకః,

న ముముక్షు ర్నవై ముత్త ఇచ్ఛేషా పరమార్థతా. 10

నిరోధములేదు, ఉత్పత్తిలేదు, బద్ధుడగు లేదు, సౌధమునకు
లేదు, ముముక్షువు లేదు, ముత్తము లేదు—ఇదియే పరమార్థ
తత్త్వము.

9 ఏక ఏవాత్మా మస్తవోఽజాగ్రత్స్వప్నసుప్తిషు

స్థానత్రయవ్యతీతస్య పునర్జన్మ న విద్యతే. 11

మతములేదు చేయఁదగిన అత్మ జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తిలందు
ఒక్కటే అయియున్నది. అజాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తిలను మాత్రము
అవర్ణనను జాగ్రత్వాని పునర్జన్మము లేదు.

10 ఏక ఏవ ఏ యాతాత్మా భూతేభూతే వ్యవస్థితః,

ఏకధా బహుధాచైవ వృత్త్యతే జలచంద్రవత్. 12

ప్రాణులకు అత్మయైవది ఒక్కటే. అది సమస్తప్రాణులందును
కలదు. అ అత్మ నీటి యందు చంద్రునివలె ఒకటిగాను, అనేకము
గాను కనబడుచున్నది.

11 ఘటసంభృతమారాళం నియమానే ఘటే యథా,

ఘటో నియత నారాళం తన్మన్త్రో నభోవమః. 13

ఘటము నీటిని బోలునట్లు. అంతటి అరాళమును నీటిని
బోలులేదు. ఘటము మాత్రమే నీటిని బోలుచున్నది. అన్య

శబ్దము ఆ ఆకాశముతో సమానముగా మహ్నము. (అతడు చిదాకాశమృతగుంపుడు).

12 పుటప ద్వివిధాకారం భిద్యమానం పునఃపునః,
తద్వర్ణం ప చ జానాతి స జానాతి చ నిర్భయః. 14

గుంపవలె శరీరము వివిధముగా, ఆ ఆకృత్యం కలిగి యున్నది. పునః పునః నాశనము కొందునట్లే శరీరము తన నాశనమును తెలిసికొనుట లేదు. ఆత్మ మాత్రము మా తెలిసికొనుచున్నది.

13 శబ్దమాయాప్సతో నైవ తమసో యాతి పృష్ఠరే,
భిన్నేతమసి చైకత్వ మేక వివాసుపశ్యతి. 15

శబ్దాది ప్రపంచగూఢమాయచే ఆవరింపబడి యుండువానిని ఆ మాయయందు అంధకారము నుండి ప్రకాశమునకు వచ్చుట లేదు. (ప్రకాశగూఢ బ్రహ్మమును తెలిసికొనుట లేదు.) ఆ అంధకారము తొలగినచో ఏకైకబస్తితిని ఒక్కడగుగానే చూచుచున్నాడు.

14 శబ్దాక్షరం పరంబ్రహ్మ తస్మిన్నీదే సుపక్షరమ్,
తద్విద్వాసక్షరం ధ్యాయే ద్యదీచ్ఛే చ్ఛాంతిమాత్మనః. 16

ప్రళయశబ్దమునందు సాక్షరహింసయైన శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మము కలుగు. ఆ ప్రళయశబ్దము లయించగా ఏ అక్షర పరబ్రహ్మము శేషించు నున్నదో, ఆ సాక్షరహింసయందు పరబ్రహ్మమును ఆత్మ శాంతిని కోరుట్లది నిజం ధ్యానించుటయే.

15 ద్వే విద్యే వేదితవ్యే తు శబ్దబ్రహ్మపరం చ యత్,
శబ్దబ్రహ్మణి నిష్ఠాతః పరంబ్రహ్మధి గచ్ఛతి. 17

రెండింటిలోను కూడ తెలిసికొనవలెను—శబ్దబ్రహ్మమును సూర్వి పరబ్రహ్మమును సూర్వి; శబ్ద బ్రహ్మమును చక్షుఃగోచరి నీకొనవలెను పరబ్రహ్మమును పొందునవచ్చును.

- 16 గ్రంథ మత్యస్య మేవాపి జ్ఞానవిజ్ఞాన తత్పరః,
పరాం మివ ధాన్యార్థీ త్యతేద్గ్రంథ మశేషతః. 18

బుద్ధికాలి వేదశాస్త్రీది గ్రంథములను జాగుగ అభ్యసించి జ్ఞాన, విజ్ఞానములందు తత్పరుడై, ఆ తరుచు—ధాన్యమును కోరు పాటు పొట్టును పదవివేయనగ్న—ఆ గ్రంథముల నన్నిటిని పదవి వేయవలెను.

- 17 గవా మనేకవర్ణానాం క్షీరస్యాపేక్షకవర్ణతా,
క్షీర పత్పశ్యతే జ్ఞానం తింగిపస్తు గవాం యథా. 19

ఆవులు చలువగులు కలవి తియ్యునున్నను, వాని యొక్క—పాలు ఒకేవర్ణము కలిగియుండు చున్నది. ప్రపంచమునటి అమల విధగూఢములు ఆవులు, జ్ఞానరూపమును ఆత్మ పావంతిది.

- 18 పుత్రమివ వయసి నిగూఢం
భూతేభూతే చ వసతి విజ్ఞానమ్,
సతతం మనసి మన్మయితవ్యం
మనోమంథాన భూతేన. 20

పాలుయందు నేయ నిగూఢముగ మంచుపట్టు ప్రతిపాణి యందును విజ్ఞానగూఢమును ఆత్మ నిగూఢముగ చున్నది. సజ్జా నునప్పుడు ముఖించి ఆ ఆత్మయను మనీకమును వెలువరించవలెను.

- 19 జ్ఞాననేత్రం సమాదాయ చోద్ధరేద్వహ్నివ త్వరమ్
నిష్ఠలం నిర్మలం శాస్త్రం తస్యప్రహవితి స్పృతమ్. 21

మహానామో ధ్వాంశ్చైత్రము కలవాఁడై మహమ్ముడు పంథించి
'సమ్యక్-అమృతం, నిశ్చలమృతం, సంకల్పమైవై బ్రహ్మ' మేమ' అని ధరించి
అబ్రహ్మమును అనుభవించి 'నిగ్రహస్యకొ'పచరెను.

20 సర్వభూతాధివాసం చ యద్బూలేషం పసత్కవి, సర్వా
సుగ్రాహకత్వేన తవస్మరేహం వాసుదేవ స్తదస్మరేహం
వాసుదేవ ఇత్యుపనిషత్. 22

'సమస్త భూతులకు ఆధారముగ నున్నవాఁడై, సమస్త భూతు
లందు వసించుచు, సమస్త భూతులకు సందర్శించుచున్న ఐహి
'బ్రహ్మ' నేను, ఆ వాసుదేవుని నేను.'

21. అమృతనాదోపనిషత్తు.

1 ఓం శాస్త్రాజ్ఞాధీత్యమేధావీ అభ్యస్య చ వుసః వుసః
పరమం బ్రహ్మవిజ్ఞాయ త్తద్బ్రాహ్మణోత్పవేత్. 1

శాస్త్రగ్రంథములు శాస్త్రమూలము గాకుగ అభ్యయమునకు చేరీ,
అంతటి భక్తమూలము మరల మరల అభ్యాసముచేసి చరబ్రహ్మమును
చెరిసికొని, ఆ నిత్య బ్రహ్మవిజ్ఞులై వానిని జ్ఞానగందించుచుండును.

2 ఓంకారరథమారుహ్య విష్ణుం కృత్యాభ పారథిమ్,
బ్రహ్మతోరపదాన్వేషీ రుద్రారాధన తత్పరః. 2

కారకమును రథమొనరికి, విష్ణు మూలము సారథిగాఁచి
బ్రహ్మ పరిబ్రమ్యకొనెత్తమందు మెదడును. రుద్రుల యభ్యుత్పన్నులై
అందులనుచుండును.

3 తావ ద్రథేన గస్తవ్యం యావద్రథపథిస్థితః,

స్తాతా రథపథిస్తాసం రథముత్సృజ్య గచ్ఛతి. 3

బ్రహ్మలోక యాత్రామండైవ సాధముం రథమార్గ మున్నంతవఱకు రథములోపోయి, తరువాతి రథమును వీడి బ్రహ్మ లోకమున శేగవలెను.

4 శబ్దాదివిషయా స్పంచ మనశ్చైవాతి చంచలమ్,

చింతయే దాత్మనో రశ్మీస్ప్రత్యాహారస్స ఉచ్యతే. 5

శబ్ద గ్రంథ్యాది విషయము లైనను, అతిచంచలమును మనస్సు అను పద్యములను వశమందుంచుకొని, వయమశీలుడై యుండుట ప్రత్యాహార మనబడును.

5 ప్రత్యాహారస్తథా ధ్యానం ప్రాణాయామోఽథధారణా

తర్కశ్చైవ సమాధిశ్చ షడంగో యోగ ఉచ్యతే. 6

ప్రత్యాహారము, ధ్యానము, ప్రాణాయామము, ధారణా' నిత్య సత్య నిదారణ, సమాధి-అను అటు అంగములు యోగమని చెప్పబడును.

6 యథా సర్వతదాతానాం దహ్యస్తే ధమనాస్యలాః,

తద్దేహ్రియం కృతా దోషాదహ్యస్తే ప్రాణధారణాత్. 7

సర్వత(గ్రాహ) భాతుభ్రులను కొలిమిలో పెట్టి తొడుకువలన, నానియంతటి సూతిపద్యము తొలగి పోవునట్లు, ఇంద్రియములగు లెంటిని దోషములు ప్రాణాయామముచే నశించితోవు చుదనని.

7 ప్రాణాయామై ర్హహి త్తోషా వ్ధారణాభిశ్చ విల్పిషమ్,

ప్రత్యాహారేణ సంసర్గాన్ ధ్యానేనాపిశ్చరా న్ముణాన్. 8

ప్రాణాలిగానివింటున్న మనస్సునందలి బోధములను పరిపరచుచున్నది. అందుచేత ఎవరైనా పరిపరచుకొనుచున్నప్పుడు, ప్రత్యాక్షరముచే మనస్సులో మారులను పరిపరచుకొనుచున్నది. ఇట్లుగానే అవాస్థ్యములైన ప్రాణశరణములను పరిపరచుచున్నది.

8 తిల్పిషం హి స్వయం నీత్యా రుచిరం చైవ చింతయేత్.

9

ఈమారును పరిపరచుకొని ఉత్తమమును అత్యుచితమును నిర్ణయించుకొనుచున్నది.

9 నవ్యాహృతిం న ప్రణవాం గాఢుశ్రిం శరసా నహ,

శ్రిః పతేదాయతస్రాణః ప్రాణాయామస్తు ఉచ్యతే 11

నవ్యాహృతిలో కూడినదియు, ఉండాలనకొనకొననిదియు, పరిగ్రహించుకొనుచున్నది. అందుచేత నాన ప్రాణానిని గుర్తించుకొనుచున్నది. మూలములను పరిపరచుకొనుచున్నది. అందుచేత ప్రాణాయామము ముగించుచున్నది.

10 అన్తవ త్వశ్య రూపాణి శబ్దం విధిరవదృష్టు,

వాస్తవ త్వశ్య చై దేహం ప్రకాష్ట స్వేతి లక్షణమ్. 15

గుర్తివానివలె రూపములను చూచుచు, దేహివానివలె శబ్దములను వినుచు, దేహమును కొలుచుకొనుచు, అదియే ప్రకాష్టమై యున్నది. లక్షణమై యున్నది.

11 మనస్సుంకల్పకం గ్యాత్వా సంక్షిప్తాత్కని బుద్ధిమాన్,

ధారయిత్వా తథాఽలక్ష్మణం ధారదా పరికిర్తితా. 16

సంకల్పరూపమైన మనమృతము విచారణచే గాగుగ జెల్లినదొని
బుద్ధిమంతులకు తన యా మనస్సును అత్యుపయోగ భావించి, భావన
శీలమై యుండుట భారణ యవసరము.

12 అగమస్యావిరోధేన ఊహనం తర్క ఉచ్యతే,
సమం మనశ్శత యల్లక్ష్వా న సమాధిః ప్రతీర్తితః. 17

పేదములను అనుగుణ్యముగ ఊహించుట తర్కమని చెప్పవలయును. జేసిని పొంది నర్వత్ర నమముగా నున్న పరబ్రహ్మమందు నిలకడకలిగి యుండునో అది సమాధియని చెప్పవలయును.

13 భూమౌ దర్శాననే రమ్యే సర్వతోషవివర్జితే,
కృత్వా మనోమయా మృతం జహ్నోనై రతమందతే.

18

పరిశుద్ధమై, తోవవర్జితమైయున్న భూమిపై దర్శనము జేసి కొని కూర్చుండి, ముక్తమార్గిని మనస్సుతో భావించును, తథ మంతమున పరివారమును జమించవలయును.

14 వత్సరం స్వస్తిరం వాపి భద్రానన మథాపి వా,
బద్ధా యోగాననం సమగ్నగుర్త రాభిముఖః స్థితః. 19

సాధనము భాగవతమునకు జనుకొనినైయున్న పక్షకముః స్వస్తికము, భద్రము మున్నగు యోగాననములలో జేయిన వేసి కొని ఉత్తరదిక్కున కర్ణముఖముగా ఉపవిష్టుడై భాగించుచుండును.

15 ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ ఓమిత్యేతేన రేచయేత్,
దివ్యమంద్రేణ జహుధా కుర్యా దామంముత్తయే. 21

ఏకాక్షరమును, బ్రహ్మశ్చరూపమును అను పరివారముతో బ్రహ్మభాగవతాశ్రయముగ రేచము పలుకవలయు. ఈ ప్రకార

ముగ నివృత్తును గ్రహించుచో అనేక పర్యాయములు లేవనాడులను
వలుపును, ముప్పునుబట్టి దోషములెల్ల వలించినప్రపంచ ఆప్రకా
శము అపర్యాదాదులను గావించుచుండవలెను.

16 తిర్యగూర్ధ్వ మధో దృష్టిం విహాయ చ మహామతిః,
స్థిరస్థాయీ వినిష్క్రంభః సదా యోగం సమత్వనేత్
28

అర్థముగాను, నిలుపుగాను, క్రిందుగాను ప్రవహించునట్టి
దృష్టినివీటి ధ్యానశీలులను స్థైర్యము కలవాడై, నిశ్చల శరీరుడై
సదా యోగమును లెక్కఁ జూచును చేయవలెను.

17 భయం క్రోధమహాలస్య మతిస్వప్నా తిజాగరమ్,
అత్యాహారమనాహారం నిత్యం యోగీ వివర్ణయేత్ 28

ధ్యానవనరుడై త యోగి భయమును, క్రోధమును, హామి
రమును, అతిద్రుగమును, అతిజాగరణమును, అధికాహారమును, అహా
రము లేరుని, సదా వర్ణించవలెను.

18 అనేన విధినా సమ్యక్స్పృత్య మభ్యస్యతే క్రమాత్,
స్వయ ముత్పద్యతే జ్ఞానం త్రివి ర్మాపై ర్న సంశయః
29

ఈ ప్రకారముగ క్రమముగ ధ్యానమును సదా అభ్యసించు
చుండినచో మూలము నలలలో స్వయముగ జ్ఞానము కన్పిత కలంగు
నలను.

22. అథర్వశిరోపనిషత్తు

- 1 ..... యస్మాదుచ్చార్థమణి వీప స్రావా మార్వ
ముక్తామ యతి తస్మాదుచ్యతే ఓంకారః. 4-1

ఉచ్చరింపంగనే శరీరమంతరము పురి శేషదీయము కావ్య
ఓంకారము అని చెప్పబడుచున్నది.

- 2 ..... యస్మాదుచ్చార్థమణి వీప ముగ్ధజాస్పామా
భర్త్యాద్ధర్మసం బ్రహ్మబ్రాహ్మదేభ్యః ప్రణామయతి
నామయతి చ తస్మాదుచ్యతే పశ్చిమః. 4-2

ఉచ్చరింపంగనే ఉచ్చరిండు బ్రహ్మనిర్భుతము ముగ్ధజాస్పా
మాభర్త్యాదేవతానాము పవనగమయము మున్నగు నాదిని బ్రహ్మము
నయని బ్రహ్మయని పొందింపఁజేయును. కావున ఓంకారము (ప్రణా
మయతి) అని చెప్పబడుచున్నది.

- 3 ..... యస్మాదుచ్చార్థమణి వీప గర్భజన్మవ్యాధి
బలామరణం ర మహద్వయాత్సంతారయతి తస్మా
దుచ్యతే తాతమ్ 4-3

ఉచ్చరింపంగనే జన్మ బలము బలామరణరూప సంసారము
గమింపజేయుచున్నది తరింపఁజేయును కావున ఓంకారము
తాతమ్ అని చెప్పబడుచున్నది.

- 4 ..... యస్మాదుచ్చార్థమణి వీప బృహతి బృహ
యతి తస్మాదుచ్యతే పరబ్రహ్మ. 4-4

ఉచ్చరింపంగనే బృహతి బృహదుపలన ఇతిరమ్యునైవ బాధి
(బ్రహ్మమయము) బృహతి పొందింపఁజేయునలన ఓంకారము 'పర
బ్రహ్మ' అని చెప్పబడుచున్నది.

6 య సర్వాన్ భావా నిక్షత్వాత్కల్పానం నిరీక్షయతి.

యోగం గమయతి తస్మాదుప్యతే భగవాన్. 6

సమస్త భావములను కూచుచుండుటవలనను, అత్యల్పమును కలుగఁజేయుటవలనను, యోగమును (శివబ్రహ్మైక్యమును) పొందింపఁజేయుటవలనను, పరమాత్మ 'భగవాన్' అని చెప్పఁబడుచున్నాడు.

8 ఏకో హి దేవః ప్రదిశో ను సర్వాః

పూర్వో హ జాతః స తి గర్భే అస్తః,

స ఏవ జాతః స జనిష్యమాణః

ప్రత్యుజ్జనాన్తిస్థతి సర్వతో ముఖః. 8.1

ఓ ఐదులారా! ఈ ఏకగూఢుడైన స్వయంప్రకాశుడైన శేషుడు సమస్త విష్ణులను, అపారతర విష్ణులను వ్యాపించియున్నాడు. అతడే సర్వలకు పూర్వముగా ఉదయించెను. మిగిలిన బ్రహ్మాండ గర్భములో అతడే పుట్టిసాక్షాదు, అతడే పుట్టుచోతువాడు. అతడు ప్రత్యగూర్వస్వరూపుడు, సర్వతోముఖుడు అయియున్నాడు.

7 వాలాగ్రమాత్రం హృదయస్య మధ్యే

విశ్వం దేవం జాతవేదం వశేణ్యమ్,

తమాత్మస్థం యేఽను పశ్యన్తిధీరా

ప్రేషాం శాంతి శ్యాశ్వతీ నేతరేషామ్. 7.8

'శేష'గ్రంథాగ (సూక్తు) పరిమాణము కలిగియున్నవాడను, హృదయమందుండువాడను, విశ్వస్వరూపుడను, స్వయంప్రకాశుడను, వేదమువలన ఉత్పత్తిపొందెనువాడను, శ్రేష్ఠుడను,

అంతఃకర్మమున దీప్తవాణుడు అగు పరమాత్మను ఏ ధీమతు మాయ
చున్నారో అట్టివారే కాశ్యపమును శాంతి కలుగుదుగాని ఇతరులకు
కాదు.

8 యోయోనిం యోని మదితిష్ఠత్యేకో,
యేనేహం పూర్ణం పంచవిధం చ పర్వమే,
తమీకానం పురుషం దేవనిద్యం
నిది ధ్యాయంత్రారం శాంతి శుశ్యస్త మేతి. 8-9

ఒక్కడను ఏ పరమాత్మ ప్రతి శరీరమందును మోయుచు
న్నాడో, ఎవనిచే ఈ పంచవిధమునకుల ప్రపంచము స్థితిని ఇంది
యోగ్యకో, పర్వనియంతయు, పరిపూర్ణమును స్వయంప్రకాశుఁ
డును, పురిమందగిసవాడును అగు అట్టి పరమాత్మను ధ్యానింప
వలయును. అట్టి ధ్యానముచే సంసారశాకమున నుచు శ్రద్ధాశాంతిని
మమములగు చక్షుగా దోందుచున్నాడు.

9 అగ్నిరితి భస్మ, వాయురితి భస్మ, జలమితి భస్మ, స్థల
మితి భస్మ, వోక్తిమేతి భస్మ, సర్వం హ వా ఇదం
భస్మ, మన ఇత్యేతాని చక్షాంషి భస్మాని, అగ్ని
రిత్యాదివా భస్మ గృహీత్వా విమృత్యాంగాని సం
స్పృశే త్తస్మా త్రైత మేత త్పాకువతం పశుపాశ
విమోక్షయ. 9-10

అగ్నియే భస్మము. వాయునే భస్మము, జలమే భస్మము,
స్థలమే భస్మము, ఆకాశమే భస్మము, ఈ నమస్త్రము భస్మము.
దునున్ను ఈ శ్లోకాది ఇంద్రియములందు భస్మమే. అగ్నిరితిభస్మ
ఈ నమస్త్రగు మీ మంద్రములచేత భస్మమును గ్రహించి, దేహము

వరు పు-నిహితి శిరస్సు మొదలగు అవయవములను కాళవలెను, అందుచేత ఈ వ్రతము 'పాశవవ్రతము' అవయవమన్నది. ఇది అర్హులగు శిష్యులయొక్క అర్హులు, తత్కార్యములయొక్క విమోక్షాముఖి అగు అయిత్యున్నది.

23. అథర్వశిఖోపనిషత్తు

1 ..... శివ విశోద్యేయః శివంకరః స్నిహ్య మన్య త్పరిత్యజ్య. 3

ఇతరమైన కమస్తమును పరిత్యజించి శివశిఖ్యుడైన (మోక్షము నొసగువాడైన) శివున (శుభప్రచంద్రుడు, పరమార్థము) లెక్కననే ధ్యానించుట.

24. మైత్రాయణ్యపనిషత్తు

(బృహద్రథంశు రాజ కాశాయస్మృతం బాపి, నిర్లుప్రశ్నించుడు).

1 భగవన్న స్థి చర్మ స్నాయుమణ్ణాహంసశుష్ణలోశిత శ్లేష్మోక్రుమాషితే విఙ్మూక్రవాతపితృకఫసంఘాతే దుర్గణే నిస్సారేఽస్మిం చురీరే కిం కామోపథోనైః. 1-2

(బృహద్రథంశు రాజ కాశాయస్మృతం బాపి, నిర్లుప్రశ్నించుడు).

మహాత్మా! ఎముకలు, చర్మము, పదములు, మట్ట మూసము, ఘోషము, శోణితము, స్వేష్టము, కన్నీరు—ఏదీ నూసిపోయినదియు, మలమూత్రములచే చాగితిరిగిపోయినది 'దుర్గంధస్థైర్యము, సారహీనస్థైర్యము వగు ఈ శరీరమునందు కామభోగములచే బనులగు కలుగు లాభములు!

2 కామక్రోధలోభమోహభయవిషాదేర్దైర్ఘ్యవియోగా నిష్టసంప్రయోగశుద్ధిపాసా జరామృత్యురోగశోకా ద్యైరభిహతేఽస్మిం చుకీరే కిం కామోపభోగైః 1.3

మహాశయా! కామము, క్రోధము, లోభము, మోహము, భయము, విషాదము, ఈర్ష్య, ఇష్టజయహేతు, అనిష్టశాస్త్ర, అకలి, దర్శిత, ముగిలితనము, మరణము, శోగము, శోకము యొకలైన వానిచే అభిహతమైన ఈ శరీరమునందు కామభోగములచే బనులగు కలుగు లాభములు!

3 సర్వ చేదం కయిష్ట వక్యామో యథేమేదం శమశకా దయ స్తృణవన్న శ్యశయోద్భూత ప్రధ్వంసినః 1.4

ఈ దృశ్యజగత్తు అంతయు నాశవంతముగా కదలుచున్నది ఈ ఈగలు, దోమలు యొకలైన కీటములు పచ్చగడ్డివలె పుట్టుచు, నిట్టచు, నశ్వరములై యున్నవి.

4 అథ కిమే తైర్వా వరేఽనేక మహాదనుర్ధరాశ్చక్రవర్తి సః కేదిత్యుద్యమేంద్రద్యుమ్న తువలయాశ్య యో పనాశ్య పథియాశ్వాశ్యపతిః శశివిందుర్హరిశ్చంద్రో ఽంబరీషో ననూర్తస్త్వయా తిర్యయాతిరసరతోక్ష సేనోక్తమరుత్తభరత ప్రభృతయో రాజానో విషతో

అస్థుపస్థస్య మహతీం శ్రియం త్యక్త్యాన్తిస్థాల్లోకా దముం
లోకం ప్రయాన్తి. 1-5

గొప్ప భనుర్భాగుడైన శక్రతన్త్రులు కొందఱు కలరు. వారు
సుద్యుమ్నులు, ఇంద్రద్యుమ్నులు, కపలయాశ్వలు, యానివా
శ్వలు, అపభ్యాశ్వలు, అశ్వపతి, శశిలింజువు, హరిశ్చంద్రులు,
అంబరీషులు, అనసూవులు, స్వయాతి, యయాతి, ఆనకూరులు,
అక్షపతులు అనువాగు. అహుకంభ్యాకములైన ధవనంపరలగు
వారు కృణందిమీ ఇహలోకమునుండి పరలోకమునకు పోయిరి.

5 అథ కిమేతైర్వాన్యానాం శోషణం మహార్థ వానాం శిఖ
రిణాం ప్రపతనం ప్రపస్య ప్రపలన మిస్థానం వా
తరూడాం నిమజనం పృథివ్యాః స్థానాదవసరణం ను
రాణాం సోఽహమిత్యై తద్విధేఽస్మి న్సంసారే కిం
కామోపతోగైర్లై కేవా శ్రితస్యానకృదిహ వర్తనం
దృశ్యత ఇత్యుద్ధర్తు మర్హ సీ త్యన్తోదపానస్థో భేకభవా
హమస్మిన్సంసారే భగవం స్త్వం నోగతిస్త్వం నో
గతిరితి. 1-7

మహాగుణుడములు ఎండిపోవుచున్నది, పర్వకములు కూలి
పోవుచున్నది, ప్రపవత్తతము నందలించుచున్నది. తెల్లు నిలుచుట
లేదు. భూవలయము ముడిగిరోవుచున్నది. దేవతలు స్థానభ్రష్టులగు
చున్నారు. ఇట్టి సంసారమునందు కామభోగములచే కలగు లాభ
'సేమి ? కామభోగాశ్రయమైన పర్యేషణీ లోకమున ఆనక బుద్ధి
లను తొలగుచుండుట కావలగు. చుప్పడి, పూజనీయ ! పెరిచిం.
మీరే మాకు దిక్కు !

6 య ఏష సంప్రసాదోఽస్మాచ్ఛరీరాత్పముత్తాయ పరం
జ్యోతిరుపసంనద్య స్వీవరూపేణాభినిష్పద్య త ఏష

అత్యంతి హోవానై తదమృతమథయమే తద్రుహేతి.
2.2

(రా జడిగిరి ప్రశ్నకు యిది. యిట్లు ప్రత్యుక్తర మునుగను) రాజా! పరిశుద్ధమైన జీవులు ఈ శరీరమునుండి నిష్క్రమించి పరం శ్యాంతిని తీరి పరంశ్యాంతిగా రూపొందును. ఇదియే అత్యంతి. ఇది అమృతమైవది. అథయమైవది. ఇదియే బ్రహ్మము.

7 స వా ఏష భుద్ధః స్థిరోఽచలశ్చాలేపోఽవ్యగ్రో నిస్తుష్ట
హః ప్రేక్షరవదవస్థితః, స్వస్య చరితరు గ్గుణమయేన
పతే నాత్మాన మంతర్ధాయావస్థిత ఇత్యవస్థిత ఇతి.
2.11

పరమం ఈ ఆత్మ పరిశుద్ధమైవది, స్థిరమైవది, నిశ్చలమైవది, అనంగమైవది, అత్యంగమైవది, నిస్తుష్టమైవది. నాటకమునుగించు ప్రేక్షకుని భంగి యుండునది. గుణమయమైన వస్త్రముచే రవ స్వరూపమును ఆచ్ఛాదించుకొనియుండునది అయియున్నది.

7 అథాన్యతా ప్యుత్తం - శరీరమిదం మైథునా దేవో
ద్భూతం సంవిద్యైపేతం నిరయ ఏవ మూత్రద్వారేణ
నిష్క్రాంత మస్థిలిక్రితం మాంసే నామలిప్తం చర్మ
కాపబద్ధం వియూత్రసిత కఫ మిక్షా మేదో పసాని
రస్యైశ్చ మలై ర్పహుతిః పరిపూర్ణం కేశ ఇవ ధనే
నేతి.
3.4

ఈ శరీరము మైథునమువలన కలిగినది. జ్ఞానోదయమైవది. పరశఃస్వభావం యోగినుండి నులువడినది. ఎనువలతో కూడి వది. మాంసయు ర్మైవది. చర్మముతో కప్పబడినది. ములముగ్రన ములు, పిత్తము, కఫము, వత్స, మేదస్సు, క్రొత్తు, కఠిరకములైన

యస్మి యో మలములతో నిండినదై భవముతో నిండిన క్షోభాగా
రమువలె నున్నది.

9 శబ్దస్పర్శాదయో యేఒర్థా అనర్థా ఇవ తే స్థితాః,
యేషాం సత్తస్తు భూతాత్మా న స్య రేచ్ఛ వరంపదమ్.

4.2

శబ్దము, స్పర్శము మొదలైన విషయములు మనస్సులకు
సాక్ష్యములవలె నున్నవి. అనర్థకరములైన అట్టి విషయములందు
ఆనందములేవు గను వరంభాదుమైన మోక్షమునుసూచి తలంచుట
లేదు.

10 తమసా ప్రాప్యతే సత్త్వం సత్త్వాత్సంప్రాప్యతే మనః,
మనసా ప్రాప్యతే త్వాత్మా హ్యత్మాప్త్యా ననివర్తత
భిః.

4.3

తమస్సుచే సత్త్వగుణము కలుగును. సత్త్వగుణముచే పరి
శుద్ధమైన మనస్సు ఏర్పడును. అట్టి పరిశుద్ధ మనస్సువ్వారా ఆత్మ
లభించుచున్నది. ఆత్మిలాభముచే జీవనకు పునరావృత్తిరహితమైన
లభము సంపాదించుచున్నది.

11 యథా నిరింధనో వహ్నిస్త్వయోనా పువశామృతి,
తథా వృత్తిక్షయా చ్ఛిత్తం వ్యయోనా పువశామృతి.

4.4

కట్టలు లేని అగ్ని తనయంటే తాను ఉపశమించుకొన్న
వృత్తులు (సంకల్పములు) నశించుటచే మనస్సు తనయంటే తాను
ఉపశమించుచున్నది.

12 చిత్తమేవ హి సంసారస్త్రవ్యయశ్చేన శోధయేత్,
యచ్చిత్త స్తస్యయో భవతి గుహ్యమేత త్వవాతనమ్.
4.6

చిత్తమే సంసారణం. చిత్తమును ప్రయత్నపూర్వకముగ
శుద్ధి చేయవలయును. చిత్తిము ననుసరించి వ్యభావము, చేష్టలు,
ఆధ్యానములు కలుగుచుండును. ఇది పురాతనమైన రహస్యము.

13 చిత్తస్య హి ప్రసాదేన హన్తి కర్మ కుభాకుభమ్,
ప్రసన్నాత్మాత్మని స్థిత్యా మఖమవ్యయ మగున్ శే.
4.7

చిత్తముయొక్క నిర్మలత్వముచే శత్రులు కర్మలను విడిచి
వేయుచున్నాడు. శరణుక్త మనస్సుకలవాడు అర్చించును స్థితియై
అఖయము మనుభవించుచున్నాడు.

14 సమానత్వం యథా చిత్తం జనో ర్విషయగోచరే,
యద్యేవం బ్రహ్మజిహ్వా త త్కౌన ముచ్యేత
బ్రహ్మన్. 4.8

చిత్తము విశాకవిషయభోగములందు అనర్కమైట్లుగ, పర
బ్రహ్మముందు అనర్కమూచి, అపు డీత ఎవడు బంధనమునుండి
విముక్తుల. కాదును ను?

15 మనో హి ద్వివిధం ప్రోక్తం కర్మం చా కుర్తమేవ చ,
అకర్మం కామసంకల్పం కర్మం కామ వివర్జితమ్ 4.9

మనస్సు శుద్ధమని, అశుద్ధమని రెండు విధములుగా చెప్ప
బడింది. కామసంకల్పములతో కూడింది అశుద్ధమనియు, కామవర్జిత
మైవది శుద్ధ మనియు ఎఱుగవలయును.

16 లయవిక్షేప రహితం మనః కృత్వా నునిశ్చలమ్.

యదా యాత్యమనీభావం తదా తత్స్వరమం పదమ్.

4-10

మనస్సును లయ, విక్షేపరహితముగను, మనఃనిశ్చలముగను గావించి ఛాన్దసశీలంబు అనునస్కంధావమును ఎప్పుడు పొందునో, అప్పుడు పరమాత్యపదమును బడయును.

17 తావదేవ నిరోధవ్యం హృది యావత్తయం గతమ్,

ఏతత్తావం చ మోక్షం చ శేషాస్తు గ్రన్థవిస్తరా. 4-11

సాధకుడు తన హృదయమందలి సంకల్పములు నిశ్చేదముగా జరిగించిపోవువఱకు మనస్సును నిగ్రహించవలయును. మంత్రార్థమనోనిగ్రహమే జ్ఞానము. అదియే మోక్షము. ఇదే తక్కిన బోధలన్నియు గ్రంథవిస్తరమే యగును.

18 సమాధినిర్ఘాత మలస్య చేతనో

నివేళితస్యాత్మని యత్సుఖం భవేత్,

స శక్యతే పర్ణయితం గిరా తదా

స్వయం తదంతఃకరణేన గృహ్యతే.

4-12

నిశ్చలసమాధినిష్ఠుడే మనోహానిత్యము తొలగిపోగా, అట్టి నిర్మల మనస్సు ఆత్మయందు తిలకించుచున్నప్పుడు కలది ముఖమును వాక్కుతో పర్ణించుటకు శక్యము కాదు. ఆ ముఖము స్వయముగ కన అంతఃకరణముద్వారానే అనుభవించబడగలదు.

19 .....ఏ తదేవాక్షరం పుణ్యమే తదేవాక్షరం జ్ఞాత్వా

యో యదిచ్చతి తస్య తత్.

5-4

ఈ అనంతరద్రావ్యము మహా పన్నితమైనది. దీని వెనుకను
వాండు నీటి కొడుకా అని వాదించి లభించును.

20 ... యత్ర ద్వైతీభూతం విజ్ఞానం తత్ర హి కృణోతి
పశ్యతి త్రిభుతీతి రసయతే చైవ స్పర్శయతి,
సర్వసాక్ష్యావాసీతేతి యత్రాద్వైతీభూతం విజ్ఞానం
కార్యకారణనిర్ముక్తం నిర్వచన మనౌపమ్యం నిరు
పాత్యం కిం తదక్షవాచ్యమ్. ౫-7

ఇట్టి యెవ్వని ద్వైతభావము కలిగియుండునో, అప్పుడు మన
కాలము చివరను చూచుము; వానన చూచుము; నది చూచుము;
స్పృశించుము; సమస్తము తెలుసుగును. ఎవ్వనిబుద్ధి అద్వైతభావము
కలిగియుండునో, కార్యకారణరహితము, అనిర్వచనము, అనుపమ
నము నగు అట్టి బుద్ధిని గుఱించి యేమి చెప్పవలెను! (అట్టి బుద్ధి
ద్వైతభావము లేకయుండును).

21 ... సర్వభూతేలోఽథయం చత్వారణ్యం గత్వాథ
బహిః కృతేన్ద్రియార్థాన్సర్వకరీరాదుపలభతేఽదైవ
మితి. ౫-8

కీచ వైచార్యశాలియును సాధమును సర్వక్షుబ్రతును అభియ
మించి, ఏకాంతమునకు పోయి కర్ణాది విషయములను తపనంబి
లబోయి, కించి పరిశుద్ధాత్మియై, తా శరీరముమండియే (అంతరంగ
ముందు) పరమాత్మను పొందును.

25. రాషీతశీలవాదానికి పనిపట్టు

1 విద్యానంద సర్వేషం భూతానాం త్రైవ్యం

స్వారాజ్యమాధిపత్యం వశేతి.

4-20

విజ్ఞానమనానాం (అధ్యాత్మిక సాధనలవ్యాస) సమస్తవ్యాస
మూలకం అను శ్రీమద్విశ్వకర్మ స్వారాజ్యమును (మోక్షమును), అన్ని
సామ్రాజ్యాధిపత్యమును పొందుచున్నాడు.

26. బృహజ్ఞానానికి పనిపట్టు

1 ... యత్ర న సూర్యస్తవతి యత్ర న వాయుర్వాతి
యత్ర న చంద్రమా తాతి యత్ర న నక్షత్రాణి తాన్తి
యత్ర నాగ్నిర్వహతి యత్ర న మృత్యుః ప్రవిశతి
యత్ర న దుఃఖాని ప్రవిశన్తి, సదాసంపదం పరమా
నందం శాంతం శాశ్వతం సదాశివం బ్రహ్మాదిపండితం
యోగిభ్యేయం పరంపదం యత్ర గత్వా ననివర్తన్తే
యోగినస్తదే తద్యవాభ్యుత్తమే. 8.6

ఎచట సూర్యులు వెలుగుతారో, ఎచట వాయువు వీచుతారో,
ఎచట చంద్రులు వెలుగుతారో, ఎచట నక్షత్రములు ఛాన్లుతారో,
ఎచట అగ్ని బహిరించుతారో, ఎచట మృత్యువు ప్రవేశించుతారో, ఎచట
దుఃఖములు ప్రవేశించుతారో, ఏది సదాసంపదమై, సదామోక్షమై,
శాంతమై, శాశ్వతమై, సదా మంగళవ్యయంపై బ్రహ్మాదిపండిత
పండితుల యోగిజనస్థులుండెడి యిప్పుడో, లేదా ఏ రోంది అమలం
లికిన బృహమ గమయి అదియే సదామోక్షమై.

27-1. సృనింహపూర్వతాపిన్యవనిషత్తు

- 1 ... ఏష పర్వేఽర్థర విష పర్వజ్ఞ విషోఽంతర్యామ్యేష
యోని సృర్వస్య త్రతవాప్యయో హి భూతానామ్.4

ఈ పరమాత్మ సర్వేశ్వరుడు, సర్వజ్ఞుడు, అంతర్యామి,
సమస్త జగత్తునకు జన్మస్థానమైనవాడు. ప్రాణికోన్మయైత్య ఇతన
మరణమునకు ఆధారభూతుడు.

27-2. సృనింహోత్తరతాపిన్యవనిషత్తు

- 1 నిత్యానందం సదేకరసం హ్యేవ చక్షుః ద్రష్టా శ్రో
త్రస్య ద్రష్టా వాచో ద్రష్టా మనసో ద్రష్టా బుధేర్దృష్టా
ప్రాణస్య ద్రష్టా తమసో ద్రష్టా సర్వస్య ద్రష్టా తతస్స
ర్వస్త్వా దన్యో విలక్షణ శృణుష స్సాక్షీ శ్రోత్రస్య సాక్షీ
వాచ స్సాక్షీ మనసస్సాక్షీ బుధే స్సాక్షీ ప్రాణస్య సాక్షీ
తమసస్సాక్షీ సర్వస్య సాక్షీ తతోఽవిరీయో మహాచై
తన్యోఽస్మా త్సర్వస్మా త్ప్రియతమ అనందఘనం
హ్యేవమస్మాత్సర్వస్మా త్పురత స్సువిధాత మేకరస
మేవాకర మమృత మఖయం బ్రహ్మైవ..... 2

అత్యు నిత్యానందస్వరూపమైనది. సత్యమైనది. ఏకరసమైనది,
స్వేంద్రియమునకు ద్రష్టయైయున్నది. అగ్నే శ్రో శ్రేంద్రియమునకు,
వాగ్వింద్రియమునకు, మనఃస్పృహకు, బుద్ధి, ప్రాణమునకు, తమస్సు
నకు, సమస్తమునకు ద్రష్టయై యున్నది. కావున అత్యు పర్వమున

కంట విలగ్నమైనది. ఆత్మ స్వేదమునకు పాక్షి. అట్లే శ్రోతము నకు, వాక్కునకు, ముద్రానకు, బుద్ధికి, ప్రాణమునకు, తమస్సునకు, నమస్తమునకు పాక్షి యైయున్నది. కావున అది అవికారమైనది. మహావై తస్యస్య రూపమైనది. ఈ నమస్త బగత్ప్రకంఠున అర్థగంధ క్రియమైనది. ఆనందభువమైనది. ఈ నమస్త ప్రపంచమునకు ఎదుట మిగుల భాసించునది, నీకరమైనది, అజరమైనది, అమరమైనది, అభయమైనది, ప్రహృద్యరూపమైనది అయియున్నది.

2 ..... అవికల్ప హ్యయమాత్మాఽద్వితీయత్వా దవి తల్పహ్యయమోంకారోఽద్వితీయత్వాదేవ చిన్మయో హ్యయమోంకార శ్చిన్మయో హ్యయమోంకార శ్చిన్మయ మివం సర్వం తస్మా త్పురమేశ్వర ఏదైక మేవ తద్వపత్యవికల్పోఽపి నాత్ర కాచన ధిదాస్తీ నైవ తత్ర కాచన ధిదాస్తీతహి ధిదామివ మన్య మాన శృతధానహస్రధావిన్నోమృతోఽస్మ మృత్యు మాహ్నోతి తదే తదద్యయం స్వస్రకాళం మహానంద మాత్మై నై తదమృత మభయ మే తద్రూహ్య భయం నై బ్రహ్మభయం హి నై బ్రహ్మభవతి య ఏవం వేదేతి రచాస్యమ్.

8

అద్వితీయ మగుటచే ఈ ఆత్మ వికల్పరహితమైనది. ఈ ఓం కారము వికల్పరహితమైనది. ఈ ఓంకారము జ్ఞానస్వరూపమైనది. ఈ నమస్త బగత్ప్ర వాస్తవముగ జ్ఞానస్వరూపమే యగును. ఆత్మ వికల్పరహితమైనది. ఇందు ఎంతమాత్రమును భేదము లేదు. ఆత్మ

యందు భేదమును గొనుచువారు నూలు ఖంపములుగాను, వేయి ఖంపములుగాను ప్రకృతైవ మృత్యువుచే చగుచుండును. ఈ జగత్తు ఆత్మస్వరూపమే యగును. ఆ ఆత్మ అద్వైతము, స్వప్రకాశము, మహానందము, అమరము, అభయము నగు బ్రహ్మమే యగును. ఆభయమైన బ్రహ్మము వెలుగు విజ్ఞాన బ్రహ్మస్వరూపుడే యగును. ఇది పరమరహస్యమైయుంది.

3 ... అద్యయ ఏవాయమాత్మా వన్మాత్రో నిత్యః శుద్ధో
 ముద్ధః సతోఽ ముక్తో నిరంజనో విభవద్యయానందః
 పరః సృత్యగేకరసః సృమామైరేతై రవగతః పతా
 మాత్రం.....అత్తా హి స్వమహిమభ్యో నిరపేక్ష ఏక
 ఏవ సాక్షి స్వసృతాళః 9

అద్యయమైన ఈ ఆత్మ సర్వైశ్వర్యరూపమైనది. నిర్విమల
 నది. శుద్ధమైనది. శుభమైనది. నిర్భయమైనది. ముక్తమైనది. అనంగ
 మైనది. వ్యాపకమైనది. అద్వైతానందస్వరూపమైనది. పరతత్త్వ
 మైనది. ఏకరసమైన ప్రత్యగాత్మమైనది. ఈ ప్రమాణములచే
 వెలుగులుగు సర్వైశ్వర్యరూపమైనది. ఆత్మ స్వీయ మహిమయం
 చుండునది. నిష్కామమైనది. స్వయంప్రకాశస్వరూపమైన ఏకైక
 సాక్షి. అయియున్నది.

28. కాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్తు

1 అథ సవత్కుమారః పప్రచ్చ ప్రమాణ మస్య త్రిపుం
 ద్రధారణస్య త్రిధా రేఖా భవత్కాలలాటా దా చక్షి.

షో రాముర్లో రాభ్రువోర్మధ్యతశ్చ యాన్యప్రథమా
 రేఖాసా గార్హపత్య శ్చాకారో రజో భూర్లోకః స్వా
 త్మా క్రియాశక్తి ర్మగ్నేదః ప్రాతస్సవనం మహేశ్వరో
 దేవతేతి, యాన్య ద్వితీయా రేఖా సా దక్షిణాగ్నిరు
 తారస్తత్త్వ మస్తరిక్ష మస్తరాత్మేచ్ఛాశక్తి ర్మహ
 ర్షేదో మాత్యం దినం సవనం సదాశివో దేవతేతి,
 యాన్య తృతీయారేఖా సాఽహవనీయా మతారస్తమో
 ద్యౌర్లోకః పరమాత్మా జ్ఞానశక్తి స్సామవేదస్తృతీయ
 సవనం మహాదేవో దేవతేతి, ఏవం త్రిపుండ్రం విధిం
 త్స్య నా కరోతి యో విద్యాన్ బ్రహ్మచారి గృహీ
 వానవృష్టో యతిర్వా స మహాపాతకోప పాతకేభ్యః
 పూతో భవతి, సర్వేషు తీర్థేషు స్నాతో భవతి సర్వా
 న్వేదానధీతో భవతి, స సర్వాన్ దేవాన్ జ్ఞాతో భవతి
 స సతతం సకల రుద్రమస్త్రజాపీ భవతి, స సకల
 తోగాన్ భుక్తే, దేహం త్యక్త్వా శివసాయుజ్యమేతి
 స స పునరావర్తతే స స పునరావర్తత ఇత్యాహ భగ
 వాన్ కాలాగ్ని రుద్రః.

సవర్ణమహామణి శ్రీపుణ్యధారణ యోగ్మ వివరమును
 గూర్చి భగవంతుడవగు కాలాగ్నిర్భద్రుని యుగగణా వా ర్క
 చెప్పిరి — శ్రీపుణ్యధారణ లలాటముపై ప్రాయశ్చయము గుండా
 మూలం రేఖలతోఁ గావించుటయే, అందు మొదటి రేఖ గూర్చి
 పశ్యాన్నిది, అకాలమును, రజోగుణమును, భూర్లోకమును, ప్రి

శక్తును, క్రియాశక్తిని, ఋశ్వేదమును, ప్రాకర్మణ్యమును, మహి-
శ్వేదజీవతను సూచించును. రెండవ శేఖ దక్షిణాన్నిది, ఉత్తారమును,
నర్త్యగణమును, అంతరిక్షమును, అంతరాత్మను, ఇచ్ఛాశక్తిని,
యోగాశ్వేదమును, మాత్యంబివయోజ్ఞమును, పరాశివజీవతను సూచిం-
చును. మూడవ శేఖ ఆహారాన్ని గూర్చిది, మతారమును, కథోపగణ-
మును, గాన్ధర్వోకమును, పరమాత్మను, జ్ఞానశక్తిని, సామజీవమును,
తృణియోజ్ఞమును, మహాజీవజీవతను సూచించును. ఈ ప్రకార-
మంగ్రంథియవని భిన్నముతో చేయువాఁడు విశ్వానందై నను,
బ్రహ్మచారియైవను, గృహస్థుడై నను, వాషప్థుడై నను, వహ్నిష్ఠి-
యైవను మహాపాపములనుండి విముక్తుడై పవిత్రుడగునను, నమస్త-
త్వములందు ప్నానముచేసిన వాడగును; నేడుము అన్నిటిని ఆధ్య-
యము చేసినవాఁడగును. శోభకలంకము ఏలేని వాడగును
(గ్రూరించినవాడగును). పరాశమస్త్య ద్విరమ్యశములను జూచిన
వాడగును. నమస్త్య భోగములను ఆనుభవించినవాడగును. నేరా-
మును వదలిన పితవ అకలు శివసాయుజ్యమును పొందును. అతఁడు
తిరిగి ఈ సంసారమునందు జన్మించును.

29. మైత్రేయోపనిషత్తు

ఉద్ధర్తు మద్ధనీత్యన్తోదపానస్తో ధేక ఇవాహమస్మి స్సం
సారే భగవం స్త్వం నో గతితితి. 1.2

(శిష్యులు - గురువుతో నిట్లునెను—) మహాత్మా! యోపు-
నోప గ్రహణీకృపవలె నేను ఈ సంపాదము దున్నాను. నన్ను ఉ-
ద్ధరించు. ఈ ప్రపంచమున నాకు మోరే దిక్కు.

2 సమానత్వం యదా చిత్తం జన్తోర్విషయగోచరే,
యద్యేవం బ్రహ్మణి స్యాత్తత్కౌ న ముచ్యేతజన్మహత్.
1-7

(గురువు) మనుజులకు దృశ్యవిషయములందు మనస్సు ఏ విధముగ అనర్థ మగుదునో, ఆ ప్రకారముగ బ్రహ్మమునందు అనర్థ మగుచో, అట్టి పీడ ఎవలను బంధమునుండి విడివడకుండును?

3 హృత్పుండరీక మధ్యే తు భావయేత్పరమేశ్వరమ్,
సాక్షిణం బుద్ధివృత్తస్య పరమప్రేమ గోచరమ్. 1-8

బుద్ధివృత్తులకు సాక్షియు, పరమప్రేమమూర్తియు నగు పరమేశ్వరుని హృదయకమల మధ్యమందు భావనయవలెను.

4 అవందాత్థిర్యత్పర స్పృహసా మస్మి ప్రత్యగ్ధాతు
ర్వాత్ర సంశీతి రస్తి. 1-11

మనుజులకు ఏది అసంభవమునయో శబ్దయే నేను. ఆ అసంభవమునను మనోబుద్ధులకంటె పరమైనది. ఇందు సంకేతములేదు.

5 అసంధమంతర్విజమోక్తయంత
మాతా పితాచీ మపమానయన్తమ్,
అదోకయన్తం జగదింద్రజాల
మాప త్కథం మాం ప్రవిశే దసంగమ్. 1-12

అంతరంగమున అసంభవమును ఆత్మరూపమున వేరు, అశక్తులను పితౌదమును శవహుగదాచువాడను, ఈ జగత్తును ఇంద్రజాలము (గారడీ) వలె గూలచువాడను, అసంగ దేశం అగు మాకు అపదబెల్లము కలుగఁగలదు ?

6 దేహో దేహాలయః ప్రోక్ష స్వ తీహః శేవల శ్చివః,
త్యజే దక్షాననిర్మాల్యం సోఽహంభావేన పూజయేత్.

2.1

దేహము దేహాలయమని చెప్పబడినది. శీర్షణం శేవలము శిర్షణ అయినట్లుగాను, అక్షానమును నిర్మాల్యమును తొలగించి 'సోఽహం' భావనచే (ఆ పరమాత్మయే 'నేను' అను భావనచే) పూజించవలెను.

7 అశేదదర్శనం జ్ఞానం ధ్యానం నిర్విషయం మనః,
స్నానం మనోమలత్యాగ శ్శౌచమిన్ద్రియ నిగ్రహః.

2.2

అశేదదర్శనమే జ్ఞానము. మనస్సును నిర్విషయముగ (విషయగుండ్లను లేవ్వయులే) మంచుటయే ధ్యానము. మనస్సు నందలి మాలిన్యమును, అవమితము తొలగించుటయే స్నానము. ఇంద్రియనిగ్రహమే శౌచము.

8 అహ్యమ్మతం ఏవే దైక్ష మాచరే ధేహ రక్షణే,
వసే దేకాన్తికో యత్వా చైకాన్తే దైక్షవర్జితే.
ఇత్యేవ మాచరేద్ధిమాన్ స ఏవం ముర్తి మాఘ్నయాత్

2.3

అహ్యమంతమును అమృతమును త్రాగవలెను. దేహ గంఠ మైన కొఱుకు భక్షింపవలెను. దైక్షవర్జితమగు ఏకాంతమున వసించవలెను. ఈ ప్రకారముగ బుద్ధిమంతుడగు ఆచార్యుని సచో మోక్షమును అవయంబులు.

9 జాతం మృతమిదం దేహం మాతాపితృమలాత్మకమ్,
సుఖదుఃఖాలయామేధ్యం స్పృహ్యై స్నానం విధియతే,

2.4

ఈ దేహము పుట్టునదియు, చచ్చునదియు అయియున్నది, ఇది మాతాపితృ పరివర్తనావస్థయే. సుఖదుఃఖములను నిలయు మైనది, అపవిత్రమైనది, దీనిని తాకినచో స్నానము చేయవలెను.

10 దాతుబద్ధం మహారోగం పాపమన్తర మద్రువమ్,
వికారాకారవిస్తర్ణం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే. 2.5

చర్మము, మాంసము, ఎముకలు మొదలైన వీలు విధములైత భౌతికములతో కూడినదియు, మహారోగగ్రస్తమైనదియు, పాప నిలయుమైనదియు, అస్తవ్యసైనదియు, వికారములతో కూడిన ఆకారము కలదియు నగు ఈ దేహమును తాకినచో స్నానము చేయవలయును.

11 నవద్వారముప్రాపం నదాకాలే స్వభావజమ్,
దుర్గంధం దుర్మలోనేతం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే. 2.6

నదా శ్వభావముగనే తొమ్మిది రుద్రములనుండి ములుములు ప్రసరించునదియు, దుర్గంధముతోను, దుర్మలములతోను కూడినదియు నగు ఈ నదమును తాకినచో స్నానము చేయవలెను.

12 మాతృసూతకసంబద్ధం సూతకే సహ జాయతే,
మృతసూతకజం దేహం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే. 2.7

మాతృసూతకముతో సంబంధము కలదియు, సూతకముతో పుట్టినదియు, మృతసూతకమును కలుగఁజేయునదియు నగు ఈ దేహమును తాకినచో స్నానము చేయవలెను.

- 13 అహం మమేతి విబ్జుత్రలేవగన్ధాది మోచనమ్,
శుద్ధహాచమితి ప్రోక్తం మృణ్మలాభ్యాం తు లాఠికమ్.

2.8

'నేను, నాదియను అజ్ఞానమనవలసి అశౌచమును తొలగించుకొనుట శుద్ధశౌచమని చెప్పబడినది. కేవలము మట్టితోను, నీటితోను కలుగఁజేసికొను శౌచము లాఠికతోచమయగును.

- 14 చిత్త శుద్ధికరం శాచం వాసనాశ్రయ నాశనమ్,
జ్ఞానవైరాగ్య మృత్యోయైః జ్ఞానా చౌచ ముచ్యతే.

వాసనాశ్రయమును (లోకవాసన, దేహవాసన, శాస్త్రవాసన అను మూడింటిని) పోగొట్టుకొనుట యను శౌచము చిత్తమును శుద్ధ మొనర్చును. జ్ఞానమను మృత్తికతోను, వైరాగ్యమను బలముతోను కలుగుటవలన అది శౌచ మనగాఁ చున్నది.

- 15 అద్యైతభావనా నైష మతక్ష్యం ద్యైతభావనమ్,
గురుశాస్త్రోపభావేన ధిజ్ఞో దైప్యం విధీయతే. 2.10

అద్యైతభావనగో భగ్యము (శోభనము), ద్యైతభావన భగ్యముకాదు. గురువు, శాస్త్రములు చెప్పిన భావము ప్రాశస్త్యము సాధకుడైన భిక్షువునకు భావము విధింపఁబడు చున్నది.

- 16 విద్వాన్ స్వదేశ ముత్సృజ్య
సన్నాధౌపాసనరం వ్యతః,
కారాగాళ వినిర్ముక్త
చోరప ద్యూరతో పసిత్.

2.11

బుద్ధిమంతయును మున్నోహానుభవము స్వప్నానుభవము వివరించి, కారాగారమునకుఁ జిగురువలుచిన చోరునివలె స్వర్ణము మూలముగ నివసించవలెను.

17 అహంకారనుతం విత్తభ్రాతరం మోహమన్విరమ్,
అశాపర్షిం త్యజే ద్యావ త్రావన్నుక్తో న సంశయః.

2-12

ఎవ్వడు మమకారము అహంకారమును మహానది, భవమును చోరుని, మోహమును ఇంటిని ఆశయము భ్రాతృత్వము ఎదిరివేయుచో అట్టి దాతఁడు, నిర్గుణతయుముగ ముక్తివొందును.

18 మృతా మోహమయీ మాతా తాతో బోధమయన్నుతః
సూతకద్యయ సంప్రాప్తో కథం సంధ్యాముపాస్మహే.

2-13

మోహమును తల్లి చనిపోయినది జ్ఞానమును మహామాయను బద్ధించినది. ఈ ప్రకారముగ రెండు సూతకములు సంభవించి నందులను ఇదే సంధ్యవాత్సల ఎట్లు ?

19 హృదయాకాశే చిదాదిత్యస్పదా భాసతి భాసతి,
నాస్తమేతి న చోదేతి కథం సంధ్యాముపాస్మహే.

2-14

హృదయాకాశమునందు చిదాత్మయను సూర్యుఁడు భాస ప్రకాశించుచున్నాఁడు. అతఁడు అస్తమించుట లేదు, ఉదయించుట లేదు. కాబట్టి ఇదే సంధ్యవాత్సల ఎట్లు ?

20 ఏకమేవాద్వితీయం య ద్గురో ర్వాకేన నిశ్చితమ్,
ఏత దేకాస్త మిత్కుర్తం న మతం న వనాస్తరమ్.

2-15

గురువాశ్శ్రమాలదే 'అద్వితీయమగు పరమాశ్శ్రయకరణే
కలదు' అను విశ్చయము కలిగియుండుటయే ఏకాంతమని చెప్పఁ
బడినది కాని, మనముగాని, వివాంతరముగాని ఏకాంతములు కావు.

21 అసంకయవశాం ముక్తి స్సంకయావిష్ట చేతసామ్,
స ముక్తి ర్నస్య జన్తాన్తే తస్మాద్విశ్వాస మాప్నుయాత్ .
2-16

సంకయకరణములైన సవాశీకే తోనము కలుగును. సంకయ
గ్రస్తులైన సవాశీకే జన్మజన్మాంతరమందును తోనము కలుగదు.
కాబట్టి గురుకాస్త్రాదులందు విశ్వాసము కలిగియుండువలెను.

22 కర్మకాగ్గా న్న సన్న్యాసో ద్రేషోచ్చారణేన తు,
సంధా జీవాత్మనో రైవ్యం సన్న్యాసః పరికిర్తితః.
2-17

కర్మకాగ్గము సన్న్యాసము కాదు. ద్రేషోచ్చారణమును
సన్న్యాసము కాదు. జీవాత్మలయొక్క విశ్వమే సన్న్యాసమని
ఎప్పుడూచినది.

23 వచనాహారపద్యస్య తాతి సర్వేషణాదిషు,
తస్మాద్విశార స్సంన్యాసే త్యక్తదేహాభిమాదినః, 2-18

వచనములైన విషయభోగములందు ఎవనికీ వచనాహారము
(నాచరి అన్నము) పండువలె పీయభావము కలుగునో, దేహాభి
మానకహారములైన అట్టివానికి సన్న్యాసమునందు అర్హత కలదు.

24 యదా మనసి వైరాగ్యం జాతం పర్వేషు వస్తుషు,
తదైవ సంన్యసే ద్విద్వా సన్యతా పతితోభవేత్ 2-19

సమస్తవర్ణముల యెవల ఎవరు మహమ్మదము వైరాగ్యము కలుగునో, ఆవుడు మాత్రమే బుద్ధిమంతుడను సస్యసేవచలయును. లేకున్న పతితుడు కాగలడు.

25 ద్రవ్యార్థ మన్నవస్త్రిార్థం యః ప్రతిష్ఠార్థ మేవ చ,
సంస్యసే దుభయభ్రష్ట స్స ముక్తిం నాప్నుమర్హతి. 2-20

మన్నికొనుటగాని, అన్నవస్త్రిమొలకొనుటగాని, ప్రతిష్ఠకొనుటగాని, సస్యసేవచతో ఉభయభ్రష్టుడగు కాగలడు. అట్టివాడు ముక్తిమును పొందుటకు తగడు.

26 ఉత్తమా తత్త్వచింతైవ మధ్యమం శాస్త్రచింతనమ్,
అధమా ముత్త్రచిన్తా చ శీర్షశాంత్యధమాధమా 2-21

(అహ్మ) తత్త్వచింతనము ఉత్తమమైనది. శాస్త్రచింతనము మధ్యమమైనది. ముత్త్రచింతనము అధమమైనది. శీర్షయాత్రి అధమాధమమైనది.

27 అనుభూతిం విధా మూఢో ష్యుః బ్రహ్మణి మోదతే,
ప్రతిబింబిత కాఢాగభలాస్వాదన మోదవత్... 2-22

మూఢుడు అనుభూతిలేకుండ బ్రహ్మమునుకూర్చి వాచాదర్శన సాగించి సంతోషించుచుండును. అట్టివాడు నీటిలో ప్రతిబింబించిన కొమ్మ చివరనున్నను భుజించి సంతోషించువానివలెగా ఉండును.

28 స త్యజే చే దృతి ర్ముక్తే యో మాధుకరమాతరమ్,
వైరాగ్యజనకం శ్రద్ధాకల్పతం జ్ఞానవస్తవమ్. 2-23

యది మాధుకరము (విష్ణుటపము) అను కల్గిని, వైరాగ్య

మను కంఠిని, శ్రద్ధయను భాగ్యను జ్ఞానమను మూలను వచి
పెట్టించి ముక్తచగును.

29 ధనవృద్ధా వయోవృద్ధా విద్యావృద్ధా నైతై వ చ,

తే నర్సే జ్ఞానవృద్ధస్య లింగరా శ్శిష్యలింగరాః. 2-24

ధనవృద్ధులు, వయోవృద్ధులు, విద్యావృద్ధులు అంతయును
జ్ఞానవృద్ధులను శ్శిష్యులే యగుదురు. ఇంతయే కాదు. అతని శిష్యు
లనును శ్శిష్యులే యగుదురు.

30 మన్మాయయా మోహిత చేతసో మా

మోక్షాన మాపూర్ణ మలభివన్తః,

వరం విదగ్ధోదరపూరణాయ

త్రమన్తి కాకా ఇవ సూరయోఽపి. 2-25

కొందరు మంత్రములై యున్నను మా మాయచేత మోహిత
లైవ చిత్తముకలవాలై, అంతకు నింగియున్న అత్యవగు నన్ను
సౌందర్యాలతో కలము ఉదరమును నింపుకొనుట కొంతకై కాకుల
వలె అచ్చటచ్చట నందరించుచున్నామి.

31 పాషాణలోహమణి మృణ్మయ విగ్రహేషు

పూజా పునర్జనన లోగతరీ ముముక్షోః,

తస్మాద్భక్తి స్వప్రభృదయార్చనమేవ కర్యా

ద్వాప్యోర్చనం పరిహరే దపునర్వచాయ. 2-26

యతి శిలామయములును, లోహమయములును, మణిమయ
ములును, మృత్తికామయములును అగు విగ్రహములను కాక భగవ
ద్భవయనునదిని పరమాత్మనే అర్చించవలెను. మోక్షముకొంతకై
కొంతోర్చనమును విడిచిపెట్టవలెను.

32. అంతఃపూర్ణో బహిఃపూర్ణో పూర్ణకుంభ ఇవార్ణవే,
అంతఃకూనోఽపి బహిఃకూన్యో క్కూన్యకుంభ ఇవాంబరే.
2.27

సమృద్ధమునకు దుండవలసిన నింక కుండవలె పరమాత్మ లోపల, వెలుపల పరిపూర్ణమైనది. మఱియు అకాశమునకు దుండవలసిన సూర్యకుండవలె లోపల, వెలుపల (వృక్ష్య) కిరణ్యమైనది.

33. మా భవ గ్రాహ్యభావాత్మా గ్రాహకాత్మా చమా భవ,
భావనామథితాం తత్త్వక్తాన్త యచ్ఛిష్టం తన్యయో భవ.
2.28

నిత్య గ్రాహ్యవచాశ్శము కావలదు. గ్రాహకవచాశ్శమున్ను కావలదు. సమస్తభావనలను నివహింప నీది శీఘ్రియతో, అట్టి అత్మతో తన్యయవచ్చును.

34. చక్షుష్టదర్శన దృశ్యాని తత్త్వక్తాన్త వాసనయా సహ,
దర్శన ప్రథమా భాసమాత్మానం కేవలం భజ. 2.29

చక్షు, దర్శనము, దృశ్యము—అను త్రిపుటిని వాసనలతో, గూడ నివహింప, సర్వదా ప్రకాశమావయవస్థ కేవలము అత్మనే భజింపుము.

35. సంకాన్త సర్వసంకల్పా యా శిదాపదపస్థితిః,
జాగ్రన్మిత్రా వినిర్ముక్తా సా స్వరూపస్థితిః చరా. 2.30

సమస్త సంకల్పములు విశేషముగ శనింబిసంపృక్తము. శిల వంటి స్థితిని పోలివడియు, జాగ్రద్గత, నిద్రాదృశ లేనిదియు వగు ఏ స్థితికలతో, అదియే శ్రీష్టమైన (అత్మ) స్వరూపస్థితి అయియున్నది.

36 నానాత్వ భేదహీనోఽస్మి హ్యఖండానంద విగ్రహః,
నాపామస్మి న నాన్యోఽస్మి దేహాదిరహితోఽస్మ్యహమ్
3-8

నేను అనేకత్వ భేదము లేనివాడను; అఖండానందస్వరూపుడను, అహంకారము లేనివాడను; నేను ఇరియడను కాను (లేక దృశ్యపదార్థమునుకాను), నేను దేహాదిరహితుడను అయియున్నాను.

37 సర్వపూర్ణస్వరూపోఽస్మి సచ్చిదానంద లక్షణః,
సర్వతీర్థస్వరూపోఽస్మి పరమాత్మాస్మ్యహం శివః,
3-12

నేను సర్వత్ర పూర్ణమైన స్వరూపము కలవాడను; సచ్చిదానందస్వరూపుడను; సర్వతీర్థస్వరూపుడను, పరమాత్మను, శివ (కుంగళి) స్వరూపుడను అయియున్నాను.

38 అఖండాకాశరూపోఽస్మి హ్యఖండాకార మస్మ్యహమ్
ప్రపంచముర్త చిత్తోఽస్మి ప్రపంచరహితోఽస్మ్యహమ్
3-20

నేను అఖండాకాశస్వరూపుడను, అఖండాకారరూపుడను, ప్రపంచరహితచిత్తేడను, ప్రపంచరహితుడను అయియున్నాను.

39 సర్వప్రకాశరూపోఽస్మి చిన్మాత్రజ్యోతిరస్మ్యహమ్,
కాలత్రయ విముక్తోఽస్మి కామాదిరహితోఽస్మ్యహమ్
3-21

నేను సర్వప్రకాశరూపుడను, చిన్మాత్రజ్యోతిస్వరూపుడను, కాలత్రయమువలెను, కామాదిరహితుడను అయియున్నాను.

40 గస్త్యవ్యదేశహినోఽస్మి గమనాదివిపర్దితః.

సర్వదా సమరూపోఽస్మి శాస్త్రోఽస్మి పురుషోత్తమః 3_23

నేను గస్త్యవ్యమును ప్రదేశము లేనివాడను, గమనాది రహితమును, సర్వా సమరూపుడను, శాస్త్రమును, పురుషోత్తమును అయియున్నాను.

41 ఏవం స్వానుభవో యస్య నోఽహమస్మి న సంశయః,

య శృణోతి సత్పద్యాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం

బ్రహ్మైవ భవతి స్వయమిత్తువనిషత్ 3_24

ఈ ప్రకారముగ స్వానుభవమును జూచునది నామనాది విపర్దితమును అతడు నేనే అయియున్నాను. ఇది సంశయము లేదు. దీనిని విచరించి అయిపడు ఎవడు వినుచో అతడు స్వయముగ బ్రహ్మమే అగును అనియున్నాడు.

30. సుఖాలోపనిషత్తు

1 అస్త శృరీరే నిహితో గుహయా ముఖ ఏకో నిరోఽయస్య

పృథివీ శరీరం యః పృథివీ మస్తరే సంవరన్ యం

పృథివీ న వేద, యస్మాదపః శరీరం యోఽపోఽస్తరే

సంవర వ్యూహాపో న చిదుః 7

శరీరము లోపల హృదయగుహయందు అంతఃకాయము, ప్రాణము, అపస్తంబములు నున్నవి. అంతఃకాయము అతనికి పృథివీ శరీరము. అతడు పృథివిలో సంవరించును. కాని అంతఃకాయము పృథివి ఎటుగ వేరగును. అట్లే అతనికి జలము శరీరము. అతడు జలమునందు సంవరించును. కాని జల మంతఃకాయము ఎటుగ వేరగును.

- 2 కావోదాస్త ఉపరత స్తితిజి సమాహితో భూత్వాఽత్మ
స్యేవాత్మానం పశ్యతి సర్వస్యాత్మా భవతి య ఏవం
వేద. 9

మమముఖేభ్య శాంతయేణ, శాంతయేణ, ఉపరతయేణ, తితియేభ్య,
సమాహితయేణ. గ నయ తస్య అంతరాత్మయంతే పరమాత్మను దర్శిం
యమాన్మయా. ఆ పరమాత్మ వాచీయ విజ్ఞాన సర్వముయొక్క
ఆత్మయగుచున్నాడు.

- 3 ..... మహాత్మదం జ్ఞాత్వా వృక్షమూలే వసేత కుచే
లోఽపహాయ ఏకాశీ సమాధిష్ఠ అత్మకామ అస్త
కామో నిష్ఠామో దీర్ఘకామో హస్తిని సింహే దంశే
మకలే నకులే సర్పరాక్షసగన్ధర్వే మృగో హపాణి
విదిత్వా న విలేతి కుశక్చనేతి వృక్ష మివ తిష్ఠాసే
చైర్యమానోఽపిన కుష్మేత న కంపేతో తల్పమివ
తిష్ఠాసే చ్చిద్యమానోఽపి న కుష్మేత, న కంపేతాకాశ
మివ తిష్ఠాసే చ్చిద్యమానోఽపి న కుష్మేత న కంపేత
సత్యేన తిష్ఠాసే తృతోఽయమాత్మా 18

బ్రహ్మవిజ్ఞాన మహాత్మరమగు అత్మపరమగు వాచీయవాగై
వృక్షమూలంబ సవినపవలయును. సైరాగ్యశీలంబ, విలేకవం
బింబ, ముము, పృథగు ఆ విజ్ఞాన మరమితవత్త్వమును భరింపిన
వాగై, అవ్యసహాయము లేనివాగై, ఏకాశీయు, సమాధివిజ్ఞానై,
అస్థికామంబ, అస్తకామంబ, సిహ్మామంబ, శర్పకామంబనై.
ఏకపరిణంబును, సింహమునంబును, కుశక్చనంబును, బోమయం
నంబు, ముంబిగయంబును, సర్పమునంబును, రాక్షసనియంబును,
గంధర్వనియంబును భగవంతునియొక్క రూపములను తెలిసికొని

నిర్గుణులనను భయముఁజెందనివాఁడై యుండును. ఇదియేపలుకుచున్న
వాఁడై నను అతఁడు వృక్షములఁ జేసివూశీయఁడై భోషముఁజూచిన
యింటవలెను. కలవపుప్పులఁజేసి మంపించెను. అకాశమునలె కోపము
ఁబడెను. కంఠము నొందెఁ యింటవలెను. సత్యశీలుఁడై యింట
వలెను. పరమాత్మ సర్వవిద్యనూపయ్యెను.

31. యురికోపనిషత్తు

నిశ్శబ్దం దేశ మాస్థాయ తత్రాసన మపస్థితః, 2

కూర్మోఽంగానీవ సంహృత్య మనో హృది నిరుద్యత
మాత్రా ద్వాదశయోగేన ప్రణవేన శనై శ్చనైః 3

పూరయేత్సర్వమాత్మానం సర్వద్వారం నిరుద్యత. 4

సాధకుఁడు నిశ్శబ్దముగనున్న ప్రదేశమున నమునిరిమైన
సనము నేరికొని కూర్చుండి తాళిలు కన జవయువములను ఉప
యోగించుకొనునట్లు సర్వేంద్రియములను వివరములనుండి మర
చించి మనస్సును హృదయమునందు నిశ్చలముగా నిలిపి, మౌనెం.
మాత్రలుగల ప్రణవముఁజెనుతో మెల్ల మెల్లఁగ నర్చాత్మను
గ్రాహించవలెను.

తపో విజిత రీతస్తు నిశ్శబ్దం దేశ మాస్థితః

నిస్సంగ స్సొంగయోగద్ధో విరచేత్ శ్చనై శ్చనైః. 21

పాశం చిత్రా యథా హంసో. నిర్వికంకం అముత్పతేత్
చిన్నపాశస్త్రాః జీవస్సంసారం తరతే నదా. 22

ఇంద్రియము లన్నియు క్రమించి, విరతచిత్తమై, నిశ్శబ్ద
మైన ఏకాంతవాసమునందు నిగ్రహించి, సాంగయోగము

నజీరీనవాడై, నిర పీయ్యదై, పెల్ల పెల్లంగ పాశమును క్రెంచు కొని ఆకాశమున ఎగిరిపోవు పాంసరవక్షితరే శీవులగు ధిష్ణు పాశుండై సంసారమునుదాటి మోక్షధామమును కేరి సుఖించును.

6 అమృతత్వం సమాప్నోతి యదా రామాత్పముచ్యతే
సర్వేషణా వినిర్ముక్త శ్చిత్త్యా తఃతూ న్న బద్యత
ఇత్యుపనిషత్, 25

రామబంధపమునంది నిమిత్తమై న వెంటనే శీవులగు సర్వ రామదాశహితుడై, సంసారపాశములను వేలింది అమృతత్వమును (మోక్షమును) పొందును. మరల అతడు బంధపమును పొందడు.

32. మన్త్రితోపనిషత్తు

1 తమేక మేవ పశ్యంతి పరికుత్రం విభుం ద్విజాః,
యస్మి న్సర్వ మిదం ప్రోతం బ్రహ్మ స్థావరజ్జలమమ్,
తస్మిన్నేవ అయం యాన్తి స్రవస్త్యైః సాగరే యథా.
17

ఎవనియందు ఈ సారాచర జగత్తు కూర్చుంటియున్నదో, ఆ పరిశుభ్రమైవ, సర్వవ్యాపకమైన, అర్వివీణమైన పరమాత్మను బ్రహ్మానిష్ఠులు దర్శించుచుండును. 'మణియు పనులు గములదము నందువలె' అతనియందే అయియును లొందుచుండును.

33. సర్వసారోపనిషత్తు

1 జీవా అనాత్మనాం దేహాదీనా మాత్మత్వే నాభిమత్య
తే సోఽభిమాన ఆత్మనోబధ్యః, తస్మిన్నప్తిక్యోక్షాః,

యా తదభిమానం కారయతి సా అవిద్యా, సోఽపి
మానో యయా నివర్తతే సా విద్యా.

భీష్మః అనాత్మరూపములగు దేహదులను అత్మగా కలం
చుచు అభిమానించుచున్నాఁడు. ఆ దేహభిమానమే అత్మగ్రహణభవము.
అది తొలగింపుచే మోక్షము. అట్టి అభిమానమును కలుగఁజేయు
వది అవిద్య. అట్టి అభిమానము దేనిచే తొలగింపునో అదిచే
విద్య.

2 అప్రాణో హ్యమనాః శుద్ధో మద్ధ్యాదీనాం హి సర్వదా
సాక్ష్యహం సర్వదా నిత్యస్పృహాత్తోఽహం న సంశయః।

నేను వ్రాణవహితుడను, మనోరహితుడను, పరిశుద్ధుడను.
అన్ని సేవలకై ఎవఁడనీ వదా సాక్షిగూతుడను. నేను వదా నిత్యః
వను, చిహ్నుత్తిడను. ఇటు సంశయ నేమియును లేదు.

3 స్థితిర్నిత్యః సదానంతః శుద్ధో జ్ఞానమయోఽనురా,
అత్మాహం సర్వభూతానాం విభుః సాక్షి న సంశయః।

నేను స్థావరపును (నిత్యుడను), నిత్యుడను, వదా ఆనంద
స్వరూపుడను, శుద్ధుడను, జ్ఞానస్వరూపుడను, నిత్యుడను.
నేను నను శ్రుప్రాణులయొక్క- అత్మను, సర్వవ్యాపకుడను, సాక్షిని,
భింకు సంశయము లేదు.

4 బ్రహ్మైవాహం సర్వవేదాంతవేద్యం
నాహం వేద్యం వ్యోమవాతాదిరూపమ్,
రూపం నాహం నామ నాహం న కర్మ
బ్రహ్మైవాహం సచ్చిదానందరూపమ్.

సర్వవేదాంతవేద్యమగు బ్రహ్మమును నేను, నేను అర్జీయుఁ
వను, అకాకాతి పంపభూతములు నేను కాను, నేను నామములును
కాను, కర్మలు కాను, సద్విదానందమయమైన బ్రహ్మమునే నేను.

౪ నాహం 'దేవో' జన్మమృత్యు కులో మే

నాహం ప్రాణః ఉత్తిపాసే కులో మే,

నాహం చేతః శోకమోహా కులో మే

నాహం కర్తా విప్రమోక్షో కులో మే_విష్ణుపనిష్ఠో.

నేను దేహమును కాను, కావున జననమరణములు ఇంక నా
కెవల ! నేను ప్రాణమును కాను, కావున అంతఃకర్మములు ఇంక నా
కెవల ! నేను చిత్తమును కాను, కావున శోకమోహములు ఇంక
నా కెవల ! నేను కర్తను కాను, కావున విప్రమోక్షములు ఇంక
నా కెవల !

34. నిరాలంబోపనిషత్తు

1 ఓం సమశ్శివాయ గురవే సద్విదానంద మూర్తయే,
నిష్పవంచాయ శాంతాయ నిరాలందాయ తేజసే.

గురుశ్శివరూపుఁడు, సద్విదానందమూర్తియగు, ప్రపంచ
రహితయగును, శాంతయగును, అధారరహితయగును, తేజోరూపుఁ
డును అగు శివుని (మంగళోద్యమమగు పరమాత్మకు) నమస్కా-
రము.

2 నిరాలంబం సమాత్రిత్య సాలంబం విజహతి యః,
స సంన్యాసీ చ యోగీ చ తైవల్యం పద మక్కుతే.

నిర్గుణబ్రహ్మమును ఆశ్రయించి సగుణాకారమును ఎవరను త్యజించునో ఆరుదీ సన్నాస్యిని, ఆరదే మోగి, అట్టివాఁడు మోక్ష పదము సంపాదును.

3 అద్వితీయ మఖిలోపాధి వినిర్ముక్తం తత్సకల శక్తుః
పబ్బంహిత మనాద్యస్తం శుద్ధం శివం శాస్త్రం నిర్గుణ
మిత్యాది వాచ్య మనిర్వాచ్యం చైతన్యం బ్రహ్మ.

అద్వితీయమైనదియు, సకలోపాధివినిర్ముక్తమైనదియు, సర్వ శక్తి సంపన్నమైనదియు, అదితంతములు లేనిదియు, శుద్ధమైనదియు, మంగళశక్తిమైనదియు, శాంతమైనదియు, నిర్గుణమైనదియు, అనిర్వచనీయమైనదియు సగు చైతన్యమే బ్రహ్మము.

4 సర్వం బత్విదం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి తింతన.

ఈ సమస్తము బ్రహ్మమే. ఇవట అనేకత్వ ముంజెనను లేదు.

5 దేహేంద్రియ నిగ్రహ సదుపాషాసన శ్రవణమపవనిది
ద్యాపనై ర్యవ్యర్థ్యర్థ్యశ్ర్య నిర్మళానం సర్వాంతరస్థం
సర్వసమం ఘటపటాది పదార్థ మివావికారం వికా
లేషు చైతన్యం వినా తిందిన్నాస్తీతి సాక్షాత్కారాను
భవో జ్ఞానమ్.

శరీర, ఇంద్రియ సంశయములేకును సద్గుణాపాసనచేరను, శ్రవణమపన వివిధ్యాపనములచేరను, దృష్ట్యశ్రవ్య రూపమైనదంతయును సర్వాంతర్యామియై యున్నది. సర్వసమానమైయుంది. ఘట పటాదివికారవస్తువులందు వికారరహితులైనది యగు చైతన్యము తప్ప వేరొకటి ఏదియు నువట లేదను సాక్షాత్కారానుభవమే జ్ఞానము.

- 6 రజ్జా సర్వత్రాన్నివా ద్వితీయే సర్వామన్యాయే సర్వ మయే బ్రహ్మణి దేవతీర్యబ్దుర స్థావర స్త్రీపురుషపర్వా శ్రమబన్ధమోక్షోపాధి నానాత్మభేదకల్పితం జ్ఞాన మజ్ఞానమ్.

త్రాతీయండు పర్వభాగితలె శేవలము సర్వాంతర్యామి సర్వస్వరూపమునగు బ్రహ్మమనందు దేవతలు, పశువులు, మనుష్యులు, స్త్రీలు, పురుషులు, వర్ణాశ్రమములు, బంధమోక్షములు అను అనేక భేదములచే కల్పితమైన జ్ఞానమే అజ్ఞానము.

- 7 సద్విదానందస్వరూపం జ్ఞాత్వా ఉపంధరూపావస్థితి లేవ నుభమ్.

సద్విదానంద స్వరూపము వాటింగి అపంధస్వరూపమతో నుండుటలే నుభము.

- 8 అనాత్మరూపవిషయ సంకల్ప ఏవ దుఃఖమ్.

అనాత్మరూపములైన విషయములయొక్క సంకల్పమే దుఃఖము.

- 9 సత్సంసర్గఃసర్వర్థః.

సత్సమల సాంగత్యమే సర్వర్థము.

- 10 అసత్సంసారవిషయ జననసంసర్గ ఏవ వరకః.

అసత్సమల సాంగత్యమే విషయములందు ప్రవృత్తులైన అజ్ఞానులతోడి సాంగత్యమే వరకము.

- 11 అనాత్మవిద్యావాసవయా జాతోపా మిత్యాది సంకల్పో బంధః పితృమాతృసహోదర దారావత్య గృహ

రామత్రైతాది మమతా సంసారాపరణసంకలోపై బస్త్వః
 కర్తృత్వాద్యదృహంతారసంకలోపై బస్త్వః, అశీమాద్యష్టైష్ట
 శ్వర్యాకా నిత్య సంకలోపై బస్త్వః, సంకల్పమాత్ర సం
 తపో బంధః.

అపాదియగు అజ్ఞానముయొక్క వాగవచే 'నేను బద్ధునిక
 వాచును' అను ఈ ప్రకారములైన సంకల్పములు కలిగియుండుటయే
 బంధము. కల్లిదలగులు, సోకనులు, భార్య, విడ్డలు, గృహము,
 శిశ్యానము, పోలము మొదలైన వానియందు మమత్వము కలిగి
 యుండి సంసారముయొక్క అవరణమునుగూర్చిన సంకల్పము కలిగి
 యుండుటయే బంధము.

కర్తృత్వాదులు, అహంకారము - దీనినిగూర్చిన సంకల్పమే
 బంధము.

అశీమాది అస్థైశ్వర్యములను గూర్చిన ఆక, వానినిగూర్చిన
 సంకల్పము బంధము.

కేవలము సంకల్పమాత్రమే బంధము.

**12 నిత్యా నిత్య వస్తు వి చా రా దనిత్యసంసారసుఖదుఃఖ
 విషయ సమస్త క్షేత్ర మమతాబంధక్షయో మోక్షః.**

నిత్యానిత్య వస్తువిచారణచే అనిత్యములైన సంసార సుఖ
 దుఃఖ విషయములగు సమస్త వస్తువులందును మమకారము వలెను
 టయే మోక్షము.

13 సర్వశరీరస్థ చైతన్యబ్రహ్మప్రాపకో గురు రుపాసన్యః.

సర్వక్షేత్రల శరీరములందున్న చైతన్యబ్రహ్మమును పొందిండు
 గురువు శిష్యానింపఁబడినవాఁడు.

14 పరావస్థ రస్థ స్వసంవిద్రూపవిత్ విద్యాన్.

సర్వల అంతరంగమున ఉన్న చిద్రూపమును (అత్మను) ఎఱిగినవాడే విద్యానియము.

15 కర్తృత్వాది ద్యహంకారభావాయాథో మూఢః.

కర్తృత్వాది అహంకారభావము గూఢిమజీనవాఁడు మూఢుఁడు.

16 బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిత్యే త్యపరోక్షజ్ఞానాన్నినా బ్రహ్మే
దైశ్వర్యాకాసిద్ధ సంకల్పనీజసంతాపయాపం తపః.

'బ్రహ్మము సత్యము, జగత్తు మిథ్య' - అను అపరోక్షజ్ఞాన రూపమును అన్నిచే బ్రహ్మదైశ్వర్యవాంఛయొక్క సంకల్పమును సహజముగ దగ్ధ మొనర్చుటయే తపస్సు.

17 ప్రాణేంద్రియా ద్యంతఃకరణ గుణాదేః పరతరం
సచ్చిదానందమయం సర్వసాక్షికం నిత్యముత్త బ్రహ్మ
స్థానం పరమం పదమ్.

ప్రాణము, ఇంద్రియములు మొదలైనవానికంటెను; అంతఃకరణముకంటెను; ద్రిగణములకంటెను; పరమైవదియిది, సచ్చిదానంద స్వరూప్యమైవదియిది, సర్వమువను సాక్షియైవదియిది; నిత్యముత్తమైనదియిది సగు బ్రహ్మముయొక్క స్థానమే పరమపదము.

18 దేశకాలవస్తు పరిచ్ఛేదరాహిత్య చిహ్నాత్మకస్వరూపం
గ్రాహ్యమ్.

దేశ కాలవస్తు పరిచ్ఛేదరాహిత్య చిహ్నాత్మకస్వరూపమే గ్రహింపఁ దగినది.

19 స్వస్వరూపవ్యతిరిక్త మాయామయ బుద్ధిస్థితియగోచర
జగత్సత్యత్వచింతన మగ్రాహ్యమ్.

స్వస్వరూప వ్యతిరిక్తమైవదియ, మాయామయములగు
బుద్ధిస్థితియగులకు గోచరమైవదియ నగు జగత్స్వ సత్యమును చింత
నను గ్రహించుటచది కాదు.

20 సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య నిర్వమో నిరహంకారో భూత్వా
బ్రహ్మేష్టం శరణ ముపగమ్య 'తత్త్వమసి', 'అహం
బ్రహ్మాస్మి', 'సర్వం ఖర్విదం బ్రహ్మ', 'నేహ
నానాస్తి కించన' ఇత్యాది మహావాక్యాధ్యానః పవన్జనా
ద్రుష్ట్యావాపమస్మితి నిర్వికల్ప నిర్వికల్ప సమాధివా
స్వకంఠో యతి శ్చరతి స సంన్యాసి స ముత్తః, స
పూజ్యః, స యోగీ, స పరమహంసః సోఽవధూతః,
స బ్రాహ్మణ ఇతి.

ప్రాపంచికవిషయములన్ని పరిత్యజించి నిర్వములగు, నిరహం
కారులై, తన కిష్టమును బ్రహ్మమును శరణుజొచ్చి, 'తత్త్వమసి
అహంబ్రహ్మాస్మి, సర్వం ఖర్విదం బ్రహ్మ, నేహ నానా స్తికించన'—
మొదలైన మహావాక్యములయొక్క అర్థమును అనుభవమునకు
కొచ్చుకొనుటచలన 'నేను బ్రహ్మమునే యగుదును' అని నిశ్చయ
ముగా నెఱిగి నిర్వికల్ప సమాధితోనూడి సర్వవిత్తలై యతి
సంపదించుచుండును. అతడే దున్యాసి, అతడే ముత్తః, అతడే
పూజ్యః, అతడే యోగీ, అతడే పరమహంసః, అతడే అమధః, అతడే
బ్రాహ్మణః.

30. శుకరహస్యోపనిషత్తు

- 1 యేనేక్షతే శృణోతీదం తిశ్రుతి వ్యాకరోతి చ,
స్వాద్యస్వాదు విజానాతి తత్ప్రజ్ఞావముదీరితమ్. 31

శ్రవణం దేహి చూచుచున్నావో, వినుచున్నావో, వా!
చూచుచున్నావో, మాట్లాడుచున్నావో, రుచిచూచుచున్నావో,
అదియే ప్రజ్ఞావము చెప్పబడినది.

- 2 చతుర్ముఖేస్త్రిదేవేషు మనుష్యాశ్వగవాదిషు,
చైతన్య మేకం బ్రహ్మతః ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ మయత్ర. 32

బ్రహ్మదేవునియందును, ఇంద్రుని దేవతలందును, మనుషుల
యందును గుఱుము, ఆవు మొదలై వానియందును ఏకమైన చైతన్యమే
బ్రహ్మము. అందుచే నాయెందరినై తన్యముకూడ బ్రహ్మయగును.

- 3 పరిపూర్ణ పరాత్మాస్మిన్ దేహే విద్యాధికారిణి,
బుద్ధే స్సాక్షితయా స్థిత్యా మ్మర న్నహ మితిర్యతే 33.

పరిపూర్ణమైన పరమాత్మజ్ఞానమును లొంగిపొయితి యెఱుఁగెను
నైన ఈ మనుష్యకరమునందు, బుద్ధికి సాక్షిగా, నిర్వికారమున;
ప్రకాశించుచున్నచైతన్యపరమాత్మ 'అహమ్' (నేను) అను పదము
చెప్పబడుచున్నది.

- 4 స్వతః పూర్వః పరాత్పాత్ర బ్రహ్మశబ్దేన వర్ణితః,
అస్మి తైక్యకర్మపరామర్శ స్తేన బ్రహ్మ భవామ్యహమ్.
3-4

స్వయముగా పరిపూర్ణమైన పరమాత్మ జ్ఞానావాక్యమునందు బ్రహ్మమను పదముచే చెప్పబడినది. 'అస్మి' అను పదము జీవ బ్రహ్మైక్యమును తెలుపుచున్నది. అందుచే నేను బ్రహ్మమునే అగుదును.

- 5 ఏక మేవాద్వితీయం న న్నామరూప వివర్ణితమ్,
స్పృష్టే పురాధునావ్యస్య తావత్త్వం తదితీర్యతే.
3-5

స్పృష్టికీ పూర్వము నానుగాకములు లేవి, ఏకమైయు ఆద్వితీయమైనది అగు ఏ సదృష్టప్తు కలదో, ఆ సదృష్టప్తునకు ఇప్పుడును విచారణచే తిప్పదముద్వారా ఆ సదృశావమే చెప్పబడుచున్నది.

- 6 శ్రోతు ర్దేహేన్ద్రియాతీతం పస్త్యత్ర త్వం పదేతత్మమ్
ఏరితా గ్రాహ్యతేఽసీతి తదైక్య మనుభూయతామ్.
3-6

జీవునియొక్క శరీర, ఇంద్రియములతోఁగల అనీకమైన సదృష్టప్తు మహావాక్యమునందు 'త్వం' పదముచే చెప్పబడినది. 'అసి' అను పదముచే చక్కము గ్రహించబడుచున్నది. అట్లే శక్తి, త్వం పరాత్కముల యనుభవమును ముముక్షువు అనుభవించును గాక!

- 7 స్వప్రకాశాపరోక్షత్వ మయమిదుర్మూర్తిరో మతమ్,
అహంకారాదిదేహాస్తం ప్రత్యగాత్మేతి గీయతే. 3-7

'అయమ్' అను పదముచే అత్త స్వయంప్రకాశ్యమైన ప్రత్యక్షమైనది. అను అర్థము చెప్పబడినది. అది కహంకారో అదిగాలయో స్థూలకేరము తమముగా గల జగత్ప్రపంచము విలంబమైన ప్రత్యగాత్మయని చెప్పబడుచున్నది.

8 దృశ్యమానస్య సర్వస్య జగత స్తత్త్వ మిర్యతే,
బ్రహ్మశబ్దేన తద్రూప్యావస్థ ప్రకాశాత్మరూపకమ్. 3

దృశ్యజగత్ప్రపంచం అభిప్రాయమైన చరతత్త్వము 'బ్రహ్మ' శబ్దముచే చెప్పబడుచున్నది. ఆ బ్రహ్మము స్వయంప్రకాశమైన ప్రత్యగాత్మరూపమే యగును.

9 కార్యోపాధి రయం జీవః కారణోపాధిరీశ్వరః,
కార్యకారణాం హిత్యా పూర్ణబోధో ఒపశిష్టతే. 3

జీవులు కార్యోపాధి, ఈశ్వరులు కారణోపాధి కార్యకారణములను వివక్షించుచో పూర్ణబోధయే (అర్హయే) శేషించును.

10 అన్యవిద్యాపరిజ్ఞాన మవశ్యం సశ్వరం భవేత్,
బ్రహ్మవిద్యా పరిజ్ఞానం బ్రహ్మప్రాప్తికరం స్థితమ్. 3

ఇతరవిద్యలయొక్క పరిజ్ఞానము అవశ్యము సశ్వరమై బ్రహ్మవిద్య యొక్క పరిజ్ఞానము బ్రహ్మమును స్వప్రాప్తియగును.

36. వజ్రనూచిరోపనిషత్తు

విశ్వదానందరూపాయ సర్వధీవృత్తి సాక్షిణి,
సమో వేదాంత వేద్యాయ బ్రహ్మచే ఉనంతరూపిణి.

సచ్చిదానందస్వరూపమైనదియు, సర్వల బుద్ధివృత్తులకు సాక్షియైనదియు, వేదాంతోపద్యమైనదియు, అసంకరూపమైనదియు వగు బ్రహ్మమునకు పరస్పారము.

2 యః కశ్చిదాత్మాన మద్వితీయం బాధిగుణక్రియా హీనం షడూర్ధ్వషడ్భావేత్యాది సర్వదోషరహితం సత్త్వజ్ఞానానందానంతస్వరూపం స్వయం నిర్వికల్ప మశేషకల్పాధార మశేష భూతాంతర్యామిత్వేన పర్త మాన మంతర్వహిచ్ఛాతాశవ దనున్యూత మఖండా నందస్వభావ ముప్రమేయ మనుభవైకవేద్య మపరోక్ష తయా తానమానం కరతలామలకప త్నాజడపరోక్ష ర్మత్య కృతార్థతయా కామరాగాది దోషరహితశ్శమ దమాది సంపన్నో తానమాశ్చర్య తృప్తాశా మోహాది రహితో దంభాహంకారాదిభి రసంస్పృష్టచేతా పర్తతే విప ముక్తలక్షణో యః స ఏవబ్రాహ్మణ ఇతి క్రుతి స్మృతిపురాణేతిహాసానా మన్విప్రాయః. అన్యథా బ్రాహ్మణత్వ నిర్దిరాన్నిస్తేష, సచ్చిదానంద మాత్మాన మద్వితీయం బ్రహ్మ తానయే దాత్మానం సచ్చిదానందం బ్రహ్మ తానయే దిత్యుపనిషత్.

అద్వైతమునకు, బాధిగుణక్రియలు లేవనియు, పుట్టుకు, పెను గులు మొదలైన వజ్రావభిశాకములు లేవనియు, నిర్దోషమైనదియు, సత్త్వజ్ఞానానందస్వరూపమైనదియు, సాశేషహేత్యునదియు, వికల్ప రహితమైనదియు, ఎన్నియో కల్పములకు ఆధారమైనదియు, సర్వ భూతాంతర్యామియు, ఆకాశమువలె లోపల వెలుపల వ్యాపించి వదియు, అసంకానందస్వభావము క్షమైనదియు, నేమాకు అందని

నియు, అనుభవముచే తెలిసికొనదగినదియు, ప్రత్యక్షముగా నోచ
రించునదియు పగు పదమూర్త్యను కరతలామలకమవలె పొన్నెత్తుగా
నందర్శించి కృతార్థము తెంచి కామరాగాది దోషములులేదనిపై
శమదమూచి వైభవమునంపఁబడునై, మాత్సర్యము, తృప్తి, ఆళా
మోహము, దంభము, అహంకారము మొదలైన దుష్టగుణములు లేని
వాడై యుండువాడే, ఇట్టి పూర్వోక్తగుణములు కలిగియుండు
వాడే బ్రాహ్మణుడని వేద, శాస్త్ర, పురాణ, ఐతిహ్యములయొక్క
అభిప్రాయము. ఇట్టి గుణములు కలిగియుండులేతప్ప మఱియుక
విధముగ గ్రాహ్యగుణము నీర్తింపదు. సర్వవిచారములేకయున్న
ఆత్మరూపమైనట్టి బ్రహ్మమును ఛాన్దసములయొను.

37. తేజోవిందూపనిషత్తు

1 యతాహారో శితక్రోధో శితపంగో శతేంద్రియః,

నిర్వృద్ధో నిరహంకారో నిరాశీ రపరిగ్రహః. 1-3

నియమితాహారము కలహాయనై, క్రోధమును నియమించి
పాయనై, పంగరహితమనై, ఇంద్రియములు కలహాయనై,
ద్వంద్వరహితమనై, అహంకారములేకమనై, ఆశారహితమనై
పరిగ్రహము లేనివాడనై బ్రహ్మమును తెలిసికొనుము.

2 పరం గుహ్యతమం విద్ధి హ్యస్తతద్వో నిర్వాక్రయః,

1.5

తల్పద్రుమ (సోమనికపమును) పోలొట్టకొని, నిర్వాక్రయః
మనః ఆత్యంత రహస్యమైన బ్రహ్మమును తెలిసికొనుము.

3 ఉపాధిరహితం స్థానం వాఙ్మనోపిత గోచరమ్. 1.7

వరబ్రహ్మముయొక్క స్థానము ఉపాధిరహితమైనది. మరియు వాక్కునకు మనస్సునకు అభేదమైనది. విశుద్ధమైన బుద్ధికి నోచరించునది అయియున్నది.

4 అకూన్యం కూన్యభావం తు కూన్యాతీతం హృది స్థితమ్. 1.10

ఆ బ్రహ్మము కౌన్యము కానది, (దృశ్య) కౌన్యమైనది. కూన్యాతీతమైనది. సమస్త ప్రాణుల హృదయమునం దున్నదియు యున్నది.

5 యమో హి నియమ స్త్రిగో మౌనం దేశశ్చ కాలతః, అననం మూలబద్ధశ్చ దేహసామ్యం చ వృత్ స్థితిః. 1.15

6 ప్రాణసంయమనం వైష ప్రత్యాహారశ్చ ధారణా, అత్మధ్యానం సమాధిశ్చ ప్రోక్తా న్యంగాని వై క్రమాత్ 1.16

యమము, నియమము, త్యాగము, మౌనము, దేశము, కాలము, ఆసనము, మూలబంధము, దేహసామ్యము, దృక్ స్వరూపమునందే గుఱవం, ప్రాణసంయమము, ప్రత్యాహారము, ధారణ, అగ్ర్యధ్యానము, సమాధి - అనుచు క్రమముగ యోగమునకు అంగములుగ చెప్పబడినవి.

7 సర్వం బ్రహ్మేతి వై జ్ఞానా దింద్రియగ్రామ సంయమః, యమో ఒయమితి సంప్రోక్తో ఒభ్యససేయో ముచు ర్ముచుః. 1.17

‘సమస్తము బ్రహ్మే’ అను భావముచే ఇంద్రియములను నిగ్రహించుట యమము అని చెప్పబడినది. దీనిని మాత్రమాత్రీ అభ్యసించవలయును.

- 8 స జాతీయ ప్రవాహశ్చ విజాతీయ తిరస్కృతిః,
నియమో హి పరానన్ధో నియమాత్త్రియతే ముద్ఘైః.

1-18

సజాతీయభావప్రవాహము (మనశ్శాంతికి ఉపకరించు భావములు) కలిగియుండి విజాతీయ భావములను (మనశ్శాంతికి భంగకరమైన భావములు) నిరసించుట నియమమని చెప్పబడినది. ఇది పరమానందకరమైనది. విజ్ఞులు నియమముతో దీనిని అచరించుదురు.

- 9 త్యాగో ప్రపంచరూపస్య సద్విదాత్తాపలోకనాత్,
త్యాగో హి మహితాం పూజ్య స్సద్భ్యో మోక్షపృథా
యకః. 1-19

సద్విదాత్ప్రయోక్త. ఆపలోకముచే ప్రపంచరూపమును విశిష్టగ రుచి త్యనుచిత్తేయుట త్యాగమని చెప్పరాదును. ఇది మహాత్ములకు పూజ్యమైందియు, తత్సంగమే మోక్షమును కలుగఁ జేయునదియు అయియున్నది.

- 10 యస్మాద్వాచో విపత్తస్తే అప్రాప్య మనసా సమా,
యన్యోపనం యోగితి ర్గమ్యం తద్వజే త్వర్వదా మధః
1-20

ఏ అత్యను ప్రళోక బాహ్యులు, మనస్సుతోఁగూడఁ జనకమనలందున్నచో, యోగులు పొందుచుండు మోక్ష మేదిగలదో, అట్టి మోక్షమును విజ్ఞుల సమా శీలించుచుండువలెను.

ఇతి వా తద్వచే స్తోత్రం వర్ణం సహజసంక్షిప్తమ్,
గిరా మోసం తు బాలానామయత్తం విప్రహృదినామ్.
1.22

సహజమైన ఈ మోసమే సహజమగును. వాక్యములు గొలు
సామాన్యులకే) తగును. అది బ్రహ్మనిష్ఠులకు యత్నమగుది

అదా వస్తే చ మధ్యే చ జనో యస్మిన్న విద్యతే,
మేనేనం సతతం వ్యాప్తం స దేశో విజనః స్మృతః.
1.23

అదియందును, అంతమందును, పరిభ్రమించును జనులులేనిది
తో, తగుచే ఈ జగత్తు వ్యాప్తమైయున్నదో, అది నిష్ఠిస్తప్రదేశ
సర్వభూతానాం విప్రహృదినాం నిమేషతః,

అంశగ్రేవ నిర్విప్లం హ ఖండాసంద మద్వయమ్ 1-24

సమగ్ర జీవులయొక్కయు, ప్రాకృతిక లేవతల యొక్కయు
జీవిత వినియోగాలయొక్క బహుగురుత్వతో, అట్టి అద్వితీయ
ఖండాసందహిత శక్తి కాలుమను శక్తియందే నిర్దేశించబడినది.

అప్రేవై వ టవే ద్యద్వి స్మజస్రం విప్రహృదినాం పమ్,
మసం తద్విజానీయా దవ్యత్పుణవివాళవమ్. 1-25

జీవించును సదా బ్రహ్మధ్యానము సుఖముగా జరుగుచో,
అసంవిద్య, యిటులగునగును. తిదితత్వమైన అపవము సుఖ
మే యగును.

- 15 యస్తూలం సర్వతోశానాం యస్తూలం చిత్తబంధనమ్,
మూలబంధ స్సదా సేవో యోగోఽస్మి బ్రహ్మవాది
నామ్. 1.27

సమస్త లోకములకు మూలమైవదియు, చిత్తైగమమునకు
మూలకారణమైవదియు ఆగు మూలబంధము సదా సేవించఁదగివది.
ఇది బ్రహ్మనిష్ఠులకు తగినది.

- 16 అంగానాం సమతా విద్యా తస్మే బ్రహ్మణి వీయతే,
సో చే నైవ సమాసత్వ మృణాత్వం శుష్టవృక్షవత్.
1.28

మనస్సు సమమైన బ్రహ్మమునందు లీలమగుటకు ఉపకరిం
చునదియే అంగసమత్వమని యెఱుంగవలయును. అది భేదో సమ
త్వము కలుగదు. లీలము యాజువుగా కూర్చొనుట శుష్క
వృక్షమువలె జరుగును.

- 17 దృష్టిం జ్ఞానమయీం కృత్వా
పశ్యేద్దృష్టాచయం జగత్,
సా దృష్టిః పరమోదారా
సనాస్మాదాపలోకినీ. 1.29

దృష్టిని జ్ఞానమయముగ సొసర్చి, జగత్తును బ్రహ్మమయ
ముగ గాంచవలెను. అట్టి దృష్టియే మహోదారమైవది కాని నానీ
కాగదృష్టి కాదు.

- 18 ద్రవ్యైవదర్శనదృక్కానాం విరామో యత్ర వా భవేత్,
దృష్టి ప్రతైవ కర్తవ్యా స నాస్మాదాపలోకినీ. 1.30

ద్రష్ట, దర్శనము, దృష్టి అనువాదీ నెచట విరామము కలుగునో, అచటనే దృష్టిని నిలుపవలెనుగాని వానికాగ్రమునందుకాదు.

19 చిత్రాది సర్వభావేషుం బ్రహ్మత్వేనైవ భావనాత్,
నిరోధ స్సర్వవృత్తీనాం ప్రాణాయామ స్స ఉచ్యతే.

1.31

చిత్రము యొక్కరైన నమె స్రవణాభ్యసములందును బ్రహ్మత్వమును భావించుటచలన, చిత్రవృత్తిలైన నిరోధించుట ప్రాణాయామమని చెప్పబడును.

20 నిశీథనం ప్రపంచస్య రేచకాంశ్చ స్సమీరితః,
బ్రహ్మైవాస్మీతి యా వృత్తిః పూర్వో వాయుకుచ్యతే.

1.32

అగ్రము నిశీథించుట రేచకమని చెప్పబడినది. 'నేను బ్రహ్మమును' అను వృత్తి పూర్వమని చెప్పబడుచున్నది.

21 తత స్తద్వృత్తి నైశ్చల్యం కుంభకం ప్రాణసంయమః,
అయం చాపి ప్రబుద్ధానా మజ్ఞానాం ప్రాణవీడనమ్.

'నేను బ్రహ్మమును' అను వృత్తి నిశ్చలముగా నిలుచుట కుంభకమను ప్రాణాయామముగ చెప్పబడినది. ఇది విజ్ఞానబాధించు ప్రాణాయామము. అజ్ఞానము చేయునది వానిగావీరవశమగుచును.

22 విషయేష్వాత్మతాం దృష్ట్వా మనస శ్చిత్త రంజకమ్,
ప్రత్యాహార స్స విజ్ఞేయోఽత్యసనీయో ముహుర్దుహుః

1.34

విషయములందును అత్మవ్యవహారమును గాంచి మనోముద
నుఁగెందుట ప్రత్యాహారమని మొలంగవలెను, దీనిని సాధనము
మాటిమాటికి అభ్యాసము చేయవలెను.

23 యత్ర యత్ర మనో యాతి బ్రహ్మణ స్తత్రదర్శనాత్
మనసా ధారణం చైవ ధారణా సా వరా మతా 1.35

మనస్సు ఎచటచటో పోవునో, అచటచట బ్రహ్మమును
దర్శించుటవలన మనసా బ్రహ్మమును ధరింపుట శ్రేష్ఠమైన ధారణ
యగును.

24 బ్రహ్మైవాస్మీతి సద్వృత్త్యా నిరాలంబతయా స్థితిః,
ధ్యానకర్తృన విభ్రాతః పరమానందదాయకః 1.36

‘నేను బ్రహ్మమునే అయి యున్నాను’ అను సద్వృత్తిచే
నిరాధారముగ ముగియుట ధ్యానమని ప్రసిద్ధియైనది. అది పరమా
నందదాయకమైనది.

25 నిర్వికారతయా వృత్త్యా బ్రహ్మకారతయా పునః,
వృత్తివిస్మరణం సమ్యక్ సమాధి రభిధీయతే. 1.37

నికారములులేని నిర్వికారుడోవ్వనితో, నేను బ్రహ్మమును
అను భావము గల్గి చిత్తవృత్తులు వీడియి, తేరుంగుట సమాధియని
చెప్పుటయగుచున్నది.

26 ఇమం చాకృత్రిమానందం తాపత్సాధు సమభ్యసేత్,
అజ్ఞే యావత్క్షణాత్పుంసః పృథక్త్వత్వం సంభవే
త్స్వయమ్. 1.38

అప్రాశస్త్యతనైన ఈ అవంతమును బ్రహ్మసాక్షాత్కార మందు లక్ష్యము కలుగు వఱకును సాధ్యుడగు వెన్నుగా అభ్యసించుచుండువఱకు.

27 సమాధౌ క్రియమాణో తు

విఘ్నా న్యాయాన్తి వై బలాత్,

అనుసందానరాహిత్య

మాలస్యం భోగలాభనమ్.

1.40

28 అయ న్తమశ్చ విజేత ప్రేతః సేవకశ్చ కూన్యతా,

ఏవం హి విఘ్నతాహుల్యం త్యాజ్యం బ్రహ్మవిళారవైః.

1.41

సమాధిని అభ్యసించువపుడు కొన్ని విఘ్నములు వాటిల్లుచుండును. అవి పేదని యనిత - అనుభవభాసము (భ్యాసము) చేయు నుండుట, సోమరితనము, భోగలాభసత్వము, దుర్మతి, తమోచలము కలుగుట, విశ్లేషము, శుష్కము, యమిట, కూన్యత్వము - ఈ ప్రకారములైన విఘ్నము లన్నిటిని బ్రహ్మవిఘ్నము త్యజించివేయవలెను.

29 భావవృత్త్యా హి భావత్వం

కూన్యవృత్త్యా హి కూన్యతా,

బ్రహ్మవృత్త్యా హి పూర్ణత్వం

తయా పూర్ణత్వ మభ్యసేత్.

1.42

భావవృత్తిచే భావము కలుగును. కూన్యవృత్తిచే కూన్యత్వము కలుగును. బ్రహ్మవృత్తిచే పూర్ణత్వము కలుగును. కావున బ్రహ్మవిఘ్నము పూర్ణత్వమును అభ్యసించువలెను.

30 యో హి వృత్తిం విహాయినాం

బ్రహ్మభ్యాం పావసీం పరామ్,

వృత్తైప తే తు జీవన్తి

పశుభిశ్చ సమా సరాః.

1-43

ఎవరు బ్రహ్మయైనా ఈ బ్రహ్మవృత్తిని వదిలి వసించుచు జురో, చారు వశ్యుపాయులై వర్జ్యముగ నేమించువారే యగుదురు.

31 యే తు వృత్తిం విజానన్తి జ్ఞాత్వా నై వర్థయన్తి యే,

తే నై సత్పురుషో ధన్యా వహ్మ్యా నై భువనత్రయే.

1-44

ఎవరు ఈ బ్రహ్మవృత్తిని తెలులగుదురో, ఎఱిగి చానిది వృద్ధిహించుచుండుదురో వారే సద్గుణులు. వారే ముగ్ధోకములందును ధన్యులు. వారే వంశ్యులు నగుచును.

32 యేషాం వృత్తి స్సమా వృద్ధా పరివ్రాతా చ సా పునః,

తే నై సద్రూపాకాం ప్రాప్తా నేకతే శబ్దవాదిసః.

1-45

ఎవరియొక్క-బ్రహ్మవృత్తి సమమై, అభివృద్ధిహందినై, పరివర్తనయొందునో, అట్టివారే సమావృత్తాత్మమును బొందినవారగుదురు. ఇతరులగు శబ్దవాదులు వాడు.

33 కుశలా బ్రహ్మవారాయాం వృత్తిహీనాః సురాగిణాః,

తేఽప్యజ్ఞానతయా నూనం పున రాయాన్తి యాన్తి చ

1-46

బ్రహ్మమునుగూర్చి శేవలము వలసకులునుండు నిర్భూబలము,
బ్రహ్మవృత్తి లేనివాడును, విమలముల యెవల అభివృద్ధిగము కల
వాడును అజ్ఞానులే యగుదును. వారు నిక్కముగ జపసమరణము
లను జొందుదుండుట.

34 నిమిషార్థం న తిష్ఠన్తి వృత్తిం బ్రహ్మమయీం వినా,
యథా తిష్ఠన్తి బ్రహ్మద్యాః సవకాద్యాః శుకాదయః.
1-47

బ్రహ్మజేత్రుడు యెవ్వలైనవారు, సవకాదులు, శుకాదులు
బ్రహ్మమయమగు వృత్తిలేకుండు నిక్క అర్థనిరూపమైనను ఉండరు.

35 అథ శుద్ధం భవేద్వస్తు యదైవ్వి వాచా మగోచరమ్,
ఉచేతి శుద్ధచిత్తానాం వృత్తిజ్ఞానం తతః పరమ్. 1-49

చిత్తము శుద్ధముగా నున్నవానికి వాక్కులకు అగోచరమగు
బ్రహ్మమునుగూర్చిన వృత్తి కలుగును. తదాపి బ్రహ్మజ్ఞానము,
బ్రహ్మమభూతి కలుగును.

36 భావితం తీవ్రవేగేన యద్వస్తు విశ్చయ్యాత్మకమ్,
దృశ్యం హృద్దృశ్యతాం నీత్వా బ్రహ్మకారేణచిన్తయేత్
1-50

తీవ్రవేగముతో ఏ వస్తువు భావించబడినో, అది నిశ్చయ
ముగ అనుభవము కాగలదు. (కాశ్రుత బ్రహ్మమును గూర్చి
తీవ్రముగ ధ్యానం కలయును). దృశ్యమును అదృశ్యముగఁగావించి
దానిని బ్రహ్మకారముగ చింతన చేయవలెను.

37 విధ్వాన్నిత్యం సుఖే తిష్ఠే త్రియా చిద్రసపూర్ణయేతి,
1-51

బుద్ధిమంతుడు చిద్రూపరూపుడు బుద్ధితో గూడి నదా అర్చ్య
సుఖమందే నిలబడ కలిగియుండునెను.

38 అఖండైకరసం సర్వం చిద్రూప మితి భావయేత్ .

2-28

ఈ సమస్త జగత్తు అఖండైక రసస్వరూపమైనదియు, చిద్రూ
ప్ర మనియు భావన చేయవలెను.

39 పరబ్రహ్మస్వరూపోఽహం పరమానంద మస్మ్యహమ్ .

తేవలం జ్ఞానరూపోఽహం తేవలంపరమోఽస్మ్యహమ్ .

3-1

నేను పరబ్రహ్మస్వరూపుడను, పరమానందరూపుడను,
తేవలము జ్ఞానరూపుడను, తేవలము పరమాత్మస్వరూపుడను
అయియున్నాను.

40 దేవభావవిహీనోఽస్మి చిద్రూపి నోఽస్మి సర్వదా .

చిత్తప్రతి విహీనోఽహం చిద్రూప్రైకరసోఽస్మ్యహమ్

3-14

నేను దేవభావరహితుడను, చింతావర్జితుడను, సర్వాధి
భావరూపుడను, నదా చిత్తస అత్వస్వరూపుడను అయియున్నాను.

41 సర్వదృశ్యవిహీనోఽహం దృశ్యరూపోఽస్మ్యహమేవ హి ,

సర్వదా పూర్ణరూపోఽస్మి నిత్యతృప్తోఽస్మ్యహం

సదా. 3-15

నేను సర్వదృశ్యరహితుడను, దృశ్యరూపుడను, నదా పూ
ర్ణరూపుడను, నిత్యతృప్తుడను అయియున్నాను.

42 అహమేవ మహానాత్మా హ్యహమేవ పరాత్పరః,
అహ మస్యవదాథామి హ్యహమేవ శరీరపత్. 3-17

నేను మహాత్మర ఆత్మరూపుడను, పరాత్పరునిను. నేను మఱియొకవానివలె తోచుచున్నాను. నేను శరీరమువలె తోచుచున్నాను. (వాస్తవముగ శరీరమును కాను. నేను అఖండాత్మను.)

43 మయాతితిత్తం యద్యద్యా తత్త్వాస్తీతి నిర్మిను,
అహం బ్రహ్మాస్మి సిద్ధోఽస్మి నిత్యశుద్ధోఽస్మ్యక్షహం సదా.
3-20

నాకంటె (ఆత్మకంటె) అస్యమైనది ఏదియు లేదని నిశ్చయించుము. నేను బ్రహ్మమును, సిద్ధుఁడను, నిత్యశుద్ధుడను అయి యున్నాను.

44 స్వయైతన్యే స్వయం స్థాస్యే స్వాత్మరాజ్యే మఖేరమే
స్వాత్మసింహాసనే స్థిత్యా స్వాత్మనోఽస్య స్వ చిత్తయే
3-25

నేను వా చైతన్యముందు నిలచియుండును. స్వాత్మరాజ్యముందు మఖముగా ప్రేరింతును. స్వాత్మసింహాసనముపై ఆసీనుఁడనై స్వాత్మకంటె ఇతరమైనదానిని దేనిని చింతించను.

45 బ్రహ్మమాత్ర మిదం సర్వం
బ్రహ్మణోఽస్య స్వ కించన,
తదేవాహం సదానందం
బ్రహ్మైవాహం సదాతనమ్. 3-31

ఈ సమస్తము బ్రహ్మము మాత్రమే అయియున్నది. బ్రహ్మముకంటె వేరుగ ఇతరు ఒకింతైనను లేదు. సదానందము, సదాతనమైనట్టి ఆ బ్రహ్మమే నేను అయియున్నాను.

- 46 దేహాత్రయ మన ద్విద్వి ర్భాత్రయ మసత్సదా,
గుణాత్రయ మనద్విద్వి హ్యహం సత్కాత్మక త్కుచిః.

3-49

దేహాత్రయము అనత్యనని యెఱుంగుము. అట్లే భావత్రయము, గుణాత్రయము ననా అనత్యమని తెలిసికొనుము. నేను (అత్మ) సత్కాత్మ రూపుఁడను. తుదిస్వరూపుఁడను.

- 47 స్వాత్మమంత్రం నదా పశ్యే

త్వాత్మ మంత్రం నదాత్మసేత్.

3-50

స్వాత్మమంత్రమున నదా కాంచలేదు. స్వాత్మ మంత్రమున నదా అభ్యసించుటయును.

- 48 అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

మృత్యుహింసం వినాశయేత్,

అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

దైవతదృఢం వినాశయేత్.

3-52

'అహంబ్రహ్మాస్మి' (నేను బ్రహ్మమును) అను ఈ మంత్రము మృత్యుహింసమును నశింపజేయును. 'అహంబ్రహ్మాస్మి' అను ఈ మంత్రము దైవతదృఢమును నశింపజేయును.

- 49 అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

సర్వవ్యాధీన్ వినాశయేత్,

అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

సర్వలోకం వినాశయేత్.

3-55

'అహోబ్రహ్మాస్మి' అను ఈ మంత్రము ననుగ్రహింపబడు తొలలించును. అహోబ్రహ్మాస్మి అను ఈ మంత్రము దుష్టులను వంశయు పశించుకొనును.

50 ఆనందఘనరూపోఽస్మి

పరానందఘనో ఽస్మ్యహమ్

యస్య దేహాదితం నాస్తి

యస్య బ్రహ్మాతి నిశ్చయః,

పరమానందపూర్ణో యః

స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

4-3

నేను ఆనందఘనరూపుడను, పరానందఘనుడను. ఎవనికి దేహదులుభావన లేదో, ఎవనికి తాను బ్రహ్మమను నిశ్చయము కలదో, ఎవడు పరమానందపూర్ణుడై యుండు నో, అట్టివాఁడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

51 స మే దేహః కదాచిద్వా స మే ప్రాణాదయః క్వచిత్

స మే మాయా స మే కామో స మే క్రోధః పరో

ఽస్మ్యహమ్. 4-8

నాకు దేహము ఎఱ్ఱము లేదు. ప్రాణదులున్ను ఎఱ్ఱము లేవు. నాకు మాయగాని, కామముగాని, క్రోధముగానిలేదు. నేను పరమగు ఆత్మను అయియున్నాను.

52 స మే జరా స మే బాల్యం స మే యౌవన మథ్వాపి,

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం బ్రహ్మాస్మ్యహం బ్రహ్మాతి

నిశ్చయః. 4-29

నాకు వాగ్దళ్యము లేదు. బాల్యము లేదు. నాకు యోవ
నము అనుమాత్రమైనదను లేదు. 'మేను బ్రహ్మమునకు ముహూర్తానికి
మేను బ్రహ్మమును' అను నిశ్చయముకలవాడను అయియున్నాను.

53 స్వయమేవ స్వయం వశ్యే
త్సాత్మరాజ్యే సుఖేవనేత్,
స్వాత్మానందం స్వయం భుక్తే-
న దీపమృక్త ఉచ్యతే.

4.31

స్వయముగనే తన్ను (ఆత్మను) తాను భాగవతోపలయిను.
స్వాత్మరాజ్యమున సుఖముగ నవసించునెను. ఎవడు స్వాత్మా
నందమును స్వయముగ అనుభవించునో అట్టివాడు తమన్యులందరి
చెప్పయినును.

54 కేవలః పరమాత్మసాం కేవలో జ్ఞానివిగ్రహః,
సత్తామాత్ర స్వరూపిత్వా నాస్యత్కించి జగద్వయమ్
4.45

నేను కేవలము పరమాత్మను. కేవలము జ్ఞానస్వరూపుఁ
డను. సత్తామాత్ర తాత్పర్యములేదు. నాకు జగత్తవలన కొంచెము
కాదు భయములేదు.

55 నిత్యైవత్యక్షరూపిత్యా నిత్యైవత్యక్షవిప్లయః. 4.70

ముక్తడై నవాడు నిత్యము గోచరమును అత్యస్వరూపము
కలవాడను, నిత్యము యథార్థమైన నిత్యము కలవాడును అయి
యుండును.

56 అత్మాన మేవ పితస్వ అత్మానం బోధయ స్వరమ్,
స్వ మాత్మానం స్వయం భుక్తుస్వి స్వస్థో భవ షడావన
4-80

ఓ ముఖ్యభా! నీవు సత్యము నీ అత్మను కాంచుము. నీ అత్మనే యెఱుంగుము. నీ అత్మనే అనుభవింపుము. వ్యభిచారము కమ్ము.

57 అనాత్మేతి జగద్వాపి నాస్తి నాస్తితి నిశ్చయః.

సర్వవంశల్ప భూస్థిత్యా త్పర్యవార్య విచారనాత్.

5-16

ఈ జగత్తు అనాత్మయనియు, ఇది లేదు, లేదు అయినది నిశ్చయించుము. నీవు సర్వవంశల్పకాంతివంశపు, సర్వకార్య నివర్తియై వున్నావనియు.

58 చిత్తాభావా చ్చిత్తనీయం చేహాభావా జ్జరా స చ,

పాదాభావా ధృతి ర్నాస్తి హస్తాభావాత్త్రియా స చ,

5-19

చిత్తిరాకాశ్యమువలన చింతనీయము లేదు. చేహారాశి-త్యము వలన ముహురీతము లేదు. పాదములు లేనందువలన గమనము లేదు. హస్తములు లేనందువలన క్రియలేదు.

59 మృత్యు ర్నాస్తి అనాభావా

దుర్బద్ధభావా త్పుభాదికమ్.

5-20

జననము లేకపోవుటచే మృత్యువు లేదు. దుర్బి శోచాత్మకముగానే ముఖ్యభావము లేదు.

60 ఇదం ప్రపంచం నాస్త్యేవ

నోత్పన్నం నో స్థితం త్వచిత్.

5-31

ఈ ప్రపంచము వాస్తవముగ లేదు. ఇది ఉత్పన్నము కాదు. స్థితిగల్గియుండలేదు.

61 చిత్తం ప్రపంచ మిత్యాదు ర్వాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా
స ప్రపంచం న చిత్తాది వాహికారో న జీవతః 5.32

చిత్తమే ప్రపంచమను చెప్పబడినది. కావున ప్రపంచము
వాస్తవముగ ఎన్నడును లేనట్లును, ప్రపంచముకాని, చిత్తాదులు
కాని, అహంకారముకాని, శక్త్యాదు కాని లేవు.

62 మాయాకార్యాదికం నాస్తి
మాయా నాస్తి భయం న హి,
కర్తా నాస్తి క్రియా నాస్తి
శ్రవణం మననం న హి. 5.33

మాయాకార్యాదులలేవు. మాయలేదు. కావున భయము
లేదు. కర్తలేదు, క్రియలేదు. శ్రవణము లేదు. వాచనములేదు.

63 వాచా వచతి యత్కించి త్వంకల్యైః కల్పితే క్వచిత్
మనసా చిన్త్యతే యద్వ త్వర్వం మిథ్యా న సంశయః 5.45

వాక్యవేద చెప్పబడునదియు, సంకల్పములతో సంకల్పించు
నదియు, మనస్సువేద చింతింపబడునదియు వగు నమస్తము
మిథ్యయే అయియున్నది. ఇది సంశయము లేదు.

64 అనేదికోటి బ్రహ్మాండం సర్వం మిత్యేహి నిశ్చయః. 5.54

అనేకోటి బ్రహ్మాండము అన్నియు మిథ్యయని నిశ్చయం
అయియున్నది.

65 త్వమేవ పరమాత్మాసి త్వమేవ పరమో గురుః. 5.58

65. శేలోలింహావర్ణిస్తు

శీవే పరిహాస్యే ఆరణ్యమగ్నాస్తు. శీవే పరిహాస్యే ఆరణ్య
యగ్నాస్తు.

66 అనందోఽసి పరోఽసి త్వ మేక వివాద్విశీయకః,
విద్వదానన్దరూపోఽసి పరిపూర్ణస్వరూపకః. 5-66

అనందమే నీవు. నీవు పరుడవు. నీవు ఏకము. అద్వి
తీయుడవు. విద్వదానందరూపుడవు. పరిపూర్ణస్వరూపుడవు.

67 దేహోఽహ మితి సంకల్పో మహత్సంపాద ఉచ్యతే,
దేహోఽహ మితి సంకల్పం తద్వందమితి చోఽఘ్యతే. 5-67

68 దేహోఽహ మితి సంకల్పం తద్వందమితి చోఽఘ్యతే,
దేహోఽహ మితి యజ్ఞానం తదేవ సర్వం స్మృతమ్. 5-68

'నేను దేహమును' అను సంకల్పమే మహాసంసార మని,
అదియే బంధమని, అదియే దుఃఖమని, అదిగో మహా వాప్త
బడినది.

69 మన ఏవ జగత్సర్వం మన ఏవ సదా రిషః,
మన ఏవ హి సంసారో మన ఏవ జగత్తయమ్. 5-69

70 మన ఏవ మహద్భువం మన ఏవ జరాధికమ్. 5-70

మనస్సే ఈ జగత్సర్వం. మనస్సే మహాకేరీ. మనస్సే
సంసారము. మనస్సే ముగ్ధోకములు. మనస్సే మహా-దుఃఖము.
మనస్సే వ్యాకాశములు.

71 బాగ్రత్వస్మ సమస్తాది మనోమయ మితీరితమ్,

5.103

బాగ్రత్వస్మ సమస్తాదు లన్నియు మనోమయములని చెప్పబడినవి.

72 స సర్వం స భయం దైవతం

స పృథ్ ప్రృణ పర్వతాః,

6-11

ఈ సమస్తమున్న (సర్వము) లేదు. భయము లేదు. దైవము లేదు. పర్వతములు, శృంగములు, పర్వతములు లేవు.

73 బ్రహ్మైవ సర్వం నానోద్ధిన్నీ

ఉదహం తదహం తథా,

తదేవాహం తదేవాహం

బ్రహ్మైవాహం సనాతనమ్,

6-31

సమస్తము బ్రహ్మను. మణియొకటి లేనేలేదు. ఆ బ్రహ్మను నేను. ఆ బ్రహ్మను నేను. నేను సనాతనమైన బ్రహ్మమును.

74 బ్రహ్మైవాహం స సంసారి

బ్రహ్మైవాహం స మే మనః,

6.32

నేను బ్రహ్మమును. నేను కంపించి కాదు. నాకు మనస్సు లేదు.

75 చీప ఏవ ఏనా బ్రహ్మో నచ్చిదావంద మస్మ్యహమ్,

సర్వం బ్రహ్మమయం ప్రోర్తం సర్వం బ్రహ్మమయం

అగర్, 6.38

శ్చక్షుః పదా బ్రహ్మమే ఆయుఃసంహృతం. నేను పవిత్రవా
నందమును. నను క్షము బ్రహ్మవాయుమని చెప్పబడినది. ఈ బగ
శ్చక్షుః బ్రహ్మమే ఆయుఃసంహృతం.

76 స్వయం బ్రహ్మ స సందేహ స్వస్థాదస్య స్పృశించన
సర్వమాత్మైవ కుర్ధాత్వా సర్వం చిన్మాత్ర మద్యయమ్
6.39

నేను స్వయముగ బ్రహ్మమును. ఇది సందేహము లేదు.
వాకంబు అన్యముగ ఒకటిగా నను లేదు. నను క్షము చిన్మాత్రమై,
అద్యయమైనట్టి, కుర్ధాత్మయే ఆయుఃసంహృతం.

77 అవందం పరమానంద మన్యత్కించిన్న కించపతి. 42

అంతయు అవందమే, పరమానందమే. మఱియొకటి ఏమియు
ఒకటిగాను లేదు.

78 చైతన్యమాత్ర మోంకారం బ్రహ్మాత్ర సకలం స్వయమ్
అహమేవ జగత్సర్వ మహమేవ పరం పతమ్. 6.43

ఓంకారము చైతన్యమాత్రమే ఆయుఃసంహృతం. అంతయును
స్వయముగ బ్రహ్మమే యగును. నేనే ఈ జగత్సర్వమును.
నేనే పరమగు అత్యవధమును.

79 అహమేవ గుణాతీత అహమేవ పరాత్పరః,

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ గురోర్గురుః. 6.44

నేను గుణాతీతుడను. నేనే పరాత్పరుడను. నేనే పర
బ్రహ్మమును. నేనే గురోర్గురువును.

80 అత్మనోఽన్యః గతి ర్నాస్తి సర్వమాత్మమయం జగత్
అత్మనోఽన్యస్మి హి క్వాపి అత్మనోఽన్యత్పుణం
స హి. 6.46

అత్మ రప్య వేదాశగతి లేదు. జగత్తంతయు 'అత్మమయమే
అయియున్నది. అత్మ శక్యముగ ఎచటను ఏమియును లేదు. అత్మ
కంటే వేరుగ క్విలా మైనను లేదు.

81 యత్కించిద్భృత్యతే లోకే యత్కించిద్భాష్యతే జనైః
6.52

యత్కించి ద్భుజ్యతే క్వాపి తత్సర్వ మసదేవ హి.
6.53

ఈ ప్రపంచమును ఏది శమవించుచున్నదో, జనులచే ఏది
మాట్లాడబడుచున్నదో, ఏది భుజింపబడుచున్నదో, అదియంతయు
అసత్యే (లేనిది) అయియున్నది.

82 ఏద్విదానందిమాత్రోఽహ మనుశ్యస్మ మిదం జగత్
అత్మైవాహం రిదానందో నాన్యో స్సంసారదృష్టయః
6.58

నేను ఏదొకానందమాత్రమేను. ఈ జగత్తు ఉత్పన్నమే
కాదు. ఏదానందస్వరూపమును అత్మనే నేను. ఇతరములగు
సంసారదృష్టులెవ్వియను లేవు.

83 అహమేవ హరిస్సౌఖ్యదహమేవ నదాశివః.

కుద్ధచైతన్య భావోఽహం కుద్ధవత్త్వానభావవః. 6.64

నేనే సౌఖ్యాన్ని పొంది. నేనే నదాశివుడను. నేనే కుద్ధ
వై రీత్యగుఁబ్బడను. కుద్ధవత్త్వమయోక్య. అనుభవము కలవాడను.

84 మత్తోఽవస్థ వస్తి చేన్మిథ్యా యథా మదుమరీచికా,
పన్థ్యాకుమారవచనే ఫీతిశ్చే వస్తి కించన. 6.73

వాకంబు వేలంగ వేయి ఉంగునేని అది ఎంతమాత్రులవలె
నింశ్యచేసి యగును. గొర్రెచాళిపోతు మాటయందు శయనం కలు
గదా ?

85 అజ హుజ్ జగన్నాస్తి హ్యోత్మకుజ్ జగ న్నహి. 6-99

బ్రహ్మజేప్తుని ఉదరమునందు జగత్తులేదు. అత్మ కుష్టయందు
(ఉదరమందు) జగత్తులేదు.

86. మాయాకార్య విదం లేద మస్తి చేద్రప్తభావనమ్,
దేహోఽహమితి దుఃఖం చేద్రప్తహ్యహ మితి నిశ్చయః
6.100

మాయాకార్యమగు ఈ భేదము ఎప్పుడైనను స్ఫురించినచో
గెంటనే బ్రహ్మభావన చేయవలెను. , ' నేను దేహమును ' అను
భావనచే దుఃఖము కలుగుచో గెంటనే ' నేను బ్రహ్మమును ' అను
నిశ్చయమును గొనించవలయును.

87 అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చిత్త అహంభావం పరిత్యజ,
సర్వమేవ అయం యాతి సుప్తపాస్త్య పుష్పవత్ 6.104

' నేను బ్రహ్మమును ' అని నిశ్చయించి అహంభావమును
పరిత్యజింపుము. ఆపును నిద్రించువాని చేతియందలి పుష్పమువలె
ననుప్తజగత్తు గయిందొప్పును.

88 సర్వవ్యాపార ముత్సన్నయి అహం బ్రహ్మేతిభావయ.
6.106

సమస్త కాశ్యములను వదలి 'నేను బ్రహ్మముని' అని భావించుచుండుము.

38. నాదమిందూపనిషత్తు

1 తేనైవ బ్రహ్మకావేన పరమానన్ద ముక్నుతే. 20

బ్రహ్మభావవశేననే పరమానందమును తీర్చుచునుభవించును.

2 అత్మానం సతతం జ్ఞాత్వా కాలం. నయ మహామతే,
ప్రాశస్త్య మఖిలం భుంజ న్నోద్వేగం కర్తు మర్హసి. 21

ఓ మహామతీ! ఎల్లప్పుడు అత్మను ఎఱిగి కాలమును గడపుము. ప్రాశస్త్య మంతయు అనుభవించుచు భయమును పొందక గుండుండుము.

3 అధిష్ఠానే తదా జ్ఞాతే ప్రపంచే శూన్యతాం గతే,
దేహస్యాపి ప్రపంచత్వా త్పారభ్దాపస్థితిః కుతః. 22

అధిష్ఠానమును బ్రహ్మము (ఆత్మ) తెలియుటచేత, ప్రపంచము శూన్యత్వమును పొంద, దేహముకూడ ప్రపంచవస్తువే యగునని భయ ప్రాశస్త్యమునకు ఆ స్థిత్వ మెఱుగు!

4 'మకరందం పిబన్ భృంగో గంధా న్నాపిక్షతే యథా,
నాదానన్తం సదా చిత్తం విషయం న హి కాంక్షతే. 42

పుష్పమునుండిలి నెఱుగు గ్రోలుదు కె.కొండ గంధమును అపిక్షించునట్లు చిత్తియు సదా (ప్రణవ) సాదమనందు లగ్నమై గోచ్యావిమూలములను కోరకయుండును.

5 మన స్తత్ర అయం యాతి తద్విష్టోః పదమం పదమ్,
47

మనస్సు ఎవడు అయిందా? అదియే విష్ణుశ్రయోక్త- సర్వో
త్తమ పదమయివ్వుది.

6 సర్వాపస్తావినిర్ముత్తః సర్వచిన్తా విపర్జితః.
మృతపత్తివృతే యోగీ స ముక్తో నాత్ర సంశయః. 51

సర్వాపస్థా కహిర్యునును, సర్వచింతాపర్జితయను అగు
యోగి మృత్యువలె నుండును. అట్టివానిని ముక్త మనును. ఇటు
సంశయము లేదు.

7 క్షాప్తపక్షాయతే దేహ ఉన్మన్యాపస్తయా ద్రువమ్,
స జానాతి స శీతోష్ణం స దుఃఖం స ముఖం తథా. 53

క్షృణును ఉన్మన్యపక్షను (మనస్సును వాటిని స్థితిని) పొంది
సర్వదు శరీరము నిక్కముగ క్షాప్తపక్షయనును. అట్టివానికి శీతోష్ణ
ములు, ముఖదుఃఖములు తోచవలయుండును.

8 జాగ్రన్మిత్రా వినిర్ముత్తః స్వరూపావస్థతా మియాత్.
55

సాధనము (ధ్యానాధ్యాస పరివక్ష్యతే) జాగ్రదవస్థ, నిద్రా
వస్థలేనివాడై (అత్య) స్వరూపస్థితియం నుండును.

39. ధ్యానవిందూపనిషత్తు

1 యది శైలసమం పాపం వినీర్ణం బహుయోజనమ్,
భివృతే ధ్యానయోగేన నాన్యో భేదః కదాచన. 1

సర్వతమంతగాని, అహుయోజమని సీత మెప్పటిగాని పాప మైనను భ్యాపయోగముచే పశించిపోవును. ముఖ్యముకే భేదోపాయ ముతో పనిలేదు.

2 పుష్పమధ్యే యథా గంధః

పయోనుధ్యే యథా ఘృతమ్,

తిలమధ్యే యథా తైలం

పాషాణేష్యైవ కాంచనమ్.

8

3 ఏవం సర్వాణి భూతాని మతో స్మృత ఇవాత్మని,

స్థిరబుద్ధి రసమ్మూతో బ్రహ్మచిద్రూప్యాణి స్థితః

6

పుష్పములందు గంధమువలెను, పూలుందు రసమువలెను, నువ్వులందు మౌనమువలెను, రాశియందు అంగారమువలెను, మణియందు దాళమువలెను నమస్త ప్రాబల్యము ఆత్మయందు కుశల్యబలమున్నది. స్థిరబుద్ధియు, విజ్ఞానము, బ్రహ్మజ్యోతియు నగు వాగు అట్టి బ్రహ్మమునందు స్థితిగల్గియుండును.

4 తిలానాం తు యథా తైలం పుష్పే గన్త ఇవాత్రితః,

పురుషస్య శరీరే తు స బాహ్యభ్యంతరే స్థితః.

7

నువ్వులందు మౌనమువలెను, పుష్పమునందు గంధమువలెను, మనుజుని శరీరమందు ఆ పరమాత్మ గాఢజ్యోత్స్వంతరములందు వ్యాపించియున్నాడు.

5 ఓ మిత్రేయాక్షరం బ్రహ్మ ప్యేయం సర్వముముక్షుభిః

'ఓం' అను ఏకాక్షరరూపమైన బ్రహ్మము ముముక్షువు లెల్లరు భ్యాపము చేయవలెను.

6 ప్రాప్తో దహతి పాపాని దీర్ఘః సంపత్ప్రదోఽవ్యయః,
అర్థమాత్మాసమాయుతః ప్రణవో మోక్షదాయకః. 17

ప్రాప్తయైవ ఓంకారము పాపములను శుద్ధ్యము చేయును.
దీర్ఘయైవ ఓంకారము సంపదల నొసంగును, అర్థమాత్మతో కూడిన
యత్తో ప్రణవము మోక్షమును కలుగఁజేయును.

7 తై లధారా మివాద్విన్నం దీర్ఘమంటానినాదవత్,
అవాచ్యం ప్రణవస్యైగ్రం య స్తం వేద స వేదవిత్,
18

తై లధారవలె అవిద్విన్నయైవదీయః, ఘంటానినాదమువలె
దీర్ఘయైవదీయః, అవాచ్యమనియైవదీయః యు ప్రణవముయైవత్,
అగ్రమును ఎవఁ జెబుటనో అతఁడు వేదము జెలిగిన వాఁడగును.

8 పృథ్వీదృశకర్ణికామధ్యే స్థిరదీపనిభాకృతిమ్,
అంగుష్ఠమాత్ర మచటం ధ్యాయే దోంకార మిశ్వరమ్,
19

పృథ్వీదృశకర్ణికామధ్యే కర్ణికాయందు నిశ్చలయైవ దీపమువలె
శోభిల్లువాడును, అంగుష్ఠమాత్ర ప్రమాణముకలవాడును, నిశ్చ
లగును, ఓంకారస్వరూపుఁడు అగు పరమేశ్వరుని ధ్యానించ
వలయును.

9 గమాగమస్తం గమనాది కూష్య
మోంకార మేకం రవికోటిదీప్తమ్,
పశ్యన్తి యే సర్వజ్ఞానాస్తరస్తం
హంసాత్మకం తే విరజా భవన్తి.

గమనాగమనములం దుండువదియు, వాస్తవముగ గమనాదులు లేనిదియు, కోటిసూర్య ప్రకాశము కలదియు, సర్వ శీతల హృదయమునం దుండువదియు, హంసస్వరూపమైనదియు, ఏకమై జటియగు ఓంకారమును ఎవరు కాంచుచురో వారు రక్షింపరా రహితులై మోక్షభాగం లగుదురు.

10 అననం ప్రాణసంరోధః ప్రత్యాహరశ్చ ధారణా,
ధ్యానం సమాధి రేతాని యోగాంగాని భవంతి షట్.

41

అననము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహరణము, ధారణా ధ్యానము, సమాధి—అగు ఈ ఆఱును యోగముయొక్క ఆంగము లని చెప్పబడినవి.

11 ద్వాదశారమహావ్రతే పుణ్యపాపనియన్త్రితః,
తాపశ్చీవో భ్రమ త్యేగం యావత్తత్త్వం స విష్టతి.

42

మంత్రంబు ఆకులుగల శక్రమునందు శీఘ్రము పుణ్యపాప నియంబితుడై, బ్రహ్మతత్త్వము తెలిసికొననంతవఱకు తిరుగు చునే యుండును.

12 హికారేణ విహిర్యాతి సకారేణ విశేష్యహః,
హంస హంసే త్యేగముం మంత్రం చీవో జవతి సర్వదా

61

'హ' హఃముతో బయల్పెడలును, సకారముతో లోని గేగును. ఈ ప్రకారముగ శ్వాస, ప్రశ్వాసలతో శీఘ్రము సదా 'హంసం' మంత్రమును జపించుచున్నాఁడు

- 13 శతాని ష ధీవారాతం సహస్రసౌద్యేకమింశతి,
ఏతత్సంఖ్యాన్వితం మంత్రం చీవో జపతి సర్వదా.62

శత్రుఁ అనలోర్యాతము ఇరువదియొక్కవేల అణుహూలుల
పర్యాయములు ఈ 'చీవహం' మంత్రమును సదా జపించు
చున్నాఁడు.

- 14 అజహా గాయత్రీ యోగిహం మోక్షదా సదా,
అస్మాః సంకల్పమూత్రేణ వరః పాపైః ప్రముహ్యతే63

అజహాగాయత్రీయను ఈ మంత్రము సదా మోక్షప్రదమైనది.
ఈ మంత్రమును స్మరించినంతమాత్రముచే శత్రుఁడం సమస్త పాప
ములనుండి నిమగ్తఁ యగును.

- 15 సంగ్రహవజ్రాగ్ని శీరసావరత మ్సుఖీ. 71

శరము, బ్రులుపు, ఉప్పు, వజ్రమివలె పాల్గొనగా గి ధ్యా
నిండు సాధకుఁడు సంఖ్యవంతుఁడగును. (శిశ్యుచామల్యము లేక
మితాహారియగు నేమిందువాఁడని భావము)

- 16 బ్రహ్మచారీ మితాహరీ యోగీ యోగపరాయణః,
అద్వాద్యుత్తం భవేత్సిద్ధో నాత కార్యా విచారణా72

బ్రహ్మచారి, మితాహరీ, యోగపరాయణుఁడగు అయిన
యోగీ సంవత్సరకాలమైన పిదప సిద్ధిని లొంతును. ఇద్విషయమున
విచారించి ఎరిగిన పథము.

- 17 ... తురీయే శేవలపరమాత్మసంబంధిని భవతి, నిత్య
బోధస్వరూపా భవతి, తదా శ్చై శ్చనై రుపరమే ద్దు
ష్ట్యా భృతిగృహీతయా, అత్మసంప్రం మనః శ్చత్వా స

కించివసి చిన్తయేత్, తదా ప్రాణాపానయో రైశ్వర్యం
 కృత్వా సర్వం విశ్వ మాత్మస్వరూపేణ ఐక్యం ధార
 యతి, తదా తురీయాశీజావస్థా, తదా సర్వేషా మానస్త
 స్వరూపో భవతి, ద్వంద్వాతీతో భవతి, యావద్దేహ
 ధారణా వర్తతే తావత్తిష్ఠతి, సత్సా త్పరమాత్మస్వరూ
 పేణ ప్రాప్తి ర్భవతి, ఇత్యనేనప్రకారేణ మోక్షోభవతి
 ఇతమేదాత్మదర్శనోపాయం భవతి. 94

తురీయమునందు బ్రహ్మనిష్ఠుని స్థితి పరమాత్మ సంబంధము
 గలదియగును. అది నిత్యబోధస్వరూపమైనది. అప్పుడు సాధారణ
 రైశ్వర్యముతో గూడిన బుద్ధిత్వారా మమస్సును శాశ్వతవిషయముల
 నుండి నువ్రించి అంతర్ముఖముచేసి హృదయమునందు నిలిపి ఇతర
 చింతనలను వీడి నదా బ్రహ్మమునే ధ్యానించునట్లును, అప్పుడు సా
 శానములను వికముచేసి సర్వజగత్తును బ్రహ్మముగా గాంచు
 గలదగు. అదియే తురీయాశీకవశ యగును. అప్పుడు తాను సర్వ
 శక్తులకును అవంతస్వరూపులగు గోచరించును. ద్వంద్వరహిత
 నగును. శరీరధారణ యుష్మంతవిషయము ఇట్లుండును. తమవతి
 (విదేహము క్రింద) పరమాత్మలో లీనునగును. ఈ ప్రకారముగ
 శక్తులకు మోక్షము కలుగుచున్నది. పరమాత్మను పొందుట కిదియే
 సరియైన ఉపాయము అయియున్నది.

18 కోదంతద్వయమద్యే తు బ్రహ్మరంధ్రేషు శక్తిః 104

19 స్వాత్మానం పురుషం పశ్యే నృప స్త్రుత లయంగతమ్
 య ఏవం వేద పురుషః సతై వల్లం సమత్నుతే ఇత్యు
 పదిషత్.

105

బ్రహ్మవిద్యులు గ్రహమధ్యమందుగాని, బ్రహ్మకంఠమందుగాని, దృష్టిని కేంద్రీకరించి పరమపురుషుని (అశ్వను) స్థితింబును, మోహస్థితి అంటే లయముఁ జెందియందును, ఏ బ్రహ్మవిద్యులు తన మునుస్సును బ్రహ్మమునందు లీనముచేసి ఆనందించునో అతఁడు 'మోహితు'ను అవయును.

40. బ్రహ్మవిద్యోపనిషత్తు

1 పాంశ్యఘంటానినావస్తు యథా లీయేత కాస్తయే,
ఓంకారస్తు తథా యోజ్యః కాస్తయే సర్వమిచ్ఛతా¹²

కంచుగంటరెమొక్క శబ్దము కాంతముగ లయించునట్లు సర్వా శక్తిను బొందలోనువాఁడు కాంతిజ్ఞుఁడగు ఓంకారమును కాంతముగ లయింపఁ జేరవలెనను.

2 యస్మి స్సంలీయతే శబ్ద స్తత్పురం బ్రహ్మ గీయతే,
ధియం హి లీయతే బ్రహ్మ సోఽమృతత్వాదు
కల్పతే. 13

శబ్దము జేనియందు లయించునో, అది పరబ్రహ్మమని చెప్పఁ జూచుచున్నది. ఎవనియొద్ది బ్రహ్మమునందు లయించునో అతఁడు మోక్షమును పొందుటకు అర్హుఁడగును.

3 సకారం చ పాకారం చ వీచో జవతి పర్వదా. 14

లీప్యన్, సదా 'స' కారమును 'హ' కారమును బడించుచుండును.

4 హంసవిద్యామృతే లోకే నాస్తి నిత్యత్వసాధనమ్. 2-6

హంసవిద్యకర్తృ లోకమున నిత్యత్వమును (కాశ్యప మోక్షమును) పొందుటకు నేనుసాధనము లేదు.

5 యో దదాతి మహావిద్యాం

హంసాభ్యాం పారమేశ్వరీమ్,

తస్య దాస్యం సదా తుర్యా

త్రప్త్యయా పరయా పహా.

2-7

హంసయను మేనుగంటియను, పరమేశ్వర నింబంధమైతియను
గురు మహావిద్యను ఉపదేశించువానికి పరమైశ్వర్యతోఁ గూడ సదా
సేవ చేయుటలేదు.

6 గురుభక్తిం సదా తుర్యా ప్రప్రీయసే భూయసే పరః,

గురు రేప హరి స్సాక్షాద్వాప్య ఇత్యప్రవి ద్మృతే.

3-1

పరమైశ్వర్యమును అవయుటకై గురుభక్తి భూయశ్చరీ
యగుననినది. గురుభక్తి సాక్షాత్తు హరియే యనియను, మఱియొకయను
కావనియు గ్రహించి.

7 క్రుత్యా యదుత్తం పరమార్థ మేవ

తత్సంకయో నాత్ర తత స్సమస్తమ్,

క్రుత్యా విరోధే న భవత్ప్రమాణం

భవే దసర్థాయ వినా ప్రమాణమ్,

3-2

క్రుతిచ నీతి చెప్పియనినది, అది యంశము పరమార్థమే
యనియు, ఇది సంశయములేదు. వేదిమునకు విరోధమైతి ప్రమా-
ణము కానేరదు. ప్రమాణము లేనియెడల అభ్యర్థము కలుగును.

8 తిలేషు చ యథా తైలం పుష్పే గన్ధ ఇవాశ్రితః,
పురుషస్య శరీరేస్మిన్ బాహ్యోత్పన్నరే తథా. 35

సౌశ్ఠ్యముందు నూనజలము, పుష్పమునందు గంధమునలెను
మనుగారు శరీరముందు బాహ్యోత్పన్నరేతముల పరమాత్మ వ్యాపించి
యున్నది.

9 శుద్ధజ్ఞానాస్పృతం ప్రాప్య పరమాక్షరనిర్ణయమ్,
గుహ్యోద్గుహ్యతమంగోవ్యం గ్రహణీయం ప్రయత్నతః. 46

పరమాక్షరమును అత్యున్న గూఢమును నిర్ణయించు శుద్ధమైన
జ్ఞానాస్పృగమును పొంది మహాగమ్యానై, గోప్యమైనట్టి బ్రహ్మ
మును ప్రయత్నపూర్వకముగఁ బడయువలెను.

10 చోదతో బోధకరైష మోక్షదశ్చ పరః స్మృతః,
ఇత్యేషాం త్రివిధో జ్ఞేయ అచార్యస్తు మహితతే. 51

ఈ ప్రపంచమున చోదములు, బోధకులు, మోక్షములు—
అని త్రివిధములు. మోక్షము విధములుగా జ్ఞేయములు చున్నాయి.

11 చోదతో దర్శయే న్యార్గం బోధకః స్థాన మాచరేత్,
మోక్షదస్తు పరం తత్త్వం యజ్ఞాత్వా పర మున్నతే. 52

చోదములు మార్గములు చూపును. బోధకులు స్థానమును
చూపును. మోక్షములు పరతత్త్వములు చూపును. ఆ పరతత్త్వము
సాక్షిని మహిమలు. మోక్షమును పొందును.

12 ప్రాణినాం దేహమభ్యే తు స్థితో హంసః సదాచ్యుతః
60

(పాములయొక్క) దేహచుర్యమున నాశరహితుడైన హంస
(పరమాత్మ) నదా స్థితుడై యున్నాఁడు.

13 సదా సమాధిం కుర్వీత హంసమంత్ర మనుస్మరన్,
నిర్మలస్పటికాకారం దివ్యరూప మనుత్తమమ్. 65

హంసమంత్రమును స్మరించుచు నదా సమాధిని అభ్యసించ
వలయును. నిర్మల స్పటికాకృతి గల మహోత్తమ దివ్య స్వరూ
పుని (ఆత్మను) సేవించ వలయును.

14 సర్వభూతస్థితం దేవం సర్వేశం నిత్యమర్చయేత్,
అత్యరూపం తమాలోక్య జ్ఞానరూపం నిరామయమ్. 77

సర్వజీవులయందున్న పరమేశ్వరుడైన దేవుని నదా పూ
జించుటకు, జ్ఞానస్వరూపమును అనిమయము నగు అత్య స్వరూ
పమును అవలోకించ వలయును.

15 బుద్ధోహం భూతసాలోఽహం
భారూపో భగవానహమ్. 101

నేను బుద్ధుడను. జీవులను పాలించువాఁడను. (ప్రకాశస్వ
రూపుడను. భగవంతుడను.

16 సర్వభూతాంతరాత్మాహ మహ మస్మి సదాతపః,
అహం సర్వద్రీభాతోఽస్మి సేవ మహిన్ని సదా స్థితః
105

నేను సర్వజీవుల అంతరాత్మను. సమాధిమయము. నేను ఒక్క
పారిగా భావించువాఁడను. స్వీయమహిమయించు నదా సైఖ్య
యొప్పువాఁడను.

41. యోగతత్త్వోపనిషత్తు

181

17 సర్వాస్తరః స్వయంబోధ్యతిః సర్వాదిపతి రస్మద్విహమ్,
సర్వభూతాదివాసోఽహం సర్వవ్యాపీ స్వరాదహమ్.

106

నేను సర్వాంతరాత్మయను. స్వయంబోధ్యరిస్వరూపునను. సర్వాధిపతిని. సర్వతీర్థులకు నివాసమైవనను. సర్వవ్యాపకుడను. స్వయంబ్రహ్మ సర్వరూపునను. స్వరాత్మను.

18 సమస్త సాక్షి సర్వాత్మా సర్వభూత గుహళయః,
సర్వేంద్రియగుణాభావ సర్వేంద్రియవివర్జితః. 107

నేను సమస్తమునకు సాక్షిని. సర్వాత్మరూపునను. సమస్త ప్రాణుల బృహదగుహయం చున్నవాడను. సర్వేంద్రియ గుణాభావమను. సర్వేంద్రియ వివర్జితమను.

19 ఏవం యో వేద తత్త్వేన స వై పురుష ఉచ్యతే—
ఇత్యుపనిషత్. 111

ఈ ప్రకారముగ ఏదను యథార్థముగ నిజమునో అతడే మనుజుడని చెప్పబడును.

41. యోగతత్త్వోపనిషత్తు

1 నానామూర్తైస్తు దుష్ప్రిపం కైవల్యం సరమం పవమ్,
పతితాః శాస్త్రజాలేషం వ్రజ్జయా తేన మోహితాః. 6

సర్వోత్తమపదముల కైవల్యము (శాంతిములగు) అనక మన్యములద్యారా బొందరానిది. కొందఱు శాస్త్రజాలములలో పడి వ్రజ్జయే మోహితులై చతుర్థస్థియు నిజాంగనరక యున్నాను.

2 అనిర్వాచ్యం వదం వర్తుం స శక్యం తైః సురైరపి,
స్వాత్మప్రకాశరూపం తస్మిన్ శాస్త్రేణ ప్రకాశ్యతే. 7

అనిర్వాచ్యమైన మోక్షవశమును సూర్పి వదించుటకు నేన
రలకును సాధ్యముకాదు. స్వాత్మప్రకాశరూపము శాస్త్రముచేత
ప్రకాశింపబడునా యేమి ?

3 నిష్కలం నిర్మలం కాంతం సర్వాతీతం నిరామయమ్,
తదేవ జీవరూపేణ పుణ్యపావఫలై ర్వృతమ్. 8

నిష్కలమై, నిర్మలమై, కాంతమై, నిర్వాతీతమై, నిరామయమైన
బ్రహ్మమే పుణ్యపావఫలములతోఁ గూడి జీవరూపముగ నున్నది.

4 తస్మా లజ్ఞా భయం దుఃఖం విషాదో హర్ష ఏవ చ,
నిధి ర్దోష్టై ర్వినిర్ముక్తః స జీవః కేవలో మతః. 13

త్పిష్ట, లజ్ఞ, భయము, దుఃఖము, విషాదము, హర్షము—
ఈ మున్నగు దోషములనుండి విముక్తుడైన శత్రుడగు కేవలము
పరమాత్మగా తలంపబడుచున్నాఁడు.

5 తస్మా ర్దోషవినాశార్థ ముపాయం కథయామి తే,
యోగహీనం కథం జ్ఞానం మోక్షదం భవతి ధ్రువమ్. 14

6 యోగోఽపి జ్ఞానహీనస్తు స క్షమో మోక్షకర్మణి,
తస్మా జ్ఞానం చ యోగం చ ముముక్షుర్లభేత్ మత్య

నేత్, 15

కాత్రన దోషముల వినాశము కొరకు నీకు ఉపాయము
చెప్పచున్నాను. యోగము లేక జ్ఞానము నిశ్చయముగ మోక్ష
మెట్లు పొందగలకు ? యోగమున్న జ్ఞానములే మోక్షమొందగ
లేదు. కాబట్టి యోగమును, జ్ఞానమును రెండిటిని మునుముపు
కృత్తిముగ అభ్యసించవలయును.

- 7 అబ్ధానాదేవ సంసారో జ్ఞానాదేవ విముచ్యతే,
జ్ఞానస్వరూప మే వాచో జ్ఞానం శ్లేయైకసాధవమ్. 16

అబ్ధానమువలననే జీవులకు సంసారము కలుగుచున్నది. జ్ఞానముచేత అతడు విముక్తు వగుచున్నాడు. కావున మొదట జ్ఞానమును సంపాదించవలెను. జ్ఞానమువ్యాపా మహిమ, శ్లేయము పొందును. గలహం.

- 8 జ్ఞాతం యేన నిజం రూపం తై వల్యం వరమం పదమ్,
విష్కలం నిర్మలం సాక్షి తృద్విదానందరూపకమ్. 17

తై వల్యరూపస్య మహోన్నతవస్తు, నిష్కలమై, నిర్మలమై సాక్షాత్తు నద్విదానందరూపమైవై నిజ ఆత్మస్వరూపము పొందు గలయే జ్ఞానము.

- 9 అభ్యాసరో యమేష్వేకో ముఖ్యో భవతి నేతరః. 28

'యమము' నందు లభ్యు అభ్యాసము చాల ముఖ్యమైవది. ముఖ్యమైవతి కాదు.

- 10 అహింసా నియమేష్వేకా ముఖ్యా వై చతురాశవః. 29

చతుర్ముఖా! 'నియమము' నందు అహింస చాల ముఖ్యమైవది.

- 11 ప్రథమాభ్యాసకాలే తు విఘ్నాః స్మృ శృతురాశవః,
అలస్యం కథనం ధూర్తగోష్ఠీమంత్రాది సాధనమ్. 30

- 12 ధాతుశ్రీలౌల్యకాదీని మృగత్వష్టాపయాని వై,
జ్ఞాత్వా సుధీ ప్రసిదే త్వర్వా ద్విఘ్నా మ్మితి

ప్రధావతః. 31

చతుర్ముఖా! ప్రాచంభవతో అభ్యాసశాలమున కొన్ని విఘ్నములు కలుగును. అవి యేమియునన - సోమతపము, ఆత్మ స్థానము, దుష్టులతోడి సంభాషణము, మంత్రాది సాధనములు, సువర్ణము చేయుట, స్త్రీలలోలక్ష్మము మున్నగునవి. ఇవి ఎంత మాత్రులవంటివని తెలిసికొని బుద్ధిమంతుడు ఆ విఘ్నము లన్నిటిని పుణ్యపథావళుచే త్యజించివేయవలెను.

- 13 స దర్శయేచ్చ సామర్థ్యం దర్శనం పీఠ్యపత్తరమ్.
స్వల్పం వా ఐహుధా దుఃఖం యోగీ న వ్యథతే తదా.
56

యోగి తపశ్క్రీసామర్థ్యములను, మహిమార్పితమైన వ్యక్తి, త్వమును అన్యంతరము చూపరాదు. స్వల్పమైననుగాని, అధికమైననుగాని దుఃఖము కలిగివచ్చునె యోగి వ్యథచందము.

- 14 తవో రహ స్మృపావిష్టః ప్రణవం పుత్రమిత్రయా,
ఐషే త్సూర్యార్ధితానాం తు పాపానాం నాశహతవే.
63

యోగి ఏకాంతమున కూర్చొని పూర్వార్ధితములైన పాపములను పశించవలెనుట కొంతై ప్రణవమృగమును జపించవలెను.

- 15 సర్వవిఘ్నహరో మస్త్రః ప్రణవః సర్వదోషహః.
ప్రణవమృగము (సంతానము) సర్వవిఘ్నములను పశించవలెనుటయు, ననుభవదోషములను తొలగించవలెయు అగు యున్నది.

- 16 యద్యత్పశ్యతి చక్షుర్వృణోతి శ్రవణే.
తత్త చాత్మేతి భావయేత్.
69

41. యోగతత్త్వవివక్ష

195

మనుష్యాంశం శ్రేయములతో చేయబడిన చూపునో, అదియం
తయు ఆత్మయే యని భావించుటెను.

17 యద్యచ్ఛబ్దోక్తి కర్తాభ్యాం

తత్త దాత్మేతి భావయేత్.

70

చెప్పులతో ఏదేని విషయో, అదియంతయు ఆత్మయేయని భావన
చేయవలెను.

18 యథా మూఢో యథా మూఢో యథా బధిర విప వా,
తథా వర్తేత లోకస్య స్యపామర్శస్య గుప్తయే. 77

యోగి లోకమునకు తన పామర్శమును తెలుపక గోప్య
ముగ నుంచుకొనుటకొరకై మూఢుని వలెను, మూఢుని వలెను,
చెవిటివాని వలెను ముంగ వలెను.

19 శిష్యాశ్చ ప్యప్యరార్యేషు ప్రార్థయన్తి న సంశయః,
తత్తత్కర్మరచవ్యగ్రః స్వాభ్యాసే విస్మయో భవేత్

78

శిష్యులు తమ తమ కార్యములకై నిక్కముగ గురువును
ప్రార్థించెదరు. అట్టితఱి ఆ యా కార్యక్రమములందు మునిగిపో
యోగి తనయొక్క యోగాభ్యాసమును మఱచిపోవును.

20 అవిస్మృత్య గురోర్వాత్కమభ్యసేత్తదపార్శ్వికమ్. 79

గురువుయొక్క వాక్యమును మఱచిపోక చేపలు బానిస
బాగుగ అభ్యసించ వలెను.

21 అసభాసవత తైప పృథా గోష్ఠ్యా న సిద్ధ్యతి.

తస్మా త్పుర్వప్రయత్నేన యోగ మేవ సదాత్మసేత్.

80

అర్హాగమ్యేనామనవలసమ, వృధాగోష్ఠంబలసమ యోగము
విస్థింపమ. కాంచీ యోగి సర్వప్రయత్నముతో యోగమున
నరా అభ్యసించకలయును.

22 స్మర న్నారాయణం దేవం చతుర్భుజం కిరీటీనమ్,
శుద్ధస్ఫటికసంకాశం పితవాసన మచ్యుతమ్. 89

23 దారయే త్వంచతుర్థివాః సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. 90

నారాయణ గాహనమును, కిరీటమును కలవాడును, శుద్ధ
స్ఫటికమునలె ప్రకాశమానుడును, పితవస్రధారియు, అచ్యుతుఁ
డును, దేవులను అగు వారాయణుని స్మరించుచు ఇది గడియల
ధారణ యొనర్చినచో యోగి ననుష్ఠాపములనుండియు విశివగును.

24 సమాధిః సమతావస్థా దివాత్మపరమాత్మనోః. 107

సమాత్మ పరమాత్మల సమత్వస్థితియే సమాధియని చెప్పఁ
బడుచున్నది.

25 యస్తనః పూర్వపితస్తం నిష్పిత్య ముద మశ్నుతే,
యస్మా జాతో భగా త్పూర్వం తస్మిన్నేవ భగే

కమన్. 181

సంసారమున జన్మించి పూర్వము తాను పాలకాగితస్తన
మున కుద్దింది సంతోషమానుష్ఠాపించు. తాను పూర్వము పుట్టిన
యోగియంటే కలుగుచున్నాడు.

26 యా మాతా సో పునర్పూర్వాయ

యా భార్యా మాతరేవ హి,

యః పితా స పునః పుత్రో

యః పుత్రః స పునః పితా.

ఎవరే పూర్వము తల్లియైయుండెనో, ఆమె మరల భార్యయగుచున్నది. ఎవరే పూర్వము భార్యగా నుండెనో ఆమె మరల తల్లియగుచున్నది. పూర్వము ఎవడు తండ్రియైయుండెనో ఆతడు ఇప్పుడు కొడుకుగా అగుచున్నాడు. పూర్వము కొడుకుగా నున్నవాడు ఇప్పుడు తండ్రియగుచున్నాడు.

27 ఏవం సంసారచక్రేణ కూపచక్రే ఘటా ఇవ,
శ్రమన్తే యోనిబన్ధాని కృత్వా లోకా స్సమకుక్షతే.

133

ఈ ప్రకారముగ కూపచక్రమునందు ఘటములవలె సంసారచక్రమునందు జీవులు కురుల్కొని, ఇవ్వలగల్గెత్తుచు పక్షిభ్రమించుచున్నారట. (కాశ్రుణ యోగాభ్యాసము, అత్మరింతక మున్నగు తరణోపాయముల జవలంబించి ఈ సంసారచక్రమునుండి తప్పించుకొని యోగము నొందవలెను)

42. అత్మబోధోపనిషత్తు

1 ఓమ్ ప్రత్యగానందం బ్రహ్మ పురుషం ప్రణవ స్వరూపమ్, అకార ఉకార మకార ఇతిత్ర్యక్షరం ప్రణవమ్, తదేత దోమితి, య ముక్త్యా ముచ్యతే యోగీ బన్ధ సంసారబంధనాత్.

1

ప్రత్యగానందరూపుడు, ప్రణవస్వరూపుడు, కరు పురుషుడే బ్రహ్మము. అకార ఉకార మకారములకు మూడు అక్షరముల సంయోగమే ప్రణవము. అదియే ఓంకారము. అట్లే ఓంకారమును తీర్చుచుండి యోగి బన్ధసంసారబంధనమునుండి విడివడుచున్నాడు.

- 2 నివృత్తోఽపి ప్రపంచో మే సత్యప ద్వాతి పర్యదా,
సర్వాదౌ రజ్జసత్తేప బ్రహ్మసత్తేప కేవలమ్. 12

(ప్రపంచము వాగ్దత్తముగ లేనప్పటిని తిష్ఠదాదలె కాను
ఓంతున్నది. సర్వాదులందు రజ్జసత్తలె కేవలము బ్రహ్మ
సత్తయే ఇవల కలదు.

- 3 అద్యయబ్రహ్మ యోపేణ వ్యాప్తోఽహౌ వై జగత్త్రయమ్,
బ్రహ్మాదితీహపర్యవ్రాః ప్రాణినో మయి కల్పితాః. 14

నేను అద్యయ బ్రహ్మయూపమున ముట్టోకములందును
వ్యాపించియున్నాను. బ్రహ్మచేత్రము మొదలుకొని గీటుమందరభు
గల ప్రాణు లన్నియు నాయందు కల్పించఁబడినవి.

- 4 విషయానందవాంఛా మే మా భూ దానందమానతః,
చాతిద్రాళా యథా నాస్తి సంపన్నస్య తథా మమ. 16

ఆనందస్వరూపుడనైన నాకు విషయానంద వాంఛ కలుగ
కుండును గాక ! ధనసంపన్నులకు చాతిద్రాళ కలుగనేరదు కదా !

- 5 బ్రహ్మాసన్దే నిమగ్నస్య విషయాళా న తవృషేత్. 17

(బ్రహ్మసంకమునందు నిమగ్నుడై నవానికి విషయాళ కలుగ
నేరదు.

- 6 విషం దృష్ట్యా ఓమృతం దృష్ట్యా
విషం త్యజతి బుద్ధిమాన్,
అత్యాన మపి దృష్ట్యాహ
మనాత్మానం త్యజామ్యహమ్. 17

విదమును కూచి, అమ్మకునును కూచి అమ్మకునును
విదమును వదలివేయుచున్నాడు. అట్లే నేను అత్తనుగూచి అనా
త్తను విదవాగుచున్నాను.

- 7 ఘటపథానలో థాను వృషనాశే న నశ్యతి,
దేహావథానః సాక్షి దేహనాశే న నశ్యతి. 18

ఘటమును ప్రకాశించునాయె సామ్యము ఘటము నశించు
టచే నశించును. అట్లే దేహమును ప్రకాశించునాయె సాక్షియైన
అత్త దేహము నశించుటచే నశించును.

- 8 న మే ఖంధో న మే ముక్తి
ర్న మే కాత్తం న మే గురుః,
మాయామాత్ర వికాసత్వా
న్మాయాశీతో ఒహ మద్వయః. 19

నాకు ఖంధము లేదు, మోక్షము లేదు, కాత్తము లేదు,
గురువు లేదు. ఇది యంతయు మాయావిలాసము. నేను మాయా
శీలమనైన అద్వయ అత్తను.

- 9 ప్రాణా శ్చంస్థ తద్ధర్మైః కామైర్వాహస్యకాం మనః
స్వకావానందపూర్ణస్య మమ దుఃఖం కథం భవేత్. 20

ప్రాణములు వాని ధర్మములతో చలించు గాక ! మనస్సు
కామములచే హాసము గాక ! అత్యామదమహిమపూర్ణమనైన నాకు
దుఃఖ మెట్లు కలుగును ?

- 10 అత్యాస ఘంజపా వేద్మి క్వాప్యజ్ఞానం పతాయితమ్,
కర్తృత్వ మపి మే సద్దం కర్తవ్యం వాచి న క్వచిత్. 21

నేను అత్తను వాస్తవముగా తెలిసికొంటిని. అజ్ఞాన మెచటో పోచిపోయినది. నాకు కర్తవ్యము కూడ జరిగిపోయినది. నాకు కర్తవ్యము చేయియను లేదు.

- 11 బ్రాహ్మణ్యం కలగోతే చ నామహిందర్యజాతయః,
స్థూలదేహగతా ఏతే స్థూలాద్విన్నస్య మే స హి. 22

బ్రాహ్మణత్వము, కలగోత్రములు, నామము, హిందర్యము, జాతి మొదలైనవి స్థూలశరీరమునకు చెందినవి. స్థూలశరీరమునకు చెందిన నాకు అవి చేయియను లేవు.

- 12 క్షత్రియసాస్త్వజాధిర్య కామక్రోధాదయోఽఖిలాః,
లింగదేహగతా ఏతే హ్యలింగస్య స విద్యతే. 23

అధి, క్షత్రి, గుర్జితము, కెత్తును, కామము, క్రోధము మొదలైనవి సూక్ష్మదేహమునకు చెందినవి. సూక్ష్మదేహ రహితుడనగు నా కవి లేవు.

- 13 జడత్వ ప్రియమోదత్వ తర్కాః కారణదేవాగాః,
స పద్ధి మను నిత్యస్య నిర్వికారస్వరూపిణః. 24

జడత్వము, ప్రియత్వము, మోదత్వము మొదలైన భర్తములు కారణదేహమునకు చెందినవి. నిత్యమును, నిర్వికారమునగు అయిన నా కవి లేవు.

- 14 ఉలూకస్య యథా భాను రస్తరారః ప్రతీయతే,
స్వప్రకాశే పరానస్తే తమో మూఢస్య జాయతే. 25

గుడ్డిసూర్యుడు సూర్యుడు అంధకారముగ తోచునట్లు మూఢుడు స్వప్రకాశప్రకాశమైన పరమానందము నందు తమస్సు తోచుచుండును.

15 పక్ష ర్హస్తినిరోధే లైః సూర్యో నాస్తి తి మవ్యతే.

తథా లక్షానాపృతో దేహీ బ్రహ్మ నాస్తి తి మవ్యతే 26

మేఘములు క్రమమొందవును అకాశమున మాన్యును
రోచరింపదగొలమున, మాన్యును శేషమి అట్లాని తలంచునట్లు అట్లా
సావ్యతంత్రైవ శత్రుడు దేహీయగు బ్రహ్మములేదని తలంచును.

16 యథాలమృతం విషా ద్విస్త్వం విషదోషై ర్మలిష్యతే.

స స్పృశామి జదా ద్విస్త్వో జదదోషా ప్రకాశతః.

27

నిమనుకంఠి వేర్తైవ అమృతము విషదోషములచే లంటు
బడతట్లు, జదముకంఠి వేర్తైవ ప్రకాశస్వరూపుడనైవ నేను జద
దోషములను తాగుటలేదు.

17 స్వల్పాపి దీపరజితో జహులం నాశయే త్తమః,

స్వల్పోఽపి తోథో లవ్యజ్ఞానం జహులం నాశయే

త్తథా. 8

దీపము చిన్నది అను ఎక్కువ దీపటిని పోల్చివలె స్వల్ప
మైన జ్ఞానమున్న జహుళమైన అజ్ఞానమును పోల్చుట.

18 కాలత్రయే యథా సర్వో రక్షో నాస్తి తథా మయి,

అహంకారాదిదేహాంతం జగన్మాస్త్రిహ మవ్యయః.

29

క్రొత్తములందును క్రొత్తమందు పాములేని విధమున నా
యమగు అహంకారము ముదలు దేహము వలనగుల జగత్తు లేదు
నేను అద్వైతమనిగని అత్యము.

- 19 చిద్రూపశ్వాన్న మేజాద్యంసత్యశ్వాన్నావృతం మమ,
అనందశ్వాన్న మే దుఃఖ మజ్ఞానా ద్భృతి సత్యవత్.

30

జ్ఞానస్వరూపుడగుటచే నాకు అవస్థము లేదు. సత్య స్వరూపుడగుటచే నాకు అసత్యములేదు. అనందస్వరూపుడగుటచే నాకు దుఃఖములేదు. అజ్ఞానవశమున అసత్యమైన జగత్తు సత్యముగ తోచుచున్నది.

43. నారదపరివాజకోపనిషత్తు

- 1 ... తో భగవన్ బ్రహ్మపుత్ర కథం ముక్త్యుపాయో
ఽస్మాకిం సర్వవ్య మిత్యాయః ... సాధవచతు
ష్టయ సుంపన్నః సర్వసంసారోపరి మనోవాక్యాదు
కర్మభి ర్యథాకావిప్పత్త సతా వాసనైషణోవర్యసి
నిర్వైరక్యాంకో దాస్తః సంన్యాసీ వరమహంసాక్రమే
తాస్థితస్వస్వరూపద్యానేప దేవాక్యాగం కరోతి స
ముక్తోభవ తీతుపనిషత్.

1

మహాత్మా! బ్రహ్మపుత్రా! మోక్షము సొందుటకు ఉపాయమును మాకు తెలుపుడు—అని ముఖులు నారదుని ప్రశ్నించిరి.

(నారదుః స్మృతవచనం—)

సాధవచతుష్టయసంపన్నుడై మహాబలు సంసారమునందు విరక్తిఁబెంది, మనోవాక్యాదుకర్మలచే క్షయముగై, ఆశావర్జితుడై, వాసనారహితుడై ఉత్తములను త్యజించి, సైరభావములేని వాయును, శాంతియును, జాంతియును, క్షాంతియును అయి వరమహంసాశ్రమమునందు ఆత్మస్వరూపమును భ్యాసించుచు కరేకమును త్యజించును. అట్టివాఁడు ముక్తఁడగును.

2 అభయం సమవాప్నోతి స పరివ్రాడితి స్మృతః. 3.1

నిర్భయమును (నిర్భయమును అత్మను) లొందువాడగు పరివ్రాడ అని చెప్పులును.

3 యదా మనసి సంజాతం చైత్యవ్యం సర్వవస్తుమ,

తదా సంన్యాస మిచ్ఛన్తి పతితః స్వా ద్విపర్యయే

3-11

ఎప్పుడు మనస్సునందు సమస్త పదార్థముల యెవల వైరాగ్యము కలుగునో అప్పుడు మనమును సన్న్యాసించవలయును. లేనన్ని పతితుఁడగుచు,

4 యస్యైతాని నుగుప్తాని శిష్యోః పప్రోదరం కరః,

సంస్యసే దత్పతోద్వాహో బ్రాహ్మణో బ్రహ్మచర్యవాన్. 3.13

శిష్యునియము, గురీునియము, ఉదరము, హస్తము పశుమువలంబువాడగు, వివాహము కానివాడగు, బ్రహ్మచర్యము కలవాడగు వగు బ్రహ్మనిష్ఠుడు సన్న్యాసించవలెను.

5 సంసారమేవ నిష్పారం దృష్ట్వా సారదిదృఢయా,

ప్రప్రవర్త్య కృతోద్వాహః పరం చైరాగ్య మాశ్రితః.

3.14

సంసారమును నిష్పారముగాఁ గాంచి సారము నాణంగిలోది, అనివాళిలులు, శీతవైరాగ్యమును లొందినవాడు సన్న్యాసించును.

6 పరమాత్మని యో రక్తో విరక్తో ఒపరమాత్మని,

సర్వేషణావినిర్ముక్తః స బైశం తోక్తు మర్హ తి. 3-18

వేదమాతృశ్రవణంబు అనుభవమగుచు, వేదమాతృశ్రవణమునకు
వస్తువులందు నిత్యము ను, వేదమాతృశ్రవణమునకును భిన్నముగా
భవించు వస్తువులను గనుచు.

7 పూజితో వందితశ్చైవ సుప్రసవో యథా భవేత్,
తథా చేతాద్యమానస్తు తదా భవతి తై ఉభయే. 3.19

పూజితమునకు వందితము చేయుట, సుప్రసవము చేయుట
ప్రసవమునకు యెందునో, తేతాద్యమునకు వస్తువులను అన్ని ప్రసవ
మునకు యెందునాదు భిన్నములను భవించు వస్తువులను గనుచు.

8 అహమేవాదరం బ్రహ్మ వాసుదేవాఖ్య ముద్వయమ్,
ఇతి భావో ధ్రువో యస్య తదా భవతి తై ఉభయే. 3.20

నేను అవదరమైన బ్రహ్మమును, వాసుదేవునిను, అఖ్యమునకు
నను, అను భావము నిశ్చయముగఁ గలవాఁడు భిన్నములగు
భవించు వస్తువులను గనుచు.

9 యస్మిన్ శాంతిః శమః శాచం
సత్యం సంహోష అర్చవమ్,
అపించన మదంభశ్చ
తై వల్క్యాశ్రమే వసేత్. 3.21

యెవని శాంతి, శమము, శుద్ధిత్వము, సత్యము, సంహోషము
అర్చవము, నిర్భయత్వము, సంభావనము - అను సమయము
లందు నో, అట్టివాఁడు వైవల్క్యాశ్రమమునందు వసించు లెనను.

10 వృతిః శ్చ మా దమో ఒస్త్రేయం
శాచ మిన్ద్రియనిగ్రహః,

ధీ ర్విద్యా సత్య ముత్రోధో

దశకం ధర్మబక్షణమ్.

3-24

ధైర్యము, ఓర్పు, దురుము, శోరత్వము లేకుండుట, శుచిత్వము, విప్రప్రియస్విగ్రహము, బుద్ధి, విద్య, సత్యము, శోపము లేకుండుట అను ఈ పదములు ధర్మముయొక్క లక్షణములై యున్నవి.

11 అతితా న్న పృరేచ్ఛోగా న్న తథానాగతానపి,

ప్రాప్తాంశ్చ నాభివన్తే ద్యుః స తైవల్యాశ్రమే వసేత్.

3-25

గవదహించిన భోగములనుగూర్చికాని, రానున్న భోగములనుగూర్చిగాని తిలంబువాడును, ప్రాప్తిందిన భోగములనుగూర్చి నంతోపింపబడువాడును అగు మనుజుడు తైవల్యాశ్రమమునందు వసించవలెను.

12 ప్రాణే గతే యథా దేహః సుఖదుఃఖం న విస్తతి,

తథా చేత్ప్రాణయంతోఽపి స తైవల్యాశ్రమే వసేత్.

3-26

ప్రాణము పోయినపుడు దేహము సుఖదుఃఖములను పొంద నట్లు, ప్రాణము ఉన్నపుడును అట్లు సుఖదుఃఖములను పొందనిచో అట్టివాడు తైవల్యాశ్రమమునందు వసించవలయును.

13 కానుః క్రోధ స్తథా దర్శో లోభమోహాదయశ్చ యే

తాంస్తు దోషాన్ పరిత్యజ్య పరిహ్రాణ్ణర్కమో భవేత్.

3-27

కాచిము, క్రోధము, దర్పము, లోభము, మోహములు
అను దోషములను వదలి చర్మవాచకుడు మమకార రహితుడై
యుండునట్లెను.

- 14 రాగద్వేషవియుక్తాత్మా సమలోష్ఠాశ్మకాంఠసః,
ప్రాణిహింసానివృత్త శ్చ మునిః స్యాత్పుర్యదిస్సృహః.
3-34

రాగద్వేషములు లేనివాడై, మృగక్షయం బంగారమును
సమముగ గొంచువాడై, ప్రాణిహింసలేనివాడై, సర్వవిషయము
లందును ఆశలేనివాడై, మువవశీలుడై యుండునట్లెను.

- 15 దంభాహంకారనిర్మూల్యో హింసాపైశున్యవృత్తః,
అత్మజ్ఞానగుణోన్మేదో యతి ర్మోక్ష మవాప్నుయాత్.
3-35

దంభము, అహంకారము, హింస, పిశువత్వము లేనివాఁ
డగును, అత్మజ్ఞానము, నైవగుణములు కలవాడగును అగు యతి
మోక్షము పొందును.

- 16 ఇంద్రియాణాం వ్రణసంగేన దోషమృచ్ఛ త్వసంశయః,
సంనియున్మృ తు తాన్యేప తతః సిద్ధిం నిగచ్ఛతి. 3-36

సౌధమున ఇంద్రియములను విషయములందు వ్రణక్రిందఁ
లేసినయెడల తప్పక దోషములను బొందును. ఆ ఇంద్రియములను
స్మగ్గరొందినయెడల మోక్షసిద్ధిని అవయును.

- 17 స జాతు కామః రామానా ముపథోగేన కామ్యతి,
హవిషా శృష్టవర్తైప భూయ వివాధివర్థతే. 3-37

42. వారవర్షివాఁగోపనిషత్తు

కామమును అనుభవించుచు దోయవయవల కామము కలిపి చదు. కామము అనుభవించిన కొలది నేటివే అన్నివలె కామ వాంఛ ఇంకను అభివృద్ధి నొందును.

18 శ్రుత్వా స్పృహస్త్వా చ భుక్త్వా చ
దృష్ట్వా ప్రూత్వా చ యో సరః,
స హృష్యతి గ్లాయతి వా
స విశ్లేయో తిశేన్ద్రియః.

3-38

విని, తాటి, భజించి, 'చూచి, వానభజూచి ఎవడు హర్ష మునుగాని, శోకమునుగాని పొందఁజో, అర్హివాఁడు శిశ్లేంద్రియః శని తెలియవగును.

19 యస్య వాఙ్మనసీ శుద్ధే సమ్యక్ గుప్తే చ సర్వదా,
స వై సర్వమవాప్నోతి వేదాంతోపగతం ఫలమ్.3-39

ఎవనికీ వాక్కు, మనస్సు నిర్మలములైయుండునో, తెప్పగా వశ్యములై యుండునో, అతఁడు వేదాంతశాస్త్రములందు యెప్పుడొకటి ఫలములన్నియు లభియింపను.

20 సన్యాసా ద్రాప్త్యాతో నిత్య ముద్విజేత విషాదిత,
అమృతస్యైవ వాకాంక్షే దవమానస్య సర్వదా,3-40

ప్రత్యుద్విజ్ఞుఁడు తన కిగగులు చేయు కన్యాకమును వివము వలె పదా భయంకరముగా చూడవలెను. అవమానమును ఎల్లప్పుడును అమృతమునువలె కోరుచుండువలెను.

21 అతివాదాం స్థితిజేత నావమన్వేత తంచన,
స చేమం దేహ మాశ్రిత్య వైరం కుర్వీతరేనచిత్.

3-42

ఎంతైనా తమను అధిష్టించినవారో ఓర్పుకొనవలెను. ఎవరిని
మహాత్ములు అవహరింపరాదు. ఈ కథకమును పునఃపఠించుకొని
ఎవరితోను విరోధమును పెట్టుకొనరాదు.

22 ప్రభుధర్మంతం న ప్రతిప్రభుదే దాకృష్టః కుశలం వచేత్,
సప్తద్వారావక్తిర్హం చ న వాచ మన్యతాం వచేత్.

3.43

కోపగించువానిని తిరిగి కోపించరాదు. నిందించువానిని సూచి
కుశలమును మాత్రమే చెప్పు. అన్యమును వలుకరాదు.

23 అధ్యాత్మరతి రాసీనో నిరపేక్షో నిరాశ్రయః,
అత్మనైవ సహాయేన నుభార్తి విచరే దిహ.

3.44

బ్రహ్మమునం దాసక్తి కలవాడై, నిరపేక్షుడై, ఆశా
రహితుడై, అత్మసహాయుడై, అధ్యాత్మసఖుడును కాన్పించుచు
ఈ ప్రపంచమున గంచుకొనవలెను.

24 ఇన్ద్రియాలాం నిరోధేన రాగద్వేషక్షయేన చ,
అహింసయా చ భూతానా మమృతత్వాదు కల్పతే.

3.45

ఇంద్రియగ్రహము చేతను, రాగద్వేష సంకషయః చేతను,
అహింసాసేవనముచేతను మునుపటి. అమృతత్వియము (మోక్ష
మును) పొందుటకు అర్హుడగును.

25 అస్థిసూతం స్నాయుబద్ధం మాంసశోణితలేపితమ్,
చర్మావణచ్చం దుర్గన్ధపూర్ణం మూత్రపురీషయోః.

3.46

26 జరాశోకసమావిష్టం శోగాయతన మాతురమ్,
రజస్వల మనిత్యం చ భూతావాస మిమం త్యజేత్.

ఎముకలను బ్లింధములు గలదియు, సరములతోఁ గూడినదియు, మాంసముతోను, రక్తముతోను విప్లవైవదియు, చర్మముతో శిష్పలుచినదియు, దుర్గంధము కలదియు, మలమూత్రములతోఁ గూడినదియు, ముసలితనముచేతను, శోకముచేతను అవిష్టమైవదియు, దోగములకు స్థానమైవదియు, రజోగుణము కలదియు, అనిత్యమైవదియు నగు ఈ శరీరమునందు మమత్వమును, అభిమానమును విడచి వైద్యులను.

27 మాంసాస్పృహాయ విఘ్నాత్ర

స్నియ్య మజ్జాస్థిసంహతౌ,

దేహే చేత్స్థితిమా స్మృతో

భవిరా సరతేఽపి సః.

3.48

మాంసము, రక్తము, మలమూత్రములు, సరములు, మజ్జ, ఎముకలుగల ఈ దేహమునందు ప్రీతికల మూఁగులను సరకమునందు ప్రీతికలవాడై యుండును.

28 సో వాచస్మాతపవపీ సో మహాపీడివాగురా,

సోఽసీష్మతపవప్రేణీ యా దేహోఽహమితి స్థితిః 3.49

'దేహాను నేను' అను భావ ముదకలశో, అదియే కాంక్షాత్ర సరకమార్గము; అదియే మహాపీడికరక మను వల; అదియే అసీష్మతప మను సరకము.

29 సా త్యాజ్యా సర్వయత్నేన సర్వనాశే ఽపుష్పపస్థితే,

స్ఫుర్జిష్టవ్యా సావ భవ్యేన స శ్వమాంసేన పుల్కసి.

3.50

ఉత్తమోపనిషత్ పాఠశాలకు వర్తమానము సూత్రమిందించుటకీర్తి,
వర్తమానములతోను జేపభిమానమును, కర్మమోక్షముతోను
సూత్రమందించుటకీర్తి స్పృశించరాదు. (పరిశీలించుట).

30. ఏక ఏవ చరేన్నిత్యం సిద్ధ్యర్థమనవాయకః. 3-58

పాఠశాలకు అనువోయకై నను మోక్షసిద్ధికి అనేక సమా
లంకరించు సంచరించుట.

31 ఏకో భిక్ష ర్యతోత్త స్సాన్తి
ద్వావేవ మిథునం స్మృతమ్,
త్రయో గ్రామః సమాఖ్యాత
ఊర్ధ్వం తు సగరాయతే.

3-59

32 సగరం స హి కర్తవ్యం గ్రామో వా మిథునం కథా,
ఏకత్వయం ప్రదుర్వాహః స్వధర్మా చ్యవతే యతి.

3-60

33 రాజవారాధితేషాం స్యా ద్విజవారా పరస్పరమ్,
స్నేహపైతున్యమాత్సర్యం సన్నికర్షా న్నసంశయః.

3-61

పూర్వోక్తమైన ముఖ్యములు కలిగి భిక్షువు లంకరించు
పాఠశాలకును సలుచుచున్నది. ఇవియును భిక్షువు లున్నచో అది
మిథునం మనఃబును. ముఖ్య రిన్నచో అది గ్రామ మనఃబును.
ఇంకను ఏకత్వమంది ఉన్నచో అది సగర మనఃబును. భిక్షువు
ఏకాగ్రంగా నుండుటకీర్తి కాగి నుండుము, గ్రామము, సగరము కావించ
రాదు. అట్లు ఆ పాఠశాలకు నేపితతో అది స్వధర్మమునుండి
జాతీయము. అందులు అందులు కలిపితో వారిలో మనస్సును

రాజనారాయణులు, భీష్మనారాయణులు కలుగును. తద్వారా వారిలో స్నేహము, కోరికము, మాత్స్యము, మొదలైనవి తప్పక కలుగుగలవు. కావున భీష్మపు ఏకాగీగనే పంచరించుచు భాగ్యవాదించు శీలించవలయును.

34 ఏకాగీ నిస్సహా నీప్తే న్న హి శేన సహాపీత్,
చద్యా న్నారాయణే త్యేవం ప్రతివాక్యం సదా యతిః
3-59

యతి ఏకాగీయై, కోరికలు లేనివాడై యుండవలెను. ఏవరితోను మాట్లాడరాదు. సదా 'నారాయణ' అని ఇరులు చెప్పుచుండునెను.

35 అణిహ్వ స్సండకః పంగు రంథో ఐదిర ఏవ చ,
ముగ్ధశ్చ ముచ్యతే భిక్షు వృద్ధి రేతై ర్న సంచయః,
3-62

సన్నాసి వాలుకలేనివాని చందమునను, పచ్చెగురకు చందమునను, కుంటివాని చందమునను, స్రుగ్ధివాని చందమునను, చెడితివాని చందమునను, గొలతుని చందమునను ఉండవలెను. (అహోది ఐంద్రియములను నిగ్రహించవలెనని భావము) ఈ అణి సాధనము అచరించినచో అతడు తప్పక ముక్తివొందును.

36 ఇవం మృష్ట మిదం నేతి యో ఒశ్నన్నపి స సజతి,
హితం సత్కం మితం వక్తి త మణిహ్వం ప్రవక్షతే,
3-63

ఎవడు భుజించువస్తువు 'ఇది నుది కలిగవచ్చి, ఇది నుదియైతి అను తలచు లేకుండునో, హితముగను, సత్కముగను, మితముగను

మాట్లాడుచో అతడు 'అజహ్యః' (జహ్యేనాహు) అని చెప్పబడును.

37 అద్య జాతాం యథా వారీం తథా పోదశవార్షికీమ్.

శతవర్షాం చ యో దృష్ట్యా నిర్వికారః స పంచకః.

3-64

ఎవడు అప్పుడే పుట్టిన అజహ్యుడు, పంచమాం సంవత్సరముల తరువాత స్త్రీని, నూలు సంవత్సరముల వయస్సు కలిగిన స్త్రీని నవమృత్యుతో కూడుచో, వారిని కూచిపిల్లలు నిర్వికారులై యుండునో, అతడు 'పంచకః' (పంచసకః) అని చెప్పబడును.

38 విశ్వాత్త మకుసం యస్య విజ్ఞాత్రకరణాయ చ.

యోజనా స్మ పరం యాతి సర్వథా నంగురేవ సః.

3-65

ఎవడు విజ్ఞాత్తముకొరకును, ముఖమాత్రనిర్వసము కొరకును మాత్రమే నడచునో, యోజనము (అమం) కంటె ఎక్కువ దూరము నే వెళ్ళయిండునో, అతడు అన్నివిధముల 'పంగురే' (పంగురేవాహు) అని చెప్పబడును.

39 తిష్ఠతో వ్రజతో వాపి యస్య చతు ర్న చూరగమ్.

చతుర్ముగ్గాం భువం ముక్త్యా పరివ్రాతో పో ఒత్త

ఉచ్యతే. 3-66

నిలదియున్నప్పుడును, నడచుచున్నప్పుడునాని ఎవని దృష్టి కాలకుని కొరతకంటె ఎక్కువ దూరము ప్రసరించునో, అట్టి పరివ్రాతకుడు అంకురేని చెప్పబడును.

40 హితాహితం మనోరామం వచ శ్లోరాపహంతు యచ్ఛ్రీ
శ్రుత్వాపి న శ్రువోపివ బధిరః స ప్రకీర్తితః. 3-67

హితమైనదికాని, అహితమైనదికాని, మనః 'హితమగురావ', దుఃఖకరమైనదికాని వచనమును నినియెను ఎవఁడు - యశః లాభః, ఇత మువచుండునో, అతఁడు 'బధిరఁడై' (మోహించు) కని చెప్పుట గలదు.

41 సాన్నిధ్యే విషయాదాం య స్సమర్థో వికలేస్త్రియః.
మత్తవ ద్వర్తతే నిత్యం స ఖిప క్షుర్థ ఉచ్యతే. 3-68

సన్నిధిలోనియందుల కలవాడయ్యు న్నిత్యమును సాక్షాత్కర్య మందు ఇంద్రియకహితుడైయు, నిత్యమునగా నెఱవ నీతిఁ గల న్నియవ, అట్టి ఖిపియై 'ముగ్ధుఁడు' అగు చెప్పుటగలదు.

42 నటాదిపేక్షణం దూతం
పశ్చిమవాం సుహృదం తథా,
భక్ష్యం భోజ్య ముదకాకం చ
షణ్ణ పశ్యేత్కదాచన. 3-69

నటాద్యుని నాటకమును, నాటమును, విక్రేత్యాదుని ఇంద్రియ మును, భోజ్యమును, ముతములిని — ఈ అతింకిత ఎన్నుక ను చూడరాదు.

43 రాగం ద్వేషం మదం మాయాం ద్రోహం మోహం
పరాత్మను,

పదైతాని యతి ర్నిత్యం మనసాపి న చింతయేత్. 3-70
ఇతరులయెడల రాగమును, ద్వేషమును, మదమును, మాయను, ద్రోహమును, మోహమును—ఈ అతింకితి యతి భవా నుపస్మర్యోనై పను చింతింపరాదు.

44 దూరయాత్రాం ప్రయత్నేన వర్తయే దాత్యచింతకః,
సదోపనిషదం విద్యా మథ్యసే మ్మర్తి హైతుకిమ్.

3-72

అని ఆత్మచింతన గావించుకొనుచు, దూరయాత్రలను
ప్రయత్నపూర్వకముగ వర్తించుటను, మఱియు మోక్ష హేతుత్వైన
ఉపనిషద్విద్యను సదా అభ్యసించుటను.

45 అపాప మశతం పృత మణిహ్మం నిత్య మాచరేత్,
ఇంద్రియాణి సమాహృత్య కూర్మోఽన్తానీవ సర్వశః.

3-73

సదా పాపహింసకైః, కర్మములేనివాడై, సంయమహిం
సకైః, కర్తవ్యములను, తానేలు లేన అవయవములను ఉపసంహ
రించుకొనులాగున ఇంద్రియములను అన్నిటై ప్రసరింపియు ఉపసం
హరించుకొని భ్యాసశీలుడై యుండుటను.

46 అప్రమత్తః కర్మభరీజ్ఞానసంపన్నః స్వతంత్రో. 3-77

పాథమున అప్రమత్తడై, కర్మ భరీజ్ఞానముల కలవాడై
యుండుటను.

47 యేన పర్వమిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ,
తద్బూతం ధారయే ద్యోగీ యోగవి త్తత్త్వదర్శనః.

3-79

దానమువలన మూలములే చేరిన ఈ సగర్భంశము అను
సూక్తిలేమియున్నచో, యోగజ్ఞుడు తత్త్వవిద్య అయినవాడు అట్టి
ప్రబోధమును సూత్రమునే ధరింపవలయును.

- 48 ... ద్వంద్వసహిష్టు ర్న శీతం వ చోష్ణం న మఖం
స దుఃఖం న నిద్రాం స మానాపమానే చ షడూర్వి
వర్జితో నిందాహంకార మత్పరగర్వ దంతేర్హ్యాసూయే
ద్వాద్యేష నుఃఖదుఃఖ కామక్రోధ లోభమోహాదీ నిన్ది
స్యజ్య, స్వపపు శృవాకార మివ స్మృత్వా స్వవ్యతి
రిచ్ఛం సర్వమంతర్వహి రమవ్యమానః. 3-88

బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు నచా ద్వంద్వసహిష్టుఁడై, శీతోష్ణములను
సుఖదుఃఖములను, (అతి) నిద్రను, మానాపమానములను, మహాత్ము
లను త్యజించి, నింద, అహంకారము, మాత్సర్యము, గర్వము,
దంభము, శిన్ధ్య, అమాదము, వాంఛలు, ద్వేషము, కామ్యక్రోధ
ములు, లోభమోహములు ఆయి వీనిని మహాశి, తప శరీరమును
శవముతో సమానముగ తలచి, అర్హంతు పృథగ్విజ్ఞైః జాని
నంతయు భావ్యభ్యంతరములందు తిలంపనివాడై, ఆత్మధ్యాన
నిరతుడై యుండువాఁడగు.

- 49 లాఠాలాభయో స్పృహో భూత్వా నిర్మమ కృత్తద్భాస
పరాయణో ఽధ్యాత్మనిష్ఠ శృణోతుభరర్క నిర్మా
లసపర స్పన్నస్య పూర్తాసందైకలోక ప్రద్రవహ్య
హమస్మితి బ్రహ్మప్రణవ మస్మరన్ భ్రమరశీటన్యా
యేన శరీరత్రయ ముత్పన్నస్య సంన్యాసేనైవ దేహ
త్యాగం కరోతి స తృతకృత్యో భవతీతుపనిషత్

3-89

లాఠాలాభములందు సమభావముకలవాడై, మమకారము
లేనివాడై, ఆత్మధ్యానపరాయణుడై, అధ్యాత్మ నిష్ఠ కలవాడై,
శర్కరీయాలువవడుడై, పూర్తాసందైకలోక కలవాడై, 'నేను

బ్రహ్మమును' అని భావించుచు, బ్రహ్మరూపుజీవమును సంపృ
రించుచు భ్రమకరేణ న్యాయముతో శరీరమును వదిలి ముం
గముతోనే దేహార్థాగమ చేయువాడగు కృతకృత్యుఁడగును.

50 త్యక్తైవ లోకాంశృ వేదాంశృ
విషయా సింద్రియాణి చ,
అత్యనేకైవ స్థితో యస్తు
స యాతి పరమాం గతిమ్.

4-1

లోకములను, వేదములను, విషయములను ఇంద్రియములను
వదిలి అత్య యంతే స్థితిగలిగి యుండువాడగు ఉత్తిమగతియగు
మోక్షమును పొందును.

51 నామగోత్రాదిపరణం దేశకాలం వ్రతం కులమ్,
మయోవృత్తం వ్రతం శీలం భ్యావయే వైష్ణవ సద్యతిః

4-2

ఉత్తముడగు యతి తన నోరిమును, యను, దేశకాలము
లను, నిర్వ్రతు, కులమును, వయస్సును, వైష్ణవును, వ్రతమును,
శీలమును వైష్ణవోపనిషత్తులచేతను.

52 అనంభాషేత్ ప్రియా కాంచీ
తృప్త్యర్థస్థాం చ స స్మరేత్,
రథాం చ పర్యయే త్తాసాం
స పశ్యేద్దిభితా మపి.

4-3

అపూర్ణిస్తుడగు స్త్రీతో మాట్లాడరాదు. పూర్వముచూచిన
స్త్రీని సుంద్రి కలంబరాదు. స్త్రీలకథలను వివరము వారి చిత్ర
ములను చూడరాదు.

53 ఏత చ్చతుష్టయం మోహాత్ శ్రీవా మాచరతోయతే,
చిత్తం విక్రియతే ఒపకళం తద్విభారా త్ప్రదాకళతి.

4.4

ఈ నాలుగింటిది మోహావశమున కలిపింగి అనినది చిత్రిము
తప్పక వికారమును జొందును. చిత్రివికారమునేత అతడు వివాక
మును బడయును.

54 జాయాభ్రాత్యమశాదీనాం నిష్ఠానాం చ శుభాశుభమ్,
శ్రుత్వా దృష్ట్వా న కంపేత కోకహర్షా త్యజే ద్యుతిః.

4-8

యతి భార్య, అన్నగర్భములు, స్వత్రులు, అంశువులు, మొద
లైన వారయొక్క త భానుభములగు కోకా, అనినాని చరించ
రాదు. కోకహర్షము అను నివనావహతైన.

55 నిర్వృష్టోఽపి నిర్విభక్త్యప్తస్థ స్పృశ్యత్ర నిపదత్సహః,
తురీయః పరమో హంస స్సాక్షి స్సారాయచో యతిః

4-13

న్యంన్యకహేతుః , నిర్విభు అత్యయనన స్థిరైర్వై యును
హాన, అందును కమిన్యస్థితలవా , తుగ్గోయోగమంహాయ,
పరమహంసయు అని యతి సాక్షాత్ సార యుగం అంగును.

56 అదూషయన్ ప్రతాం మార్గం

రాగవయుక్తో మహిం చరేత్.

4.17

స్వముల మార్గమును దూషించక యతి ధ్యాపకీలుడై
భూమిపై సంచరించవలెను.

57 అత్యవ్యత్యర్థభూతాని వశ్య నిష్క శ్చరే స్వహీమ్.

అప్తవత్కుప్తవచ్చైప బధిరోస్యత్త మూకవత్. 4-22

భిక్షువు నమ స్తుతాదులను తమవలె చూచుకొనుచు భూమిపై
చరించవలెను. అంభుధవలె, వికలాంగునివలె, యమిటివానివలె,
నిద్రివానివలె, మూఁగవానివలె మెలఁగవలెను. (ఇంద్రియ నిగ్రహ-
ములు కలిగియుండవలెనని భావము).

58 త్వద్భాంసరుధిరస్నియు మజ్జామేదోస్థి సంహతౌ,
విఙ్మూత్రపూయే రమతాం క్రిమీణాం తియచస్తరమ్.

4-26

యత్తము, మాంసము, రక్తము, విరమిలు, మద్ద, క్రొవ్వు,
ఎముకలు మొదలై నభాని నమూనాయమును, మందుకాక్రమములచే
మరిగనమును అగు దేహమును రమించువానినీ, క్రిమిలకును ఏది
భేదము ?

59 క్వ శరీర మశేషాణాం శ్లేష్మోదీనాం మహాచయః,

క్వ చాన్గోథా నౌతాగ్ధృతమనీయాదయో గుణాః.

4-27

శ్లేష్మము బద్ధింబోయిత్క- నమూనాయమైన శరీర మెచట ?
సౌందర్యము మొదలైన మహోహర గుణము లెచట ?

60 మాంసాస్థ్యర్పూయవిఙ్మూత్రస్నాయుమజ్జాస్థిసంహతౌ
దేహే చేత్ప్రీతిమా స్మూరో భవితా సరతేఽపి హః.

4-28

హంసము, రక్తము, మలమూత్రములు, పరములు, మట్టి, ఎముకలు మొదలైనవి నమూనామైన శరీరమనందు శ్రీలింగం మూఁగులు పరకమునందును శ్రీలికలవాండ్రు యగును.

61 శ్రీదా మహావ్యదేశస్య క్లిష్టనాడీవ్రణస్య చ,
అథేదేఽపి మనోవేదా జ్ఞానః ప్రాయేణ సంవ్యతే.

4-29

(శ్రీలలితాక్క- గుహ్య) పదేశముపడును, తడివిన నాచులలో కూడిన వ్రణముననుడు భద్రము లేకపోయినను మోహవకమున జనులు మనోభద్రముచే తఱచుగా మోసపోవుచున్నారు.

62 చర్మఖండం ద్విధా భిన్న మపినోద్గారదూషితమ్,
యే రమన్తి నమ ప్రేభ్యః సాహసం కిమతః పరమ్.

4-30

లెంగుగా చీలిపడియు, అపానవాయువుచే నూపి, తమైనదియు నగు చర్మఖండమునందు రమించువాని కొక నమస్కారము ! ఇంక కంటి సాహసము మఱియేమి కలుదు ?

63 మునిః కౌపీనవాసాః స్యా
స్నగోష్ఠి వా ధ్యానతత్పరతః,
ఏవం ధ్యానపరో యోగీ
బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే.

4-32

ముని కౌపీనభారము కాని, లేక దిగులుండై కాని యుండి ధ్యానపరుడై పత్రింపఁబడు ధ్యానకీలుడైన యోగి బ్రహ్మత్వ మును లభింపఁబడు అర్హుఁడగును.

64 తం దృష్ట్వా శాస్త్రమననం స్పృహయన్తి దివోతపః,
లింగాభావాత్తు తైవల్య మితి బ్రహ్మనుశాసనమితి,

4-37

శాంకరీశ్వరైః త ఆ యస్మిన్ చిదాది దేవతలు వాంఛించుచును.
ప్రకృతిరాహిత్యమువలన అతిశయి మోక్షము కలుగునని బ్రహ్మను
శాసనము (శివనిమజాన ౬౦) కల. ౪౪౪ వచ్చి.

65 శాస్త్రజ్ఞానా త్పాపపుణ్యలోకానభవ క్రవదా క్రవ
పంచోపరతః శ్రోత్రేధ్యానాయాహంచారానిమానాత్మక
సర్వసంసారం నివర్త్య, దాదైషటా భదైషణా లోకై
షణాత్మక దేహివాసనాం, శాస్త్రవాదనాం, తపివాస
నాం త్యక్త్వా వచునాన్మమివ ప్రాకృతికం సర్వమిదం
హేయం మత్స్యా సాధనచతుష్టయః సంపన్నో
య స్సన్మ్యిన్యతి స ఏవ జ్ఞావసన్నాశిః. 5-1

శాస్త్రజ్ఞానమువలనను, పుణ్యపాపలోకానుభవ క్రిమిలము
వలనను లోకమునుండి విరక్తులై, శ్రోధము, ఉపధ్య, అపాయ, అహంకారము, అభిమానము మొదలైన సంసారభావములను వీడి
జ్ఞానేమని, భదైషణ, లోకైషణ లను ఉపశాంతియనును వీడి,
దేహవాసన, శాస్త్ర వాదన, లోకవాసనను త్యజింపి శాస్త్రకమైన
ఈ సమస్త జగదైను వచునాన్మమిలె హేయముగా నుంచి,
సాధనచతుష్టయ సంపన్నుడై సన్మ్యసిండువాడ. జ్ఞానబ్రహ్మని
యని చెప్పుటచును.

66 యం యం వాపి స్మరన్ భావం త్యజత్వచై కలేఖరమ్,
తం తమేవ సమాప్నోతి నాన్యథా క్షుతిశాసనమ్. 5-1

శీర్ష్యుడు ఏయేభావమును కలగించును అవహింసకాలమున శరీరమును త్యజించునో, ఆ యా భావమునే పొందును. ఇది శ్రుతికావనము.

67 తదేవం జ్ఞాత్వా స్వరూపానుసంధానం వినాఽస్యభా
ఽఽచారపరో స తేవేత్ ... .. జ్ఞానవైరాగ్యసంప
న్నస్య స్వస్మిన్నేవ ముక్తిః 5-1

ఈ ప్రకారముగ విస్తృతత్వము గలించిన వినయము విడుదల జ్ఞానమనుసంధానమగునై యుండును. జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నులకు తన అంతరాత్మయందే మోక్షము కలుగును.

68 తురీయ మక్షర మితి జ్ఞాత్వా జాగరితే నుమవ్యవస్థా
వన్న ఇవ యద్యచ్ఛృతం యద్యద్భృష్టం తత్తత్సర్వ
మవిజ్ఞాత మివ యో వసే త్తస్య స్వప్నావస్థాయా
మపి తాదృగవస్థా భవతి, స తీవన్నుర్ ఇతి వదన్తి. 5-1

తురీయస్థితి వాతరహితమైవదం యోగిని జాగ్రదవస్థయందు ముచ్చుత్తవలెనుండువాడై ఎవరని తాను వినిపించునది, కనపడనిదని తనకు తెలియదనియెడలె అందుచును: న, అట్టివాఁకి స్వప్నమందును తురీయస్థితియే కలుగును. అతఁడు తీవన్నుత్తవని విజ్ఞుల చెప్పుదును.

69 స్వరూపానుసంధానవ్యతిరి క్తాస్యశాస్త్రాబా సై రుష్ట
మంకుసు భారప ద్వర్ధో, స యోగశాస్త్రప్రపత్తి
ర్న సాంఖ్యశాస్త్రోభ్యాసో వ మంతతంత్రవ్యాపార

ఏ బ్రహ్మనిష్ఠః స వ్యష్టమంతుః సాగ్రహ్యం వతః
భాగ్యవశీయతై విభాగ్యవశీయతై నమః ఏ ఆగ్రహ్యై బ్రహ్మ
వాచకం లోకేశ్వరేణ వసిగతంపరా భూ.

74 అద్భుత స్థితమరా దా భవంతి విశదావహాః,
నియతిం స విమృంచంతి మహంతి హస్యరా ధవ.

5.10

నిర్మల హృదయంబగు మహానీయంబగు నిర్మలము వతః
విర్యావతు గాంధర్వయుండును. మోక్షము హస్త్యునిగి ౩౦ంతుమును
వదలకయుండును.

75 యథాచిత్తోపశీచీ స్యా మ్మని చ్ఛాత్తో తిత్తేద్ధియః. 5.14

తేజోని రుద్ధైః స యా యాచ్యుత్తమం గా నాంపరానితో
తే మంత్రా తి తే సాగించును.

76 అభయం సర్వభూతేభ్యో దత్త్వా చరతి యో మునిః,
స తస్య సర్వభూతేభ్యో భయ ముత్పద్యతే త్విదితే.

5.16

ఏ మను సర్వజీవులకును అభయము మోడవించి గరించునో,
అట్టివాడే ఏ జీవివలనను భయము కలంగ నీరును.

77 నిర్వాణ క్వానహంతారో నిర్వృప్తస్త్వి ఛిన్నసంశయః,
నైవ క్రుద్యతి స ద్వేష్టి నాస్మతం భాషతే గిరా. 5.17

యని అభిమానియు లేనవాడై, అహంకార హస్త్యుడై,
ద్వంద్వరహితుడై, సంశయవృత్తుడై, ఎత్తగి కలెదన, ద్వేషం
పక, అపర్యహాతక యుండును.

78 స కుర్యా న్నచదే త్కించి
 స్మి ద్యాయే త్పాప్యసాధు వా,
 ఆత్మారామో ఽసయా పృత్యై
 విచరే జ్జడప స్సుని.

5-37

మంచి ఏమియు చేయరాదు. ఏమియు పలుకరాదు. మంచి
 కాని చెడ్డకాని తలంపరాదు. నదా ఆత్మారాముడై ప్రహృభావ
 ముతో జనిద్దవలె చరించవలయును.

79 ఏక శ్చరే స్మహీ మేతాం నిస్సంగః సంయతేన్ద్రియః,
 అత్మక్రిద అత్మరతి రాత్మవా స్స యదవశః. 5-28

యతి సంగరహితుఁడు, వశిక్యతేంద్రియఁడు, అత్మ
 యందే రమించువాఁడు, ఆత్మారాముఁడు నమద్యము ఆయి
 మెలంగవలయును.

80 జరాయుజాండజాదీనాం వాఙ్మనః కాయకర్మభిః,
 యుక్త మర్హిత స ద్రోహం సర్వసిద్ధాంశ్చ పరయేత్

5-31

యోగయుక్తుడైన యతి మనుష్యులగును, సమష్టి శ్రితి
 కీటాదులగును శ్రేతరణములతో ఎద్ది ద్రోహమును చేయరాదు.
 అతఁడు సర్వసంగములను వదిలిబెంచవలెను.

81 కామక్రోధా తథా దర్పలోభమోహాదయశ్చ యే,
 తాంస్తు దోషా వ్పరిత్యజ్య పరివ్రా ద్యయవర్జితః

5-32

పక్షివానియగు, కామక్రోధములగు, దర్పమును, లోభమును
 మోహమును వదిలి భయరహితుడై తలంపవలయును.

82 తై జితవం చ మానిత్వం తపోధ్యానం విశేషః,
సమ్యక్జ్ఞానం చ వైరాగ్యం భర్తృపద్యం భిక్షుశేషతః.

5.33

భిక్షుశేషమును భిక్షువులు, చాగము (వసుధీలక్ష్మణు) అధి
కముగా తపోధ్యానముల వాచరించుట, సమ్యక్ జ్ఞానము కలిగి
యందుట, వైరాగ్యము కలిగియుండుట, సమ్యక్సహాయ్య. భర్తృ
ములు.

83 విహరన్తశ్చ సర్వత్ర సంపశ్యన్తి జనార్దనమ్. 5.36

84 సర్వత్ర విచరేన్యాసీ వాయువ స్వీతకర్మషః,
సమదుఃఖ సుఖః జిహ్వో హస్తప్రాప్తం చ భక్షయేత్.

5.37

మని గాఢ్యాముప, అర్చ్యంతరమును అంకితు జూగ్ధుని
(వరహాశ్రమ) గాయను, సుఖదుఃఖములను సమానియగ తలం
చును, క్షమాశీలయై, కరపూజమునందు గౌరవము నాని భజిం
చును, వాయువువలె నిష్కలబ్ధమయ్యై అంకితు సంపదించవలయును.

85 నిర్వైరేణ సమం పశ్యన్తి జగోఽశ్వమృగాదిషు,
భాషయ న్మనసా విష్టుం పరమాత్మావ మేశ్వరమ్.

5.38

భిక్షువు వైరములేనివాడై, ద్విజులు, గోవులు, నల్లములు,
మృగములు మొదలైనవాని ప్రాణి, పశుత్వస్థితో గాయచు,
మనస్సుతో విద్యుత్తు, తత్వరుల నగు వరహాశ్రమ గాఢ్యాముచు
సంపదించెను.

86 చిన్మయం పరమానందం బ్రహ్మైవాహం మితి స్మరన్.
5-39

జ్ఞానస్వరూపము, పరమానందము నగు బ్రహ్మకే 'నేను' అని యతి నదా వ్యవహరించుచుండునట్లెను.

87 నావ మతిపఙ్క్తిం కర్ణధార ఇవ యస్తేవ గణం స్వ
బుద్ధ్యావశీకృత్య, స్వవ్యతిరిక్తం సర్వం కృతకంవశ్వర
మితి మిత్యా విరక్తః పురుష స్సర్వదా బ్రహ్మహమితి
వ్యాహరేత్, నాన్యత్త్వించి ద్వేదితవ్యం స్వవ్యతిరేకేణ
జీవన్ముక్తౌ వసేత్, కృతకృత్ భవతి. 6-1

నావిరుగు నావను, మావటివాడు ఏనుగును లోబడెను కొనుగట్లు బ్రహ్మవిష్ణులు శరీర, ఇంద్రియములను బుద్ధిద్వారా వశీకరించుకొని, లత్యకంఠ, ఇత్యమైవత్సల్య కల్పితుని, సర్వకమని తలంచి విరక్తుడై, ఎల్లవస్తువును 'బ్రహ్మహమ్' నేను బ్రహ్మమును అని వలలుచుండునట్లెను. ఇవరములై న లోకవిషయములను తెలిసికొనరాదు. ఈ ప్రకారముగ జీవన్ముక్తుడై యుండునట్లెను. అపు డతడు కృతార్థుడగును.

88 శరీరాభిమానం త్యజేత్, న శరీరాభిమానీ భవతి, న
ఏవ బ్రహ్మైశ్వర్యచే. 6-1

(శరీరాభిమానముచేత జీవన్ముక్తు కలుగును. కావున) శరీరాభిమానమును వదిలినట్లెను, జీవాభిమానము లేనివాడే బ్రహ్మయగును, అని ఉచయవత్తు తెలుపుచున్నది.

89 త్వర్తవంగో జితక్రోధో అహ్యహరో జితేంద్రియః,
పిథాయ బుద్ధ్యా ద్వారాణి మనో ధ్యానే విచేతయేత్.
6-1

అహ్మదీయమున నంగ రహితమునై, కోమలము జయించిన
వాడనై, స్వల్పాహారమును నైకొనుచు, జీర్ణగ్రయమునై, ముద్ధితో
ఇంద్రియములను వశీకరించుకొని మనస్సును భ్యాసమునందు నిలువ
జలయును.

90 యస్మిన్ స్థే హే విశేషేణ తథే ద్విజైం చ వాసనాత్,
తత్ర నో యాతి యో భూయః స యతి ర్నేతరః,
స్మృతః. 6-8

ఏ యుంటియందు భిక్ష అధికముగ నొకడునో, వాసనాశ
మున తియింటికి మరల వెళ్ళని యతియే ఉత్తమయతిగ తలంచు
చుచున్నాఁడు.

91 వర్ణాశ్రమాదయో దేహీ మాయయా వశిక్యతాః,
వర్ణాశ్రమాదులు దేహమునందు జూయచే కల్పింపఁబడినవి.

92 తస్మా దవ్యగతా వర్ణా ఆశ్రమా అపి నారద,
అత్య న్యారోపితాః సర్వే భ్రాన్త్యా తేనాత్మవేదినా.
6-14

కాబట్టి మఱియొకదానికి (దేహమునకు) సంబంధించిన వర్ణా
శ్రమాదులు భ్రాంతిచే అర్పియందు ఆరోపింపఁబడినవే యగును.

93 విరజ్య సర్వభూతేభ్య అవిరించినదాదపి,
ఘృతాం విపాట్య సర్వస్మి స్సుత్రమిత్రాదిరేష్యపి.
6-16

94 శ్రద్ధాభు ర్ముక్తి మార్గేషు వేదాస్తజ్ఞానవిప్రయా,
ఉపాయసకరో భూత్వా గురుం బ్రహ్మవిదాం ప్రపేక్షే.
6-17

సాధకుడు బ్రహ్మదేవుని వదము 'ముదలలోని గమన' వద మునినుండియు, పర్యవేక్షణమండియు విగ్రహస్థై, భుక్తిమైకాదుల గుండు రాగమునువదలి శ్రద్ధామై, ముక్తిమార్గములందు వేదాం శిల్పానమును పొందగోచివాడై, పుత్రపుష్పఫలాదులను నైకొని బ్రహ్మజేతయైన గురువును ఆశ్రయించుచును.

95 సేవాధిః పరితో మైవం విరళాలం సమాహితః,

సదా వేదాస్తవాశ్చార్థం శృణుయా త్సుసమాహితః.

6.18

గురువును సేవించుచే పరితోపింపజేసి జాతియొద్ద చాల కాలము సావధానముగ విశ్లేషింపి వ్యాగతతో వేదాంత వాక్యాన్త ములను సదా శ్రవణము చేయవలయును.

96 నిర్వమో నిరహంకార స్సర్వవిదగవిపరిహః.

సదా శాస్త్రాదియుక్త స్సన్ ఆత్మ న్యాత్మాన మీక్షతే.

8-19

శిష్యుః. అహంకార, మమకారహితుడై, పర్యవంక విగ్రహస్థై, సదా శాస్త్రాది పద్ధతులతోః సూక్తియండి తన బ్రావణమునందు పరమాత్మను వీక్షించును.

97 సంసారదోషదృష్ట్యైవ విరక్తి ర్థాయతే సదా,

విరక్తస్య తు సంసారా త్పన్నాస్యః ప్యా సన్న

సంశయః. 8.20

సంసారమునవల దోషదృష్టి కలుగుటచేతనే సదా వైరాగ్యము జగించును. విరక్తవకు సంసారమునుండి పన్నాస్యము (సంగ కాగ్యము) సంభవించును. ఇటు సంశయములేదు.

98 వేదానైకాభ్యాసనిరతః శాస్త్రో దాస్త్రో తిరేద్ధియః.

నిర్వయో నిర్వమో నిత్యో నిర్వృజ్జ్వో నిష్పురిగహః.

6-23

సాధకుడు, వేదాంతాభ్యాసనిరతుడై, శాస్త్రుడై, దాస్త్రుడై, తిరేద్ధియై, నిర్వయియై, నిర్వమియై, నిత్యుడై, నిష్పురిగహియై, నిర్వయియై, నిర్వమియై, నిత్యుడై, నిష్పురిగహియై, నిర్వయియై, నిర్వమియై, నిత్యుడై, నిష్పురిగహియై.

99 ద్వావిమౌ స విరజ్యేతే విపరితేన కర్మణా,

నిరారంతో గృహస్థశ్చ కార్యవాంఛైచ్చవ భిక్షకః.

6-30

లోకమునందు కార్యశీలంబుకాని గృహస్థుడును, కార్య వంతుడైన స భిక్షువును నైరారమును పొందజాలరు.

100 సంభాషణం సహస్రీభి రాలాపః ప్రేక్షణం తథా,

స్పృతం గానం సహసం చ పరివాదాంశ్చ వర్జయేత్.

6-32

బ్రహ్మనిష్ఠులగు స్త్రీలతో సంభాషణము చేయరాదు. కాగా లాపము చేయరాదు. స్త్రీలను చూడరాదు. స్పృత్య గానములను, చాసమును, నిందను విమోచనపఱయింతు.

101 సంత్యజే త్సర్వకర్మాణి తోకాచారం చ సర్వకః,

కృమిశీటవశణ్ణాంశ్చ తథా యోగీ ననస్సతీన్.

6-35

102 స నాశయే ద్దుభో తేప స్పృహార్థమతి ర్యతి,

నిత్య మస్తత్కృతః స్వప్నః ప్రశాంతాత్మా స్వపూర్ణః.

6-36

యోగి పరమార్థబుద్ధిగల యతి ననుష్ఠింపగల్గెను లోకా-
చారములను వివేచింపజేసెను. క్రిందిపాదములను, పశులను, పక్షి-
ములను, జీవులను నశించుజేయరాదు. నదా అంతర్ముఖుడై, నిర్ము-
ఖుడై, ప్రకృత్యుద్ధృతి పూర్ణబుద్ధికలవాడై యుండుననినను.

103 అస్త్రస్థులపరిత్యాగి లోకే విహర నారద, 6-37

ఓ నారదా! అంతరంగమున సంగరహితుడవై లోకమున
విహరింపుము.

104 జ్ఞానచరణేకం చందాలవాటికా మివ, స్త్రియ మహి-
మివ, సువర్ణం రాలకూకా మివ, సభాస్థలం శృంగార-
స్థల మివ, రాజధానీం కుంభీపాక మివ, 7-1

అధ్యాత్మికమార్గభ్రష్టాగాను యగు యతి సేరినీక ప్రదేశ-
మును చందాలవాటికవలెను, స్త్రీని సర్వమువలెను, బంగారమును
కాలకూటవిషమువలెను, సభాస్థలమును శృంగారవాటికవలెను, రాజ-
ధాని కుంభీపాక వలెనువలెను కలంబువలెను.

105 సదార్థం పునః ప్రాప్త హర్ష ఇవ స్వమానంద మను-
స్మరన్, స్వశరీరాభిమాన దేశవిస్మరణం మత్వా స్వ-
శరీరంశవ మివ హేయముపగమ్య, కారాగార వినిర్ముక్త-
చోరవ త్పుత్రాప్తవిప్రువస్థలం, విహాయ దూరతో-
పసేత్, అయత్నేన ప్రాప్త మాహరన్ త్రచ్చాప్రణవ-
ద్యానానుసన్ధానపథో భూత్వా సర్వకర్మనిర్ముక్తః
కామక్రోధ లోభమోహ మదమాత్సర్యాదికం దగ్ధ్వా
త్రిగుణాతీతః షడూర్మిరహితః షడ్భావవికారభూస్యః

సత్యవా త్పుచి రద్రోహి గ్రామైకరాత్రం, పత్రనే
పంచరాత్రం, శ్రేతే పంచరాత్రం, తీర్థే పంచరాత్ర
మనిలేతః, స్థిరమతి ర్నావ్యతవాదీ గిరికందరేషు
వసేత్. 7.1

పద్యామును తిరిగి పొందినపుడువలె యది హస్తములో న్న
కీయ ఆత్మానందమును స్మరించుచు, 'దేహభిమానమును వదిలి ఈ
శరీరమును శుభమువలె పీయముగ భావించి, భారాగృహమునుండి
విడువఁబడిన నాంగులె పుగ్రులంభుజముల ప్రదేశమును వదిలి దూర
ముగ నివసించవలెను. మఱియు అప్రయత్నముగ లభించిన దానిని
భుజించుచు ప్రణవధ్యానపరుడై, బ్రహ్మానుసంధాననరతుడై,
సర్వశక్త్యరహితుడై, కామక్రోధలోభమోహ మదమాత్మర్యాదు
లను దూరినైది తిరులారీతుడై, మహర్షివర్తితుడై, మహావ
చికారహూన్యుడై, సర్వవాక్యశీలుడై, శుచిమంతుడై, ద్రోహపు
ణంపులేనివాడై, గ్రామమునందు ఒకరోజు, పట్టణమందు, శ్రేత
మందు, తీర్థమందు యచ్యుతులు వసించుచు అనిలేతుడై, స్థిర
బుద్ధికలవాడై, అసత్యము పలుకక పర్యతగుహాలయందు నివసించ
వలయును.

106 మత్తో స కశ్చిదన్యో ఒతిరిత ఇత్యాత్మ న్యాలోచ్య
సర్వత స్స్వరూపమేవ పశ్యన్, జీవన్ముక్తి మవాప్య
ప్రారబ్ధప్రతిభాసనాశపర్యవ్తం చతుర్విధం స్వరూపం
జ్ఞాత్వా, దేహవతపర్యవ్తం స్వరూపానుసంధానేన
వసేత్... 7.1

'నాకంటే వేరైనది ఏదీయును లేదు' అని నిశ్చయించి
యది స్వస్వరూపమునే కాంచుచు జీవన్ముక్తిని లొంది

ప్రపంచము నడిచిపోవుచున్నది, దేవునివలన ప్రపంచము అంతయు
పాపము నందెనున్నది. కాబట్టి ప్రపంచమును,

107 తదే పార్థావ మిత్థేత ద్రుహ్యశబ్దేన వర్ణితమ్.

తదేక మమృత మజర మనుభూయ తథోమితి. 8.4

ఆ అర్థంతో 'బ్రహ్మ' శబ్దమునే వర్ణించబడినది. అది అమృతము, అదృశ్యము, అచలము. అది భృగువైష్ణవారా ఆచార్యునిచేత వర్ణించబడినది.

108 సంయుక్త మేకభర మక్షరం చ వ్యక్తావ్యక్తం భరతే
విశ్వమిహాః అనీక శాస్త్రాః బద్ధతే తోస్తుకావాక్
జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్యతే పరంపర 97

చేతలు పేదనులు, బ్రహ్మను అవగతము, చేతలు వర్ణ
మూలు, బ్రహ్మను అన్వితము, ననుభవ జగద్విను మహేశ్వరులు
పాలించుచున్నాడు. నేను కర్తను, భాతను అను తలంపుచేత
చేతలు బంధమును పొందుచున్నాడు. హృదువుపై కేరణిల్లు
(అర్చి) చేతగ గాంచుచుంటే చేతలు, వర్ణమహాబంధములనుండి
విడిపి ముగిసి పొందుదు.

109 ఏకచైతన్యం నిత్యమే వాత్మసంస్థం

నాతఃపరం వేదితవ్యం హి కించిత్.

భోక్తా భోగ్యం ప్రేరితారం చ మత్వా

పర్యం ప్రోత్సం త్రివిధం బ్రహ్మ మేతత్. 9-11

అంతరంగమున మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీలోని మరలూత్తమే ఎలాగుగ
వలెనా? మరలూత్తమే గోలుగ కలిసిపోవడమున వలెయును

తేను. భోక్తృ, భోగ్యము, ప్రేరకులుం కనువాని నాతిని తేవులు, ఈశ్వరులు, ఇగర్తు అను రూపమున గోచరించుచున్న వస్తువులము బ్రహ్మమేయని చెప్పబడినది.

110 అత్వవిద్యాతపోమూలం తద్రూపశ్చోపనిషత్పురమ్,
య ఏవం విదిత్వా స్వరూప మేవాసుపిస్తయన్,
తత్ర కో మోహః క శ్కోక ఏతత్వ మనుపశ్యతః.

9-12

అధ్యాత్మనిష్ఠులను, తపస్సుపరులను మూలభూతమైనది, ఉపనిషత్సూక్తిపాదకమైనది పరబ్రహ్మమే ఈ రూపస్వము నాతిని బ్రహ్మ స్వరూపమును ధ్యానమొనర్చుచున్నానీ, పరవ్రత ఏకత్వమును గాంచుచున్నానీ మోహ మెంత? శోక మెంత?

111 సర్వసంసారం విస్మజ్జ చామోహితః పరివ్రాజో
తథం నిర్ధనః సుఖీ ధనవాన్ జ్ఞానాజ్ఞానో భయాతీతః
సుఖదుఃఖాతీతః స్వయంజ్యోతిః ప్రకాశః సర్వవేద్యః
సర్వజ్ఞః సర్వసిద్ధిదః సర్వేశ్వరః సోఽచామితః, తద్వి
ద్మిః పరమం పదం యత్ర గత్వా న నివర్తన్తే యోగి
నః, సూర్యో న తత్ర తాతి, న శకాఽక్కించ న స
పునరాపర్తతే తత్కైవల్య మిత్తుపనిషత్. 9-20

మహానాథులు సర్వసంసారహరహితై, మోహావస్థితై యయిండును. అతడు నిర్ధనః గొల్లనను? అతడు జ్ఞానభవ సంపన్నుడు; సుఖభంజకుడు, జ్ఞానాజ్ఞానమయ అతీతుడు. సుఖదుఃఖ ములకు అతీతుడు. స్వయంజ్యోతిస్వరూపుడు నిర్విచ్ఛలు. సర్వ

నీర్మలములు, సర్వేశ్వరులు, 'అవమాన్యయే నమః' అని
అతలకు భజనచేయుదును. యోగులు ఆ విష్ణువక్తమును బొంది కిరిగి
వెనుకకురారు. అతడు సూర్యుడు (వికాశివలను, శంకరుడు ప్రతా
పివలను. అచటి 'శిశివబాధుని కిరిగి వెనుకకు (సంసారమువలన) రా
నేరడు. అదియే మోక్షము.

44. తిథిభిద్రాహ్మణోపనిషత్తు

1 స విశార స్తథా శీవో నిర్విరార స్తథా శివః. 13

విశారములతో కుశిలబాగు శీవుడు. విశారవిరాటుడు
నిష్ఠుడు.

2 తస్మా దధ్యాసయోగేన మనఃప్రాణా నిర్విరోధయేత్,
యోగీ నిరతదారేణ జరేణేన చిత్తస్తయేత్. 22

కావున యోగి అధ్యాసయోగముచే మనస్సును, ప్రాణము
లను, ఇంద్రియములను నిరోధించుకొనెను. క్షిప్రమున భారణచే
కత్తిరోపిత సంకల్పములను ఛేదించివేయుకొనెను.

3 దేహేంద్రియేషు వైరాగ్యం యను ఇత్యుచ్చతే బుధైః,
అనురత్తిః పరే తత్తే సతతం నియమః స్మృతః. 28

దేహేంద్రియములందు వైరాగ్యము శరణియందుకు యమ
మ-స్మృతచే చెప్పబడినది. చుష్టుతి. ఎల్లప్పుడు వరమాత్మ తత్త్వ
మందు అప్రతికలిగియుండు నియమమని చెప్పబడినది.

4 సర్వవస్తుస్యదాసీవభావ మానన ముత్తమమ్,
జగత్సర్వ మిదం విధ్యావ్రతీతిః ప్రాణసంయమః 29

నమస్తే దృశ్యమహామంజులంబును కలగల్గితోమని దీక్షింపమని అననమని వేర్పాడయినట్లున్నది. ఈ నమస్తే దృశ్యమహామంజులంబును కలగల్గితోమని వ్రాసినట్లు ప్రాచీనమైనది.

- 5 చిత్త స్థానైర్ముఖిభావః ప్రత్యాహారస్తు సత్తమః,
చిత్తస్య నిశ్చలీభావో దారణా దారణం వీధిః. 30

మమస్తును అనిర్ముఖమనెడుట ప్రత్యాహారం అనియు ను' మమస్తు నిశ్చలమగుగా మండుట భారణమనియు.

- 6 సోఽహం చిన్తాత్ర మేవేతి చిన్తనం ధ్యాన ముచ్యతే,
ధ్యానస్య విస్మయేతి సమ్యక్ స్వమాది రభిధీయతే. 31

'అవరమాత్మయే నేను, నేను చిన్తాత్మయనె' అననిరస చేయుట ధ్యానమనె' చెప్పరా'దున్నది. ధ్యానమనియు క్క. పూర్వ విస్మయేతి (అత్మభీతి) నిమాళియని వేర్పాడయినట్లున్నది.

- 7 అహింసా సత్య మస్తేయం
బ్రహ్మచర్యం దయార్థపమ్,
క్షమా ధృతి ర్మితాహరః
శౌచం చేతి యమా దళ. 32

అహింస, సత్యము, అంగతినిము చేయకుండుట, బ్రహ్మచర్యము, దయ, యుజాత్వము, ఉత్పన్నైర్వము, మితాహరము, శౌచము అను ఈ పది 'యమ' మనలగును.

- 8 తప స్సమృష్టి రాస్తీక్యం దాన మారాధనం హరేః,
వేదాంతశ్రవణం వైషామీర్మతిశ్చ బహిః ప్రతమ్. 33

తపస్సు, సంకోచము, అస్థికభావము, కామము, శ్రీహరిని
ఆరాధించుట, వేదాంతక్రమణము, లబ్ధి, సమృద్ధి, జనము, ప్రళయము--
అనుభవి 'నియమము' అనబడును.

9 అల్పాశీ స్వల్పవిద్రవ్య తేజస్వి బలవాన్ భవేత్.

102

స్వల్పాహారము, కైకౌనువాడు, స్వల్పప్రవర్తనవాడు,
తేజోవంతుడు, బలవంతుడు అగును.

10 యత్ర యత్ర ధృతో వాయు రజే రోగాదీదూషితే,
ధారణాదేవ మరుత స్తత్ర దారోగ్య ముక్నుతే. 112

రోగములే దూషితమైన వీ అవయవమునందు ప్రాణవా
యింపు ధారణచే నిలచిన ఆ అవయవము ఆరోగ్యమునుపొందును.

11 నిశ్చేయసాయ యుజిత జపధ్యానపరాయణః,
మనసా పరమాత్మానం ధ్యాత్వా తద్రూపతా మియాచ్ఛే.
127

ధ్యానశీలుడు, జపధ్యానపరాయణుడై పరమ శ్రేయమును
సాక్షము కొలువ చేయవ్వింపవలెను. అట్లు. మనస్సుతో పర
మాత్మను ధ్యానించుచు ఆ పరమాత్మను మనస్సుతో పొందును.

12 ధ్యాయతో యోగిన స్పర్శం మనోవృత్తి ర్విసశృతి,
హృత్పంచరీతి మద్యస్తం వైతన్యం తోగితి రవ్యయమ్
158

హృదయంపువరీకమద్యమున మున్నదియు, శిష్టతస్వరూ
పయినను, వాశరహితుము నుండు వైతన్యమును ధ్యానించు యోగికి
మనోవృత్తి అగ్నియు పశించిపోవును.

13 నివాతదీపసవ్యక మశ్యత్క్రిమ మణిపక్వమ్,

ధ్యాయతో యోగిన స్తస్య ముక్తిః శంతతే స్థితా 157

గాలిదీపః శోటమశ్య దీపమునంటివాఁడును, అశ్యక్రిమమైన మణిపక్వమ్ కాంతివంటి కాంతికలవాఁడును అగు మహాత్మ్యమధ్యనించు యోగిని మోక్షము కరతలామలకమై యుండును.

14 విశ్వరూపస్య దేవస్య రూపం యత్క్రిందిదేవ హి,

స్థవీయ స్సూక్ష్మ మస్యద్వా పశ్యన్ పృథియపంకజే

158

15 ధ్యాయతో యోగినో యస్తు పాదదేవ ప్రకాశతే. 159

జగద్రూపఁడైన న దేవుని స్థూలముగాని, సూక్ష్మముగాని, తదితరముగా, అగు గూఢమును తన పృథివీరూపవృత్తమునందుఁ గాంచును ధ్యాయించు యోగిని మహాత్మ్య పాదాద్వైగనే శోభ రింపను.

16 శీవాత్మనః పరస్యాపి యద్యేవ ముఖయో రపి,

అహమేవ పరంబ్రహ్మ బ్రహ్మహమితి సంస్థితః. 160

శీవాత్మకును, పరమాత్మకును, 'నేనే పరబ్రహ్మమును, పర బ్రహ్మను నేను' అనుస్థితి వ్యతిరేకమై యున్నది.

17 సమాధిః స తు విచ్ఛేదయః సర్వవృత్తి వివరితః,

బ్రహ్మ సంపద్యతే యోగీ స తూయ స్సంస్కృతిం

ప్రతేత్. 161

సమస్తవృత్తులు సరించి మనస్సు బ్రహ్మకారమైన స్థితియే సమాధియని ముఖం గ మనము. అట్టివిశేషం యోగి బ్రహ్మను యగును. అతఁడు ముఖం సంసారమును బొందఁడు.

- 18 ఏవం విశోధ్య తత్త్వాని యోగీ నిస్పృహచేతసా.
యథా నిరిష్టనో వహ్నిః స్వయమేవ ప్రళామ్యతి.

163

యోగి ఈ విధముగా తత్త్వమును పరిశోధించి నిష్కాము యై
కష్టాలులేని అగ్నివలె స్వయముగనే కాంత నిర్వహింపడు.

- 19 మోహబాలకసంఘాతో విశ్వం పశ్యతి స్వప్నవత్ .
సుషుప్తి ప ద్య శ్చరతి స్వభావపరినిశ్చలః
నిర్వాణవద మ్రాళిత్యయోగీ తైవల్య మశ్నుతే.ఇతః,
వనిషత్.

164

మోహబాలకసంఘాదైవ ఈ బగర్వదు యోగి స్వప్న వత్
వలె గాంచును. అతడు స్వభావముగనే నిశ్చలఁడై, సుషుప్తి
యందువలె వర్తించుచు నిర్వాణవదము మ్రాళియుండి మోక్షమున
లవయును.

45. సీ తో ప ని ష త్తు

- 1 దేవా హ వై ప్రజాపతి ముబ్రువన్ సీతా కింయా
మితి. స హోవాచ ప్రజాపతిః సా సీతా ఇతి మూఁ
ప్రకృతి రూపత్వాత్ సా సీతా ప్రకృతి స్వరూపా, ప్ర
ణవప్రకృతి రూపత్వా త్సా సీతా ప్రకృతి రుచ్యతే.

దేవతలు ప్రజాపతిని 'సీత ఎవని? ఆమె రూపము ఇ
అని యడుగుగా వాసిట్లు చెప్పిరి—మూలప్రకృతిరూపిణి. ప్రణావ
ప్రకృతిరూపిణి అయియుండుటచే సీత ప్రకృతియని చెప్పబడినది.

- 2 శ్రీరామసాన్నిధ్యవశా జ్ఞగదానందకారిణీ,
ఉత్పత్తిస్థితిసంహారకారిణీ సర్వజేహినాం
సీతా భగవతి త్వేయా మూలప్రకృతి సంక్షిప్తా.

శ్రీరామచంద్రుని సాన్నిధ్యవశమనే జగత్ప్రపంచ ఆనంద మను గొల్పునదియు, జగత్ప్రయోగ్య- సృష్టిస్థితిసంహార కారిణియు, నమస్త ప్రాణులందును జన్మవసించునదియు అయిన భగవతియగు నీత మూలప్రకృతియని చెప్పబడినది.

46. యోగచూడామణ్యపనిషత్తు

- 1 ...తావ త్తీవో త్రమత్యేపం యావ త్తత్త్వం న విస్థతి.
14

వరమాత్మకర్తృత్వము నెఱుంగనముఱుగు జీవులకు సంహార శక్తమున తగుల్కొని తిరుగుచునే యుండును.

- 2 కటన్దములవణత్కాగీ కీరభోజన మాచరేత్.
41

యోగి ఉప్పు, కాశము, పులుపు మొదలైన వవానిని వదలి గీ. రాష్ట్రమును భుజించవలయును.

- 3 బ్రహ్మచారి మితాహారో యోగీ యోగపరాయణః,
అహ్లాదార్థ్యం భవేత్పిప్థో నాత్ర కార్యా విచారణా.
42

బ్రహ్మచారియై, మితాహారమును స్వీకరించుచు, యోగ పరాయణులైన యోగి సంవత్సరమునకు పై న విధిని పొందును. ఇందు విచారించవలసిన పనిలేదు.

- 4 సుస్త్రిగ్ధమధురాహార శృతుద్ధాంశవివర్ధితః,
భుజ్జితే శివసంప్రీత్యా మితాహారః స ఉచ్యతే. 43

స్వీహాయుక్తమస మధురాహారమును నాణ్యవర్ధాగమును
వనవిదేసి భగవత్ప్రీతితో (భగవంతునితో సేవనచేసి చైవభావ
వల్ల) సుఖించినచో అది మితాహారమని చెప్పవచ్చును.

- 5 పద్మాసనం సమారుహ్యా సమకాయ శిరోధరః,
నాస్మాగద్యస్థి రేకాస్తే జపే దోంకర మవ్యయమ్ 71

భ్యావశీలుడైన పద్మాసనము చేరినా, కుంభాస్థి, శరీర
మును, శిరస్సును సమముగా నిలిపి, నాస్మాగమందు దృష్టిని
లేర్పడినది నీకాంక్షపడకమున నాశరీరమైనైవ ఉంకారమును
జపించవలెను.

- 6 ఇద్రియై ర్పథ్యతే జీవ ఆత్మా చైవ స విద్యతే,
మమత్వేన భవే జీవో నిర్మమత్వేన తేవతా. 84

జీవులు ఇంద్రియములచే బంధింపబడచున్నాడు. ఆత్మ
బంధింపబడుట లేదు. జీవులు మమత్వముచే జీవుడగుదు. మమ
త్వము విడిచుటచే నేవలము పరమాత్మ యగును.

- 7 కుచి ర్వాప్యకుచి ర్వాపి యో జపే త్రుణవం పదా,
స స వివృణి పాపేన పద్మపత్ర మివాంభసా. 88

కుచియైనా, అకుచియైనా ఎవడు ప్రణవమొనమును
(ఉంకారమును) పదా జపించుచుండునో అతడు తామరాక నీటిచే
అంటుదివలెముగా పాపముచే అంటుటవలయుండును.

- 8 యాపద్మ స్థి త్రువో ర్మద్యై తావత్కాలం భయం కురః

గ్రహమధ్యమున కృష్ణి నిబిదియున్నంతవఱకు గ్రాహము
శీలింపదున్నంతవఱకు ఇత మనుజునకు భయ మెందు ?

9 బద్ధపద్మాసనో యోగీ నమస్కృత్య గురుం శివమ్,
నాసాగ్రదృష్టి రేఖాః ప్రాణాయామం సమభ్యసేత్.

106

యోగి పద్మాసనము చేసికొని కూర్చొని శివ గురువునకును,
శివునకును (భగవంతునకును) నమస్కారముచేసి ఏకాంతమున వాని
కాగ్రమునందు కృష్ణినిలిపి ప్రాణాయామము ఎభ్యసించవలయును.

10 ప్రాణాయామో భవే దేవం పాతకేష్టపపాపకః,
భవోచ్ఛిదుహసేతుః ప్రోచ్యతే యోగిభిః సదా. 108

ప్రాణాయామము పాపము లన్ని కల్పింపదు దహించివేయు
వల్ల అగ్నివంటిది. సంపారమును సముద్రమునకు మహానీరువృషంబిది
అని యోగులు సదా చెప్పుచుండును.

11 అసనేన కుజం హన్తి ప్రాణాయామేన పాతకమ్,
వికారం మానసం యోగీ ప్రత్యాహరేణ ముంచతి.

109

యోగి అసనముచే శోగమును పోగొట్టుకొనును. ప్రాణ
ాయామముచే పాపమును నశింపజేసికొనును. ప్రత్యాహరణముచే
మనస్సువలనలి వికారములను పోగొట్టుకొనును.

12 ధారణాని ర్మనోర్ధ్వగం యాతి చైతన్య మద్భుతమ్,
సమాధౌ మోక్ష మాప్నోతి త్యక్త్యా కర్మ కుఠాకుఠమ్

110

భారణచే మనోదైర్ఘ్యమును, అన్యురమును దైర్ఘ్యమును
బొందును. సమాధిచే శుభాశుభకర్మలను వదిలి మోక్షమును
పొందును.

18 చరణాం చక్షరాదీనాం విషయేషు యథాక్రమమ్,

యంత్రత్వత్వాహరణం తేషాం ప్రత్యాహారః స ఉచ్యతే

120

బాహ్యవిషయములందు ప్రవర్తించుచున్న చక్షురాది ఇంద్రి
యములందు విచేత్యూర్వకముగ వెనుకకు మఱిించి తన వశమునం
కుండుకొనుట ప్రత్యాహారమని చెప్పబడినది.

47. నిర్వాణోపనిషత్తు

1 దైర్ఘ్యక్షణ్ణా, ఉదాసివకాపీవమ్, విచారచండః బ్రహ్మవ
తోఽఽ యోగపట్టః.

యోగి దైర్ఘ్యమును వత్త్రము, ఉదాసీవ్యమును కాపీవముః
విచారణయనెడి చండము, బ్రహ్మకలోకవమును యోగవర్ణము
గదిగియుండును.

2 ... పరమానందీ, నిర్గతగుణత్రయమ్, విచేకలభ్యమ్.
మనోవాగ గోచరమ్, అనిత్యం జగదృజ్జనితమ్ స్వప్న
జగద్రథగజాది తుల్యమ్, తథా దేహాదిసంఘాతమ్,
మోహగుణజాలకలితమ్, తద్రజ్జననం తృప్తితమ్.

బ్రహ్మము పరమానందయము, గుణహీనము, జ్ఞాన
గవ్యము, అవాన్యౌషధోచితము అయియున్నది. ౧ బ్రహ్మము
వంతు కల్పింపఁబడిన ఈ జగత్తు అనిత్యమై, స్వప్నజగత్తువంటి

మేఘగజములలో యమాద్యష్టాంగయోగము. ఈ దేవతగణముదాయము యమాద్యష్టాంగముచే కల్పితమై త్రాణియందలి పామువలె రోచుచున్నది.

- 3 యోగేన సదానందస్వరూపదర్శనమ్, ఆనందభిజ్ఞో,
మహాశ్శశానే ఒప్యానందవనే వాసః విశాంతస్థానమా
సంద మతమ్,

యోగముచే నదానంద (అర్చి) ద్వగూపదర్శనము కలుగును. యోగి ఆనందభిజ్ఞుడై, మహాశ్శశానమునందు పైగము ఆనందవనమునందువలె వసించును. విశాంతస్థానము అతనికి ఆనందమనమై గొంపును.

48. మండలబ్రాహ్మణోపనిషత్తు

- 1 భానయుక్త యమాద్యష్టాంగయోగ ఉచ్యతే. 1-1

భానముతోఁ గూడిన యమాదులు అష్టాంగయోగమని చెప్పబడుచున్నది.

- 2 శీతోష్ణాహార నిద్రావిజయః, సర్వదా శాన్తినిశ్చలత్వం
విషయేన్ద్రియనిగ్రహ త్రైతే యమాః. 1-1

శీతోష్ణములను, ఆహారనిద్రలను జయించుట, నదా శాంతి, నిశ్చలత్వము కలిగియుండుట, విషయేంద్రియ నిగ్రహము—ఇవి యమాములు.

- 3 గురుభక్తిః పత్యమార్గానురక్తిః సుభాగత పత్త్యసుభవ
శ్చ తద్యస్త్విసుభవేన తుష్టిః, నిస్సంగతా విశాస్త్ర
వాస మనోపత్తిః, ఫలాపభిలాషో వై రాగ్యభావశ్చ
నియమాః. 1-1

గురుభక్తి, మోక్షసంబంధ విషయములందు ఆమర్శవము, సర్వమార్గామకక్తి, పంతుష్టి, నిర్గుణగర్వము, ఏకాంతవాసమును గూర్చిన మతోప్పత్తి, ఫలమును గూర్చిన అవధిలాష, వైరాగ్య భావము - ఇవి నియమములు.

4 సుఖాననవృత్తి శ్రీరావాసా శైవ మనన నియమో భవతి. 1-1

సుఖాననమునందు సుఖప్రవృత్తిని ఆననమునందు ఉండుట ఆనననియమములు అయియున్నవి.

5 పూరక తుంభక రేచనైః షోడశచతుష్షష్టి చ్ఛాత్రింక త్పంఖ్యయా యథాక్రమం ప్రాదాయాము. 1-1

పూరక, తుంభక, రేచకములతో మనఃసూక్ష్మ, అక్షావదినాలుగు, ముప్పదిరెండు పంఖ్యతో యథాక్రమముగ ప్రాదాయమామి నలు పుట ప్రాదాయమామి మనము.

6 విషయేభ్య ఇంద్రియాశ్చేభ్యో మనోనిరోధసం ప్రత్యా హారః 1-1

విషయములనుండియు, ఇంద్రియములనుండియు, మనస్సును మరలించి అంతర్ముఖ మొనర్చుట ప్రత్యాహార మనము.

7 సర్వకరీరేషు చైతన్యైకతాసతా భ్యావమ్. 1-1

సర్వకరీరములందును గల చైతన్యమును ఏకాగ్రమనస్సుతో చింతించుట భ్యావ మనము.

8 విషయవ్యాపర్త సపూర్వకం చైతన్యేచేతః స్థావనం చా రణం భవతి. 1-1

ప్రపంచము మనకల్పిత మగుటచే బ్రహ్మకర్తఁ యగు నై న బహిష్కరించై నను ప్రపంచమిహ్యర్థి భావనఁ గలుగఁజూను భవైకరూపుడగు ఆ బ్రహ్మజేర్చి బ్రహ్మమే యగుచున్నాఁడ.

15 యస్య సంకల్పవాక స్స్యో

త్తస్య ముర్తిః కరే స్థితా,

తస్మా ద్భావాభావౌ పరిత్యజ్య

పరమాత్మధ్యానేన ముక్తో భవతి.

2-3

ఎవనికి సంకల్పము లన్నియు పరించిపోవునో అట్లేనే మోక్షము కరణలానులకమే అయియున్నది. కావున భావాభావములను వదిలి సాధనము పరమాత్మను ధ్యానించుటచే ముక్తి చేగును.

16 స ఏవ సంసారకారణాయ గురు మాత్రిత్య రామాది

త్యక్త్వా విహితవర్తాచరన్ సాధనచతుష్టయసంపన్నో

హృదయకమలమధ్యే భగవత్పత్తామారాస్త ర్లక్ష్యమాన

మాసాద్య నుష్టుప్త్యవస్థాయా ముక్తర్తిహ్యవంశస్త్పతిం

లగ్ధ్వా ఏక ఏవాహ మద్వితీయః కంచిత్కాల మజ్ఞాన

వృత్త్యా విస్మృత జాగ్రద్వాసనాను ఫలేన వైజపోఽ

స్మృతి, తదుభయవిపృత్త్యా ప్రాజ్ఞ ఇదానీ మస్మిత్యహ

మేక ఏవ స్థానభేదా దవస్థాభేదస్య పరం తు వహి

మదవ్య దితి జాతవివేకః శుద్ధాద్వైత బ్రహ్మహ మితి

ఖిదాగస్తం చిరస్యస్వాస్త ర్విజ్ఞాంభిత భానుమండల

ధ్యాన తదారారాకారిత పరంబ్రహ్మకారిత ముర్తి మా

ర్గమాయాతః పరిపశ్యో గురం.

2-4

శ్రవణము సంసారమును బాటుటై గురువు నాశ్రయించి కామాదులను వదిలి విహితకర్మ నాచరించువాడై సాధన చతుష్టయ సంపన్నుడై హృదయపద్మముపంజలి భగవత్స్వరూపమును గాంచి 'నేనే జాగత్సర్వము నుమృత్యువర్ణలందు విశ్వితైఃషష్టాక్షైః దూషములతో ప్రపత్తిల్లుచున్నాన'ని యెఱిగి శుద్ధాద్వైతబ్రహ్మను కానని తెలిసికొని భవభావనను వీడి స్వాంతర్వ్యబృంధిత ప్రకాశ రూప పరబ్రహ్మకారముగల మోక్షమార్గమున ఆరాధించుచు పరివర్తహృదయుడై ముక్తిసాధించువాఁడు.

17 సంకల్పాదికం మనోబంధపీఠమ్, తద్వియుత్తం మనోమోక్షయ భవతి. తద్వాం శృణూది కాహ్య ప్రపంచోపరతః విగత ప్రపంచగంధః సర్వజగదాత్మ త్వేన పశ్యం స్త్యైకాహంకారో బ్రహ్మహ మస్మితి చిన్తయన్నిదం సర్వం యదయమాత్మేతి భావయన్ కృతకృత్యో భవతి. 2-4

సంకల్పాదులతోఁ గూడియున్న మనస్సు బంధకారణము. సంకల్పాదికహితమైన మనస్సు మోక్షకారణము. శుద్ధమనస్సు కల వాఁడు చతురాది కాహ్య ప్రపంచమునుండి విరమించుచు, ప్రపంచవికవాసనలేనివాడై, సమస్త జగత్తును పరమాత్మ స్వరూపముగఁ గాంచువాడై ఆహంకారము లేనివాడై 'బ్రహ్మస్మి' (నేను బ్రహ్మమును) అని తలంచువాడై కృతకర్మ వదును.

18 తచ్చానన్తసముద్రమగ్నా యోగినో భవన్తి. తదపేక్షయా ఇంద్రాదయః స్వల్పావందాః. 2-5

యోగులు బ్రహ్మచందనముద్రమున నిమగ్ను లగుదురు. పరికంఠి ఇంద్రాదులు స్వల్పావందము కలవారే యగుదురు.

విచయములనుండి మనస్సును మరలించి సైతస్వరూపమును నిలుపుట భారణ యగును.

9 ధ్యాన విస్మృతిః సమాధిః, 1-1

ధ్యానవిస్మృతి (అర్కస్థితి) సమాధి యనబడును.

10 ఏవం సూక్ష్మజ్ఞాని, య ఏవం వేద స ముర్తిభావో భవతి. 1-1

ఈ ప్రకారముగ సూక్ష్మాంగములను ఎఱుంగువాఁడు మోక్ష భాగి యగును.

11 దేహస్య పంచదోషా భవంతి
కామక్రోధ నిశ్శాన్తనభయ నిద్రాః,
తన్నిరానస్తు నిస్సంకల్పాక్షమా
లఘూహారా ప్రమాదతా తత్త్వసేవనమ్. 1.2

దేహమునకు ఐదుదోషములు కలుగును. అవి కామము, క్రోధము, నిశ్శాన్తనము, భయము, నిద్ర. అవి క్రమముగ సంకల్ప రాహిత్యము, మమ, లఘుభోజనము, అగ్రవమర్తిక, తత్త్వసేవనము అనువానిచే నశించిపోవును.

12 నిద్రాభయసరీస్పృహ హింసాదితరణం తృష్టాపర్తం
దారసంకం సంసారవార్ధిం తర్తుం సూక్ష్మమార్గ మప
లంబ్య సత్త్వాదిగుణా సత్త్వికమ్య తారక మవలోక
యేత్, భూమధ్యే సప్రదానందలేఖః కూటరూపం
తారకం బ్రహ్మ. 1.2

నిద్ర, భయము అనుభూయించి కలదియు, హింస మొదలైన తరంగములతోఁ నూపింపదియు, అశేయమగు సుడిగుండము కలదియు,

భార్యయను బలదోలిగియున్నదియు అగు సంపాదకుడు సముద్రమును కాటకుట సూక్ష్మమార్గము వలనబొంది నల్లైవడిగణములను చాలి తారకమును గొంచితలయును భూమభ్యయందు గోళుండు పచ్చివానంబ శీతోరు-చమైన తారకమే బ్రహ్మ మగును.

- 13 సర్వమాత్మైవ, తల్లక్ష్యం కుద్ధాత్మదృష్ట్యా వా యః
 పశ్యతి స ఏవ బ్రహ్మనిష్ఠో భవతి, జీవః పంచవింశతః
 స్వకల్పిత చమర్షింశతితత్త్వం పరిరక్షణ్య పద్వింశః
 పరమాత్మాలహ మితి నిశ్చయా తీవ్రస్ఫురే భవతి,
 ఏవ మస్తర్లక్ష్య దర్శనేన జీవస్మక్తిదళాయాం స్వయం
 మస్తర్లక్ష్యే భూత్వా పరమాత్మాలాభందమందతో
 భవతి.

1-4

'సర్వమాత్మైవ' (అంతయు ఆత్మయే) అను వాక్యము ననుబొంది పరమాత్మయే లక్ష్యము. ఆ పరమాత్మను విప్పించిన బ్రహ్మనిష్ఠుడే జీవస్మక్తుడు. ఇనువడియను తస్యమయోగోచ్చయోగ కల్పితములైన తస్యమయను వదలి ఇనువడియోగబది అగు పరమాత్మైవస్యే తానని నిశ్చయించుకొనుటో ఆరంభము. జీవస్మక్తుడగును. జీవస్మక్తిదళాయందు శాంత్యగ్న్యాయేన పరిపరిదానాక స్వరూపమైన పరమాత్మయే అనుగును.

- 14 ... ప్రపంచస్య మహాకల్పితత్వాత్, తతో భేదాల
 తావాత్ పదాదివృషిర్గతేపి మిత్యాత్మభానాత్, స
 కృద్విభాత పదానన్తాదుభవైకగోచరో బ్రహ్మవిత్తదేవ
 భవతి.

2-3

19 భద్ర మమసస్త్వ మతిరహస్యమ్, యజ్ఞానేన కృతార్థో

భవతి. అభిలేన్ద్రియ క్షయవశా దమసస్త్వ ముబ్రహ్మ్య
సంధ సముద్రే మనః ప్రవాహయోగరూప నివాతస్థిత
దీపవ దవలం వరబ్రహ్మ ప్రాప్తోతి... పరమశాన్తిం
స్వీకృత్య, మనః ప్రచారకూన్యం పరమాత్మని లీనం
భవతి, పయస్సవానస్తరం ధేమస్తపక్షిరమివ సర్వే
న్ద్రియవర్గే పరిపక్తేః సనోనాశం భవతి, తదే వామన
స్కం, తదనునిత్యకుద్ధః పరమాత్మాపామేవేతి తత్త్వ
మసి శ్శుభదేశేన త్వమేవాహ మహమేవ త్వమితి
చారకయోగమార్గే జాఖండానందపూర్ణః కృతార్థో
భవతి.

3-1

ఈ అమసస్త్వయోగము మిగుల రహస్యమైనది. అమసస్త్వ-
యోగము నెఱచిన యోగి కృతార్థుడగును. ఇంద్రియములన్నియు
విచయిన్నితము అగుటచే అమసస్త్వగూఢయై ఆనందసముద్రము
సంధు మునస్సు గాని పీఠంబోట ఉంచిన దీపమవలె నిత్యబ్రహ్మ
బ్రహ్మమును బోయను. పరమశాంతిని బొంది ప్రచారకూన్యమును
పరమాత్మబ్రహ్మను లీనంబగును. పాలు ప్రవించిన దీపవ గోవు
కొలక- గ్లపంబునవలె పూజలై సర్వేంద్రియ భవాహుము విడి
యరిహత్త్వగూఢయై పరమస్త్వ సత్యమును, అదియే అమసస్త్వము.
సదనందనంబు యోగి 'నిత్యోన్మత్తము' పరమాత్మను గానె యగుడు
వ'ని 'నిత్యమసి' వాక్యోపనిషత్సూక్త్యాచా రుణికి 'నీతే సదా,
నేనే నీవు' అను అనుభవాన్ని గవదీ 'తాతకయోగమార్గమున ఆఖం
బానందపూర్ణుడై కృతార్థుడగును.

20 పరిపూర్ణ ఆకాశమగ్నమనాః ప్రాప్తోస్త్వస్యవస్థా సం
స్యస్త సర్వేంద్రియపర్ణః అనేకజన్మాదిత పుణ్యపుంస

పవ్య కైవల్యపలో ఒళండానంద, నిరస్తసరస్వతేభ
 కళ్యతో బ్రహ్మహమస్మితి కృతకృతో భవతి, త్వమే
 బాహం స తేదోఽస్తి పూర్వత్వా త్వరమాత్మనః ఇత్యు
 చ్చరన్ సమాత్మిన్య శిష్యం జ్ఞప్తి మనీషయత్ 3-21

యోగీ పూర్వమైన చిదాకాశమునందు నిమగ్నమైన మనస్సు
 కలవాడై, ఉప్యవ్యవస్థను (మనస్సును జాతీయ స్థితిని) పొంది,
 సత్త్వింద్రియ సమాహమును వదిలి బహు బ్యాకృత పుణ్యభూమి
 ముచే ఛలించిన యోగిఫలము కలవాడై, అఖండానందముచే
 వశింపఁజేయబడిన పదువ్రతైశ్వర్యము కలవాడై, 'బ్రహ్మహం
 మస్మి' (నేను బ్రహ్మమునీ) అను అనుభవము గల్గి కృతార్థుఁ
 డగును. "నాయనా! 'నీవే నేను'; పరమాత్మ పరిపూర్ణ మగుటచే
 నీకు నాకు భేదము లేదు" — ఈ ప్రకారముగ గురువు పలుకుచు
 విష్ణుని చేరఁజేసికొని జ్ఞానము పొందును.

21 సమీక్షయం మనో జన్తాయ, నిర్విషయం ముత్తయే
 భవతి. ౧

విచారానస్త్రీగల మనస్సు బంధమును కలుగఁజేయును.
 విచారనిర క్తమైన మనస్సు యోగమును కలుగఁజేయును.

22 తస్యనో విలయం యాతి తద్విష్టిః పరమంపదమ్, ౧

మనస్సు ఎదుట లయించుచున్నచో, అది విష్ణుప్రయోగ
 సర్వోత్తమవదము అయియున్నది.

23 బ్రహ్మమృతపానపరాయణో ఒహి సన్నాస్యనీ పరమ
 హంస అవధూతో భవతి, తద్దర్శనేవ సకలం జగత్ప్రవి
 శ్రం భవతి, తత్పైవాపరో ఒత్థోఽపి ముక్తో భవతి.

తత్కుల మేకోత్తరకతం తారయతి, తస్మాత్పవిత్ర
బాయాఽవత్యవర్గం చ ముత్తం తపతీమ్యుపనిషత్. 5

బ్రాహ్మ్యమృతపాపవరాయణంవగు యోగి పరమహంస, అత
సూత యగును. అట్టివానిని దర్శించుటచేత లోకమంతయు పర్వత
మగును. సేవించుటచేత అజ్ఞానము ముక్త్య వగును. ఆ మహానీ
యులం తప కులమంటలి నూటమిక్కు- తపమంతవారిని తరింపజేయును.
అందు తల్లిదండ్రులు, భార్యపుత్రులును ముక్తిని పొందుదును.

49. దక్షిణామూర్త్యుపనిషత్తు

1 వైరాగ్యలైలంపంపూర్వే తస్మి వర్తిసమన్వితే,
ప్రవోధపూర్ణపాత్రే తు జ్ఞప్తిప్రీతిపం విలోకయేత్. 15

వైరాగ్యమును నూనచే నింపినదియు, భక్తియును వర్తికల
దియు అగు ప్రవోధమును పూర్ణపాత్రయందు జ్ఞానమును దీపమును
గొందుటెను.

2 వైరాగ్య మరణం కృత్వా జ్ఞానం కృత్వాత్తరారణిమ్,
గాఢతామిద్రసంశాన్తిజ్ఞానాథ మర్థం నివేదయేత్. 16

వైరాగ్యమును క్రిందికట్టెగను, జ్ఞానమును పైకట్టెగను చేసి
దట్టమైన అజ్ఞానమును దీకటి నశించుటకై ముఖించి నూతిమైన
గోదాంతార్థమును బోధింపి గ్రహించవలయును.

50. శరభో ప ని ష థ్తు

1 సర్వం సంత్యజ్య మునయో యదృజన్త్యాత్మరూపతః,
తచ్ఛారంభం త్రిపాదృప్త్యా స్వమాత్ర మపరివృత్యతే,

మందులు నిర్వహణములను వదలి చేసిని ఆశ్చర్యమూపముగ నేదిండుచున్నారో, అదియే మూలసాధములు కల బ్రహ్మము. ఆ బ్రహ్మకర్తవే శేషించియున్నది.

2 బహూని పుత్యాని కృతాని యేన

తేనైవ లభ్యః పరమేశ్వరోఽస్మి.

1

ఈ పరమేశ్వరుడు అగ్రే పుణ్యములు అచరించినవాడో, లభించును.

3. యతో వాచో నిపర్తన్తే ఆప్రాప్య మనసా సహ,

అనందం బ్రహ్మణో విద్వా న్న విభేతి కదాచన. 17

దేని చేరలేక వాక్కులు మునుపుతోటకావి గావకను ముందు యన్నవో, అట్టి బ్రహ్మకథము తెలియనివాడు దేవలభను ఎన్ని గును భీతికెందక యుండును.

4 అతో రణీయా న్యహతో మహీయాన్

అత్కాన్య జన్తో ర్నిహితో గుహయామ్,

త మక్రతుం పశ్యతి పీతరోశో

దాతుః ప్రసాదా న్యహిమాన మిశమ్.

18

సూక్ష్మములై పర్యవృత్తులు సూక్ష్మమైతియు, మహత్కర్త ములై పరవృత్తులు మహత్కర్తమైతియు పని అర్థ తీర్పు హృదయ గుహాయందున్నది. గొప్ప మహిమలో గూడినట్టియు, పచ్చల మైత్ర్యము ఆ అర్థగూడ పరమేశ్వరుని భగవదనుగ్రహముచే ముఖ రహితులగు శాంతుచున్నాడు.

5 పసిష్టవైయాససి వాసుదేవ

విరించిముద్వై స్త్విది భాష్యమావః.

సనత్కుజాతాది సనాతనాదైర్వి

రీడోఽ మహేశో భగవా నాదిదేహః.

19

సనీధ్వజుః, వ్యామజుః, వామజేభుః, బ్రహ్మజేభుః యేన
సవారిచే హృదయమంతం నా భ్యానింహంబువాంబును, సనత్కు
జుః, సనాదినుః యేనైవసవారిచే సుతంపఃదగితవాంబును,
గవామజుః, అదిదేభుః అగు మహేశ్వరుః జగత్సృష్టయన
యజగదగును.

సతోఽ నిత్యః సర్వసాక్షి మహేశో

నిత్యాపస్తో నిర్వికల్పో నిరాభయః,

అచిచ్ఛశక్తి ర్భగవా న్నిరీకః

స్వా విద్యయా ఎత్వితమాసభూమిః.

20

సత్యవ్యరూపుః, నిత్యుః, సర్వసాక్షియు, మహే
శుః, నిత్యాపస్తో నిర్వికల్పరూపుః, నికల్పరహితుః, నామ
యంతుః, అచిచ్ఛశక్తియుంతుః, భగవంతుః, నీరీక
ుః అగు జగత్సృష్టయ తత మాతాచే ఈ జగత్తును కల్పించెను.

అతిమోహవరీ మాయా మమ విష్టోక్త సుతత,

తస్య పాదాంబుజద్వానా ధ్వస్తరా సుతరా భవేత్. 21

సుతరా ! నా గుంకాయ (బ్రహ్మజేభగుంకాయ) విష్ణు
గుంకాయ మాయ నిగుంబ మోహింహాయనై యున్మిది.
స్వప్నగుంకా పాదపద్మములను భ్యానించుటచేత మత్తకమై
యాయను బాటుటకు బోలభ్యము కలుగును.

బ్రహ్మోర్పణం బ్రహ్మపావి

బ్రహ్మగౌన్వి బ్రహ్మదా హుతమ్.

బ్రహ్మైవ తేన గత్తవ్యం
బ్రహ్మకర్మ సమాధినా.

26

అచ్యుతమునందలి హోమసాధనములు, హోమబ్రహ్మములు, హోమాగ్ని, హోమము చేయువాఁడు, హోమము చేయువానిపది-
అన్నియును బ్రహ్మైవమనగానే యనెడి ఏకాగ్రభావముతో అ-
చ్యుతాచార్యులను చేయువాఁడు బ్రహ్మమునే పొందును.

51. స్కన్ధోపనిషత్తు

1 ఓమ్ అచ్యుతోఽస్మి మహాదేవ తవ కాదుర్ములేకతః,
విజ్ఞానభువ ఏవాస్మి శివోఽస్మి కిమతః పరమ్. 1

మహాదేవా! మీ కరుణాదీక్షముచేరి నను అచ్యుతుడన
నైతిని. విజ్ఞానభువనుడనైతిని. శివస్వరూపుడనైతిని. ఇంకేమి
కావలయును?

2 స నిజం నిజప ద్వాతి అంతఃపరణజ్ఞంభవాత్,
అంతఃపరణనాశేన సంవిన్యాత్రస్థితో హరిః. 2

మహావిజ్ఞానభువనుడే అపత్యమైనది పర్యవ్రాసరిగా తోచు
చున్నది. మహావాక్యముచే జ్ఞానమూర్తి స్వరూపుడైన స హరి ప్రకాశ
క్ష మగుచున్నాఁడు.

3 సంవిన్యాత్రస్థిత శ్చాహ మజోఽస్మి కిమతఃపరమ్,
స్మృతిరిక్తం జడం సర్వం స్యత్త్వవచ్చ వివశ్యతి. 3

నేను జ్ఞానమూర్తిస్వరూపుడనును, అలాగును అయియున్నాను
ఇంకేమి కావలయును? నాకంటే మేలైన ఈ జడజగత్తు స్వర్పము
వలె ననించును.

4 చిత్తదానాం తు యో ద్రష్టా

సోఽచ్యుతో జ్ఞానవిగ్రహః,

స ఏవ హి మహాదేవ

స్స ఏవ హి మహాహరిః,

4

చిత్తం, జడములయొక్క, ద్రష్టా జ్ఞానస్వరూపుఁడు. అచ్యు-
తుఁడే యగును. అతఁడే మహాదేవుఁడు. అతఁడే మహావిష్ణువు.

5 స ఏవ జ్యోతిషాం జ్యోతిః స్స ఏవ పరమేశ్వరః,

స ఏవ హి పరంబ్రహ్మ తద్రూప్యాహం న సంశయః.

5

అతఁడే జ్యోతులకు జ్యోతిః. అతఁడే పరమేశ్వరుఁడు. అతఁడే
పరబ్రహ్మ. ఆ బ్రహ్మనే నేను. ఇటు సంశయము లేదు.

6 జీవ శ్చివ శ్చివో జీవ స్స జీవః శేవల శ్చివః,

తుషీః ఐద్ధో వ్రీహి స్యాన్య త్తుషాభావేన తండులః, 6

జీవుఁడే శివుఁడు. శివుఁడే శీవుఁడు. ఆ శీవుఁడు శేవలము
శివస్వరూపుఁడే యగును. పొట్టుతో కప్పబడినచో కష్టగింజ
యగును. పొట్టు ఊడినచో వియ్య మగును.

7 ఏవం ఐద్ధ స్తథా జీవః కర్మనాశే సదాశివః,

పాశఐద్ధ స్తథా జీవః పాశముత్త స్సదా శివః.

7

ఈ ప్రకారముగ ఐద్ధుఁడై మూలం జీవుఁడు. (కర్మ) గంధము
సంబంధితమైతల ఆ శీవుఁడు సదాశివుఁడే యగును. పాశముచేటు
ధింపబడినచో శీవుఁడు. పాశము తొలగినచో సదాశివుఁడు అగును.

8 శివాయ విష్ణురూపాయ శివరూపాయ విష్ణవే,

శివస్య హృదయం విష్ణోర్విష్ణోశ్చ హృదయం శివః. 8

విష్ణుస్వరూపుడైన శివునకు, శివస్వరూపుడైన విష్ణువునకు
నమస్కారము. శివుని హృదయము విష్ణువు, విష్ణువుయొక్క హృద
యము శివుడు.

9 దేహో దేవాలయః బ్రోక్షో దీవో దేవ స్సదాశివః,

త్యజే దజ్ఞాననిర్మాల్యం నోఽహంభావేన పూజయేత్.

10

దేహము దేవాలయమని చెప్పబడినది. శివుడు దేవుడైన
నకాశివుడే అయియున్నాడు. అజ్ఞానమను నిర్మాల్యమును తొలగి
సింది 'హం' (అ పరమాత్మయే నను) అను భావముతో (పర
మాత్మను) పూజింపవలయును.

10 అభేదదర్శనం జ్ఞానం ధ్యానం నిర్విషయం మమః,

స్నానం మనోమంత్రాగ్ శౌచ మింద్రియనిగ్రహః.

11

అభేదవృత్తి కలిగియుండుటయే జ్ఞానము. విషయకవీర్యమైన
మనస్సు కలిగియుండుటయే ధ్యానము. మనోమూలికము తొలగి
సిండుటయే స్నానము. ఇంద్రియ నిగ్రహము కలిగియుండుటయే
శౌచము.

11 బ్రహ్మమృతం పితే దైవిక మాచరే దైవారక్షణే,

పసే దేకాన్తికో భూత్వా వైకాన్తే దైవతపర్జితే. 12

బ్రహ్మమృతమును బ్రాగవతేను. శివరక్షణమునకై, భిక్షా
టనము చేయవలెను. ఏకాంతమున దైవతపర్జితమున పరమాత్మ
యను ఏకాంతార్థమున నివసించవలయును.

12 విరించి నారాయణ శంకరాత్మకం

సృనింహ దేవేశ తవ ప్రసాదతః,

అచిత్త్య మవ్యక్త మనస్త మవ్యయం

వేదాత్మకం బ్రహ్మ నిజం విజానతే.

13

ఓ సృనింహదేశికా! నీయొక్క అమృతహామంబలం ఇంకా బ్రహ్మ విష్ణు శివస్వరూపమును, ఆదిత్యమును, అవ్యక్తమును, అనంతమును, అవ్యయమును, వేదాత్మకమును, సత్యస్వరూపమును * గు బ్రహ్మమును తెలిసికొనుచున్నాను.

52. త్రిపాద్విభూతిమహానారాయణో

పనిషత్తు

1 స రిందితస్తి త్వద్వ్యతితిత్తం, త్వద్వ్యతితిత్తం య
త్తింది అప్రీతియతే తత్సర్వం వాచిత మితి నిశ్చితమ్.

(బ్రహ్మదేవ... మహావిష్ణుప్రభో) ఐహికా! మీకంటే తేజుగ వీరిందను లేదు. మీకంటే తేజుగ వీరితోచుమున్నదో అదియంతయు వాటికిగో గుని (రేగదేయం) కళ్ళయెరివి.

2 అచైవతవరూపంతో విధు ర్నిత్యో నిష్కళంకో,
నిర్వికల్పో నిరంజనో నిరాభ్యాత శ్చుద్ధో దేవ ఏరో
నారాయణో న ద్వితీయోఽస్తి శ్చి దితి య ఏవం
దేవ స పురుష స్తదీయోపానయో తస్య పాయజ్ఞ
మేత్య సంశయ మిత్యవనిషత్.

1

అద్వైతవరహాసంపదమును, విభక్తును, నిర్మలమును, నిష్కళంకమును, నిర్వికల్పమును, నిరంజనమును, నిరాభ్యాసమును, శుద్ధమును అను నేర్పడు నారాయణుఁ డొక్కఁడే యగును, కెంతవఱకు లేడు. ఈ కథాగ్రంథము నాచరినవారకు అతని నుపాసించుటచే నారాయణ పోయజ్ఞములు కప్పక వలయును.

3 సాకార మనిత్యమ్, 'నిత్యం నిరాకారమ్'. 2

సాకారము అనిత్యమైనది. నిరాకారము నిత్యమైనది.

4 సమస్తావిద్యోపాధి స్పృశార స్పృశవయవ విప సౌవ
యవ త్యా దవశ్య మనిత్యం భవత్యేవ. 2

అవిద్యోపాధి యంతయు సాకారము, సౌఖ్యవయవములతోను అయియున్నది. సౌఖ్యవయవములను అది కప్పక అనిత్యమే యగును.

5 అనిష్టమే వేష్ట మివ విభాతి, ఇష్టమే వానిష్ట మివ భాతి
అనాదిసంసారవిపరీతభ్రమాత్. 5

అనాది సంసార విపరీత భ్రమలను వివ్రమను ఈ ప్రపంచమున అనిష్టము ఇష్టముగను, ఇష్టము అనిష్టముగను తోచుచున్నది.

6 తస్మా త్పద్మరుకటాక్షశేఖరిశేషీన సర్వసిద్ధయ స్సి
ధ్యన్తి, సర్వబంధాః ప్రవివశ్యన్తి, శ్రేయో విఘ్నా
స్సర్వే ప్రణయం యాన్తి, సర్వాణి శ్రేయాంసి స్య
యమే వాయాన్తి, యథా జాత్యస్తవ్య స్వరూపజ్ఞానం
స విద్యతే తథా గురూపదేశేన వినా కల్పరోజితై
రపి తత్త్వజ్ఞానం స జాయతే. తస్మా త్పద్మరుకటాక్ష

లేకవిశేషే నాచిరాదేవ తత్త్వజ్ఞానం భవతి, యదా
సద్గురు రూపేభవతి, తదా భగవత్కృపా శ్రవణ ద్వా
నాదోక్తద్వా జాయతే, తస్మాద్భృషయస్థితానాదిదుర్వా
ససాగ్రన్ధి వినాశో భవతి, తతో హృదయస్థితాః కామా
స్సర్వే వివశ్యన్తి, తస్మాద్భృషయపుండరీకవర్ణికాయాం
పరమాత్మాచిర్రావో భవతి. 5

సద్గురురూపేభవతి విశేషముచే నమత్తనీవులు నిర్దీనురూ
పభవతి లగ్నియం పశించును. శ్రేయోవిఘ్నము లగ్నియం తోలలి
పోవును. శ్రేయము లగ్నియం స్వయముగా వచ్చిచేయును. కాశ్యం
భవనం వ్యసాచ్యుతము లేనట్లు, గురువచేతము లేనిచో పండు
కోట్ల కల్పములైన నను తత్త్వజ్ఞానము కలుగదు. కాబట్టి సద్గురు
రూపేభవతి విశేషముచే తత్త్వజ్ఞానము కలుగును. అప్పుడు భగవ
త్కృపాశ్రవణ ద్వానామలంబు శ్రేస్త జనించును. కానిచే హృదయ
మందలి దుర్వాసలు, కామాదులు పశించును. అత్రతీ హృదయ
పుండరీకమందలి పరమాత్మయొక్క పాతాళము కలుగును.

7 యస్త్యనేన మార్గేణ సమ్యగ్ గావరతి స నారాయణో
భవ త్యసంశయ మేవ. 8

ఎవఁ డీ మార్గము సమవహించి చక్కగ అడరించుచో అతఁడు
నారాయణుని నారాయణుడే యగును. ఇద్విధములను సంతయును
లేదు.

8 భర్తీయోగో నిరుపద్రవః, భర్తీయోగా స్మృత్తిః, బుద్ధి
మతా మనాయాసే నాచిరాదేవ తత్త్వజ్ఞానం భవతి,
తత్కృత మితి, భర్తవత్సల స్వయమేవ పర్యేతో

మోక్షవిష్మేలో భక్తినిష్ఠాన్ సర్వాన్ పరిపాలయతి
సర్వాభిప్రావో వ్రయచ్చతి, 'మోక్షం దాపయతి. 8

భక్తియోగము నిరవచయమైవది. భక్తియోగముచే ముక్తి లభించును. బుద్ధిమంతులకు భక్తిచే సులభముగ, శీఘ్రముగ తత్త్వ జ్ఞానము కలుగును. అది ఎట్లుగన - భక్తవత్సలులగు పరమార్థి స్వయముగ సమస్త మోక్షవిఘ్నములనుండి భక్తిస్వరూప లంకాను రాపించును, అభీష్టము లన్నిటిని వారికి జనంగును. మోక్షమును కలుగఁజేయును.

9 తత్కా వివా బ్రహ్మజ్ఞానం వదానీ స జాయతే. 8

భక్తిలేనిచో బ్రహ్మజ్ఞానము ఎన్నిగఁను కలుగదు.

53. అద్యయతారకోచనిష్ఠత్వ

1 సర్వవిశేషం నేతి నేరీతి విచారయ యదవశిష్యతే తద ద్వయం బ్రహ్మ.

సృశ్యవస్త్రువు లన్నిటిని 'నేతి, నేతి' (ఇది అత్యకాదు, ఇది అత్యకాదు) అని వదలిపెట్టి ఏది 'శేషమునో' అట్టి అద్యయబ్రహ్మ మును ఆశ్రయించవలెను.

2 అదారోఽవేదసంపన్నో విష్ణురక్షో విమత్సరః.

మోగజ్ఞో మోగనిష్ఠశ్చ సదా మోగాత్మక చ్చుచి.

3 గురుభక్తిసమాయుతః పురుషజ్ఞో విశేషతః,

విపంలక్షణసంపన్నో గురు రిత్యభిధీయతే.

నేదనేత్రియం, విఘ్నభక్తులను, మంత్రశక్తులు శేషమునను, యోగము సరిగిసహించును, యోగము నాచరించువాఁడు సదా

యోగిన్య రూపురై యుంగువాంతును, శుచిగణవాంతును అచార్యుఁ
వగును. గురుభక్తియుతులగు పరమాత్మను లెప్పుగ నెఱిగినవాఁడు -
ఇట్టి లక్షణములు కలవాఁడు గురువని చెప్పెనును.

4 గుశబ్ధ స్తవిస్థకార స్సాక్షిత్ రుశబ్ధ స్తన్నికోధరః,
అన్తకారనిరోధిత్వా ధ్గురు తిత్కలితీయతే.

'గు' అనగా నీకటి. 'రు' అనగా చానిని పోగొట్టు
వాఁడు. నీకటిని (అజ్ఞానమును) పోగొట్టువాఁడు కాబట్టి అతఁడు
గురువు అని చెప్పెనునుచున్నాఁడు.

5 గురురేవ పరబ్రహ్మ గురురేవ పరాగతిః,
గురురేవ పరా విద్యా గురురేవ పరాయణమ్.

గురునే పరబ్రహ్మము. గురునే పరమగతి. గురునే పరా
విద్య. గురునే ఆశ్రయము.

6 గురురేవ పరాకాష్ఠా గురురేవ పరం భవమ్,
యస్మా త్తదుపదేష్టానా తస్మా ధ్గురుతరో గురు తితి.

గురునే పరాకాష్ఠ. గురునే గొప్పభవము. పదుపదేశము
చేయువాఁడు కాబట్టి గురువు చాల గొప్పవాఁడు.

54. రామరహస్యోపనిషత్తు

1 రామ ఏవ పరబ్రహ్మ రామ ఏవ పరం తపః,
రామ ఏవ పరంతత్త్వం శ్రీరామో బ్రహ్మతారకమ్.

(హనుమంతుని : సంగారి మునుల క్లిష్ట దుష్టము) రామునిదే
పరగ్రహము. రామునిదే పరమ తపస్సు. రామునిదే పరతత్త్వము.
శ్రీరామునిదే రాకలహము.

2 రామసుందరం యో జనేత్ స రామో భవతీతి రామే
బోక్తా. 1-7

రామసుందరమును జనించువాడు. రామునిదే యగునని
రామునిని వదించెను.

3 ఏకస్పస్పిషి సర్వమంత్రఫలదో లోభాదిదోష్కోన్మితః,
శ్రీరామ శృరణం మమేతి సతతం మంత్రో ఽయం
మహాక్షరః 2-38

ఒక్కఁజే ఆయుషసను నమ గ్గ మంత్రములు ఫలమును కలుగఁ
జేయునదియు, లోభాదిదోషములు లేనిదియునైన 'శ్రీరామ
శృరణం మమ' అను అష్టాక్షరమంత్రము నచా శ్రీయన్మంత్రమై నది

4 ..... రామో రమన్తే యత్ర యోగిష్యః..... 5-31
ఎవనియందు రాముని రమింతురొ (ఎవనిని ఛాన్దించు
దురొ) అతఁడే రాముని వశం గలుగుచున్నాఁడు.

5 సద్విదానందయానో ఽస్య పరమాత్కార్య ఉచ్యతే. 5-4
రాముని వశంగా సద్విదానందస్వరూపుడైన పరమాత్మయే
అని అర్థము.

6 అద్యో 'రా' తత్పదార్థః స్థా
స్మకార స్త్వంపదార్థవాన్,

తయోః సంయోజన మసి

తస్యై తత్త్వవిదో విదుః.

5-12

'రామ' అను పదమువంటిది మొదటి 'రా' అను అక్షరము రత్నదమున కర్థమై ధ్రువా మగును. ఇంపదనియగు 'మ' అను అక్షరము 'త్వం' పదమగును అర్థమైనది భ్రూ పదము. ధ్రువాము యొక్కయు, భ్రూనియొక్కయు సంయోగమునే 'అసి' అను పదము తెలుపుచున్నదని తత్త్వవేత్త తెలుచుచును.

7 రామమంత్రార్థవిజ్ఞానీ వీవన్ముక్తౌ స సంశయః. 5-16

రామమంత్రముయొక్క అర్థమును తెలిసికొనిన విజ్ఞాని ఈ ముక్త్యై వగును. ఇంక సంశయము లేదు.

8 సదా రామోఽహ మస్మితి తత్త్వతః ప్రపదన్తి యే,

స తే సంసారిణో నూనం రామ ఏవ స సంశయః.

ఓం సత్య మిన్యపనిషత్.

5-17

ఎవరు 'సదా' అను రామమనైన యున్నాడు' అని యథార్థముగా పలుకుచునో, వారు సంసారబంధమువలన కలహాని వారు. వారికి గత్యుచుగ రామవ్యవస్థనే గుఱుగలదు. సంశయము లేదు.

55. రామతాపిన్యపనిషత్తు

1 రమన్తే యోగినో ఒనంతే నిత్యానందే చిదాత్మని.

ఇతి రామపదేనాసా పరం బ్రహ్మభిగ్నియతే.

(పూర్వకాపి)

అనంతరై, నిత్యానంతరై చిదాత్మయమ యోగులం
రమించుచుండును. కావున 'రామ' పదముచే పరబ్రహ్మమే చెప్పఁ
బడుచున్నది.

- 2 తారకత్వా తారకో భవతి, తదేవ తారకం బ్రహ్మాత్వం
విద్ధి తదేవోపానితవ్య మితి శ్లేయమ్, గర్భజన్య జరా
మరణసంసారమహద్వయా త్సంతారయతీతి తస్మా
దుచ్యతే షడక్షరం తారకమితి, (ఉత్తరతాపినీ)

తరింపఁజేయునది కాలుట్టి తారకమని చెప్పబడినది. ఆ తార
కను బ్రహ్మమని యెఱుఁగుము. దానినే ఉపాసించవలెను. జన్మ
మరణ వ్యాధ్యాది సంసార మహాభయమునుండి బాటించును కాలుట్టి
తారకమని పేర్కొనబడినది.

- 3 అకారాక్షర సంభూత స్సామిత్రి విష్వికృతాపహః,
ఉకారాక్షర సంభూత శ్చత్రుష్ణు పైజసాత్మకః,

- 4 ప్రాజ్ఞాత్మకస్తు భరతో మకారాక్షరసంభవః,
అర్థమూత్రాత్మకో రామో బ్రహ్మసందైకవిగ్రహః,
(ఉత్తరతాపినీ)

'అ' తారము నుండి జన్మించిన విశ్వము లక్ష్యబుడదని
తలంచవలెను. 'ఉ' తారము నుండి జన్మించిన శైబులుగు శక్తిత్రుష్ణు
నని యెఱుంగవలెను. 'మ' తారము నుండి జన్మించిన ప్రాజ్ఞులు
భరతుడని తలంచవలెను. బ్రహ్మానంద స్వరూపుడు, అర్థమా
త్రాత్మకుడు శ్రీరాముడని భావించవలెను.

- 5 శ్రీరామసాన్నిధ్యవశా జగదాధారకారిణి,
ఉత్పత్తిస్థితిసంహారకారిణి సర్వదేహినామ్,

6 సా నీతా భవతి జ్ఞేయా మూలప్రకృతిసంజ్ఞితా.

ప్రణవత్వా శ్రవ్యకృతి రితి వదన్తి బ్రహ్మవాదిష ఇతి.
(ఉత్తరతాపిన్)

శ్రీరామునిగర్విధి యం వుండుటచే జగత్ప్రపంచ ఆధారభూతు
రాలై వదియు, జీవుల యొక్క, స్పృష్టి, స్థితి, లయములను నలుపుటచే
యందుకు మూలప్రకృతి నీతాదేవియని యెఱుంగవలెను. ప్రణవస్వ
రూపిణీ కావ్య ప్రకృతియని బ్రహ్మజేత్తులు వలయును.

7 ఓమ్ యో సా వై శ్రీరామచంద్రః స భగవాన్ అదైవ త
వరమానంద అత్తా యత్పరం బ్రహ్మ భూక్తువస్తువ
స్తస్మై వై నమో నమః.
(ఉత్తరతాపిన్)

శ్రీరామచంద్రుడు భగవంతుడు. అదైవ త వరమానంద
మయము అత్య చంద్రబ్రహ్మము. 'భూక్తువస్తువ' స్వరూపమును
వరతత్వము. అట్టి శ్రీరామచంద్రునకు నమస్కారము.

8 ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ
అఖండైకరసానంద ప్రారకబ్రహ్మవాచకః రామాయేతి
సువిజ్ఞేయ స్సత్యానందవిదాత్మకః.
(ఉత్తరతాపిన్)

భగవంతుడగు వాసుదేవునకు నమస్కారము. అఖండైక
రసానంద స్వరూపుడు, తాతకబ్రహ్మవాచకుడు, నత్యానందజ్ఞాన
స్వరూపుడగు శ్రీరాముడు స్వానుభవ పూర్వకముగ తెన్నగ
నఱుంగఁ దగినవాడు.

56. వాసుదేవోపనిషత్తు

(వాసుదేవుడు వారకున కిట్లు చెప్పెను—)

1 తత్త్వప్రదీప్తప్రకాశం ప్రియత్వానం,
పశ్య నోగీ మత్ప్రాయుజ్య మవాహ్నితి.

ప్రతీతి తత్త్వ ప్రకాశరూపమున కనరాత్ము. అర్థమే
గోచరమౌగి నామకత్వం సౌమ్యభక్తమును పొందుచున్నాఁడు.

2 క్రమా దేవం స్వ మాత్మానం

భావయే వ్యాం సరం హరిమ్.

ఏకాగ్రమనపా యో మాం

ధ్యాయతే హరి మవ్యయమ్

హృత్పంకజే ప పాత్యభ్యాసం న ముక్తిః స్నాతసంశయ

ఈ ప్రకారముగ వివరణ ఏకాగ్రచిత్తమైన తన హృదయము
కలుపు మిక్కిలిమీద తీర్చుకొన్నాను, హరియును పాదయుల కన్నియు
సోద్యోగమునను, నాకరిమిత్రమును అగు తపస్వియు 'భాగ్యం' అని
యనుం. నో అతడు ముక్తిని పొందును. ఇటు సంతోషము లేదు.

3 స్మరూన మద్వయం ప్రహృ ఆదిమహిమైవద్భవమ్

స్మృతవదం సచ్చిదానందం తత్త్వా జానాతి చాప్యయమ్.

గంపవద్యోగిగూ, ప్రహృ చ్ఛగూపమును, ఆదిమహిమైవ
కహితమైనదియు, స్వయంత్రప్రకాశమును, సచ్చిదానందమును, సాక్షా
హిమమును అగు సామికత్వం కన్నగ మును మునునా. ఇట్టి
తత్త్వమొనరుచున్నాఁడు.

4 ఏకో విష్ణు రనేకేషు జగ్జుషిష్టావరేషు చ,

అనుసన్యాతో వనతా త్తా భూతేష్వహ మవస్థితః.

నేను ఒక్కడనై, సర్వవ్యాపిని, సమస్త భావర అంగము
సాక్షాదును వ్యాపించి అనుష్ఠానమునై సమస్త భూతములందును
శ్రీరూపమున వసించుచున్నాను

5 తైలం తిలేషు కాష్ఠేషు పక్షాః కీలే ఘృతం యథా,
గర్భః పుష్పేషు భూతేషు తథాత్వా ఉపస్థితో హ్యహమ్

నీవ్యులంకు నూనకలెను, కొయ్యలంకు అన్నవలెను, పాల
దుంకు పేయకలెను, పుష్పాలంకు వావర వలెను నేను నయన్త్ర పాద
లంకును అర్కగా వసించుచున్నాను.

57. ముద్గలోపనిషత్తు

1 తస్యహ్య తాపతయంతితం పటోశవినిర్మూర్తం
షడూర్ధ్వవర్తితం పంచరోశాతితం షడ్భావవికార
రూప్య మేవమాది సర్వవిలక్షణం భవతి 4

బ్రహ్మము తాపతయము లేనిదియు, పటోశరూపితమైన
దినియు, అతలి, ఉపక మొదలైన పంచ రూపాలు లేనిదియు, పంచ
రోశమాలకు అతీతమైనదియు, షడ్భావవికార రూపమైనదియు,
అత్యంత సర్వభృత్యులన్ని విలక్షణమైనదియు అయియున్నది.

58. కాండిలోరపనిషత్తు

1 ఓమ్ కాండిలోరీ హి వా అతర్వాణం పప్రచ్ఛ . అర్థే
లాలోపాయభూత మహ్లాంగయోగ మనుబ్రూహితి,
స పోవాచాతర్వా.

కాండిలోరము అభివ్యసించి అర్థభాగ్విశేషమైన 'అస్త్రాంగ
యోగమును తెలుపునది అతీగను అభివ్యసించుచున్నది.

2 యమ నియమౌసం ప్రాణాయామప్రత్యాహార ధారణా
ధ్యాన సమాధయో శ్చైంగౌని

యమ, నియమ, అపవ, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార, ధారణా
ధ్యాన నష్టాధిపతు ఇవి యోగము యొక్క ఎనిమిది అంగములు.

3 తత్రాహింసా సత్త్వాస్తేయ బ్రహ్మచర్య దయార్హప
క్షమా ధృతి మితాహార శాచాని చేతి యమా దశ.

అహింస, సత్యము, శోరత్వములేని, బ్రహ్మచర్యము, దయ, ఋణాత్వము, ఓర్పు, స్తైర్యము, మితాహారము, శోచము - అది యమము పది విధములై పది.

4 తత్ర అహింసా నామః మనోవాక్యాదుకర్మభి స్సర్వై
భూతేషు సర్వదా ఉల్లేఖణసమ్.

మనోవాక్యాయ కర్మలచే నర్పితప్రభువును నది వదిల్యునిగ
స్లేశమును కలుగఁజేయకుండుట అహింస.

5 సత్యం నామః మనోవాక్యాయ కర్మభిః భూతహిత
యథార్థాభిధాషణమ్.

మనోవాక్యాయ కర్మలచే ప్రాబల్య హితమైనియు,
యథార్థమైనదియునగు వాక్యమును వచించుట సత్యము.

6 అస్తేయం నామః మనోవాక్యాయకర్మభిః పరద్ర
వ్యేషు నిస్పృహ

మనోవాక్యాయ కర్మలచే అన్యుల భూతులందు వాంఛ
లేకుండుట అస్తేయము (శోరత్వము లేని).

7 బ్రహ్మచర్యం నామః సర్వావస్థాసు మనోవాక్యాయ
కర్మభిః సర్వత్ర మైఖువ త్యాగః.

సర్వావస్థలందును మనోవాక్కాయ కర్మలచే సర్వత్ర మైశ్వర త్యాగము బ్రహ్మచర్య మనయగును.

8 దయానామః: సర్వభూతేషు సర్వత్రానుగ్రహః.

సమస్త ప్రపంచమును సర్వత్ర అనుగ్రహము కలిగియుం గుట దయ.

9 అర్థవం నామః: మనోవాక్కాయకర్మణాం విహితా, విహితేషు జనేషు ప్రవృత్తై నివృత్తై వా వికరూప త్వమ్.

మనోవాక్కాయ కర్మలచే సర్వజనులందును ప్రవృత్తి నివృత్తులందు వికరూపత్వము (మర్యాద్యము) కలిగియుండుట ఆర్థ వము.

10 శ్రమానామః: ప్రియాప్రియేషు సర్వేషు తాదన పూజ నేషు సహనమ్.

ప్రియ, అగ్నియములగు పూజన, తాదనాది సమస్త విషయ ములందును సహనము గలిగియుండుట శ్రమ.

11 భృతిర్నామః: అర్థహానౌ స్వేచ్ఛబంధవిమోగే తత్రాప్నోతి సర్వత్ర చేతసత్త్వాపవమ్.

భనము నష్టమైనను, ఇచ్ఛజన్మలతో ఎడలొను సంభవించిన భనము, ఇచ్ఛజనులు లభించినను, సర్వచేతలందును మనస్సును విశ్చలముగా, నిష్కలముగా మంచుకొనుట భృతి.

12 మితాహారం నామః: చతుర్థాంశాపశేషత ముస్నిగ్ధ మధురాహారః.

నాలుగవతాగము భాగీగా నిర్వహింపబడు స్థితిహయస్కమగు
మధురాహారమును భుజించుట మితాహారము.

- 13 తాపం నామః తద్విత్తవిధమ్, కాహ్య మంతరం చేతి
తత్ర మృణ్మలాభ్యాం బాహ్యం, మనశ్శుద్ధి రాంతరమ్
తదధ్యాత్మవిద్యయా లభ్యమ్.

కౌశము రెండు విధములుఃకాహ్యమూ, అభ్యంతరమూ. అని,
మట్టితోను నీటితోను గలుగు శుద్ధి కాహ్యమని, అభ్యాసశుద్ధిచే
అభ్యసను మనశ్శుద్ధి అభ్యంతరమని.

- 14 తప స్సంతోషాస్తీకర్య దానేశ్వరపూజన సిద్ధాంత శపణ
ప్రీతి మతి జప్తవతాని దేశనియమాః.

తపస్సు, సంతోషము, అస్తిత్వము, దానము, శుశ్రూషులు, నిష్ఠాంతవాశ్యములను వినుట, అర్పణ, మిగిలి, జపము, ప్రసాదము, అభి
నియమము మది కెల గులు.

- 15 తత్ర తపో నామః విద్యుత్తక్త్యచ్చ్రవాదదాయదా
దీతి శ్శరీరలోషణమ్.

కాస్తీక్తములైన తక్త్యచ్చ్రవాదదాయదాదీ ప్రసాదమునే
శరీర లోషణము గావించుట తపస్సు.

- 16 సంతోషో నామః యద్యచ్చాలాభసంకుష్టిః.

స్థితివశమున లభించినదానతో గంటున్నసంకుటు సంతో
షము.

- 17 అస్తిత్వం నామః వేదోక్త ధర్మాధర్మేషు విశ్వాసః.

వేదోక్తములైన భక్త్యాధర్మములందు వస్తుకము కలిగి యుండుట ఆస్తిక్యము.

18 దానం నామ:- న్యాయార్థితదనధాన్యాదే: శ్రద్ధయా
ఓర్తిభ్యః ప్రదానమ్.

న్యాయమార్గమున సంపాదించిన భవధాన్యాది వస్తువులను శ్రద్ధతో ఆర్తిజనులకు విసంగుట దానము.

19 ఈశ్వరపూజనం నామ:- ప్రసన్నస్వభావేన యథా
శక్తి విష్ణురుద్రాదిపూజనమ్.

నిత్యం స్వభావముతో శక్తికొలది విష్ణువు, శివుడు యెదలైన ఇష్టదేవతలను పూజించుట ఈశ్వరపూజనము.

20 సిద్ధాంత శ్రవణమ్:- వేదాంతార్థవిచారః.

వేదాంతార్థమును విచారించుట సిద్ధాంతశ్రవణము.

21 హి ర్నామ:- వేద లౌకిక మార్గ మక్ష్మిత కర్మణి లక్షా.

వేద, లౌకికమార్గములయందు మక్ష్మితములగు కార్యముల యెడల స్త్రీ గలిగియుండుట లక్ష.

22 మతి ర్నామ:- వేదవిహిత మార్గేషు శ్రద్ధా.

వేదము నిధించిన మార్గములందు శ్రద్ధకలిగి యుండుట మతి.

23 జపో నామ:- విదిష ద్గురూపదిష్ట వేదావిరుద్ధ మంద్రా
భ్యాసః, స ద్వివిధః వాచితో మానస శ్చేతి.

కాస్తోత్ర ప్రకారముగ గురువు ఉపదేశించిన ఇష్టమంద్రము సభ్యసించుట జపము. వాచికము, మానసము అని జపము రెండు విధములై వది.

24 ప్రతం నామః. వేదోక్త విధినిషేధానుష్ఠాన నైయత్యమ్.

వేదోక్తములైన విధి నిషేధముల నాశరించుట యందు నియతి కలిగియుండుట ప్రతీతము.

25 స్వస్తిక గోముఖ పద్మ వీర సింహ భద్ర ముక్త మయూరాభ్యా న్యాసనా న్యస్తా.....

స్వస్తికము, గోముఖము, పద్మము, వీరము, సింహము, భద్రము, ముక్తము, మయూరము అను అక్షరములు ఎనిమిదికలవు.

26 యేనాపనం విజితం జగత్త్రయం తేన తితం భవతి,
యమ నియమాభ్యాసయత్తః పురుషః ప్రాణాయామం
చరేత్. తేన నాద్యః కుర్తా భవన్తి.

అపనమును జయించినవాఁడు ముఖ్యోక్తములను జయించ గలఁడు. యమ నియమాభ్యాసశీలుడైన సాధకుఁడు ప్రాణాయామము నాచరించవలెను. ప్రాణాయామాభ్యాసముచే సాదులు కుర్తము లగుదు.

27 మనసా మన ఆరోగ్య కాండిల్య త్వం నుభీ భవ.

ఓ కాండిల్యా ! నీవు మనస్సుచేత మనస్సును గొంచి (అనుభవించుచు) సంభవంతుడవు కమ్ము !

28 భమధ్యే కుదు చాత్మాన మాత్మమధ్యే చ భం కుకు,
సర్వం చ భమయం కృత్వా న కించిదపి చిన్తయ.

మౌనదయాకాశమునందు మనస్సును నిలుపుము. మనస్సు నందు ఆత్మను వెలఁగొల్పుము. అంతయు ఆత్మమయముగ నొనర్చి భక్తరమగు జేనిని చింతించవలదు.

38. కాండ్లీపనివత్తు

29 తాహ్యచిన్తా స కర్తవ్యా తత్ర వాస్తవచిన్తా,
సర్వచిన్తాం పరిత్యజ్య చిన్తాత్రపరమో భవ.

రాష్ట్రాధ్యక్షులు చింతన చేశారాదు. అట్లే అంజలి
అధ్యక్షులు కూడా చింతన చేయవలెను. అన్ని చింతనలను ఏకీ
కర్తవ్యం వ్యవస్థాపనకు కలుపు.

30 కర్పూర మసలే యద్య త్స్నేహపం నలిలే యథా,
తథా చ లీయమానం చ మన స శ్లే విలియతే.

కర్నూటము అన్నియందు కరణిచోవుకట్లును, ఉప్పుకట్లునీటిలో
కరణిచోవుకట్లును మునుపు పరతత్వమందు (అత్మయందు) లంఘించి
పోవును.

81 శ్లోకముల చర్మపత్రము లు తయారైనందున ఉపయోగము.

సర్వత్ర సమీకరణమునున్న దృశ్యము జ్ఞేయము. బాధనాశాలని
జ్ఞానము మన స్వరూపంను. దృశ్యము, మనస్సు లెరుగును సమ
ముగ తొలగి జీవత్వమైత్రుత్వ శీఘ్రించుచుండును. మోక్షమునకు 'మోక్షా'క
మార్గములేదు.

విజ్ఞేయపదార్థ పరిణామంగా ద్విలయం యాతి మానసమే, మానసే చిలయం యాతే తైవల్య మవశిష్యతే.

శ్లో. యః (సృశ్య) వస్యోమకాశ్చగమోచే మమస్య అయోచివోపు
చుష్మతి. మమస్య అయోమకాశ్చైవల్యమో (మాశ్చవ్యకూశమగు
లశ్చ) శేషించుచుష్మతి.

33 ద్వౌత్రమా చిత్తవాశవ్య యోగో జ్ఞానం మునీశ్వర,
యోగ సద్వృత్తిరోధో హి జ్ఞానం సమ్యగవేక్షణమ్.

మునీశ్వరా ! చిత్తము పరించిపోవుటకు యోగము, జ్ఞానము అని రెండు క్రమములు కలవు. చిత్తవృత్తులను నిరోధించుట యోగము; సమ్యక్ దృష్టి జ్ఞానము.

34 తస్మిన్నిరోధితే నూన ముపకాంతం మనో భవేత్,
మనఃస్వప్తోపశాన్త్యా ఓయం సంసారః ప్రవిలియతే.

చిత్తవృత్తుల నిరోధించబడిన యెడల మనస్సు నిశ్చలముగ ఉపశాంతమగును. మనఃస్వప్నము శాంతమగుచేత శీఘ్రము సంసార బంధము తొలగిపోవును (జననమరణములు తొలగును).

35 సూర్యాలోకపరిస్పృశానౌ వ్యవహ్నితి ర్యథా,
శాస్త్ర సజ్జన సంకర్కః సైరాగ్భ్యాభ్యావ యోగతః.

సూర్యుడు ఆ ప్రసించినతోడనే జనుల వ్యవహారము శాంతమగుటలు, శాస్త్ర సజ్జనసంగత్యము చేతను, సైరాగ్య, ఆభ్యాస యోగములచేతను మనస్సు శాంతమగును.

36 అనాస్థాయాం కృతాస్థాయాం పూర్వం సంసారవృత్తిమ
మథాభివాంఛిత ధ్యానా ద్విర మేకత యోగితాత్.

పూర్వపు సంసారవృత్తులందు ఆనక్షిప్త వదలి చిరకాలము రోక యిట్లై వయును వీక్షాగముగ ధ్యానించుటచేతను మనస్సు శాంతిఁ జెందును.

37 ఏకతత్త్వపురాణాసా త్ప్రాణస్పందో నిరుధ్యతే,
పూరథాద్యనిలాయామా ద్యధాణాసా దభేదజాత్.

ఏకమూ అత్యంత త్వమును వృథిముగ అభ్యసించుటచేతను, పూరకాతి ప్రాణాయామమును స్పృంధగ వృథముగ అభ్యసించుట చేతను మనస్సు శాంతిగిగింనును.

38 ఏకాస్తద్ధ్యానయోగాచ్చ మసఃస్పష్టో నిరుద్యతే.

ఓంకారోచ్చారణప్రాప్త శబ్దతత్త్వానుభావనాత్.

ఏకాంతమున భ్యాశశబ్దము యుండుటచేతను, ఓంకారము నుచ్చరించుచు, కాని అర్థమును భావనచేయుటవలనను మనస్సు శాంతి పొందును.

39 సంకల్పే మానసే ఐదే ప్రాణస్పష్టో నిరుద్యతే.

మానససంకల్పములను ఇంభంధనతో ప్రాణస్పృంధము నిరోధింపఁబడును.

40 ముహూర్త మపి యో నిత్యం నాస్మాగ్రే మవసా నహ, సర్వం తరతి పాప్మానం తస్య జన్మకర్తాత్మకమ్.

కొద్దిసేపు కను నానికాగ్రమున వృద్ధిగి గలిగి మనసా భ్యాసించు సాధకుఁడు నూఁగు జన్మములో చేసిన పాపము పంతుడు కాటికేయు చున్నట్లును.

41 అథ ప్రత్యాహారః, స సంపదిభః విషయేషు విచరతా మింద్రియాణాం అథా చాహరణం ప్రత్యాహారః యద్యత్పశ్యతి తత్సర్వమాత్మైతి ప్రత్యాహారః, నిత్య విహిత కర్మఫలత్యాగః ప్రత్యాహారః సర్వవిషయ సరాజ్మితత్వం ప్రత్యాహారః, అష్టాదశను మర్మస్త్రా నేషు క్రిమాద్ధారణం వ్రత్యాహారః.

ప్రత్యాహారము ఇదే విధములుగా నుండును. విషయములందల సంవత్సరము భృత్తియగుటను బలాత్కారముగ మరలించుట ప్రత్యాహార మనగాను, కనుపించినదంతయు అత్యయని భావించుటయు ప్రత్యాహారము. నిత్యవిహిత కర్మల ఫలమును త్యజించుటయు ప్రత్యాహారము. సమస్త విషయముల యొక్కయు పరాన్ముఖత్వముకూడ ప్రత్యాహార మనగాను. పనుననిమిది మర్యాదానములందు క్రమముగ భారణ యొనర్చుటయు ప్రత్యాహార మగును.

42 అథ ధారణా, సా త్రివిధా, అత్మని మనోధారణమ్, దహరాకాశే జాహ్యకాశధారణమ్, పృథివ్యైప్రేక్షోవా య్యాహాశేష పంచమూర్తిధారణం చేతి.

భారణ మూలవిధములు 1) అత్యయన మనస్సును నిలుపుట 2) దహరాకాశమునందు జాహ్యకాశమును నిలుపుట 3) పృథివి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశములందు మహిమను నిలుపుట.

43 అథ ధ్యానమ్, తద్ద్వివిధమ్ సగుణం నిర్గుణం చేతి సగుణం మూర్తిధ్యానమ్, నిర్గుణ మాత్మయాథాత్మ్యమ్,

ధ్యానము యెను విధములు — సగుణధ్యానము, నిర్గుణ ధ్యానము అని. మూర్తిధ్యానము సగుణము, అత్యయనయధ్యానస్వరూపమును ధ్యానించుట నిర్గుణధ్యానము.

44 అథ సమాధిః :- జీవాత్మపరమాత్మకావ్యవహితా త్రిపుటి రహితా పరమానందస్వరూపా శుద్ధవై తన్మాత్మికా భవతి.

మూర్త్యు పరమాత్మల లక్ష్మ్యాకర్షణే సమాధిః. బ్రహ్మచరహిత
పరమానంద తుల్యైతద్వ్యాత్య స్వరూపమందు స్థితిగలిగి యుండు
టమే సమాధిః.

45 సత్యం విజ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ, యస్మిన్ని న్నిదమోతం
చ శ్రోతం చ.

సత్యము, విజ్ఞానము, ఆనంతము నై వది బ్రహ్మము. ఈ
జగత్తు ఆ బ్రహ్మమునందే ఉత్పత్యయి యున్నది.

46 యస్మిన్ని స్విజ్ఞాతే సర్వ మిదం విజ్ఞాతం భవతి.

ఆ బ్రహ్మము నెఱిగినచో ఈ సమస్త ప్రపంచము ఎఱుంగఁ
బడినది యగుచున్నది.

47 త దపాటిపాద మచక్షః శ్రోత మశిష్టా మశరీర మ
గ్రాహ్య మనిర్దేశ్యమ్, యతో వాచో నిపర్తన్తే అప్రాప్య
మనసా సహ, యత్కేవలం జ్ఞానగమ్యం, ప్రజ్ఞా చ
యస్యా త్తప్తతా పురాణి, య దేక మద్వితీయమ్,
అతాశపత్సర్వగతం సుసూక్ష్మం నిరంజనం నిష్ఠియం
సన్మాత్రం చిదానందైకరసం శివం ప్రశాంత మమృతం
త త్పరం చ బ్రహ్మ, “తత్త్వమసి”, తజానేన హి
విజానీహి య ఏకో దేవ అత్యశక్తిప్రదానః సర్వజ్ఞః
సర్వేశ్వరః సర్వభూతాంతరాత్మా సర్వభూతాధిపానః
సర్వభూతనిగూఢో భూతయోని ర్మోక్షగైరగమ్యః, యశ్చ
విశ్వం స్పృశతి విశ్వం విభర్తి విశ్వం భుక్తైః స అత్తా
అత్యని తం తం తోతం విజానీహి; మా శోచీ రాత్య
విజ్ఞానీ శోక స్యాస్తం గమిష్యతి.

బ్రహ్మము హస్తపాదములు లేనిది. శీతములు, షష్టలు, జ్వాల లేనిది. శరీరము లేనిది. అది అగ్రహ్యమైనది. నిష్కలింప శక్యముకానిది. బ్రహ్మమును చేరచేక మనస్సుతోలగుచ వాఙ్మలు దెనుకకు మరలుచున్నది. ఆ బ్రహ్మము పేదలము జ్ఞానముద్వారా పొందుదగినది. బ్రహ్మమునుండియే పురాతనమైన ప్రజ్ఞ వెలువడుచున్నది. బ్రహ్మము ఏకమైనది. అద్వితీయమైనది, అకాలమువలె నాన్వయమైనది. అనంగమైనది. నిష్క్రియమైనది. సమ్మతమైనది. జ్ఞానానందైకరసమైనది. శివస్వరూపమైనది. కాంతమైనది. అమృతమైనది. పరమైనది. అదియే నీవు. కానిని జ్ఞానముచేతనే తెలిసికొనుము. ఏకరూపుడగు ఆ దేవుడు అత్యంత ప్రభావంబున వర్తజ్ఞుడు. వర్తేశ్వరుడు. సర్వభూతాంతరాత్మ. వర్తచాతములందును అధిపనియియున్నవాడు. వర్తభూతములందును నిగూఢముగ నున్నవాడు. స్థూలకు కాళమైనవాడు. సూక్ష్మముచేరనే పొందుదగినవాడు. అతడే ఈ జగత్తును సృష్టించుచున్నాడు, ఉంచుచున్నాడు, లయమొనర్చుచున్నాడు. అతడు అర్చిస్తా 'రూపుడు.

అత్యుండు ఆ యో లోకములను గొంచుము. శోకమును తెంచుము. అర్హజ్ఞానము కలవాడు శోకమును వాడుగలడు.

48 యస్మాచ్చ బృహతి బృహాయతి చ సర్వం తస్మాదుచ్యతే పరంబ్రహ్మేతి.... యస్మా త్సర్వ మాహ్నోతి, సర్వ మాదత్తే సర్వమితి చ తస్మా దుచ్యతే అత్యేతి.....

నమస్త జగత్తు ఇగునుండియే ఏర్పడుచున్నది. కాబట్టి అది పరబ్రహ్మము' అని చెప్పబడుచున్నది. నమస్త జగత్తుననుచున్నది. కాబట్టి అది అత్య అని చెప్పబడుచున్నది.

49 జ్ఞానయోగనిధిం విశ్వగురుం యోగజప్రియమ్,
భక్తానుకంపినం సర్వపాక్షిణం సిద్ధసేవితమ్.

50 ఏవం యః సతతం ధ్యాయే దేవదేవం సనాతనమ్,
స ముక్తః సర్వపాపేభ్యో నిశ్చేయస మవాప్ను
యాత్. ఇత్యం సత్క విశ్వవినిషత్.

జ్ఞానయోగోధియః, జగద్గుహ్యును, యోగజప్రియమనః,
భక్తులయెవల దయశలవాదను, సర్వపాక్షిణు, సిద్ధులనులదే కీనిం
వలుకువాలును అగు మహాత్మును, దేవదేవుని ధ్యానించువాలు
సమస్త పాపములనుండియు విముక్తుఁడగును. యోగమును
బడయును.

59. పైబిలోపనిపత్తు

1 సదేవ పొమ్మే దమగ్ర అసీత్ తస్మిన్మమక్త ముక్తి
యం సత్యజ్ఞానానందం పరిపూర్ణం సనాతన మేక
మేవాద్వితీయం బ్రహ్మ. (ప్రథమోఽధ్యాయః)

సృష్టికి పూర్వము సద్బ్రహ్మ (అస్మి) ఒక్కఁడే యుండెను.
అది నిత్యము కన్పించి, నితారతహితమైతది సత్యజ్ఞానానందమయ
మైతది. పరిపూర్ణమైతది, సనాతనమైతది, ఏకమైతది. అద్వితీయ
మైతది. అదియే బ్రహ్మము.

2 కామకర్మాన్వితా బవిద్యాభూతవేష్టితో జీవో దేహస్తరం
ప్రాప్య తోకాస్తరం గచ్ఛతి, ప్రాకృత్యుపలపాశే
నాపర్జాంతరరీతిప ద్విశ్రాంతిం వైష గచ్ఛతి సత్కర్మ
పరిపాకతో బహునాం జన్మనా మస్తే నృదాం మా

జేచ్చా జాయతే, తదా సద్గురు, మాశ్రిత్య చిరకాః
సేవయా జ్ఞానోద్ధం తస్మి త్ప్రయాతి. అచిదాక
ర్యతో య విచారా న్మోక్షో భవతి, తస్మా త్సదా
విచారయేత్, అధ్యారోపాపవాదత స్వైరూపం నిశ్చ
యీకర్తుం శక్యతే, తస్మా త్సదా విచారయే జగజ్జీవ
పరమాత్మనః, దీపకాప జగద్భావ తోరే ప్రత్యగభిన్నః
(అన్యై వాపశిష్యతే. (ద్వితీయోఽధ్యాయః)

కామకర్మలతోను, అజ్ఞానముతోను, మంచులతోను
గూడిన జీవుడు పుణ్యస్థానమింది లోకాంశరమున తేగుచున్నాడు.
పూర్వకర్మఫల పరిపాకముచే అర్థుడు మడిగింపమువంటి పురుగు
వలె ద్వికాంతిలేకయుండును. సత్కర్మఫలపాకముచే అహంజన్మల
అంతమున అనులత మోక్షేచ్ఛ కలుగుచున్నది. అర్థుడి మనుజుడై
సద్గురువు నాశ్రయించి చిరకాలము నీవచేసి మోక్షమును పొందును.
విచారణ తేజోవులచే బంధము కలుగును. విచారణచే మోక్షము
కలుగును. కావున విజ్ఞుడు నదా విచారణ చేయవలెను. అధ్య
రోప, అపవాదములచే ఆత్మస్వరూపమును నిశ్చయింపవలెను.
విజ్ఞుడు జగద్గురు, ఉద్బుధ, పరబ్రాహ్మను గుఱించి నదా విచారించ
వలయును. నేపుని తత్త్వమును, జగత్త్వమును ఎఱిగింపవలెను
ప్రత్యక్షస్వరూపమైన బ్రహ్మను తేరించును.

3 పరజీవోపాధిమాయావిద్యే విహాయ తత్త్వవిషయత్యం
ప్రత్యగభిన్నం బ్రహ్మ, తత్త్వమసి త్యహం బ్రహ్మ
స్మితి వాక్యార్థ విచారశ్రవణం భవతి, విరాంతేన శ్రవ
ణార్థాదుసంధానం మననం భవతి, శ్రవణ మనన నిర్వి
చిత్వేంద్రైః సమై నైకతానతయా చేత స్థాపనం నిది
ధ్యాననం భవతి. (తృతీయోఽధ్యాయః)

పరమాత్మ, జీవాత్మల ఉపాధులైన మాయ, అవిద్యలను వదిలి తత్త్వంపరమవ్యక్తిమైన బ్రహ్మగర్భిణి పరబ్రహ్మమను ఎటుంగ వలెను. 'తత్త్వమసి', 'అహంబ్రహ్మాస్మి' అను మహావాక్యముల అర్థమును విచారించుట శ్రేయము. ఏకాంతమున పరమార్థమునకు ఆనుసంధించుట ముఫనము. శ్రేయమననములచే ఆనందగ్ధమున అర్థ మును ఏకాగ్రముగా నునప్పుడు నిలిపియంచుట నిదిధ్యాననము.

4 ధ్యాతృధ్యానే విచాయ నివాతస్థితదీపవ ధ్యేయైకగోచ రం చిత్తం ఏమాధి ర్భవతి.

5 ఇహానాదిసంసారే సంపితాః కర్మకోటయ అనేనైవ విలయం యాన్తి. తతో ఒభ్యాసపాటవా త్సప్తానశ స్పదాఽమృతధారా వర్షతి. తతో యోగవిత్తమాః సమాధిం ధర్మమేరుం ప్రాప్సుః, వాసనాజాలే నిశ్చేష మమునా ప్రవిలాపితే కర్మసంచయే పుణ్యపాపే సమూ లోన్మీలితే ప్రాకృరోక్ష మపి కరతలామలకవ ద్వాకర్త మప్రతిబద్ధాపరోసాక్షాత్కారం ప్రసూయతే, తదా దీపమృతో భవతి. (తృతీయోఽధ్యాయః)

ధ్యాతృధ్యానములను వదిలి గాలిచెరుకోటగల దీపమువలె ధ్యేయైక గోచరమగు చిత్తము గలిగియుండు సమాధి యగును. అట్టి అహంబ్రహ్మ సంబంధమున సంపితములై యున్న కర్మకా మలు సమాధివలన నశించిపోవును. తదనంతరము అభ్యాస మహి మచే బేలకొలది అమృతధారలు కురియును. కావున యోగబే త్తలు పరమాధిప 'ధర్మమేరుము' అని అందును. వానన లన్నియు సమాధితే నశించిపోగా, కర్మసంచయము పరమాంశముగ వివాళము కాగా వేదాంతవాక్యము కరతలామలకమనలె అమరోక్ష సాక్షా

శ్మాదమును కలుగఁజేయును. అప్పుడు బ్రహ్మవిఘ్నము జేసినట్లు ప్రవసను.

6 ఉపాధివిలయా త్వరమాత్మని విలీయతే, విశ్వ తైజస ప్రాణాః స్వనిష్ఠాపాధిలయా త్వత్కగాత్మని లీయన్తే తతో బ్రాహ్మణ స్సమాహితౌ భూత్వా తత్త్వంపదైక్య మేవ సదా కుర్యాత్, తతో మేఘాపాయే లంకుమాః వాత్మా లవిరృవతి, ధ్యాత్వా మధ్యస్థ మాత్మాసం కలశాస్తరదీపవత్, అంగుష్ఠమాత్ర మాత్మాస మేఘా మతోతిరూపకమ్. (తృతీయోఽధ్యాయః)

ఉపాధివిలయముచే శీఘ్రము చరమాత్మయందు లయించును. విశ్వతైజస ప్రాణాలున్ను, పరమాత్మయందు లయముఁ జేంచుచున్నాడు. బ్రహ్మవిఘ్నము మూఁగిపీఠులై నవా 'తత్త్వం' పదైక్యమును కలుపవలెను. విదవ మేఘము తొలంగఁగా నూద్యయగు ప్రత్యక్షమగువల్లు ఆత్మ సాక్షాత్కరించును. శాస్త్రన హృదయము నందు కలకేమందు ఘోమములేని దీపమువలె శేఠిల్లు అంగుష్ఠ మాత్రాత్మను ధ్యానింప వలయును.

7 ప్రకాశయన్త మన్తన్తం ధ్యాయే క్కూటస్థ మవ్యయమ్ ధ్యాయ న్నాన్తే మునిశ్చైవ వాసుప్తే రామృతే స్త్రియః. (తృతీయోఽధ్యాయః)

శనియందు ప్రకాశించుచున్న క్కూటస్థ, అవ్యయపరమాత్మను ముని ఎల్లకాలములందు (యావద్దీపితము) ధ్యానించుచుండును.

8 అమానిత్యాది సంపన్నో ముముక్షు రేకవింశతి కులం .తారయతి, బ్రహ్మచిన్మాత్రేణ కులమేరోత్తరకథం తారయతి. (చతుర్థోఽధ్యాయః)

అమాభత్యాని జ్ఞానలక్షణా సంపన్నైశ్చైవ ముమూక్షుభ్య ఇమ
పదియైశ్చ- తరములను తరింపఁ జేయును. బ్రహ్మజ్ఞాన మ్మాతము
చేర మమలభు మోటయైశ్చ- తరములను తరింపఁ జేయును.

9 తతో నారాయణ స్సాక్షా ద్ధృవయే సుప్రతిష్ఠితః.

(చతుర్థోధ్యాయః)

సాక్షాత్ నారాయణులను జనుల హృదయమునందు సుప్ర
తిష్ఠితులై యున్నాఁడు.

10 దగ్ధస్య దహనం నాస్తి పక్షస్య పవనం యథా,

జ్ఞానాగ్ని దగ్ధదేహస్య న చ శ్రాద్ధం న చ క్రియా,

(చతుర్థోధ్యాయః)

దహించినదానికి దహనము పనిలేదు. పక్షమైభదానికి పవన
ముతో పనిలేదు. అట్లే జ్ఞానాగ్నిచే దహింపఁబడిన కరీరము కం
దానికి శ్రాద్ధముగాని, క్రియగాని లేదు.

11 యావ చోపాధిపర్యంతం తావ చ్చక్రూషయే ధ్నురుష్

(చతుర్థోధ్యాయః)

ఉపాధియుగ్మంతపరకు శక్రకూషాయులచే గురుత్వను సేవించ
వలయును.

12 శుద్ధమావసః శుద్ధదిద్రావః సహిష్ఠః సోఽహ మస్మితి

ప్రాప్తే జ్ఞానేన విజ్ఞానే, జ్ఞేయే పరమాత్మని హృది సం
స్థితే, దేహే అర్థశాన్తి పదం గతే, తదా ప్రథా మనో
బుద్ధిరూస్యం భవతి. (చతుర్థోధ్యాయః)

శుద్ధమయము, శుద్ధ చైతన్యముగలిగి, సహజముగనే బ్రహ్మ నిష్ఠుడు 'వరమాత్మనే మేను' అను జ్ఞానము ప్రాప్తము కాగా, జాబితా విజ్ఞానము కలుగగా క్షేణమైన వరమాత్మను హృదయమున గాంచి శాంతిపొందగా అప్పు చాతలను మహాబుద్ధిహితముల అత్యద్వయరూపములు అగుచున్నాయి.

13 విండస్థోఽపి ప్రత్యగాత్మా సర్వవ్యాపి భవతి.

(వతుర్థోఽధ్యాయః)

కరీరమనుషుని ప్రత్యగాత్మ సర్వవ్యాపకమై యున్నది.

14 హృదయం నిర్మలం కృత్వా

చిత్తయిత్యా పృథామయమ్,

అహమేవ పరం సర్వమితి

వశ్యే త్వరం సుఖమ్. (వతుర్థోఽధ్యాయః)

హృదయమును నిర్మల మొనర్చుకొని అనాదయముగ వరమాత్మను ధ్యానించి 'ఆ వరమాత్మ నేనే' అని యెఱిగి శుద్ధమయ వరమానందమును పొందవలయును.

15 అకాశవ త్సూక్ష్మశరీర అత్తా

స దృశ్యతే వాయువ దస్తరాత్తా.

స బాహ్య మభ్యంతర నిశ్చలాత్తా

జ్ఞానోల్లయో పశ్యతి చాంతరాత్తా. (వతుర్థోఽధ్యాయః)

అకాశమువలె అత్య సూక్ష్మస్వరూపము కలది. అది వాయువువలె దృష్టికి గోచరముకాదు. అత్య బాహ్యభ్యంతరములందును నిశ్చలమైతి. జ్ఞానమను దీపమువ్యాపక విజ్ఞాన అంతరాత్మను దర్శించుచున్నది.

40. పై క్షలోపనిషత్తు

16 తపే ద్వర్షసహస్రాణి వికపాదస్థితో వరః,

వికస్య ధ్యానయోగస్య కలాం నార్హతి షోడశీమ్.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

చేలకొలుచి సంవత్సరములు ఒంటిపాదముపై నిలబడి తపస్సు చేసివారు, ఒక్క ధ్యానయోగముయొక్క పనునాటవఘాగముతో నైనను అది పరమానందా కాశరదను.

17 విష్ణయో ఒక్షరతన్మాత్రో నీధికం చాపి చంచలమ్,

విహాయ శాస్త్రబాలాని యత్సత్త్వం తదుపాస్యతామ్

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

అక్షరమున పరమాత్మను ఎఱుంగవలెను. జీవితము చంచలమైనది. శాస్త్రపరమాపాములను వదిలి సత్త్వమున పరమాత్మను గుహనింపవలెను.

18 అసంతుల్యభౌచం చ జిహ్వా యుష్ణ స్తతైవ చ,

తీర్థయాత్రాభిగమనం యాపత్తత్త్వం న విస్తతి.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

పరిమితిలేని (జిహ్వ) తత్త్వము వెఱుంగగల యుష్ణంకేవలము అనేకకన్యలు, భోజనము, జడము, యుష్ణము, తీర్థయాత్ర మొదలైనవి అపరిమితులుగావున్నవి.

19 అహం బ్రహ్మేతి నియతం

మోక్షమేతు ర్మహాత్మనామ్.

దేష్ట వదే బిన్దమోజియ

ప మమేతి చుమేతి చ.

మమేతి బధ్యతే అస్తు ర్న మమేతి విముచ్యతే.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

మహాత్ములకు 'అహంబ్రహ్మ' (నేను బ్రహ్మమును) అను భావమే నియతముగ మోక్షకారణమై యున్నది. అంధమునకు, మోక్షమునకు 'మమ' (నాది), 'నమమ' (నాదికాదు) అను రెండు పదములే కాకలము. శీఘ్రము 'మమ' అనుభావముచే అంధమును, 'నమమ' అను భావముచే మోక్షమును పొందుచున్నాడు.

20 మనసో హ్యున్మనీభావే ద్వైతం నైవోపలభ్యతే.

యదా యాత్యున్మనీభావ స్తదా తత్పరమం పదమ్.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

మనస్సు ఉన్మనీభావమును (మనస్సునుజూచిపట్టితిని) తెంచగా ద్వైతభావము కలుగదు. మనస్సు ఉన్మనీభావమునెంచగనే శీఘ్రము పరమాత్మపదము లభించును.

21 హన్యా న్ముష్టిభి రాకాశం జీధారః ఖండయే త్తృషమ్

నాహం బ్రహ్మేతి జానాతి తస్య ముర్తి ర్న జాయతే.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

అకాశమును విరికించుచే కొట్టెలుగాక! అకలిగొన్నభారం పొట్టును దుండుగాక! 'నేను బ్రహ్మమును' అని ముఖిలుగనంత వఱకును ఎవనిగని మోక్షము కలుగలేదను.

22 తద్విష్టోః పరమం పదం సదా పశ్యన్తి సూరయాః.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

ఆ విష్ణుభ్రమణ్య- (పరమాత్మయొక్క) మహోన్నతపదమును జ్ఞానులు సదా కొందుచుండును.

60. విక్షకోపనిషత్తు

- 1 ఓమ్, అథ విజ్ఞానాం మోక్షార్థినాం కుటిచక, విహూ
దక, హంస, పరమహంసా శ్చేతి చత్వారః.

మోక్షార్థినాం శిష్యులు (సన్న్యాసులు) నాలుగు విధము
లుగా నుండును. వారు 1) కుటిచకులు 2) విహూదకులు 3) హంస
4) పరమహంస లని చెప్పబడుదురు.

- 2 కుటిచకో నామః. గౌతమ, భరద్వాజ, యాజ్ఞవల్క్య,
పసిష్ఠ ప్రభృతయః.

కుటిచకు లవలగా గౌతముడు, భరద్వాజుడు, యాజ్ఞ
వల్క్యులు, పసిష్ఠులు మొదలై నవారు.

- 3 పరమహంసో నామః. సంపర్తక, ఆరుణి, శ్వేతకేతు,
విదభరత, దత్తాత్రేయ, శుక, వాసుదేవ, హరితక,
ప్రభృతయః... ..

పరమహంస లవలగా సంపర్తకుడు, ఆరుణి, శ్వేతకేతువు, వి
దభరతుడు, దత్తాత్రేయుడు, శుకుడు, వాసుదేవుడు, హరితకుడు
మొదలై నవారు.

- 4 బ్రహ్మమార్గే సమ్యక్ స్వంపన్నాః శుద్ధమానసాః పరమ
హంసాచరణేన సంన్యాసేన దేహత్యాగం కుర్వంతి తే
పరమహంసానా మితి వనిషత్.

(సర్వత్ర ఆత్మనే చ్ఛింతించుచు) బ్రహ్మమార్గమున తత్సగ
ప్రతిష్ఠితులై శుద్ధులై పరమహంసాచరణముతో సంన్యాస
ముతో శరీరమును త్యజించువారు పరమహంసలు.

61. మహావనిషత్తు

- 1 చిదణోః పరమస్యాస్త్రః కోటిబ్రహ్మాండరేఖః,
ఉత్పత్తి స్థితి మథేత్యైవ వీయంతే శరీరకర్మయాత్.

2.4

పరమనూత్నమైన చైతన్యబుద్ధులందు మాయాశక్తిచే కోట్లకొలది బ్రహ్మాండములను రేఖలు ఉత్పత్తి, స్థితి, లయములను పొందుచున్నవి.

- 2 అహం నద్విత్యరానందబ్రహ్మైస్సవాస్మి స చేతరః,
స్వయైవ సూక్ష్మయా మద్భాగ సర్వం విజ్ఞాతవాన్ శుకః

2.11

‘నేను నద్విత్యానంద స్వరూపమగు బ్రహ్మమనే కాని మఱి యేమియు కాదు’ అని తన సూక్ష్మచక్షుషే శుకమహర్షి స్వయముగా గ్రహించెను.

- 3 తే తోగాస్తాని భోజ్యాని వ్యాసపుత్రస్య తస్మహి,
నాజహ్యై ర్మస్తవవనో బద్ధపీతమి వాచలమ్.

2.26

కొన్నివాయువులు పువ్వుతమును చరించు శేయంజాలకట్లు భోగములుకాని, భోజ్యములుకాని శుభ్రు, మనస్సును చరించు శేయంజాలకపోయెను.

- 4 మనో విరల్పసంజాతం తద్విరల్పపరిక్షయాత్,
క్షీయతే దగ్ధసంసారో నిస్సార ఇతి నిర్నిత్య.

2.34

మహమ్మయోక్త- వికల్పముచే కలుగునదియు, ఆ వికల్పము
నశించినచో నశించినోపునదియు నగు ఈ పాదము నిర్మాణ
మని నిశ్చయించుటయగును.

5 దృశ్యం నాస్తి తి తోధేన మనసో దృశ్యమార్జనమ్,
సంపన్నం చే త్తదుత్పన్నా పరా నిర్వాణనిర్వృత్తిః.
2-38

‘దృశ్యము లేదు’ అను బోధచే మహమ్మనము దృశ్యము
యొక్క మార్జనము (మృత్యువశమండనము) సంభవించినచో చర
మైన నిర్వాణమనఁబడు కలుగును.

6 అశేషేణ సచిత్కాగో వాసనాయాం య ఉత్తమః,
మోక్ష ఇత్యుచ్యతే సద్విః స ఏవ విమలక్రమః, 2-39
వాసనలను పూర్తిగ క్షయించుటయే మోక్షమని నర్జనులు
చలుకుదురు. అదియే నిర్మలమైన క్రమము.

7 యే కుద్రవాసనా భూయో న జన్మావర్తమాగినః,
జ్ఞాతజ్ఞేయా స్త ఉచ్యంతే జీవన్ముక్తా మహాధియః, 2-40
శుద్ధవాసనలు కలవారు తిరిగి జన్మలను అవర్తమును పొందరు.
అట్టి మహాబుద్ధిమంతులు జ్ఞేయము నెఱిగినవారనియు, జీవన్ముక్త
లనియు చెప్పబడుచున్నారు.

8 పదార్థభావనాదార్థ్యం అస్థ ఇత్యభిధీయతే,
వాసనాతానపం బ్రహ్మ మోక్ష ఇత్యభిధీయతే, 2-41
దృశ్యపదార్థములను గూర్చిన దృక్పథమైన వాసనయే అంభ
మనియు, అట్టి వాసన తొలగింపబడె మోక్షమనియు చెప్పబడును.

- 9 తపః ప్రభృతినా యన్మై హేతునైవ వినా ఘనః,
త్రోగా ఇహ స రోచన్తే స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2.42

తపస్సు మొదలైన శారణములు లేకుండా ఏవని ఈ ప్రపంచమున భోగములు నుదించుకొనునో అతడు జీవన్ముక్తత్వము చెప్పబడును.

- 10 పూర్ణామర్ష భయక్రోధ కామకారపిత్త దృష్టిషు,
స పరామృత్యతే యోఽస్తా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2.44

గుంతోషము, అభిహాసము, భయము, క్రోధము, కామము, లోభము, మొదలైనవానిచే వికారమును బొందనివాడు జీవన్ముక్తత్వము చెప్పబడును.

- 11 తాపిరానీప్సితే స స్తోయ స్యాత్తర్కర్షి దృష్టిషు,
మమప్తివ ద్య శ్చరతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2.46

అంతర్ముఖమైన ఎవని దృష్టిలో ఇంద్రుడు, అగస్త్యుడు అనునది ఉండనో, ఎవడు గుఱువు వున్నవలె మొదలనో అట్టివాడు జీవన్ముక్తత్వము చెప్పబడును.

- 12 సంబేద్ధేన హృదాకాశే చునాగపి స తిష్ఠతే,
యస్యాసౌ వజరా సంపి త్స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2.48

ఎవని హృదయము ఆకాశమువలె బృహత్పరమముగా లాంటిదిగానో, ఎవనియిద్దరి బహుమానాకో (ఎవడు అత్యున్నాత్రైలోయమునో) అతడు జీవన్ముక్తత్వ పులుగును.

- 13 యావత్తీ దృశ్యకలనా సకలేయం విలోక్యతే,
సో యేన నుష్ఠ సంత్యక్తా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-53

కవచమయము ఈ పదు దృశ్యకలనములు విచరించును. ఎవడు, అట్లుగా త్యక్తినిచేయుచో, అందు జీవన్ముక్త వలలుగును.

- 14 కర్ణమలవణం తిక్త మమృష్టం మృష్టమేవ చ,
సమమేవ చ యో భుక్త్యై స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-54

కావణము, పుష్పము, తిక్తము, రసము, అమలము, అమలముల వస్తువులు ఇట్లు సమముగా భరించుకొనుట జీవన్ముక్త వలలుగును.

- 15 జరామరణ మావచ్చ రాజ్యం దారిద్ర్యమేవ చ,
రమ్య మిత్యేవ యో భుక్త్యై స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-55

ముగింపుకము, మరణము, అవచ్చ, రాజ్యము, దారిద్ర్యము అను విధముల సమముగానే ఎవడు వహించుచునో, అందు జీవన్ముక్త వలలుగును.

- 16 య సుమస్తాకృతాశేష వ్యవహార్యపి నిస్సృహః,
సరాశ్చేష్యైవ పూర్ణాత్మా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2-56

ఎవడు సమస్త విషయములందును వ్యవహరించు చుండినను నిస్సృహుడై యుండునో, ఎవడు పూర్ణబోధవ్యభావముతో అట్టి వాడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పుటగలను.

- 17 న్యసంకల్పవశా దృష్టి నిస్సంకల్పా ద్విముచ్యతే.

2-57

శీర్షణం తపశంకల్పము చేతనే జన్మ మగుచున్నాఁడు.
సంకల్పరాహిత్యముచే నుత్తమగు చున్నాఁడు.

18 సార్థత్రిలోతి తీర్థేషు సానవుజ్య ప్రథావతః,
ప్రాదుర్భూతో మనసి మే విదార స్పోఽయం
మోద్భవః. 3-3

(నివాహించును) మూలమున్నరకోస్తి తీర్థములందు స్నానముచే
యటచే కలంగు పూజ్యమహిమచే నామనస్సు వంటి తత్త్వవిచారణ
ప్రాదుర్భవించినది.

19 ఆయుః పల్లవకోణాగ్రలంబాంబు క్షణభంగురమ్,
ఉన్మత్త ధవ సంత్యజ్య యాత్యరాండే శరీరకమ్. 3-9
ఆయుస్సు చిగురుటాకు చివర క్రేలాలు నీటి బొట్టజలె మణ
భంగురమైనది. అది అశస్త్రైర్మగ పిచ్చివానివలె ఈ శరీరమును నీటి,
బొట్టను.

20 యుజ్యతే షేష్ఠనం వాయో రాకాశస్య చ ఖండనమ్,
గ్రథనం చ తరంగాణా మాస్థా నాయుషి యుజ్యతే.
3-11

వాయువును పిడికీట పట్టవచ్చును. అకాశమును ఖండించ
వచ్చును. అలలను ప్రోగుచేయవచ్చును. కాని అయివునందు
విశ్వాసము తగద.

21 ప్రాప్యం సంప్రాప్యతే యేవ
భూయో యేవ న శోచ్యతే,
వరాయా నిర్వృతేః శ్లాసం
య త్త్యజీవిత ముచ్యతే. 3-12

పొందడమే కాకని (అర్హుడు) ఎవడు పొందానో, దేవుని గూర్చియు శోకించునో, చరమ ముఖకర్మమున భావము ముదలం పొందానో అట్టివాని జీవితము జీవిత మని చెప్పబడును.

22 తరనోఽపి హి నీవన్తి వీవన్తి మృగవక్షిణః,

ఏ నీవతి మనో యస్య మననే నోవచీవతి, 3-13

చెల్లని బ్రతుకుచున్నది. మృగములు, పక్షులు బ్రతుకు చున్నవి. ఎవని మనస్సు అత్యధుని సంభాషణము చేయుచుండునో, అట్టివాడే నిజముగ జీవించుచున్న వా యగును.

23 జాతా స్త ఏవ జగతి జప్తప స్సౌరుజీవితాః,

యే పుషి ర్మేహ జాయంతే శేషా జరతగర్వభాః, 3-14

వచ్చిత్తమైన జీవితము కలవాడే, తిరిగి జన్మించనివారే ఈ ప్రపంచమును వాస్తవముగ పుట్టినవారు. తక్కినవారు ముహూర్త గాడిత లవలె నిరర్థకబద్ధులే యగుదురు.

24 అహంకారవళా ద్యద్యమ్మయా భుర్తం చరాచరమ్,

తత్త త్వర్వ మవస్త్రేవ పస్త్యహంకారదిర్తతా, 3-15

అహంకారవళవలన నేను ఏదీది అనుభవించినా అది అంతయు ఆ అస్త్రవే (విద్యుయే) యగును. అహంకార రాజశత్యమే (అత్యయే) అంతాభవస్తుత.

25 అవ్యర్థిపానా వ్యహతః సుమేరూస్సూలనా దపి,

అపి పహ్నోకనా ద్భ్రహ్మ నిష్పషమ శ్చిత్తస్సిగహః,

3-20

యహా శ్రుగమైవ కముద్రమంతు హామయ తేయసుకంతును,
సుమేరు చక్ర్యమమంతు పెకలించుటకంతును, అగ్నిని భక్షించుట
కంతును మహస్సును నిగ్రహించుట కష్టతరము.

26 చిత్తం కారణ మర్థానాం తస్మిన్నతి జగత్తయమ్,
తస్మి న్నిజే జగత్థీణం తద్విరీత్వం ప్రయత్నతః.

3.21

మనస్సు విషయములకు కారణము. మనస్సు ఉన్నచో ముల్లో
కములు ఉండును. మనస్సు నీ నించిత జగత్తు నీ నించును. కావున
ప్రయత్నపురూకముగ మనస్సునకు విరీత్వగావింప వలయును
(నిగ్రహించవలెను).

27 త్వష్టావిషూదికా మంత్ర శ్చిన్తా త్యాగో హి సద్విజః.
3.28

శృష్టయను విషూదివ్యాధికి మంత్రము చింతాత్యాగమే
అయియున్నది.

28 రక్షమాంసమయ స్యాస్య స బాహ్యత్యస్తరే ముదే,
నాశైవధర్మిణో బ్రూహి తైవ కాయస్య రమ్యతా.

3.31

లోమ, వెలుపల రక్షమాంసములతో నిండియున్నట్లేయు,
నశించుటయే స్వభావముగఁ గలిగి యున్నట్లేయు ఈ శరీరమునకు
సాంప్రతి ఎడలుగున్నచో వదింపుము.

29 తదిత్వ శరద్రథేషు గర్భవృషగరేషు చ,
స్త్రైర్యం యేవ వినిర్జితం స విశ్వసితు విగ్రహే. 3.32

మొలపులందు, శరత్కాలమేఘములందు, గంధర్వసగరము
లందు స్థిరత్వమును నిశ్చయించు కొనినవాడగు ఈ శరీరమును విశ్వ
సింహును గాక!

30 మాంసపాంచాలికాయాస్తు యంత్రతోలే ఒజ్జపంజరే,
స్నాయుస్త్రిగస్థికాలిన్యాః స్త్రియః టిమిష శోభవమ్,
3-39

యంత్రమువలె కవచిక గలిగి, వాడలు, ఎముకలు, కీళ్ళు
మున్నగువి నిండియుండి మాంసపులొమ్మయగు స్త్రీ యొక్క
శరీరమును పంజరము నందేమి సొంతద్రవ్యము కలదు?

31 త్వష్టాంస రక్తవాష్పాంబు పృథక్పృథ్వా విలోచనే,
సమాలోకయ రమ్యం చేత్కిం ముదా పరిముహ్యసి.
3-40

చక్రము, మాంసము, రక్తము, బాష్పజలము—నీని నేను
చూచి నేర్చుకొనుట అవలొకేద్యము. అందుకన్యత్వమే ను కలదు?
మృతగానా మోహముఁబెందనల?

32 శృణోనేషు దిగన్తేషు స ఏవ లలనాస్తనః,
శృణి రాస్వాద్యతే కాతే లఘువీంద ఇవాందసః 3-42

శృణోమనుగలను, విగంతములందు ఆ స్త్రీ యొక్క గ్రనమే
కాలకమునున పక్కలనే చిన్న అన్నపుమొద్దవలె భక్షింపఁబడు
చున్నది.

33 విషం విషయవైషమ్యం న విషం విష ముచ్యతే,
జన్యాంతరఘ్నా విషయా ఏకజన్మపారం విషమ్.
3-54

విషమం విషమంకానం, విషమంవాసవతీ విషమమనం. ఏల
యనిన విషమం ఒక్క జన్మనే సరింపజేయును. విషమములు
అహంజన్మలను సరింపజేయును.

34 ఇతి మే దోష దాహగ్నిదగ్ధే సంప్రతి చేతసి,
స్ఫురత్తి హి న భోగాశా మ్నిగతృష్టౌ సరస్పిపి.

3.55

దోషదాహగ్నిచే జహింపబడిన నా దిత్తమందు ఇట్టి భావ
నలు కలుగుచున్నవి. అందుచే సరస్పిలందు ఎంతమాత్రమైన
నాకు భోగవాంఛ కలుగుటలేదు.

35 మోక్షద్వారే ద్వారపాలా శ్చ త్వాదః పథిరీర్తితా,
శమో విచారః సంతోష శ్చ తుర్య సాధుసంగమః.4.2

మోక్షద్వారమున కలుగును ద్వారపాలురు కలగని యెప్పుడు
అతీతతి. వారు శమము, విచారణ, సంతుష్టి, మహాత్ముల
సంగత్యము.

36 ఏకం వా సర్వయత్నేన సర్వ ముత్సృజ్య సంశ్ర
యేత్,

ఏకస్మిన్వశగే యాన్తి చక్షారోఽపి పశం గతాః.

4.3

ఆ మోక్ష ద్వారపాలురులో ఒకరినై నను సర్వమనుత్సృజ్యముల
చేతను, నను బ్రమును వదిలివైతను లెస్సగు ఆశ్రయింపజేతు.
ఒకరు వశమైనచో, తక్కిన ముగ్గురును వశ మగుదురు.

37 శాస్త్రే పృత్యవసంపర్కపూర్వతై శ్చ తపోదమైః,
అదౌ సంసారముత్తర్థం ప్రజ్ఞా మేవాభివర్థయేత్.4.4

శాస్త్రాభ్యాస, బద్ధసంంగత్య. పూర్వకమైన తిమ్మి చేరి
ను, దమము చేరిను మొదలు సంసారబంధము క్రితాంత ప్రజ్ఞనే
అభిప్రయి పరిచవలెను.

38 స్వానుభూతేశ్వ శాస్త్రస్య గురో తైవైకవాక్యతా,
యస్యాభ్యాసేన తేనాత్మా సతతం చావలోక్యతే.

4-5

ఎవనికి అభ్యాసవశమున స్వానుభవము, శాస్త్రవాక్యము,
గురువాక్యము—అనుబంధమును సమన్వయమును బొందునో,
అతనికి అత్యంతగా గోచరించును.

39 సంకల్పాశానుసంధానవర్తనం చేత్పరితీక్షణమ్,
కరోషి త దచిత్తత్వం ప్రాప్త ఏవాసి పాపనమ్. 4-6

అనుగ్రహము సంకల్పములు, అశలు, విమలసృజనము అను
విధి కృతుమను పోయినచో, పరిత్రమగు అమనస్కృతిని పొందిన
వాడనే అగుచున్నాడు.

40 చేతసా సంపరిత్యజ్య సర్వభావాత్మభావనామ్,
యథా తిష్ఠసి తిష్ఠ త్వం మూకాన్ధబధిరోపమ్. 4-8

మమ్ముచే పదున్నసంకల్పములను విడనాడి భూతగ్రహాని
ఎలెను, గ్రుడ్డివానివలెను, చెవిటివానివలెను నుండుము.

41 సర్వం కించి చిదం దృశ్యం దృశ్యతే చిక్షగ్దగతమ్,
చిద్విష్ణుదాంక మాత్రత్వం నాస్యచ స్థితి భావయ.

4-10

ఈ సమస్త భృశ్యవచనము చిక్కుప్రశ్న. వైతస్యము తప్ప
ఇచ్చట వేరొకటి లేదని భావింపుము.

42 నిత్యప్రబుద్ధచిత్త స్త్యం కుర్వన్వాపి జగత్త్రియామ్,
అత్మైకత్వం విదిత్వా త్వం తిష్ఠాత్పిఞ్చమహాబుధత్.

4-11

ఈ ప్రకారము నీవు నదా జాగరూకతతోఁ గూడిత మనస్సు
కలవాడవై, అత్యు అద్వితీయమని తెలిసికొని (అంతయు అత్యు
మాత్రమేయని గమనించి) జగత్కార్యము వాదించుచునే నిత్య
రంగ సముద్రమువలె నిశ్చలుడవై యుండుము.

43 తత్త్వావలోధ వివాదో వాసనాత్మణపాపకః,

ప్రోక్త స్సమాధిశబ్దేన స తు మాప్నో మపస్థితిః. 4-12

వాసనలను త్యజమును అగ్నిపండితైన అత్యుత్కృష్ట వాగ్ధ
యే 'సమాధి' యని చెప్పబడినది. అంతియేకాని సమాధియనగా
ఉదకయోగము కాదు.

44 తస్మాన్నిత్య మకర్తాహ మితి భావన యేధయా,

పరమామృతవాప్నో సా సమతైవాపశిష్యతే. 4-16

'నేను నదా అకర్తయిన్నాను' అను భావనతోఁ జిష్టు
నదియు, పరమామృత ముపలుగునదియు అగు సమత్వమే క్షానికి
శేషించుచున్నది.

45 అద్భుత దృశమర్కాదా భవన్తి వికదాశయాః,

నియంతిం న విముంచంతి మహాహృథాస్కరాభవ. 4-20

నిర్మలాశ్మశ్మైశ మహాసీయం సముద్రమపి హస్తం
విచారక యుండును. మఱియూ మార్కటవలె నియమమును వదలక
యుండును.

46 కోటసాం కథ మిదం చేతి సంసారమల మాతకమ్,
ప్రవిచార్య ప్రయత్నేన ప్రాప్తేన సహసాఽదునా.

4.21

'నేను ఎవఁడను? ఈ సంసారమాలివ్యము ఎట్లు నిర్మలించినది?
అని ప్రశ్నించును. సాధువును అయిన మహాసీయుని యెద్ద టెప్పక
నిచారణ చేయవలెను.

47 నాకర్మసు నియోత్తవ్యం నానార్యేణ సహాపసేత్,
ద్రష్టవ్య స్సర్వసంహరౌ వ మృత్యు రవహేయయా.

4.22

చేయరాదని కార్యములను చేయరాదు. అనార్యులతో
గూడి నివసించరాదు. నడుచునంతరకారకముల మృత్యువును
అలవ్యముగ చూడరాదు.

48 కరీర మస్తి మాంసం చ వ్యక్తై రక్షాద్యశోభనమ్,
భూత ముత్తాపభీతంతుం చిన్మాత్ర మపతోరయేత్.

4.23

ఈ కరీరము ఎముకలు, మాంసము, రక్తము మున్నగు
సేయవల్యముల సమాహారముని 'కెలిసి'ని, కాఁదలండు
అభిమానమును త్యజించి ఈ పదుర్రప్రాణులను ముత్యాల దండ
యందు కారమువలె నున్న చిన్మాత్రమును (ఐశ్వర్య) గాంచవలెను.

- 49 ఉపాదేయానుపతనం హేయైకా నైవిసర్వసమ్,
యదేతవ్యససో రూపం తద్వాహ్యం విద్ధి నేతరత్.

4.24

'ఇదికావలెను' అని దాగిన అనుబంధము, 'ఇదివలెను' అని దాగిన విధము (దేవీపించుట) — ఇదియే మనస్సు యొక్క స్వరూపము. తేజోకలికాదు. అత్యుత్తమమగు కంటే వేరైనదని తెలిసికొనుము.

- 50 గురుశాస్త్రోక్తమగ్రేణ స్వానుభూత్యా చ చిద్ధనే,
బ్రహ్మనాపామితి జ్ఞాత్వా పితరోకో తవే స్మృనిః,

4.25

గురువులు, శాస్త్రములు, తెలివినపూర్వమును అనుభవించుచు స్వానుభవముతో 'నేను చిద్ధనమున బ్రహ్మమునే అయియున్నాను' అని తెలిసికొని ముని శోకరహితుడగును.

- 51 గురువాక్య సముద్యూత స్వానుభూత్యాది క్షుద్ధయా,
యస్యాభ్యాసేన తేనాత్మా సతతం దాపరోక్యతే,

4.26

గురువాక్యముచే సముద్యూతమైన స్వానుభవము యొక్కతన దాని చేత పరిశుద్ధమైన బుద్ధితో నిరంతరము అభ్యాసముచేయుట చేత అత్యుత్కృష్ట గాంధారుణ్యమును.

- 52 స ధనాస్యపరుర్వస్తి స మిత్రాణి స కాన్తవాః,
స కాయజేకవైదుర్భం స తీర్థాయతస్కాశయాః,
తేవలం తస్యదో మాత్ర జయేనాపాద్యతే పదమ్.

4.28

అత్యుపాధ్యాయానమందు భూతములు నివారములు కాదులు. అట్లే మిత్రులుకాని, అనుభవులుకాని, అనుభవములే శిష్టమైనాదుల నివాసముకాని ఉపశరణంబు జాలవు. వెలలము (అత్యుపాధ్యాయండు) తనయైనను మనస్సు కలవాడే పరమాత్మ పరమందు బొందగలడు.

33 యూని దుఃఖాని యా త్యస్తా

దుస్సహా యే దురాధయః,

శాస్త్రచేతస్సు తత్పర్వం

తమా ఒత్కేష్యివ నశ్యతి.

4-29

మృగములు, అశ్వ, మనస్సుమొలైన చింతలు, ఏదేని కలలో అని మనస్సులు మనస్సు ఉపశరణమైన మహాపరివ్రజ పరమార్థములందు అంధకారమువలె వాళ్ళ వెలుగుదును.

34 దుష్పాపిరపింబాచ్యం మహా యశ్య నిరాకులమ్,

మరణోత్పవయుద్ధేషు స శాస్త్ర ఇతి తత్ప్రతే. 4-33

ఎవని మనస్సు మరణమందును, ఉద్భవమందును, యస్తా మందును, వ్యాకులమగుచున్నది శాస్త్రమందువలె పరమార్థముగో యుండునో అట్టివాడు శాస్త్రమందు చెప్పబడును.

35 తావ ద్విచారయీ త్రాప్యో

యావ ద్విశ్రాన్తి మాత్యని,

4-39

శ్రాప్తమైనవాడగు అత్యుపాధ్యాయుని విశ్రాంతిని పొందునంత వరకును శిష్ట విచారణలన్నియును యుండునెను.

36 ద్రష్టు ర్వృక్కస్య సత్తా స్తరప్త ఇత్యధిధీయతే. 4-47

దృశ్యముయొక్క స్థితియే ద్రవ్యమని భవమని చెప్పబడును.

57 ద్రష్టా దృశ్యపశా దృష్టో దృశ్యాభావే విముచ్యతే,
జగత్త్వమహ మిత్యాది సర్వాత్మా దృశ్య ముచ్యతే.
4.48

ద్రవ్య దృశ్యములను బట్టించుచున్నది. దృశ్యము
యొక్క అభావముచే ముక్తమగుచున్నది. జగత్త్వ, సన, సీర్వా
భ్యాది భేదములతో నాపృ నృప్తియే దృశ్యమని చెప్పబడును.

58 మనసై వేస్త్రిజాలశ్రీ ర్జగత్ ప్రవేశనశ్చే,
యావ దేత త్పుంభవతి తావ ద్మోక్షే న విద్యతే. 4.49

మనస్సులేరనే ఈ ప్రపంచమును ఇంద్రజాలము విస్తరించి
యున్నది. ఎంతవఱకు ఈ మనశ్చేల్వవ అంగువో, ఇంతవఱకు
మోక్షము కలుగదు.

59 సంకల్పమనసీ ధిన్నే న కదాచన తేనధిక్,
సంకల్పజాతే గతితే వ్యయాప మవశిష్యతే. 4.53

సంకల్పము, మనస్సు - ఇవి చెప్పదును, ఏ కారణముచేతను
నూతన జీవితాభి. సంకల్పము లన్నియు తొలగినచో అత్యవ్యయా
వని శేషించును.

60 అహం త్వం జగదిత్యాదౌ ప్రపాదై దృశ్యసంప్రమే,
స్వాత్మాదృశీ తేవంతా దృశ్యేఽపి త్వా ముపాగతే. 4.54

నేను, నీవు, జగత్త్వము - మొదలగు దృశ్యవ్రమ శివమహా
దృశ్యమనియు అపస్త్రాగా అట్టి స్థితియే (శేషించు అన్యస్థితి.)
ప్రకాశము.

61. చిత్రాకాళం చిదాకాళ మారాళం చ తృతీయకమ్,
ద్వాత్వాం తూర్వతరం వీధి చిదాకాళం మహామునే.
4-58

చిత్రాకాళము, చిదాకాళము, ఆకాళము - అర్థ మూలము
ఆకాళములు కలవు. అందు చిత్రాకాళ, ఆకాళములకుండు చిదాకా
ళము మహా మహ్యమైనదని యుట గలదు.

62 తస్మి నిర్వరస్త నిశ్శేష సంకల్ప స్థితి మేషి చేత్,
సర్వాత్మకం పదం కాస్తం తదా ప్రాప్నోతి
ష్యసంశయః 4-60

తమ స్త్ర సంకల్పములు నిరసించబడిన స్థితియందు ని వెచ్చనకు
నిలకక పొందుదునో, అప్పుడు సర్వాత్మకమైన శాంతపథమునను
నిస్సందేహముగ పొందెదవు.

63 ఉచితాచార్య స్థానర్య వైరాగ్యరస గర్భితే,
అనందస్యస్థితి మ్మిషా సమాధి రభిధీయతే. 4-61

ఉచితాచార్యము, పొందుద్యము, వైరాగ్యము - విశోలూపిత
పరమానంద స్థితియే సమాధియని చెప్పబడును.

64 దృశ్యాసంభవతోదేవ రాగద్వేషాదితాపవే,
ఏ ర్మతోదీతా యోగినో సమాధి రభిధీయతే. 4-62

దృశ్యములేదు' అను భావతే రాగద్వేషములు వీరవలెను,
అప్పుడు గొప్పదియగు ఏ దృశ్యభావములు ఆస్మదీయనో, అందుకు
సమాధియని చెప్పబడును.

65 దృశ్యాసంభవతోరో హి జ్ఞానం జ్ఞేయం చిదాత్మకమ్,
తదేవ తేవలీభాసం తతో ఽస్యత్సకలం మృషా. 4-68

'దృశ్యములేదు' అను బోధయే యథార్థమగు జ్ఞానము. అదియే (జానితే సంభవించునదియే) చిదాత్మకమైన జ్ఞేయము. అదియే వైచల్యస్థితి. జానితంఁ అవ్యక్తైవదంతయు విచ్ఛయే యగును.

66 చిత్త మేవ హి సంసారో రాగాదిశ్లేశదూషితమ్,
తదేవ తై ర్వినిర్ముక్తం తివాప్త ఇతి కథ్యతే. 4-69

రాగద్వేషాదులచే దూషితమైన చిత్తమే సంసారము. అ చిత్త మెప్పుడు రాగాదిగోచరహీన మగునో అప్పు వది సంసారస్మృత్తి (మోక్షము) అని చెప్పబడును.

67 మనసా భావ్యమానో హి దేహతాం యాతి దేహకః,
దేహవాసనయా ముక్తో దేహధర్మై ర్న తిష్యతే. 4-70

మనస్సుచే భావించబడినవాడై కప్పుడో దేహభావము నొందును. దేహభావన తొలగిపోవుచు ఇతఁ నతడు. దేహధర్మము లనే అంటుచుండును.

68 తద్రూప్యోనంద మవ్వంవ్యం నిర్గుణం సత్యచిద్దనమ్,
విదిత్వా స్వాత్మనో యానం న విశేతి కదాచన. 4-71

ద్యుంధ్యురహితమై, నిర్గుణమై, సత్యమై చిద్దనమై, రూప్యోనందముగని తన అర్థరూపముగ నెఱిగి, ఇతఁ మానవులం ఎన్నటి క్కని భయపడ నేరడు.

69 తస్మా మ్ముముక్షుః తైర్నైవ మతి ర్థీవేళవాదయోః,

హార్యా కింతు బ్రహ్మతత్త్వం నిశ్చలేన విచార్యతామ్

4-75

మహావిద్యలు శీతేశ్వరహారములలో బుద్ధిని ప్రవేశింప నీయరాదు. నిశ్చలమైన బుద్ధితో బ్రహ్మతత్త్వమును విచారణ చేయవలయును.

70 అవిశేషేణ సర్వం తు యః పశ్యతి చిదస్వయాత్,
స ఏవ సాక్షాద్విజ్ఞానీ స శివః స హరిః రిషిః. 4-76

అన్యయవ్యతిరేకములవ్వారా ఎవడు సమస్తమును నిర్విశేష చిహ్నముగనే చూచునో, అతడే సాక్షాత్తు విజ్ఞాని, అతడే శివుడు, అతడే విష్ణువు, అతడే బ్రహ్మచేతన.

71 దుర్లభో విషయశ్యాగో దుర్లభం తత్త్వదర్శనమ్,
దుర్లభా సహజావస్థా సద్గురోః కరుణాం వినా. 4-77

సద్గురువులకు కరుణ లేనిచో విషయశ్యాగము దుర్లభము, తత్త్వదర్శనము దుర్లభము, సహజావస్థ (అత్మయందు స్థితి) దుర్లభము.

72 యదా హ్యేవైష ఏతస్మి స్సల్ప మవ్యస్తరం సరః,
విజానాతి తదా తస్య భయం స్యా న్నాత్ర సంశయః
4-78

ఎప్పుడు మోషవల్లనకు ఈ ప్రపంచమున ఒకింతైనను శబదము లేదు. అది (అత్మభిన్నమైనది ఉన్నదనుభావము కలుగునచో) అప్పుడతడే భయము కలుగును. ఇటు సంశయము లేదు.

73 సర్వగం సర్పిదానందం జ్ఞానచక్షి ర్పిరిక్షతే,

అజ్ఞానచక్షి శ్చేక్షేత భాస్వస్తం భావ మస్తవత్ .4-80

సర్వవ్యాపకమైన సర్పిదానందమును జ్ఞానశ్రేణులు చూచుచున్నది. ప్రకాశించు సూర్యుని (గుడ్డివాడు చూడజాలనట్లు, అజ్ఞానశ్రేణులు చూడజాలదు.

74 ప్రజ్ఞానమేవ తద్రూప్యా సత్యప్రజ్ఞాసలక్షణమ్,

ఏవం బ్రహ్మపరిజ్ఞానా దేవ మర్చ్యో ఒచ్యుతో భవేత్.

4-81

(ప్రజ్ఞానమే బ్రహ్మము. అది సత్యజ్ఞానాది లక్షణములు కలిగి, అట్టి బ్రహ్మమును గూర్చిన జ్ఞానమువలననే మునుగాని అమృతమగుచున్నది. (అమరత్వమును, మోక్షమును పొందుచున్నది.)

75 అనాత్మతాం పరిత్యజ్య నిర్వికారో జగత్స్థితో,

ఏకనిష్ఠత యాస్తస్థ సంవిన్యాత్ర పరో భవ 4-82

అనాత్మభావమును పరిత్యజించి, జగద్విషయమున నిర్వికారుడైన యొండుము. అంతర్ముఖుడనై అవస్థానిష్ఠతో శేషము సంవిన్యాత్రమగు వనై (అత్మపరమవనై) యొండుము.

76 మనోవ్యాధే శ్చిదిత్వాన్త ముపాయం కథయామి తే,

యద్యత్సాన్నిధిమతం సస్తు తత్త్యజ నోక్త మశ్నుతే.

4-83

మనోవ్యాధియొక్క చికిత్సకొరకు నీకు ఉపాయము చెప్పుచున్నాను వినుము. ఏ యే వస్తువు నీకు ప్రియమైనదో ఆ యా వస్తువును త్యజించుచుపోయినచో మోక్షము లభించును.

77 న్నహిరుషైకసార్వేణ ప్రిప్తితత్యాగరూపిణా,
మహాప్రళమ మౌతేన వినా నాస్తి తుభాగతిః. 4.90

శేవలము తనయొక్క పునర్జన్మము చేతనే సార్వభౌమ
దగివడియు, అభీష్టవిప్రులత్యాగరూపమైనదియు నగు మహాప్రళమన
మౌతము తప్ప మేరొక తుభాగతి లేదు.

78 అనంతల్యున శస్త్రేణ చిన్నం చిత్త మిదం యదా,
నర్వం నర్వగతం కాంతం బ్రహ్మ సంవద్యతే తదా.
4.91

అనంతల్యునకు శస్త్రముచే ఈ చిత్త మెప్పుడు భేదించినయె
లడినదో, అప్పుడు నర్వరూపమై, నర్వవ్యాపకమై, కాంతమైనట్టి
బ్రహ్మము లభించును.

79 భవభావనయా ముక్తో యున్తః పరమయా ధియా,
ధారయాత్మాన మవ్యక్తో గ్రస్త చిత్తం చిత్తః పదమ్.
4.92

(ప్రామదిక) భావన లేకయుండుము. విశాలమున అత్యబుద్ధి
కలిగియుండుము. మనస్సును నిగ్రహించుము. కాంతమైన
యుండుము. మనస్సు బ్రహ్మవేదములవలన స్థితిగై పరమాత్మపదము.

80 పరం హిరుషమాత్రిత్య సీత్యా చిత్త మచిత్తకామ్,
ధ్యానతో హృదయాకాశే చితి చిద్వక్రధారయా.
4.93

గొప్ప పునర్జన్మయత్నము వాశ్రయించి, మనస్సును అమన
స్సుగ చేసి, హృదయాకాశమున అర్చితు ధ్యానించుచు క్షణమను
క్షణముచే మనస్సును భేదించివేయుము.

81 అయం సోఽహ మిదం తస్మే విశావన్తాత్రతకం మహా,
తదభావసమాత్రేణ దాతేజేవ విలాయతే. 4-95

‘నేను, నాది’ అను బట్టి భావవయో మనస్సు. అట్టి భావ
నలు లేకుండినంతమాత్రముచే కొనువలిచే వలె ముహుర్ము ‘ధేయింది
లేయలుజును.

82 కల్పాస్తవవనా వాస్తు యాస్తు నైకత్వమర్థవా,
వతస్తు ద్వాదశాదిత్యా నాస్తి నిర్వచనః ఖటిః. 4-97

ప్రళయకాలవాయువులు నీచినను, కుముద్రము లన్నియు ఏక
మైవను, వల్ల వెందుగుచు సూర్యులు ఏకకాలమున తలించినను, వనస్
వాళమైన మహానీయునికు ఏ విధమైన హానియులేదు.

83 అనంకల్పనమాత్మైకసాధ్యే సకలసిద్ధిదే,
అనంకల్పాతిసామాశ్యే తిష్ఠోపష్టర్థ తత్పదః 4-98

సంకల్పరాహిత్యము చేతనే సాధ్యమైనదియు, కను క్షమాయ
సిద్ధింపజేయునదియు అగు సంకల్పరహితమైన మోక్షసామాఖ్య
మున ప్రతిష్ఠితుడనై యుండుము.

84 యత్తు చంచలతా హీనం తస్మినో ఽమృత ముచ్యతే,
తదేవ య తపశ్శాస్త్ర సిద్ధాంతే మోక్ష ఉచ్యతే. 4.101

చంచలత్వములేని మనస్సు అమృతమని చెప్పబడును,
అదియే తపస్సు. అదియే శాస్త్రసిద్ధాంతమున మోక్షమని చెప్పబ
డుచును.

85 అంతః పౌరుష మాశ్రిత్య చిత్త మాక్రమ్య చేతసా,
విశోకం వద మాలంబ్య నిరాకంఠః స్థిరో భవ 4.104

పునుష్కమయత్తు ము న్నాశయించి పరిశుద్ధముల చి త్తముచే
మనినది క్షముమ జయించి శోకహితమును పడవి పడలించి భయ
కహితముచేపు, స్థిరుడవు కమ్ము !

86 మనవైవ మనశ్చిత్వా పాశం పరమబద్ధనమ్.

భవా దుత్తారయాత్తానం నానా వన్యేన తార్యతే.

4-107

వివేకముతోఁ గూడిన మహమ్మచే మహాబంధరూపమును
మహాపాశమును ఛేదించి సంసారగమ్యమునుండి నిష్క్రమింప
మనినది క్షముమ. కమ్ముతానే ఉద్ధరించుకొనవలెను. అన్యులు కాదు.

87 యా యోదేహి మనో నామ్ని వాసనా వాసితాంశరా,

తాం తాం పరిహరే త్రాన్తిస్త్రతో ఽవిద్యాక్షయో

భవేత్. 4-108

లోక ఇచ్ఛావిరూపమున ఏ యే వాగవ ఉదయించునో,
అది కానిది ప్రాప్తయగువాడు తొలగించుకొనవలెను. కానిచే
అనిబద్ధ పరించును.

88 ధోనైకవాసనాం త్యక్తైస్త్వ త్యక్తం భేదవాసనామ్,

భావాభావో తత స్త్యక్తైస్త్వ నిర్వికల్ప స్సుఖభవ. 4-109

భోగవాగవను పడలి, భేదవాసనను పరిత్యజించి, ఏమ్యట
భావాభావములను పడలివైచి, ఏ సంకల్పమున్ను లేక సుఖముగ
నుండును.

89 అనాస్తేవ హి నిర్వాణం దుఃఖ మాస్థా పరిగ్రహః.

4-111

ద్వ్యశ్యమందన విశ్వాసము, ఆన క్తిలేతుండుటయే మోక్షము.
ద్వ్యశ్యమందన విశ్వాసము, ఆన క్తి కలిగియుండుటయే మోక్షము.

90 ఇచ్ఛామాత్ర మవిద్యేయం

తన్నాలో మోక్ష ఉచ్యతే,

న చాపంకల్పమాత్రేణ

సిద్ధో భవతి వై మునే.

4-116

ఇచ్ఛామాత్రమే అవిద్య. అది లోబగుటయే మోక్షమని చెప్పబడును. అట్టి ఫిలి సంకల్పరాహిత్యముచే సిద్ధించుచున్నది.

91 చైత్యానుపాతరహితం సామానేయం చ సర్వగమ్,

యద్విత్తత్త్వ మనాభేద్యం ఏ అత్మా పరమేశ్వరః,

4-118

విద్యుత్తులను వెంటించినదియు (ద్వ్యశ్యసంబంధము లేనిదియు), సామాన్యరూపమున సర్వవ్యాపకమును, అర్థశూన్యమును ను ఏ వైతన్యము కలదో అదియే అత్మ. పరమేశ్వరుడు.

92 సర్వం చ అల్పిదం బ్రహ్మ నిత్యచిద్భవదుతతమ్,

తల్పనా ఽన్యో మనో నాద్యాని విద్యతే న హి కాచన,

4-119

ఈ సమస్తము నిత్యమై, చిద్భవమై, అనంతమైబట్టి బ్రహ్మమే అయియున్నది. మున్నగు సుగుణ మతియొక కల్పన ఏదియును లేదు.

93 గాహం బ్రహ్మేతి సంకల్పా

పుష్కరా ద్భద్యతే మహః,

వర్జ్యం బ్రహ్మేతి సంకల్పా

త్పుష్పదా మ్మచ్చతే మహా.

4.124

'నేను బ్రహ్మమును కాను' అను వృత్తాంతం సంకల్పముచే మహస్య బంధించి ౧౪ చున్నది. పశుత్వము బ్రహ్మమే అనిను వృత్తాంతం సంకల్పముచే మహస్య విముక్త మగుచున్నది.

94 వృశోఽహం దుఃఖబద్ధోఽహం

హస్తపాదాదిమా పహమ్,

ఇతి భావానురూపేణ

వ్యవహారేణ బద్ధతే.

4.125

నేను కృశించిపోయినను, దుఃఖముచే బంధించబడినవాడననుచును, కాళ్ళు మొదలైతని కలవాడను — అను నిర్దిష్ట భావములతో కూడిన వ్యవహారముచే బద్ధుడై - బంధించబడి చున్నాను.

95 నాహం దుఃఖి న మే దేహో

బంధః కోఽప్యాత్మని స్థితః,

ఇతి భావానురూపేణ

వ్యవహారేణ ముచ్చతే.

4.126

'నేను దుఃఖిని కాను, నాకు దేహము లేదు, అర్థాయనం బంధ మెందు — అను నిర్దిష్ట భావములతో కూడిన వ్యవహారముచేత బద్ధుడై ముచ్చతగుచున్నాను.

96 నాహం మాంసం న చాస్థిని

దేహో దస్యః పరోఽస్మ్యహమ్,

ఇతి నిర్భీతవా సప్తః శిదావిద్యో విముచ్చతే. 4.127

నేను ముందును కాదు, ఎందుకంటేనుకాను, దేహము
తేలైనవాడను, నేను పరతత్వమును - అని అంతరంగమున
యందుకొనువాడు అనిచాడనిపి-తే-నై విముక్తిని పొందును

97 కల్పితే ఓయ మవిద్యేయ

మనాత్మ న్యాత్మభావనాత్,

పరం పొరుష సూక్తిత్య

యత్నాత్పరసుయా తియూ,

భోగేచ్ఛా దూరత స్త్యక్త్యా

నిర్వికల్ప స్సుఖీ భవ,

4-1

అనాత్మయందు అత్మభావన చేయుటచే ఈ అవిద్య కల్పి-
తబడి. కొన్ని పురుషులయొక్కము నాశ్రయించి ఉత్తముట్టి
నూకీ, భోగేచ్ఛను దూరముగ వదిలి నిర్వికల్పయ్యడనై సుఖవం-
తులము.

98 మమ పుత్రో మమ భవ

మహం సోఽయ మిదం మమ,

ఇతీయ మింద్రజాలేన వాసనైవ విపల్లతి. 4-1

నా పుత్రులు, నా భవము, నేను, అతడు, ఇదివాది-
ప్రకారమైన ఇంద్రజాలమువలె వాసనచేసి విపల్లతుచుచున్నది.

99 మా భవాత్తో భవ జ్ఞ స్త్వం జహి సంసారభావనాః!

అనాత్మ న్యాత్మభావేన తిమజ్ఞ ఇవ రోదిషి. 4-1:

నేవు అజ్ఞుడవు కావము. విజ్ఞుడవు కమ్ము. సంసారభ-
వను విడిచివేయు. అనాత్మయందు అత్మభావము గలిగి అజ్ఞుడ
వలె ఏడ్చుచున్నావు ?

100 క నైవాయం జతో మూళో

దేహో మాంసమయో ఒశుచిః,
యవర్థం సుఖదుఃఖాభ్యా
మవశః పరిభూయసే.

4-131

చేదనేత సేత్ర ఆశశుచ్యై మఖదుఃఖములచే పరాధము
వొందుచున్నావో అట్టి జవ్వనై, మాంసగర్భై, మాంసమయమై అశుచి
మైవర్థి ఈ దేహము సేత్రై వాఁపురించుచి!

101 అహో ను చిత్రం యత్పత్యం

బ్రహ్మ త ద్విస్మృతం నృణామ్,

తిష్ఠత నైవ కాశ్యేషు మాస్త్రు రాగానురజ్జనా. 4-132

అహో! ఎంత అశ్చర్యము! ఏ బ్రహ్మము శక్యమైయున్నదో
చాచినే జనులు మఱచిపోయిరి. జగత్కార్యములలో నుండు నీకు
రాగభావము లేకుండుగాక!

102 అహో ను చిత్రం పద్మోద్భై

రృద్ధా నైస్తుభి రద్రయః,

అవివృమానా యా ఒవిద్యా

తయా విశ్వం నిరీకృతమ్,

ఇదం తద్వజ్రణాం యూతం

తృణమాశ్రం జగత్త్రయమ్-ఇత్యుపనిషత్. 4-133

అహో! అశ్చర్యము! తామరతూగు చారముచే పర్వతములు
జంభింపఁబడినవి. వాస్తవముగఁగలిగి అనిద్యలే ప్రపంచము ఛిన్న
భిన్నమై పోయింది. తృణమాశ్రమై ఈ ముల్లోకములు కాదనలన
వజ్రముతో నహాపనిషదోపనిషి (స్థిరముగా తోచుచున్నవి).

- 103 యత్స్వ రూపపరిభ్రంశ శ్చేత్త్యాధే చితి ముద్ధనమ్,
ఏకస్మి దపరో మోచతో న భూతో న భవిష్యతి, 5.4

శృశ్యవిషయములందల వృత్త్యు నినుగ్గువగుట యేదిశ్చలతో
అదియే స్వరూపభ్రంశ మనఁబడును. దీక్షశంకు వేర్వైవ మోచాము
ఇంతవఱకు లేదు. ఇదేమోచఁడు నుండునోడు.

- 104 సంశాస్త్రసర్వసంకల్పా యా శిలాప వపస్థితిః,
జ్ఞాగ్నిన్విద్రావినిర్మూలా సా ప్త్యరూపస్థితిః పరా, 5.5

నిను ప్ర పంకల్పములు పశించినదియను, శిలపై నిశ్చలమైన
దియు జ్ఞాగ్ని, నిద్రావినియనగు స్థితియే స్వరూపస్థితి యనఁ
బడును. అది పర్యోక్త్యుద్దమైన స్థితి.

- 105 అహంతాంశే క్షతే శాస్త్రే భేదవిష్యస్త చిత్తతా,
అజదా యా ప్రవచతి తత్స్వరూప మితిరిభమ్, 5.7

అహంకృత్తి తొలఁగఁగా, దైవతిమయ శివశబ్దంబు భేదభావము
చిత్తమందు రహితము కాగా అమమకాని ఏ స్థితికలదో అదియే స్వ
స్వరూపమని చెప్పఁబడును.

- 106 జ్ఞానభూమిః కులేద్వాభ్యా వభుమా సముదాహృతా,
విచారణా ద్విశీయాయ తృతీయా తమమానసి, 5.24

- 107 సత్త్వాపతి శృతుర్మీ స్యాత్తతో ఒసంసక్తి నామికా,
పదార్థభావనా పస్తీ సత్త్వమీ తుర్యగ్గా ప్యుతా, 5.25

సత్త్వాపహిమకలలో మొదటిది తులేచ్ఛయని చెప్పఁబడి
నది. సెంతవఱకు విచారణ, మోచవది తులమానసి, న్యాతిది సత్త్వా
పతి, చిదవది అసంసక్తి, అజవది పదార్థభావన, ఏవవది తుర్యగ్.

108 ఆపా మస్తః స్థితా ముక్తి
 ర్యస్థాం భూయో న శోచతి,
 ఏతాసాం భూమికానాం క్షయ
 మిదం నిర్వచనం శృణు.

5-26

ఈ భూమికలలో (వానిని అపరిమితమార్గం) ముక్తికలను, ఆ
 మోక్షస్థితియందు వ్యక్తి మఱువ శోకమును లొండలను, ఈ భూమి
 కలయొక్క నిర్వచనమును నీ వివ్రుడు వినుము.

109 స్థితః కిం సూత్ర ఏవాస్మి
 ప్రేక్ష్యే ఒహం కాత్రనజ్జనైః,
 తైరాగ్యాభ్యుత్సాహిత్యే
 శుభేచ్ఛేత్సుచ్యతే మదైః.

5-27

అయ్యా! నేనెంతవఱకు ఏల మహాభయమైన పక్షియంటిని?
 ఇంతైనను కాత్రనజ్జన పొంగత్యాదులను గావించి యభ్యుత్సాహిత్య
 మును బర్హించెదను '—అనునట్టి తైరాగ్యాభ్యుత్సాహిత్యక అచ్చతే
 శుభేచ్ఛేత్సుచ్యతే విజ్ఞులు పలుకుదురు.

110 కాత్ర నజ్జన సంకర్ష తైరాగ్యాభ్యాస పూర్వకమ్,
 నిదాదాత ప్రవృత్తి ర్యా ప్రోచ్యతే సా విచారణా.

5-28

కాత్రనజ్జనసంగత్యముచేతను, తైరాగ్యాభ్యాసముచేతను,
 కలఱు నిదాదాతప్రవృత్తి విచారణ యవలంబించు.

111 విచారణా శుభేచ్ఛాభ్యా మిద్రియాధేషు రరతా,
 యత సా తనుతామేతి ప్రోచ్యతే తనుమానసిక-29

శుభ్రవృక్షేతను, విచారణలచేతను, ఇంద్రియార్థములగు విషయములందు అపత్తి నీ అంచించిపోయితి 'తనుమానసి' యని చెప్పఁబడును.

**112 భూమికా త్రితయాభ్యాసా చ్ఛిత్తే తు విరతేర్యకాత్
సత్త్వాత్కని స్థితే శుద్ధే సత్త్వాపత్తి రుదాహృతా. 5-30**

ఈ మూడవ భూమికలయొక్క అభ్యాసముచే చిత్తమందు ర్కొని వైరాగ్య మేర్పడి, చిత్తము శుద్ధన స్థితిని బడసి స్వాత్మయందు నిలకడవలించుట సత్త్వాపత్తి యనబడును.

113 దశా చతుష్టయాభ్యాసా దనంసర్గళణ తు యా.

యాథవత్త్వ పమత్కారా బ్రోతా అనంసర్తినామికా.

5-31

నాలుగు భూమికల అభ్యాసముచే సత్త్వారోఘ్న స్థితిని బొంది విషయవాగ్దహితమగు అనంగస్థితియందుండుట అనంగస్థితియనబడును.

114 భూమికా పంచమాభ్యాసా

త్వాన్విత్తారామకయా దృఢమ్,

అభ్యంతరకాశాం బాహ్యేనాం

పదార్థానా మభావనాత్.

5-32

115 పరప్రయుక్తేన చిరం ప్రయత్నే నాపణోధనమ్,

పదార్థభావనా నామ పప్తి భవతి భూమికా. 5-33

ఈ ఐదవభూమికలయొక్క అభ్యాసముచే బాహ్యభ్యంతర పదార్థభావనాలహితమై స్వాత్మయందు స్పృశముగ స్థితినిబడయును

వరులచే చాల ప్రయత్నపూర్వకముగ పుననిర్ణానము నొందిండు
చని స్థితి 'వహ్యాభావన' యనఁబడును.

116 భూమిషక్తుచిరాభ్యాసా ద్ద్వేదస్యానువలంభనాత్,
యత్స్వభానైక నిష్కత్వం సా శ్లేయా తుర్యగా గతిః.

5.34

అమలభూమికల చిరకాలాభ్యాసవశమున భేదభావన తొలగి
గంగా స్వభావముగ ఏర్పడి అత్యయంబలి నిష్క తుర్యగయని
చెప్పఁబడును.

117 శివస్మృతా స మజ్జన్తి నుభయఃఖరపస్థితే,
ప్రత్యతేనాథ తారేణి కించిత్కుర్వన్తి వా సవా.

5.37

శివస్మృత్యులు సుఖదుఃఖములందు మునుంగరు. వారు సంత్రా
ప్తియ కాశ్యములను ఒలివచేయుదురు, లేక, చేయకయునుదురు.

118 అజాగ్రత్స్వప్ననిద్రపశ్య యతే హపం సనాతనమ్,
అచేతనం చా జడం చ తస్మయో భవ సర్వదా. 50

జాగ్రత్, స్వప్న ముఖప్రదశలులేని సీమిక్కు సనాతనమై
పట్టియు, అచేతనములు కాపట్టియు, ఏ ఆత్మస్వరూపము కలదో
దానియందు సదా తస్మయోభవై యుండుము.

119 జడతాం వర్జయిత్వైకం
శివాయాం హృదయం హి తత్,
అమనస్క స్వరూపం య
తస్మయో భవ సర్వదా.

5.51

120 చిత్తం దూరే పరిత్యజ్య

యోఽసి సోఽసి స్థితో భవ.

౪.౪౨

జడమగు స్థితినికట్టిని విడిచి శిరాచ్ఛావయమే అది (స్వీకార ఆత్మస్థితి). అట్టి అమమస్క ఆత్మస్వరూపమందు సదా తత్త్వయః వస్తై యుండుము. చిత్తమును దూరమొగ పరిత్యజించి ఏది నీవై యున్నావో అట్టి ఆత్మస్వరూపమందు స్థిరమై యుండుము.

121 సంకల్ప సంక్షయపశా ధృతితే తు చిత్తే

సంసార మోహమిహితా గలితా భవంతి.

స్వచ్ఛం విభాతి శరదీప తమాగతాయాం

చిద్యాత్ర మేక మజ మాద్య మివంత మస్తః. ౪-౪౩

సంకల్పములు పరిణమింపఁబడ చిత్తిము ఉపశమించును. అత్తడి శరత్కాలము రాగా ఆశాశను తన సహజ నిర్మలత్వముతో అవిచ్ఛిన్నమవట్లు ఏకమై, జ్వలరహితమై, అదృశ్యమై, అపంత మైనట్టి చిద్యాత్రకాత్మ తనలో అమృతమగును.

122 సాక్షిభూతే సమే స్వచ్ఛే నిర్వికల్పే చిదాత్మని.

నిరిచ్చం ప్రతిబింబంతి జగంతి ముకుతే యథా. ౪-౪౪

సాక్షి. భూతమై, సమమై, స్వచ్ఛమై, నిర్వికల్పమై, చిదాత్మయందు, ఇచ్చబేగనీ అర్థమునందు విస్తృతమై - జగత్తులు ప్రతిబింబించుచున్నవి.

123 ఏకం బ్రహ్మ చిదాకాశం సర్వాత్మక మఖండితమ్,

ఇతి భావయ యత్నేన చేత శ్చాంపల్య కాంతయే.

౪-౪౫

ఏకమై, చిదాకాశమై, పరమాత్మకమై, అఖండమైవస్థి బ్రహ్మ
మనుచు ద్విత్వచల్యము కలుచుట కొలె - ప్రయత్నపూర్వక
ముగ భావింపుము.

124 జ్ఞాతం జ్ఞాతవ్య మధునా దృషం ద్రష్టవ్య మద్భుతమ్
విశ్రాంతోఽస్మి చిరం క్రాంత భిన్నాతా న్నాస్తి కించన
5-58

ఇతఁడు నేను తెలిసికొనఁదగిన వానిని తెలిసికొంటిని.
చుండునది అద్భుతమైనదానిని (అత్యుచిత) చూచితిని. చిదకాలము
(మహాకాలము) క్రమించి ఇతఁడు విశ్రాంతి నొందితిని. విశ్వాత్మము
(అత్మ) కంటె వేరుఁడని వదిలుచు ఇతఁడు లేడు.

125 త ఏవ భూమతాం ప్రాప్తా స్సంకానాశేషరీప్తిషాః,
మహాధియ క్వాన్తధియో యే యతా విమనస్థతామ్.
5-60

నరుళ్ల భూమములు పరింధివారును, గొప్పబుద్ధిమంతులును,
కాంతరిత్రులును, అమనస్కర్మిని పొందినవారును మహానీయులే
భూమత్వమును (బ్రహ్మాత్వమును) పొందినవా రగుచున్నారు.

126 దృశ్యం సంత్యజతో హేయ
ముపాదేయ ముపేయషః, 5-62

127 ప్రప్తారం పశ్యతో నిత్య మద్రష్టార మపశ్యతః,
విజ్ఞాతవ్యే పరే తత్త్వే జాగరూకస్య తీవతః. 5-63
నుప్తస్య ఘననమ్మోహమయే సంసారపర్త్వని,

128 అత్యస్తవత్వ వైరాగ్యా దరసేషు రసేష్యపి, 5-64
సంసారవాసనా జాలే అగజాల ఇవాదునా.

129 తోటితే హృదయగ్రహా శ్లేషే వైరాగ్యరంహసా.

5-65

130 కాతకం ఫలమాసాద్య యథా వారి ప్రసీదతి,

తథా విజ్ఞానవశతః స్వభావః సర్వవసీవతి. 5-66

హేయమును దృశ్యమును వివేచనమును, గ్రహించుటక
అత్యవస్థులను గ్రహించువాడగును, తృప్త స్వరూపమును గాంచు
వాడగును, తృప్త-కానీదానిని (జడమును) చూచువాడగును, ఎఱుగ
గలదును పరతత్వమును జాగ్రహించునై జీవించువాడగును, భుజ
మొనాదులుమగు పరిపూర్ణమును నిర్దితమైన మూలమును, రస
అననసాద్యములన్నిటియందు అత్యంత పరిష్కృతైరాగ్యము కం
బాడును, షష్ఠీ వలనతా దిస్పృష్టి ఈ సుపాకణావత యంత్రీ పండు
నైరాగ్యముతో కలెందెసేసవా.న ను హృదయగ్రంథి పిచ్చి
స్పృహపవాడును, చిల్లగింబలే అలము : కల్పమునుబట్టి విజ్ఞానవశ
మున అదిత్య తొలగివవా.న ను మహానీయులను స్వస్వభావమా-
(అపవిత్రతాదులు, అత్యంతి) ప్రవర్తించును. (అర్హమేదాకా-
కము కలుగును).

131 అయత్యోషవతే షష్ఠీ దృగ్గ్రాసేషు యథా మహా,

సీరాగమేవ పతతి తద్య త్యాగైషు ధీరధీః. 5-70

శ్రేరాసీంద్రియములను ఆపవత్తిముగనే గోచరించు వివ
తయలందు ముహుర్త ఎల్లు రాగనిహితముగనే వ్యాపించునో, అట్లే
ధీమదు బుద్ధి కర్తవ్యకార్యములను రాగనిహితముగనే ప్రవర్తి
గలిగియుండును.

132 హస్తం హస్తేన సంపీడ్య దృష్టై ర్దస్తా స్విచూర్ష్య చ,

అంగావంగై రి వాత్రమ్య అయే దాదౌ స్వకం మహా.

5-75

183 మనసే విజయా న్నాన్యో గతి రస్తి భవార్థచే. 5.76

చేతితో చేతిని గట్టిగా నలిపి, మనసులతో మనసులను గట్టిగా కొట్టి ఆంగములను ఆంగములతో చలచి (ఏదియో విభముగ పట్టుకలప్) తన మనస్సును జయించవలెను. సంపాద సముద్రమును చాటుటకు మనస్సును జయించుటకంటె చేతిని మాన్యము చేయవలెను.

184 తావన్నిశిత వేతాలా పల్లన్తి హృది వాసనాః,

ఏవతత్త్వ పృథాభ్యాసా ద్యావన్న విజితం మనః.

5.79

ఏవతత్త్వము (బ్రహ్మము) లెక్క- పృథాభ్యాసము ద్వారా మనస్సు జయించబడవలెనని రాత్రియందు వేతాళములవలె హృదయమందు వాసనలు మెలగుచుండును.

185 ఏవం మనో మణిం బ్రహ్మన్ బహుపంకరళంశితమ్.

వివేచారిహ సిద్ధ్యై ప్రజ్ఞా లోకవాన్ భవత్. 5.83

బ్రహ్మగర్భా! బహుకోపములు, పాపములు అను బురవచే కళంశితమైన ఈ మనస్సును మణిని మోక్షసిద్ధికొరకై వివేకమను నీటితో కడిగి ప్రకాశము (లేక చక్కనిచూపు, ఉత్తమబుద్ధి) కల వాడవు కమ్ము!

186 వివేకం పరమాత్రిత్య బుద్ధ్యా ఏత్య మవేక్ష్య చ,

బంధియారీ పలం చిత్తావ్ తీర్థో భవ భవార్థవాత్.

5.84

గొప్ప వివేకము వాక్యములది బుద్ధితో పర్యయమును గొంది, బంధియములను తీర్చేవారును తీర్పుగా చేరింది సంపాదసముద్రమును బాటివేయము.

137 అష్టామ్రత మనంతానాం

దుఃఖానా మాతరం విదుః.

అనాస్థోమోత మర్థి,

సుఖానా మాలయం విద్యు.

5-85

అశ్వమేధమునకు అశ్వమేధములకు పూజనము చేయుట శుభము
గానిది. అశ్వమేధమునకు పూజనము చేయుట శుభము
కాదుగానిది.

138 వాననాశంతుబద్ధో ఒయం లోకా విసరిషర్వతే.

సా ప్రసిద్ధాతిదుఃఖాయ సుఖా యోశ్చైవ మాగతా.

5.86

పాపమును తాత్పర్యముతో తీర్చుకొని ఈ లోకము (జన్మము) జడ
మరణాశ్రయమున వదిలివేళించుచున్నది. తాత్రున ఈ లోక నింతవర
కున ప్రభుత్వముననునది, 'వేదాంతబుద్ధి' మనమును మునుమున కాలా
మనమునున్నది.

189 ధీరో ఒప్పతివామృద్ధోఒవి కులబోఒవి మహానవి.

శృంగాయా బధ్యతే జన్తుః సేవికాః శృంగాయా యథా.

5-87

8-87
 పాపమును, బహుభాగమును, కుటీమమును, మహాభక్తిని
 పాపమును, మిథ్యమును సంకల్పమును బంధించుచున్నప్పుడు మనము
 శక్తిని (అర్థ)నే బంధించుటకు చచ్చాము.

140 వరమం పొరుషం యత్న

మోక్షాయాధాయ నూద్యమమ్.

యథాశాస్త్ర మమద్వేగ

మాచరన్తో న సిద్ధిభాగ్.

5-88

గొప్ప భువన్నయితేమును గావించి యర్థశీలుని
శాస్త్రానుసారము స్థిరదిత్తముతో వశ్రమ మొనర్చుచో ఎవఁడు
(మోక్ష) సిద్ధిని లొంగును?

141 అహం సర్వ మిదం విశ్వం

పరమాత్మాహ మమృతః,

సాస్యదస్తీతి సంవిద్యా

పరమా సా హృదాం కృతిః.

5-89

నేను, ఈ నమస్త్రవంశము అచ్యుతమగు పరమాత్మయే.
వైశ్వరూప్యమగు వాకంతు అవ్యయమిది ఏదియను లేదు—అను
నట్టి అహంకారము వర్జ్యమైవైవైవై.

142 సర్వస్మా ద్వ్యతిరిక్తో హం

వాతాగ్రాదత్యహం తనుః,

ఇతి యా సంవిదో బ్రహ్మ

వ్వితి యాహం కృతిః శుభా.

5-90

నేను ఈ నమస్త్రవర్జకంమను వేదైశవావను, నేను శ్రీహ
గ్రమునకును నుండి మోక్షమొనర్చును—ఈ ప్రకారమును
భావముతోఁ గూడినది తెలవ అహంకారము, ఇదియు శుభ్రవద
నైనది.

143 మోక్ష మైషా న బంధాయ తీవమృత్యవ్య విద్యతే.

5-91

ఈ సంఘం అహంకారములును మోక్షమును కలుగఁజేయునట్టి
ఇది చేసెనట్లు కృత మంగ ము.

144 పాదపాదాదిమాత్రోఽయ మహ మిత్యేష నిశ్చయ
అహంకార స్మృతీయోఽసౌ లోకీక స్తుచ్చ ఏవ సః
5-9.

నేను మా ప్రపంచములతోఁగూడిన శరీరమునే అనితి నిశ్చయ
ముతోఁగూడిన అహంకారము మూఁడవది. ఇది లోకీకమైనది
తుచ్ఛమైనది యగును.

147 వర్ష ఏవ దురాత్మాసౌ కంద స్సంసార దుస్త రోః,
అనేనాభిహతో జన్తు రభోభః పరిధావతి. 5-10.

ఈ మూఁడవ అహంకారము సంసారమగు విషవృక్షమును
మూలకంద మగును. దుస్తమైన ఈ అహంకారము 'త్యాజ్యమై'
దీయే యగును. ఈ లోకీకాహంకారమునే అభిహతుఁడైన శరీరము
అభోగిని బొందుచున్నాఁడు.

148 ప్రథమో ద్వాపహంకారా సంగీకృత్య త్వలోకితౌ,
తృతీయాహంకృతి స్త్రాజ్ఞ్యా లోకితీ దుఃఖదాయినీ.
5-11

అలోకితములైన మొదటి రెండు అహంకారములను అంగీ-
కరించి మూఁడవదియైన తుచ్ఛలోకీకాహంకారమును వివక్షావహనము

149 అథ తే అపి సంత్యజ్య సర్వాహంకృతిపరితః,
స తిష్ఠతి కథాత్మ్యమైః పర మేవాధిరోహతి. 5-12

తదనంతరము మొదటి రెండు అహంకారములనుకూడ వదలి
ఏ అహంకారమున్ను లేక, విజ్ఞాన పర్యోక్తియైన మోక్షవదును
అభోహిందుచున్నాఁడు.

148 భోగేచ్ఛామాత్రో విప్ర స్తత్త్వాగో మోక్ష ఉచ్యతే,
మనస్రో ఒభ్యుదయో నాలో మహానాలో

మహాదయః, 5-97

భోగేచ్ఛయే బంధము. కానిది వదలుటయే మోక్షము—
అని చెప్పరాదును. మనస్సు (సంకల్ప వికల్పములు) వృద్ధి నందు
టయే హాని. మహానాళమే గొప్పలాళము.

149 యథా గౌఙ్మ్యే చ్చిదాదాస్య అకాలో నోపలక్ష్మతే,
తథా నీరంక శ్చిద్యాప స్సర్వగోఒపి స లక్ష్మయేత్.

అకాళము మాత్రమైవదుడుతే అగమనశ్శ్చ, అఖంజము
తైతవ్యరక్త పర్వవ్యాహతైయమృదు అగమనశ్శ్చిది.

150 అదౌ శమవమ్ప్రప్రాయై ర్దుప్తై శ్చిష్యం విరోధయేత్,
పశ్చాత్సర్వ మిదం బ్రహ్మ శుద్ధ స్తస్య మితిరోదయేత్

5.104

‘మొదట శమవమాది గూఢములచే గురువు శిష్యుని మనస్సు
నిగా చేయుటెను. అనంతర ‘ఈ కమస్తమ బ్రహ్మమనియు, నిపు
మనస్సున ‘మనియు శోధింపవలెను.

151 జ్ఞానవృత్తౌ ప్రసన్నాయాం ప్రతిరోధవికరోదయే,
యథావ జ్ఞాపిషి స్వస్థిౌ మిద్యాగ్రస్తైష్టే బలాబలమ్.

జ్ఞానవృత్తి కలుగఁగా, జ్ఞానోదయము కా గా వ్యస్థితమై నా
వాగ్వస్తై (జోధ) మొక్క బలాబలములను నిపు తెలిసికొనుటలవు.

152 సర్వం బ్రహ్మేతి యస్మాన్

ర్యాపనా సా హి ముర్తిదా,

భేదవృష్టి రవిద్యేయం పర్వదా తాం విపరయేత్.

మునే నాసాద్యతే తద్ధి పద ముక్తయం ముచ్యతే 5-113

'అంతయు బ్రహ్మమే' అనుభావన ఎవని హృదయమున కలుగునో, అది యతనికి మోక్షము నొనరును. భేదవృష్టియే అవిద్య. దానిని పర్వదా వివర్జితము చేతు. అట్టి అవిద్యచే ఏది పొందబడునో, విద్యచేతనే పొందబడునో, అది అన్యమును పద మని చెప్పబడును.

153 కురో జాతేయ మితి తే ద్విజ మోస్తు విచారణా,

ఇమాం కథ మహం హస్మి త్యేషా తేఽస్తు విచారణా,

5-114

ద్విజాణా! ఈ అవిద్య (మాయ) ఎట్లు కలిగినది? అను విచారణ నీకు వలదు. దీనినిగూడ పఠింపవలెనును? అను విచారణ మాత్రము కలిగియుండుము.

154 అస్తం గతాయాం శీతాయా

మస్యాం జ్ఞాన్యసి తత్పదమ్,

యత విషా యథా వైషా

యథా నాస్తి త్యఖండితమ్.

5-115

ఈ అవిద్య పరిచయంతో నీవు బ్రహ్మపదము నలుగులకుఁ బ్రకటింపి అవిద్య నేనివలన కలిగినది, ఎట్లు కలిగినది, ఎట్లు పరిచయమి—అంతయు పరమార్థముగ నెరిసిపోవుగలవు.

155 తదస్యా రోగకాలాయా యత్నం కురు చిరిత్సనే,

యతైషా జన్మదుఃఖేషు ప భూయ స్త్వాం నియోక్యతి

5-116

కోగమామమగు ఈ అవిద్య నశించుటకై చికిత్సచేయుము. అవిద్యను నశింపజేసినచో అది విద్య మునుల బసవమరణ మునుములందు పవనీయమగు.

156 స్వపంచత్పిత తన్మాత్రాణా లాభ్యస్తరవర్తి చ,
పరాం వివశతా మేతి శృంఖలాబద్ధ సింహవత్.౫-129

తాను సంకల్పించుకొనిన విషయము లెవని వలలోపక్షి . సంకల్పతో కట్టబడిన సింహమువలె. శత్రుడు మిక్కిలి పరాభవము పొందుచున్నాడు.

157 చిన్తానలకిదాదగ్ధం కోపాజగరచర్మితమ్,
కామాద్ధి కల్లోంరతం విస్మయ తాత్మపితామహమ్,
సముద్ధర మనో బ్రహ్మ న్మాతంగ మివ కర్తమాత్.

5-134

మహాశయా ! చింతయినను అస్థిశిఖలచే దగ్ధమైనదియు, కోపమను కొంపచిలుచుచే కలకంపబడినదియు, కామమను కల్లోల సముద్రమున ఉక్కిరివీక్కిరి యగుచున్నదియు, తనరెండుక్క- కాలరా కాలరామని అత్యను నుటచినదియునగు మహమ్మను - లెంతవరకునీ ఏనుగును లేవదీయనట్లు సముద్ధరింపుము.

158 భుక్త్వా జన్మ సహస్రాణి భూయ స్పంసారపంచకే,
పతన్తి రేచి దులుగా స్పంప్రాప్యాపి వివేకితామ్.

5-148

కొంతలు అల్లులు తేలకొలది బస్వల సమభిమించియు, వివే చనాశక్తి కలిగియున్నప్పుడిది, 200 సంసారసంకటమున పగు చున్నాడు.

159 స జాయతే స మ్రియతే క్వచి త్కించి త్కదాచన,
పరమాత్మేన విశ్రేష్ఠం మిథ్యా సర్వం తు దృశ్యతే.

5.165

ద్విశేషా! పరమాత్మముగ మూలక వివిధము ఎవరూ
పుట్టించలేదు. మరలించుట లేదు. సమస్తము వివిధముగనే కన్పట్టు
చున్నది.

160 కోశ మాకాభుజంగానాం సంసారాదంబరం తర్జిత,
అసదేత దితి జ్ఞాత్వా మాతృభావం నివేశయ 5.160

అశుభము పరమములకు కోశమైన ఈ సంసారాదంబరమును
వీడము. ఇదియింకయు అసత్త్వం (వివిధముల) తెలిసికొని మాతృ
భావమును తెందుము (దృశ్యభావము వదిలి దృశ్యత్రయముగా
నుండుము)

161 గంధర్వవగరస్యాశ్లేభూషితే ఓభూషితే తథా,
అనిద్యాంతే సుఖాదౌ వా కః క్రమః సుఖదుఃఖయోః

5.167

గంధర్వవగరమువలె పదార్థములు భూషితములై వను, కాన
న్నను, ఏమి ప్రయోజనము? అని కల్పితములే గలయున్నవి.
అట్లే అనిద్యాంతమైన ఈ పుత్రకామల విషయమున్ను అనిద్యోగం.
కావున ఇక సుఖదుఃఖముల క్రమం తెలుసు!

162 ధనదారేషు పృథ్వేషు దుఃఖం యుక్తం స తుష్టకా,
పృథ్వాయాం మోహమాయాయాం క స్సమాశ్వాసవా

విహ 5.166

భవదానామలం వృద్ధి అయితచో భుజించుట యోగ్యము
కాదు; సంసృప్తియందుట కాదు. మోషామూలం ప్రకారం నీ
ప్రచంచమున ఎవనికి కాంగీకరింతును !

163 మైలేప జాయతే రాగో మూర్తస్యాధికరాం గతైః,
తై రేవ భోనైః ప్రాజ్ఞవ్య విరాగ ఉపజాయతే.

5-169

ఏ భోగములు శుభక మైనచో మూర్తస్యకు రాగము కలుగునో,
ఆ భోగములవలననే ప్రాజ్ఞునకు తై రాగ్యము కలుగుచున్నది.

164 యది తే నేన్ద్రియార్థశ్రీః స్వదతే హృది వై ద్విజ,
తదా విజ్ఞాతవిజ్ఞేయః సముత్తిరో భవార్థవాత్. 5-174

నీకు హృదయమునందు ఇంద్రియాభ్యుముఖం విజ్ఞాతములు
రుదించినచో, అప్పుడు నీవు జ్ఞేయమున ఆత్మ నజీవనవాదప్రము,
సంసారసముద్రమును జాణివవాదప్రము అగుచువు.

165 ఉచ్చైః పదాయ పరయా ప్రజ్ఞయా వాసనాగదాత్
పుష్పాద్గంధ మసోహ్యకం చేతోవృత్తిం పృథ క్కురు.

5-175

మనలోన్నతముగు మోక్షపథప్రాప్తికొఱవై గొప్పప్రజ్ఞతో
పుష్పమునుండి గంధమునలెదవాసనా సముదాయమునుండి చిత్త
వృత్తిని జేయవలయును.

166 సంసారాంబునిధా వస్మి న్యాసనాంబుపదిష్ణతే,
యే ప్రజ్ఞానాప మారూఢాస్తే తీర్థాః పండితాః పరే.

5-176

వాసనలను బలముచే ఉప్పునగు ఈ సంసార మహాపాపమును ప్రక్షాళనను నొనర్చున మహాత్యైలు కాణివేయదును.

167 సంకల్పేనైవ సంకల్పం చువనైవ మనో మునే,
చిత్వా స్వాత్మని తిష్ఠ త్వం కిమేకాపతి దుష్కర
5-1

మనీ! సంకల్పముచేతనే సంకల్పమును, మనస్సుచే మనస్సును చేసిందినైచి స్వాత్మయందగ్ధి గల్గియుండుము. ఇట్ట మేనున్నది!

168 తందులనై యథా చర్య యథా తాప్తస్య కావశ
సశ్చ తిక్రియయా విప్ర పురుషస్య తథా మలమ్,
5-1

ద్విజా! వియ్యపురింబై చొట్టుకొని, కాగిపూర్తి మున్ను ప్రయత్నముచే తొలగిపోవునట్లు, మనుజుని పొడయ జలి అజ్ఞానమాలిన్యమున్ను ప్రయత్నముచే తొలగిపోగలడు.

169 దీవస్య తందులస్యైవ మలం సహజ మస్యలమ్,
సశ్చ త్యైవ స సందేహ స్తస్మా దుద్యమ వాస్యవే
ఇతి సహోపనిషత్ .
5-

వియ్యపురింబై చొట్టు మహాజ్ఞైవస్యై (అజ్ఞానియగు) దీవ అజ్ఞానమాలిన్యము సహజమైవ (అనాదిగానున్నను) అది ప్రయత్నముచే తిప్పక నశించును. కావున మహాత్ముని ప్రయత్నశీల కావలయును.

170 అప్తరాష్ట్రం పరిత్యజ్య భావస్త్రిం భావనామయీమ్ .

యోఽసి సోఽసి జగత్కస్మిం స్థితయా విహరావహుః .

6-1

చాపరహితా ! లోపల అపస్త్రీ, (గృహ) భావనామయీమ్ అనే భావనలను వీటి వీటి 'శేషించు' అని (అర్థ) స్థైర్యం ఈ జగత్తును నడుం లీలగా విహరింపుము.

171 సర్వక్రాపా మతరైతి దృఢభావనయా ఽనయా .

వరమామృతనామ్ని హి సమై వాపశిష్యతే. 6-2

'నేను సర్వక్ర అతర్కై యున్నాను'—అను ఈ దృఢ నిశ్చయముతో విహరింపుము. అప్పుడు సర్వోత్కృష్టమైన మోక్షము ను నమావస్థయే 'శేషించు'.

172 భేదోల్లాసవిరాసేషు స్వాత్మకర్తృర యైవయా ,

స్వసంకల్పే క్షయం యాతే సమై వాపశిష్యతే. 6-3

సుఖదశాభిలాషములు 'శేషించు' మనోభిక్షయై యున్నవి. మమకారం దీనియొక్క సంకల్పములు క్షయించినచో 'సమత్వ'మే (అత్యస్థితియే) 'శేషించు'.

173 సమతా సర్వభావేషు యోఽసౌ సత్కపరా స్థితిః ,

తస్యా మవస్థితం చిత్తం స భూయో జన్మభాగ్యవేత్ .

6-4

సర్వావస్థలందును సమముగనుండు సర్వస్థితి 'సేవికల'తో భాసిలుచుండు చిత్తము చక్కగా నిలకడపడినచో ఇదే జన్మభాగ్యం తెలిసి జన్మము పొందవలయు.

174 అథవా సర్వకర్తృత్వ మకర్తృత్వం చ వై మ
సర్వం త్యక్త్వా మనః పితౄణాం యోజసి సోఽసి

ఓ మనః! నేను 'సర్వకర్తృ' అనికాని, 'నేను ఒక
అనికాని' అనిన నమస్తృభావములను వీడి, మనస్సును (మనః)
వీక్షింపి మిగిలియుండునో చానియందు స్థిరముగ నుండుము.

175 శేషస్థిర సమాధానో యేన త్యజసి తత్త్వజ్ఞః.

నిత్య సర్వమును చేసినచో త్యాగమున ర్పణవో చాని (1)
కారమును) కూడి త్యజించినే శేషించిన చానియందు స్థిర
మగుము.

176 సమూలమథిలం త్యక్త్వా వోమసామ్యః ప్రశాస్త

అంతయు సమూలముగ త్యజించి ప్రశాంతమైకలహః
అకాశమువలె నిర్లబ్ధముగ నుండుము.

177 హృదయా త్సంపరిత్యజ్య సర్వా వాసవవంత్తయ
యన్తిష్ఠతి గతవ్యగ్రః స ముత్తః పరమేశ్వరః.

హృదయ లగ్నియే హృదయమునుండి త్యజించినేనీ, ఏవా
తయలేక ఎవలగుండునో, అతడే ముత్తః, అతడే పరమేశ్వరః

178 దృష్టం ద్రష్టవ్య మథిలం

ప్రాప్తం ప్రాప్త్యా దిశో దశ

యుక్త్యా వై చరతో జ్ఞస్య

సంసారో గోష్ఠదాతృతిః.

చూడవలసిన దంతులు చూచితిని. (భాంశితో) అూని దశ
దిగ్ముఖ దిగిగిది. వేరిన అంత మేమనగా—(గురూపదిష్టమగు)
యక్షిలో సంపదించు జ్ఞానికి ఈ సంసారమయమము గోప్యతాచమంక
లేది (చాటుటకు మలభసాభ్యమైనది).

179 స వాహ్యభ్యస్తరే చేమే

హ్యథ దివ్యం చ దిక్షి చ,

ఇత అత్యా తతో అప్యాతా

నాస్త్యనాత్మమయం జగత్.

6-10

చేమాయనకు లోపల వెలుపల, క్రింద మీద, దశదిశలు,
ఇటు, అటు అంతటను అత్యయే కలదు. అని-త్వమయముగ జగత్తు
లేదు.

180 స తదస్తి స యత్రాహం స తదస్తి స తన్మయమ్,

విమన్య దభివాంఛామి సర్వం సర్విస్మయం తతమ్.

6-11

నేనులేని చోటు లేదు. నా స్వరూపముకాని పదార్థమేదియను
లేదు. ఇక నేను వేరొకవాని దేనిని కోరుదును? సర్వము వ్యాప
కమైన సర్విదానంద మూత్రమే అయియున్నది.

181 సమస్తం ఖర్విదం బ్రహ్మ సర్వమాత్మేద మాతరిమ్,

అహ మన్య ఇదం చాన్య దితి భ్రాన్తి త్యజానఘ.

6-12

పాదరహితా! ఈ సమస్తము బ్రహ్మమే. ఈ సమస్తము
వ్యాపకమైన అన్యయే. 'నేను వేరు, ఇది వేరు' అను భ్రాంతిని
వీడము.

182 తతే బ్రహ్మణమే నిత్యే సంభవంతి కర్మణః,
 స తోతోఽస్తి స మోహోఽస్తి స జరాంతి స జన్మవా
 6.13

నిరవకాశమై, సర్వమై, నిర్వృత్తమై బ్రహ్మణమై సర్వత
 వ్యాపించియుండుగా జానియుండు కర్మితపర్యాయమై లుంగు, ఆ సంభ
 వించును. కావున తోకములేదు, మోహము లేదు, ముసలితనము
 లేదు, జన్మమును లేదు.

183 య దస్తీహ త దేవాన్తి విజ్ఞైరో భవ సర్వదా,
 యథా ప్రాప్తాసుభవతః సర్వత్రా నభివాంఛనాత్.
 6.14

ఇతలు ఏది కలదో, అదిగనే అంతయు ఉన్నది. ఈ వృత్తిలో
 సర్వత్రా ఏ వస్తువును వాంఛించక, సర్వా వస్తువులకాని అనుభవం
 యను నదా సంతాపవిహితమైన యుంగము.

184 సంత్యజ్య హృద్గుహేశానం
 దేవ మన్యం ప్రయాన్తి యే,
 తే రన్న మభివాంఛంతి
 త్యక్త హస్తస్థ కౌస్తుభాః.
 6.20

ఎవని తమ హృదయగుహయందున్న భవమేవ్వనిని విడిచి
 ఇతర దేవతలను అరాధించునదో, అట్టివారు దేవతలనుకల్గి కౌస్తుభ
 యుగి విడిచి, ఇతరమును రక్షమును గోసవారే యగుదును.

185 ఉత్థితానుష్ఠితా నేతా నింద్రియాః స్పృహః పునః,
 హన్యా ద్వివేక దండేవ ప్రజేదేవ హి రిరీప్. 6.21

పై కేలేమందును ఇంద్రియములను శ్రమింపులను విడిచి
మను కట్టచే - ఇంద్రులను వజ్రాయుధముచే పర్యవేక్షించుటకు
సక్యంబునవలె - మణుల మణుల కొట్టవలెను (వానిని జయించవలెను).

186 అజ్ఞానోపహారో బాల్యే యోపనే పనితాపాహః,

శేషే కలతవిద్రావః కిం కరోతి సరాధమః 6.23

ఈ జీవితము గాల్యమందు అజ్ఞానముచేతను, యావనమందు
పనితాపముచేతను చాలమై పోవుచున్నది. ఇట్ల శేషిం గల తృష్ణా
వ్యథమున భార్యాశ్చరాదులను గూర్చిన చింతలే మమతాదులు కొలు
వయ్యుచున్నాయి. ఇట్టి (అజ్ఞానియగు) సరాధముయొక్క ఇట్ల ఏమి
చేయగలదు ?

187 సతో ఒసతా స్థితా మూర్ధ్ని

రమ్యాదాం మూర్ధ్నైశ్చ రమ్యతా,

సుఖానాం మూర్ధ్ని యఃఖాని

పిమేకం సంశయా మ్యహమ్.

6.24

తృప్త్యపరాధముల విత్తిమీచ లేదు (మీశము) కూర్చొని
యొప్పుది. రమ్యమైన వానినె త్తది అలమ్యత్వము పరమము చేసికొని
యొప్పుది. సుఖముల నెత్తిపై నుఖములు కూర్చొనియున్నవి.
ఇట్ల నేను జేసి వాగ్దేయించుచును ?

188 యేషాం నిమేషణోన్మేషా జగతః ప్రలయోదయో,

తావత్కాలః పురుషో యాన్తి మాదృశాం గణవైష రా.

6.25

ఏవను కన్న గెలచి మూయుచున్నారనున జగత్ప్రళయ రుత్న ని
ప్రళయములు సంభవించుచున్నవో అట్టివారుకూడ 'నవలించు'చు
చున్నారు. ఇట్ల మానవజీవారి సంకలిత లోకా - ?

- 189 సంసార మే దుఃఖానాం నిమాన్త ఇతి కథ్యతే,
తస్మ ధ్యే పతితే దేహే సుఖ మాసాద్యతే కథమ్.

6.26

సంసారమే దుఃఖములకు పరాకాష్ఠయని చెప్పబడుచున్నది. అట్టి సంసారమధ్యమున పడియుండు దేహముచే సుఖ మెట్లు పొందఁ బడును ?

- 190 ప్రబుద్ధోఽస్మి ప్రబుద్ధోఽస్మి
దృష్ట శ్చోరోఽయ మాత్మనః,
మనో నామ విహన్యేకవం
మనసాస్మి చిరం హతః.

6.27

నేను ప్రబుద్ధుడనైతిని. ప్రబుద్ధుడనైతిని. నా స్వరూప మగు ఆత్మను అవహరించిన దుష్టుడను శోరుణు ఈ మనస్సే. ఇది చాలకాలమునుండి నన్ను బంధించుచున్నది. ఇప్పుడు నీయిని నేను హరిచూర్ణితును.

- 191 మా ఖేదం భజ హేయేషు
నోపాదేయపరో భవ,
హేయోదేయ దృహ త్యక్తాఽ
తేషస్థః సుస్థిరో భవ.

6.28

కార్యజ్యోషస్త్యుభయం గుర్చి ఖేద ముండవము. గ్రాహ్య వస్త్యుభయం అనన్యదప్ర కావము. కార్యజ్య గ్రాహ్యభావములను వదిలి శేషించు స్వస్వరూపమున సుస్థిరుఁడై యుండుము.

- 192 నిరాశతా నిర్వయతా నిత్యతా సమతా క్షతా,
నిరీహతా నిష్ప్రియతా సౌమ్యతా నిర్వికల్పతా. 6.29

193 పృతి రైతి తి మన మ్మప్తి ర్మమతా మ్మమథాపితా,
హేయోపాదేయ నిర్ముతే త్తే తిష్ఠ స్త్రివహనమ్.

6-30

నిరాకర్త్యము, నిర్మయత్విము, నిర్మత్వము, సమత్వము, జ్ఞానము, నిర్మామత్వము, నైష్కర్మ్యము, సామ్యత్వము, నిర్వికల్పత్వము, భీత్యము, నైర్మలి, సంతోషము, మృదుత్విము, మృదుభావము అను 4 నిర్గుణములు వానవారకూటమును, త్యాగస్య గామ్యవహితంబైన వి మహాసములయం వుండును.

194 అసయా తిష్ఠయా తాత ఛిన్తి తుద్ధికలాకయా,

వాత్మయే వాముపదం జాలం ఛిత్త్వా తిష్ఠ తతే వదే.

6-32

గాలితే మేషుము ప్నిష్ఠిం అ చేయలుగుజుల్లు తిష్ఠాన్తి (జ్ఞానము) యను శక్త్యముచే వాన గాలమును చేసిందినేది వ్యావళిగు బ్రహ్మవదులున నిలువడం జొందుము.

195 మనమైవ మన శ్చిత్త్వా హరారేదేవ పాదవమ్,

వదం పాదన మాపాద్య సద్య ఏవ స్థిరో భవ. 6-33

గొడ్డలిచే పాదమువలె (మృత్యు) ముప్పుచేతనే (మరణ) మన మును చేసింది వాన సమగు బ్రహ్మవదులును శ్చిత్త్వంబంది అనామ నిష్ఠింబడై యుండును.

196 తిష్ఠ స్థవృ స్సప్తివ తాగ్ర నివివ పమ్మర్పుత స్పరదో,

అనదేవేద మిత్యస్తం నిశ్చిత్యాస్థాం పరిత్యజ. 6-34

మృత్యువును, పరమమృత్యును, క్రియమృత్యును, మేల్మృత్యును, దేహమృత్యును, మనమృత్యును, లేదుమృత్యును అనదుత్తరము

యము అవత్యమని అంతరంగమున నిశ్చయించి కాగయవల అశను పీఠము.

197 దృశ్య మాశ్రయనీదం చే త్తత్సచిత్తోఽసి బంధవాన్,
దృశ్యం సంత్యజనీదం చే త్తదచిత్తోఽసి మోక్షవాన్.

6.36

దృశ్యము వశ్యము అని నమ్మి దానిని ఆశ్రయించితివా ఆవును మనస్సు కలవాడవై బంధమును పొందుదువు. దృశ్యము విశ్యయని భావించి కాగని నివరితివా, ఆవును మనస్సు లేకుండా వై మోక్షమును పొందుదువు.

198 రజాణద్ధా విముచ్యంతే తృష్ణాణద్ధా స తేనచిత్,
తస్మాన్నిదామతృష్ణాం త్వం త్యజ సంకల్పపర్జనాత్.

6.39

క్రాంతి చేత కట్టబడినవారని విశించిపట్టుకొన్నాము. కాని తృష్ణ (ఆశ) చేత కట్టబడినవారని ఎవరను (మంత్రముగ) విశించిపట్టుకొని కాంటి నీరాళా! నీవు సంకల్పమును విడచుటకాదు తృష్ణను త్యజించివేయుము.

199 ఏతా మహంభావమయీ మపుత్యాం

చిత్వావపాంభావ కలాశద్వైవ,

స్వభావజాం భవ్య భవాస్తభూవౌ

భవ ప్రకానాధిల భూతభీతిః.

6.40

స్వాభావకమను, అహంభావమయమును అని ఈ భిత్తి అశను అహంభావమును (అహంభావరాహిత్యమును) ఆయుధమున

ఇంచించి, మంగళకరమైన ప్రపంచోపశమనరూపమైనట్టి భూమికను అధ్యక్షించి ఏ ప్రాణియైనది భీతిచే నిర్భయమైన యుగము.

200 నాహం సదార్థస్య స మే పదార్థ ఇతి భావితే. 6-42

201 అస్తః శీతలయా బుద్ధ్యా
కుర్వతో శీలయా క్రియామ్,
యో నూనం వాసనాత్మాగో
ద్యేయో బ్రహ్మ స్సప్రీర్తితః

6-43

నేను విషయములకు సంబంధించినవాడను కాను. విషయములం వాకు సంబంధించినవిశాస్త్ర-అని అంతరంగమున ప్రశాంతమైన బుద్ధితో క్రియలను లీలగా చేయుచుండినచో నిక్కముగ వాసనాత్మాగము ఏర్పడును. అదియే అత్యుముగా నుంచుకొనఁదగినదని స్థూలు చెప్పి.

202 ఇదమస్తు మమేత్యస్త

మిచ్ఛాం ప్రార్థన యాన్వితామ్,
తాం తిష్ఠం శృంఖలాం విద్ధి
దుఃఖజన్మభయప్రదామ్,

6-51

‘ఇది నాక. కావలదు’ అని ఇదమస్తు యోచించుటకు కాళ్ళం భారమై ఏ ఇచ్చ కలదో అదియే దుఃఖమును, జననమరణాది భయమును గలిగించెడి మహాదృష్టియై, సంశయించి తెలిసికొనుము

203 జాయతే నిశ్చయ స్సాధో వైరుషస్య చతుర్విధః,

అపాదమస్త కి మహం మాతా పితృ వినిర్మితః. 6-54

204 ఇత్యేతో నిశ్చయో బ్రహ్మ
స్సందాయాస విలోకనాత్.

6-55

పాదా! మనములకు సామంతులవలెను శిష్యులము
లంబును. తిట్లెల్ల లంచే వీర్పడిపదియ, పాదము మొదల గెదెన్న
విజయగరియను నను ఈ 'జేహామీ నేను' అనునది ఒక నిశ్చయము.
ఇది అంభయము, శ్రమను కలిగించును.

205 అతీతః సర్వభాషేభ్యో చాలాగ్రా దవ్యహం తమః,
ఇతి ద్వితీయో మోక్షయ నిశ్చయో నాయతే సతామ్

0-56

నేను నను ప్రవృత్త్యుపకంఠును అతీతంబను. నేను శ్రీరా
గ్రహంకంఠును మాన్యుమైవహించను - అనునది సెంపన నిశ్చయము.
ఇది మోక్షమును కలుగజేయును. ఇయ్యది స్వగంధం దుదయం
చును.

206 జగజ్జాతపదార్థాత్మా సర్వ ఏవాహ మక్షయః,
తృతీయో నిశ్చయ శ్చిత్తో మోక్షయిష ద్వితీత్తమ

6-57

ఈ నమస్త్ర జగత్పదార్థములు నేనే నేను వాళకమిగులను.
అనునది మూ పద నిశ్చయము. ఇదియును మోక్షోత్తమ
యనునది.

207 అహం జగద్వా సరళం కూవర్ణం బోధిమంభమం సదా.
ఏష మేష చతుర్థోఽపి నిశ్చయో మోక్షనిధిభః, 0-58

వా 'హేమము, ఈ నను ప్రజగద్వైతకాళముల సదాసూక్ష్మమే
అయియున్నది, - ఈ ప్రకారమైన నాల్గవ నిశ్చయము కూడా మోక్ష
నిధిని కలుగజేయును.

208 సర్వం చావ్యహమేవేతి నిశ్చయో యో మహామతే,

త మాదాయ విషాదాయ న భూయో జాయతే మతిః,
6-60

మనఃమతి! 'ఈ నమస్తయు నేనే' అనెడి వనికృత్యము కలదో, దానిని పొందినచో ఇక అట్టి బుద్ధి మతియు నష్టపడిని అనుభవించదు.

209 శూన్యం తత్రవృత్తి ర్భూయా బ్రహ్మవిజ్ఞాన మిత్యపి,
శివో పురుష తఃకానో నిత్య మాత్మేతి కథ్యతే. 6-61

బ్రహ్మము కొంచలనే శూన్యమనియు, కొంచలనే వ్రవృత్తి యనియు, కొంచలనే మాయయనియు, కొంచలనే విజ్ఞానమనియు, కొంచలనే శివయనియు, ఈశానుయనియు, కొంచలనే పురుషుడనియు, కొంచలనే నిత్యమగు అర్చియనియు చెప్పబడును.

210 ఐహీ కృత్రిమసంరంభో హృది సంరంభవర్తితః,
కర్తా ఐహీ రకర్తా ఉన్మల్లోతే విహర భుద్ధధీః. 6-68

వశేంద్రమైన బుద్ధికలహాడనై, గాఢ్యమున కృత్రిమమగు సంరంభము కలహాడనై, హృదయమందు ఏ విధమైన సంరంభము లేనివాడనై, బయట కర్తవడెను, లోపల అకర్తగను తెలుగుచు లోకమున విహరించును.

211 అయం బంధు రయం నేతి గణనా లఘుచేతసామ్,
ఉదారచరితానాం తు వసుధైవ కుటుంబకమ్. 6-71

'ఇతడు నా బంధువు, ఇతడు బంధువుకాదు' అని అల్ప బుద్ధికలహాడు భావించెదను. విశాలవృత్తిగల మహాత్ములకు ప్రపంచ మంతయు కుటుంబమే యగును.

212 ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితీ స్వప్నచాన్

నిష్కామా విగతామయా,

అదాయ విహర నైవృతం

సంకలేష విముహ్యతి.

6.73

స్వప్నమును, నిష్కామమును, విగతామయమునై స బ్రాహ్మీ స్థితిని గ్రహించి లోకమున విహరించువాయ సంకటములందు పడిన విమోహము నొందఁను.

213 వైరాగ్యేణాథ కాస్త్రేణ మహత్త్వాది గుణై రపి,

య త్సంకల్పహరార్థం తత్స్వయమే వోన్నయే

స్వపః. 6.74

వైరాగ్యముచేతను, కాస్త్రభగ్యయవముచేతను, గొప్ప మగుణములచేతను, సంకల్పానీత జన్మహర్షభయ స్వయముగ నున్నప్పుడు ఊర్ధ్వముఖముగా నొనర్చవలెను.

214 తమేవ భుక్తవిరసం వ్యాపారోఽపి పునః పునః,

దివసే దివసే తుర్వన్ ప్రాణైః కస్తా న్న లజ్జతే 6.75

అనుభవించుచునే రహసీభములై నను, ఆ యా విషయములలో ఆ యా కార్యములనే మఱల మఱల ప్రతిరోజు చేయుచు లుద్ధిమి తుండు నీల సిగ్గుచేడవచ్చునా ?

215 చిచ్ఛైత్యకలితో బద్ధ స్తన్నతై ముక్తి రుచ్యతే,

చిదవైత్యా కిలాత్మేతి సర్వసిద్ధాస్తపంగ్రహః. 6.77

తృప్త్యర్హిణ్యంభమే లేక, మనస్సు, విషయముల నుం ధమే బంధమధియు, ఏగి విడుదలయే మోక్షము అని చెప్పవచ్చును.

నిర్విషయమైన చైతన్యమే ఆత్మ. ఇదిచే నర్వసిద్ధాంతముల
సర్వగ్రహము.

216 ఏతం నిశ్చయ మాదాయ విలోకయ యథేచ్ఛయా
స్వయ మేవాత్మనాత్మన మానందం పద మాస్పృశసి.
6.78

ఇట్టి నిశ్చయమును బడసి ప్రతీప్తమైన యిట్టిచే స్వయముగా
నిన్ను (ఆత్మను) నీవు ఆపహాసముగా దర్శింపుము. ఆపుడు పదనూ
నందమును పొందగలవు.

217 సంకాస్త సర్వవంకల్పః ప్రకాస్తః సకలేషణః,
నిర్వికల్పపదం గత్వా స్వస్థో భవ మునీశ్వర ఇతి.
6.82

మునీశ్వరా! నను క్ష నంకల్పములు లేకుగ శబుందవవాః
వస్తువు, లోక లన్నియు నమనివచ్చివాడవును అయి నిర్వికల్పమైన
ఆత్మపదమును పొంది స్వస్థుడవై యుండుము.

62. శారీరకోపవిషత్తు

1 అహింసా సత్య మస్తేయ బ్రహ్మచర్యాపరిగ్రహః,
అక్రోధో గురుకురూషా శౌచ స్సంతోష ఆర్ద్రవమ్.

2 అమీనిత్య మదంభిత్య మాస్తికత్య మహింసతా,
ఏతే సర్వగుణా జ్ఞేయా స్సాత్త్వికస్య విశేషతః.

అహింస, సత్యము, అస్తేయము (చోంగరహము చేయకుం
దుట), బ్రహ్మచర్యము, అపరిగ్రహము, క్రోధములేకుండుట, గురు

మన, తుదిశ్చము, సంకల్పి, బుధాశ్చము, ఆహారాశ్చము, అవస్థాశ్చము, ఆ స్థితశ్చము, మృదుశ్చశ్చము, అను ఈ గుణములన్నియు విశేషముగ సోక్తిగల గుణము లని యెఱుంగవలయును.

3 అహం తర్హస్యహం తోతా
ఽస్యహం వర్తాభిమానవాన్,
ఏతే గుణా రాజసవ్య
ప్రోచ్యంతే బ్రహ్మవిత్తమైః.

‘నేను కర్తను, నేను భోక్తను, నేను వర్తను, నేను అభిమానము కలవాడను, అందుచే రాజసగుణములని బ్రహ్మవేత్తలు పలుకుదురు.

4 నిద్రాతస్యే మోహరాగో మైథునం చోర్యమేవ చ,
ఏతే గుణా స్రాసునవ్య ప్రోచ్యంతే బ్రహ్మవాదిభిః.

నిద్ర, సోమరితనము, మోహము, రాగము, మైథునము, చోర్యము, అందుచే కాదునని గుణములని బ్రహ్మవాదులు చెప్పుదురు.

63. యోగశిఖోపనిషత్తు

1 ఓమ్. సర్వే జీవా స్సుతై ర్భుఃఖై
ర్యా యాజాతేన పేష్టితాః,
తేషాం ముక్తిః కథం దేవ
కృతయో పథ శంకర.

1-1

శివులందఱును సుఖదుఃఖములచేతను, మాయాజాలముచేతను పరివేష్టించబడి యున్నారు. మరియు వారికి మోక్ష మెట్లు కలుగునో దయతో తెలుపుడు. (బ్రహ్మవేదము శివుని అతిశయప్రశంస)

2 పతితాః శాస్త్రజాలేషు ప్రజ్ఞయా తేన మోహితాః,
స్వాత్మప్రకాశరూపం తత్త్విం శాస్త్రేణ ప్రవేశ్యతే. 1-4

కొంచులు శాస్త్రజాలములందుండి శాస్త్రప్రజ్ఞచే మోహి-
తులగుచున్నారు. స్వాత్మప్రకాశరూపము శాస్త్రముచేత ఎట్లు
ప్రకాశింపఁబడునో తెలియగలదు ?

3 నిష్కలం నిర్మలం శాస్త్రం సర్వాతీతం నిరామయమ్,
తదేవ జీవరూపేణ పుణ్యపావఫలై ర్వ్యతమ్. 1-5

నిష్కలమై, నిర్మలమై, కాంతమై, సర్వాతీతమై, నిరామయ-
మైతట్టి శాస్త్రమే జీవరూపముతో పుణ్యపాపఫలములతో కూడి-
యున్నది.

4 కామక్రోధభయం చాపి మోహలోభమదో రజః,
జన్మన్మృత్యుశ్చ కార్పణ్యం శోక స్తంద్రా జ్ఞాతృషా
1-10

5 తృష్ణా జ్ఞాతృభయం దుఃఖం విషాదో హర్ష మేవ చ,
విభిర్దోషై ర్వినిర్ముక్త స్స దీప శ్శివ ఉచ్యతే. 1-11

కామము, క్రోధము, భయము, మోహము, లోభము,
మదము, రజోగుణము, జన్మన్మృత్యువులు, కార్పణ్యము (అత్మ-
జ్ఞాన తోనర్హ్యము), శోకము, తంద్ర (గోమతినివలెను), అదంతి,
దన్విక, తృష్ణ (అశి), లగ్న, భయము, దుఃఖము, విషాదము, హర్షో-
షము - అను ఈ దోషములనుండి విముక్తులైన జీవులగు నిష్కలని-
రేపులును మున్నగును.

6 యోగహీనం కథం జ్ఞానం మోక్షచం భవతీహ చోః,
యోగోఽపి జ్ఞానహీనస్తు న మోక్ష మోక్షకర్మణి. 1-13

7 తస్మా జ్ఞానం చ యోగం చ
ముముక్షు ర్దృఢ మభ్యసేత్.

యోగముచేసి జ్ఞానము మోక్షము పొందెను.
అట్లే జ్ఞానముచేసి యోగమున్న మోక్షమును పొందెను.
కాబట్టి ముముక్షువు, జ్ఞానమును, యోగమును వృద్ధిముగ
నింపవలయును.

8 అజ్ఞానం కీదృశం చేతి ప్రవిచార్య ముముక్షునా
జ్ఞాతం యేన నిజం రూపం తైవల్యం పరమం ప

ముముక్షువు అజ్ఞాన మెట్టిదో విచారించి, జ్ఞానమున
నిజస్వరూపమును ఆత్మను తెలిసికొని మహత్తరమును నె
మును పొందవలయును.

9 అసౌ దోషైర్వినిర్ముతః కామక్రోధభయాదిభిః.
సర్వదోషై ర్వృత్తో జీవః కథం జ్ఞానేన ముచ్యతే
కామ క్రోధ భయాదులను ఈ దోషములనుండి
తైన వాడు జ్ఞానముచే మోక్షమును పొందును. అస
ములతో కూడియుండు శత్రుడు జ్ఞానముచేత ఎట్లు మి
కాగలడు?

10 కారణేన వినా కార్యం న కదాచన విద్యతే.
అహంకారం వినా తద్వద్దేహీ దుఃఖం కథం

కారణముచే కార్య మెప్పుడును ఉండును. అట్లే అ
ము లేక దేహమందు దుఃఖమెట్లు కలుగును?

- 11 ఇంద్రియాణి మనో బుద్ధిః శాశ్వరోధాదికం తిథమ్,
తేనైవ వితీతం సర్వం నాసా రేనాపి వాధ్యతే. 1-39

ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి, శాశ్వరోధాదులు—
ఈ మున్నగు వానిని ఎవరగు జయించునో, అట్టివాని చేతనే వదుల
జగత్తు జయింపఁబడినదియగును. అతఁడు లేనిచేతను గాఢింపఁబడెను.

- 12 కుట్టే చేతసి తస్మైవ స్వాత్మజ్ఞానం ప్రకాశతే. 1-65

ఎవని చిత్తము శుద్ధముగా నుండునో, వానికి స్వాత్మజ్ఞానము
చక్కగా ఉదయించును.

- 13 నాసాగ్రే దృష్టి మారోప్య హస్తపాదౌ చ సంయతౌ.
మన స్సర్వత్ర సంగృహ్య ఓంకారం తత్ర చిన్తయేత్
1-71

నాసికాగ్రమును దృష్టిని నిలిపి, హస్తపాదములను సంయ
మము చేసికొని, మనస్సును సర్వవజ్ఞానముల నుండి ప్రత్యాహర
యొనర్చి, అంతర్ముఖము చేసి ఓంకారమును చింతన చేయవలెను.

- 14 జన్మాంతరసహస్రేషు యదా క్షణం తు రిల్పిషమ్,
తదా పశ్యతి యోగేన సంసారోచ్ఛేదనం మహాత్.
1-78

వేలకొలది జన్మలందలి పాపమెప్పుడు నశించిపోవునో, అప్పుడు
మనుజుఁడు యోగముచే మహాక్షరమగు సంసారోచ్ఛేదనమును
బొంది మోక్షమును బడయును.

- 15 ఏకాశినా నముపగమ్య వివిర్త దేశం
ప్రాణాదిరూప మమృతం వరమార్గతత్త్వమ్,
లఘ్వశినా ధృతిమఃకా పరిభావితపద్మం
సంపారరోగ హర మౌషధ, మద్విశీయమ్. 1-90

సాధనము, వీరశాస్త్రము, వీరశాంతవాసములే, అభ్యుదయైతః జీవితమును, సంజయమును, వైరవ్యమునకలవాడై, సంపాదనోగ నాశకమైన అస్పృశ్యులు బ్రహ్మభంగము, పరమాత్మగ-మమును అలర అమృతమును (అమృత) భావించవలయును.

16 హారారేణ అహిర్యాతి సకారేణ విశేష్యసః,

హంసహంసేతి మంత్రో ఽయం సర్వై రీవైశ్చ

అప్యతే. 1.130

శ్వాస 'హ' శాశముతో అయితీకి పోత్రయ, 'స' శాశముతో తిరిగి లోని సేగుచుండును. ఈ ప్రకారముగా 'హంస, హంస' (హోహం) అను ఈ మంత్రము జీవలంకతో చేతము జలములను చుట్టుది.

17 సోఽహం సోఽహ మితి ప్రోక్తో

మంత్రయోగః స ఉచ్యతే.

1-132

'సోఽహం' 'సోఽహం' అని జలముల మంత్రయోగ సంగి చెప్పరా చున్నది.

18 ద్వాదశాణ్డం తు శుక్రశాషాం

యః శుక్యా వ్రతమాదతః,

తస్యై వాచ్యం యథాతథ్యం

దాస్తాయ బ్రహ్మచారిణే.

2-2

మంత్రం. సంవత్సరములు అగ్రమయ్యున్న శుక్రశాష ఉపవసాది, శబిదములు గల బ్రహ్మచారికి బ్రహ్మచర్యము: యథావిధముగ జోధించులయును.

19 స-సనా త్రాణనా వైప్రప మద్రూప ప్రివదోఽహోత్

మంత్ర మిత్కుచ్యతే బ్రహ్మ వ్యదధిష్ఠానతో ఽపి వా.

2-7

మహానమో వలనమ, ప్రాణనమోవలనమ, సారూపమే యోగార్థః
బగుటవలనమ, నా శ్రీశయమోవలనమ, యోగవలనమ, ముక్తమని
చెప్పబడుచున్నది.

20 నాస్తి నాదా త్పరో మంత్రో న దేవః స్వాత్మవః పరః
నానుసంధేః పరా పూజా న హి త్యస్తేః పరం సుఖమ్
2.20

(బ్రహ్మ) నాదముకంటె గొప్ప మంత్రము లేదు. తన అత్త
కంటె గొప్ప స్వేదము లేదు. భాగ్యము కంటె గొప్ప పూజలేదు.
త్వత్కంటె గొప్ప సుఖములేదు.

21 యన్యే దేవే పరా భక్తి ర్యథా దేవే తథా గురౌ,
తస్యైతే పథితా హ్యర్థాః ప్రకాశన్తే సహత్వసః ఇతి,
2.22

ఎవనికీ దేవునియందు కలసికట్టుమీద భక్తియింకా, దేవుని
యందువలె గురువునందును అట్లే మిక్కిలి భక్తియింకా, అట్లే
వానికీ ఈ చెప్పబడిన విషయములు చక్కగా గోచరము లగును.

22 యం అర్హ్యై చాపరం భావం సున్యతే నాధికం తతః,
యస్మిన్ స్థితో న దుఃఖేన గురుజాపి విచార్యతే.
3.13

23 యత్రోపరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా,
యత్ర చైవాత్మనా ఽలక్ష్యానం పశ్యేత్సాత్మని
తుష్యతి. 3.14

24 సుఖ మాత్మనికం య త్తద్బుద్ధిగ్రాహ్య మతీంద్రియమ్
ఏత త్కరాక్షరాశిత మనక్షర మితీర్యతే. 3.15

చేసిని పొంది సాధనము ముగియించి లాభమును దానమున
అర్చనముగఁదలంపటో, చేసియందున్నవాస్తవైష్ణవ దుఃఖము చేతను
చరింపటో, ఎవడు చిత్తము మోగనీవచే నిగ్రహించబడినదై
ఉపకాంతిని పొందునో, ఎవడు (శబ్ద) మనస్సుతో అత్మను వంద
క్రియయను శబ్దయందు వంతోపమును పొందునో, వీటి నిర్మలమైన
బుద్ధితో గ్రహించఁదగినదియు, ఇంద్రియాశీతమైనది యువగు అర్చకు
విశమిభూయో యున్నచో, అట్టి అత్మవస్తువు మరొక మరొక శీతమైన
దని, వాశరహితమైనదని చెప్పబడుచున్నది.

25 సర్వజ్ఞం సర్వగం కాస్తం సర్వేషాం హృదయే స్థితమ్,
సుసంవేద్యం గురుమతాం సుదుర్వేధ మచేతసామ్.

3-20

ఆ అత్మ సర్వజ్ఞమై, సర్వవ్యాపకమై, కాంతమై, సమస్త
యొక్క హృదయమందుండునై, వచ్చితబుద్ధి గలవారే సువేద
కమై, మరిక విస్తరింప దుర్వేదకమై యున్నది.

26 భక్తిగమ్యం పరం తత్త్వ మస్తర్లినేన చేతసా. 3.21

పరమగు అత్యంతమైన అంతర్లీనమగు మనస్సుతో, శక్తి
వ్వారా పొందఁదగియున్నది.

27 విషయం ద్వాయతః పుంసో విషయే రమతే మనః,
మా మనుస్మరత క్రితం మయ్యే వాత్ర విలీయతే,

3-24

నిమియములగు దింకవచేయ మనమునకు మనస్సు విషయము
లంత రమించుచుండును. అన్న పృథివియందుం దిత్తము నాయుండే
గిడుముగను.

28 సర్వజ్ఞత్వం పరేశత్వం సర్వసంపూర్ణశక్తితా,
అవస్తశక్తిమత్త్వం చ మచనుస్మరణా ద్భవేత్. 3-28

ఇన్ని స్మరించుచుంటుంటే సర్వజ్ఞత్వము, పరేశత్వము, సర్వసంపూర్ణశక్తి, అసంతకశక్తి కలుగును.

29 వైకన్ఠప్రైరహాపత్వా ద్భేదో యుక్తో న కర్తిచిత్,
శివత్వం చ తథా భేదం రక్ష్యాం సర్వగ్రహాయథా.

4-1

వైకన్ఠము ఏకరూపమై యుండుటవలన భేదమెన్నడును
యోగము కాదు. (తాటియందు సర్పము గోచరించునట్లు ఆ వైకన్ఠ
స్థమందు శివత్వము (బ్రహ్మత్వం) గోచరించుచున్నది.

30 ఉపాదానం ప్రపంచస్య బ్రహ్మణో ఒన్యో వై విద్యతే,
తస్మా త్సర్వప్రపంచో ఒయం బ్రహ్మైవాస్మి న
చేతరత్. 4-3

(ప్రపంచమునకు ఉపాదానకారణము బ్రహ్మమునకును అన్య
మైవది మణియొకటి లేదు. కాబట్టి ఈ సృష్ట్యప్రపంచ మంతయును
బ్రహ్మమేకాది మణియొకటి కాదు.

31 వ్యాప్యవ్యాపకతా మిథ్యా సర్వమాత్మేతి శాసనాత్,
ఇతి జ్ఞాతే పరే తత్త్వే భేదస్యాపసరః కుతః. 4-4

'సమస్తము అత్యంత' అను శాసనమువలన వ్యాప్యవ్యాపక
కర్తృమూల మిట్టియై యున్నది. ఈ ప్రకారముగ పరతత్త్వము
నిత్యమై యుండ ఇదే భేదమనవలసివచ్చును !

32 సువర్ణాభాయమానస్య సువర్ణత్వం చ శాశ్వతమ్,
బ్రహ్మణో బాయమానస్య బ్రహ్మత్వం చ తథా భవేత్

4-7

బంగారమునుండి పుట్టివది బంగారమే యగునట్లు, బ్రహ్మము నుండి పుట్టివది (జగత్తు) బ్రహ్మమే యగును.

33 స్వల్ప మప్యస్తరం తృత్వా ధీవాత్మపరమాత్మసోః,
య స్త్వతి స మూఢాత్తా భయం తస్మాసి థాషితమ్.

4-8

జీవాత్మ పరమాత్మలయందు స్వల్పమైనను భేదము గలిగి యుండువానిని మూఢుడే యగును. అట్టివానికి భయముకలుగునని చెప్పఁబడినది.

34 అనుభూతో ఒప్యయం లోకో

వ్యవహారక్షమో ఒపి సన్,

అసద్రూపో యథా స్వప్న

ఉత్తరక్షణదాధితః.

4-10

ఈ జగత్తు అనుభవముగాఁగలదున్నను, వ్యవహారయోగ్య ముగనున్నను ముఖ్యమున అవ్యక్తమైపోవు స్వప్నమునకే అనఁబ్రమాణమే కలయుచున్నది.

35 స్వప్నే జాగరితం నాస్తి జాగరే స్వప్నతా సహి,

ద్వయమేవ ఐయే నాస్తి లయోఒపి హ్యసయో ర్నచ

4-11

స్వప్నమందు జాగ్రత్తిలేదు. జాగ్రత్తమందు స్వప్నములేదు. ఆ రెండును సుషుప్తియందు లేవు. సుషుప్తియు ఆ రెండింటియందు లేదు.

36 త్రయమేవ భవే నిత్యః; గుణత్రయ వినిర్మితమ్,

అస్య ద్రష్టా గుణాత్థిరో నిత్యో హ్యేష చిదాత్మకః.

4-12

ఈ జాగ్రత్తస్వప్న సుషుప్తిలు మూడవది గుణైశ్చ కల్పి
తము లగుటవలన విషయము యగును. ఈ మూడవదిని సాక్షియైన
బ్రహ్మ గుణాతీతమై, నిత్యమైన చిదాత్మయే యని యెఱుంగవలెను.

37 యం ద్వస్యపిది ఘటాశ్రాంతిః కుత్వా హి రజవస్థితిః,
తద్వ ద్రుహ్యతి జీవత్వం వీక్షమాజే వినశ్యతి. 4-13

మృత్తికయందు ఘటమునుగూర్చిన భ్రమవలెను, ముత్యపు
విప్పయందు వెండినిగూర్చిన భ్రమవలెను, బ్రహ్మమునందు జీవ
త్వము కల్పించబడినది. విచారించినయెడల ఆ జీవత్వము పరించును.

38 యథా వన్యాసుతో నాస్తి యథా నాస్తి మరౌ జలమ్,
యథా నాస్తి మరౌ పక్ష సత్య నాస్తి జగత్ప్రీతిః.

4-18

వంధ్యావుర్రులును ఎట్లులేదో, మరుభూమియందు జలమెట్లు
లేదో, మరుభూమియందు పక్షమెట్లు లేదో అట్లే బ్రహ్మమునందు
జగత్ప్రీతి లేదు.

39 గురు ద్రుహ్య గురుర్విష్ణు ర్గురు ర్దేవ స్పదాఽచ్యుతః,
న గురోరధికః కశ్చ త్త్రిషు లోకేషు విద్యతే. 5-56

గురువే బ్రహ్మదేవుడు. గురువే విష్ణువు. గురువే శివా
అచ్యుతయైన దేవుడు. ముగ్ధోకములందును గురువుకంటె అధి
కుడు ఎవడును లేడు.

40 విద్యజ్ఞానోపదేశైషారం దేశికం పరమేశ్వరమ్,
పూజయే త్పురయా భక్త్యా తస్య జ్ఞానఫలం భవేత్.

5-57

వివర్ణానము నుపదేశించువాడ ను, పరిశుద్ధునివ్యవహారము అగు గురుప్రసాదమును విశ్వవ్యాప్తముగా శక్తితో పూజించువలయును. అట్టివానికి జ్ఞానభయము కలుగును.

41 యథా గురు ప్రత్యైవేళో యత్యైవేళ ప్రథా గురుః.

హృదయేనా మహాభక్త్యా న భేదో విద్యతే ఉపయోః.

5-58

గురుశక్తివాదో రుద్ధ్వనుఃప్రవాణః. రుద్ధ్వనుః ప్రవాణో గురుప్రసాదో అప్రవాణః. కావున గురుప్రసాద మహాశక్తి" అని భవవలయును. నా రుదుప్రసాదము భేదము లేదు.

42 గమాగమస్తం గమనాదిభూత్యం

చిద్రూపదీపం తిమిరాస్థనాశమ్,

వ్యాపి తం సర్వజనాస్తరస్థం

సమాపి హంసం పరమాత్మరూపమ్. 6-20

గమః-గమనములు గురు-మదియు, గమనాదులులేనిదియు, చిద్రూపదీపమును, అజ్ఞానాంధకారమును పగిలించేయుమదియు, సర్వజనుల అంతరంగమున నుండుమదియు ఇది పరమాత్మను. ఈ మహాత్మను (శిష్యులలో "మొదలుకొనబడినాడు"). హంస శబ్దగోచరము అట్టి పరిణామమును సమర్థింపరాదు.

43 ... తస్యనో విలయం యాతి

తద్విష్టోః పరమం పదమ్.

2-21

మనస్సు ఎవని అయియున్నో అదియే విష్ట్యులయొక్క- (వాగ్దేవత పరమశక్తియొక్క-) మహాస్తరపదము అయియున్నది.

44 చిత్తే చలతి సంపారో నిశ్చలం మోక్ష ఉచ్యతే.

తస్మా చ్చిత్తం స్థిరీకుర్యా త్రప్తియో పరయా విధే

6-58

ఓ బ్రహ్మదేవుడా! చిత్తము చలించుటచే సంపారము, చిత్తము నిశ్చలముగా నుండుటచే మోక్షము అని చెప్పబడినది. కావున మహాప్రభుతో చిత్తమును స్థిరపఱచుకొనుము.

45 చిత్తం కారణ మధానాం తస్మిన్ సతి జగత్ప్రయమ్,

తస్మిన్ క్షిణే జగత్క్షణం తచ్చిరీవస్యం ప్రయత్నతః.

6-59

మహాకర్మములకు కారణము చిత్తము. ఆ చిత్తము దుఃఖినిగో ముల్లోకములందు ఉండును. చిత్తము నశించినచో జగత్తు నశించును (స్మరించును). కాబట్టి ప్రయత్నముతో ఆ చిత్తమునకు చిరీతి గావించవలయును.

46 మనసా మన ఆలోచ్య వృత్తి కూస్యం యదా భవేత్,

తతః పరతరం బ్రహ్మ దృశ్యతే చ సుదుర్లభమ్.

6-62

మనస్సుచేత మనస్సుచే గాంచి (నిగ్రహించి) కానిది వృత్తి కూస్యము గాంచినపుడు, మహాదుర్లభమైన పరతరమగు బ్రహ్మము గోచరించును.

47 యథాగ్ని ర్ధామద్యస్తో నోత్తిష్టే నృథనం వినా,

వినా చాథ్యానయోగేన జ్ఞానదీప స్తథా సహి. 6-76

కొడుక్కాయంబున్న అగ్ని మథనములేనిచో అయత్నమునకు, అధ్యానయోగము లేనిచే జ్ఞానదీపము వెలుగనేరదు.

- 48 ఘటమధ్యే యథా దీప్తిః కామ్యో వైవ ప్రకాశతే,
భిన్నే తస్మిన్ ఘటే వైవ దీపత్వాలా చ భాసతే.

6.77

- 49 స్వరాయం ఘటమిత్కుప్తం
యథా దీప్తిః హి తద్వదమ్,
గురువాక్య సమాభిన్నే
బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రకాశతే.

6.78

ఘటమునకుదలి దీపము కామ్యమున ప్రకాశించును. ఘటము
మరిచివచ్చును దీపపుణెలలలల బయటకు ప్రసరించును. అట్లే తన శరీ
రము ఘటముగా చెప్పుదును. అశ్మరేణ దీపము. గురువాక్యముచే
యోగోపన సోలలపపున బ్రహ్మజ్ఞానము ప్రకాశించును.

- 50 కర్తవ్యారం గురుం ప్రాప్య
తద్వార్త్యం ప్లవప త్ప్రథమ్,
అభ్యాసవాసనాశక్త్యా
తరన్తి భవసాగరమ్-ఇత్యుపనిషత్.

6.79

గురువను వానికనిజొంది, అతని విశ్వవిషయ గుర్తింపును
బడసి అభ్యాసవాసనాశక్తిచే సంసారసముద్రమును బదులు తరించి
నేయుదునాడు.

64. తురీయాతీతోపనిషత్తు

- 1 స్వవపుః తుణపారార మివ పశ్యన్
లాభాలాభో సమో కృత్వా.

యత్రాపస్తం శేనైవ నిర్ణోలుప స్పర్శ్య విద్యా పాండిత్య
ప్రపంచం భస్మీకృత్య, స్వరూపం గోపయిత్వా
మత్తో ప్యతితిత్తః కశ్చ వ్నానోఽ
దుఃఖేన నోద్విగ్న ముఖేన నానుమోదకో రాగే నిస్సంహ
స్పర్శ్యత్ర కుభాకుభయో రసభిన్నేహ పృశ్వేంద్రియో
పరమశ్చ విరాకి సంవర స్మ సంఖాషణానరః స్వరూప
ధ్యానేన నిరాలంబ సువలంబ్య.

ఎరులు తన శరీరమును శవమువలె చూచుచుండునో, లాభా
లాభములను నమముగా నెంచుచుండునో, ప్రాప్తియైన దాతో
తృప్తిచెంది, అబద్ధుడై, నమ భ్రమిద్యాపాండిత్యమును భ్రష్టుము
చేసి తన స్వరూపమును గోప్యముగా నెంచుకొనుచుండునో, నా
కంటే వేరుగ ఎదియులేదు నిశ్చయించుకొనునో, ముఖముచే భీతి
నొందక, నుఖముచే మోదమునొందక, రాగమువలన నిష్పప్న
వాఁడై, కుభాకుభములను అనాపస్త్యుడై, పిశ్చ్యుడియి అయ
శీలుడై యుండునో, ఏరాగ సంధులందు ఎవరితోను సంభాషిం
చక స్వరూపధ్యానముచే నిరాలంబమైన ఆత్మను అవలంబిం
చుండునో—

2 యస్మిన్ ఉపయాత స్స కృతకృత్కో భవతి.

అస్మివాన్ అపరాధః అతః కృతకృత్యురేషున.

65. సన్నాసోపనిషత్తు

1 దోషభవ దశన మాచరేత్, దోషభవ దశనం ప్రాశ్ని
యాత్, యథాలాభ మశ్నియాత్, ప్రాణసంధారణార్థ
యాథా మేదోవృద్ధి ర్న జాయతే.

బోధనమునువలె భోజనము చేయవలెను. జొరకనివద్యాతో సంత్పన్నుని భజించవలెను. శ్రోత్వ మెవ్వరియొకటిని చూచుచు ప్రాణసంధారణార్థము మృత్యును భజించవలెను.

2 ... యథాహని తథా రాత్రో నాన్య సత్తం ప దివా1

రాత్రి, వగలు సమానముగా నెంచుచు జీవయాత్ర నలుపవలెను.

3 ఓమ్, చత్వారింశ త్సంస్కార సంపన్నః సర్వతో విరత్త శ్చిత్త కుద్ధి మేత్యాశాసూయేర్ష్యాహంకారందద్ధ్యా సాధనచతుష్టయ సంపన్న ఏవ వత్సర్జిస్తు మర్వాతి.2.1

నలభతి (ఉత్తిను) సంస్కారములు కలవాడై, సర్వత్ర విరత్తడై, చిత్తకుద్ధిని బ్రవీ అనూయను, భిక్ష్యను, అహంకారమును దహించి, సాధనచతుష్టయసంపన్నుడైన వాడే వత్సర్జినింబటకు అర్హుడ వగును.

4 తల్లి ధర్మ మధర్మం చ ఉభే సత్కాన్యతే త్యజ, ఉభే సత్కాన్యతే త్యక్త్వా యేన త్యజసి తత్త్యజ. 2.12

ధర్మాధర్మములను, సత్కాసత్యములను (నమిత్త వృత్తి మును) త్యజించి, యేదో వానిని విడలెత్తి దాని (అట్టి మనస్సును) కూడ విడలెత్తము.

5 అజగరప్యత్కాహారవరః స్వరూపినుసంధానవరః.2.13

అజగరప్యత్కా (జొరకనివద్యాతో) ఆహారమును గ్రహించుచు స్వస్వరూపధ్యానముడై యుండవలెను.

6 జగత్తాప దిదం నాహం సవ్యవత్పూ వర్వతమ్,
యద్భాహ్యం జడ మత్యంతం తత్సాక్ష్యం తథ మహిం
విభుః. 2-13

వ్యవత్పూవర్వతములతోఁ గూడిన ఈ జగత్తు నేను కాను.
జడము, బాహ్యము నగునది నే జ్ఞులనును ! ' నేను జగత్సాక్ష్యప
కులము ' అను నిశ్చయము గలిసియుండునెను.

7 వాతేనాత్మేన విలయీ దేహో నాహ మచేతనః,
జడయా తర్హశస్కుత్యా కిల్బదాపః క్షణస్థియా. 2-14

అల్పకాలముననే నశించిపోవునదియు, జడమైనదియు నగు
ఈ దేహము నేను కాను. అది జడపదార్థములచే కల్పించఁబడి
క్షణకాలము మాత్రమే యిందునది అయియున్నది.

8 చైత్యవరిత చిన్తాత్ర మహ మేషో అపథానకః. 2-20
స వాహ్యభ్యస్తర వ్యాపి నిష్కలో అహం నిరంజనః,
నిర్వికల్ప చిదాధాన ఏక ఆత్మాస్మి సర్వగః. 2-21

వ్యక్తికహితమైనదియు, ప్రకాశమైనదియునగు చిన్తాత్ర
మనే నేను. గాఢస్థితికరవ్యాపకమైనదియు, నిష్కలమైనదియు,
రంజనమైనదియు, నిర్వికల్పమైనదియు, సర్వవ్యాపకమైనదియు,
ఏకమైనదిగా, ప్రకాశరూపమైనదియు నగు ఆత్మయే నేను.

9 మద్రూప చేతనే నేమే నిర్వే ఘటాపహదయః,
సూర్యాన్తా అపథాన్యస్తే దీప్తి నేవాత్యతేజసా. 2-22

చైత్యవ్యవహారముననే వా చేతనే, ఆత్మ తేజస్సుచేతనే
సూర్యులవలెనుగల ఈ ఘటపటాది వస్తువులు, నీవునాకా
ముచే పరి ప్రకాశింపఁ జేయఁబడుచున్నవి.

10 అపంతానందసంభోగా పరోవశమకాల్పిసి

శుద్ధేయం చిహ్నయీ దృష్టి రయ త్యఖిలదృష్టిమ, 2.24

అపంతానందము పనుభవించునదియు, పరమశాంతికాల్పియు
నగు ఈ శుద్ధచిహ్నయదృష్టి కాన్ని దృష్ట్యాను బయింపుచున్నది.

11 సర్వభావాస్తరస్థాయ చైతన్యముత్త చిదాత్మనే,

ప్రత్యక్తైతన్యరూపాయ మహ్య మేవ సమో నమః

2.25

నమస్తే పరార్థములందనునదియు, దృశ్యరహితమైన చిదా
త్మయు, ప్రత్యక్తైతన్యరూపమునగు నాకు నమస్కారము.

12 ఇచ్ఛాద్వేష సముత్థేవ ద్వంద్వమోహేన జన్తవః,

ధరావిపర మగ్నానాం కిటానాం సమతాం గత్యా, 2.30

ఇచ్ఛాద్వేషములచేఁ గలిగిన ద్వంద్వమోహముచే జన్మలు
భూమిలములందలి పురుగులతో సమాన మగుచున్నవి.

13 తుభ్యం మహ్య మసన్తాయ మహ్యంతుభ్యం చిదాత్మనే,

సమస్తతుభ్యం పరేశాయ సమో మహ్యం శివాయ వ,

2.32

అపంతన్యరూపులైన నీకు, నాకు నమస్కారము. చిదాత్మ
రూపులైన నీకు, నాకు నమస్కారము. పరమేశ్వరైన నీకు నను
స్కారము. శివుడైన నాకు నమస్కారము.

14 సులభ శ్చాయ మత్యస్తం సుజ్ఞేయ శ్చాప్తబస్థవత్,

శరీర పవృతుహారే సర్వేషా మేవ షట్పదః, 2.34

ఈ అర్చి మహామలభ మైవతి. అప్రబంధభవతః శిష్యగః
ఎఱుంగఁదగివతి. అయ్యది వస్త్రలయింక, శరీరమును పద్మమును
తుల్యుడవలె వెలయుచున్నది.

15 మనసా మనసి చ్చిన్నే నిరహంకారతాం గతే,

భావేన గతితే భావే స్వస్థ స్తిష్ఠామి తేవలః. 2-36

మనస్సుచే మనస్సు చ్చిన్నము కాఁగా, నిరహంకారత్వము
కలుగగా భావముచే భావము తొలఁగిపోఁగా నేను తేవలము స్వస్థుఁ
డనై యున్నాను.

16 యస్య నాహంకారో భావో బుద్ధి ర్యస్య న తివ్యతే,

యస్సమ స్పర్వభూతేషు జీవితం తస్య శోభతే. 2-39

ఎవనికి అహంకారము లేకో, ఎవని బుద్ధి దేవతోను అంతః
యోగుడో, ఎవనిని నమస్త శ్రవణయోగం నమభావము కలిగియుం
డునో, అట్టివాని జీవితము శోభించును.

17 యో ఉస్తఃశీతలయా బుద్ధ్యా రాగద్వేషవిముక్తయా,

సాక్షివ త్వశ్య తీదం హి జీవితం తస్య శోభతే. 2-40

ఎవని అంతరంగమున శీతలమైవస్థియు (కాంతమైవస్థియు),
రాగద్వేషవిముక్తమైవస్థియు బుద్ధిచే ఈ ప్రపంచమును సాక్షివలె
గాంచునో అట్టివాని జీవితము శోభించును.

18 గ్రాహ్యగ్రాహకసంఖండే క్షిణి కాన్తి రుదేత్యుచమ్,

స్థితి మత్యాగతా కాన్తి ర్మోక్షనాహ్నాతిదీయతే. 2-42

గ్రాహ్య, గ్రాహక సంఖ్యము సరిదిగిపో మోక్షమను
చేతుగల కాశ్వతరైన కాంతి శిష్యుగ ధివలించుచున్నది.

19 భ్రష్టనీజోపమా భూయో జన్మాంకురవివర్తితా,

హృది బీవద్విముతానాం కుడ్డా భవతి వాసనా. 2-44

దేయించిన విశ్వమువలనమీయిం, తిరిగి జన్మాంకురము లేనిదియి, తుదమైనదియు నగు వాసన జీవన్ముక్తుల పృథకులమందు కలుగును.

20 పాపనీ పరమోదారా శుద్ధనర్తానుపాతిసీ,

అత్యధ్యాసమయీ నిత్యా మమప్రిస్తేవ తిష్ఠతి. 2-44

పాపమైనదియి, మహోదారమైనదియి, శుద్ధనర్తకమైనదియి, అత్యధ్యాసమయినదియి, నిత్యమైనదియి నగు శుద్ధి వాసన జీవన్ముక్తులందు సుఖస్థియందున్నవానివలె నుండును.

21 చేతనం చిత్తర్థం హి ప్రత్యక్షేతన ముచ్యతే,

నిర్వసస్క-స్వభావత్వా వ్న తత్ర కలనా మలమ్.

2-45

చిత్తములేని ప్రత్యక్షమే ప్రత్యక్ష ప్రత్యక్షమని చెప్పుటను, అమలము స్వభావముగలదే అందు గంకల్పహారిణియు ఉండుననదు.

22 సా సత్యతా సా శివతా సావర్ణి పారమార్థి,

సర్వజ్ఞతా సా సంశ్చిప్తిః నను యత్ర మనః క్షరమ్.

2-46

మనస్సు ఎవల పరిమితం, అదియే సత్యత్వము, అదియే శివత్వము. అదియే పరమాధ్యాత్మ్య, అదియే సర్వజ్ఞత్వము, యదమ సంశ్చిప్తి.

23 ప్రతిపన్ విప్రుజన్ గృహన్ ఉన్మిష నిమిష స్పృహి,
నిరస్త మననానంద స్పృహిన్మాత్రవరో ఒన్మ్యహమ్.

2.47

హృద్ధాగుచున్నను, వినుచున్నను, గ్రహించుచున్నను,
కన్నులు తెరిచుచున్నను, మాయుచున్నను నేను అనుభవించుచు
మరుమైన చిహ్నప్రపంచమే అయియున్నాను.

24 అత్మతా పరతే త్యక్త్యా నిర్విభాగో జగత్స్థితో,
వజ్రస్తంభవ దాత్తాన మపలంబ్య స్థిరో ఒన్మ్యహమ్,

2.50

'నాది, భవదుది' అను భావమును వదిలి జగత్ స్థితియందు
భేదభావము లేనివాడనై వజ్రస్తంభమువలె అశ్వము అవలంబించి
స్థిరుడనై యున్నాను.

25 కదోపకాస్త మననో ధరణీధర కోటరే,

సమేష్మ్యామి శిలాసామ్యం నిర్వికల్ప సమాధిదా. 2.52

నేను శాంతుడనై ఎచును పర్యటించుటలో నిర్వికల్ప
సమాధియందు శిలాసామ్యమును (శిలవంటి నిశ్చలస్థితిని) పొందు
చునో. —

26 నిరంకశ్యాన చ్చిశాన్తి మూకస్య మమ మస్తకే,

కదా తార్థం కరిష్యన్తి తులాయం పనపుత్రికాః. 2.53

నిర్వికల్ప సమాధిస్థితిలో శాంతుడనై మహాగణపతివలె
నున్న వారెంతవో, శిరస్సుపై పక్షులు ఎన్నడు సూక్ష్మకట్టుతోని
యందుననో. —

27 సంకల్పపాదపం తృష్టాంతం చిత్తాస్య మనోవసమ్,

ఏతత్తాం భువమాసాద్య విహరామి యథాసుఖమ్. 2.54

తృష్టాంతం శిశువలతోఽపి పంకల్పము లను వృక్షములు
గల భువనము అరణ్యమును చేరించివేసి విశాలమైన భూమిని
(ఆత్మను) చేరి నేను సుఖముగ విహరింతును.

28 స్వాత్మనేత్యేవైవల్యమ్ స్వరూపినుసన్తానేన త్రమర

పీట స్థాయపత్. స్వరూపినుసంధాన పృతిర్హృదస్య

శాస్త్రాధ్యాస ఉష్ణకుంకుమధారవ ద్వ్యర్థః. 2.59

స్వాత్మయందే మోక్షము లభించును. స్వస్వరూపిను
సంధానముచే త్రమరపీటవ్యాధియును మోక్షము సిద్ధించును. అత్మ
స్వరూపినుసంధానములేక, ఇతరమైన శాస్త్రాధ్యాసము చేయుట,
పండుమాయా కుంకుమగుల్లవలె నిరర్థకమే యగును.

29 ఏరందతైః ఫేనప త్వరత్వం పరిత్యజేత్. 2.60

అకుండముపై నలగల మురుగునీరలా అనదృష్టప్రళయ (దృశ్య
మును) త్యజించవలయును.

30 స్వవ్యతిర్హింసం సర్వం త్యక్త్వా మధుకరపృత్త్వాహార

మాహరన్ తృతో భూత్వా మేదోఽపృద్ధి మితుర్వన్

విహరేత్. 2.69

యతి రిహ (ఆత్మ) కంటి అన్యమైన వస్తువులన్ని వివేచన
మాధుకరపృద్ధితో అహారమును వైశామను, శరీరమును పెంచక,
బ్రాహ్మను వ్యక్తిచేయక విహరించవలెను.

31 ఆహారస్య చ భాగో ద్వా తృతీయ ముదకస్య చ,

వాయోః సంహలనార్థాయ చతుర్థ మపశేషయేత్. 2.69

159 చిత్త ప్రజ్ఞా పరం దుఃఖం చిత్త త్యాగః పరం సుఖమ్,
అత శ్చిత్తం చిదాకారే నయ వ్రయ మపేదనార్.

5-117

చిత్తము శుంకటమే పరమదుఃఖము. చిత్తత్యాగమే పరమ
సుఖము. కాబట్టి చిత్తమును చిదాకారమనిగల వినివము అన్ని
కృత్యదింతకల లేకయుండుము.

160 దృష్టిర్దమ్య మరమ్యం వా
స్తేయం పాషాణవత్సదా,
ఏకావతాత్మయత్సేన
జీవా భవతి సంస్కృతిః.

5-118

విజ్ఞానం రమ్యమయమైవవానినీకాని, రమ్యమయము కాని
వానినికాని కూచి పదా శిలావదృశ్యమై యుండువలెను. ఇంతమా
త్రపు దృష్టియ ప్రయత్నముచే సంసారము జయింపఁబడినది యగు
మన్నది.

70. సూర్యోపనిషత్తు

1 సమస్తే అదిత్య త్వమేవ ప్రత్యక్షం కర్మ వర్తానీ త్వ
మేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మానీ, త్వమేవ ప్రత్యక్షం విష్ణు
రసి, త్వమేవ ప్రత్యక్షం రుద్రోఽసి, త్వమేవ ప్రత్య
క్షం ఋగసి, త్వమేవ ప్రత్యక్షం యజురసి, త్వమేవ
ప్రత్యక్షం సామాసి, త్వమేవ ప్రత్యక్ష మథర్వాసి,
త్వమేవ సర్వం ఛందోఽసి,

ఓ సూర్యభగవానుడా! నీకు నమస్కారము. నీవే ప్రత్యక్ష
ముగ కర్మ కర్తవ్ర. నీవే ప్రత్యక్షముగ బ్రహ్మము అయినవాడవు.

5 మదాభిమాన మాత్సర్యలోభ మోహాది శాయితామ్,
అపి రహస్యప్రతిభా మిష త్త్యజత్యహి తివ త్వచమ్. 16

బుద్ధిమంతులగు మనుషులు, అభిమానమును, మాత్సర్యమును, భూత్సర్యమును, లోభమును, మోహాదిశయమును - సాదుల కలువమును విడువవలెను.

6 వనావని విహారేణ చిత్తోపశమకోరినా,
అస్థి స్థుల సౌఖ్యేన కాలం నయతి నీతిమాన్. 17

నీతిమంతులగు తపోవనములందు నివసించుచు, చిత్తశాంతి కోరినచు, అస్థిగమభిమానముతో కామము గడపుచు.

7 అభ్యాసా త్పాదుకాస్త్రాణాం
కరణాత్పుణ్యకర్మదామ్,
అస్తోర్యథా దేవేయం
వస్తుదృష్టిః ప్రసీదతి. 18

సాధుమహాత్ముల సాంగత్యమును, శాస్త్రములను అభ్యసించుటచేతను, పుణ్యకార్యములను ఆచరించుటచేతను, మనము పరివస్తుదృష్టి (జ్ఞానదృష్టి) కలుగును.

8 ద్విప్రకార మనంసర్గం తస్య లేద మిమం శృణు,
ద్వివిధో య మనంసః సామాన్యః శ్రేష్ఠ ఏవ చ. 20

అనంసర్గము (అనంగము) కొండు తెలియదుగా నుండును. ఒకటి సామాన్యమైనది, రెండవది శ్రేష్ఠమైనది.

9 నాహం కర్తా న భోక్తా చ న భాధ్యో న చ కాధరః,
ఇత్యనంతస మర్చేషు సామాన్యాసంగనామకమ్. 21

నేను కర్తమకాను, భోక్తమకాను, బాధ్యుడనుకాను,
గాధకుడనుకాను. — అని తలచి దృశ్యవస్తువులతో పంగము లేక
యిందులకు సామోక్ష్య అనింగ మగును.

10 ప్రాకృత్య నిర్మితం సర్వమీశ్వరాధీన మేవ వా,
సుఖం వా యశ్చి వా దుఃఖం వైవాత్ర మను కర్తృతా
22

సుఖముకాదు, దుఃఖముకాదు నమస్తమం పూర్వకర్మాను
సాము నిర్మితమైనది, ఈశ్వరాధీనమైనది. ఇటు వా కర్తృత్వ మేమి
యను లేదు.

11 భోగాభోగా మహారోగా స్పృహతః పరమాపదః,
వియోగాద్విప సంయోగా అథయో వ్యాధయో
ధియామ్ 23

భోగములు మహారోగములు; సంపదలు గొప్ప ఆపదలు.
సంయోగములు వియోగకరిములు, అధియో వ్యాధియోక్త-
వ్యాధులు.

12 కృత్యా దూరతలే సూన మితి శబ్దార్థభాషనమ్,
యన్మాన మానసం శాస్త్రం తచ్చేరిష్టానన్త ఉచ్యతే.
26

కృత్యభాషములను దూరీకరించి, (అర్థియందు స్పష్ట గణి)
చూసముగ నుండు శ్రేష్ఠము అనుగమని చెప్పబడినది.

13 అదైవతే ప్రైర్యమాయాతే దైవతే చ ప్రళమం గతే.
పశ్యన్తి పజ్జన్నవల్లోకం చతుర్థం భూమికాంగరానిః।

వైశ్యశ్రమః శమింతి అత్యైశ్రమః స్థితగృహం తేనైవ తా ప్రమ
దమును జనులు వ్యష్టమునువలెగొందునను. వాల్మీకివ్యాఖ్యను
కను పొందినవాడు ఇట్టి స్థితియం చెందును.

14 లోకానువర్తనం త్యక్త్వా త్యక్త్వా దేహానువర్తనమ్,
శాస్త్రానువర్తనం త్యక్త్వా స్వాధ్యాపాఠనయంతురు

42

లోకానువర్తనమును, దేహానువర్తనమును, శాస్త్రానువర్త
నమును పడి అధ్యాపమును తొలగించుకొనుము.

15 ఓంకారమాత్ర మఖిలం విశ్వప్రాజ్ఞాదిలక్షణమ్,
వాచ్యవాచరతా భేదాభేదే నానువల్లభితః.

43

విశ్వ, వైజ్ఞ, ప్రాజ్ఞాది లక్షణముల ఈ సమస్తప్రపంచము
ఓంకారమాత్రమే అలయుచున్నది. వాచ్యవాచరత్వములు, సా
శ్వదములు, ఇవల వాక్రమముగ వేర్వే. విచారిణిలుగ నవ్యక్తి ఏక
మైన ప్రణవస్వరూప బ్రహ్మభవైవ గోచరించును.

16 అకారమాత్రం విశ్వ స్పృహర సైజసఃస్పృహః,
ప్రాజ్ఞో మకార ఇత్యేవం పరిపశ్యే త్కృమేణ తు.

44

ఓంకారమందలి 'అ' కారమాత్ర విశ్వచంద్రియ, 'ఉ' కార
మాత్ర సౌఖ్యం వంద్రియ, 'కు' కారమాత్ర ప్రాజ్ఞావంద్రియ క్రమముగ
సెలయంగ వలయును.

17 సమాధికాలా త్ప్రాగేప విఃస్యాత్ప్రయత్నతః,
స్థూలసూక్ష్మత్రిమా త్వరత్వం చిదాత్మని వేదాపయేత్

45

బ్రహ్మనిష్ఠులకు సమాధిదశకు పూర్వమే ప్రవేశించి వై
సాక్షాత్తుకొనవలసిన సమస్తజన్మమును చిదాత్మయందు అయిదవ
శయనము.

- 18 చిదాత్మానం నిత్య కుర్వమధ్యమున నచచ్ఛయః,
పరమానంద సందేహో వానుదేవో ఓహి మో మితి.

48

'నిత్యమై, కుర్వమై, కుర్వమై, ముగ్ధమై, అచ్ఛయమై, ఏకంగా
నందనమై, సంకారగర్భమై, చిదాత్మయ్యే వాసుడై, అహి
సేరు'—అని భావించవలెను.

- 19 అపిచిద్ధ్యాపసానేషు చుఃఖం సర్వ మిచం యతః,
విస్తాతస్సర్వం పరిత్యజ్య తత్త్వసిద్ధే తవావశం. 47

అపిచిద్ధ్యా! దృక్పథగర్భియంతయు అపిచిద్ధ్యాంబులగునను
భూతులను— అంతయున్నది, ఇంకా పరిత్యజ్య తత్త్వసిద్ధి
(అత్మ) నిర్వహింపవలెనై యుండును.

- 20 ప్రజ్ఞానభువ మానందం బ్రహ్మాస్మితి విభావయేత్,
—ఇత్యుపనిషత్, 49

'ప్రజ్ఞానభువమే, ఆనందమే, అయిత బ్రహ్మమునే నేను
అని వివేకపింఠము నదా భావించుచుండవలయును.

73. అధ్యాత్మోపనిషత్తు

- 1 ఓమ్, అస్తకృరీరే నిహితో గుహాయా ముః ఏకో
నిర్యమన్య పృథివీ శరీరం యః పృథివీ మస్తరే
ఋచర వ్యం పృథివీ న వేద. 1

శరీరమునందు బుద్ధిగుహలో అస్థిరహీనమున ను, ఏకగుహ
 'నను, నిర్గుహనను, దేవదేవులునను నారాయణుని నిమిష
 చున్నాడు. ఈ స్థితిని అతని శరీరము, ఈ స్థితిని లోపల ఆది
 గుహనుచున్నాడు. కాని స్థితిని అతని నానందము.

2 స విష సర్వభూతాస్తరాత్మా, అపహతపాప్తా దివో
 దేవ ఏరో నారాయణః 1

ఏకగుహనను, దేవదేవులునను అను ఆ నారాయణుని,
 సర్వభూతములు అంతరాత్మయై యున్నవాడును, పాపహీనులగు
 అయియున్నాడు.

3 అహం నుమేతి యో భావో దేహజ దావనాత్మని,
 అధ్యాసో ఽయం నిరస్తవ్యో విదుషో బ్రహ్మనిష్ఠయా. 1

అనాత్మగుణములగు దేహాత్మియగునందు 'నేను, నాది'
 అనుభావము ఆధ్యాసమే యగును. కావున విజ్ఞానగుణము బ్రహ్మ
 నిష్ఠుడైనా ఆ ఆధ్యాసమును తొలగింప వలెను.

4 జ్ఞాత్వా స్వం ప్రత్యగాత్మావం బుద్ధి తద్వత్ప్రసాక్షిణమ్,
 సోఽహ మిత్థేవ తద్వత్త్వో స్వాస్యత్రాత్మనుతిం
 త్యజేత్. 2

బుద్ధిని, దానివృత్తులను సాక్షియైబట్టి తనాత్మ- ప్రగ్ఢ
 నాత్మను తెలిసికొని బుద్ధిని 'ఆ నాత్మయే నను' అనుభావము
 కలిగి, అస్థిరములైన తద్వత్త్వమును ఆస్థిరమునను విష
 నానందము.

5 స్వాత్మవ్యేవ సదా స్థిత్యా మనో సత్వతి యోగిసః,

మొదటి శ్రుత్యా సామకూత్యా జ్ఞాత్యా సారావృత్త్య
మాత్మనః. 4

అయిదేమిదు, శ్రుతివాక్యములచేతను, సామకూతముచేతను
అది సర్వావృత్త్యావమును తెలిసికొనఁ. ఈ అర్థముచే నదా స్థితికలిగి
యిది. అదాగి నే మనస్సు శాంతియగును.

6 నిద్రాయా లోకవార్తాయాః శబ్దాదే రాత్వవిస్మయః,
వృచి న్నాపసరం వత్వా చిత్తయాత్రాన మాత్మని. 6

(అన) నిద్రకును, లోకవార్తలకును, శబ్దాదివిషయములకును
అర్థవిస్మయశీలిని ఏ మాత్రము అనభావము నీయక హృదయము
నందు అర్థము చింతింపుము.

7 మాతాపితౄర్మలోచ్యుతం మలమోంసమయం పపు
త్యక్త్యా చందాలపద్ధతం బ్రహ్మీభూయ తృతీ భవ. 6

అల్లివల్లిల మలమువలన కలిగిందియు, మలమోంసమయ
మైనదెందులగు దేహమును చందాలపద్ధతి పాలముగ త్యజించి
బ్రహ్మభూతుని అయి తృతీభూతుని మును.

8 ఘటాదాశం మహాశాశ ఇవాత్తానం పరాత్మని,
విరాప్యారంభతావేన మాన్వీం ఫివ సదా మునే. 7

ఘటాదాశమును మహాశాశమునందు విశేషవిషయ
కేయియున్నది, అపార్థము పరమాత్మయందు విశేషవిషయ ఏ నీవు
అభిప్రాయించుచో నదా హృదయమునై యుండుము.

9 యత్రోష బసదాభాసో దత్వణా స్తః పురం యథా,
తదప్రప్రసా మిద జ్ఞాత్యా ప్రిశత్యతో భవానా. 10

చివరకొలది: దేనియందు ఈ జగత్తు అర్థమునందు కంటి
పునఃమువలె ప్రతిబింబించుచున్నది, 'ఆ బ్రహ్మమే నేను' అని
యెఱిగి కృతకృత్యములను వదులు.

10 అహంకారగ్రహాన్ని త్యజిస్తే స్వరూప ముపపద్యతే,
నంద్రప ద్విమలః పూర్ణ స్పదానంద స్వయంప్రభః.

11

అహంకారమును గ్రహమునుండి విముక్తుడై, చీపురు అన్ని
స్వరూపమును తొంది వానందుడై, చంద్రునివలె నిర్మలమై,
పూర్ణుడై, స్వయంప్రభుడై నిలసియున్నాడని.

11 శ్రీయానాశా దప్రవే శ్చిన్మానాశో ఽస్మా ద్వాసనా

శ్శయః,

వాసనావక్షయో మోక్షః సా శీవస్మృత్తి రిష్యతే. 12

కృత్యవికారములను కలిగించు శ్రమలను వేరువేరుగా చే
రింత పఠించును. చింత పఠించుటచే వాసనలు పఠించును. వాసనలు
తొలగి పఠించుటచే మోక్షము. అదియే శీవస్మృత్తియని చెప్ప
బడుచున్నది.

12 సర్వత్ర సర్వతః సర్వబ్రహ్మ మాత్రావలోకనమ్,

సద్వాస తావనాదాద్యా ద్వాసనాలయ మశ్నుతే. 13

సర్వత్ర బ్రహ్మమాత్రమునే గాంచుటయను సాధనము
నిమిత్తము కృత్యముచే వాసనలు పఠించును.

13 ప్రమాదో బ్రహ్మనిష్ఠాయాం న కర్తవ్యః కదాచన

ప్రమాదో మృత్యు రిచ్ఛాహం తీవ్రద్యాయాం బ్రహ్మ

వాదిసః 14

బ్రహ్మార్పణం మహాయాగం (సోమరితనము) ఎత్తుచును
కలిగి యుండరాదు. బ్రహ్మవిద్యయందు ప్రవేశిత మననముతో
ఃసంసారముని బ్రహ్మగోస్త్రాలు చరిగితి.

14 యథాదవశ్యస్తం శైవాలం క్షణమాత్రం సత్యస్థితి,
అప్యహోతి తథా మాయా ప్రాజ్ఞం వాపి పరాజ్ఞానమ్
15

నీటిలో ప్రక్షుభ నిట్టబడిన వాయు క్షణకాలమైనను అచట
సంపద మరల అంత్రాకారము నీటిని విస్తరించునట్లు, బహిర్ముఖు
స్తవ యెడల మాయా ప్రాజ్ఞుని నూడ జవరించును.

15 అత్రాత్మత్వం పృథీకుర్వ స్పృహమాదిషు సంకల్పజన్,
ఉదాసీనతయా తేషు తిష్ఠే ప్థటఃకూడిపత్
16

ఈ అర్థియందు అర్థిభావమును దృఢపజయకొనుచు,
అహంకారాదులను నిర్మలించుచు వాని యందు భుటపకూడులవలె
ఉదాసీనుడై యుండుటెను.

16 బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యస్తం మృషామాత్రా ఉపాదయః,
తతః పూర్ణం స్వమాత్మానం పశ్యే దేకాత్మనా స్థితమ్.
17

బ్రహ్మోదేవుడు నిలచుకొని కృణుమనగుడల వస్తువు
(దృశ్యరూప) ఉపాధులు అనత్యములే యగును. కాత్రన విజ్ఞాన
సత్యమై, పూర్ణమై, ఏకైకమై తన అర్థిచే కాంచవలెను.

17 స్వయం బ్రహ్మ స్థాయం విష్ణుః స్వయం మిశ్రః
స్వయం శివః,

స్వయం విశ్వ మిదం సర్వం ఏవిహృతవ్యం పు
శీలవశః 20

తానే (నమ అర్చనా) స్వయంబుగ బ్రహ్మ దేవుడు. తానే
విష్ణుడు తానే శివుడు. తానే ఇంద్రుడు. తానే అగ్నిదేవుడు.
తాను. తనకుండు వేదమును విన్నవించు లేదు.

18 ఏవిశ్వ వ్యాలోపి తారేషోభావ పస్తునిరాసతః,
స్వయమేవ పరః శ్రుష్టా పూర్వ మత్వయం ముచిమమ్
21

అగ్నియందు తారేషోభావము పుట్టినది. అగ్నిలోనుండు క
రుణమనగా మృదువు తానే మునుముగ పూర్వము అభ్యుదయించి,
అగ్నియందున్న మునుముగని అనంతమగుట.

19 అసక్త్యలోపి వికల్పాదయం విశ్వ మిచ్ఛేకపస్తుని.
విశ్వితారే నిరాకారే నిర్విశేష త్విదా మతః. 22

అసక్త్య లోపి అసక్త్యమునందు నిర్విశ్వమును నిర్వికల్పము
నిరాకారము నిర్విశేషముననుబట్టినది. (అగ్నియందు) విశ్వ విష్ణు
మనగా (విదా మతః)

20 ఏవిశ్వతే వరే తద్వై భేదకర్తృ ర్భవ పసేత్,
మమస్తా ముతమాత్రాయమాం భేషః సేవాపలోపితః. 23

ఏవిశ్వమునందు విశ్వమునందు, విశ్వమునందు మమమతః
మమమతః విశ్వమునందు మమమతః విశ్వమునందు

21 ఏత్రిమాలో వికల్పాదయం మూఢాచారే వ రిచ్ఛప.
అత్కత్తర సమాచేషా ప్రసక్తిరసేవ విశ్వమి. 24

ఈ వృత్త్య నికల్పమునకు మూలము చిత్తి. సే రియగుచున్నది. చిత్తిని అనిపించుట ఈ నికల్పము లేదు. కావున ప్రవర్తనను ఇతరము ప్రకారమును చిత్తిని అని నిలుపుము.

22 అఖండానంద మాతానంద విజ్ఞాయ స్వస్వరూపః,
అపారస్తః సదానందరసాస్వాదన మాత్మని. 21

అఖండమంద స్వరూపమున అత్మను స్వస్వరూపముగ తెలిసికొని స్వరూప అనంత్యభ్యంతరములందు ఆ సదానంద సాస్వాదనము చే కొనించుచుండును.

23 వైరాగ్యస్థి ఫలం బోధో బోధసోపరతిః ఫలమ్,
స్వానందానుభవా చ్ఛాన్తి రేషై బోధరతేః ఫలమ్. 28

వైరాగ్యము యొక్క ఫలము బోధ (జ్ఞానము). బోధ యొక్క ఫలము ఉపరతి. ఉపరతియొక్క ఫలము స్వానుభవము నలగు కలుగు కొని.

24 వ్యావృద్ధ్యానే మరిత్యజ్ఞః క్రమా ధ్యేయైక గోచరమ్,
నివాతదీపవ చ్ఛిత్తం సమాధి రతిరీయతే. 35

వ్యాధి, వ్యాధిము—వీధిని తెప్పగ వదలివేర్చు క్రమముగ ధ్యేయైక—చరిముని చిత్తరీతి—గాలి వీచని చోట నుండి మనుషుంటి అట్టి చిత్తము యొక్క నికల్పవృత్తియే సమాధియే. తెప్పలుగుచున్నది.

25 అనాదా విహ సంసారే సంఘాః కర్మబోధయః,
అనేన విం యాన్తి క్షుద్ధచర్మో విపర్యతే. 37

అనాదియగు ఈ సంసారము సంఘములైనవి. కర్మబోధయః ఈ సంఘాదే సంసారపును, క్షుద్ధచర్మ—విపర్యత సంగతులు.

26 ధర్మమేఘ మిమం ప్రాశు పృథాధిం యోగవిత్తమాః,
వర్షత్యేష యథా ధర్మామృతదాతా స్సహౌసకః 38

యోగవేత్తలు ఈ నమాధిని ధర్మమేఘమని స్మరించును.
నిలయవగా ఇది వేలకొలది గర్వామృతధారలను వర్షించును.

27 వాసనానువయో భోగ్యే వైరాగ్యస్య తదావధిః,
అపాంథావోపయాథావో భోధస్య పరమావధిః, 41

28 వీవస్వతే రసుత్పత్తి ర్మర్యాదోపరతేస్తి సా
స్థితప్రజ్ఞో యతి రియం య స్పదానంద మశ్నుతే.
42

భోగ్యవద్యామల యెవల వాసన కలుగక స్థితిని వైరా
గ్యము యొక్క అవధియగును, అపాంధోపయ కలుగకపోవునా
భోధయొక్క పరమావధి యగును, వస్త్వరాహిర్యము ఉపరితి
యొక్క అవధియనియు చెప్పబడినది. (అ వైరాగ్యభోగోపరితిలు
కలిసి) స్థితప్రజ్ఞుడై యుండు యతి సదా ముక్తమంది మనుభవించు
యంగును.

29 నిర్వికల్పా చ చిన్మాత్రా పృతిః ప్రవృత్తి రభ్యతే
సా సర్వదా భవే ద్యస్య స జీవన్ముక్త ఇష్యతే. 44

నికల్పహితమున చిన్మాత్రమైతని ప్రకారము చెప్పు
టగును. అది నిర్వికల్పము ఎవరికి ఉండునో, *స్థితిః* పరమైష్ట
వని స్మరించును.

30 స ప్రత్యగ్భ్రహ్మతో ర్దేవం వదాపి బ్రహ్మాంశ్యయోః
ప్రజ్ఞయా యో విజానాతి స జీవన్ముక్త ఇష్యతే 46

బ్రహ్మగ్రాహ్యము, బ్రహ్మమునకును మోక్షము బ్రహ్మమునకు
సమ్యక్తిగా ఎన్నియును భేదము లేదని ప్రబల్యతో ఎవరైనను, అందు
శ్రవణమొనరించి చెప్పబడును.

31 పాదుభిః పూజ్యమానేఽస్మి స్వీకర్యమానేఽపి దుర్జనైః,
సమతావో భవే ద్యస్య స కీవన్ముక్త ఇవ్యతే. 47

వర్జములే పూజించబడుచున్నను, దుర్జనులచే కీడించబడు
చున్నను ఎవరైనను సమభావము కలిగియుండునో, అట్టివాడగు శ్రవ
ణమొనరించి చెప్పబడును.

32 విజ్ఞాతబ్రహ్మతత్త్వస్య యథాపూర్వం స సంస్పృతిః,
అస్తి చేన్న స విజ్ఞాతబ్రహ్మతావో బహిష్కృతః. 48

బ్రహ్మరిక్తియు నెఱిగినవాడనీ మునుషునిలె సరిసారము
కలుగదు. కలిగినచో అతడు బహిష్కృతుడే కాని బ్రహ్మతత్త్వము
నెఱిగినవాడగు కాదు.

33 అహం బ్రహ్మాతి విజ్ఞానా త్కల్పకోటిశతార్జితమ్,
సందితం విలయం యాతి ప్రతోధా త్వష్టమ్
కర్మవత్. 50

‘అను బ్రహ్మమును’ అనువిజ్ఞానముచే వందలకొలది కోట్ల
కల్పము లన్నిటిని సందిరిక్కిన — సాక్షాత్కారము ఏమి కల్గెనె
మునది కర్మవలె — ఉండిపోదు.

34 స్వ మసంగ ముదాసీదం పరిష్కాయ సతో యథా,
స క్లృత్యతే యతిః కించిత్కదాచి ద్వావికర్మభిః. 51

అసంగము, ఉదాసీదమైష్టి అని అర్థము నొంది యతి కర్మ
లక్షణము. ‘ఎవనియెప్పుడును, అప్పుడును క్లృతమును బొందినాడు.

35 ప నథో ఘటయోగేన సురాగర్హేన లిప్యతే,

తథాత్మోపాధియోగేన తత్తర్కై రైష ప లిప్యతే, 5

ఆశాశము ఘటనంయోగము వలన, ఘటమిందలి కల్ల
చాగనచే అంటుణవగట్లు, అర్క ఉపాధిసంయోగము వలన
ఉపాధి భర్తములచే అంటుణవగు.

36 అజరోఽస్మ్యమరోఽస్మితి య అత్మానం ప్రపద్యతే

తదాత్మనా తిష్ఠతోఽస్య కుతః ప్రారబ్ధకల్పనా, 6

నేను 'అజనినను, 'అమరణ' 'వయమున్నా' వని తల
చుచు అర్కను పొందినవానికీ, అట్టి అర్కరూపముతో నున్నవానికీ
ఇక ప్రారబ్ధకల్పము గూర్చిన కల్పన యెవరికి

37 ప్రారబ్ధం సిద్ధ్యతి తదా యదా దేహాత్మనా స్థితిః,

దేహాత్మకాదో నైవేష్టః ప్రారబ్ధం తద్రజ్జతా మతః,

66

దేహాత్మభావముతో నుండు వస్తువు ప్రారబ్ధము కలుగును
దేహాత్మభావము లేనప్పుడు ఇక ప్రారబ్ధమును గూర్చిన ప్రసక్తియే
లేదు.

38 అధస్తస్య కుత స్పృత్వ మసత్త్వస్య కుతో జనిః,

అజాతస్య కుతో నాకః ప్రారబ్ధ మసతః కుతః, 68

అధానము గావించబడినవానికి స్థితి జురకు! స్థితిలేనివానికి
జన్మ మెవరికి జన్మలేనివానికి నాక మెవరికి అసత్త్వమృత్యువు
(లేదానికీ) ప్రారబ్ధ మెవరికి

39 ఏకమేవాద్యయం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కింవచ, 69

ఇహా అద్యయమగు బ్రహ్మమొకటేయే కలదు, అ నేకత్వము
ఏ మాత్రమును లేదు.

40 స్వానుభూత్యా స్వయం జ్ఞాత్యా స్వ మాత్మాన
మఖండితమ్,

స నిర్జః మనుఖం తిష్ఠ నిర్వికల్పాత్మనాత్మని. 64

స్వానుభవముచే అఖండితమైన తన ఆత్మను వ్యయముగ నెఱచి, నిర్వికల్ప, ఏ వికల్పములున్నది అత్యయంతు మఖముగా ముందుము.

41 త్వ గతం కేన వా నీతం క్షత తీవ మిదం జగత్,
అరునైవ మయా దృష్టం నాస్తి కిం మహా దద్యుతమ్,
45

ఇంతకు ముందు నేను గాఢత జగత్తు ఇంతలోనే అర్చ్యత్యమై పోయినది. అది యెచటికి పోయినది? ఎవరు నీటిని పోయితి? ఎవరు నీలమైంది? ఇది చాల అశ్చర్యముగ నున్నది.

42 కిం హేయం కిముపాదేయం కిమన్య త్కిం
విలక్షణమ్,

అఖండానందపీయూష పూర్ణబ్రహ్మమహార్ద్రమ్. 66

అఖండానందామృతముచే పరిపూర్ణమగు బ్రహ్మ మను గమ్యద్రవమున, వివక్షగిరిత ఏది? గ్రహింపదగినది ఏది? ఏది తెలుగు నున్నది? ఏది విలక్షణమైతది?

43 స కిందివ్రత పశ్యామి స శృణోమి స వేష్యమామ్,
స్వాత్మనైవ నదానందయావేజాన్మి స్వలక్షణః. 67

నే నితలు చేయి ఒకండ్రినను గొందుట చేచి, వినుటచేచి, తెలిసికొనుటచేచి. తదానందానందమైన ఆత్మగతమున్నను. ఆత్మ లక్షణముచే కలిగియున్నను.

14 అనంగోఽహ మనంగోఽహ మలింగోఽహ మహం
హరిః,
ప్రకావోఽ మనరోఽహం పరిపూర్ణ శ్రీకంఠసః,
68

15 అశరాహ మశోకాహ మవికారోఽహ మవ్యయః,
శుద్ధదోఽస్వరూపోఽహం శేషలోఽహం సదాశివః,
69

నేను అనంగుడను, నిరవయ్యుడను, అరూపుడను, హరిః,
ప్రకాశుడను, అనంగుడను, పరిపూర్ణుడను, సనాతనుడను, అ
శక్తుడు, అశోకుడు, వికారరహితుడను, నాశశక్తి రహితుడు, శుద్ధదోష
స్వరూపుడను, శేషుడను, సదాశివుడను అయియున్నాను.

74. కుండితోపనిషత్తు

కిం వా దుఃఖ మనుస్మృత్య తోగాం స్త్యజతి
చోద్ధ్రికాన్,
గర్భవాసథయా ద్దీప్తః శిరోష్ఠాశ్శాం తత్రైవ చ,
గుహ్యం ప్రవేష్ట మిచ్ఛామి పతం పద మనామయ
మితి. 8

ప్రపంచమున దుఃఖమునకు నది : శేషమునకు నది భోగము
గను మననానుభవము. గర్భవాసథయనది శిరఃసంధివిహితుడై,
శిరోష్ఠాశ్శాం దే శిరస్సెక్కిన వాడు. రహస్యమైరియు, నిరూపగు
మైనదియునగు పరమాత్మ పరిపూర్ణ ప్రశోభపరిణమమన్నాను.

2 ముమ్మరింపడనుభాంధోచో బహుధా విశ్వపీడయః,
ఉత్పద్యంతే విలియంతే మాయామారుతవిభ్రమాన్.

14

అఖండ సుఖవస్తువలనను నాయులను ఒప్పించు అలలు
మాయయను గాలియొక్క విభ్రమముచే అపకవిభ్రమములను
లయించుచునున్నవి.

3 స మే దేహే న సంబంధో మేఘనేప విహాయసః,
అతః కురో మే తద్వర్మా జాగ్రత్స్వప్నమేషు స్తేషు. 15

అకాలమునకు మేఘములతో సంబంధములేక, నాకు
దేహముతో సంబంధములేదు. కాణ్యకీ యా ఆ
జాగ్రత్, స్వప్న, మేషువులు నా కెగుటలే

4 అకాలపక్కల్ప విచారగోఽహమ్
అదిత్యపద్మాస్య విమిషోఽహమ్,
అపార్యప నిన్దత్యవినిశ్చతోఽహమ్
అంధోఽపి త్పారవివర్తితోఽహమ్. 16

నేను అకాలమువలె కల్పమిదిహామను, సూర్యునివలె నుండి
యొక్కచానిచే ప్రకాశింపఁబడని విమిషును, అన్యములవలె ననా
నిశ్చయము, నమిద్రమువలె పారముగోని అంధుని ప్రపంచ
స్వరూపుడనును.

5 నారాయణోఽహం సరకాస్తకోఽహం
పురాస్తకోఽహం పురుషోఽహం మీళః,
అంధందోఽహం మలేషసాక్షీ
నిరీశ్వరోఽహం నిరహం చ నిర్కమః. 71

శేను వారాణసుడను, ఎరకాంతకుడను, పురాంతకుడను (శివుడను), పురుషుడను, ఈశ్వరుడను, ఆఖండబ్రహ్మగూఢుడను, సర్వసాక్షి, విశిష్టుడను, విశవాంశుడను, మహత్వరహితుడను అయియున్నాడు.

6 వ సాక్షిఁగ సాక్ష్యధర్మాః సంస్కృతన్తి విలక్షణమ్,
అవిభాత ముదాసీనం గృహధర్మాః ప్రదీపవత్. 23

గృహధర్మములు దీపమును అంటివల్లు; విలక్షణుడగు సాక్షిని సాక్ష్యధర్మములు అంటివేరవు.

7 జలే వాపి స్థలేవాపి లుత తేన్ద్ర శరాత్మకః,
నాహం నిలిపేతి తప్తరైః ఘటతర్కై ర్నిభో యథా,
24

జలమైన ఈ శరీరము జలమందుఁగాని, స్థలమందుఁగాని గొరలుగాక; ఆకాశము ఘటధర్మములచే అంటిబిడవట్లు, శేను శరీరధర్మములచే అంటిబిడను.

8 సర్వాత్మకోఽహం సర్వోఽహం సర్వాత్మితోఽహం
మద్యయః,
శేవలాఖండదోఢోఽహం స్వానందోఽహం నిరంతరః,
26

శేను సర్వాత్మకుడను, సర్వమయిడను, సర్వాత్మితుడను అన్యమిడను. శేవలాఖండబ్రహ్మగూఢుడను, నిరంతర ఆత్మావందగూఢుడను.

9 స్వమేవ సర్వతః పశ్యన్మన్యమావః స్వ మద్యయమ్,
స్వానంద మనుభుంజానో నిర్వికల్పో భవా మృహమ్
27

పశ్చి (అత్తనీ) సర్వత్ర కాంచును, అర్కను అద్వయముగా భజించును, అర్చాపండును అనుభవించును విశ్వకల్పించి గగనమును.

- 10 గచ్ఛం స్త్రీష్ట స్తువవిక చ్చాయానో వాస్యథా పి వా,
యతేచ్ఛయా వసే ద్విద్వా నాత్తారామః సదా మునిః,
28 —ఇత్యుపనిషత్.

మనీ సవచుచున్నను, కుంచున్నను, శరణనించుచున్నను, ఏ విధముగ నున్నప్పటికి, సదా అర్చారాముడై స్వచ్ఛగా నిల నిలపవలెను.

75. సావిత్రికాశ్మపనిషత్తు

- 1 క సృచితా కా సావిత్రి మన ఏవ సవితా వాసావిత్రి,
స యత్ర మన స్తద్వాగ్యత్ర వా వాక్తవ్యసః, 8

'సవిత' ఎవని? 'సావిత్రి' ఎవని? మహర్షి సవిత, వాక్కు-సావిత్రి. ఎవలు మహర్షు ఊహనో అచట వాక్కు, ఊహము. ఎవలు వాక్కు, ఊహనో అచట మహర్షు ఊహను.

76 ఆత్మోపనిషత్తు

- 1 సత్యత్యేవ జగద్రూపం సంసారస్య బ్రహ్మర్తకమ్,
అసత్యత్యేన భావం తు సంసారస్య నివర్తకమ్, 4

జగత్తు సత్యముగా తోచుట సంసారమును కలిగించును.
జగత్తు అసత్యముగా తోచుట సంసారము ను తొలగించును.

2 ఘటోఽయ మితి విజ్ఞాతం నియమః రోన్వపేక్షతే. 5

'ఇది ఘటము' అని తెలిసికొనుటకు ఏమి నియమము కావలయును?

3 భాసునేవ జగత్సర్వం భాస్యతే యస్య తేజసా.

అనాత్మక మన తుచ్ఛం చిం ను తస్మావభాసకమ్. 8

బ్రాహ్మణుడే జగత్సర్వము ప్రకాశించునట్లు, బ్రహ్మణుడు ముక్క-లేజస్యతే అనాత్మక, అర్హత, నిర్గుణుడగు ఈ సమస్త జగత్తున్న ప్రకాశించుచున్నది.

4 జీహాం దేహవ్యథాం త్యక్త్వా బాలః క్షిణ్ణి వస్తుని,

తత్రైవ విద్వాన్ రమతే నిర్మమో నిరహం నుభి. 10

బాలుడు బాధలన్ని, దేహవ్యథను వదిలి అటువస్తువుల-
క్రీడించునట్లు, విజ్ఞుడను అహంకార, మమకారములు లేనివాడై ఆత్మ-
యందు ముఖించుచు ముగిసెను.

5 కామాన్నిష్కామయాచీ సన్ చరత్కేవలో మునిః,

స్వాత్మనైవ సదా తుష్టః స్వయం సర్వాత్మనా స్థితః.

11

ముని తనయ్యుష్టుముఁచ్చివల్లు ఏకాగ్ర సంపదించుచు, నిష్కా-
ముడై, స్వాత్మతోనే సదా సంతుష్టుడై స్వయముగ సర్వాత్మ
భావనతో (సమస్తము కానే యునుభావముతో) మెలగుచుండును.

6 లక్ష్మణశక్తిగతిం త్యక్త్వా యస్తేష్యే తేనలౌక్యనా,

ఇవ ఏవ స్వయం సాక్షి దయం బ్రహ్మవిదుత్తమః

19

వ్యాధివ్యతిరేకము పీడితేవలము అశ్వశుభ్రుడై యుండు బ్రహ్మ
విదుర్తియుండు స్వయముగా నానంద శీఘ్రుడై యుండును.

7 తేవన్నేవ సదా ముత్తః కృతార్థో బ్రహ్మవిత్తమః,
ఉపాదినాకా ద్విప్రైస్తాప సద్విప్రీహ్యచ్యేతి నిర్వయమ్

20

బ్రహ్మవిత్తములకు తేనించెయింపడగను నానందస్థులగు,
కృతార్థులగును అగును. ఉపాధినాకములే (ఉపాధి భావములేములే)
అనియు విప్రమన, అశ్వయముగు బ్రహ్మకు యగుచున్నాడు.

8 తైలూషో వేషసద్భావాభావయోశ్చ యథా శుచూన్,
ఉత్తేవ బ్రహ్మవిచ్ఛేద్యేన సదా బ్రహ్మైవ చావరః 21

పాలులు (తైలూ) వేషము తేనినొనిండ్లవాని, తేనినొననపు
నుగాని శుచుడై అయియున్నట్లు, శ్రేష్ఠులగు బ్రహ్మవేత్త సదా
బ్రహ్మమే యగును, కాని అమృతము కాదు.

9 ఘటే సప్తే యథా వ్యోమ వ్యోమైవ భవతి స్వయమ్,
తద్రవోపాధివిలయే బ్రహ్మైవ బ్రహ్మవిత్స్వయమ్, 22

ఘటము పసిలిసహో భూతాకాశము స్వయముగను మహా
కాశమే యగుచున్నట్లు, ఉపాధివిలయములే (ఉపాధిభావము లేనివి
విలువి) బ్రహ్మవేత్త స్వయముగ బ్రహ్మమే యగుచున్నాడు.

10 మాయాక్లేబ్ధి బద్ధమోక్ష వస్త్రః స్వాత్మని వస్త్రతః,
యథా రజ్జో నిష్క్రియాయాం పర్పాథాసవినిర్గమా

26

నిష్క్రియముగు నిర్జుప్తమందు, బద్ధము గొలుక్క అభావము,
విచ్ఛేదము లేనట్లు మాయాకల్పితములగు బంధుకాంతములు
బాగ్దమముగ ఆత్మయందులేవు.

77. పాశుపతబ్రహ్మోపనిషత్తు

- 1 ప్రత్యగాత్మా పరంబోధి ర్దాయా సో తు మహాత్మమః,
తథా సతి కథం మాయాపంథవః ప్రత్యగాత్మని. 10

ప్రత్యగాత్మ పరంబోధి స్వరూపము. మాయా మహాత్మమస్య
(నీఁకటి). కాబట్టి ప్రత్యగాత్మ యందు మాయా యెట్లు పంథవం
చును?

- 2 నాస్తి స్వాత్మాతిరేకేణ స్వయమే వాస్తి సర్వదా 20
అత్మకంఠే కేణగ ఎన్నగును ఏదియును లేదు.

- 3 స్వాత్మనేత్యేవ స్వయం సర్వం సదా తత్కృతి నిర్భయా.
31

బాని తన అత్మయందే సమగ్రమును గదా కాంచును నిర్భ
యమునై యుండును.

- 4 ఏవంయాపా పరా విద్యా పత్యేన తపసాపి చ,
బ్రహ్మచర్యాదిభి ర్ధర్మై ర్ధర్మభ్యా వేదాన్తవర్తనా 32

ఇట్టి పరావిద్య పత్యముచేతను, తపస్సుచేతను, బ్రహ్మచ
ర్యాది ధర్మములచేతను వేదాంతపూర్ణమున పొందవలెనై
యున్నది.

- 5 ఏవం స్వరూపవిజ్ఞానం యస్య కస్యాస్తి యోగినః,
తుత్రచి ధ్ధమనం నాస్తి తస్య సంపూర్ణరూపిణః, 34

ఇట్లే స్వరూపవిజ్ఞానమును పొందిన యోగి సంపూర్ణరూ
పిఁడై యుండును. కావున, అట్టి జాగ్రత ఎవరైనా గనకముచేయ
వలసిన పనిలేదు.

- 6 అకాశ మేకం సంపూర్ణం దుత్రచిన్న హి గచ్ఛతి,
తద్వద్విహృత్కవి చేర్చిష్ఠః దుత్రచి నైవ గచ్ఛతి. 35

అకాశము సంపూర్ణమైనది అగుటచేత ఎచటికినిపోదు అట్లే
శేర్పించుట ప్రహృత్కవి ఎచటికిని పోవరదు.

- 7 అభక్ష్యస్య నిపృత్త్యా తు విశుద్ధం హృదయం భవేత్,
అహరకృచ్చా చిత్తస్య విశుద్ధి ర్భవతి స్వతః. 36

భక్ష్యంపరగని దానిని త్యజించుటచేత హృదయము పరిశుద్ధ
మగును. అహరకృత్త్యాలన చిత్తము స్వయముగ విశుద్ధ మగును.

- 8 చిత్తశుద్ధౌ త్రమాజ్ఞానం త్రుట్యన్తి గ్రస్తయః సుఖమ్,
అభక్ష్యం బ్రహ్మవిజ్ఞాన విహీనస్యైవ దేహినః. 37

చిత్తము శుద్ధిమగుకాగా క్రమముగ జ్ఞానము కలుగును.
అత్తః ప్రానయోగంధులు (అహ్మయోగంధులు) తేస్యగ భిక్షమునై
పోవును. బ్రహ్మయోగము లేకగానే అభక్ష్యమును గ్రహింపదు.

- 9 బ్రహ్మవిజ్ఞానసంపన్నః ప్రతీత మఖిలం జగత్,
పశ్యన్నపి సదా నైవ పశ్యతి స్వాత్మనః పృథక్. 46
ఇత్తు పనిషత్.

బ్రహ్మ విజ్ఞానసంపన్నులగు—ప్రతీతములు ఈ సమస్త జగ
త్తమి తన అర్థ్యకంబు కేలగుక గాంచవలెను.

78. పరబ్రహ్మోపనిషత్తు

- 1 యదక్షరం పరం బ్రహ్మ తత్సూత్ర మితి ధారయేత్.

సాశ్వతమైనదిగా వర్తనమౌతును సాక్షాత్తును. అట్టి బ్రహ్మ సాక్షాత్తుననే భరించవలెను.

2. పునర్జన్మ నివృత్తిర్థం మోక్షస్వాహుత్వికం స్యలేత్
సూచనా త్కూత్ర మిత్యుక్తం సూత్రం నామ పదం
పదమ్.

మతల బద్ధ కలుగకుండుట కొరతై, మోక్షము కొరకు అహర్నిశములు వర్తనమౌతును స్మరించవలెను. బ్రహ్మసాహుత్వికముల వలన మూర్తిమయి చెప్పబడినది. వర్తనమౌతుననే సాక్షాత్తును.

3 తత్కూత్రం విదితం యేన స ముముక్షుః స భిక్షరః.
స వేదవి త్పదాచారః స విప్రః పంక్తిపావనః.

ఆ బ్రహ్మసూత్రమును తెలిసికొనినవాడే ముముక్షుః. అతడే మున్నెని. అతడే వేదవేత్త. అతడే సదాచారపరిచయి. అతడే బ్రాహ్మణుడు. అతడే పంక్తిపావనుడు.

4 యేన సర్వ మిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ,
తత్కూత్రం ధారయేద్భోగీ యోగవిద్యార్హతో
యతిః.

ఈ జగత్తంతయు చారమునందు మునులవలె దేవతలందఱుద్వేషియున్నచో, ఆ బ్రహ్మమును సాక్షాత్తుననే యోగిగోయి, బ్రహ్మనిష్ఠుడును, యతియునగు యోగి భరించవలెను.

5 తస్మాత్ పర్వవ్రతయత్నేన మోక్షపేక్షీ భవే ద్యతిః. 1

కాణ్యై నమస్త్యపయత్నముల చేగిమ యతి (యత్న పిలువ) మోక్షమును అపేక్షించి అర్హులకొరతై యత్నించవలెను.

79. అవధూతోపనిషత్తు

1 అక్షరత్వా ద్వరేణ్యత్వా భూతసంసారస్సనాత్,

తత్త్వమస్మాది లక్ష్యత్వా దపధూత ఇతీర్యతే. 1

అక్షరమే శబ్దమేవలనను, వశేణ్యమం (స్వేచ్ఛామం) అగుటవలన, ధూతమైన (ఎగురగొట్టబడిన) సంసారి అంభముశలహాశగుటవలనన, 'తత్త్వమసి' మొదలగు మహావాక్యములు లక్ష్యముగా గల వాషగుట వలనను, 'అవధూతో' అని చెప్పబడుచున్నాడు.

2 స కర్మవా న ప్రజయా తనేన త్యాగేనైవే అమృతత్వ
మానకుః 2

కర్మచేతిగాని, సంభూతముచేతిగాని, భవముచేతిగాని మోక్షము కలగదు. ఒక్కత్యాగముచేతనే మనులు మోక్షమును పొందిరి

3 ఆపూర్వమాణ మచలప్రతిష్ఠం

సముద్ర మాపః ప్రవిశన్తియచ్ఛర్త్,

తవ్యత్కామా యం ప్రవిశన్తి సర్వే

స కాన్తి మాప్నోతి న కామకామీ, 7

అలముచే సంపూర్ణముగ నిండించబడినదియు, నిశ్చలమైపడి యును సముద్రమును పడిలము మున్నగువని యే ప్రకారము ప్రవేశించుచున్నాలో, ఆ ప్రకారమే భక్త్య విషయము లన్నియు ప్రసాదింపబడి పొంది (అదిని వికృతము చేయలేక) కలహోష్టయస్మిన్, ఆతచే శాంతిని పొందును గాని విషయాసక్తి కల వాడగు కాదు.

4 దుఃఖివో ఒజ్ఞాః సంసరన్తు కామం పుత్రాద్యపేక్షయా,

పరమానందపూర్వో ఒహం సంసరామి కిమిచ్ఛయా. 11

తాత్పర్యములు చూపింపఁబడె, పుత్రాదులను కోరి ఈ సంపాదమున
 ఉన్నమువచ్చినట్లు తెలుగుచుదిగాక! పెగమావంత పూర్వదేవుని పేరు
 ఇంక చేసితి కోరి ఈ సంపాదమున. తెలుగుచును (నాకు ఏ కోరికయు
 లేదు కావున సంపాదించియులేదు).

5 అనుతిష్ఠన్తు కర్మాణి పరలోకయయానవః,

సర్వలోకాత్మకః కస్యో దనుతిష్ఠామి కిం కథమ్. 12

పరలోకమును పొందఁగోరువారు కర్మలను చేయుచుదుగాక!
 కాని పరలోకాత్మకుడైన న నను ఎందు చేఁగోరి ఏ లోకమును
 ఎట్లు చేయుచును?

6 అథవా కృతకృత్యోడపి లోకానుగ్రహకామ్యయా,

కాశ్ఠ్రియేజైవ మూర్ఖేణ వర్తేదహం మమ కా ష్ఠ్రిః.

23

నేను కృతకృత్యుడనై నను లోకానుగ్రహము కోఁబడె
 కాశ్ఠ్రియమూర్ఖమున వర్తించెదను. దానివలన నాశ్ఠ్రిమి నాని
 కలుగును.

7 దేవార్చన ప్నాన శౌచ భిక్షదా పర్రథాం వపుః,

తారం జపతు వా క్తద్య త్పక త్యామ్నాయ

మస్తకమ్. 24

8 విష్ణుం చాయతతు ధీ ర్యద్వా బ్రహ్మానందే విలియ

తామ్,

సాక్ష్యహం కించి దవ్యక్త న కుర్వే నాపి కారయే. 25

నాకోరికయు దేవార్చనమునుచును, ప్నానశౌచభిక్షదులందు
 ను ప్రవర్తించుఁగాక! నాకోరు కారకమును ప్రణయమౌతమును

అనియ్యగాక! నా నువ్వుకము వేదమును చంపరాగాక! 1
విష్ణువును భాగ్యనియ్యగాక! బ్రహ్మనియ్యగాక! 2
నీ నిగతి పాపిగాదుండి ఏమిచేయుటలేదు, చేయరాదు 3

9 ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం నిత్యం స్వాత్మానామిందసా
చేద్మి,
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం బ్రహ్మానందో విభాతి మే
స్పష్టమ్, 27

నేను ధన్యుడను, ధన్యుడను, సదాత్మ బుద్ధిగలవాను నీకు
నక్కడ నెఱుంగుచున్నాను, బ్రహ్మానందము నాకు స్పష్టమైన గోచ
రించుచున్నది (అనుభూతి ముగుచున్నది).

10 ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం దుఃఖంసాంసారితిం న
వీజేఽస్మి,
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం స్వస్వాత్మాజ్ఞానం చలాయితం
శ్వాపి, 28

నేను ధన్యుడను, ధన్యుడను, సాంసారికదుఃఖమును నీ
నివ్వకు అనుభవించుటలేదు, నా అజ్ఞానముచేత ఎవరినీ పోగొ
నకు పోయినది.

11 ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం కర్తవ్యం మే న విద్యతే
మిదిత్,
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం ప్రాప్తవ్యం సర్వ సత్ర
సంపన్నమ్, 29

నేను ధన్యుడను, ధన్యుడను, నా కీర్తన విద్యమే నాకు
అర్హమైనది, నేను పొందగలగొనదానినందయు పొందగల

- 12 అహో పుణ్య మహా పుణ్యం ఫలితం ఫలితం దృఢమ్
అస్య పుణ్యస్య సంపత్తే రహో పయ మహా
పయమ్ 31

అహో! వాపుణ్యము చక్కగా ఫలించింది. అహో! ఈ పుణ్య సంపత్తి, అస్సర్వకలమైనది.

- 13 అహో జ్ఞాన మహా జ్ఞాన మహా సుఖ మహా
సుఖమ్,
అహో శాస్త్ర మహా శాస్త్ర మహా గురు రహా
గురుః. 32

అహో! ఈ జ్ఞానమెంత గొప్పది! ఈ సుఖమెంతిగొప్పది! ఈ శాస్త్రమెంత గొప్పది! ఈ గురువు ఎంతిగొప్పవాఁడు.

80. త్రిపురాతాపీన్యపనిషత్తు

- 1 అతో నిర్విషయం నిత్యం మనః కార్యం ముమూక్షుణా,
యతో నిర్విషయో చాను మనసో ముక్తి రిష్యతే, ౪-1

మనస్సుయొక్క... విషయచాటోక్త్యను మోక్షము. కావున పుముక్షువు మనస్సును నదా నిర్విషయముగా మోక్షపరచును.

- 2 నిర ప్రవిషయానన్తం సంనిరుత్య మిదో హృది,
యదా యాత్యమనీభావ ప్రదా తత్పరమం పవమ్, ౪-4

విషయాలనుగలుగుట విరలి మనస్సును హృదయమున నెరి కొల్పి చాధిపతి చేయు. అయిస్కంధావము నిరవిష్ట, అన్య. మోక్షు నవమును అపరచును.

3 తదేవ నిష్కలం బ్రహ్మ నిర్వికల్పం నిరంజనమ్,
తద్బ్రహ్మహి మితి జ్ఞాత్వా బ్రహ్మ సంపద్యతే ప్రమాత్.
5-8

అదియే నిష్కలమైనది, నిర్వికల్పమైనది, నిరంజనమైనది.
'అబ్రహ్మహి నేను' అని చెప్పినచో తప్పుగా ప్రమాదముగ అబ్రహ్మ
మును పొందును.

4 ఏక ఏవ హి భూతాత్మా భూతే భూతే పృథగ్ధితః,
ఏకథా బహుథా చైవ పృథ్యతే జలసప్త్రపత్.
5-12

ఒకే ఆత్మ ప్రతి జనియించును కలదు. అది ఒకవిధముగను,
అనేకవిధములుగను, బహుమందు భేదమునవలె కనిపించుచున్నది.

5 తద్విద్వాన్ పక్షరం ధ్యాయే ద్యదీ చే చ్చాన్తి మాత్మనః
5-16

తనకు శాంతి కావలెనని కోరు నిష్కలము ఆ ఆత్మను పరిగ్రహిం
మున భ్యాసించవలెను.

6 ద్వై బ్రహ్మణి హి మత్తద్యై కద్బ్రహ్మ పరం చయత్.
కద్బ్రహ్మణి నిష్టాతః పరం బ్రహ్మదిగచ్ఛతి.
5-17

శ్వేదబ్రహ్మము (శాస్త్రాదులు), మద్రబ్రహ్మము అను గాని
వివిధ బ్రహ్మములు గలవిగానవియు, శ్వేదబ్రహ్మము నందు అంగీకరించు
వాడు, మద్రబ్రహ్మమును పొందును.

7 భాసనేత్రం సమాధాయ స మహా పురమం పవమ్,
నిష్కలం నిశ్చలం కాన్తం బ్రహ్మహమితి సంస్మరేత్.
5-20

జ్ఞానవేదియను పొంది, మహార్తరపవనై, విష్ణు బ్రహ్మ, సృష్టి
లనై, శాంతమైపట్టి బ్రహ్మమునే 'నేను' అని తెలిసగ స్మరింపజేయు.

8 ఇత్యేకం పరం బ్రహ్మరూపం సర్వభూతాధివాసమ్,
మరీచం జానీతే నోఽక్షరే పరమే వ్యోమస్వధివసతి

5-21

ఈ ప్రకారముగ ఏకమును, సర్వభూతములందును అధివసించు
యవదీయు, తిరియమును అగు పరబ్రహ్మరూపమును తెలిసికొను
వాఁడు అక్షరముగ పరమ చిదాశాశమున నివసించును.

81. దేవ్యవనిషత్తు

1 సర్వే వై దేవా దేవీ ముపతస్థుః కాపి త్వం మహాదేవి
స్మాత్తవీ దహం బ్రహ్మస్వరూపిణీ మత్తః ప్రకృతిపురు
షాత్కృతం జగత్ భూస్యం చాభూస్యం చ. 1

దేవత లంకలును దేవీని నమీరించి యిట్లుచిరిచి—మహా
దేవీ! నీ వెవరుగి అయి యిట్లు చెప్పెను—దేవు బ్రహ్మస్వరూపిణి.
ప్రకృతి పురుషాత్మకమైనదియు, భూస్వయైనదియు, భూస్వయము కాని
దీయు అగు ఈ జగత్తు వాసుండి కలిగినది.

2 తే దేవా అబ్రువన్—

సమో దేవైః మహాదేవైః శివాయై నతతం నమః. 3
సమః ప్రపృత్యై ధర్మాయై నియతాః ప్రణతాః స్మృతామ్

అ దేవత లిట్లు పలికి (స్తుతించి).

మహాదేవియు, శివస్వరూపిణియు, ప్రకృతియు, ధర్మరూపిణి
యునగు దేవీకి ఎల్లప్పుడు నమస్కారము.

3 పృథ్వీదండరీకమధ్యస్థాం ప్రాతస్సూర్యసమప్రభామ్,
పాశాఙ్గాశ ధరాం పాశ్చాతం పరవాభయహస్తరామ్,
త్రినేతాం రత్నవననాం భక్తకామదుఘాం భవే. 15

పృథ్వీదండరీకము మధ్యమందున్నదియు, ప్రాతఃకాలమునందున్నదియు, పాశాఙ్గాశ కలదియు, పాశము, అంతఃకాలము వలనయగుచున్నదియు, పాశ్చాతమునందున్నదియు, పరవాభయహస్తమునందున్నదియు, త్రినేతములు కలదియు, ఎల్లవి వస్తువులు వలనయగుచున్నదియు, భక్తకామదుఘమునందున్నదియు అగు దేవుని భవించుచున్నాడు.

4 వమామి త్వా మహిం దేవి మహాభయవిభాశినీమ్,
మహాదుర్గప్రళమసీం మహారాక్షాసూపినీమ్, 16

మహాభయమును పోషింపజేయుచున్నదియు, మహాభయమును నివారించుచున్నదియు, మహారాక్షాసూపినీయు అగు ఈ దేవిని నీవు నమస్కరించుచున్నావు.

5 ఏతైవ సర్వత్ర పర్రతే తస్మా దుచ్చక ఏరా. 17

దేవి ఇతఁడెదురు అయినను అంతకును గెలయుచున్నది. కావున అటు 'ఏక' అని చెప్పుటచేసతి.

6 తాం దుర్గాం దుర్గమాం దేవీం దుర్గాదారవిభాశినీమ్,
వమామి భవభీతోహం సంపారాధ్యవకారిదీమ్ 18

దుర్గము మైనదియు, దుర్గాదారములను సమీపముననున్నదియు సంపారాధ్యవమును దాటించుకొనుచున్నదియు అగు దుర్గా దేవిని నీవు నమస్కరించుచున్నావు.

82. త్రిపురోపనిషత్తు

- 1 శర్వః సర్వస్య జగతో విధాతా తర్తా హర్తా విశ్వ
రూపత్య మేతి.

15

శీత్రుఁడు సమస్త జగత్తు యొక్క విధాతయు, జగత్త్రిపును ధరి
య్యఁజూచుచు, సంహరించు వాఁడగును, జగద్రూపమును పొందు
వాఁడగును అనియున్నాఁడు.

83. కతరుద్రోపనిషత్తు

- 1 సారమేష రసం లక్ష్మ్యా సాక్షి ధేహీ పనాతనమ్,
సుఖీ భవతి సర్వత్ర అత్యథా సుఖితా తులిః.

23

సారభూతమై, సూతనమై, లక్ష్మీ బ్రహ్మమృదువమును పొంది
ఉత్తరము సర్వత్ర సుఖవంతము చేగును, అత్యథా సుఖ ముచును.

- 2 తదేవాభయ మత్వస్త్రత్యాణం పరమామృతమ్,
స్వదూషం పరమం బ్రహ్మ త్రిపరిచ్ఛేదవర్జితమ్.

27

ఆ పరబ్రహ్మము అభయమై, మహామంగళ స్వరూపమై,
పరమామృతమై, స్వదూషమై, అఖంపమై (పరిచ్ఛేదము లేకుండై)
నెలయునున్నది.

- 3 యదా హ్యేవైష ఏతస్మి స్వల్ప మత్వస్త్రతం సరః,
విజానాతి తదా తస్య భయం సా సాన్విత సంశయః.

28

‘మృదు మెరుకైనది ఈ పరబ్రహ్మమువందు స్వల్పమైయును
భేదమును గాంచునో (తేజబ్రహ్మములమధ్య భేదమును గాంచునో)
అప్పుడు వానికి భయము కలుగును. ఇది సంశయము లేదు.

4 అన్యైవానందకోశేన ప్రమాన్తా విష్ణుపూర్వతా,
భవంతి సుఖినో నిత్యం తారతమ్యక్రమేణ తు. 29

ఈ బ్రహ్మపంచములేతనే విష్ణుప్రయోజలుకొని గడ్డిపోచవలెను
గల శక్తులందఱును తారతమ్యక్రమముగ సుఖపంతు లగుచున్నాము.

5 నిర్విశేషే పరానందే కథం శబ్దః ప్రవర్తతే. 32

నిర్విశేషమై, పరమైవభి బ్రహ్మపంచమునందు ఇదే శబ్దః
మెల్ల కలుగును (పరమాల మెల్లమగును).

6 తద్వ్రహ్మనంద మద్వైత్వం నిర్గుణం సత్య చిత్తసమై,
వివిత్వా స్మార్మరూపేణ స విభేది తుకశ్చన. 34

అద్వైతమై, నిర్గుణమై, సత్యమై, చిత్తసమైభి ఆ బ్రహ్మ
నందమును తవరూపముగ నెఱిగిన మనుజులకు ఇదే దోహదమును
ధరుడవలెను.

7 ఏవం యన్తు విజానాతి స్వగురో రుపదేశకః,
స పాద్యపాదు కర్మభ్యాం సదా స తపతీ ప్రభుః 35

ఈ ప్రకారముగ ఎవడు గురూపదేశములే ఆ పరబ్రహ్మ
మును తెలిసికొనుచున్నాడో, అట్టి విజ్ఞుడు కర్మలచే కాపమును
లొందుడు.

8 సర్వోపాధివినిర్ముక్తం స్వాత్మానం భావయే ద్బుధీః,
ఏవం యో వేద తత్త్వేన బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే. 41

బుద్ధిమంతుడు తన అత్మను సర్వోపాధిరహితముగ భావించి
వలెను. ఈ ప్రకారముగ ఎవడు తన స్వరూపమును యథాశ్శక్తి
తెలిసికొనునో అతడు బ్రహ్మత్వమును పొందును.

- 9 నర్మదేవా ప్రసిద్ధాస్తసారం వర్తి మహార్థకః,
స్వయం మృత్వా స్వయం భూత్వా స్వయ మేవా
వశిష్టతే 42—ఇత్యుచిషత్.

సమర్థ వేదాంతసిద్ధాంతసారమును యిత్యాదుగా వదించు చున్నాను—తీర్పుగను స్వయముగ వివరించి (వేదాభావమును పోగొట్టుకొని) స్వయముగ బ్రహ్మస్వరూపుడై, స్వయముగ తాను శేషించుచున్నాను.

84. భావనోపవిషత్తు

- 1 అత్యావ మఖండమండలాకార మాప్యత్య సకల
బ్రహ్మాండమంతలం స్వప్రకాశం ధ్యామేత్.

అఖండవింశత్యరూపమైన బ్రహ్మాండమంతలమును అపరిచి స్వప్రకాశమైన సెలయందున్న ఆత్మను ధ్యానించవలెను.

స్వ పృథితి త్రవన్తు సంగరహిత స్మరణంచిత్రాక్షయే,
శబదంబు (అత్యశబదం) ఇతరమైన వస్త్రప్రసాదోపి (వ్యక్తి మతో) సంగమమును త్యజించుట విధానము.

- 2 సచ్చిత్సృజపరీపూర్ణతా స్మరణం గంధః.

సచ్చిత్సృజరూపమైన పరీపూర్ణాత్మ యొక్క స్మరణమే గంధము.

- 3 పవనాపచ్చి హ్నిర్వ్యజ్జలవ సచ్చిదుష్కాకాశదేహో
దీపః.

తనయోము వాయువుచే ఆవర్తిస్తున్నా యీర్వజ్వాలలోఁ
ఁజూచినట్లే. ఏకరూపమున నర్చిదానందశోభిరూపముగ నెలుఁగు
చున్నట్లు భావించుటయే తాంబూలము.

4 అవస్థాత్రయాదా మేతీతరణం తాంబూలమ్.

బ్రాగదాది మూడవస్థలు ఏకమని భావించుటయే తాంబూ
లము.

5 తురీయావస్థా నమస్కారః

తురీయస్థియే నమస్కారము.

6 దేహశూన్యప్రమాతృతా నిమజ్జనం ఇలిహరణమ్.

దేహములేనట్లు భావించుటయే ఇలిహరణము.

7 స్వయం తత్పాదుకా నిమజ్జనం పరిపూర్ణధ్యానమ్.

తాను స్వయముగ భగవత్పాదారవిందములందల విలీన
మైయున్న భావించుటయే పరిపూర్ణ ధ్యానము.

8 ఏవం ముహూర్తత్రయం ఛావనవరో జీవన్ముక్తౌ భవతి.

ఈ ప్రకారముగ మూడుముహూర్తముల తాలము దృఢ
ముగ ఛావనవరో మనుజుఁడు జీవన్ముక్తుఁడగును.

85. రుద్రహృదయోపనిషత్తు

1 యే నమస్కృన్తి గోవిందం తే నమస్కృన్తి శంకరమ్.

యేఁకర్యయన్తి హరిం తక్త్యా తేఁకర్యయన్తి పృష
థ్వజమ్. 6

ఎవరు గోవిందువకు సమర్థునించుచున్నారో, వారు శంకకు
సమర్థునించుచున్నాడు. ఎవరు పోరిని ఇతనికి అర్పించు
చున్నారో, వారు శివుని అర్పించుచున్నాడు.

2 యే ద్విషన్తి విరూపాక్షం తే ద్విషన్తి బహువమ్,

యే రుద్రం నాభిజానన్తి తే వ జానన్తి కేశవమ్. 7

ఎవరు శివుని ద్వేషించుచున్నారో, వారు బహువుని (ద్వి-
పురుషుడు), ద్వేషించుచున్నాడు. ఎవరు రుద్రుని తెలిసికొనుటలేదో,
వారు కేశవుని తెలిసికొనుటలేదు.

3 సర్వాధిష్ఠాన మద్వంద్యం పరబ్రహ్మ వనాతవమ్,

సద్విదానందరూపం త ఏవాచ్ఛాననగోచరమ్. 20

పరబ్రహ్మము సర్వాధిష్ఠాన మైనది. ద్వంద్వరహితమైనది,
సనాతన మైనది, సద్విదానందరూప మైనది. అవాచ్ఛానన గోచర
మైనది.

4 తస్మి స్సువిదితే పర్యం విజ్ఞాతం స్యాదితం కుక,

తదాత్మకత్వా త్పర్యస్య తస్మి ద్విన్నం న హి

క్వచిత్ 27

ఓ కుకా! పరమవ్రతగర్హి బ్రహ్మాత్మకమే అయియుండుట
పరమము, బ్రహ్మానుకంఠే చేసెనది ఎచును లేదు కావునను, అ
పరబ్రహ్మమును తెచ్చగ నెఱిగినయెడల ఆ సమస్త బ్రహ్మ
సంబంధం గలిగితి అందుచున్నది.

5 సత్యపద్మాతి తత్పర్యం రక్షసర్పవ ద్ధాతమ్,

తదేత వక్షరం సత్యం తద్విజ్ఞాయ విముచ్యతే. 34

ఈ బంగర్తంతయు త్రాటియందు పామువలె సత్యముగ
శోధించును. అనంతరం, సత్యమొట్టి బ్రహ్మము నెఱిగింపఁ
గల్గును. విముక్తుడవగును.

6 జ్ఞానేనైవ హి సంపారవివాలో నైవ తర్కణా,
శ్రోత్రియం బ్రహ్మనిష్ఠం స్వగురుం గచ్ఛే వ్యథావిధి.
35

జ్ఞానముచేతనే సంపారకాంధ వివాళము సంభవించును గా
వర్తించే గాదు. (తర్కవ్యాసా చరంబరగా మోక్షముపకు జ్ఞా
త్వత్తి కాంక్షభూత మగును). కా అట్టి శ్రోత్రియుఁడును బ్రహ్మ
నిష్ఠుఁడగు అగు గురువు నొక్కఁడు యథావిధి గెవలి జ్ఞాన మార్జిం
పఁడను.

7 గురుస్తస్మై పరాం విద్యాం దద్యా ద్బ్రహ్మత్వ
బోధినీమ్,
గుహయాం నిహితం సాక్షాదక్షరం వేద చేన్నరః. 36

హృదయగుహయందున్న పాక్షాత్ అక్షరపరబ్రహ్మమును
ఎఱిగిన వాఁడైన గురువు లిచ్చు నమోసించి శిష్యునకు బ్రహ్మ
త్వబోధకమగు పరావిద్యను బోధింపవలయును.

8 చిత్వా ఒవిద్యామహాగ్రస్థిం శివం గచ్ఛే త్వవాతనమ్,
త దేవతమృతం సత్త్వం తదోద్ధవత్వం ముముక్షుభిః. 37

బ్రహ్మవిద్యను అజ్ఞానమృతము మహాగ్రంథిని శీరించి
స్వయంవేదిన నవారితమైన బ్రహ్మమును పొందును. ఇది అప
రిచిత, సత్యము అయియున్నది అత్యంత ముముక్షువులకు తప్పక
ఁగలిసికొనవలసివది.

- 9 ద్వై మవత్తా శరీరే అస్మి క్షణేవేకాత్మా సమాప్తితా
తయో త్థిపః ఫలం భుక్తైః కర్మణో వ మహేశ్వరః.

41

ఈ శరీరమునందు మందరములైన నాత్మలంగల లెంగుపగులు
జీవేశ్వరులు సమావాసము చేయుచున్నారు. అందు కేవలం కర్మ
ఫలములను భుజించును. తత్వముఁ దెలుపకాదు.

- 10 శేవలం సాక్షిరూపేణ వినా భోగం మహేశ్వరః,
ప్రకాశతే స్వయం భేదః కల్పితో మాయయా తయోః.

42

ఈశ్వరుడు కర్మఫలభోగములేక శేవలము సాక్షిరూపము
లో స్వయముగ ప్రకాశించును. ఆ జీవేశ్వరులకు భేదము లేవ
లము మాయచే కల్పించఁబడినది.

- 11 అద్వైతం పరమానందం శివం యాతి తు శేవలమ్,
అదిష్టానం సమస్తస్య జగతః సత్యబిద్ధసమ్.

47

అహ మస్మితి నిశ్చిత్త పీతలోకో భవే న్మునిః.

48

ముని తత్త్విబోధిత అద్వైతమును, శివస్వరూపమును కాని
శేవలము పరమానందమును పొందుచున్నాడు. సమస్త జగత్తు
నకు అదిష్టానమై, సత్యమై, చిద్వస్తువైత ప్రకృతమై 'నను' అని
నిశ్చయించి ముని లోకరహితం వగుచున్నాను.

86. యోగకుండల్యుపనిషత్తు

- 1 యోగాభ్యాసేన మే రోగ ఉత్పన్న ఇతి కథ్యతే,
తతో అభ్యాసం త్యజే దేవం ప్రథమం విఘ్నముచ్యతే.

1.58

‘యోగాభ్యాసముచే నాకు 5 ‘గమం కరిగివది’ అని తలచి
ఆ ఆసానాచే కొంచెము ఆభ్యాసమును పొందును—ఇది సెనుదగి
విఘ్నము.

2 ద్విపీయం సంకయాఖ్యం చ తృతీయం చ ప్రమత్తతా,
అలస్యాఖ్యం చతుర్థం చ నిద్రారూపం తు పంచమమ్.
1.59

సంకయము రెండవ విఘ్నము. ప్రయోగి అనాదత విఘ్నము.
సోమకరణము మూడవ విఘ్నము. (అతి) నిద్ర పంచ విఘ్నము.

3 షష్ఠం తు విరతి ర్భ్రాన్తిః సప్తమం పరిశీర్తితమ్,
విషమం చాష్టమం చైవ అనాఖ్యం నవమం స్మృతమ్.
1.60

(సాధనము) విరతి అనాద విఘ్నము. భ్రాన్తి పంచ
విఘ్నము. విషమము ఎనిమిదవ విఘ్నము. అనాఖ్యము తొమ్మిదవ
విఘ్నము.

4 అలద్ధి ర్కైగతత్త్వస్య దశమం ప్రోచ్యతే బుధైః,
ఇత్యేతద్విఘ్నదశకం విచారేణ త్యజే ద్దుధా. 1.61

యోగగతత్త్వము అధిగతప్రభుల కరియవ విఘ్నము. ఈ
ప్రభులములైన పది విఘ్నములను విశేషముగా నిదానముచేత
త్యజించవలయును.

5 ఘటమధ్యగతో దీప్తిః చాహ్మీ చైవ ప్రకాశతే,
భిన్నే తస్మి స్థితీ చైవ దీపజ్వాలా చ భాసతే. 3.15

ఘటమధ్యగతుడగు దీపము కామ్యమున ప్రకాశించును.
అ ఘటము పరిభ్రమించునపుడు దీపజ్వాల చాహ్మీమంతురైవ
ప్రకాశించును.

- 6 స్వకాయం ఘటమిత్త్యుత్తం యథా దీపో హితత్పదమ్,
గురువాక్యసమాభిన్నే బ్రహ్మజ్ఞానం స్ఫుటితతే.

3-10

అట్టి తన శరీరము ఘటమని చెప్పుటచేసి, దీపము బ్రహ్మము, గురువాచార్యముచే శరీరమును ఘటము లిట్లయినట్లుగా (శరీరభేదము, సామాన్యభావము తొలగిపోగా) బ్రహ్మమును గుర్తించుట ప్రకాశించును.

- 7 తర్జనారం గురుం ప్రాప్య తృత్వా సూక్ష్మం తరన్తి చ,
అథ్యాపనాసహకార్యా తరన్తి భవసాగరమ్ 3-17

గురువను నావిభుని పొంది, గురువాక్యములను శక్తిగా అంగీకరించి అధ్యాపనాసహకార్యముచే సంసారముననుగుణము జన్మలు తరలుచున్నాడు.

- 8 పోహసానుస్మృతి నిశ్చిత్తయ స్పదా వర్తతే పుమాన్,
శక్తై రుద్ధావచై ర్నిచై ర్వాపితోఽపి న తిష్యతే. 3-20

'ఆచారబ్రహ్మకు శరీర' అని గణా నిశ్చయించుకొని, మనుజులకు స్మృతివాక్యములచే భూమియగుచున్నది, సామాన్యవాక్యములు తొలగిపోయినచో వానిచే ఏమియు అంటుంటుండు యుండునని.

- 9 బ్రహ్మాండం చైవ సిందాంతం తోవా భూరావయః
బ్రహ్మచి.

స్వస్వోపాధిలయాదేవ రీయస్తే ప్రత్యగ్భూత్యచి 3-21

బ్రహ్మాండము, సిందాంతము, భూలోకము, యెడలైనవి మిగులు తిమి తివాభులు అయినందుతోనే ప్రత్యగ్భూత్యచి గుర్తించుచున్నామని.

10 మాయయా మోహితః పశ్యా దృవమణన్యంతరే
పుష్క. 3.27

సత్కర్మపరిపాకాత్మ స్వవికారం చిరీదృశి,
రోహిణి కథ మయం దోష స్సంపారాజ్య
ఉపాగతః 3.28

జాగ్రత్స్వప్నీ వ్యవహరనో మధుస్తే వృ గతి ర్మమ,
ఇతి చిన్తాపరో భూత్వా స్వభాసా చ విశేషతః 3.29
అజ్ఞానాదు చిదాభాసో బహి స్తాపీన తాపితః,
దగ్ధం భవత్యేవ తదా తూలపిండ మివాగ్నివా 3.30

మాయచే మోహాదుఃసగు శక్త్యుచిత ఇహులవ్యం అనంత
రము సత్కర్మపరిపాకముచే అనంతగల వికారములనుబట్టిని నిర్ద
శించుదు — 'నే నావచనం సంపాదయతు ఈ రోమము నాశ్చి
వాత్తిల్లిపడి జాగ్రత్, స్వప్నములందు మెలగుదు ముప్పైయందు
గమనమెల్ల కలుగును' నే పవ్యం, ఎందువోపునను అగి ఇల్లు
వికారనాపముచే ఇల్లది, అన్నచే మాచింజులెల్లాగాగ్నిచే "భగ
మును పరిపడయును.

11 మనోమయ జ్ఞానమయా నృమృ గృహ్యై క్రమేణ తు,
పుటస్తరీన పద్మశ్య దస్తరేప ప్రకాశతే. 3.32

అత్తిటి మనోమయాజ్ఞానమయా 'శ్రమణం శీఘ్రం క్రమ
యగి 'గాగ్నిచే బహింబ్లిచి (అజ్ఞానమును పారగి) తు
గంబి ఓమములె అంతరార్థి 'పుటై పద' ప్రకాశించును.

12 ధ్యానం న్నాస్తే ముచితైవ మా మస్తే రామ్యతే
యి.

తీవ్రమృత్యుం స్మ విశ్లేయ స్మ భస్యః కృతవృత్తవాన్.

3-33

ముని నితి కంఠరాత్మను దావ్యవీరము ధ్యానించుచు
నున్న ను అగ్నివాణు యెన్నుకొనుట, భస్యం, కృతికృతివృత్తం.

87. భన్తుజాబాలోపనిషత్తు

- 1 అహ మేవాత్మాస్తరాత్మా బ్రహ్మ జ్యోతి ర్యస్మా న్న
మర్త్యో ఒస్యః పరః అహ మేవ ఏరో విర్వాధిరః, మి
మేవ విదిత్వా ఒమ్మతత్వ మేతి, తరతి యోకమ్ మా
మేవ విదిత్వా సాంస్కృతికేం కుణం ద్రావయతి తస్మా
దహం కుర్వో యః సర్వేషాం పరమా గతిః సోఒహం
సర్వాహరః. (ద్వితీయోఒధ్యాయః)

పరే అత్మను, అంతరాత్మను, బ్రహ్మజ్యోతిని, నాశం
కలుగ ముండుకొనలేదు. నేను అతీతుడను, విశ్వమునకు రెండు అధి
కమను, విమలమునకు వెన్నె పోలి మోక్షము నొందినను, శోకమును
కలగము, అగ్ని పోలి మంసాకరోగమును దూరీకరించును. కావున
నేను దుగ్ధుడను, సమృద్ధుడను పరిమళిని, అగ్ని నేను సర్వాహరః
అనువాడును.

- 2 యతో వా ఇమాని భూతాని జాయంతే మేన జాతాని
తీవ్రస్య యత్ప్రియ స్త్వదిసంవికంతి తం మామేవ
విద్యాపానీత భూతేతి రైవేతి రభిషక్త్య ఒహమేవ.

(..)

దేవిమంత్రీ ఈ ప్రాశంబరవిణుఁ యస్త్రింధుః స్వాః, యేనేర
తేవింధుః స్వాః, దేవియంతు ప్రవేశించుచున్నారో, అగ్ని ఎన్ను
తెలిసికొని ఉపాసించవలయును. ప్రాశంబరేతిమ, దేవతలచేతను
కోరఁబడువాఁడు నేనే అయియున్నాను.

3 బ్రహ్మవి దాప్నోతి పరమ్. (ద్వితీయోఽధ్యాయః)

బ్రహ్మమును తెలిసికొనువాఁడు ఉత్తమముగా ఆ బ్రహ్మ
మునే పొందుచున్నాఁడు.

4 మామేవం విదిత్వా సంస్పృతిపాశా త్పృముచ్చరే,
తస్మా దహం పశుపాశవిమోచకః. (..)

ఈ ప్రకారముగ నన్ను తెలిసికొని తీర్పులు సుసాధనము
నుండి విముక్తుఁడగుచున్నాఁడు. తనుకనే నేను ఎవనిక విమోచ
కుఁడను.

88. రుద్రాక్షజాతాలోపనిషత్తు

- 1 అథ హ్రస్వం కాలాగ్నిర్మద్రం భునుండుః పప్రచ్చి కపం
రుద్రాక్షేచ్చి ప్రధారణా క్షిం ఫలమితి. తం హో
వాచ భగవాన్ కాలాగ్నిర్మద్రః త్రిపురవధార్త మహం
నిమిత్తాత్ ఉధవమ్. తేభ్యో జలదిప్తవో భూహో పతితా
స్తే రుద్రాభి జాతాః. సర్వామగ్రహధామి రేషాం
వామోద్ధారమాత్రేణ దళగోప్రదానం చ స్యుష్పర్శ
వాభ్యాం ద్విగుణం ఫలమ్.

భగవంతులు కాలాగ్నియైనా భునుండు అన్న ప్రశ్నిం
చును. — మహాత్మా! రుద్రాక్షలు ఎక్కు ఉత్పిన్నములైనవిగాని వానిని

ధరించుట వలన నీమి ఫలము కలుగును. — అది విని భగవంతుడగు కాళాగ్నియై నడుచిట్లు వదించెను. శ్రీపునవధ నిమిత్తము నేను నిమి-
శికశ్చే న్నువ్వె యింక, ఆ స్వేదములనుండి జలమిడుపులు
భూమిపై పడగా అవి ద్విచాక్షులుగ నీర్పడినవి. అవి అందఱును
అనుగ్రహించు కొనుట సంభవించినవి. వాని నామమును దీనినైరి
చివ మూత్రముచే మదిగోపులను కాళముచేసిన ఫలము, దీర్ఘవ
స్వదృశములచే అంతు ర్భూత ఫలము కలుగును.

2 తద్రుద్రాక్షం కరేణ స్పృష్ట్యా ధారణ మాత్రేణ
ద్వివహస్రం గోవదానఫలం భవతి.

ఆ ద్విచాక్షులు చేతితో కాళి ధరించినంత మూత్రముచే
చింకువేల గోవులను కాళము చేసినంత ఫలము కలుగును.

89. గణపత్యుపనిషత్తు

1 సమస్తే గణపతయే త్వమేవ ప్రత్యక్షం తత్త్వమసి.
త్వమేవ కేవలం తర్హసి, త్వమేవ కేవలం ధర్హసి,
త్వమేవ కేవలం హర్హసి, త్వమేవ సర్వం అర్హివం
బ్రహ్మాసి, త్వం సాక్షిదాత్మాసి, నిత్యం ఋకం వచ్చి
సత్యం వచ్చి అప త్వం మామ్.

ఓ గణపతి! నీకు సమస్తా-రము. నీవే ప్రత్యక్షముగ ను
నూర్హివు. నీవే కేవలము & బగర్హయిక్క. త్వస్మిన్మహా కాళ
కుడవు. ఈ సమస్తము నీవే నీవే బ్రహ్మము అయి, అర్హివు. నీవే
ఎల్లపుడు సాక్షాత్ అర్హివు. నేను సత్యమును బ్రహ్మమును,
ఋక్కు వచ్చింపుము.

90. దర్శనోపనిషత్తు

1 సాంకరే శృణు వక్ష్యమి యోగం సాష్టాంగదర్శనమ్,
యమశ్చ నియమశ్చైవ తతై వానవ మేవ చ. 1.4

2 ప్రాణాయామస్తథా బ్రహ్మన్ ప్రత్యాహారస్తతః
పరమ్,

ధారణా చ తథా ధ్యానం సమాధిశ్చాష్టమం మునే

1.5

బ్రహ్మనిష్ఠుడవగు ఓ సాంకరీ! నీకు నేను అష్టాంగయోగ
మును తెలుపుచున్నాను. యమము, నియమము, ఆసన
ము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహారము, ధారణ, ధ్యానము,
సమాధి—అను నవి యోగమూలము. ఎక్కువది అంగములు.

3 అహింసా సత్య మస్తేయం బ్రహ్మచర్యం దయార్థ
పమ్,

క్షమా దృతి త్పితౄహారః శాచం చేతి యమా సశ. 1.6

అహింస, సత్యము, అస్తేయము (చోంగిరినకుండుట),
బ్రహ్మచర్యము, దయ, అర్పణము (బాండ్లము), నిమి (హస్త,
స్త్రీ, శిశు, 'అంశ' పాదము, శౌచము—అను ఈ 5 నియమములు బాండ్ల
అనువు.

4 అష్టా సర్వగతో ఒచ్ఛేదోఽపి గ్రాహ్య ఇతి యా
మనిః,

సా చాహంసా పరా ప్రోక్తా మునే వేదాస్తవాదితః

1.8

మహీ! అత్యంతవ్యవస్థాపకమైనదిగో శ్రేణినివహించి, అగ్రాహార్యునియై— అను భావము కలిగియుండుట శ్రేయమును అనుబంధముని ప్రేరణాంతవాదులు చెప్పినది.

5 సర్వం పత్యం పరంబ్రహ్మ న చాన్యదితి యా మతిః,
తచ్చ సత్యం పరం ప్రోవృతం వేదాస్తజ్జానపారయైః,
1-10

సమస్తము సర్వమైతి అబ్రహ్మను కాని మఱియొకటి కాదు— అను భావము శ్రేయమును సత్యముని వేదాంతజ్ఞానతీత గాని మహనీయులు చెప్పిరి.

6 అత్యన్యవాత్యభావేన వ్యపహరవివర్ధితమ్,
యత్తదస్తేయం మిత్యుత్తమాత్యవిద్ధి ర్మహామతే.
1-12

మహామతీ! అత్యంతమైన అవాత్మభావముతో వ్యవహారము అంపదమగుటచే అస్తేయ మని (నొంగితింపదనుటచి) అత్యంతమైన మహామతి.

7 బ్రహ్మభావే మవశ్చారం బ్రహ్మచర్యం పరస్తవ,
1-14

అంతవలె! బ్రహ్మభావమునందు ముగిసిపోయి గర్భము చేయి అనే బ్రహ్మగోళమగును.

8 పాపకృప య్యవిభూతేషు కాయేషు మనసా గిరా,
అనుష్ఠా రం ఏయా మైః ప్రోవృత వేదాస్తవేదితి,
1-15

శరీరములేకను, వాక్కులేకను, ముఖమేకను, ఘర్వజీవులందును తిలయందునలె ప్రేమ కలిగియుండుట 'నయ' యని వేదాంతవేత్తలు చలంబదును.

9 పుత్రే మిత్రే కలత్రే చ రిపౌ స్వాత్మని సంపత్తమ్,
ఏకరూపం మునే యత్త దార్ద్రపం ప్రోచ్యతే మయా.

1.16

మునీ! పుత్రునియందును, మిత్రునియందును, భార్యయందును, శత్రువునందును, తనయందును నజా ఏకరూపముగా ప్రపత్తిండుట 'అష్టపము' (అష్టాత్మము) అని నేను ప్రవచింతును.

10 కాయేన మనసా వాచా శత్రుభిః పరిపీడితే,
బుద్ధికోభనివృత్తి ర్యా క్షమా సౌ మునిపుంగవ, 1.17

మునిశ్వరా! శత్రువులు విధించినప్పుడు శరీరముతోను వాక్కుతోను, మనస్సుతోను, హృదయమునందు ఏ విధమైన ద్వేషలేకయుండు తన (క్షమా) యగును.

11 వేదాదేవ వినిర్మోక్షః సంసారస్య న చావ్యథా,
ఇతి విజ్ఞాన నివృత్తి ర్భృతిః ప్రోక్తా హి వైదితైః, 1.18

అహ మౌత్మా న చానోక్త డస్మి తేజోవ ముద్రపమృతా
మతిః,

జ్ఞానమువలననే సంసారబంధము తొలగును గాని మత గొంతదానికే కాదు— అను విజ్ఞానము 'భృతి' యని వేదవేత్తలు చదివెను. 'నేను అత్మను, మఱియొకడను కాను' అను భృత్యనిం భూతము గొంత భృతి యనుబుద్ధును.

- 12 అల్పమృష్టాశనాభ్యాం చ చతుర్థాంశావశేషకమ్
తస్మా ద్యోగానుగుజ్యేవ భోజనం మితభోజనమ్

స్వల్పమైవ, శుచిమైవ ఆహారమును నాలుగవభాగం
చతుర్థిభాగం ఇతరభాగం యోగానుగుజ్యముగ భజించుట మి-
థ్యం చెప్పబడినది.

- 13 స్వదేహ మలనిర్మోక్షే మృక్షలాభ్యాం మహాము-
యత్త చ్చాచం భవే ద్వాహ్యాం మానసం మనః

అహం శుద్ధ ఇతి జ్ఞానం శౌచ మాహు ర్యసి

మృత్తికతోమ, జలముతోను తన శరీరమునందలి మా-
మును తొలగించుకొనుట గాహ్యమౌచము. బ్రహ్మచరిం
మానినశౌచ మగును. 'నేను శుద్ధుడను' అను జ్ఞానము తో
బుద్ధిచింతలు పలుకుదురు.

- 14 తస్మా త్వర్వప్రయత్నేన మునే హింసాదిసా-
త్మాన మక్షరం బ్రహ్మ విద్ధి జ్ఞానాత్తు వేదనా

మునీ! కాత్రున నీవు హింసాది సాధనముల అవల-
ప్రయత్నశీలుడవై నాశరహితిమగు అత్మను బ్రహ్మమును జ్ఞా-
న్వారా ఎఱుంగుము.

- 15 తవ స్పందోష మాస్త్రీక్యం దావ మీశ్వరహుజపయే
సిద్ధాస్తశ్రవణం చైవ ప్రీ గృతిక్చ జపో ప్రత

16 ఏతే చ చియమాః ప్రోక్షా స్రా స్వశ్శమి క్రమా
చుర్ము. 2.2

తపస్సు, సంతుష్టి, అస్తికభావము, దానము, తత్వరహిత
సము, వీధ్యాంశుకవణము, లబ్ధి మతి, జపము, ప్రతిము—అను ధని
నియమము లని చెప్పబడినవి. వానిని గూర్చి క్రమముగ తెలిపి
దను విషయము.

17 కో వా మోక్షః కథం తేన సంసారం ప్రతిపన్నవాన్,
ఇత్యాలోచన మర్థజ్ఞాస్త్రమః శంసన్తి పండితాః. 2.4

మోక్షముపగా ఏమిటి కేవలము సంసారమును ఎట్లు పొం
గెను? —అను ఇట్టి వర్గాలోచనము తపస్సు అని అర్థజ్ఞానముకల
పండితులు చెప్పుదురు. ఇట్టి విషయము వారు ప్రశంసించుదురు.

18 బ్రహ్మాదిలోకపర్యస్తా ద్విరక్త్యా య త్థే త్ప్రియమ్,
సర్వత్ర విగతస్నేహః సంతోషం పరమం విదుః.
2.6

నాతే స్మితై చ విశ్వానో య త్తదాన్తిక్య ముచ్యతే.

బ్రహ్మాలోకపర్యంతము కలిసియుండు వైరాగ్యముచే హృద
యమునుండు బొందు శ్రీతి, దృశ్యమిం దంతట రాగము లేకుండుట,
సంతోషము (సంతుష్టి) అని పెద్దలు చెప్పుదురు. శ్రోత, స్మార్తము
లందు విశ్వానము కలిసియుండుట అన్తిక్య మునగును.

19 స్యాన్యార్థితధవం శ్రాస్తే శ్రద్ధయా వైదిరీ జనే,
అప్యద్వా య త్ప్రీదీయస్తే తద్దానం ప్రోష్యతే
మయా. 2-7

క్రమశీలుఁడును, వేదవేత్తఁడుఁగు వానిని న్యాయా
మును క్రొత్తితో వివరింపఁట చానమని నీను పలుకుదును.

20 రాగాద్యపేతం హృదయం వాగదుష్టాస్పతాదిన
హింసాదిరహితం కర్మ యత్త దీక్ష్యతపూజనమ్

రాగాదిరోషములు లేని హృదయము, అసౌఖ్య
యాపితముకాని వాగ్విద్యయు, హింసాదిరహితమైన కర్మ
పూజన మని చెప్పఁబడుచున్నది.

21 సత్యం జ్ఞాన మవస్తం చ మానస్తం పరం ద్రుః
ప్రమృగిత్యవగస్తవ్యం వేదాస్తశపఠం మధాః.

సత్యము, జ్ఞానము, అసంతము, పరమాంభము,
ద్రువము, ప్రమృగిత్యవగస్తవ్యము:— వీనినిగూర్చి తెలిసి
క్రవణముచేయుట వేదాంతశ్రవణ మని ఋషు లెఱుంగుదురు

22 వేదలౌకికమార్గేషు కుత్సితం కర్మ యద్వవేత్
తస్మి న్నవతి యా ఋషా హిః సైవేతి ప్రకీర్తి
వైదికేషు చ సర్వేషు శ్రద్ధా యా సా మతిర

వేద, లౌకికమార్గములందు నిడితికర్మలయైనవి కల
'హి' అని చెప్పుదును. వేదోక్త కర్మలందు కలుగు శ్ర
యనలుగ ను

23 వేదోక్తేనైవ మార్గేణ మంత్రాభ్యాసోఽపః స్స

వేదోక్తమార్గముననే మంత్రాభ్యాసము చేయుట
చెప్పుఁబడినది.

24 కల్పమాత్రే తథా వేదే దర్శితాస్త్రీ పురాణతే,
ఇతిహాసే చ పృత్తి రా స ఐతః ప్రోచ్ఛతే మహిః.
2.12

కల్పమాత్రమునందును, వేదమునందును, స్మృతిశాస్త్రమునందును, పురాణమునందును, ఇతిహాసమునందును ప్రశ్నిస్తే, ఇతః యుద్ధింతు ఇవ మని గేమ వలగుదును.

25 వ్యస్తీకం గోముఖం పద్మం పీఠం సింహాసనం తథా,
తద్రం ముక్తాసనం చైవ మయా రాసన మేవ చ,
సుఖాసనసమాఖ్యం చ నవమం మునిభ్యంగవ. 3.1

మనీష్యరా వ్యస్తీకానమము, గోముఖానమము, పద్మవిరాసనము, పీఠానమము, సింహాసనము, తద్రాసనము, ముక్తాసనము, సింహాసనము, సుఖాసనము—అని తోచుకొని అనవసరము కలదు.

26 అసనం వితితం యేన తితం లేన జగత్ప్రయమ్,
అనేన విధిన్యా యుక్తః ప్రాణాయామం పదా రుదు.
3.13

అసనమునందు వితితమును పోలికలగునది మహత్ ప్రయత్నము అయిన విశవాదేయగును. ఈ ప్రయత్నము తొలగివేయబడిన ప్రాణాయామమును పదా అవలంబింపము.

27 అత్మతీర్థం సముత్సృజ్య అహిస్తీర్థాని యో ప్రదేత్,
కరస్థం స మహాకర్తవ్యం త్యక్త్యా కాచం విమోర్తతే.
4.50

అత్మతీర్థమును వదిలి అహిస్తీర్థమును చేరినవలెనగును. అహిస్తీర్థమునందు మహాకర్తవ్యమును వదిలి కరస్థమును విమోర్తతేయగును.

28 చిత్త మస్త్యవం దుష్టం పితృస్సానై ర్ప మధ్యతి,
శతశోఽపి జలై ర్దౌతం సురాభాండమి వాకుచి. 4.54

చిత్తమందు అంతర్గతములైన మునిషగుణములు శేషలము
స్థిస్థిమములచేత తొలగినరవు. అందుతో పెక్కుస్థాని కడిగినను
శబ్దమంత శుద్ధమగునా?

29 అంతఃస్థం మాం పరిత్యజ్య విహిష్టం యస్తు సేవతే,
హస్తస్థం పింద ముత్పత్యిజ్య తిహే త్కూర్పర
మాత్మనః. 4.53

అంతరంగమునఁ (హృదయమున) గల నన్ను (అత్మను) వీడి
గాహ్యమైన ప్రతిరూపమును నేదించువాఁడు; తనచేరియందలి
అన్నపుముద్దను వదిలి యోచేరిని వాకువాడే యగును.

30 యే మాత్మని పశ్యన్తి ప్రతిమాను స యోగినః,
అజ్ఞానాం భావనార్థాయ ప్రతిమాః పరికల్పితాః.
4.59

యోగులు తమయందు (అత్మయందు) శివుని చూచు
చున్నారు. కాళ్ళాదులు (అత్మిజ్ఞానములేని సామాన్యులు) భావించుట
కొఱకు ప్రతిమలు కల్పించఁజేసెను.

31 అపూర్వ మపరం బ్రహ్మ స్వాత్మానం పత్య
మద్వయమ్,
ప్రజ్ఞానభున మానందం యః పశ్యతి స పశ్యతి.
4.60

అపూర్వమై, అపరమై, పత్యమై, చిద్రమై, ప్రజ్ఞానభునమై,
అనందరూపమై, అత్మరూపమైవల్ల ప్రజ్ఞానము చూచువాడే (అను
భూతమొకర్నొకరవాడే) నిజముగ చూచువాఁడగును.

32 నాడిపుంజం సదా ఓసారం సరథాపం మహామునే,
సముత్సృ జ్యాత్మనాత్మాస మహా మిత్రేవ ధారయ.

4-41

మహామునీ! నాడి సమాహమును, వదా, అపారమును అగు మునుష్యభూతమును పిలిచి, 'నేను ఆత్మన' అని నిశ్చయము గావించు కొనుము.

33 అశరీరం శరీరేషు మహావ్రం విధు మీశ్వరమ్,
అనంద మక్షరం సాక్షి స్మత్వా ధీరో స శోచతి.

4-42

శరీరరహితులగుచు, శరీరములందు జనించువానిగును, మహా శరీరగూఢునిగును, విభవ్రును, అశ్వరమును, అనందవిశ్వగూఢునిగును, అక్షరమగును అగు పరమాత్మను సాక్షిగా వెలసిన ధీమను ఇత ధోరము నొందఁడు.

34 ప్రాణాయామేన చిత్తం కు కుప్తం భవతి సుప్రభ,
చిత్తే కుప్తే కుచి సాక్షి త్ప్రకృష్టోతి ర్వ్యవస్థితః.

6-16

స్వప్రభా! ప్రాణాయామముచే చిత్తము కుప్తమగును. చిత్తము కుప్తమగుచుండల కుప్తమైన జ్యోతిస్వరూప ప్రకృష్టాన్ని వాక్షాత్కరించును.

35 సష్టే పాపే వికుప్తం స్యా చ్చిత్తదర్పణ మద్భుతమ్,
పున ర్ప్రహ్మదిభోగేభ్యో వై రాగ్యం జాయతే హృది.

6-46

పాదము పరిపూర్ణముగా రిక్తమును జన్మము లశ్వర్యకరముగా
 కన్పింతును. మఱల ప్రాప్యలోకాది భోగముల యెడల మైరా
 గ్యము పొందయింతును కలుగును.

36 విరక్తస్య తు సంపారాత్ జ్ఞానం నైవల్యసాధనమ్.

తేన సాపాపహాని స్నిగ్ధా జ్ఞాత్వా దేవం సదాతివమ్.

6-47

సంపారమునుండి విరక్తుడైన వానికి సాక్షాత్సాధనమును
 జ్ఞానము కలుగును. ఆ జ్ఞానముచే దేవుడగు సదాతివను తెలిసి
 కొనుటచే పాపము పరివర్తనము.

37 జ్ఞానామృతరసో యేన సత్పదాస్వాదితో భవేత్

స సర్వకార్య ముత్పన్నత్య తత్రైవ పరిగాపతి. 6-48

జ్ఞానామృతరసమును ఎవలను లక్ష్యపాతి సావాదిం చెందునో,
 అతడు సర్వకార్యములను వదలి దానియెంటనే పరిగొనును.

38 ఇంద్రియాణాం విసరణాం విషయేషు స్వభావతః,

అలా దాహరణం తేషాం ప్రత్యాహార స్స యచ్చిత్తే.

7-1

విషయములందు శక్తిభోగముగా పంపించు ఇంద్రియములు కాని
 వానియందు అలాగైరియంగ తెనుకకు ముగించుట ప్రత్యేకముగా
 చెప్పబడినది.

39 య త్పశ్యతి తు తత్పర్వం బ్రహ్మ పర్య ప్నయూ

మీచః,

ప్రత్యాహారో భవే దేష బ్రహ్మవిద్విః పురోదితః 7-2

దేనిని చూచుచో నది యంతయు ఏకాగ్రచిత్తముతో బ్రహ్మమే యని నెఱిసికొనుట ప్రత్యాహారముని బ్రహ్మచేర్పిలు పూర్వము చెప్పిరి.

40 ఏవ మథ్యాసాయుర్తస్య పురుషస్య మహాత్మనః,
సర్వపాపాని వశ్యన్తి భవరోగశ్చ న్ముపతః. 7-9

ఈ ప్రకారముగ ఆత్మనించు మహాత్మికుడు పాపము లన్నియు వశించును. సంపాదరోగమునన్ని తొలగిపోవును.

41 దేహే చ్ఛాత్మమతిం విద్వాన్ సమాశ్చవ్యసమాహితః,
అత్మనాత్మని నిర్వ్వంచ్యే నిర్వికల్పే నిరోధయేత్.
7-13

విజ్ఞాను దేహమునందు ఆత్మలుద్ధిని వదలి శ్వాసనిష్ఠుడై, నిర్వ్వంచ్యమై, నిర్వికల్పమై, అత్మయందు ముగిసినను నిలువవలెను.

42 పురుషే సర్వకాస్మైరం దోధానందమయం శివమ్,
ధారయే ద్దుద్ధిమాన్నిత్యం సర్వపాపవిశుద్ధయే. 8-7

సమస్తలోకములను పరిపాలించువాడగు, శ్వాసానందమయఁ గును, శివస్వరూపుడగును అగు పరమాత్మను బుద్ధిమంతిఁడగు సమస్త పాపనివృత్తి కొఱకై భాగ్యునించవలయును.

43 సాక్షాదాత్మని సంపూర్ణే ధారయే త్ప్రజితే సరః,
ఇంద్రియాణి సమాహృత్య మనసాత్మని యోజయేత్.
8-9

మనఃజలం ఇంద్రియములను క్రమించి, సంపూర్ణమైన నీరును, క్రమపశ్యరూపమైందియవగు సాక్షాత్ ఆత్మయందు మనస్సును కలుపవలెను.

44 అథాతః సంప్రపజ్జామి ధ్యానం సంపారనాశనమ్,
ఋతం సత్యం వరం బ్రహ్మ సర్వసంపారభేషజమ్.

9.1

ఇతి నిత్యం సంసారబంధనాశకమగు ధ్యానియమను గూర్చి చెప్పచున్నాను, వినుము. పరబ్రహ్మము ఋతమై, సత్యమై సమస్త సంపారరోగమునకు బొవవలెనై యొప్పుచున్నది.

45 ఊర్వశేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపం మహేశ్వరమ్,
సోఽహ మిత్యావరేణైవ ధ్యాయే చోగీశ్వరేశ్వరమ్.

9.2

ఊర్వశేతులగును, విరూపాక్షులగును, విశ్వరూపులగును, యోగీశ్వరేశ్వరులగును అగు పరమాత్మను 'అనిదే నేను' అను ఆత్మభావముతో ఆచరభావముతో ధ్యానించవలయును.

46 అత్యానం సద్విదాం ద మనస్తం బ్రహ్మ స్మరత,
అహమస్మి త్యవిధ్యాయే ద్ద్యేయాతీతం విముక్తయే.

9.3

స్మరతా! 'అన్యస్వరూపమై, సద్విదానందమై, అనంతమై క్షీయాతీతమై సర్వ బ్రహ్మమును నేనే' అని అంధవిముక్తి కొలను లెప్పుగ ధ్యానించవలెను.

47 అథాతః సంప్రపజ్జామి సమాధిం భవనాశనమ్,
సమాధి స్సంవిదుత్పత్తిః వరతీవైకతాం ప్రతి. 10-1

ఇతి నిత్యం సంసారబంధనాశకమగు సమాధినిగూర్చి చెప్పచున్నాను, వినుము. పరమాత్మకాత్మిక యోగత్వమును సూర్చిత విజ్ఞానము కలుగుటయే సమాధి యగును.

48 నిత్యః సర్వగతో హ్యత్యా దూటస్థో దోషవర్జితః.

10-2

ఏక స్సన్ తే ధివ్యతే బ్రాహ్మ్యా మాయయా

స స్వరూపతః,

తస్మా దద్వైత మేవాస్తి స ప్రపంచో న సంస్పృతిః.

10-3

నిత్యమై, సర్వవ్యాపకమై, కూటస్థమై, దోషవర్జితమై అత్య-
నికల్మషమైకి బ్రాహ్మణ్యమున అగ్రముగా తోచుచున్నది.
మాయచే అట్లు తోచుచున్నదే కాని స్వరూపతః అత్యలో అనే
కర్తవ్యము లేదు. కావున అద్వైతరూపమున అత్యుచిత కలదు. ప్రపం-
చము గాని, సంసారము గాని లేవు.

49 నాహం దేహో న చ ప్రాణో నేంద్రియాణి మనో

సహి,

సదా సాక్షి స్వరూపత్వా స్తేన ఏవాస్మి కేవలః.

10-4

50 ఇతి ధీ ర్భ్యా మునిశ్రేష్ఠ సౌ సమాధి రిహోవ్యతే,

సోఽహం బ్రహ్మ న సంపారీ వ మత్తోఽస్యః

కదాచన. 10-5

మునివర్గా! నేను దేహము కాను. ప్రాణము కాను, ఇంద్రి-
యములు కాను, మిథ్యును కాను, సదా సాక్షి స్వరూపుడనై
(అత్మమై) యందుటవలన 'కేవలము శిష్టదేశే అయియున్నాను'—
అను బుద్ధితోగియుండుటయే సమాధి యని చెప్పబడుచున్నది.
'అ బ్రహ్మమే నేను, నేను సంపారీ వ కాను' నాకంఠం 'కేవలం
ఏదియును ఎన్నడును లేదు'—అని భావించుటయే సమాధియగును.

51 యథా ఘేనతరంగాది సముద్రా దుత్థితం పునః,
సముద్రే లీయతే తద్య బ్జగ స్త్యయ్యనులీయతే. 10.6

సముద్రమునుండి నుదుగు, అలలు, మున్నగునవి లేచి మఱల
సముద్రమునందే లయించునట్లు ఈ బ్జగస్థు నాయందు నీన ముల
చున్నది.

52 యదా మనసి చైతన్యం కాతి సర్వత్రగం నదా,
యోగినో ఒప్యపచానేన తదా సంపద్యతే స్వయమ్.
10.9

సర్వవ్యాపకమగు చైతన్యము ఎపుడు ముప్పగునను
'లేంపుడే' పదా భాసించునో, అపుడు యోగి స్వయముగ పర
మాత్మరూపమునే పొందును.

53 యదా సర్వాణి భూతాని ప్రియాత్మనేయేవ హి పశ్యతి,
సర్వభూతేషు చాత్మాపం బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా.
10.10

ఎపుడు విజ్ఞానం సమస్తశబ్దలయ తన ఆత్మయందును,
సమస్తశబ్దలందును తన ఆత్మను చూచునో, అపు యాతడు బ్రహ్మమే
యగుచున్నాడు.

54 యదా సర్వాణి భూతాని సమాధిస్థో న పశ్యతి,
ఏకీభూతః పరేణాసౌ తదా భవతి తేవల. 10.11

ఎపుడు శబ్దలయ సమాధిస్థుడై, పరమాత్మతో ఏకీభూతుడై
పరస్పరప్రసాదము (దృశ్యవచనమును) గొంచుకొనునో అప్పు
యాతడు 'తేవల' (బ్రహ్మస్వరూపుడై) వెలులును.

55 యదా పశ్యతి చాత్మాపం తేవలం పరమాత్మతా,

మాయామోత్రం జగత్కృత్పిం శదా భవతి

నిర్వృత్తిః 10-12

బ్రహ్మగోష్ఠం ఏత్యుత తన ఆత్మను పరమాత్మముగ
(పరమాత్మరూపముగ) గాంచుచో, ఆత్మను శాఖమేఖలము
ననుభవించును.

88 ఏవ ముక్త్యా స భగవాన్ ప్రత్యతేయో మహామునిః,

సాంకృతిః స్వస్వరూపేణ సుఖ మాస్తే ఓతినిర్వయః.

10.13

ఈ ప్రకారముగ భగవంతుడగు బ్రహ్మజ్ఞేయమహాముని
సాంకృతికి బోధించగా, సాంకృతి అతినిర్వయమైన స్వస్వరూపమున
సుఖముగ నుండెను.

91 తారసారోపనిషత్తు

అథ స్రావం తారద్యావః ప్రప్రచ్ఛ యాజ్ఞపల్క్యం,
కిం తారకమ్, కిం తారయశీతి, స హోవాచ

యాజ్ఞపల్క్యః,

ఓం నమో నారాయణాయేతి తారకం చిదాత్మక మి
త్యుపాసితవ్యమ్, ఓమిత్యేకాక్షర మాత్మస్వరూపమ్,
సమ ఇతి ద్వ్యక్షరం ప్రకృతిస్వరూపమ్, నారాయణేతి
పంచాక్షరం పరంబ్రహ్మస్వరూపమ్, ఇతి య ఏవం
వేద, సోఽమృతో భవతి.

భారద్వాజుడు యాజ్ఞపల్క్యుని నవూహించి తారకమంత్ర
మేది? సంసారమును దమును చాటించునది ఏది? అని అడిగెను.

అప్పుడు యాజ్ఞవల్క్యుడిట్లు వచించెను.—‘ఓహ్ సమో నారాయణాయ’ అనుపది తాళకమంత్రిము. అది చిత్స్వరూప మనుభావముతో గాఢానీచలయము, ‘ఓహ్’ అనుపది ఏకాక్షరము, ఆత్మస్వరూపము అయి యున్నది. ‘సమో’ అనురెంపిక్షరములతో కూడినది ప్రకృతి స్వరూపము. ‘నారాయణాయ’ అను పదు అక్షరములతో కూడినది వర్ణబ్రహ్మస్వరూపము. ఇట్లేఊగిన విజ్ఞానం అమృతమగును.

2 ఓమితేజవక్షర మిదం సర్వం తస్మిన్ వ్యాఖ్యానమ్,

భూతం భవ్యం భవిష్య ద్యద్వాన్యత్...

‘ఓహ్’ అను అక్షరము వర్ణబ్రహ్మస్వరూపము. భూత, భవ్య మాన, భవిష్యత్తులతోను, రచితములతోను కూడిన ఈ పదునై ప్రపంచము అద్భుత వ్యాఖ్యానమే యగును. (సమస్తము బ్రహ్మ రూపమే యని భావము).

3 నిత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్త సత్య పరమానందానందా

ద్వైత పరిపూర్ణ బ్రహ్మ వాచం రామో ఓస్మి భూ

ర్ముపస్మిన్ ప్రస్తో సమో పమః.

నిత్యమై, శుద్ధమై, బుద్ధమై, ముక్తమై, సత్యమై, పరమానందమై, అనంతమై, అద్వైతమై, పరిపూర్ణమై నట్టి బ్రహ్మమునే నేను. అట్టి రాముడనే నేను. భూర్ముపస్మిన్ స్వరూపుడైన ఆ పరమాత్మకు నమస్కారము.

92 మహావాయోపనిషత్తు

1 తమేవం విద్యా నమృత ఇహ భవతి, నాన్యః పథా అయనాయ విద్యతే.

చరమాశ్వాసు తేలిసికొనవ విజ్ఞులకు ఈ ప్రపంచమున బిమ్మలైఁ
పరుచున్నాడు. ఇట్లు భగవంతుడు తేలిసికొనుటలేప్పు నరాశిమునకు
మరియొక మూర్తియు లేదు.

2 సోఽహ మర్కః పరంబోధితి రర్కబోధితి రహం శివః,
అర్కబోధితి రహం కుక్రః పర్వబోధితి రసావదోఽమ్...

నేను మూర్ఖుడను, నేను పరంబోధితి. నేను అర్కబోధితి.
నేను శీలోపంకజైన పద్మితిబోధితి. నేను ఓంకార స్వరూపుడను.

93 పంచబ్రహ్మోపనిషత్తు

1 అవస్థాత్రికయాతీతం తురీయం బ్రహ్మసంక్షిప్తమ్,
బ్రహ్మవిష్ణ్వాదిభి స్పేవ్యం సర్వేషాం జనకం పరమ్.

13

బ్రహ్మము అగ్రదాది అవస్థాత్రికమునగు అతీతమైనదియు
తురీయస్వరూపమును, బ్రహ్మ, విష్ణ్వదులచే నేమింపఁబడునదియు,
సర్వులకు జనకరూప మైనదియు (కాలనైవ యుష్మదియు), ఏమైన
విలసిల్లుచున్నదియు అగును.

2 ఈశానం పరమం విద్యా త్రేప్తిరకం బుద్ధిసాక్షిః,
అకాశాత్మక మవ్యక్త మోంకారస్వర భూషితమ్. 14

సర్వులకు శ్రేయోదాయను, బుద్ధికి సాక్షియు, అకాశాత్మకఁడగు
అవ్యక్తఁడను, ఓంకారస్వరభూషితఁడను, అగు పరశుక్తయగు
ఎఱుంగవలయును.

3 యేన ప్రకాశతే విశ్వం యత్రైవ ప్రవిలియతే,

తద్రూపిణ్యో వరమం శాస్త్రం తద్రూపిణ్యస్మి వరం
పదమౌ. 20

దేవతే ఈ ప్రపంచమంతయు శ్రవణశిలయనున్నదో, తేన
యందు లయించుచున్నదో, అట్లే శాంతియై శ్రీమద్భక్తవల్లభుని
బ్రహ్మమనే గేను.

4 పంచబ్రహ్మత్వకం సర్వం స్వాత్మని ప్రవిలాప్య చ,
సోఽహ మస్మితి జానీయా ద్విద్యా సర్వహృచ్చతో
భవేత్. 23

చిత్రేతద్రూపిణ్యో జానీయా ద్యః స ముక్తో స సంశయః,
24

చాత్తవమంగ బ్రహ్మస్వరూపమై యున్న ఈ నమస్త్ర ప్రపంచ
నిమిత్తం తన ఆత్మయందు లయించుకొని, బుద్ధిమంతుడై 'అ
చిత్తమే నేను' అని యెఱుంగవలెను, అట్టి ఆత్మను ఆమృతం
మొను. అట్టి బ్రహ్మ (ఆత్మ) జ్ఞానమనే అతడు నిర్గుణయమంగ
మిస్తురుగును.

5 పుండరీకం తు తన్మధ్యే ఆకాశో దహరోఽస్తి తత్,
స శివో హృదయం సోఽన్వేష్టవ్యో ముముక్షుః
25

హృదయపుండరీకమనందు దహరాకాశము (దినాకాశము)
కలదు, అది శివస్వరూపము, హృదయంనందు, అద్వానిని మును
కుఘ్నలు అన్వేషించవలయును.

6 అయం హృది స్థితః సాక్షి సర్వేషా మవిశేషతః,
తేనాయం హృదయం ప్రోక్తః శివో సంసారమోచనః
- ఇత్యుపనిషత్ 36

సర్వదేవుల హృదయములందు సాక్షియు, తీర్థంబును, సంపాదకాచార్యుడును అగు పరమాత్మ సమముగ వెలయుచున్నాఁడు. కాబట్టి అది హృదయమని చెప్పబడినది.

94 ప్రాణాగ్ని హోత్రోపనిషత్తు

1 అభయం సర్వభూతేభ్యో న మే భీతిః కదాచన - ఇతి.

నేను సర్వదేవులకును అభయ మొసంగుచున్నాను. నా కెన్నఁడును భయము లేదు. నావలన ఎవరికిని భయము కలుగదును గాక!

95 గోపాలతాపిన్యవనిషత్తు

1 ఓమ్ సద్విదానందహసాయ శ్చష్టాయాక్షిప్తకాశితే,
సమో వేదాస్తవేద్యాయ గురవే బుద్ధిసాక్షితే.

సద్విదానందరూపుఁడును, ఉత్తమకార్యముల సోపన్నుఁడగును, వేదాంతవేద్యుఁడగును, గురువును, బుద్ధి! సాక్షియు నగు శ్రీశక్తిప్రభవ వసుస్కారియు.

2 కః పరమో దేవః కుతో మృత్యు ర్విలేప కస్య విజ్ఞానే
నాభిలం విజ్ఞాతం భవతి తేనేదం విశ్వం సంసరతీతి.

పరమదైవ మెవఁడు? మృత్యువు ఎవ్వరలన భయపఁడు? ఎవని నాటికలయందు నడుస్తాము ఎఱుంగఁబడునది యగునది? ఎవని వలన ఈ ప్రపంచము వర్తింపుచున్నది?

3 కృష్ణో వై పరమం దైవతమ్ గోవిందా స్మృత్యు ర్ని ఘోతి
గోపీజనవల్లభజ్ఞానేనైతద్విజ్ఞాతం భవతి స్వాహేదం
విశ్వం సంపదతి.

కృష్ణుడే పరమదైవము. ఆ గోవిందభక్తలకు మృత్యువును భయపరుచుచున్నది. ఆ గోపీవాళుని జ్ఞానముచేతనే ఈ సమస్తవిషయములు ఎఱుంగఁబడినవి యగుచున్నవి. ఆ పరమాత్మవలననే ఈ జగత్తు వర్తించుచున్నది.

4 చిన్తయన్ చేతసా కృష్ణం ముక్తౌ భవతి సంస్పృతేః.

మనస్సుతో కృష్ణుని దింతుచేయ వాగు ౪. సంస్పృతమనసు విడుదల చేయవచ్చు.

5 అత్యానం గోపాలోఽహమితి భావయే త్వ మోక్ష మశ్నుతే.

'నేను గోపాలుడను (కృష్ణుడను)' అని భావన చేయవలెను. అట్టివాని మోక్షమును పొందును. ఈ అత్యంత కృష్ణవరమాత్మ.

6 ఓమ్ శ్రీకృష్ణాయ గోవిందాయ గోపీజనవల్లభాయ.

ఓం తత్సర్వభూర్భువస్సువ స్తస్మై వమో నమః...

గోవిందుని, గోపీజనవల్లభుని అగు కృష్ణునికు నమస్కరింపము. (మనస్సురూపులను, భూర్భువస్సువస్సురూపులను (దిక్పరూపులను) అగు కృష్ణునికు మఱియొక నమస్కరింపము.

7 ఏకో దేవః సర్వభూతేషు గూఢః

సర్వవ్యాపి సర్వభూతాస్తరాత్మా,

కర్మాధ్యక్షః సర్వభూతాధివాసః

సాక్షి చేతా తేవలో నిర్గుణశ్చ.

నమస్తే ప్రశ్నలందును నిగూఢముగ నుంచువాడనును, నర్వ
వ్యాకియ, నర్వప్రాబలందును అంతరాత్మయై తీరుచువాడనును,
నర్వప్రశ్నలందును, నర్వభూతములందును అభివసించువాడనును
సాక్షియ, నైత్యస్వరూపుడనును, శేవలందును, నిర్వణుడనును
అగు పరమార్థి ఒకడే యేర్పడును.

96 కృష్ణోపనిషత్తు

- 1 స ఏవ జగద్రరామి, స ఏవ సర్వాత్మకః, స ఏవ
ముముక్షుభి ర్జ్యేయః, స ఏవ మోక్షప్రదః, ఏతం
స్మృత్వా సర్వేభ్యః పాపేభ్యో ముచ్యతే, తన్నామ
సంకీర్తయః నిష్ఠాసాయుజ్యం గచ్ఛతి, తదేతత్...

కృష్ణపరమార్థయే ఈ జగత్ప్రసవ శంకర్యాని. అతడే
సర్వాత్మకుడు. అతడే ముముక్షువులకు జ్యేయము. అతడే
మోక్షప్రదుడు. అతనిని స్మరించి యనుజాలు నమస్తే శాపముల
నందియ నివీరణముచున్నాడు. అతని నానుమును సంకీర్తనచేసి
నిష్ఠాసాయుజ్యమును బడయుచున్నాడు.

97 యాజ్ఞవల్క్యపనిషత్తు

- 1 ఈశ్వరో జీవకలయా ప్రవిష్ఠో భగవానితి,
ప్రణమే ద్దండవద్భూమా వాశ్వచంద్రాంగోభరమ్. 4

భగవంస్తైతైవ ఈశ్వరుడు జీవకళితో భగవంతుడు ప్రవే
శించియున్నాడు నను భావనతో విజ్ఞులు గుట్టము, తండ్రులు,
అవు, గాడిద మొదలై నవానికి దండప్రణామ మూచించవలెను.

2 మాంసపాంచాళికాయాస్తు యంత్రలోకే ల్లభ్యపంబయే.

పాన్ద్యుష్టిగర్భికానినయః స్త్రీయః రీమిప శోభనమ్. 5

మాంసపురోమ్యయః, యంత్రమువలె చలించునదియః, పంజరములు, ఎముకలు, గ్రంథులుకలదియః, అంగపంజరము కలదియః, నగు స్త్రీయందు సుందరమైనది ఏమి కలదు!

3 త్వణ్మాంసరత్తదాష్టాంబు పృథ క్కృత్వా విలోచనే
సమాలోకయ రమ్యం చేత్కిం ముతా పరిముహ్యసి.

6

ఓ మనుజవా! స్త్రీయొక్క శరీరమున చక్క, మాంస, రక్త, అశుభలు, శీతానులను వేరుచేసి చూచుము. అదట ఏదొకప్పుడు రమణీయమైన పద్మపుష్పాదా వలె పర్కముగ మోహము నుత్పాదించువాడవు!

4 శ్మశానేషు దిగన్దేషు న ఏవ అలవాన్దనః.

శ్మశి రాస్వాద్యతే కాతే అఘపింద ఇవాన్దనః. 8

శ్మశానములందును, దిగంతములందును, ఆ స్త్రీవ్రతము పక్కలనే అశ్మశ్రుముద్రవలె తిరుగుచున్నది.

5 అలభ్యమాన ప్రసయః పితరౌ శ్లేశయే చ్చిరమ్.

అథో హి గర్భపాతేన ప్రసవేన చ వాధతే. 15

కలుగు పుత్రులు చిరకాలము తల్లిదండ్రులను శ్లేశమైయుండిరి. కలిగిన పుత్రులు గర్భపాతముచేతను, ప్రసవవాధలచేతను గాధించును.

6 స పాణిపాదపదలో న వేత్రచపలో యతిః.

స చ వాత్సవలత్రైవ బ్రహ్మభూతో జితేంద్రియః. 18

యతి మా ప్రచారముల చరణత్వము, శ్రేణిచరణత్వము, వాక్య-
సామ్యము, చరణత్వములేవిన్నానై యుంపవలెను. అందు (బ్రహ్మ-
సర్వరూపుడై, జగత్సర్వరూపుడై యుంపవలెను.

7 రిపా బధ్యే స్వదేహే చ పమైకాత్మ్యం ప్రపశ్యతః,
వివేకినః కుతః కోపః స్వదేహాభయవేషిషః. 19

శత్రువునందును, బద్ధునియందును, తన శరీరమునందును,
ఇతరే అన్య కలదు భావించి నమిబద్ధికల వివేకి తన శరీరముయొక్క-
అపయనములందువలె కోప మెల్ల కలుగునుకీ (కలుగవని భావము.)

8 అవకారిణి కోపశ్చే త్కోపే కోపః కథం న చే,
ధర్మార్థకామమోక్షాణాం ప్రసహ్య పరిపణ్ణిభి. 20

అవకాశము లేదువానియందు కోపము కలుగునో, కోపము
(అవకాశము లేదును కావున) నెవల కోపము కలుగదుకీ కోపము
ధర్మార్థకామమోక్షములకు ప్రసరిమైన శత్రువు కదా!

9 సమోఽస్తు మమ కోపాయ స్వాశ్రయత్వానినే భ్యశ్యమ్,
కోపస్య మమ వైరాగ్యదాయినే దోషదోధినే. 21

తన్ను ఆశ్రయించువానిని వెంటనే విశ్రాంతిపరచియు, నాకు
వైరాగ్యమును కలిగించువదియు, కోపములను బోధించ వదియు.
నగు నాయొక్క కోపమునకు ననుష్ఠానము.

10 యత్ర సుప్తా ఇనా నిత్యం ప్రబుధ్ధ స్తత్ర సంయమీ,
ప్రబుధ్ధా యత్ర తే విచ్ఛా మ్మమస్త్రేం యాతి
యోగిరాత్. 22

బదులు చేయించు (అత్యయించు) నిత్యము క్రూరానై
యయించునో, గుండునుశీలమైన యోగి అందు చేయబోనియందును.

అనుట చేయుచును (విషయములందు) కేవలమునునుండునట్లు,
అందు యోగిత్వము క్రమించుచుండును.

- 11 విదిహ స్థితి విహ్యత మిదం చిన్మయమేవ చ,
చిత్త్వం చిదహ మేతే చ తోకా ధృదితి భావను 2-3

ఈ ప్రపంచమునందు వైదిత్యము (చిత్తమైత్యము లభ్య) కలదు.
ఇది యంతయు చిన్మయమే, చిన్మయమే అయియున్నది. అందు,
నీవు, ఈ లోకములు అన్నియు వైదిత్యమే యని భావించుము.

98. వరాహోపనిషత్తు

- 1 నిత్యానిత్యవివేకశ్చ ఇహముక్తవిరాగతా,
శమాచిన్మయసంపత్తి ర్ముచ్యతే తాం సమభ్యసేత్
2-3

(వరాహోపనిషత్తును ఋషభప్రసాద ఇట్లు చెప్పెను—)

నిత్యానిత్యవస్తువివేకము, ఇహముక్తవిరాగము,
శమాచిన్మయసంపత్తి, ముచ్యతే తాం సమభ్యసేత్—అను
విషయం తెచ్చగ అభ్యసించవలెను.

- 2 ఏవం తిరేంద్రియో భూత్వా సర్వైత మమతా మతిమ్,
విహాయ సాక్షిచైతన్యే మరీయ కుర్యా దహం మతిమ్.
2-4

ఈ ప్రకారముగ తిరేంద్రియమై, సర్వైత మమత్వబుద్ధిని
ఋషి సాక్షిచైతన్యమును నాయందు అవలంబిస్తే కలిగి ముంపవలెను.
(తాను వైదిత్య మని భావించుటెను.)

3 చుల్లభం ప్రాప్య మాసుష్యం తత్రాపి వరవిగ్రహమ్,
బ్రాహ్మణ్యం చ మహావిష్ణో ర్యేదా న్నశ్రవదాదినా.

2.5

4 అతిపద్మాశ్రమం యాపం నవ్విదానంవలక్షణమ్,
యో న జానాతి సోఽవివ్యా వ్కుదా ముక్తో భవిష్యతి.

2.6.

స్వర్గార్హక ముపశ్యదస్మిన్ సౌమి అంజను పురుష్యస్తై-
జ్జ్వంది, గ్రాహ్యగ్యమును అవసి మహావిష్ణుచేత్రవపు చెందిన
వేదాంతశ్రవణానుబద్ధారా, వర్ణాశ్రమములను జాతిన స్వరూపము
శలదియగు వద్విదానందస్వరూపమును తెలిసికొనవలెనా అట్లా
నియో యగును. అట్టివాఁ డింక ఎప్పుడు ముక్తుఁ డగును?

5 అహమేవ సుఖం నాస్య తస్యచేన్దైవ తత్పుటమ్.

2.7

(వద్విదానందస్వరూప్రూప వగు) నేనే సుఖమును, అన్యము
కాదు.

6 స్వప్రకాశం య మాత్మాన మప్రకాశః కథం స్పృశేత్.

2.8

స్వప్రకాశమగు ఆ అత్మను అప్రకాశము (దృశ్యము) ఎట్లు
స్పృశింఁగఁ గలదు?

7 స్వయం భాదం నిరాధారం యే జావన్తి నునిశ్చితమ్,

తే హి విజ్ఞానసంవన్నా ఇతి మే నిర్వికా మతిః 2.10

స్వప్రకాశమై, కేవల ఆధార మేయును శేఖరైవ వర
మాత్మతత్త్వమును తెలిసికొనవలెనా తే విజ్ఞానసంవన్ను లని నా నిశ్చి-
తాశ్చి నాయము.

8 స్వపూర్ణాత్తాతిరేకేణ జగన్తేదేశ్వరాదయః,
స సద్వి నాస్తి మాయా చ తేభ్యశ్చాపిం విః

చరిష్మానున స్వాస్తికం?; తేజుగ జగత్ప్రే,
ఉత్కరాదయః తేను. మాయాయా తేను. మాయా యన్వితికం?;
విలక్షణమితి.

9 సర్వసాక్షి సూక్తానం వర్ణాశ్రమవివర్జితమ్,
బ్రహ్మరూపతయా వశ్యన్ బ్రహ్మైవ తపతి స్వయం

2

సర్వసాక్షియః వర్ణాశ్రమవివర్జితమును అగు అత్యుచిత
ముగాఁ గాంచుచు విజ్ఞాన స్వయముగ బ్రహ్మైవ యగుచున్నా;

10 దేహాత్మజ్ఞానప జ్ఞానం దేహాత్మజ్ఞాన వాచకమ్,
అత్మనేకతా తపే ద్యున్యత స నేచన్నపి విముచ్య

2.

దేహాత్మజ్ఞానమును తొలగించునట్టి దేహాత్మజ్ఞానముః
జ్ఞానము అర్జునమును కలిగియుండుచో అర్జునం కోరికవచ్చును ము
మును పొందును. (కనుగా 'నేను దేహాత్మజ్ఞాన' అని ఎట్లు తల
యన్నాచో అట్లే 'నేను అర్జున' అని తలంచుచో ముక్త వగ
భావము.)

11 సత్యజ్ఞానానందపూర్ణలక్షణం తమసః పరమ్,
బ్రహ్మానందం సదా వశ్యన్ తథం బధ్యేత వర్మదా

2.

సత్యజ్ఞానానందపూర్ణమైవదియై, తమస్యపరమ్ పరమై
అగు బ్రహ్మానందమును సదా గాంచువాఁడు. ఇతఁ కర్మచేత ఎ
చంద్రుఁడయ్య నుక

12 సర్వగం సచ్చిదానందం జ్ఞానచక్షు ర్నిరీక్ష్యతే.

అజ్ఞానచక్షు ర్నేదేత భాస్వస్తం భాను మస్తవత్. 2.18

సర్వవ్యాపకమైనదియు, సచ్చిదానందస్వరూపమైనదియు నగు బ్రహ్మమును (అర్చ్యను) జ్ఞానచక్షురియు కలవాడగు భూమను, అజ్ఞానచక్షురియు కలవాడగు—మహాకేతు నగునర్చుని గ్రుడ్డివాడగు భూమి జాలవలెను పొలియాలగును.

13 ప్రజ్ఞానమేవ శవ్యస్మా సత్యప్రజ్ఞానరక్షణమ్.

విషం బ్రహ్మపరజ్ఞానాదేవ మర్చ్యై లక్ష్మణో భవేత్.

2.19

సత్యప్రజ్ఞానరూపముగల ప్రజ్ఞానమే అబ్రహ్మము. అర్చ్య బ్రహ్మపరజ్ఞానమునాదేవ మనునది, అర్చ్యులొద్దగువాడగును.

14 తద్వస్మానంద మవ్యంవ్యం నిర్గుణం సత్యపిష్టమ్.

విదిత్వా స్వాత్మచి మానం పవిత్రేతి ముఖ్యం 2.20

ద్వంద్వరహితమై, నిర్గుణమై, సత్యరూపమై, అబ్రహ్మ రందమే ఈ భూమముగా నోచు శేషము యక దేవతా భవమునందును.

15 అజ్ఞాన్య దుఃఖౌఘమయం జ్ఞాస్త్వి నందమయం జగత్.

అస్థం భువన మస్తన్య ప్రకాశం తు సుచపషామ్. 2.22

ఈ జగత్తు అజ్ఞానాని మఃఖమయముగను, జ్ఞానాని ఆనందమయముగను గోచరించును. గ్రుడ్డివాని జగత్తు అంధకారమయముగను, బుద్ధివైశేషములకలవాని ప్రకాశమయముగను గోచరమునగును.

16 స్వస్త్వరూపం తు తిన్మాత్రం సర్వదా సర్వదేహిణమ్.

నైవ దేహాదిసంఘాతో ఘటప ద్భ్రంకోఽకః. 2.24

సమ ప్రశస్తిలభము స్వస్వరూపము సదా చింతిత్రసీ లయ
యున్నది. చేపుల స్వరూపము చేపాదిసమాహారము కాదు. ఏల
యనిన అది మంపవలె (వృత్తముగ) వృద్ధిగోచర మగును.

17 స్వాత్మనో ఒస్యదివాభాతం చరాచర మిదం జగత్,
స్వాత్మమాత్రతయా బుద్ధ్యా తపస్వీతి విభావయ.

2.25

స్వాత్మకంటే వేరుగా కనిపించునన్న ఈ చరాచరబగర్తును
స్వాత్మమాత్రముగా నెఱిగి 'తత్త్వమే నమ' అని భావింపుము.

18 బ్రహ్మవిజ్ఞానసంపన్నః ప్రతీత మఖిలం జగత్,
పశ్యన్నపి సదా నైవ పశ్యతి స్వాత్మనః పృథక్.

2.27

బ్రహ్మవిజ్ఞానసంపన్నులు ప్రతీతిమగు ఈ బగర్తుసంతయు
చూచుచున్నను తన అత్మకంటే వేరుగా చూడడు.

19 మత్స్వరూప సరిజ్ఞానా త్కర్మలి ర్న స బధ్యతే,
యః శరీరేంద్రియాదిభ్యో విహీనం సర్వసాక్షిమ్.

2.28

విజ్ఞానం నా స్వరూపములొక్క- కర్మానమవలన కర్మలచే
బంధింపబడదు. నేను శరీరేంద్రియాది విహీనుడను, సర్వసాక్షిని.

20 స్వస్వరూపతయా సర్వం వేద స్వానుభవేన యః,
స భీరః స తు విజ్ఞేయః సోఽహం తత్త్వమ్ బుధో

భవ. 2.30

ఎవడు స్వానుభవముచే ఈ మన ప్రముఖ స్వస్వరూపముగా
నెఱుంగునో అతడే భీరుడు. అ అత్మమే ఎఱుంగఁ దగినది.

ఓఋణా! నీవు 'హోఽహం' భావము (ఆలత్తయే 'నేను' అనుభావము) కలవాడవై యుండుము.

21 స్వస్వరూపానుసంధానా వృత్త్యస్తం సర్వసాక్షిమ్,
ముహూర్తం చిత్తయే న్యాం యః సర్వజన్తైః
ప్రముచ్యతే. 2-32

సర్వసాక్షియగు నవ్వు స్వస్వరూపానుసంధానముద్వారా ముహూర్తమాత్రకాలము (కొద్దికీపై నడు) ఎవడు భ్యానించునో, అతడు నడు ప్రబంధనములకుండి విడిచివడును.

22 సర్వభూతాస్తరస్థాయ నిత్యముర్ర చిదాత్మనే,
ప్రత్యక్షైతవ్య రూపాయ మహ్యమేవ నమో నమః.
2-33

ననున్న పూజలయందు నివసించువాడను, నిత్యముర్రైనాను, చిదాత్మరూపుడను, ప్రత్యక్షమై తవ్యరూపుడను అగు విరమాత్మనైవ నాకు సమిప్సీతయను.

23 త్వం వాహుస్మి భగవో దేవతేహం వై త్వమసి,
తుభ్యం మహ్యమనంతాయ మహ్యంతుభ్యంచిదాత్మనే
నమో మహ్యం సతేశాయ నమస్తుభ్యం శివాయ చ.
2-34

భగవంతుడవైవ 'దేవా! నీవు నేనే' యగుచును. నను నీ తగుదువు. అనిందిరూపుడమై నీకును, నాకును, పరమేశ్వరుడవైవ నాకును, శివుడవైవ నీకును నమస్కరించుము.

24 ఏం కరోమి త్వ గచ్ఛామి-ఏం గృప్తామి త్వజామి-ఏమ్,
యస్మయా పూరితం విత్వం మహాకల్పాంబునా-యథా.
2-35

సనము చేయుచును, ఎవరికి పోవుచును, 'దేవిని గ్రహించుచు, దేవిని మించుచు' కల్పాంతమునందు సమస్తజ్ఞులునుచే వలె వాచును ఈ జగత్తంతయు పూరింపఁబడియున్నది.

25 అంతస్పంగం అహిస్పంగ మాత్స్యస్యం చ యః

స్త్యజేత్,

పర్వసంగనివృత్తాత్మా ఏ మామేతి స సంశయః. 2. 86

అంతస్పంగమును, అహిస్పంగమును, 'మానసమును ఎవల - క్త్యజించునో', ఈ విధముగ పర్వసంగములను ఎవలను త్యజించునో' అట్టివాఁడు ఎప్పుడు పొందును. ఇది సంశయము లేదు.

26 ఉప సమోపి యో వాసో తేవాత్మవరమాత్మనోః,

ఉపవాసః ఏ విశ్వేయో స తు చామిష్ట్య చోష్యేన్ 2. 87

'ఉప' అనగా సమీపమున, 'వాసము' అనగా ఉపస్థి - భవమాత్మల సమీపమున నివసించుట. ఉపవాస విధుగఁ, అధిగమించి ఉపవాస వనగా గీరితమును తుష్కించునాయనా కాదు.

27 కాయలోషణమౌతేన కా తత్ర హ్యపివేదినామ్,

పవ్వికతాదనాదేవ మ్మృతః కిం ను మహారోదగః. 2. 88

శరీరమును తుష్కించుచేసిపరిత్యజించినా మహాశూన్య కలుగునని పుస్త్రువు కొట్టికంఠమౌతముచే లోషణల విహారిత్వము (కాముకోశాదులు) లుపహింపబోవును.

28 అస్తి బ్రహ్మాతి చే ద్విద పరోషణ్ణాన మేవ తత్,

అహం బ్రహ్మాతి చేద్విద సాక్షాత్కార స్స ఉచ్యతే.

2. 41

బ్రహ్మముకలదు అని చెబుటకును పరోక్షజ్ఞానము. ఆ బ్రహ్మమును 'నేనే' అని తెలిసికొనుట వాక్యార్థావగాహన అని చెప్పవచ్చును.

29 యస్మిన్కాలే స్వమాత్మానం యోగీ జానాతి శేవలమ్,
తస్యై త్కాలా త్వమావధ్యః కీవన్ముక్షో భవ త్యసౌ 2-42

యోగీ సర్వభూతుని నిర్మలమైన తన అత్మను పామర్య-
హించుకొనును, అట్టివానిని అతలం చేరవచ్చునని అగును.

30 అహం బ్రహ్మాతి నియతం మోక్షహేతు ర్మహాత్మనామ్
ద్యే పదే జంభమోషాయ నిర్వమేతి మమేతి చ,
మమేతి బధ్యతే జన్తు నిర్వమేతి విముచ్యతే. 2-43

'నేను బ్రహ్మమును' అను భావము మోక్షార్హులకు మోక్ష-
హేతులై యున్నది. 'నాది, నాదికాదు అను' రెండుపదములు
శ్రమముగ ఇంధమును, మోక్షమును కలుగఁజేయును. 'నాది' అను
ఒక ఇంధమును 'నాదికాదు' అనుపది మోక్షమును కలుగఁజేయును.

31 వాహ్నిదీప్తా స వర్తవ్యా తత్రైవాంతరచిన్దిరా,
సర్వఽన్త్రాం సముత్సృజ్య హృష్టితో భవ సదా ఋభో. 2-44

ఋభో! గొహ్వరింతను, అభ్యంతరదింతను లింగిటిని చేత-
నాను. సమస్తదింతను తేన్నగ పాతపోలి సదా స్వప్నోన్మతై
యంగింఁము.

32 సంకల్పమాత్రకలనేన జగత్సమగ్రం
సంకల్పమాత్రకంనే హి జగద్విలాసః,

సంకల్పమాత్ర మిద ముత్పన్న నిర్వికల్ప

మాత్రిత్య మామకపదం హృది భావయస్వ. 2-43

సంకల్పమాత్రమువలననే ఈ జగత్తంతయు, ఈ జగద్విల్పము
మంతయుఁ గలదియగుచున్నది. సంకల్పమూత్రమును దీనిని వదలి నిర్వి
కల్పమైన నార్యులకష్టానమును ఆశ్రయించి అర్జునిని హృదయ
మందు భావించుము.

33 మచ్చి న్ననం మత్కథన మన్యోన్యం మత్ప్రభాషణమ్,

మచేకపరమో భూత్వా కాలం నయ మహమతే. 2-44

మహానుజీ! నన్ను సూర్పి చింతించుట, వన్ను సూర్పి చెప్పు
కొనుట, పరస్పరము నన్ను చూర్పి సంభాషించుకొనుట, నా యందు
లేవునుండవైయుండుట గాదించుట కాలమును గడపుము.

34 అనాత్మతాం పరిత్యజ్య నిర్వికారో జగత్స్థితౌ.

ఏకనిష్ఠత యాంతస్థ సంవిద్యాత్ర పరో తప. 2-45

అనాత్మత్వమును (దృశ్యభావమును) 1.1 జగత్స్థితియందు
నిర్వికారుడైన, ఏకనిష్ఠుడో, హృదయాంతస్థ చిన్మాత్రాత్మపక్షుఁ
డత్యుక్తము!

35 తస్మా న్ముముక్షుభి రైవ మతి క్లిషేకవాదయోః.

కార్యా కిం తు బ్రహ్మతత్త్వం నిశ్చలేన విచార్యతామ్.

2-46

ముముక్షువులు చేతకర్మరవాదములలో బుద్ధిమంతక బ్రహ్మ
తత్త్వమును నిశ్చలముగ విచారించవలయును.

36 అద్వితీయబ్రహ్మతత్త్వం న జానన్తి యథా తథా.

బ్రాహ్మ వివాధిరా నైషాం త్వమ్మత్తిః క్వేహి వా

సుఖమ్. 2-47

అద్వితీయమగు బ్రహ్మతత్త్వమును ఎఱుంగక క్రాంతయైన
చాలి మోక్ష మెవట? సుఖ మెవట?

37 స్వప్నస్థ రాజ్యలిఖిత్యాం ప్రబుద్ధః స్ఫుళే ఖలు.

2-88

(దృశ్యమితిమయం అధికమైనను, అల్పమైనను వానవలన
ఏమి ప్రయోజనము?) స్వప్నమంతటి రాజ్యముచేగాని, క్షిప్రాట
వముచేగాని మేల్కొనినవానికి సంతోషముకలగునా?

38 అవిశేషేణ సర్వం తు యః పశ్యతి విదస్వయాత్,

స ఏవ సాక్షాద్విజ్ఞానీ స శివః స పారి ద్విధిః. 2-89

ఎవఁడు చిష్టయానుభవములలన నను ప్రజగత్త్రయం అభేదముగఁ
గాంచునో అతఁడే సాక్షాత్తు విజ్ఞాని, అరిచే శివుడు, అరిచే
విష్ణుడు, అతఁడే బ్రహ్మదేవుఁడు.

39 దీర్ఘస్వప్న మిదం యత్తదీర్ఘం వా చిత్తచిత్రమమ్,

దీర్ఘం వాచి మనోరాజ్యం సంసారం దుఃఖసాగరమ్,

సుప్తే రుక్మా మ సుత్త్యస్తం బ్రహ్మైకం ప్రవిచిన్త్య

కామ్. 2-94

ఈ సంసారము దుఃఖసాగరము. ఇది ఒక దీర్ఘస్వప్నము,
దీర్ఘము చిత్తకాంతి దీర్ఘము మనోరాజ్యము. కాలుస్తే కేలు
కొనింపుకొనుండి నిద్రపోవువఱకు బ్రహ్మ మొక్కదానినే అన్వేష
యింపవలయును.

40 ఆరోపితస్య జగతః ప్రవిలాపనేన

ఽత్తం మదా త్తతతయా పరికల్పితం సః.

శ్రతూన్నిహత్య గురుషట్కుగదాన్నిహతా

ద్వంద్వద్విదో భవతి తేవల మద్విత్తీయః. 2-65

అలోపింపఁబడిన ఐగర్వేయియొక్క నిలయముచే దిగ్విముఖైవ
మయ మగును. అంతఃకైత్రుత్వము కామాదిలరివత్స్వమును బయల
చివవఁగు గంధగజరాజవలె అద్విత్తీయుడై శోభిల్లును.

41 అద్యాస్తమేతు పపు రాశశితార మాస్త్రాం

క స్త్రావతాపి మేమ చివ్యపుదో విశేషః,

కుంభే విసశ్యతి చిరం సమవస్థితే వా

కుంభాంబరస్థ స హి శోఽపి విశేషలేకః. 2-66

వా శరీరము నలు వశించినను, 'ఈ' అర్చనకారార్థము
ఉండినను చివ్యముయైన క నాకు జానచే కలుగు విశేష మేమియును
లేదు. కుండ మగిరియొనము, నిలిచియున్నది అందలి అకాశమున
లేమియు విశేషము కలుగదుకదా!

42 అహినిర్ద్యయసి సర్పనిర్మోతో జీవపర్జితః.

వర్మితే పతిత స్థిత్యై తం సర్పే నాభిమన్యతే. 2-67

ఈము వదలిక జీవహితమైన నలుగుము పృథ్వియందు పగి
లుండును. దానిని సర్పము అభిమానించుకదా!

43 ఏవం స్తూలం చ సూక్ష్మం చ శరీరం నాభిమన్యతే,

ప్రత్యగ్భావభిధ్యస్తే మిద్యాజ్ఞానే సహతురే

నేతి నేతితి మావత్వా వశరీరో భవన్యయమ్. 2-68

అట్లే అత్యుజ్జానముకలవాడం స్థూలమాత్మశరీరమును అని
మానించఁడు. అల్పజ్ఞానము ప్రత్యగ్భావమును అన్నిచే గుర్తము

కాగా, 'సతి, సతి' [ఇది (పుత్రము) కాదు, ఇదికాదు] అను విచారణచే తీవ్రము శరీరరహితము చేయవచ్చును.

44 మరుభూమి జలం నర్వం మరుభూమాత్ర మేవ తత్,
జగత్ప్రాయ మిదం సుప్తం చిన్మాత్రం స్వవిదారతః.
2.72

మరుభూమి అందు కాదుమీదు జలమంతయు మరుభూమి మూత్రమే అగును. అట్లే ఈ ముగ్ధోకము లన్నియు స్వవిచారణచే చిన్మాత్రమే (అర్థియే) అగును.

45 సతీచే సైన్యం యద్యత్సామ్యం భవతి యోగతః,
తథాత్మ మవసో రైవ్యం సమాధి 00 కప్యతే. 2.75

సీతీయందు ఉన్న కలిషోపశ్రుతిలు అర్థ, మనస్సు కలిసి పోవుట సమాధి అని చెప్పవలెను.

46 దుర్లభో విషయత్యాగో దుర్లభం తత్త్వపిర్వసమ్,
దుర్లభా సహజాపస్తా సద్గురోః కరుణాం వినా. 2-76

సద్గురువుయొక్క కరుణ లేనిచో విషయత్యాగము దుర్లభము, (అర్థి) తత్త్వపిర్వసము దుర్లభము, సహజాపస్తా కలుగకుట దుర్లభము.

47 ఉత్పన్నశక్తితోధన్య త్వత్తపిర్వేషకర్మణః,
యోగివః సహజాపస్తా స్త్వయిషేష ప్రకాశతే. 2.77

జ్ఞానశక్తి అయినది (అర్థి) తత్త్వపిర్వేషకర్మణః స్త్వయిషేష ప్రకాశతే అను యోగి సహజాపస్తా (సహజాపస్తా) స్వయిషేష ప్రకాశతే అను కలుగవచ్చును.

48 రసస్య మవస త్రైవ చంచలత్వం స్వభావతః,
రసో బద్ధో మనో బద్ధం తిం స సద్భృతి భూతలే. 2.78

శావనోపనిషత్, మనోబద్ధమనం చంచలత్వము కుహార మైవసి.
శావనోపనిషత్ ఇందిందేవయోగం, మనోబద్ధమనం ఇందిందేవయోగం ఈ
ప్రపంచమున నీర్థింపనిది నీతియంగును.

49 పుంధానుపుంభవిషయేక్షణ తత్పరోఽపి,
బ్రహ్మవతోకపదీయం వ బహుతి యోగీ. 2.82
సంగీత తాలం లయ వాద్య వశం గతాపి
మౌలిస్త కంఠపరిరక్షణ ధీ ర్షటివ.

సంగీత సంగీత శాఖలయవాద్యములను గానించునున్నప్పటికి
శిలస్సుత్రైగల భుటము తోనకకుంఠ బ్రాగరగ చూచుకొనునట్లు,
కనకవిమలములను పర్యేక్షించుచున్నప్పటికి యోగి బ్రహ్మత
లోకపముద్ధిని వలంతుడును.

50 దృశ్యతే శ్రూయతే యద్వద్దృష్ట్యాహో ఒన్య వ్న
తద్వేదే

నిత్య కుద్ధ విముక్తైక మఖండానంద మద్వయమ్,
సత్యం జ్ఞాన మనంతం యత్పురం బ్రహ్మహ మేవ
తత్. 3.2

కనకమునది, విమలమునది అంతయు బ్రహ్మముకంటే వేరే
కాదు. బ్రహ్మము నిత్యమై, కుద్ధమై, విముక్తమై, ఏకమై, అఖండా
నందమై, అద్వయమై, జ్ఞానమై, అనంతమై యున్నది. అట్టి బ్రహ్మ
మునే నేను.

51 అనందరూపోఁ ఒహ మఖండబోధః

పరాత్పరోఁ ఒహం ఘనచిత్ప్రకాశః,

మేఘో యథా వ్యోమ స చ స్ఫుకన్తి

సంసారదుఃఖాని స మాం స్ఫుకన్తి

3-3

నేను అనందరూపుడను. అఖండబోధ స్వరూపుడను. పరాత్పరుడను. ఘనచిత్ప్రకాశమును. మేఘము ఆకాశమును స్ఫులింప జల్లు, సంసారదుఃఖములు నన్ను స్ఫులింప నేరవు.

52 సర్వం సుఖం విద్ధి సుదుఃఖనాశా

త్సర్వం చ సద్రూప మనత్యనాకాత్,

చీద్రూప మేవ ప్రతిభాసయుర్నం

తస్మై దఖండం సుమ రూపమేతత్.

3-4

(జ్ఞానమునే) దుఃఖమంతయు నశిందిబోవుటవలన నమిత్తము సుఖ మనియే యెఱుంగుము. అనత్యము నశిందిబోవుటవలన నమిత్తము సద్రూప మనియే యెఱుంగుము. ప్రకాశముతో కూడినది కావున నమిత్తము చీద్రూప మనియే యెఱుంగుము. కాబట్టి అఖండ మైన బ్రహ్మమే నా స్వరూప మగును.

53 సత్య చిద్ధన మఖండ మెవ్యయం

సర్వవృక్కరహితం నిరామయమ్,

యత్పదం విమల మెవ్యయం శివం

త త్వదాహ మితి మౌన మాశ్రయ.

3-5

సత్యమై, చిద్ధనమై, అఖండమై, అద్వయమై, సర్వవృక్కరహితమై, నిరామయమై, నిర్మలమై, శివస్వరూపమైతట్టి ఏ బ్రహ్మ

పరమం కలదో, అదియే పరా శేను అయియున్నానని భావించి
మానమును అశ్రయించి యుండును.

54 జన్మ మృత్యు సుఖ దుఃఖ వర్జితం

జాతి నీతి కులగోత్ర దూరగమే,

చిద్వివర్తజతోఽన్య కావణం

త త్వదాహ మితి మౌన మాశ్రయః.

3-7

'జన్మ, మృత్యు, సుఖదుఃఖ రహితమై, జాతిసీతకలగోత్ర
వర్జితమై, సైత్యమయై క్షు, క్షేపితైశ్చ కర్మమై కావణమై
చిద్వివర్తజో శేను' అని భావించి మాన మాశ్రయించి యుండునని.

55 నిరుపాధిక విత్తం యాత్మహౌ సర్వసుఖాత్పరమ్.

సుఖహాపత్వ మస్త్యేతదానంద త్విం పరా మథుః. 3-10

ఉపాధిరహితమైవిది, సుఖవియంతు సర్వసుఖమయానంద
యగు అనందమే పరా హను కలిగియున్నది. (హాయిక్కు సర్వసు
పత్తి యున్నది).

56 మమ చరణస్మరణేన పూజయా చ

స్వకకమసః పరిముచ్యతే హి జన్మః,

న హి మరణ ప్రభవ ప్రణాశ హేతుః

ర్మమ చరణస్మరణా ద్మతేఽస్మి కించిత్.

3-12

హి పాదపద్మములను స్మరించుచేతి, సు సంతుష్టించి
శాస్త్రము స్మరించుచు అష్టావమ సంకీర్తనముచేసి సు అనంద పూరి
తములను పొందెను. హి పాదపద్మ స్మరిణము కంచ అస్మి కించి
శేనాకలి వీరియును లేదు.

57 అవలేఖ యథా స్థాపి ధవపస్తం ధనేచ్ఛయా,
తథా చే ద్వికృత్కర్తారం తో న ముచ్చేత బంధనాత్.

3-18

ధవమనోఽంతై ధవతంత్రేంద్ర ఆదరముతో ఎల్లు పులినుదురలో
ఆ ప్రకారముగ బంగర్నైదుగు పరమాత్మను ప్రసరించుచో
ఎవఁడు బంధనమునుండి విముక్తుఁడగు కాఁబడును?

58 న తర్వా నైవ తోక్తా చ న చ తోజయతా తథా,
శేవలం చిత్పదాపంద్రస్త్రైవాహం బనార్థనః, 3.19

వాస్తవముగ తర్కశేఖరు, భోక్త శేఖరు, భవరూప శేఖరు
బాధలు లేకుండు శేవలము చిత్పదాపంద్ర బ్రహ్మమే బనార్థమున
తఁడగు, ఆ బ్రహ్మమే నేను.

59 బలస్య చలనాదేవ చంచలత్వం యథా రవేః,
తథాహంకారసంబంధా దేవ సంసార అత్మనః, 3.20

బలముయొక్క- చలనము వలననే (ప్రతినిమిత్త) సూర్యుని
యొక్క- చలనము సంభవించునట్లు (తోచునట్లు) అహంకారము
యొక్క- సంబంధము వలననే ఆత్మకు సంసారము కలిగినట్లు చోఁడు
చున్నది.

60 చిత్తమూలం హి సంసార స్తత్ప్రాయశ్చేష తోధయేత్
హస్త చిత్త మహత్తాయాం తైషా విశ్వానతా తవ, 3.21

సంసారమునకు మూలము చిత్తమే అయియున్నది. కాబట్టి
బానిని ప్రయత్నపూర్వకముగ తత్త్వము చేయవలెను. చిత్తము
యొక్క- మహత్ప్రాయము నేకు విశ్వానతా మే!

61 కృతనాది మహిమనాం బ్రహ్మణః కృతగన్ధిః
ప్రాక్షనాది ప్రయాతాని గతాః సర్వవరం వరాః
కోటయో బ్రహ్మణాం యాతా భూపా వస్త్రాః పరా
గవత్. 3.

కాలయోగ్యభవము ఎవరికి పోయినది? బ్రహ్మకర్మ
క్రమము ఎవరికి కేగినది? పూర్వపు కృష్ణులన్నియు గలించుకొని
కోట్లకోట్లది బ్రహ్మకర్మములు కాలగర్భమున కీలకములై
వని, ఎందుకొక కాలము క్షణమువలె ఎగిరిపోయిరి. (సత్యంబిత).

62 ఉత్పాద్యమానా రాగాద్యా వివేక్షాపవహ్నినా,
యదా తదైవ దహ్యతే తత్సేషాం ప్రరోహణ
3.

తీర్చివేయుములైన రాగాదులు వివేక్షానవమను అగ్నిచే దహి
తేయవడగా ఇదే అది మునుపటి ఏదో మొలకైత్తును!

63 యథా సుఖపుణః సమ్యక్ పరదోషే క్షణే రతః,
తథా చేన్నిపుణః స్వేషు శోన ముచ్చేన జగదా
3.

ఇతర లదోషములను గాంచుటయందు శేర్వరి మైశ్నము
మృదులు తన దోషములను గాంచుటయందు శేర్వరియగునని
ఎవడు బంధనమునుండి విముక్తయై కాదుగలవా?

64 నాశ్శుక్లస్యైష విషయ ఆత్మణో హ్యత్మమాత్రద
ఆత్మనాత్మని సంతుష్టి నావిద్యా మనురావతి. 3

వీధులు మొదలగునవి ఆత్మజ్ఞునికి సంబంధించిన విషయం
కావు. ఆత్మజ్ఞుడు ఆత్మమాత్రమునే కాంచును. ఆత్మయందే
శుద్ధిని పొందినవాడు ఆవిద్య నంటి వరుగవడు.

65 యే కేవల జగద్వావా సై పవిత్రామయా నివిధా,
కథం తేషు కీలాత్మజ్ఞస్త్యక్తావిద్యోని నిజ్ఞతి. 3.28

ఈ జగత్ప్రపంచమిది మహామయము అని దానామయములుగ
విన్నవించుచును. మరియు అవిద్యను వదిలివేసి అత్మజ్ఞులు అట్టివాని
యందు (పితృత్వానందము) నీల మునులగును.

66 ప్రవృత్తిమిత్ర క్రియాకాలయత్తయే స్వాధుసిద్ధిదా,
పరమాత్మపదప్రాప్తౌ నోపకుర్వన్తి కాశ్చన. 3.29

ప్రవృత్తిమిత్ర క్రియాకాలయత్తలు సిద్ధులను తెచ్చగ కలుగు
కేయకలెట్లు కాని అవి తేదియు పరమాత్మ పదప్రాప్తికి అవ
కరించవు.

67 సర్వేచ్ఛారతనా కాస్తా వాత్సలాభో దయాభిధా,
స పునః సిద్ధివాంఛాయాం కథ మర్హత చిత్తకః. 3.30

సమస్తములైన కాంక్షలు కలుగనివచ్చునే - శృలాభము
కలుగును. అట్టి అత్మను పొందిన చిత్తకహితము మఱల సిద్ధులను
పొందోరును.

68 అద్యైతే సైర్య మాయాతే ద్యైతే చ ప్రళయం గతే,
వశ్యన్తి స్వప్న ఫల్లోకం తుర్యభూమి నుయోగతః. 4.12

అద్యైతభావమునందు స్థిరత్వమును బడయుగా, ద్యైత
భావము కలుగగా, తురియభావమునందు తెచ్చగ కలుగగా పొ
ందిన విజ్ఞులు లోకమును స్వప్నమువలె గొందుదురు.

69 కేవలం క్షీణమననం అస్తే అద్యైతే అతినిర్వచ్యం
4.17

(అహంకారహిమంబై న) బ్రహ్మః స్థూలం సోమం నేతి
మనస్సునై అస్త్వితధామియంతు అనినర్థయనై యం ను.

70 అంతర్భూస్థో బహిష్కృత్య భూస్థకుంభ ఇవాంబరే,
అంతఃపూర్ణో బహిష్కృతః పూర్ణకుంభ ఇవార్థవే. 4-18

బ్రహ్మనిర్గుణం ఆకాశమనంతరీ సోమ్యఘోమివతే అంతః
భూస్థుర్యా, బహిష్కృత్యుర్యా అయియంతుం. మనోరూపమై
ద్రవమనంతరీ పూర్ణకుంభమివతే అంతఃపూర్ణం, బహిష్కృత్యం
అయియంతుం.

71 భావనా మఫలాం త్యక్త్వా యస్త్విష్టం తస్యయో భవ.
4-19

నమస్తభావంబు వదలిదేసి ఏది శేషించునో అర్ధానియంతు
(అర్థి అర్థయంతు) తస్యయనై యం. ము.

72 రాగద్వేషభయాదీనా మమహింసం చరన్మపి,
యోఽస్త్య రోష్యమవ చప్రో స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే
4-24

రాగద్వేషభయాదులకు కనుసరింపముగా చరించువానై
యొప్పును, ఏవఁడు హృదయమందు ఆకాశమనంతరీ స్థితులనై
యంచినో, అర్థివాదు జీవన్ముక్తఁడని చెప్పఁబడును.

73 యస్య నాహంకారో భావో బుద్ధిర్వ్యస్థః స తిస్యతే,
కుర్వతోఽకుర్వతో వాపి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4-25

ఎవని జీవన్ముక్తము లేనో, ఎవనిబుద్ధి అనంగస్తై యం
చినో, అతఁడు కర్మచేసినను, చేయకయున్నను జీవన్ముక్తఁడని
చెప్పఁబడును.

74 యథాస్థా వోద్ధివిజితే తోతో తోతా వోద్ధివిజితే చ
యః,

హర్షానుర్ష భయోన్ముక్తః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4.26

ఎవనివలన భోకము భయమును తెంచినో, ఎవడు భోకము
వలన భయమును పొందినో, ఎవడు హర్షభోకాది వ్యంభ్యములు
తేకుండునో, అట్టివాడు స జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

75 ప్రజాహతి యదా కామా స్పర్శాం శ్చిత్తగతా మ్మునే,
మయి సర్వార్థితే తుష్టః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే 4.28

మునీశ్వరా! ఎవడు చిత్తమంతరి కోరికలన్నిటిని తానె
జనబీజియినో, సర్వమునుదలై స వాయును సంతృప్తుడై యు
నినో— అట్టివాడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

76 నై త్యవర్జితదిచ్ఛాత్రే పదే పరమపావనే,

అష్టద్విధో విశ్రాంతః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4.29

వ్యుత్కలితమగు చిచ్ఛాత్రమందు, పరా పరితమగు
ప్రాప్త్యవర్జమునందు నీ దిభిమైవ తోభవేన చిత్తముగలపావనై ఎవడు
విశ్రాంతి పొందునో, అతడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

77 ఇదం జగ దహం సోఽయం వ్యుత్కలాత మచాస్తవమ్.

యస్య చిత్తే స స్మరతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4.30

ఈ జగత్తు, అహంభావము, వ్యుత్కలబాధములు ఎవనిచిత్త
మందు తోచునో, అతడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

78 సద్వ్రహ్మః స్థితే స్థితే పూర్ణే విషయవర్జితే,

అచార్యకోశ్రమాధీన ప్రవిక్యాన స్థితో భవ. 4.31

విహావస్థి, స్థిరస్థి, విశాలస్థి, ప్రాంతస్థి, విచారాస్థితి
విహాస్థి బ్రహ్మమునందు, గురుశ్చ స్థిరస్థి రూపంబుగా మారుచు
ప్రవేశించి అచట స్థిరమైన యగునము.

79 శివో గురుః శివో వేదః శివో దేవః శివః ప్రభుః.

శివోఽస్మద్గుహం శివః సర్వం శివా దస్మద్మమిదమ్.

4-32

గురువు శివుడు; వేదము శివుడు; దేవుడు శివుడు;
ప్రభువు శివుడు; నీవు శివుడవని; నమిస్తుము శివుడి. శివుడికింబు
'శివః, వేదః, దేవః, ప్రభుః' అని.

80 విదిత్వా ప్వాత్మనో మామం సప్రజ్ఞాతపమాధితః,

కుకూర్గణ విదితాః ప్రయాన్తి పరమం పదమ్. 4-38

సప్రజ్ఞాత సమాధిగారా తప అర్చిరూపమును తెలిసికొని
కుకూర్గ రూపము గాగా విరక్తులై శాంతము పరమాత్మ పదమునకు
ప్రవేశించుచున్నారు.

81 అత్ర తో మోహః కః శోక ఏతత్త మనువశ్యతః.

4-42

ఈ ప్రపంచమున ఏతత్తమును గానవచ్చును. ఇత మోహ
మెందు? శోక మెందు?

82 యస్యానుభవవర్తమా బుద్ధి స్తత్యై ప్రవర్తతే,

తద్బుద్ధిశోచదా స్సత్యే ముచ్యతే పర్యపాతతైః. 4-43

ఎవనిబుద్ధి, అనుభవవర్తము అర్థ శక్తిమునందు ప్రవ
ర్తించునో, అట్టివానికి బుద్ధిశోచనమైన జా ర్థమును పర్యపాత
మొనరించును ముక్తి తెందుదురు.

83. సువేదజన్మసంస్కార గురుదేవప్రసాదతః,

విఙ్గాభ్యాసా త్తతో వేదో జాయతే తస్య యోగినః.

5-66

ఇత్యుక్తం శుభసంస్కారములచేతను, గురుదేవుని అనుగ్రహముచేత, యోగాభ్యాసము వలనను యోగి జ్ఞానము కలుగును.

84. తైంశారా మివాప్నోత్తం దీర్ఘఘంటావినాదవత్,

అవాప్యం ప్రణవవాక్యైశ్చం యస్తం వేద స వేదవిత్.

5-69

తైంశారావలె అవినీర్ణమైనదియు, దీర్ఘఘంటావినాదములలె గుర్లుచున్నదియు, అలాగే శబ్దమైపడియు, ఏక ప్రణవమొకటియు యొక్క అక్షరము నుండినవాడం వేదవేత్తయని చెప్పవలెను.

85. సర్వవిఘ్నహర శ్చాయం ప్రణవః సర్వదోషహః,

5-71

ప్రణవమొకటయు సమస్తవిఘ్నములను పోగొట్టునదియు, సమస్తదోషములను తొలగించునదియు అయియున్నది.

99. శాస్త్రాయనీయోపనిషత్తు

1. సమాసర్తం సదా చిత్తం జన్తో ర్విషయగోచరే,

యద్యేపం బ్రహ్మణి స్యాత్తత్కౌ న ముచ్యేత

బంధనాత్. 2

మమజన్మ, చిత్తము, విషయములందన్న అగ్నయైన విధముగా బ్రహ్మమునందు అగ్నయైనచో ఇది ఎవరని బంధమునుండి విముక్తయని కావలయునని

2 చిత్తమేవ హి సంసార స్తత్ప్రసిద్ధయేష సోధయేత్,
యచ్చిత్త ప్రస్థయో భవతి గుహ్య మేతత్సాతనమేశ

చిత్తిమే సంసారము. కావున దానిని (చెడుత్పన్నాదౌగళముగ
శుద్ధము చేయవలెను మునుజులు). చిత్తముతో దీర్చిని చింతించునో
అద్రాగియించు తప్పదు మనము. (చానినలెనే చూచుచుండు). ఇది
సవాతంత్రయ సహస్యము.

3 జ్ఞానయజ్ఞః స విజ్ఞేయః సర్వయజ్ఞోత్తమోత్తమః 18

జ్ఞానయజ్ఞము అన్నియజ్ఞములకంటె సర్వోత్తమమైనదని
తలచుచుండు.

4 ఆత్మానం చేద్విజానీయా ద్ మన్మతి పూరుషః,

విమిచ్చ స్కవ్య కామాయ శరీర మనుసంజ్వరేత్ 22

మనుజుడు 'ను ఆత్మ నేను అయియున్నాను' అని తెలిసికొని
పరమ (ఆత్మపాక్షాత్కారమును పొందినపుడు). ఇంక 'నేను' యెవని
కోరికచేత తనశరీరమును స్వేదపిష్టము (ప్రత్యక్షమయియుండును) చేసి
కోరయని భావము).

5 గురురేవ పరోధర్మో గురురేవ పరాగతిః, 30

గురునే పరమధర్మము. గురునే పరమగతి.

6 మస్య దేవే పరాథక్త ర్యథా దేవే తథా గురౌ,

స బ్రహ్మవి త్పరం బ్రేయా దితి వేదానుశాసనమ్

—ఇత్యుపనిషత్: 37

ఎవనికీ తేవ్రనియందు గొప్పభక్తి కలదో, తేవ్రనియందుగూడ గురువ్రసంకును గొప్పభక్తి కలదో, అట్టి బ్రహ్మచేత్ర మబ్రహ్మ ఘోషు పొందునని వేదము వదిలినదన్నది.

100. హయగ్రీవోపనిషత్తు

1 నారదో బ్రహ్మాణ ముపపమేశోవాచ—

అధీహి భగవన్ బ్రహ్మవిద్యాం పరిష్ఠాం యయా
ఓచిరాత్పర్వపాపం ప్లవోహ్య బ్రహ్మవిద్యాం అత్రై
శ్వర్యవాన్ భవతి—

బ్రహ్మావాచ—హయగ్రీవరైవత్యా స్మహ్యై నో
వేద — న క్రుతి స్మృతీలిహస పురాణాని వేద
స సర్వైశ్వర్యవా స్పవతి త వితే మహ్యైః.

నారదుడు బ్రహ్మచేపుని సమీపించి యిట్లుకాను—మహారాజా!
“దేనిచేత మనుజులు సమస్త పాపమును పోగొట్టుకొని బ్రహ్మ
విద్యను పొంది సర్వైశ్వర్యవంతులగువా” అట్టి శ్రేష్ఠులగు బ్రహ్మ
విద్యను గూర్చి వదిలవులు—అది విని బ్రహ్మచేత్ర డిట్లు చెప్పెను.
హయగ్రీవచేపుని ముగ్ధములను కేళిచొనువాడు. క్రుతిస్మృతి
పురాణములను కేళిచొనువాడు మనును, అతడు సర్వైశ్వర్య
వంతుల గనును. అది ఈ ముగ్ధునిమాట—

2 విశ్వోత్తైర్వస్వరూపాయ చిస్మయాసందమాపితే,

తుభ్యం సమా హయగ్రీవవిద్యారాజాయ విష్ణవే
స్వాహా స్వాహా సమః.

విశ్వతీతస్వరూపుః పుత్రః, చిన్మయానందరూపుః పుత్రః,
విద్యులకు ప్రభువును, సర్వవ్యాపకః పుత్రః, హయగ్రీవుఁడవును అగు
నీకు నమస్కారము.

3 ఋగ్వజాస్పామరూపాయ వేదాహరణకర్మణే,
ప్రణవోద్ధీతపపుషే మహాశ్వశిరసే నమః

స్వాహా స్వాహా నమః.

ఋగ్వజాస్పామరూపాయను, వేదమలము పల్ల సాత్త్వికః
శాసిత వాఁడును, ఓంకారస్వరూపుఁడను, గొప్పఅశ్వము యొక్క
శిరస్సుకలవాఁడు అగు హయగ్రీవుఁడు నమస్కారము.

4 ఉద్ధీత ప్రణవోద్ధీత సర్వవాగీశ్వరేశ్వరః.

సర్వవేదమయాచిన్ద్ర సర్వం బోధయ బోధయ

స్వాహా స్వాహా నమః

ప్రణవ (ఓంకార) స్వరూపః సర్వవాక్కులకు ప్రభువాఁ
ఈశ్వరా! సర్వవేదమయా! అచిన్ద్ర స్వరూపః! నమస్తమ
(క్షామము) బోధింపుము, బోధింపుము. నీకు నమస్కారము.

101. దత్తాత్రేయోపనిషత్తు

1 సత్యక్షేత్రే బ్రహ్మ వారాయణం మహాసామ్రాజ్యం కిం
కారకం తస్మిన్ బ్రూహి తగవ న్నిత్యత్ర; సత్యా
నంద చిదాత్మకం సాత్త్వికం మామకం ధామోపా
సేత్కాహ.

నత్యర్థోద్రిమియన్ బ్రహ్మదేవ్యం మహార్తకలక్ష్మ పాప్రూహ్య
 ధీశుషుగ్ని సారాయానా తారకము (బ్రహ్మ తిరిగివచ్చేగతులు)
 ఏదియో వచింపుడని యది. గంగా తిరుమలకు నారాయణులకు పర్య
 యద భవాత్మకమైందియు, సాత్త్విక మైవదియనగు వాచిమిక్త
 స్థావమును (వ్యవహరమును—ఆత్మవ్యవహరమును) గుహ్యమైనను
 అని చెప్పెను.

ఓమ్

102. గారుడోపనిషత్తు

- 1 విషం బ్రహ్మతీర్థం ప్యా వస్మకం బ్రహ్మోద్రవమ్,
 బ్రహ్మతీర్థం విషవ ద్ధృష్టిహ్యమారం ఖగేవహమ్.

బ్రహ్మముకంటే శేషమై పది విషము. బ్రహ్మము అమృతము.
 విష్ణువేగువాడు బ్రహ్మనిర్మలమైన వ్యక్త్యజగత్తును విషమునకె
 లవ్వకంటె బ్రహ్మబ్రహ్మమును అమృతమునకె స్వీకరించవలెను.

- 2 ఓం నమో భగవతే మహాగరుడాయ విష్ణువాహనాయ
 త్రైలోక్యపరిపూడితాయ వజ్రనఖ వజ్రకుండాయ
 వజ్రపక్షింశ్చక శరీరాయ ఏహ్యేహి మహాగరుడ
 విషం చిద్ధి ధిద్ధి ఆవేశయావేశయ హుం ఫల్ ప్యాహి.

భగవంతులగుమీ, విష్ణువాహనులగును, త్రిలోకవాసులరే
 పూజించదలచువాడనును, వజ్రనఖులును, వజ్రకుండలును ఇత్ర
 పక్షింశ్చకశరీరులగును అగు గరుడ్యంతయును నమస్కరింతును. ఓ
 మహాగరుడతీర్థంబా! కమ్మ! కమ్మ! విషమును భేదింపుము. (హా
 హుం నమస్తుభయే) ప్రవేశింపుము!

103. కలిసంతరణోపనిషత్తు

- 1 య ద్వివ్యవాయ స్మరణాం సంసారో గోష్పదాయతే,
స్వాసనస్యతత్త్వి ర్పవతి త ద్రామపద మాశ్రయే.

ఎవనియొక్క వివ్యవాయమును స్మరించువాని సంసారము
గోష్ఠపాదముగ తోచునో, ఆనస్యతత్త్వి కలుగునో, అట్టి శ్రీరామ
భక్తుని పాదములను ఆశ్రయించును.

- 2 ద్వాపరాస్తే నారదో బ్రహ్మణం జగామ, కథం భగవన్
గాం పర్యటన్ కలిం సంతరేయ మితి స హోవాచ
బ్రహ్మ సాధు పృష్ఠోఽస్మి సర్వభుతిరహస్యం గోప్యం
తచ్చురియ యేన కలిసంసారం తరిష్యసి భగవత ఆది
పురుషస్య వారాయణస్య నామోచ్ఛారణ మాత్రేణ
నిర్హతకలిరృపతి, నారదః పునః ప్రశచ్చ తన్నామ
తిమితి, స హోవాచ హిరణ్యగర్భః.

ద్వాపరయుగముయొక్క కలిక నారదుని బ్రహ్మజేవుని
యొద్దగిరి 'మహాత్మా! నీవు భూమంతలమున పంచరించుచు
పాదము నెల్లు బాటుగలనో పరిభ్రష్టని యుగంగా, అంతట బ్రహ్మ
జేవుని నీవు పదించెను—'నారదా! మంగీచక్షురేనీలివి. నమస్క
రేదముల రహస్యమైన సంసారతరణి' పాదమును చెప్పుచున్నాను.
వినుము— "భగవంతులను, ఆదిపురుషులను అంబున వారాయ
ణుని నామమును ఉచ్చరించువెంటే పాదము దూరీకృత మగును—
అంతట నారదుడు 'ఆ నామమేటి అది అరుగంగా, బ్రహ్మజేవుని
నీవు పదించెను—

- 3 “ హారే రామ హారే రామ రామ రామ హారే హారే,
హారే కృష్ణ హారే కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ హారే హారే”.
- 4 చితి ద్వివచనం నామాన్నిం కలిరల్పభవాశనమ్,
నాతః పరతతోపాయః సర్వవేదేషు దృశ్యతే,
హారే రామ హారే రామ రామ రామ హారే హారే
హారే కృష్ణ హారే కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ హారే హారే

ఈ ప్రకారముగ పదనాల్గవ అక్షరములతోఁ గూడినవియింక,
కలికల్పవసునకు నిర్వికారేభావతీయమగు ఈ ‘హారేరామ హారే
కృష్ణ’ ముద్రయింక రిష్య కలిగింపబడును నేలొక శ్రీకృష్ణార్చన
విధానమూ నమస్తేదేవములందునుగూడ కనబడుటలేదు.

104. జాబాల్యుపనిషత్తు

- 1 అహంకారావిష్టః సంసారి జీవః స ఏవ పశుః,
సర్వజ్ఞః పంచత్మత్య సంపన్నః సర్వేశ్వర తఃశః
పశుపతిః,

అహంకారముతోఁ గూడినవాడగు, సంహరితగు కీర్తియింక
పశువు (పశులేఖ్యుడు). సర్వజ్ఞుడు, సర్వశక్తి సంపన్నుడు అగు
సర్వేశ్వరుడు పశుపతి.

105. సౌభాగ్యలక్ష్మ్యుపనిషత్తు

- 1 అస్తే లనస్తం సమారోప్య ఖండే లఖండం
సమర్చయన్,

భూమానం ప్రకృతిం ధ్యాత్వా కృతకృతోఽఽమృతో
భవేత్ 11

అనంతమైనదానిని ఆంకియించుచు, అఖంపమైనదానిని ఖంప
యింపఁగల సమర్థుడగుచు, ప్రకృతిని 'భూమా' స్వరూపముగా
భావించువాఁడు, కృతకృత్యుఁడగును. అమృతత్వమును పొందును.

2 యోగేన యోగం సంరోధ్య భావం భావేన చాంజనా,
నిర్వికల్పం పరం తత్త్వం సదా భూత్వా పరం భవేత్
12

యోగముచే కృత్యసంయోగమును నిరోధించి, సై నభావ
ముచే కృత్యభావమును క్షీణముగ, లెక్కగ నిరోధించి, సదా నిర్వి
కల్పము, పరమైశ్వర్య ప్రకృత్యరూపముగా అయి బ్రహ్మానిష్ఠుఁడగు
పరబ్రహ్మను యగుచున్నాఁడు.

3 అహంభావం పరిత్యజ్య జగద్భావ మనీష శమ్,
నిర్వికల్పే స్థితో విద్వాన్ భూయో నాప్యనురోచతి,
13

అహంభావమును వదిలి, జగద్భావమును వీడి, విజ్ఞానము నిర్వి
కల్పమగు ఆత్మయందు స్థితికలవాడై తిరిగి ఎన్నియందు ముఁఖంప
కుండును.

4 సతిలే సైస్త్రివం యిచ్ఛ త్ప్రామ్యం భవతి యోగతః,
తథా ఽఽత్మమసహి తైక్యం సమాధి రభిధీంచుతే, 14

సీటియందు ఉచ్ఛ్వాసము లయింపఁగల ఆత్మయందు ముఁఖంప
లయింపఁగల సమాధి యుపయోగము.

5 యత్సమత్వం తమో రత్ర తీవాత్మపరమాత్మనోః,
ఏమి పైపిష్టపంకల్పః సమాధి రభిధియతే. 16

తీవాత్మపరమాత్మల మొక్క సమత్వము, సమత్వమునకు
ఓహిత్వోతి సమాధియని చెప్పబడును.

106. సుస్వతీరహస్యోపనిషత్తు

1 అస్తి భూతి ప్రియం చూపం నామ చేత్యంశమంచకమ్,
అద్యక్షతయం బ్రహ్మరూపం జగద్రూపం తతో ద్వయమ్. 23

అస్తి, భూతి, ప్రియము, వామము, రూపము—అని విను
అంశముల కలపు. అందు మొదటిమాటలను బ్రహ్మముయొక్క
లక్షణములు, రెండవ రెండును జగత్తుయొక్క లక్షణములు.

2 ఉపేక్ష్య నామరూపే ద్వే సచ్చిదావందతత్పరః,
సమాధిం సర్వదా కుర్వా ద్భద్రమే వాత నా ఏహి. 24

విజ్ఞానరూపము వామరూపముల రెండిటిని ఉపేక్షించి,
సచ్చిదానందములందు (అస్తి, భూతి, ప్రియములందు) తత్పరమైన
హృదయమందుఁగాని, బాహ్యమునుగాని సమాధివిస్థలై యాంశ
జలెను.

3 సవిరలోప నిర్వికల్ప స్సమాధి ర్ద్వివిరో హృది,
దృశ్యశబ్దానుభేదేన సవికల్పః పున ర్ద్విభౌ. 25

హృదయమునఁ గాచుచు సమాధివిష్ట సవికల్పమని, నిర్వి
కల్పమని రెండువిధములు. అందు సవికల్పము దృశ్యశబ్దవిష్టమని,
శబ్దానువిష్టమని మఱియ రెండువిధములు.

4 కామాద్యా శ్చైత్రగా దృశ్యాస్తత్వాఃకీర్తేన చేతనమ్,
ద్యాదౌ దృశ్యానువిద్ధోఽయం సమాధిః పరిరల్పకః. 26

అర్థః - అంతరికామాదయః దృశ్యమానాః, వాగ్విద్యాద్యైశ్చ
చైతన్యమును దృశ్యమును దృశ్యానువిద్ధి నవికల్పనమాధి యుగము.

5 అసంగః సచ్చిదానందః స్వప్రకాశః ద్వైతవర్జితః,
అస్మితి శబ్దవిద్ధోఽయం సమాధిః సవికల్పకః. 27

అసంగమై, సచ్చిదానందమై, స్వప్రకాశమై, ద్వైతవర్జిత
మైశ్చైత్యి అత్యంతేన అని భావించుట శబ్దానువిద్ధి నవికల్ప యుగమాధి
యగును.

6 స్వానుభూతిరసాదేహ దృశ్యశక్తావపేక్షితః,
విద్వత్కల్పః సమాధిః స్యాన్నివాకస్థిత దీపవత్. 28

స్వానుభవరసాదేహమువలనఁ గలుగునదియు, దృశ్యశక్త్యర్థవిహిత
మైవదియు, గాలివీచలతోటగల దీపమువలె నిశ్చల మైవదియు
బల వ్రీతి నిశ్చలమగుమాధి యగును.

7 హృదీవ కాహ్యదేశేఽపి యస్మి స్కన్ధింశ్చ పస్త్యునిః,
సమాధి రాద్యవస్థాత్రా నామ రూప వృథాత్మకః. 29

హృదయమునందువలె కాహ్యప్రదేశముందును ఏ పస్త్యున్
శంలై నను నానురూపిహితమై శ్చ భావమి, ఆద్యవస్థాత్రాత్మ
కావము కలిగియుండుటయు సమాధి యగును.

8 ఏతైః సమాధిభి శ్చద్వి ర్నయేత్కాలం నిరస్తరమ్. 30

ఈ యుద్ధిగములై న సమాధినిష్ఠులవ్వారా నిరంతరము కా
మును గవవలయును.

2 ధీమిత్రియా నహస్రాదాం సాక్షిణం నిర్వికారిణమ్,

స్వరూపధ్యాననిరతం సమాధివిరమే హరిమ్. 1-3

3 భక్త్యా శ్రుతూషయా రామం స్తువన్ పరచ్చ మాకురిః,

1-4

సనకాది మునులచేతను, వసిష్ఠాదులచేదిని, శివాచార్యులచేతను, బ్రహ్మచారిగవలచేతను అపూర్వములు మునిషులు వాడుదు, వేదాదులది బుద్ధివికారములకు సాక్షిమైనివాడు. న, నిర్వికారుడను (అత్య) స్వరూపధ్యాన నిరతుడను, శ్రీహరియు అగు శ్రీరామచంద్రుడం సమాధినిష్ఠుడని వినిమానమౌచిల్లు, హనుమంతకు వారికి భక్తితో శ్రుతూషలు కావించును వారిని స్తుతించుచు ఇట్లుకాదు—

4 త్వద్రూపం జ్ఞాతు మిచ్ఛామి తత్త్వతో రామ ముత్తమే,

5 అనాయాసేన యేనాహం ముచ్చేయం భవఃస్వనాత్.

1-5

త్వదయా వద మే రామ యేన ముక్తో భవా మ్యహమ్

1-6

ఓ రామచంద్రా! మోక్షముకొల్పి మిన్నరూపమును యథార్థముగా తెలిసికొనగోరుచున్నాను. ఏ మిన్నరూపమానా రామముచే నేను మలభముగ సంపాదించుభవము నుండి ముక్తుచే నగుచునో, అట్టి మీ శాస్త్రపరమైన స్వరూపమును దెలుచేసి నాకు తెలుపుడు.

6 వేదాస్తే స్మృతకర్మిః హం వేదాంతం సముపాశ్రయః

1-7

(తాత్పర్యం (శ్రీ)రామచంద్రమహిమ్నః తెప్పెను—)

ఓ అంజనేయా! నేను వేదాంతమందు ముగిసినట్లుచూపినై యున్నాను. కాబట్టి నీవు వేదాంతమందు లెక్కగ ఇశ్రయింపుము.

7 తైవల్యంత్రీ చేతైవ పారమార్థికరూపిణీ,
దురాచారరతో వాపి మన్నామ భజనా త్కృపే. 1-18

ఓ వానశ్రీధీ! దురాచారవిరహుడైనను నాయొక్క నానుమందు భజించుటచే (సన్మార్గము వశలయించి) పరమార్థరూప ముగు తైవల్యమును, మోక్షమును పొందుచున్నాడు.

8 గురూపద్విప్రమార్గేణ ధ్యాయ స్వద్గుణ మవ్యయమ్,
మత్స్యాయుజ్యం ద్విజాః సమ్యగ్ గృతే దృప్రిమరశీటవత్. 1-24

గురూపద్విప్రమగు మార్గమన్వారా వాశరహితమైన వాస్త్వ రూపమును, గుణములను లెక్కగ ధ్యానించుచు బ్రహ్మవిష్ణుశివుల ప్రభురశీటన్యాయమున నాపాయజ్యమును పొందును.

9 చతుర్విధా తు యా ముక్తి ర్మదుపాసనయా భవేత్.
1-25

పాలోక్య, పాపీకర్మ, పారూప్య, పాయజ్యములను నాలుగువిధములైన ముక్తిని మనుజుడు వచ్చు ఉపాసించుటచే పొందుచున్నాడు.

10 గృహిత్యాప్తో త్తరళతం యే పతన్తి ద్విజోత్తమాః,
ప్రారబ్ధక్షయపర్యంతం జీవన్ముక్తా భవన్తి తే. 1-42

ఏ బ్రహ్మవిష్ణుశివుల సూత్రమునిమిడపనివర్తింపును యొక్క పతింది వా.యంకలిగొనుమును గ్రహించుకో వాడు ప్రారబ్ధక్షయ

పర్యంతము జీవన్ముక్తులై విలసిల్లుదును. (అనుపతి విః
బాహుకాసం).

- 11 జీవన్ముక్తి విదేహిముక్త్యైః అష్టోత్తరశతో
ప్రమాణం, శర్తృత్వాది దుఃఖనివృత్తిచార్వా
కందావాప్తిః ప్రయోజనం భవతి.

జీవన్ముక్తి, విదేహిముక్తులకు అష్టోత్తరశతో
(108 తపనిష్ఠులు) ప్రమాణము. శర్తృత్వాదిదుఃఖనివ
సరిత్యా రా నిత్యానందము లభింపట ప్రయోజనము.

- 12 పురుషప్రయత్నసాధ్య వేదాస్త్రశ్రవణాది జ.

జీవన్ముక్త్యాది రాభిః భవతి సర్వవాసనాద్రయ

పురుషప్రయత్నసాధ్యమైవ 'నేదాంశ్శ్రవణాదుల'
ధ్యాన, సమాధినిష్ఠలచే జీవన్ముక్తి లాభము చేతుండు
వానివలన ముందులచే అట్టిలాభము సిద్ధించును.

- 13 అథ చేతకుభో భావ స్త్వాం యోజయతి సం
ప్రాక్షసే 'స్తతసో యత్నా జ్ఞేతవో' భవతా

వాసరశ్రేష్ఠాః పూర్వపుటకుభవావలం, భావమ
కుంసారసంకటమున పడజేయనేని, ప్రయత్నపు ర్వికము
కుభవావలంబాధారా, భావములద్వారా) సత్త బాహుళ్య

- 14 కుభాకుభాభ్యాం మార్గాభ్యాం పహన్తి వాసః
పౌరుషేణ ప్రయత్నేన యోజనీయా కుభే ప

వాసనలు అనునవి శుభ, అశుభములను రెండుమాళ్లముల ద్వారా ప్రవహించుచున్నవి. పురుషప్రణుత్పిముచే అశుభమాళ్లమును నిరోధించి, శుభమాళ్లమున జారిని దురలంఘనము.

15 పౌరుషేణ ప్రయత్నేన తాతయే చిత్తవాలకమ్. 2.7

పురుషప్రణుత్పిముచే చిత్తదురుగొలకని తాలించినవము చేసికొనవలెను.

16 వాంఛాక్షయ విజ్ఞాన మనోనాకా మహామతే,

సమవాలం చిరాభ్యస్తా భవన్తి ఫలదా మతాః. 2.10

మనోమతి, వాసనాక్షయము, రత్నజ్ఞానము, మనోనాకము అను మూలసాధనలను సమకాలము చిరకాలము అభ్యసించినచో (మనోనాక) ఫలమును అది కలుగఁజేయునని విజ్ఞులు తలంపుదు.

17 ఇచ్ఛాస్తరకతాభ్యస్తా మిచ్ఛా సంసారవాసనా,

సా చిరాభ్యాసయోగేన వినా స క్షీయతే క్వచిత్. 2.14

దండలకొరిచి బట్టలను అభ్యసించఁబడిన మిశ్రయగు సంసారవాసన చిరకాలము అభ్యాసము చేయనిచో ఎప్పుడును క్షయించదు.

18 తస్మి త్సమ్యక్ ప్రయత్నేన పౌరుషేణ వివేచినా,

భోగేచ్ఛాం దూరక స్త్యక్తాః క్రయ మేవ సమాచర.

2.15

కార్యస్థి సామ్యుదా వివేకముతోఁగూడిన పురుషప్రయత్నముచే భోగేచ్ఛను దూరముగ వదిలివేసి బాహుమయోగి సాధన అను మూడిటిని తప్పక ఆచరింపుము.

19 తస్మాద్వాసనయా యుక్తం మనో బద్ధం విదుః శ్చ
సమ్యగ్వాసనయా త్యక్తం ముక్త మిచ్ఛన్తిధీమతే.
మనోనిర్వాసనీభావ మాచరాశు మహాకపే 2.

(అశుభ) వాసనలతో గూడియున్న మనస్సు బద్ధమని స్పష్టమృదువును. వాసనారహితమగు మనస్సు ముక్తమని చెప్పారు. పాపకర్తేహ! మనస్సును శీఘ్రముగ వాసనారహితముగ జేయుము.

20 సమ్యగాలోకనా త్సత్వాద్వాసనా ప్రవిలీయతే,
వాసనా విలయే చేత శ్చమ మాయాతి దీపవత్. 2.1

సత్యమును (యథార్థమును) తెల్పుగ జవలోకించుట వాసన సరించిపోవుచున్నది. వాసన సరించుటచే చిత్తము (హే లేని) దీపమువలె శుభించిపోవును.

21 వాసనాం సంపరిత్యజ్య మయి విన్యాత్రవిగ్రహే,
యన్తిష్ఠతి గతవత్సగః సోఽహం సర్విత్పుణాత్మకః,
2.1

వాసనను తెల్పుగ కరిగ్యకుంచి చిన్మాత్రస్వరూపుడై నాయందు (అత్మయందు) ఏదిధమైన మేధాకలులేక నిశ్చింతగ నొనియుండువాడు. సర్విదానందస్వరూపుడై యుండును.

22 సమాధి మథ తర్మాతి మా కరోతు కరోతు వా,
హృదయే నాత్మసర్వేహో ముక్త ఏవోత్తమాశయః,
2.1

మమకాయ మమోధినిధ్యుడై యుండువాడు. లేక కర్మక చేయువాడు! హృదయమందు నిండఁబడిన సమస్త హేతువులు (సర్విభూత్యమును బడసిన) ఉత్తమాశయము ముక్తయే అగును.

23 నైష్కర్మ్యేణైవ తస్మాద్దస్తస్యైర్దైవైః స కర్మభిః,
స సమాధాపణాప్యైర్భ్యాం యస్య నిర్వాసనం మవః.

2_20

ఎవనిమనస్సు వానరకాకహితముగ మున్ననో, అట్టివానికి
కర్మలను చేయవలయుచుండేగాని, కర్మలను చేయుటచేగాని, సమా-
ధిచేగాని, అపమంచేగాని ప్రయోజనము లేదు.

24 సంత్కర్తవ్యాసనా న్మనా దృతే నాస్త్యుత్తమం పదమ్.

2_21

వాసనలను వదలి మానముగా నుండు స్థితికంటె ఉత్తమ
లైవపదము (స్థితి) వేరొకటి లేనేలేదు.

25 దృఢాత్మస్తవదారైశ్చ తాపనా దతివంచలమ్,

చిత్తం సంజాయతే జన్మజరామరణకారణమ్. 2_25

దృఢముగ ఆశ్రియించబడిన పదార్థభావనచే మహాభయము
మగు చిత్తము జన్మజరామరణ కారణ మగుచున్నది.

26 అసంగవ్యవహారత్వాత్ భవభావసవర్జనాత్,

శరీరనాశ ద్విత్వా ద్వాసనా స ప్రవర్తతే.

వాసనా సుపరిత్యాగా చ్చిత్తం గచ్ఛ త్యచిత్తతామ్.

2_28

అసంగమముగ వ్యవహరించుటలవడము, సంసారభావన లేక
పోవుటవలనము, శరీరము పరిచిబోవునది అని తలచినిర్మమటలవడము
వానన కలుగవలయును. వాసన కలుగవలయుటవలన చిత్తము అచిత్త
త్వమును పొందును. (సతించును).

27 అవాసవశ్చా త్వతతం యదా స మమతే మనః,

అమనస్తా తదోదేతి పరమోపశమ్యదా. 2-28

వాసవము నశించుటచే మనస్సు సంకల్పరహిత మగును. అప్పుడు పరమకౌంత్యపదమగు అమనస్కత్వము కలుగును.

28 అమృతృప్సమనా యాపదృవా నజ్ఞాతకర్తృహ,

గురుశాస్త్రప్రమాణై స్తు నిర్జీతం తాపదాచర. 2-30

మనస్సు వాగ్మహాబలిము కాంక్షితము పెరిగిత్వము నిజాంగం బాలనంచువు. కావున "పు" గురుశాస్త్రప్రమాణము గానే ద్వియురవలంబిం దాగుని ఆచరింపుము.

29 సహస్రసాంకురశాఖాత్మ ఫలపల్లవశాలినః,

అస్య సంసారవృక్షస్య మనోమూల మిదిం స్థితమ్

2-36

"సేవకౌలంబి అంకురములు, కొమ్మలు, ఫలములు, చిగుళ్ళు మొన్నగువానితో"గూడిత ఈ సంసారమును వృక్షమునకు మొదళ్ళు మూలమై యున్నది.

30 సంకల్ప ఏవ తస్యనేర్షి సంకల్పోపశమేన తత్,

శోషయాళు యథా శోషమేతి సంసారపాదహః. 2-37

సంకల్పమే మనస్సుని తలంతును. సంకల్పము కలుగని వస్తువు సంసారవృక్షము ఎండిపోవును. కావున సంకల్పరహిత్యముచే సంసారవృక్షమును శీఘ్రముగ తగ్గింపవలయును.

31 ఉపాయ ఏక ఏవాస్తి మనసః స్వస్య నిగ్రహే,

మనసోఽభ్యుదయే నాశో మనోనాశో మహోదయః

2-38

తన ముఖస్పృగు న్నిగహించుటకు ఒకే ఉపాయము కలదు. ముఖస్పృగు వాసురహితమై అర్చితమైన నెలకొనియుండుటయే మనోసాక్షము. అట్టి మనోసాక్షము నిత్యముగ మహాచయశీల యగును.

32 జ్ఞమనో నాశ ముచ్యేతి మనోజ్ఞస్య హి శృంఖలా 2.30

చిత్తనశ ముఖస్పృగు నాశమగును చంచలము. అజ్ఞానికి ముఖస్పృగు సంకలనాలె అంధక మగును.

33 తావ నిర్మళీవ వేతాలా పల్లవి హృది వాసనాః,

ఏకతత్త్వ దృఢాభ్యాసా ద్యావ వృ విజితం మనః,

2.40

ఏకమైన 108 తత్త్వమును (అర్మతత్త్వమును) దృఢముగ అభ్యసించుటద్వారా ముఖస్పృగు అయిందేబడవలెనటను రాత్రికాలమున వేతాళములవలె హృదయమున వాసనలు విజృంభించుచునే యుండును.

34 ప్రక్షిణదిత్రదర్పస్య నిగృహి తేంద్రియద్విషః,

పద్మిన్య ఇవ హేమస్తే క్షీయన్తే భోగవాసనాః, 2.41

చిత్తముయొక్క మరలూ పెరిగినవాడను ఇంద్రియములను శక్రమృతము అయిందినవాడను అగు మరుణానశ హేమంత ఋతుప్రళయము తామసికగుణవలె భోగవాసనలు నశించును.

35 హస్తం హస్తేన సంపీడ్య దనైర్దస్తా నివిచూర్ష్య చ,

అంగాన్యంగై స్సమాక్రమ్య జయే దాదౌ స్వికం

మనః, 2.42

చేతిని చేతితో నదిపి, దంతమును దంతములతో కొనికీ ఆటమునములను ఆటమునములతో చక్రమంది 'మొట్టమొట్టమొదట తన ముఖస్పృగును అయిందేబడలేదు.

36 స శక్యతే మనో జేతుం వినా యుక్తి మనిందితామ్,
అంకుశేన వినా మత్తో యథా దుష్టమతంగజః, 2.43

అంకుశములేనిచో నుష్టమును ఏనుగును బయలుపడజాలకట్లు
ఉక్తమైనచ యుక్తి లేనిచో మమ్మురు బయలుపడుట శక్యము
కాదు.

37 అధ్యాత్మ విద్యాధిగమ స్స ధుసంగతి రేప చ, 2.44

38 వాసనా సుపరిత్యాగః ప్రాణస్సంద విరోధవమ్, 2.45

ఏతా స్త్రా యుక్తయః పుష్టాః సన్తి చిత్తజయే రిఠ.

అధ్యాత్మ విద్యాప్రాప్తి, పాఞ్డవసంగత్యము వాసనా
త్యాగము, ప్రాణరూపము—అను ఈ యుక్తయలు గిర్దియారు
బయలుపడుట లెక్కగ ఉపశాంతియను.

39 విలాప్య వికృతిం కృత్వాన్యం సంఖపవ్యత్యయం

క్రమాత్,

పరిశిష్టం చ చిన్తాత్రయం చిదావదం విదిస్తయ, 2.50

వికారము లన్నిటిని తొలగించుకొని, 'నేనీ, నేనీ' (ఇదికాదు,
ఇదికాదు) అను ప్యతివ్యాకా దృశ్యభావమును పోగొట్టుకొని
శేషించు చిన్మాత్ర చిదానందాత్మమగుకొని చింతన చేయుము.

40 దృఢభావవయా త్యక్త పూర్వాపరవిచారణమ్,

యదాదావం పదార్థస్య వాసనా సా ప్రకీర్తితా, 2.57

దృఢభావములన పూర్వాపరవిచారణ ఏమియులేక ఆ యగ
పదార్థములను గ్రహించుట వాసన యవలంబము.

41 భావితం త్రిప్రసవేగా చాత్మనా యుక్తదేవ సః,

భవత్యాకు కస్మిశ్చేష్ఠ విగతేరవాసవః, 2.58

వాసనశ్రేష్ఠాః పురుషాః సన్యోగము లేనివాడై స్త్రీలను దేగముతో మనస్సుచే బేదించుచు, అవస్థైర్యముగా అతడు పరితక్తవమును పొందును.

42 తావ్యగ్రూపో హి పురుషో వాసనావివశీకృతః,
సంపశ్యతి యదే దైత త్వద్యస్త్రీతి విముహ్యతి, 2.59

వాసనాపరవశుడైన యతడు తావ్యగ్రూపాదుల తావ్యశక్త్యనుభూతిచేసి గొందుకో అదియే సద్వస్తువని మోహమున పొందును.

43 వాసనా ద్వివిధా ప్రోక్తా శుద్ధా చ మలినా తథా,
మలినా ఇన్యహేతు స్పృహ చ్చుద్ధా ఇన్యవిదాశ్చి, 2.61

వాసన శుద్ధమని, మలినమని రెండు విధములు. మలినవాసన ఇంద్రియ కాంక్ష మగును. శుద్ధవాసన ఇన్యహేతుకమును కలుగక చేయును.

44 బహుశాస్త్రతథాస్తా రోమన్తేన వృత్తైవ రిమ్,
అన్వేష్టవ్యం ప్రయితేన సూరుతే శ్లోతి రాస్తరమ్, 2.63

అంబనీయా! అనేకశాస్త్రములను తెలిసిన శ్శిలను కల్పించుచుచేతను, సూరుతేయించేతను ఏమి ప్రయోజనము! వృత్తయగుచుండు అత్యశక్తిని ప్రయత్నించుచున్నాముగ అన్వేషించవలయును.

45 అధీత్య చతురో వేదా స్పర్శశాస్త్రా ఇన్ద్రేకళః,
బ్రహ్మతత్త్వం న జానాతి దర్శి పాకరసం యథా, 2.65

నాలుగు వేదములను నవస్త్ర శాస్త్రములను ముహూర్తచదివియు అనుభవముచేసియో గరిత పాకముయొక్క దురిని ఎఱుగజాలకయు మహాను బ్రహ్మతత్త్వమును ఎఱుగనేరడు.

46 స్వదేహానుభవగర్భేన న విరజ్యేత యః పుమాన్.

విరాగకారణం తస్య కిమస్య దుషదిశ్యతే. 2-66

తనదేహానుభవంకలి నుర్యాసవచేత నైర్యాగ్యమును బొందినానికి ఇత నైర్యాగ్యము కలిగించుటకై ఇత ఏమి చేసగలడు? చేయవలదు!

47 అద్ధో హి వాసనాఅద్ధో మోక్ష స్సర్విద్యావనాక్షయః,

వాసనాం సంపరిత్యజ్య మోక్షోన్మిత్య మపి త్యజ. 2-68

వాసనలు కలిగియుండుటచే అంధము. వాసనాక్షయమే మోక్షము. వాసనలను లేవ్వగ పరిత్యజించి మోక్షమును సాధింప బంధనముచే విడిచివేయము.

48 మానసీ ర్యాసనాః పూర్వం త్యక్త్వా విషయవాసనాః,

మైత్ర్యాది వాసనానామ్ని ర్గృహాణామపవాసనాః.

2-69

మొదట మానసికములైన విషయవాసనలను వదిలి మైత్రి, కరుణ మున్నగు మమ్రవాసనలను గ్రహించుము.

49 తా అవ్యతః పరిత్యజ్య తాన్ పిన్ద్యవహారన్నపీ,

అస్తా ఇస్తా సమస్తేభ్యో భవ చిన్మాత్రవాసనాః.

2-70

రినుచు వాసనలను వదిలి, వానితో వ్యవహరించుచున్నప్పటికి లోక శాంతిచేతనే నత్యంత సమాధిమైన స్థితిని కలవాడనై చిన్మాత్రవాసనలతోనే యుండుము.

50 తామ వ్యత పరిత్యజ్య మిదోబుద్ధి సమన్వితామ్,

శేషస్థిత సమాధానో మయి త్వం భవ మాదుతే. 2-71

అంజనేయా! కరుణా మహాబుద్ధిగమద్వికమనా చాదిత్యుః
వదంతి శ్రీసింహిన వాయునః (అత్యయంతన) స్థిరముగ నుంజారి
యెం. ము.

51 అశర్ణ మస్పర్శ మరూప మవ్యయం
తథాఽరసం నిత్య జగన్మవచ్చ యత్,
అనామగోత్రం మమ రూప మీదృశం
భవస్య నిత్యం పవనాత్మ జాత్రిహన్. 2.72

శీఘ్రం స్వేశములను బోగొట్టువాడవై న వాయువుగా! శబ్ద,
స్పర్శ, రూప, రస, గంధరహితమై, అవ్యయమై, వామగోత్రవ్యక్త
మైన ఈ నా స్వగూఢమును నిత్యము భజింపుము.

52 సృష్టిస్విరూపం గగనోపమం పరం
సర్వద్విభాతం త్వజ మేత మక్షరమ్,
అలేపకం సర్వగతం యదవ్యయం
తదేవ చాహం సకలం విమృత్త ఓమ్. 2.73

చ్యుత్ స్వరూపమైవదియ, ఆకాశవదృశమైవదియ, పరమై
వదియ, సదా ప్రకాశస్విరూపమైవదియ, అవ్యరహిత మైవదియ,
ఏకమైవదియ, సాశరహిత మైవదియ, అమంగ మైవదియ, సర్వ
వ్యాపక మైవదియ, అవ్యయ మైవదియ, విముక్తమైవదియ, సర్వ
ప్రపంచమున వ్యాపించియున్నదియ, ఓంకారస్వరూపమును అను
బ్రహ్మోఽస్మిమే నేను.

శ.సె.

హరిః ఓం తత్ సత్.

*****

శ్రీ శుకబ్రహ్మశ్రమ గ్రంథములు

గీతామకరందము

రచయిత : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిలవాడు

రామల్ పైజా 1100 పేజీలుగల మహా గ్రంథము

ఇందు శ్రీ భగవద్గీత మూలశ్లోకములు, ప్రతి శ్లోకమునకు అవతారిక, ప్రతిపఠ్యాదులు, తాత్పర్యము, వ్యాఖ్యానము, ద్రక్ష్య ర్థములు కలవు. ఇంతకు సీతను కూర్చిన అనేక వివరములు గ్రంథాదియందు పొందుపరుచుచున్నవి. ఇదిగాక, శీతాతత్త్వమును వివరీభవ మొనర్చుగల బాహ్య నూలు పేజీలు గల గొప్ప తిలకాకమున్న ప్రాగంభమున గలదు. శీతాశీలాపలకు ఛాల అవశ్యకమైన గ్రంథము.

పూర్తికాల్గో బైండు

రెల : రూ. 40.00

Gitamakaranda

(In English)

PRICE : Rs. 40-00

*****

*****

శ్రీ వ నిష్ఠ గీ త

అను

సంక్షిప్త యోగవాసిష్ఠము

అనువాదకులు : శ్రీ విద్యాప్రసాదానందగిరిస్వాములవారు

శ్రీ వసిష్ఠ మునీంద్రులచే శ్రీరామచంద్రులకు ఉపదేశించబడిన యోగవాసిష్ఠ మను మహాద్వైత అధ్యాత్మిక గ్రంథముయొక్క సంక్షిప్తవర్ణనమే ఈ పనిష్ఠగీతి. ఇందు మూలశ్లోకములు, తెలుగు తాత్పర్యములు ఏక కలభ్యులు, రెండు భాగములు కలపి ఒకే వాల్యూముగా అచ్చువేయబడినది. ముముక్షువులకు అత్యవశ్యకమైన గ్రంథము.

కొమ్మిపై 1980 కేళలు

మొ : రూ. 38.00

భాగవత రత్నాకరము

అనువాదకులు : శ్రీ విద్యాప్రసాదానందగిరిస్వాములవారు

భాగవతమునందు శక్తి శ్లోక వైరాగ్య ప్రబోధకములైన శ్లోకములను వీరి తెలుగు తాత్పర్యమును చేర్చి ఈ గ్రంథము ప్రకటించబడినది. ముముక్షువులకు అత్యవశ్యకమైన గ్రంథము.

మొ : రూ. 36.00

*****

*****

రామాయణ రత్నాకరము

అనువాదకులు : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిలవారు

రామాయణమునందే ఆధ్యాత్మిక బోధకు సంబంధించిన స్లోకములు వీరి, తెనుగు తాత్పర్యములు చేర్చి ఈ గ్రంథము ప్రకటించబడినది. గ్రంథ ప్రారంభమున శ్రీరామ స్తోత్రములు అనేకము చేర్చబడినవి. రామాయణమును గూర్చిన పెక్కు విషయములు తెలుపు ఉపోద్ఘాతమున్ను కలదు. ఆధ్యాత్మిక విచారణలకు ఇది చాల అవశ్యకమైన గ్రంథము.

దేమొస్తానా దాదాపు 800 పేజీలు

మొ : రూ. 36.00

భారత రత్నాకరము

ఈ స్లోకములలో 40 వీరి మహాభారతమును వదిలి పారాంశమును గ్రహించుటకు అందరి సాధ్యమనే విషయము కాదు. కావున శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వామిలవారు భక్తులకు అయి బాటులో ఉంచు కొనుట పానియోదయైన భట్టచూడును వీరి గూర్చిన గ్రంథము "భారతరత్నాకరము".

మొ : రూ. 36.00

*****

సాక్షాత్తుక వాక్యమునును విశేష ప్రాముఖ్యతను గలిగి యున్నది నేడములు.

ఉపనిషద్ ప్రత్యాపికరము

అట్టి నేడముల పాఠము ఉపనిషత్తులు. అట్టి ఉపనిషత్తుల పాఠమును భక్తులకు ఇందించుటకు ఉద్దేశ్యముతో శ్రీ విద్యా ప్రకాశానందసిన్హములవారు 108 ఉపనిషత్తులలోని ముఖ్యమైన మంత్రాలను ఏరి వాటికి తాత్పర్యమును ప్రాసీన గ్రంథరూపము "ఉపనిషద్ ప్రత్యాపికరము".

మొల : రు. 25.00

యోగవాసిష్ఠ రత్నాకరము

శ్రీ వసిష్ఠులవారు శ్రీ రామచంద్రునకు ఉపదేశించిన గ్రంథము పేరు యోగవాసిష్ఠము. ఇట్టి గ్రంథము 33 వేల శ్లోకములతో కూడబడి యున్నది.

అంతటి బృహద్గ్రంథములోని పారాంశమును భక్తులకు ఇందించుటకు ఉద్దేశ్యముతో శ్రీ విద్యాప్రకాశానందసిన్హముల వారు సాధనలకు ఎక్కువగా ఉపయోగపడు శ్లోకములను ఏరి వాటికి తాత్పర్యమును ప్రాసీన గ్రంథము "యోగవాసిష్ఠ రత్నాకరము". గ్రంథ ప్రారంభమున శ్రీ యోగవాసిష్ఠము యొక్క కథాభాగములను వచన రూపముగా చూపు 200 పేజీలలో వివరించబడింది.

మొల : రు. 25.00

సాక్షాత్తుక వాక్యమునును విశేష ప్రాముఖ్యతను గలిగి యున్నది నేడములు.

*****

గీతోపన్యాసములు

శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వామిలవారు గీతాతత్వమును సూక్ష్మ కావించిన మహాప్రహ్లాదముల కుగ్రహాతుల గ్రంథము, సద్గురులకు గ్రాహ్యముల రీతి మొదలై లిలో ప్రాయబడినది. గీతాధీశులకు అత్యంత ప్రయోజనకరముల గ్రంథము.

1/8 క్రాఫ్ట్ అ 680 పేజీలు   తెల : రు. 20-00

మోక్షసాధన రహస్యము

రచయిత : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిలవారు

ఇంద్రుని మోక్షమును అంధరాహిర్యమును, కరకు కాంక్షిని అవయులును వలసిన సాధనోపాయముల కర్తవ్యము తెల్పి యొ వివరింపబడినది. ముఖ్యములను చాల హితకరమైన గ్రంథము.

1/8 క్రాఫ్ట్ అ 675 పేజీలు   తెల : రు. 20-00

బ్రహ్మచర్య విజయము

బ్రహ్మచర్యము యొక్క మహిమ అమోఘమైనది. అట్టి బ్రహ్మచర్యమును ఎట్లు అలంభించవలెనో మార్గములు, మార్గములు, రహస్యములు వివరముగా తెలియజేసిన చాలా శాస్త్ర గ్రంథము గానుగా వివరముగా పేర్కొనబడినది.

తెల : రు. 15-00

*****

*****

పరమార్థ కథలు

రచయిత : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిలవారు

నిరూపణ అధ్యాత్మికతర్జునుడు కథలచారా, ఉపమానముల చారా, వృద్ధాంతముల చారా తెలుపబడినపుడు మాత్రమే శ్రోతల హృదయమున చక్కగ ప్రవేశించగలదు. వేదాంతతర్జునుడు సుబోధక మొనర్చగల అధ్యాత్మిక కథలు ఎన్నియో ఈ గ్రంథమున వ్రాయబడినవి. ప్రతి కథ చివర ఆ కథకు సంబంధించిన నీతిరూప తెలుపబడినది. పాఠకులకు అధ్యాత్మిక శీఘ్రమున ఈ గ్రంథము ఎంతయో ఉపకరించగలదు.

1/3 బ్రాన్ పైజా బాబాపు పేజీలు 800   డెల : ఏ. 20-00

అధ్యాత్మ రామాయణము

అధ్యాత్మ రామాయణమును మహావృత్తి గ్రంథమును కదించినవారు శ్రీ నేపథ్యక మునిశ్రమలు. ఈ గ్రంథము పాఠ్యశ్రీ పరమేశ్వర సంపాదరూపముగ నున్నది.

మూలగ్రంథములోని ఆముఖ్యా భాగములు సంస్కృతమున నవనరూపమున 44 పుస్తకమునంది వివరింపబడినది.

డెల : ఏ. 10-00

*****

*****

తత్త్వ సారము

రచయిత: శ్రీ విద్యాప్రకాశందగిరిస్వామి లవారు

నిరూపమైన వేదాంతతత్త్వము మలభద్రైన తత్త్వములు (పాటలు)తో ఇందు తెలుపబడినవి. జనసామాన్యమునకు విని వచ్చినా అర్థాత్మికజ్ఞానము చక్కగ జోధవవగలదు. ఈ తత్త్వములను (పాటలను) వారివారికి అనుగుణ్యమైన రాగములతో పాని కొని ఆపండించవచ్చును.

వెల : 2.00

మానసబోధ

వేదాంతరహస్యములను అందరికి అందుబాటులో ఉండు కొరకు జనసామాన్యానికి అర్థమైన భాషలో అవగా పాటల రూప కముగా రచయించిన బాగుండునని తలంచి శ్రీ విద్యాప్రకాశా శందగిరి స్వాములవారు 108 పాటలుగ రచయించిన గ్రంథమే మానసబోధ.

వెల : 2.00

పాండవగీత

భక్తిరహితకములైన పెక్కు మహర్షి క్లీకములతో నూడిన గ్రంథమే ఈ పాండవగీత. ఇందు వేదము పాండవైత కా? ఇతను "నేకమంది మహర్షులు వదించిన దివ్యబోధలు గలవు.

వెల : రు. 2.00

*****

ఆధ్యాత్మ జడ్జిమెంటు

పరమాత్మజ్ఞేతమును కోర్టులో ముందుకువచ్చును బాధి అభ్యుదయము ప్రతిపాదిస్తే కాబా వేయగా నర్లునుపు ఆదు ఇక్కి ఇరునైపుల సాయములను విచారించి డీక్రీ ఇచ్చును. విచారణ అత్యంత మనోరంజకముగ నుండును. వెల : రు. 1.50

ప్రణవపూజ

స్వల్పం పరబ్రహ్మముయొక్క వాచకమును ప్రణవము (ఓం కాళము) మహావక్త్రమైనది. మహాశక్తియును అట్టి ప్రణవము యొక్క. పూజావిధానము ఇందు తెలుపబడినది.

వెల : రు. 0.75

గౌరీపూజా విధానము

(శ్రీ) గౌరీ దేవియొక్క పూజావిధానము, అర్చనావ్యతి ఇంది వెల : రు. 0.75

ఆధ్యాత్మిక హితోక్తులు

ఆధ్యాత్మిక జ్ఞేతమున పాథకులకు ఆవశ్యకమైన పెక్కు హితోక్తులు ఇందు వివరింపబడినవి.

వెల : రు. 0.75

మోక్షద్వార పాలకులు

పరిపూర్ణకాలిక నిలయమైన మోక్షమును పొందటము
మునుకుంటున్న ప్రయత్నించుచున్న / . మరియు అట్టి ప్రయత్నించుములు
ఫలించుటకు చలవిన అనేక మార్గోపాయములను ఈ గ్రంథము
తెలుపుచున్నది. కాల : రు. 1-25

ధ్యానపద్ధతి

పాఠకుని ధ్యానమును ఎలా అభ్యసించాలో ముమ్మారు
ఎలా నిలకాల్సి, అవరోధమును ఎట్లు ఎదుర్కొనాలి తెలుపటాని
విషయములు ఈ గ్రంథములో విశదీకరింపబడినవి.

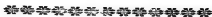
కాల : రు. 1-50

ఆత్మత్వ విచారణ

సర్వజీవులందును సాక్షిగొనమన తెలుగుచు, సమస్త
ప్రపంచమునకు ఆధారభూతమై జగత్తు పరిందినను తాను మాత్రము
నతీంద్రుడనై సమస్తమును ప్రకాశింపజేయునది ఏది గలదో అట్టి ఆత్మ
తత్త్వమును సూక్ష్మ విచారణ ఇందు తెలుపబడినది.

కాల : రు. 1-25

బ్రహ్మసంద వైభవము

రచయిత : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిలవారు

చరితచీరము అనందమును కాంక్షించుచుండును. అనందము యొక్క పరాకాష్ఠయే బ్రహ్మసందము. ఏమయినదము నుడిక మైనది. బ్రహ్మసందము కాశ్యపమైనది. అట్టి బ్రహ్మసందమును బహుముఖు పెక్కు ఉపాయములు ఈ గ్రంథమున తెలుపబడినవి. నమ్మబడును అనిశ్చయమైన గ్రంథము.

1/8 క్రాస్ పైజ బాబాపు పేజీలు 200   ధర : రు 10-00

భజనలు—తీర్థనలు

భగవంతుని భజించుటకు, సంకీర్తన యొనర్చుటకు అలసిన భజనలు - తీర్థనలు కుర్ర ఈ గ్రంథమున ప్రకటింపబడినవి. ప్రతి భజనయొక్క తాత్పర్యమునన్ని తెలుగులో వివరింపబడినవి. కాబట్టి భజనలు నలుపువారికి, సంకీర్తనాదులు నొనర్చువారికి ఈ గ్రంథము చాలా సహాయకారిగ ముంపగలదు.

1/8 క్రాస్ పైజ 866 పేజీలు   ధర : రు. 10-00

శ్రీ భగవద్గీత (హూలాక్షరి)

(త్రివర్ణ మూఖద్విత ఛాందో - ప్లాస్టిక్ కవరుతో)

ఇందు భగవద్గీత మూలశ్లోకములు, పెద్దపైపులలో ప్రకటింపబడినవి. ప్రతి శ్లోకమునకు తెలుగు తాత్పర్యముకూడ కలదు. దృష్టిహీనులకు కలవారు కూడ ఈ గ్రంథమువ్యాసా శిశుకారాయణ చేయటము పలుకవచ్చును.

తీర్తి పేజీలు

వెల : రు. 10.00

శ్రీ భగవద్గీత (మూలం)

ఇందు భగవద్గీత మూలశ్లోకముల గలవు. పాఠాంతరాలయొక్క మైత్రుతి (కృష్ణుని త్రివర్ణ ముఖద్వితము లేవదు. ప్లాస్టిక్ కవరుతో.)

చాంద్రియా పైజా 812 పేజీలు.

వెల : రు. 3.00

శ్రీ మలయాళ మహర్షి

(శ్రీ) విద్యావశాతానందగిరి స్వామిలవారి గురుదేవులయిన (శ్రీ) మహర్షి మలయాళ స్వామిలవారి శిష్యు విశేషములను వారి బోధనలు (శ్రీ) విద్యావశాతానందగిరి స్వామిలవారు స్త్రుష్టముగా వివరించిన గ్రంథము.

వెల : రు. 5.00

వివేకానంద నింహనాదం

శ్రీ వివేకానంద స్వామివారియొక్క గంభీరమైన వాక్యములు అధ్యాత్మిక బోధలు ఇందు కలవు. ఇంగ్లీషు వాక్యములు, వాని తెలుగు తార్పర్యము కూడ ఇందు కలవు. అధ్యాత్మికమైన భయపించువానికి ఈ గంభీరవాక్యములు ఎంతోయో ఉద్వేగమును కలుగజేయుగలవు.

కల : రు. 2-50

యమలోక వార్తలు

శీత్రుడు ఏ పాపము చేసినచో యమలోకమున అతనికి ఏ దండన లభించునో ఆ వివరములున్ను, అంశగొధులు శేకుండ చేసి కొనుట కొరకు మార్గములున్ను ఈ గ్రంథమున తెలుపబడినది.

కల : రు. 2-50

శ్రీ శ్రీ శ్రీ విద్యావ్రతాకాశంధగిరి స్వామివారి

జీవిత చరిత్ర

శ్రీకాశపాద్రి యిందలి శ్రీ శంకరబ్రహ్మశ్రమము యొక్క స్థాపకులును, సీతామకరంబాది గ్రంథరచయకులున్ను ఆత్మోత్తర శత సీతాష్టానయజ్ఞ నిర్వాహకులున్ను గను శ్రీ విద్యావ్రతాకాశంధగిరి స్వామివారియొక్క జీవిత విశేషములు గురు కలవు.

కల : రు. 2-25

మట్టిలో మాణిక్యము

ఈ కవితము ఆత్మజేత్రపథకు మందిరమనియు, భగవంతుడు
అంగీకరించు దివ్యరథమనియు, అట్టి భగవంతుని స్వరూపమును
కేటాల్గొనుగ నిపుటికరించిన గ్రంథమే మట్టిలో మాణిక్యము.

చెల : చు. 1-25

గీతోపన్యాసముల కేసెట్టు

పూజ్యులీ విజ్ఞానకాళావంశసిరి స్వామిలవారి గీతోప
న్యాసాలు చాలా ప్రకృతి వహించాయి. వేలకొలది ప్రజానీకం
ఈ ఉపన్యాసాలు వివరానికి గీతాయుక్తాలకు హాజరయ్యెదవాడు.
తిరుమల - తిరుపతి దేవస్థానంబాదు పై ఉపన్యాసాలు ప్రాముఖ్యం
గుర్తించి వాటిని రికార్డుచేసి కేసెట్టుగా విడుదల చేశారు. ఇప్పుడు
1 నుండి 18 అధ్యాయములు అభిప్రేక్ష్యాం.

ఒక అధ్యాయముగల కేసెట్ చెల : చు. 25.00

ద్వాదశ మండరి

మొముకుపులకు తాత్పర్యకములైన పల్లె చెండు బోధలు
(పాఠ్యసములు) ఇందు కలవు. చెల : చు. 1.50

వైరాగ్య సాధన

మహాకాండయైన పల్లెభవించు జీవులకు తరుణోపాయ
మును తెలుపుచున్నది ఈ గ్రంథము. చెల : చు. 1-25

*****

అవృత విందువులు

శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి పాఠశాలవారు ఉపవాసముల ద్వారా జోధియ అనేక భర్తృహాస్యములను, ఇంకను మహా నీయులు జోధియ దివ్యనా క్తులు, నడుపజేసేములు ముఖ్యములు అను అనేక శీర్షికలను వీరి చేర్చి కూర్చిన గ్రంథమే ఈ అవృత విందువులు.

రూ : రు. 1.50

“వేదాంతభేరి”

“మనశ్శాంతికి మహావనకాశము”

(గీతానందకరంక రచయిత శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి పాఠశాల వారి సంకేతము ప్రతినిధి తెలుగుకొనబడును.)

మహర్షుల చరిత్రలు, శేషాలనుముల చరిత్రలు, అశోక చక్రములు, మహానీయుల నడుపజేసేములు, సంస్కృతభాషా శిక్షణ మొదలగు ఎన్నో మాత్రమ విషయములను తెలుసుకొన దలచినారాకి అయినచో వేదాంతభేరి పుస్తక చదవండి. మన శ్శాంతిని పొందండి. గ్రీసీ అక్షరమును M O. ద్వారా రూ. 16.00 వంచండి, పుస్తకము పొందండి. నవవత్సరంలాగా రూ. 10.00లు మాత్రమే.

అక్షరము : వేదాంతభేరి కార్యాలయము, హార్వార్డునగరం,
బోస్టన్, మస. 021, కెనడా నాద . 020 002.

*****

శ్రీ శుక్రబహ్మశ్రమ గ్రంథములు

1. గీతామండలం దము	30.00
2. Gitamandarama (English)	30.00
3. శ్రీ పసిష్టగీత	10.00
4. రామాయణ రత్నాకరము	30.00
5. భాగవత రత్నాకరము	30.00
6. భారత రత్నాకరము	30.00
7. శాంతిపర్వ రత్నాకరము	25.00
8. యోగపాసిష్ట రత్నాకరము	25.00
9. గీతోపనిషత్తులు	10.00
10. మోక్షసాధన రహస్యము	10.00
11. వరహర్షకథలు	10.00
12. ఆధ్యాత్మ రామాయణము	10.00
13. బ్రహ్మసంధి పై కథము	10.00
14. కలనలు - శీర్షములు	10.00
15. అమృత నిర్మలములు	10.00
16. బ్రహ్మవర్మ విజయము	10.00
17. శ్రీ భగవద్గీత (మూలాక్షరి)	10.00
18. శ్రీ భగవద్గీత (మూలం) కృష్ణనిరీపకు స్టాన్డర్డ్ కవరుతో	2.00
19. మలయాళ మహర్షి	2.00
20. వివేకానంద సింహానందము	2.50
21. యమలోక వార్తలు	2.50
22. శ్రీశ్రీశ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిఅవారి తీర్థతవర్ణిత	2.50
23. కర్మపాఠము	2.50
24. పంచాంగభేరి అధ్యాత్మిక మాసపత్రిక సంవత్సర చందా	10.00
25. శ్రీ : బ్రహ్మప్రకాశానందగిరిస్వామిఅవారి గీతోపనిషత్తులు కాగితం ఒక్కొక్క అధ్యాయముగల కేసులు	25.00

పై వ తెలుపబడిన గ్రంథములు, కాగితములు ఈ శ్రీంధి అక్షరముల
ప్రకారం తెప్పించుకొనవచ్చును. (పోస్టల్ ప్రవర్తికము)

ప్రొత్తిపాదం: మేనేజరు,

శ్రీ శుక్రబహ్మశ్రమము హోస్టు

శ్రీకాళహస్తి, చిత్తూరు జిల్లా, పిన్: 517 040

